TONI MORRISON

Laureată a Premiului NOBEL pentru literatură

Cîntecul lui Solomon

Laureați ai Premiului
NOBEL
pentru literatură
6

Celebra scriitoare americană TONI MORRISON a primit premiul Nobel pentru literatură în anul 1993 şi alte prestigioase distincții, printre care premiul Pulitzer. Ea nu se conformează unui singur filon literar, ci îmbină teme legate de conflicte sociale, cu poveşti despre personaje aproape fabuloase, mituri, dar şi viziuni veridice. Unii critici o încadrează în realismul magic al lui Gabriel García Márquez. Alții susțin că preia crîmpeie din tradiția scriitoricească a unor mari romancieri din secolul XIX, ca Flaubert sau Dostoievski.

Narațiunea acestui roman este plină de rezonanțe lirice, simboluri biblice, metafore, secrete stranii, fantome, tradiții folclorice şi mituri. Galeria personajelor aminteşte de Faulkner, prin excentricitate, extravaganță şi complexitate.

Temele cărții sunt universale: efortul de autocunoaştere la *Milkman*, obsesia avuției la *Macon Dead*, dragostea nemărginită pentru semeni la *Pilate*, nebunia provocată de suferințe sufleteşti la *Hagar*, setea de răzbunare la *Guitar* etc.

O poveste captivantă, plină de simboluri, ce îndeamnă la profundă meditație.

ISBN (10) 973-629-112-X
ISBN (13) 978-973-629-112-8

EDITURA LIDER

Lei 329000 (295917 + 27165 TVA +5918 T.L.)
Lei 32,9 (29,6 + 2,71 TVA + 0,59 T.L.)

TONI MORRISON

CÎNTECUL LUI SOLOMON

TONI MORRISON

CÎNTECUL LUI SOLOMON

Traducere: IRINA NEGREA

EDITURA LIDER

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
MORRISON, TONI
Cîntecul lui Solomon / Toni Morrison ; trad. Irina Negrea. - Bucureşti : Lider, 2006
ISBN (10) 973-629-112-X ; ISBN (13) 978-973-629-112-8

I. Negrea, Irina (trad.)

821.111(73)-31=135.1

Redactare: ARETI ANASTASESCU
Bun de tipar: EMILIA LEANCĂ
Tehnoredactare: FLORIAN BULMEZ

SONG OF SOLOMON

Copyright © Toni Morrison, 1977
Toate drepturile asupra acestei ediţii în limba română aparţin **Editurii LIDER**

B-dul Libertăţii nr. 4, bl. 117, et. 3, ap. 7, sector 4, cod 040128-Bucureşti,
Tel: 317.76.79, 317.76.75, 0744.530.940, 0723.334.291; Fax: 317.76.78,
e-mail: lider@e-xtreme.ro; site: www.trustul-lider.ro

Tipărit la Tipografia Editurii Paralela 45
Tel.: 0248-21.45.33, e-mail: productie@edituraparalela45.ro

Fie ca strămoșii în înălțuri să se-avînte
Și copiii numele să li-l pomenească

Partea I

1

Agentul companiei de asigurări reciproce pe viaţă din Carolina de Nord a promis că va zbura de la Mercy pînă în cealaltă parte a Lacului Superior la ora trei. Înainte cu două zile ca evenimentul să aibă loc, omul a prins în piuneză un bilet pe uşa căsuţei lui galbene:

> La 3:00 p.m. miercuri, 18 februarie 1931, voi decola de la Mercy, de unde voi zbura cu aripile mele. Vă rog să mă iertaţi. Vă iubesc pe toţi.
>
> (semnat) Robert Smith,
> agent asig.

Domnul Smith n-a adunat atîta lume ca Lindbergh cu patru ani în urmă – nu mai mult de patruzeci-cincizeci de oameni –, fiindcă pînă la unsprezece dimineaţa, în chiar miercurea pe care şi-o alesese ca să-şi ia zborul, nimeni nu apucase să citească biletul. La momentul acela din zi, în mijloc de săptămînă, zvonurile nu prea aveau spor. Copiii erau la şcoală; bărbaţii erau la serviciu; şi mai toate femeile se strîngeau în corsete şi se pregăteau să se ducă să vadă ce cozi şi măruntaie se mai dădeau de pomană la măcelărie. Numai şomerii, cei care lucrau pe cont propriu şi cei foarte tineri erau disponibili – deliberat disponibili fiindcă aflaseră despre asta sau întîmplător disponibili fiindcă se nimeriseră chiar atunci în capătul dinspre mal al străzii „Not Doctor", o denumire pe care poşta nu o recunoştea. În hărţile oraşului strada figura ca „Mains Avenue", însă singurul doctor de culoare din localitate trăise şi murise pe strada aceea, iar cînd omul s-a mutat acolo în 1868, pacienţii lui s-au obişnuit să

numească strada, fiindcă niciunul nu locuia acolo sau prin apropiere, „Doctor Street". Ulterior, cînd s-au mai mutat acolo şi alţi negri şi cînd serviciul poştal a devenit un mijloc popular de a-şi transfera mesaje între ei, au început să sosească plicuri din Louisiana, Virginia, Alabama şi Georgia adresate unor persoane cu numere de case pe Doctor Street. Funcţionarii de la poştă returnau aceste plicuri sau le treceau la Oficiul Scrisorilor Moarte. Mai tîrziu, în 1918, cînd oamenii de culoare erau luaţi la armată, cîţiva şi-au dat adresa la biroul de recrutare ca „Doctor Street". În felul acesta, numele a dobîndit un statut cvasioficial. Dar nu pentru multă vreme. Cîţiva legiuitori municipali, care prin activitatea lor politică urmăreau cu precădere ca oraşul să aibă denumiri decente şi să îşi păstreze reperele istorice, au avut grijă ca „Doctor Street" să nu figureze niciodată în actele oficiale. Şi, întrucît ştiau că doar locuitorii din Southside foloseau acest nume de stradă, au dat dispoziţie să se pună anunţuri în prăvăliile, frizeriile şi restaurantele din partea aceea a oraşului în care se spunea că bulevardul care se întinde de la nord la sud, pornind de la Shore Road, din faţa lacului, pînă la intersecţia şoselelor 6 şi 2 care duc în Pennsylvania, şi care trece paralel cu şi printre Rutherford Avenue şi Broadway, a fost întotdeauna şi va fi întotdeauna cunoscut ca „Mains Avenue", şi nu „Doctor Street".

Era un anunţ public într-adevăr lămuritor, întrucît le dădea posibilitatea locuitorilor din Southside să îşi păstreze vie memoria şi totodată să le facă pe plac legiuitorilor municipali. Oamenii de pe-acolo îi spuneau „Not Doctor Street" şi aveau tendinţa să numească spitalul caritabil din capătul de nord al străzii „No Mercy Hospital", întrucît abia în 1931, a doua zi după saltul domnului Smith de pe cupola acestei clădiri, i s-a permis prima oară unei

negrese însărcinate să nască în spital, şi nu pe treptele acestuia, ca pînă atunci. Generozitatea spitalului la adresa femeii amintite nu s-a datorat faptului că aceasta era unica odraslă a acelui doctor negru, din moment ce în toată viaţa lui profesională omul nu se bucurase niciodată de privilegiile spitalului şi doar două dintre pacientele lui fuseseră cîndva primite la Mercy, ambele fiind albe. În afară de asta, în 1931 doctorul era mort de mult. Probabil că săritura domnului Smith de pe acoperiş peste capetele lor îi determinase să o primească. În orice caz, deşi poate convingerea măruntului agent de asigurări că putea efectiv zbura nu a determinat neapărat locul unde a născut femeia, cert e că a contribuit în schimb la momentul naşterii.

Cînd l-a văzut pe domnul Smith ieşind din spatele cupolei exact cum promisese, cu aripile lui mari din mătase albastră îndoite în faţă peste piept, fiica doctorului decedat a scăpat din mînă coşuleţul acoperit din care s-au revărsat petale de trandafiri din catifea roşie. Vîntul le-a risipit peste tot, în sus, în jos şi peste micile mormane de zăpadă. Nişte adolescente – fiicele ei – au zbughit-o încercînd să le prindă, în timp ce mama lor gemea şi se ţinea cu mîinile de burtă. Iureşul provocat de petalele de trandafiri s-a bucurat de multă atenţie, ceea ce nu se putea spune însă şi despre gemetele femeii însărcinate. Toată lumea ştia că fetele munciseră ore în şir ca să facă petale din catifea scumpă, desenîndu-le, croindu-le şi cosîndu-le, dar că Magazinul Universal Gerhardt's nu va pregeta să le refuze pe toate cele care se murdăreau.

O vreme a fost frumos şi vesel acolo. Bărbaţii s-au alăturat şi ei eforturilor de a aduna la repezeală peticele de material ca să nu se ude de zăpadă – prinzîndu-le din zbor cînd le sufla vîntul, sau culegîndu-le cu delicateţe din zloată. Iar copilaşii nici nu mai ştiau la ce să se uite

mai întîi – la bărbatul înfăşurat în albastru de pe acoperiş ori la bucăţelele roşii de pe jos. Dilema lor s-a rezolvat cînd o femeie s-a apucat subit să cînte. Pe cît de sărăcăcios îmbrăcată era cîntăreaţa aceasta din spatele mulţimii, pe-atît de frumos era gătită în schimb fiica doctorului. Ea purta un mantou gri elegant, cu croială largă ca pentru gravide, o pălărie cloş neagră şi nişte şoşoni încheiaţi cu patru butoni. Cîntăreaţa avea pe cap o căciulă tricotată bleumarin trasă bine peste frunte. În loc de palton, se înfofolise strîns cu o plapumă veche. Cu capul aplecat pe umăr, se uita fix la domnul Robert Smith şi cînta într-un contralto puternic:

Oh, Sugarman, departe zboară
Sugarman, te du în nori
Sugarman, ceru-l brăzdează
Sugarman, acas' s-ajungi...

Cîţiva din cei vreo cincizeci de oameni adunaţi acolo îşi dădeau coate şi rînjeau batjocoritor. Alţii ascultau ca la cinema, cînd acompaniamentul la pian punctează util filmul mut de pe ecran. Au stat aşa un timp, fără ca vreunul să-l strige tare pe domnul Smith, toţi preocupaţi de una sau alta dintre întîmplările neînsemnate din jurul lor, pînă a apărut personalul spitalului.

Priviseră dinăuntru pe fereastră – întîi cu o curiozitate moderată, apoi, cînd gloata s-a umflat parcă pînă în zidurile spitalului, au urmărit totul cu teamă. Se întrebau dacă nu asistau cumva la una dintre manifestările organizate frecvent de grupurile de exaltare rasială. Dar văzînd că nimeni nu purta pancarte sau megafoane, s-au încumetat să iasă afară în frig: chirurgi îmbrăcaţi în alb, funcţionari în sacouri închise la culoare şi trei asistente medicale în uniforme scrobite.

Imaginea domnului Smith, cu aripile lui albastre imense, i-a făcut să încremenească de uimire cîteva secunde, la fel ca şi cîntecul femeii şi trandafirii risipiţi peste tot. Cîtorva le-a trecut prin cap că era probabil vreo formă de ritual. Philadelphia, unde domnea Părintele Divine, nu era chiar aşa de departe. Poate că fetele care ţineau coşuri cu flori erau două dintre fecioarele lui. Dar rîsul unui bărbat cu dinţi de aur i-a readus cu picioarele pe pămînt. Au încetat să mai viseze cu ochii deschişi şi s-au apucat repede de treabă, dînd ordine. Strigătele şi vînzoleala lor au provocat multă zăpăceală acolo unde pînă atunci nu fuseseră decît nişte bărbaţi, cîteva fete jucîndu-se cu peticuţe de catifea şi o femeie cîntînd.

Una dintre asistente, sperînd să mai disciplineze puţin debandada, scruta chipurile oamenilor din jur; la un moment dat văzu o femeie trupeşă care părea în stare să mute şi munţii din loc dacă şi-ar fi pus în minte.

– Hei, tu, zise ea, ducîndu-se spre femeia trupeşă. Ăştia-s copiii tăi?

Femeia trupeşă întoarse încet capul şi ridică din sprîncene surprinsă de grosolănia interpelării. Pe urmă, văzînd de unde venea vocea, lăsă capul în jos şi plecă ochii.

– Cucoană?

– Trimite pe unul în spate, la cabinetul de urgenţe. Zi-i să-i spună paznicului să vină imediat aici. Să se ducă băiatul ăla de-acolo. Ăla.

Şi arătă spre un băieţel de vreo cinci sau şase ani, cu ochi ca de pisică.

Femeia trupeşă privi în jos, în lungul arătătorului asistentei, şi văzu copilul indicat de deget.

– Guitar, cucoană.

– Ce?

Asistenta medicală se uita la femeia trupeşă de parcă îi vorbise în galeză. Apoi închise gura, se uită iarăşi la băieţelul cu ochi ca de pisică, îşi împreună degetele de la mîini şi, lent şi rar, rosti către el următoarele cuvinte:

– Ascultă-aici. Ocoleşti spitalul pînă în spate, la camera paznicului. Scrie pe uşă „Acces pentru urgenţe". A-C-E-S. Oricum, e paznicul acolo. Spune-i să vină aici – în doi-timpi-şi-trei-mişcări. Mişcă acum. Mişcă!

Desfăcînd degetele, îl uşui cu mîinile, împingînd cu palmele aerul îngheţat.

Un bărbat în costum maro veni spre ea, suflînd norişori albicioşi.

– Maşina de pompieri a pornit încoace. Du-te înapoi, înăuntru, să nu cumva să răceşti pe frigul ăsta.

Asistenta medicală încuviinţă din cap.

– Aţi scăpat un *c*, doamnă, zise băiatul.

Nordul era o noutate pentru el, care abia începuse să afle că nu-i era fricã să-i contrazicã pe albi. Dar doamna plecase deja, frecîndu-se pe braţe cu palmele ca să se încălzească.

– Buni, a scăpat un *c*.

– Şi un „te rog".

– Tu crezi c-o să sară de-acolo?

– Nătărăii sînt în stare de orice.

– Dar el cine e?

– Strînge asigurările. Un nătărău.

– Şi doamna care cîntă cine e?

– Asta, băiete, chiar că mă lasă rece, să ştii.

Zîmbea însă, privind-o pe cîntăreaţă, aşa că băiatul cu ochi de pisică ascultă interpretarea muzicală cu cel puţin la fel de mult interes cît acorda şi bărbatului care bătea din aripi pe acoperişul spitalului.

Mulţimea începea să se cam impacienteze acum, auzind că se ceruse intervenţia forţelor de ordine. Toţi îl

cunoşteau pe domnul Smith. Venea pe la fiecare pe-acasă de două ori pe lună ca să strîngă suma de un dolar şi şaizeci şi opt de cenţi şi să scrie pe un cartonaş galben atît data, cît şi rata lor săptămînală de optzeci şi patru de cenţi. Întotdeauna erau în urmă cam cu o lună şi veşnic parlamentau cu el despre plata în avans – după ce oricum se mirau de ce venise înapoi aşa de repede.

– Iar ai venit? Credeam c-am scăpat de tine.

– M-am săturat de mutra ta. Zău că m-am săturat rău.

– Păi, se poate, ştiam eu! Nici n-apuc bine să strîng şi eu acolo cîţiva bănuţi, că te-ai şi înfiinţat. Mai punctual decît cucoana cu secera. Hoover ştie ce faci?

Glumeau cu el, îl luau peste picior, le ziceau copiilor lor să-i spună că sînt plecaţi sau bolnavi ori că s-au dus la Pittsburgh. Dar se agăţau de cartonaşele alea galbene ca şi cum ar fi însemnat ceva – le puneau frumos în cutia de pantofi, lîngă chitanţele de la chirie, certificatele de căsătorie şi ecusoanele de identificare de la fabrică, expirate deja.

Orice-ar fi fost, domnul Smith rămînea cu surîsul pe buze, reuşind să-ţi ţină ochii atintiţi aproape tot timpul spre picioarele clienţilor. În timpul serviciului purta costum, însă casa lui nu era nicidecum mai grozavă decît a lor. Niciodată nu-l văzuse nimeni cu vreo femeie, iar la biserică nu spunea decît cîte un „Amin" din cînd în cînd. N-a snopit pe nimeni în bătaie vreodată şi nu era văzut pe-afară după ce se însera, aşa că lumea gîndea despre el că e probabil un om de treabă. Îl asociau însă din păcate cu boala şi moartea, deşi nici una, nici alta nu se distingeau din imaginea cafenie a clădirii Asigurărilor Reciproce pe Viaţă din Carolina de Nord, care era imprimată pe dosul cartonaşelor lor galbene. Ideea de a sări de pe Mercy era cel mai interesant lucru pe care domnul Smith îl făcuse vreodată. Nimeni nu l-ar fi bănuit capabil

de aşa ceva. Asta ca să vezi, încă o dată, şuşoteau între ei, cît de puţin îi cunoaştem pe cei de lîngă noi.

Cîntăreaţa coborî mult vocea şi, fredonînd aceeaşi melodie, străbătu mulţimea spre doamna cu petale-de-trandafiri care continua să se ţină cu mîinile de pîntec.

– Ar trebui să stai la cald, îi şopti ea, atingînd-o uşor pe cot. O păsărică va fi aici cînd se va crăpa de ziuă.

– Oh? zise doamna cu petale-de-trandafiri. E prea repede.

– Ba nu, nu-i. E exact la soroc.

Femeile se priveau adînc în ochi, cînd un vuiet mare se ridică din mulţime – un fel de *oo* unduios. Domnul Smith îşi pierduse echilibrul vreme de o secundă şi încerca maiestuos să se ţină bine de un triunghi de lemn care ieşea afară din cupolă. Imediat cîntăreaţă reîncepu:

O, Sugarman, departe zbori
Sugarman, te du în nori...

În cealaltă parte a oraşului, pompierii îşi puneau mantalele groase, dar cînd ajunseră la Mercy, domnul Smith văzuse petalele de trandafiri, auzise muzica şi sărise în aer.

A doua zi, un bebeluş de culoare s-a născut în Mercy pentru prima oară. Pesemne că aripile albastre de mătase ale domnului Smith îşi lăsaseră amprenta, fiindcă atunci cînd băieţelul a descoperit, la patru ani, acelaşi lucru pe care domnul Smith îl aflase mai devreme – că numai păsările şi avioanele pot zbura – nu l-a mai interesat deloc propria persoană. Ideea că trebuia să trăiască fără acel unic har îl întrista şi îi vlăguia atît de mult imaginaţia, încît li se părea obtuz pînă şi femeilor care nu o urau pe

maică-sa. Cele care gîndeau aşa, care acceptau invitaţiile ei la ceai şi priveau cu jind la casa doctorului – o construcţie cu douăsprezece camere, masivă, întunecată – şi la limuzina verde, ziceau despre el că e „ciudat". Celelalte, care ştiau că toată casa aceea semăna mai mult cu o temniţă decît cu un palat, şi că limuzina Dodge era doar pentru plimbările de duminică, le priveau cu milă pe Ruth Foster şi pe searbedele ei fiice şi spuneau că fiul ei e „adînc". Chiar misterios.

– S-a născut cu căiţă?

– Trebuia s-o fi păstrat şi s-o fi pus la uscat ca să-i dea să bea ceai din ea. Dacă nu faci aşa, o să vadă stafii.

– Crezi în aşa ceva?

– Nu, dar aşa se zice din bătrîni.

– Oricum, e profund, asta da. Uită-te numai la ochii lui.

Şi îşi dezlipeau cu limba de pe cerul gurii bucăţelele cam necoapte de prăjitură rază-de-soare, uitîndu-se încă o dată în ochii băiatului. Le susţinea căutătura cum putea el mai bine pînă cînd, după o privire imploratoare spre maică-sa, i se dădea voie să plece din cameră.

Îi trebuia ceva concentrare ca să iasă din salon, cu spinarea spălată parcă de zumzetul glasurilor lor, să deschidă uşile duble grele care dădeau în sufragerie, să se strecoare în sus pe scări pe lîngă atîtea dormitoare şi să nu care cumva să le atragă atenţia Lenei şi lui Corinthians, care şedeau ca două păpuşi mari în faţa unei mese pline cu resturi de catifea roşie. Surorile lui făceau trandafiri după-amiaza. Roze strălucitoare, fără viaţă, care zăceau în coşuleţe de picnic luni de zile, pînă cînd cumpărătorul de resort de la Gerhardt's îl trimitea acolo pe Freddie, portarul, ca să le spună fetelor că puteau trece la alt balot. Reuşea să se strecoare însă pe lîngă surorile lui şi să scape de răutăţile lor gratuite, se aşeza

în genunchi în camera lui, la pervazul ferestrei, şi se întreba fără întrerupere de ce trebuia el să stea la nivelul solului. Liniştea care umplea casa doctorului atunci, tulburată doar de murmurul femeilor care mîncau prăjitură rază-de-soare, era doar atît: linişte. Nu părea tihnită, întrucît era precedată de şi avea să fie curînd anulată de prezenţa lui Macon Dead.

Solid, gălăgios, gata să izbucnească fără vreo avertizare prealabilă, Macon îi intimida şi îi speria pe toţi membrii familiei sale. Ura faţa de soţia lui licărea şi scînteia în fiecare cuvînt pe care i-l spunea. Dezamăgirea faţă de fiicele lui se cernea asupra lor ca cenuşa, ofilindu-le tenul smîntîniu şi strangulînd intonaţia jucăuşă din ceea ce ar fi trebuit să fie nişte glasuri tinereşti. Sub văpaia glacială a privirii lui, fetele se împiedicau de pragul uşii şi scăpau solniţa peste gălbenuşul ouălor prăjite din farfurie. Felul în care el le zdrobea drăgălăşenia, spiritul şi respectul de sine era unicul eveniment al zilelor lor. Fără încordarea şi drama aprinse de el, fetele nici n-ar fi ştiut ce să facă, poate, cu viaţa lor. În absenţa sa, fiicele lui şedeau cu capul aplecat peste pătratele de catifea roşie ca sîngele şi aşteptau nerăbdătoare vreun indiciu al prezenţei lui, iar dispreţul acestuia făcea ca nevastă-sa, Ruth, să-şi înceapă ziua într-o stare de stupefacţie şi să o încheie într-o stare de totală animaţie.

Cînd a închis uşa în urma musafirelor ei de după-amiază, lăsînd să-i piară de pe buze zîmbetul placid, Ruth s-a apucat să pregătească mîncarea pe care soţul ei o considera imposibil de înghiţit. Nu căuta cu dinadinsul să gătească bucate greţoase, dar pur şi simplu nu ştia cum să nu le gătească aşa. A observat şi ea că prăjitura rază-de-soare era prea ciopîrţită ca să i-o poată servi soţului ei, aşa că s-a decis să pregătească alt desert. Însă i-a luat atît de mult ca să toace bucăţile de viţel şi de

vacă pentru plăcinta cu carne, încît nu numai că a uitat că trebuia să toace şi porc, mulţumindu-se doar să toarne puţină grăsime peste compoziţie, dar n-a mai avut vreme să facă alt desert. Grăbită, atunci, a început să pună masa. În timp ce despăturea faţa de masă din pînză albă de in, desfăcînd-o în aer peste tăblia frumoasă de mahon, s-a uitat şi de data asta la pata mare rămasă de la apă. Nu se întîmpla niciodată să aşeze masa sau să treacă prin sufragerie fără să se uite la ea. Aşa cum paznicul de la far nu se poate abţine să nu se mai uite o dată pe fereastră la mare sau cum puşcăriaşul caută automat din priviri soarele cînd este scos la plimbarea prin curte, tot aşa şi Ruth se ducea să verifice urma de apă de cîteva ori pe zi. Ştia că era acolo, că mereu va fi acolo, dar simţea nevoia să se convingă de asta tot timpul. Ca şi paznicul de la far şi puşcăriaşul, pata asta era pentru ea ca o frînghie de laţ, ca un punct de control, un fel de obiect vizual stabil care îi dădea certitudinea că lumea există în continuare; că totul este aievea, nu vis. Că e şi ea vie undeva, pe dinăuntru, ceea ce ştia că era adevărat doar fiindcă un lucru bine cunoscut de ea exista acolo, în afara ei.

Chiar şi în abisul somnului, fără să viseze pata sau să se gîndească cumva la ea, Ruth îi simţea prezenţa. Oh, vorbea întruna cu fiicele ei şi cu musafirele despre cum să scape de ea – cu ce ar putea ascunde această unică imperfecţiune de pe lemnul superb: vaselină, suc de tutun, iod, ulei de in după ce freca întîi cu glaspapir. Încercase de toate. Însă privirile ei erau hrănitoare; cu trecerea anilor, pata devenea parcă şi mai pronunţată.

Cercul acela cenuşiu difuz identifica locul unde stătuse vasul umplut zilnic, cît trăise doctorul, cu flori proaspete. Zilnic. Şi cînd nu exista nicio floare, puneau în vas un aranjament din frunze, un mănunchi de rămurele cu bobiţe colorate, crenguţe de salcie, de brad... Dar întot-

deauna ceva care să înfrumusețeze masa la cină, în fiecare seară.

Pentru tatăl ei, lucrul acesta reprezenta o trăsătură care făcea ca familia lui să se deosebească de toți oamenii în mijlocul cărora trăiau. Pentru Ruth simboliza toată eleganța afectuoasă care credea ea că îi înconjurase copilăria. Cînd Macon s-a însurat cu ea și s-a mutat în casa Doctorului, Ruth a păstrat aranjamentul din mijlocul mesei. Pe urmă s-a întîmplat să se plimbe pe jos pînă la malul apei, traversînd cea mai urgisită parte a orașului, ca să adune niște surcele care pluteau răzlețe pe lac. Văzuse ea în ziar, în secțiunea cu decorațiuni interioare, un aranjament ornamental făcut din surcele și alge uscate. Era o zi umedă de noiembrie, iar Doctorul, deja paralizat, era alimentat doar cu hrană lichidă, fără să mai fie scos din dormitor. Vîntul îi ridicase lui Ruth fusta în jurul gleznelor, pătrunzîndu-i pînă la piele prin găurile șireturilor de la pantofi. Trebuise să-și frece picioarele cu ulei de măsline încălzit cînd se întorsese acasă. În timpul cinei, la care nu participau decît ei doi, s-a întors spre soțul ei și l-a întrebat cum îi place ornamentul din mijlocul mesei. „Mulți oameni nici nu observă lucrurile astea. Le văd, dar nu li se pare nimic frumos la ele. Nu văd că natura a creat deja ceva perfect în sine. Uită-te din partea asta. Nu-i așa că-i drăguț?"

Soțul ei s-a uitat la surcelele împodobite de dantelăria bej a algelor și, fără să miște capul, a zis: „Carnea de pui a rămas roșie la os fiindcă n-ai avut grijă s-o ții destul pe foc. Și cartofii ăștia au probabil cocoloașe. Asta numești tu piure?!"

Ruth a lăsat algele să se dezintegreze și mai tîrziu, cînd s-au uscat și au căzut pe masă, închircite ca niște coji cafenii, a luat vasul și le-a măturat cu mîna de pe masă. Însă urma lăsată de apă, ascunsă de vas în toți

aceşti ani, a rămas expusă vederii. Şi odată expusă vederii, s-a comportat ca şi cum ar fi fost ea însăşi o plantă şi s-a întins ca o uriaşă floare de un cenuşiu-pal care fremăta de febră şi suspina, ca unduirea dunelor de nisip. Dar putea fi şi liniştită. Răbdătoare, cuminte şi nemişcată.

Nu poţi face însă nimic cu o frînghie de laţ, decît să constaţi că există şi să o foloseşti pentru verificarea vreunei idei care te-ar putea face să vrei să mai trăieşti. De altceva este nevoie ca să poţi rezista de cînd răsare soarele şi pînă apune: o alinare, o mîngîiere duioasă sau o dezmierdare fizică de orice fel. Astfel, Ruth se scutura de candida ei ineficienţă pentru a-şi cere crîmpeiul de alinare imediat după pregătirea cinei şi exact înainte de întoarcerea soţului de la birou. Era unul dintre cele două răsfăţuri tainice pe care şi le îngăduia – acela legat de fiul ei –, şi o parte din plăcerea pe care o resimţea astfel venea de la camera în care făcea acest lucru. Un verde reavăn sălăşluia acolo de la tufişurile dese care se împingeau în geam şi filtrau lumina. Era doar o odaie mică pe care Doctorul o numea „birou" şi, în afară de maşina de cusut pusă într-un colţ, lîngă manechinul de probă, nu mai erau acolo decît un balansoar şi un scăunel pentru picioare. Ruth se aşeza în camera aceasta, ţinîndu-şi fiul în poală, privind fix la pleoapele lui închise şi ascultîndu-l cum sugea la sîn. Privea aşa fix nu neapărat din bucuria ei de mamă, cît mai ales din dorinţa de a evita să-i vadă picioarele atîrnînd în jos, aproape pînă la podea.

După-amiaza tîrziu, pînă ca soţul ei să încuie la birou şi să vină acasă, Ruth îl chema la ea pe băiat. Cînd el intra în odăiţă, ea se descheia la bluză şi zîmbea. Era prea mic ca să-l impresioneze sfîrcurile ei, dar suficient de mare, totuşi, ca să-l deranjeze deja gustul fad de lapte de mamă, aşa că venea acolo fără nicio tragere de inimă, ca la o corvoadă, se întindea în braţele maică-sii, cum

făcuse cel puţin o dată pe zi toată viaţa lui, şi încerca să extragă din carnea ei laptele dulceag, subţire, fără să o rănească totuşi cu dinţii.

Dar ea îl simţea. Reţinerea lui, amabilitatea, indiferenţa, toate o împingeau către fantezie. Avea impresia clară că buzele lui extrăgeau din ea un fir de lumină. Ca şi cum ea ar fi fost un cazan din care ieşea aur tors. Aidoma fetei morarului – cea care şedea noaptea într-o cameră plină cu fîn, fascinată de puterea tainică pe care i-o dăduse Rumpelstiltskin: să vadă cum firul de aur curge chiar din fusul ei. Şi asta era cealaltă parte a plăcerii ei, o plăcere la care n-ar fi suportat să renunţe nici în ruptul capului. Prin urmare, cînd Freddie portarul, căruia îi plăcea să se dea drept prieten al familiei, nu numai slugă şi chiriaş al lor, a venit într-o zi, tîrziu, la casa doctorului ca să aducă banii pe chirie şi s-a uitat pe fereastră înăuntru, printre tufişuri, teroarea care a ţîşnit din ochii lui Ruth izvora din subita realizare că urma să piardă o jumătate întreagă din ceea ce făcea ca viaţa zilnică să i se pară suportabilă. Freddie, totuşi, a interpretat expresia ei doar ca ruşine, ceea ce nu l-a împiedicat să rînjească.

– Doamne miluieşte. Fir-aş al naibii.

Se căzni să-şi facă loc prin tufiş ca să poată vedea mai bine, deşi ce-l deranja mai mult era de fapt propriul rîs, nu hăţişul de ramuri. Ruth a sărit în picioare cît a putut de repede şi şi-a acoperit pieptul, scăpîndu-l pe băiat pe jos şi confirmîndu-i astfel ceea ce el începuse deja să suspecteze – că după-amiezile acestea erau ciudate şi rele.

Pînă ca mama sau fiul să apuce să spună ceva, să se aranjeze sau chiar să schimbe vreo privire, Freddie venise în fugă pe lîngă casă pînă la intrare, urcase treptele de la verandă şi îi striga printre hohote de rîs:

– Duduie Rufie. Duduie Rufie. Unde eşti? Ce faceţi acolo?

Şi deschise uşa de la camera verde de parcă ar fi fost la el acasă.

– Să fiu al naibii, duduie Rufie. Zău aşa. Păi, cînd oi mai fi văzut eu o chestie de-asta? Nici măcar nu mai ţin minte cînd am văzut ultima oară aşa ceva. Adică, nu-i nimic rău, nu. Adică, chestia asta se poneneşte din bătrîni, să ştii. Doar că, mă-nţelegi, nu prea vezi pe-aici aşa ceva...

Dar ochii lui erau la băiat acum. Ochi apreciativi care comunicau un fel de complicitate din care ea era exclusă. Freddie îl măsură pe băiat de sus pînă jos, remarcînd ochii neşovăielnici, dar secretoşi şi contrastul izbitor dintre pielea gălbejită a lui Ruth şi pielea neagră a băiatului.

– Acolo, în Sud, continuă el, multe muieri îşi alăptau copiii la ţîţă pînă tîrziu. Multe, zău. Dar azi nu prea mai vezi aşa ceva. Ştiu o familie unde mama, cam neroadă, ce-i drept, l-a ţinut la sîn pe băiat pînă pe la vreo treişpe ani. Dar asta-i cam mult, nu-i aşa?

Tot timpul cît sporovăise aşa, se frecase pe bărbie şi se uitase la băiat. În cele din urmă, tăcu şi scoase din gîtlej un rîset prelung. Găsise cuvîntul pe care îl tot căutase.

– Milkman! Lăptarul! Asta ai matale aici, duduie Rufie. Un lăptar natural, ce n-am văzut în viaţa mea! Atenţie, femei! Păzea că vine lăptarul. Ahaha!

Freddie şi-a purtat descoperirea nu numai pe la casele din cartierul lui Ruth, ci şi în Southside, unde locuia el şi unde Macon Dead deţinea nişte imobile închiriate. Aşa că Ruth a preferat să rămînă pe lîngă casă şi să nu mai primească musafire cam vreo două luni după aceea, ferindu-se astfel să nu audă că fiul ei fusese rebotezat cu

un nume de care nu se va putea descotorosi niciodată şi care nu putea contribui cu nimic la ameliorarea relaţiei fiecăruia cu tatăl băiatului.

Macon Dead n-a aflat niciodată cum se întîmplase – cum unicul lui fiu se pricopsise cu o poreclă, care i-a rămas, deşi el, personal, refuzase să o folosească sau să o recunoască. Chestiunea asta îl interesa foarte mult, avînd în vedere că atribuirea numelor în familia lui era înconjurată întotdeauna de ceea ce credea el a fi o prostie monumentală. Nimeni nu i-a pomenit de incidentul de la care se trăgea porecla, fiindcă era un om dificil de abordat – un bărbat dur, cu un fel de a fi atît de rece, încît descuraja orice tentativă de conversaţie întîmplătoare sau spontană. Numai Freddie portarul îşi permitea ceva libertăţi cu Macon Dead, libertăţi pe care le cumpăra cu serviciile pe care i le făcea, or Freddie era ultima persoană de pe pămînt care i-ar fi putut spune aşa ceva. Aşa că Macon Dead n-a auzit şi nici nu a sesizat subita teroare a lui Ruth, jena cu care a sărit ea de pe balansoar, căderea băiatului întreruptă de scăunel sau amuzamentul şi admiraţia cu care Freddie evaluase situaţia.

Fără să cunoască vreun detaliu, intuia totuşi, cu acurateţea unei minţi ascuţite de ură, că numele cu care auzea el că îl strigă şcolarii pe fiul lui, numele pe care îl auzise, întîmplător, folosit de telal cînd îi plătise băiatului trei cenţi pe o boccea de haine vechi – numele acesta, aşadar, nu era curat. Lăptar. În niciun caz nu-i sugera meseria cinstită de lăptar, şi nici nu-l făcea să se gîndească la bidoanele lustruite-lună aşezate pe veranda din spate ca nişte straşnici străjeri. Porecla suna murdar, intim şi obscen. Ştia că, indiferent de proveniență, numele avea de-a face cu nevasta lui şi era, asemenea senzaţiei

pe care o resimțea întotdeauna cînd se gîndea la ea, învăluit în scîrbă.

Scîrba aceasta şi nemulţumirea cu care îşi privea fiul afectau tot ceea ce făcea el în acel oraş. Dacă s-ar fi putut simți trist, pur şi simplu trist, ar fi fost o uşurare pentru el. Regretul pe care îl încercase vreme de cincisprezece ani pe motiv că nu avea un fiu se preschimbase în amărăciunea de a avea în fine unul în nişte împrejurări deosebit de revoltătoare.

Fusese o vreme cînd el avea păr des şi bogat, iar Ruth purta lenjerie de corp fină şi sofisticată, pe care el întîrzia intenționat ca să i-o scoată. Cînd pentru el preludiul dragostei însemna să dezlege, să desprindă, să desfacă toate capsele şi şireturile de la ceea ce era probabil cea mai frumoasă, cea mai delicată, cea mai albă şi cea mai moale lenjerie de corp de pe pămînt. Fiecare ochi al corsetului era jucăria lui (şi în total erau patruzeci – cîte douăzeci pe fiecare parte); fiecare panglică groasă, bleu-pal care şerpuia prin corsajul ei de nea, o desfăcea el. Nu se mulţumea doar să deznoade funda albastră; ci o scotea cu totul din tiv, aşa că după aceea ea trebuia să o petreacă la loc cu un ac de siguranţă. Benzile elastice care prindeau în capse dublura rochiei de furou, el le desfăcea şi le încheia la loc, de multe ori, tachinînd-o pe ea, tachinîndu-se pe sine cu pocnetul butonilor şi fiorii lăsați de degetele lui pe umerii ei. Nu vorbeau niciodată în acest timp. Dar chicoteau din cînd în cînd şi, ca nişte copii care se joacă de-a doctorul, dezbrăcatul, firește, era partea cea mai plăcută.

Cînd Ruth era goală şi stătea lungită acolo ca o bucată lipicioasă şi sfărîmicioasă de zahăr brun, el se apleca să-i dezlege şireturile de la pantofi. Acesta era deliciul final, fiindcă după ce o descălța şi îi tragea ciorapii în jos peste glezne şi degetele de la picioare, o penetra şi eja-

cula repede. Ei îi plăcea aşa. Şi lui la fel. Dar în cei aproape douăzeci de ani în care el n-o mai văzuse în picioarele goale, nu-i fusese dor decît de lenjeria de corp.

Cîndva credea că nu va putea uita niciodată imaginea buzelor ei pe degetele mortului. Se înşelase. Încetul cu încetul, îşi amintea tot mai puţine detalii, pînă cînd a trebuit să şi le imagineze singur, ba chiar să le ticluiască, să ghicească de fapt cum fusese probabil. Imaginea l-a părăsit, dar scîrboşenia ei, niciodată. Ca să-şi alimenteze repulsia se baza pe amintirea lăsată de lenjeria ei de corp; butonierele acelea rotunde, inocente de la corset rămîneau pe veci pierdute pentru el.

Prin urmare, dacă oamenii îl strigau pe fiul lui „Lăptarul" şi dacă ea, cînd auzea, pleca pleoapele şi îşi tampona sudoarea de pe buza de sus, exista cu siguranţă vreo legătură infectă, or lui Macon Dead nici nu-i păsa dacă afla sau nu mai multe amănunte de la cineva.

Dar nimeni nu i-a spus nimic. Nimeni nu avea suficientă îndrăzneală şi nici nu ţinea la el îndeajuns de mult ca să-i fi spus. Cele care ţineau destul la el, Lena şi Corinthians, mărturiile vii ale anilor în care îşi dezbrăcase nevasta, nu aveau suficientă îndrăzneală. Iar singura persoană care ar fi îndrăznit, dar pe care nu o interesa s-o facă era singura persoană din lume pe care el o ura mai mult chiar decît pe nevastă-sa, în ciuda faptului că era sora lui. Nu se coborîse să se mai vadă cu ea de cînd se născuse fiul lui şi nici nu intenţiona să reînnoiască relaţia acum.

Macon Dead scormoni în buzunar după chei, cuprinzîndu-le bine cu degetele, lăsînd ca soliditatea mănunchiului gros să-l liniştească. Erau cheile de la toate uşile caselor lui (doar patru case adevărate; restul erau de fapt nişte şandramale), iar el le strîngea în palmă din cînd în cînd în timp ce mergea pe Not Doctor Street spre birou.

Cel puţin aşa numea el acel spaţiu, „birou", punînd chiar pe cineva să scrie pe uşă cuvîntul BIROU. Însă vitrina mare de sticlă îl contrazicea. Cu litere aurii scorojite dispuse în semicerc, întreprinderea lui apărea acolo cu denumirea de „Sonny's Shop". Nu merita osteneala să rîcîie de pe geam numele fostului proprietar, din moment ce oricum nu l-ar fi putut şterge din mintea nimănui. Biroului lui din prăvălie nu i se spusese niciodată altfel decît „Sonny's Shop", deşi acum nimeni nu mai ţinea minte cum fusese cu treizeci de ani în urmă cînd, probabil, Sonny se îndeletnicise acolo cu ceva.

Mergea într-acolo acum – păşea ţanţoş, mai bine zis, fiindcă avea fundul sus şi mers maiestuos – gîndindu-se la nume. Sigur, îşi spunea el, el şi sora lui avuseseră vreun strămoş, vreun tînăr zvelt cu piele ca onixul şi picioare drepte ca nişte bastoane, care purta un nume real. Un nume care i se dăduse la naştere, cu dragoste şi seriozitate. Un nume care nu era băşcălie, nici mascaradă sau denumirea vreunei mărci. Dar cine era acest tînăr zvelt şi de unde sau încotro îl purtaseră picioarele lui drepte ca bastoanele, nu s-a putut şti niciodată. Nu. Nici cum îl chema. Părinţii acestuia, din perversitate sau resemnare, acceptaseră să păstreze un nume pe care li-l dăduse cineva căruia puţin îi păsase de el. Acceptaseră să preia şi să transmită mai departe tuturor odraslelor lor numele acesta greu, mîzgălit într-o indolenţă totală de către un yankeu beat din Armata Unională. Efectiv, o greşeală din peniţă înmînată tatălui lui pe o bucată de hîrtie şi pe care el i-a predat-o mai departe unicului său fiu, iar fiul său la fel i-a predat-o fiului său; Macon Dead care a zămislit un al doilea Macon Dead care s-a însurat cu Ruth Foster (Dead) şi le-a zămislit pe Magdalene zisă Lena Dead şi pe First Corinthians Dead şi (cînd se aştepta el mai puţin) pe încă un Macon Dead, acum cunoscut

părții de lume care conta ca Milkman Dead. Lăptarul Mort. Și, ca și cum toate astea n-ar fi fost de-ajuns, mai avea o soră pe nume Pilate Dead, care nu va apuca niciodată să-i povestească fratelui ei împrejurările sau detaliile acestei porecle prosteşti a fiului lui, deoarece treaba asta ar fi încîntat-o prea mult. Cum ar mai savura ea toată povestea asta, ba poate ar împături-o și pe-asta într-o cutiuță de alamă și și-ar atîrna-o la cealaltă ureche.

Colaborase și el ca proaspăt tată la alegerea orbească a numelor din Biblie pentru fiecare copil, în afară de primul băiat. Și își însușise cuvîntul pe care pusese degetul, fiindcă știa prea bine tot mecanismul prin care sora lui își căpătase numele. Cum tatăl lui, derutat și neconsolat de moartea soției cînd adusese fetița pe lume, frunzărise prin Biblie și, fiindcă nu știa deloc să citească, a ales un grup de litere care i s-a părut lui puternic și falnic; vedea în ele o siluetă masivă, asemenea unui copac care se înălța cumva princiar, dar și protector, peste un șir de copăcei. Cum copiase grupul acela de litere pe o bucată de hîrtie cafenie; copiase ca analfabeții, fiecare încîrligătură, arcuire și buclă din litere, după care se înființase cu hîrtia la moașă.

– Ăsta-i numele copilașului.
– Vrei să fie ăsta numele copilașului?
– Vreau să fie ăsta numele copilașului. Rostește-l.
– Nu poți să dai așa un nume copilașului.
– Rostește-l.
– E un nume de bărbat.
– Rostește-l.
– Pilate.
– Cum?
– Pilate. Se scrie P-i-l-a-t-e.
– Ca pilotul de la cîrma bărcii?
– Nu. Nu ca pilotul de la cîrma bărcii. Ca Pilat,

ucigaşul lui Hristos. Nu cred că puteai găsi un nume mai prost. Mai ales pentru o fetiţă.

– Acolo am pus degetul pe foaie.

– Mda, dar mintea nu ţi-ai pus-o la contribuţie. Doar nu ţi-o trece prin cap să îi dai unei fetiţe orfane de mamă numele omului care l-a omorît pe Iisus?!

– M-am rugat lui Iisus să-mi salveze nevasta.

– Ai grijă, Macon.

– M-am rugat toată noaptea.

– Şi El ţi-a dat fetiţa asta.

– Da. Aşa e. Pe fetiţă o cheamă Pilate.

– Iisuse, milostiveşte-Te!

– Unde te duci cu bucata aia de hîrtie?

– O duc acolo de unde-a venit. Drept în flăcările Diavolului.

– Dă-o-ncoace. E din Biblie. În Biblie o să stea.

Şi acolo a stat pînă cînd fetiţa a făcut doisprezece ani şi a scos-o din carte, a împăturit-o bine, a făcut un mic ghemotoc şi a pus-o într-o cutiuţă de alamă, după care şi-a atîrnat toată instalaţia asta de lobul urechii stîngi. Fistichie apropo de numele ei la vîrsta de doisprezece ani, lui Macon nu-i era greu să-şi imagineze cît de fistichie ajunsese acum. Însă ştia sigur că sora lui va trata alegerea numelui celui de-al treilea Macon Dead cu respectul şi veneraţia pe care le arătase şi la naşterea băiatului.

Macon Dead îşi amintea cum, cînd se născuse fiul lui, ea păruse mult mai interesată de acest prim nepot decît de propria ei fiică, şi chiar de fiica acelei fiice. La mult timp încă după ce Ruth şi-a revenit din lăuzie şi a fost în stare, cît putea ea de bine – ceea ce n-a însemnat niciodată prea mult, de fapt –, să se ocupe iarăşi de gospodărie, Pilate a continuat să vină în vizită, cu şireturile de la pantofi desfăcute, cu o căciulă de lînă tricotată trasă bine peste frunte, invadînd bucătăria, cu cerce-

lul prostesc la ureche şi cu putoarea ei greţoasă. Nu o mai văzuse de cînd avea el şaisprezece ani şi pînă cu un an înainte să se nască fiul lui, cînd ea a apărut în oraşul lui. Acum se purta ca o rudă, ca o mătuşă, bîjbîind cu intenţia să o ajute pe Ruth şi pe fete, dar, neinteresînd-o şi nepricepîndu-se deloc cum să facă treabă în casă, mai mult le încurca. Pînă la urmă, prefera să se aşeze pe un scaun lîngă leagăn, cîntîndu-i ceva copilaşului. Asta nu era ceva prea rău, însă ce-şi amintea Macon Dead mai ales era expresia ei. Denota cumva mirare, dar şi înfocare. Dar atît de intensă, încît îl făcea să se simtă jenat. Sau poate că era mai mult decît atît. Poate era faptul că o vedea după atîţia ani, de cînd se despărţiseră în faţa pivniţei, şi îşi amintea furia lui şi trădarea ei. Ce mult decăzuse ea de atunci. Pierduse şi ultima urmă de decenţă. Într-o vreme, ea fusese pentru el tot ce era mai scump pe lume. Acum era ciudată, dubioasă şi, cel mai rău, îngălată. O sursă constantă de ruşine pentru el, dacă nu avea grijă. Dar va avea grijă.

În cele din urmă îi spusese să nu mai vină pe la ei pînă nu va fi în stare să dea dovadă de respect faţă de ea însăşi. De ce să nu-şi ia o slujbă în toată regulă, în loc să ţină o vinărie?

– De ce nu te îmbraci şi tu ca femeile? îi zisese el, stînd în picioare lîngă plită. Ce-i cu căciula aia de marinar pe cap? Şi ciorapi lungi, n-ai? Nu te gîndeşti ce-o să zică lumea din oraş despre mine din cauza ta?

Tremura cînd se gîndea ce-ar spune bărbaţii albi de la bancă – oamenii care îl ajutau să-şi cumpere şi să-şi ipotecheze casele – dacă ar afla că zdrenţăroasa asta care vindea băuturi pe sub mînă era sora lui. Că negrul înstărit căruia îi mergea aşa de bine în afaceri şi care locuia în casa mare de pe Not Doctor Street avea o soră care avea o fiică, dar nu avea soţ, iar fiica aceea avea o fiică,

dar nu avea soţ. O şleahtă de smintite care fabricau vin şi cîntau pe străzi „ca nişte femei de stradă ordinare! Exact ca nişte femei de stradă ordinare!"

Pilate stătuse acolo, ascultîndu-l şi minunîndu-se, cu ochii la faţa lui. Pe urmă, spusese:

– Şi eu era să mă îmbolnăvesc de grija ta, Macon.

Exasperat, se dusese la uşa bucătăriei.

– Dă-i înainte, Pilate. Dă-i drumul acum. Îmi pui nervii la încercare şi nu ştiu cît o să mă mai pot stăpîni!

Pilate se ridicase în picioare, se înfăşurase în plapumă şi, cu o ultimă privire drăgăstoasă spre copilaş, ieşise din bucătărie.

Nu mai venise înapoi niciodată.

Cînd ajunse la uşa de la intrarea în birou, Macon Dead văzu o femeie trupeşă cu doi băieţi, care stăteau la vreun metru distanţă, pe stradă. Macon descuie uşa şi se duse spre masa de lucru, unde se instală. În timp ce frunzărea prin registrul lui de socoteli, femeia trupeşă intră, singură.

– 'nă ziua, domnu' Dead. Sînt doamna Bains. Locuiesc la numărul trei pe Fifteenth Street.

Macon Dead ştia situaţia de la numărul trei, deşi pe femeie nu o cunoştea. Bunica ori mătuşa sau, în fine, o rudă de-a chiriaşului lui se mutase acolo şi avea restanţe la plata chiriei.

– Da, doamnă Bains. Mi-ai adus ceva?

– Păi, despre asta am şi venit să vorbesc cu dumneata. Ştii că Cency mi-a lăsat mie copiii. Iar din pensia mea nu ştiu dac-aş putea ţine-n viaţă nici măcar un dulău zdravăn.

– Chiria dumitale e de patru dolari pe lună, doamnă Bains. N-ai mai plătit-o de două luni.

– Ştiu asta, domnu' Dead, dar copilaşii ăştia nu pot trăi fără nimic în burtică.

Păstrau amîndoi un ton coborît, politicos, fără niciun indiciu de conflict.

– Dar pe stradă pot trăi, doamnă Bains? Fiindcă acolo or să ajungă dacă nu găseşti o soluţie ca să-mi dai banii pe care mi-i datorezi.

– Nu, domnu'. Copilaşii nu pot trăi pe stradă. Cred că ne trebuie şi una, şi alta. La fel ca şi dumitale.

– Atunci n-ai decît să te duci la furat, doamnă Bains. Te mai las pînă – se răsuci în loc ca să consulte calendarul de pe perete –, pînă sîmbăta care vine. Sîmbătă, doamnă Bains. Nu duminică. Nu luni. Sîmbătă.

Dacă ar fi fost mai tînără şi ar fi avut mai multă vlagă, sclipirea aceea din ochi i s-ar fi prelins pe obraji. Acum, la vîrsta ei, pur şi simplu îi lucea acolo. Se sprijini cu palma pe masa de lucru a lui Macon Dead, ţinînd strîns sclipirea în ochi, şi se împinse în sus de pe scaun. Întoarse un pic capul ca să privească afară prin vitrina de sticlă, după care se uită iarăşi la el.

– La ce-o să-ţi folosească, domnule Dead, c-o să mă dai afară pe mine şi pe copii?

– Sîmbătă, doamnă Bains.

Plecînd capul, doamna Bains murmură ceva şi, lent, greoi, ieşi din birou. Cînd închise uşa de la Sonny's Shop, nepoţii ei veniră de la soare la umbră, unde rămăsese ea.

– Ce-a zis, buni?

Doamna Bains puse mîna pe părul băiatului mai înăltuţ, pipăi cu degetele şi, fără să-şi dea seama, începu să caute cu unghiile cojile de pecingine.

– I-o fi zis că nu, spuse celălalt băiat.

– O să trebuiască să ne mutăm?

Băiatul mai înăltuţ scutură din cap, scăpînd de degetele ei, şi o privi pieziş. Ochii lui ca de pisică păreau două răni de aur.

Doamna Bains lăsă să-i cadă mîna pe lîngă corp.

– Îngrozitor să ai de-a face cu un cioroi parvenit. Îngrozitor, să ştiţi şi voi.

Băieţii se uitară unul la celălalt şi înapoi la bunica lor. Rămăseseră cu gura deschisă, ca atunci cînd auzi ceva important.

După ce doamna Bains închise uşa, Macon Dead se întoarse la paginile registrului lui cu socoteli, urmărind cifrele cu buricele degetelor şi gîndindu-se, cu partea neocupată a minţii, la cum fusese cînd se dusese el prima oară la tatăl lui Ruth Foster. N-avea decît două chei în buzunar pe-atunci, iar dacă le-ar fi făcut pe plac oamenilor, cum îi ceruse şi femeia care plecase adineauri, n-ar mai fi rămas cu nicio cheie. Datorită acelor chei se încumetase el să pună piciorul tocmai în partea aceea pe Not Doctor Street (era încă Doctor Street atunci) şi să îl abordeze pe cel mai important negru din oraş. Putuse să apuce cu mîna toarta labă-de-leu, bătînd în uşă, putuse să-şi facă planuri de însurătoare cu fiica doctorului, fiindcă fiecare cheie reprezenta o casă deţinută de el în vremea aceea. Fără cheile acelea şi-ar fi luat zborul de-acolo încă de la primul cuvînt al doctorului: „Da?“ Sau s-ar fi topit ca o bucată de ceară nouă sub dogoarea acelor ochi spălăciţi. Aşa, însă, a fost capabil să spună că făcuse cunoştinţă cu fiica lui, domnişoara Ruth Foster, şi că ar rămîne îndatorat dacă doctorul i-ar da permisiunea de a o mai însoţi din cînd în cînd. Că intenţiile lui erau onorabile şi că el, ca om, merita categoric ca doctorul să îl considere demn de a se bucura de prietenia domnişoarei Foster din moment ce, la vîrsta de douăzeci şi cinci de ani, era deja un bărbat de culoare înstărit.

– Nu ştiu nimic despre dumneata, spusese doctorul, în afară de nume, care nu-mi place, însă voi respecta preferinţa fiicei mele.

În realitate, doctorul ştia multe despre acest tînăr înalt

şi îi era deosebit de recunoscător, deşi niciodată nu lăsa să se vadă ceva. Oricît de mult ţinea el la unica lui odraslă şi oricît de folositoare era această fiică în gospodărie de cînd îi murise nevasta, în ultima vreme devotamentul ei începuse să îl cam irite. Constanta ei manifestare de dragoste îl descumpănea, mai ales că fata nu renunţase nici acum la acele dovezi de afecţiune care fuseseră aşa de drăgălaşe cînd era mică. Sărutarea de noapte bună era în sine o capodoperă de înapoiere mintală în ceea ce o privea pe ea, şi de disconfort în ceea ce-l privea pe el. La şaisprezece ani, fata tot mai ţinea morţiş ca el să vină seara la culcare în camera ei, să se aşeze pe pat, să schimbe cîteva amabilităţi şi să îi dea o sărutare pe buze. Să fi fost tăcerea stridentă a soţiei lui decedate ori tulburătoarea asemănare a lui Ruth cu mama ei?! Dar mai probabil era extazul care radia întotdeauna pe faţa lui Ruth cînd el se apleca să o sărute – un extaz care lui i se părea nepotrivit cu momentul.

Firește, tînărului care venise să-l viziteze nu i-a pomenit nimic din toate astea. Ceea ce îl făcea pe Macon Dead să creadă în continuare că vraja venise de la cele două chei.

În plină reverie, pe Macon îl întrerupseră nişte ciocănituri iuţi în vitrină. Ridică privirea, îl văzu pe Freddie trăgînd cu ochiul înăuntru printre literele aurii şi îi făcu semn din cap să intre. Cu alură de boxer la categoria cocoş şi cu gura plină de dinţi de aur, Freddie putea fi considerat cel mai straşnic crainic municipal din toată partea de sud. Aceleaşi ciocănituri iuţi în geamul vitrinei, acelaşi zîmbet cu scînteieri de aur precedaseră şi deja celebra lui expresie strigată în faţa lui Macon: „Domnul Smith s-a dus pleosc în jos!“ Era limpede pentru Macon că Freddie venise acum cu vestea unei alte calamităţi.

– Porter şi-a băut iar minţile! A luat puşca!

– Pe cine i-a căşunat?

Macon se apucă să închidă registrele şi să deschidă sertarele de la birou. Porter era un chiriaş şi a doua zi avea termen de plată.

– Nu i-a căşunat pe nimeni anume. Doar că s-a cocoţat la cucurigu' în pod şi flutură de-acolo cu puşca. Zice că pînă dimineaţă trebe să omoare pe careva.

– A fost la muncă azi?

– Aha. A primit şi parale.

– Le-a băut pe toate?

– Nu pe toate. Şi-a luat doar o sticlă, aşa că tot mai are-un pumn de bani.

– Care-o fi fost nebunul care i-a mai vîndut băutură?

Freddie dezgoli cîţiva dinţi de aur, dar nu spuse nimic, aşa că Macon înţelese că era vorba despre Pilate. Încuie toate sertarele, în afară de unul – pe care îl descuie şi din care scoase un revolver mic de 0.32.

– Poliţia i-a avertizat pe toţi traficanţii de băuturi din ţară, dar el tot reuşeşte să mai facă rost de pileală.

Şi Macon continuă mascarada, prefăcîndu-se că nu ştie că sora lui era persoana de la care Porter şi oricine de fapt – adult, copil sau dobitoc – putea cumpăra vin. Se gîndi pentru a suta oară că soră-sa merita să intre la puşcărie şi că el ar fi dispus s-o bage acolo dacă ar avea certitudinea că femeia nu s-ar apuca să bată toba despre el şi să-l terfelească în ochii legii – şi ai băncilor.

– Ştiţi să folosiţi chestia asta, domnule Dead?

– Da, ştiu.

– Porter e ca nebun cînd se-mbată.

– Ştiu şi eu cum e.

– Cum intenţionaţi să-l faceţi să coboare?

– Nu intenţionez să-l fac să coboare. Intenţionez să-mi aduc jos banii de-acolo. Treaba lui în rest, n-are decît să

moară acolo sus, dacă are chef. Dar dacă nu-mi azvîrle aici jos banii de chirie, o să-l zbor c-un gloț din fereastra aia.

Freddie chicoti încetișor, însă impactul sunetului crescu de la dinții lui metalici. Slugoi din naștere, îi plăcea să clevetească și să poarte bîrfele mai departe. El era urechea care auzea fiecare vaiet abia șoptit, fiecare nume strigat în gura mare; și al lui era ochiul care vedea tot: priviri drăgăstoase pe furiș, certuri, rochii noi.

Macon îl știa pe Freddie ca prost și mincinos, dar un mincinos de nădejde. Avea întotdeauna dreptate în ce privește faptele, dar greșea întotdeauna în privința motivelor care provocau faptele. Exact așa și acum, avea dreptate cînd spunea că Porter își luase pușca și se postase la fereastra podului, fiind beat criță. Însă Porter nu aștepta să omoare pe careva, adică pe oricine, pînă dimineață. În realitate, era foarte sigur asupra persoanei pe care voia s-o omoare – el însuși. Totuși, avea o precondiție pe care o zbiera în jos, tare și răspicat, de sus din pod. „Vreau să mă regulez! Trimiteți sus pe cineva cu care să mă regulez! S-a auzit? Trimiteți-mi sus pe cineva, pricepeți, că dacă nu o să-mi zbor creierii!"

În timp ce Macon și Freddie veneau spre curte, femeile de la casa cu camere pe chirie urlau răspunsuri la rugămintea lui Porter.

– Ce fel de sfîrîială mai e și asta?

– Omoară-te tu întîi, după care o să trimitem și noi pe careva.

– Vrei să fie femeie?

– Vrei să fie om?

– Vrei să fie în viață?

– Nu poate fi o bucată de ficat mai bine?

– Pune chestia aia jos și-aruncă-mi banii ăia odată, ce naiba! tăie vocea lui Macon distracția muierilor. Dă

drumu-n jos la dolarii ăia, cioroiule, după care n-ai decît să-ţi zbori creierii!

Porter se întoarse şi îndreptă puşca spre Macon.

– Dacă apeşi naibii pe trăgaciul ăla, zbieră Macon, fă bine să nu ratezi ţinta. Dacă tragi în mine, vezi să mă şi omori, fiindcă dacă nu-ţi iese, te-mpuşc eu pe tine de-or să-ţi iasă coaiele pe gît! mai spuse Macon, scoţînd şi el arma. Şi-acu' pleacă dracu' de la fereastra aia!

Porter ezită doar o secundă, după care îşi întoarse ţeava puştii spre el – sau încercă să o facă. Nu prea reuşea din cauza lungimii; şi fiind beat criţă, îi era chiar imposibil. Căznindu-se să prindă un unghi prielnic, brusc îi veni altă idee. Rezemă puşca de pervazul ferestrei, scoase penisul din pantaloni şi, cu un jet boltit, urină peste capetele femeilor, făcîndu-le să ţipe şi să fugă într-o panică pe care, cu toată puşca lui, nu izbutise să le-o transmită pînă atunci. Macon se freca pe ceafă cu mîna, iar Freddie se cocoşase de rîs.

Timp de peste o oră, Porter îi ţinu la distanţă: gudurîndu-se, urlînd, ameninţînd şi urinînd, presărînd din cînd în cînd rugăminţi să i se dea o femeie.

Ba bocea în hohote de i se zgîlţîiau umerii, ba răcnea ca apucatul.

– Vă iubesc! Eu vă iubesc pe toate. Nu vă mai purtaţi aşa, voi, femeilor. Încetaţi. Nu vă mai purtaţi aşa. Nu vedeţi că vă iubesc? Sînt gata să şi mor pentru voi, să şi ucid pentru voi. Vă iubesc, pe cuvînt. Ascultaţi-mă pe mine. Oh, ai milă, Doamne! Ce-o să mă fac? Ce-o să mă fac eu în afurisenia asta de luuuumee?

Lacrimile îi şiroiau pe faţă şi strîngea tandru la piept ţeava puştii, de parcă ar fi fost femeia pentru care se milogise, femeia pe care o căuta de-o viaţă. „Învaţă-mă ura, Dumnezeule", scîncea el.

– Ura o accept oricînd. Dar nu-mi mai da iubirea. Nu

mai suport atîta iubire, Doamne. Nu o pot duce. Ca şi domnul Smith. Nici el n-a putut duce atîta iubire. E prea grea. Iisus, *Tu* ştii. Tu ştii prea bine asta. Aşa-i că e grea? Iisuse? Aşa-i că iubirea e grea, apăsătoare? Dumnezeule, Doamne, cum de nu vezi? Propriul tău fiu n-a putut duce atîta iubire. Or, dacă pe *El* a ajuns să-l ucidă toată iubirea asta, ce crezi Tu că se va întîmpla cu bietul de mine? Spune! Spune! Începea să se înfurie iar.

– Ia mai dă-te jos de-acolo, cioroiule! zise Macon, tot în gura mare, dar cam sastisit deja.

– Tu, mă, tu?! Maimuţoi fără puţă ce eşti – făcu negrul de sus. Tu eşti cel mai rău, mă. Meriţi să fii omorît, zău, *meriţi să fii omorît.* Şi ştii de ce? Ei bine, o să-ţi spun eu de ce! Ştiu *eu* de ce. Toată lumea...

Porter căzu grămadă pe jos, în dreptul ferestrei, bombănind „Toată lumea ştie de ce", după care adormi acolo. Cufundîndu-se tot mai adînc în somn, puşca îi alunecă din mînă, se rostogoli zdrăngănind pe acoperiş şi atinse pămîntul cu o detunătură zgomotoasă. Glonţul zbură pe lîngă pantoful unui gură-cască şi făcu o gaură în pneul unui Dodge dungat parcat pe drum.

– Du-te şi adu-mi banii, zise Macon.

– Eu? întrebă Freddie. Dar dacă tipul...

– Du-te şi adu-mi banii.

Porter sforăia. Nu-l deranjase bubuitul puştii, nici buzunăritul de după aceea; nu, Porter dormea ca un prunc.

Cînd Macon ieşi din curte, soarele dispăruse în spatele fabricii de pîine. Obosit, irascibil, porni în jos pe Fifteenth Street, ridicînd privirea cînd trecea prin dreptul altei case de-a lui a cărei siluetă se topea în lumina tremurîndă dintre asfinţit şi amurg. Risipite ici şi colo, casele lui se întindeau dincolo de el ca nişte stafii ghemuite cu ochii voalaţi. Nu-i plăcea să le privească în lumina asta. Pe timpul zilei, imaginea lor i se părea liniştitoare; acum,

parcă nici nu-i mai aparţineau – de fapt, avea senzaţia că toate casele se învoiseră între ele ca să-l facă să se simtă exclus, ca un hoinar desproprietărit şi fără ţară. Sentimentul acesta de singurătate îl făcu, pînă la urmă, să o ia pe o scurtătură ca să ajungă înapoi pe Not Doctor Street, deşi procedînd aşa ştia că va ajunge să treacă pe lîngă casa surorii lui. În înserarea tot mai deasă, era convins că nimeni dinăuntru nu va observa trecerea lui pe-acolo. Traversă o curte şi merse pe lîngă un gard care ducea în Darling Street, unde Pilate locuia într-o casă îngustă, cu un singur cat, sub care pivniţa încerca parcă să se ridice la suprafaţă în loc să rămînă dedesubt, în pămînt. Soră-sa nu avea curent electric fiindcă nu voia să plătească această utilitate. Nu avea nici gaz. Noaptea, ea şi fiica ei luminau casa cu lumînări şi cu lămpi cu petrol; se încălzeau şi găteau cu lemne şi cărbuni, pompau apa la bucătărie într-un lighean printr-o conductă de la un puţ, şi îşi duceau traiul ca şi cum progresul ar fi fost un cuvînt care însemna să mergi puţin mai departe în jos, pe drum.

Casa ei se afla la vreo douăzeci şi cinci de metri de trotuar şi era străjuită în spate de patru brazi imenşi, de unde îşi lua ea acele verzi pe care le înfigea în saltea. Văzînd brazii aceia, Macon începu să se gîndească la gura ei; cum îi plăcea ei, cînd era mică, să mestece ace de brad din cauza cărora, încă de-atunci, mirosea mereu a pădure. Timp de vreo doisprezece ani fusese ca propriul lui copil. După moartea mamei lor, Pilate se zbătuse singură să iasă din pîntecele ei, fără s-o ajute pentru asta nici contracţia muşchilor şi nici presiunea lichidului dinăuntru. Drept urmare, de cînd o ştia el pe lume, soră-sa avusese stomacul neted şi lin ca spinarea, fiindcă nu avea buric. Lipsa buricului le întărea tuturor convingerea că fata nu venise pe lume prin nişte canale normale; că

niciodată nu se cuibărise, nu plutise şi nici nu se dezvoltase într-un loc cald şi lichid, unde să fi fost conectată printr-un tub subţire la o sursă sigură de alimentare umană. Macon ştia altceva, fiindcă era acolo şi văzuse ce ochi făcuse moaşa cînd picioarele mamei lui se prăbuşiseră fără vlagă pe pat. Auzise şi ţipetele femeii cînd pruncul, despre care crezuseră că murise şi el, se ivi puţin cîte puţin, cu capul înainte, dintr-o încremenită, tăcută şi indiferentă cavernă de carne, tîrîndu-şi în spate cordonul ombilical şi placenta. Restul era, însă, adevărat. După ce nou-născutului i s-a tăiat tubul vital, ciotul rămas s-a zbîrcit şi a căzut fără să lase nicio urmă, de parcă nici n-ar fi existat acolo vreodată, lucru care lui, ca flăcău care avea grijă de surioara lui, nu i se părea mai ciudat, poate, decît o scăfîrlie pleşuvă. La cei şaptesprezece ani, separat ireparabil de ea şi deja mînat de dorinţa de înavuţire, i-a fost dat să afle că alt abdomen ca al ei nici că exista probabil pe lume.

Acum, apropiindu-se de curtea ei, spera ca întunericul să-i împiedice pe cei din casă să observe prezenţa lui. Nici măcar n-a privit în stînga cînd a trecut pe-acolo. Dar pe urmă a auzit muzica. Cîntau. Toate trei. Pilate, Reba şi fiica Rebei, Hagar. Pe stradă nu se vedea nici ţipenie de om; toţi erau la cină, lingîndu-şi degetele, suflînd în cafeaua din farfurioare şi, negreşit, sporovăind despre escapada lui Porter şi despre neînfricarea lui Macon cînd îl înfruntase pe descreieratul din pod. Nu existau felinare pe stradă în această parte a oraşului; numai luna călăuzea paşii trecătorilor. Macon trecu mai departe, căznindu-se să reziste sunetului glasurilor care îl urmăreau. Se apropia repede de o porţiune a drumului unde muzica nu avea cum să-l mai ajungă, cînd văzu, ca o scenă de pe o carte poştală ilustrată, imaginea a ceea ce-l aştepta: propria lui locuinţă; spinarea îngustă şi dîrză a soţiei lui; fiicele lui,

uscate de atîția ani de dor fierbinte; fiul lui, căruia nu-i vorbea decît pentru a-l pune la punct sau a-l critica. „Bună, tati." „Bună, fiule, bagă-ți cămașa în pantaloni." „Am găsit o pasăre moartă, tati." „Nu-mi veni cu mizeria asta în casă..." Nu era nicio muzică acolo, or astă-seară avea chef doar de puțină muzică – de la persoana pe care o îndrăgise prima oară în viață.

Se întoarse în loc și porni agale spre casa lui Pilate. Femeile cîntau o melodie, iar Pilate era solista. Un refren pe care celelalte două îl preluau și îl dezvoltau. Glasul ei puternic de contralto, vocea subțire de soprană a Rebei, răsunînd în contrapunct, și glăsciorul duios al lui Hagar, fetița, care avea probabil vreo zece-unsprezece ani acum, îl trăgeau înapoi ca un magnet.

Cedînd ispitei, Macon se apropie mai mult. Nu voia conversație, nu voia martori, voia doar să le asculte și poate să le vadă pe toate trei, sursa acestei muzici care îi amintea cîmpuri întinse, curcani sălbatici și postavuri moi. Pășind cît mai ușor cu putință, se furișă pînă la fereastra laterală, unde flacăra lumînării pîlpîia cel mai jos, și trase cu ochiul înăuntru. Reba își tăia unghiile de la picioare cu un cuțit de bucătărie sau cu un șiș, arcuindu-și gîtul lung aproape pînă la genunchi. Fata, Hagar, își împletea părul într-o coadă, în timp ce Pilate, căreia nu-i vedea fața fiindcă stătea cu spatele la fereastră, amesteca într-o oală. Niște boască de struguri probabil. Macon știa că nu mîncare amesteca ea din moment ce și ea, și fiicele ei mîncau ca niște copii. Doar ce aveau poftă. Niciodată nu se găteau și nu se serveau bucate gîndite și pregătite dinainte. Niciodată nu se așezau toate odată la masă. Se întîmpla ca Pilate să coacă pîine caldă, bunăoară, din care își lua fiecare cu unt cînd avea chef. Ori aveau struguri, să zicem, rămași de la must, sau piersici zile întregi la rînd. Dacă lua vreuna un bidon cu lapte, beau din el

pînă îl terminau. Dacă alta făcea rost de roşii sau de ştiuleţi de porumb, mîncau şi din astea pînă le terminau. Mîncau ce aveau, ce se nimerea să găsească ori ce le era poftă. Cîştigurile de la vînzarea de vinuri se evaporau la ele ca apa la soare – ba pe zorzoane ieftine pentru Hagar, ba pe cadourile pe care Reba le făcea bărbaţilor sau pe te-miri-ce alte prostii.

Acolo, lîngă fereastră, pitit în întuneric, simţi cum toată iritarea acumulată peste zi se risipeşte, lăsîndu-l să savureze frumuseţea dezinvoltă a femeilor care cîntau la lumina lumînărilor. Profilul duios al Rebei, mîinile lui Hagar umblînd prin părul ei bogat şi Pilate. Cunoştea faţa ei mai bine decît şi-o cunoştea pe a lui. Cum cînta acum, chipul ei părea probabil o mască; toate emoţiile şi pasiunile se desprinseseră de pe trăsături şi îi pătrunseseră în voce. Dar el ştia că, atunci cînd Pilate nu cînta şi nu vorbea, faţa ei era însufleţită de buzele care i se mişcau constant. Pilate mesteca tot timpul ceva. Cînd era mică de tot, ţinea diverse lucruri în gură – un pai de la mătură, zgîrciuri, nasturi, seminţe, frunze, sfoară şi, pasiunea ei, dacă el reuşea să-i facă rost, bucăţi de elastic şi gume de şters. Buzele ei trăiau din mici mişcări permanente. Dacă stăteai aproape de ea, te întrebai dacă îi venea să zîmbească sau doar muta vreun fir de pai de pe gingii pe limbă. Dezlipea oare vreun rotocol de elastic de pe interiorul obrazului sau chiar surîdea? De la distanţă, ai fi zis că murmură ceva de una singură, cînd ea de fapt ciugulea sau spărgea seminţe micuţe cu dinţii din faţă. Avea buzele mai închise la culoare decît pielea, ca pătate de vin roşu sau de afine, aşa încît părea că e sulemenită la faţă – de parcă şi-ar fi dat cu un ruj foarte închis pe care l-ar fi atenuat după aceea tamponîndu-se cu un petic de ziar.

Pe cînd Macon simţea că se înmoaie sub povara amintirilor şi a muzicii, cîntecul încetă. Văzduhul era

liniştit, dar Macon Dead nu se încumeta să plece. Îi plăcea să le privească aşa, nestingherit. Femeile nu se mişcau. Se opriseră pur şi simplu din cîntat, iar Reba continua să-şi aranjeze unghiile de la picioare, Hagar îşi împletea şi despletea părul, iar Pilate se unduia ca o salcie peste fiertura din oală.

2

Doar Magdalene zisă Lena şi First Corinthians erau fericite cu adevărat cînd imensul Packard a ieşit lin şi silenţios pe stradă. Doar ele aveau simţul aventurii şi radiau de bucurie în moliciunea de pluş a automobilului. Fiecare avea fereastra ei, de la care putea contempla nestînjenită ziua de vară care zbura pe lîngă ei. Şi fiecare era suficient de mare, dar şi suficient de mică totodată ca să-şi închipuie că se preschimbase aievea într-o prinţesă călătorind cu o caleaşcă împărătească mînată de un vizitiu voinic. Pe bancheta din spate, unde Macon şi Ruth n-aveau cum vedea ce fac ele, fetele îşi scoseseră pantofii de piele din picioare şi îşi trăseseră ciorapii în jos pînă sub genunchi, privind la bărbaţii care treceau pe străzi.

Plimbările acestea pe care familia le făcea duminica după-amiaza deveniseră nişte ritualuri şi căpătaseră prea multă importanţă pentru ca Macon să le mai poată savura. Pentru el, aceasta era modalitatea de a-şi dovedi că era într-adevăr un bărbat plin de succes. Fără a fi un ritual la fel de ambiţios pentru Ruth, constituia totuşi un mod de a-şi etala familia în lume. Pentru băieţel era pur şi simplu o corvoadă. Înghesuit pe scaunul din faţă între părinţii lui, nu putea vedea decît femeia înaripată înfiptă uşor înclinat pe botul maşinii. Nu i se dădea voie să stea

în poala maică-sii pe timpul plimbării – nu fiindcă ea nu l-ar fi lăsat, ci fiindcă taică-său se împotrivea. Aşadar, doar aşezîndu-se în genunchi pe scaunul gri-deschis şi privind afară pe geamul din spate, mai putea vedea şi el altceva decît doar poala, picioarele şi mîinile părinţilor lui, bordul maşinii sau femeia argintie înaripată fixată pe capota automobilului Packard. Dar poziţia aceasta cu spatele în maşină, în timpul mersului, nu-i pria deloc. Parcă ar fi zburat orbeşte, or ideea că nu ştia încotro mergea – ci doar pe unde fusese – îl tulbura. Nu voia să vadă copaci pe lîngă care trecuse, sau case şi copii furişîndu-se în spaţiul pe care automobilul îl lăsase în urmă.

Packardul lui Macon Dead înainta încet pe Not Doctor Street, prin partea violentă a oraşului (ulterior cunoscută sub denumirea de Blood Bank, adică Malul Sîngeros, fiindcă sîngele curgea acolo ca apa), îndreptîndu-se apoi pe centura de legătură în cealaltă parte, înspre cartierele cu albi bogaţi. Unii dintre negrii care vedeau maşina trecînd oftau fără răutate, jinduind după eleganţa şi prestanţa automobilului. În 1936, puţini dintre ei trăiau pe aşa picior mare ca Macon Dead. Alţii priveau familia ieşită la plimbare cu un pic de invidie, dar mai ales amuzîndu-se copios, fiindcă masivul Packard verde al lui Macon nu se potrivea deloc cu părerea lor despre rolul maşinilor pe lumea asta. Niciodată Macon nu depăşea patruzeci de kilometri la oră, niciodată nu tura motorul, niciodată nu rămînea în viteza întîi mai mult decît era necesar, doar fiindcă aşa le-ar fi putut da senzaţii tari pietonilor. N-a avut niciodată pană de cauciuc, nu a rămas niciodată fără benzină ca să fi fost nevoie să-l împingă de la spate o şleahtă de puşlamale zdrenţăroase. Portiera nu trebuia legată cu sfoară de caroserie, şi niciun puştan n-a îndrăznit vreodată să sară din mers pe pragul automobilului ca să dea o tură pînă la colţul străzii. Macon nu striga după nimeni

pe stradă, dar nici nimeni nu striga după el cînd trecea. Nu frîna niciodată brusc şi nici nu băga în marşarier ca să tragă o porţie de vorbă şi rîs cu vreun amic. Pe geamurile deschise, nimeni nu scotea afară sticle de bere sau cornete cu îngheţată. Şi nici nu se pomenise cumva ca vreun băieţel să facă pipi din picioare, afară, ca să-i stropească pe toţi. N-a lăsat niciodată ca ploaia să ude maşina dacă a putut evita asta, iar pînă la Sonny's Shop se ducea pe jos – nescoţînd maşina decît cu aceste ocazii. Mai mult chiar, lumea se îndoia că Macon Dead ar fi luat vreodată o muiere pe bancheta din spate, deşi umblau zvonuri că frecventa „case deocheate" sau că se culca, uneori, cu cîte o chiriaşă nemăritată sau mai dezmăţată. În afară de ochii strălucitori şi jucăuşi ai lui Magdalene numite Lena şi ai lui First Corinthians, Packardul nu avea pic de viaţă adevărată. Aşa că lumea l-a poreclit „dricul" lui Macon Dead.

First Corinthians îşi trecea degetele prin păr. Avea părul lung şi subţire, de culoarea nisipului ud.

– Mergem undeva anume sau doar ne fîţîim aşa cu maşina?

Vorbise fără să-şi ia ochii de la bărbaţii şi femeile care mergeau pe stradă.

– Fii atent, Macon. Întotdeauna iei greşit virajul aici, spuse încetişor Ruth, din partea dreaptă a maşinii.

– Nu vrei să conduci tu mai bine? o întrebă Macon.

– Eu nu ştiu să şofez, răspunse ea.

– Atunci lasă-mă să fac cum ştiu.

– Bine, dar să nu dai vina pe mine dacă...

Macon trecu lin pe banda din stînga a drumului care ducea, pe centură, în zona rezidenţială.

– Tati? Mergem undeva anume?

– La Honoré, zise Macon.

Magdalene zisă Lena îşi trase ciorapii şi mai jos pe picioare.

– Pe lac? Dar ce-i acolo? Nu-i nimic acolo, nimeni.

– Există un cartier de vile acolo, pe plajă, Lena. Tatăl tău vrea să-l vadă mai bine, se reinsinuă Ruth în conversaţie.

– Dar de ce? Alea-s case de albi, spuse Lena.

– Nu sînt numai case de albi. În unele locuri nu e nimic. Doar teren. Ceva mai încolo, în cealaltă parte. S-ar putea face o staţiune drăguţă de vară pentru persoanele de culoare. Cu vile la plajă. Ai înţeles ce vreau să spun? făcu Macon, privindu-şi fiica în oglinda retrovizoare.

– Şi cine o să locuiască în ele? Nu există persoane de culoare care să-şi permită să aibă două case, spuse Lena.

– Reverendul Coles îşi poate permite, la fel şi doctorul Singleton, o corectă Corinthians.

– Şi avocatul ăla – cum îl cheamă? făcu Ruth, întorcîndu-se spre Corinthians, care o ignoră.

– Şi Mary, presupun, rîse Lena.

Corinthians o fixă cu o privire rece pe sora ei.

– Doar nu crezi că tata i-ar vinde o proprietate unei chelneriţe?! Tati, ne-ai lăsa tu să fim vecini cu o chelneriţă?

– Dar ea este proprietara localului acela, Corinthians, spuse Ruth.

– Puţin îmi pasă mie că e proprietară sau nu. Pe mine mă interesează ce e ea. Tati? insistă Corinthians, aplecîndu-se spre taică-său pentru confirmare.

– Mergi prea repede, Macon, spuse Ruth, apăsînd cu vîrful pantofului în podeaua automobilului.

– Dacă te mai legi o dată de felul în care conduc, n-ai decît să te întorci acasă pe jos. Vorbesc serios, să ştii.

Magdalene zisă Lena se trase mai în faţă şi puse

mîna pe umărul maică-sii. Ruth tăcea. Băieţelul lovi cu picioarele în partea de dedesubt a bordului.

– Potoleşte-te! îi spuse Macon.

– Trebuie să merg la toaletă, spuse fiul lui.

Corinthians ridică bărbia.

– Oh, Doamne.

– Dar ai fost înainte să plecăm, zise Ruth.

– Vreau să mă duc! se smiorcăi copilul.

– Sigur? îl mai întrebă maică-sa. Mai bine să oprim, conchise ea către nimeni anume după ce văzu privirea băiatului.

Scruta atentă ţinutul rural în care intraseră.

Macon nu modifică viteza.

– O să avem şi *noi* o vilă de vacanţă sau ai de gînd doar să vinzi proprietăţi altora?

– Nu vînd nimic. Mă gîndesc să cumpăr şi pe urmă să închiriez, îi răspunse Macon.

– Dar *noi* o să...

– Fac pe mine, spuse băieţelul.

– ... stăm şi noi acolo?

– Poate.

– Singuri? Şi cu mai cine? insistă Corinthians, foarte interesată.

– Asta nu-ţi pot spune. Dar în cîţiva ani – cinci, poate zece – o mulţime de negroizi vor avea destui bani ca să-şi permită aşa ceva. O mulţime, da. Crede-mă, că ştiu ce vorbesc.

Magdalene zisă Lena inspiră adînc.

– Uite acolo, în faţă, poţi să opreşti, tati. Să nu facă murdărie pe scaun.

Macon îi aruncă o privire în oglindă şi încetini.

– Cine se duce cu el? Nu, nu tu, îi zise el lui Ruth cînd o văzu că bîjbîie cu mîna să deschidă portiera.

Ruth se uită la soţul ei. Întredeschise gura, dar nu spuse nimic.

– Nu, eu nu, spuse Corinthians. Sînt pe tocuri.

– Haide, vino, oftă Lena.

Băieţelul şi sora mai mare ieşiră din maşină, dispărînd printre copacii care se înălţau dincolo de marginea drumului.

– Chiar crezi că se vor găsi destui oameni de culoare – adică, oameni de culoare drăguţi – în oraşul ăsta care să locuiască acolo?

– Nu-i nevoie să fie din oraşul ăsta, Corinthians. Lumea se duce cu maşina la vilele de vacanţă. Albii fac asta tot timpul.

Macon bătea darabana pe volanul care tremura uşor, din cauza motorului care mergea la ralanti.

– Cioroilor nu le place apa, se hlizi Corinthians.

– Ba o să le placă dacă o să fie a lor, spuse Macon.

Privind pe geam, o văzu pe Magdalene zisă Lena ieşind din pădurice. Ţinea în mînă un buchet mare de flori colorate, dar avea faţa boţită de furie. Rochia ei bleu era presărată acum de nişte pete ude, întunecate, răsfirate ca nişte degete.

– M-a udat, spuse ea. Mami, a făcut pe mine şi m-a udat, adăugă ea, gata să plîngă.

Ruth plescăi cu limba în cerul gurii.

Corinthians rîdea.

– Ce-ţi spuneam eu că cioroilor nu le place apa!

Băieţelul nu făcuse înadins. Se întîmplase pînă ce el să fi terminat. Ea se îndepărtase cîţiva paşi ca să culeagă floricele, după care revenise, dar cînd el auzise zgomot de paşi în spate, se întorsese cu faţa fără să fi terminat. Devenea un obicei la el – concentrarea asupra a ceea ce se întîmplă în spatele lui. Aproape ca şi cum n-ar exista niciun viitor.

*

Dar dacă viitorul nu venea, prezentul în schimb se prelungea, iar băieţelul postat inconfortabil în Packard ajunse să meargă la şcoală, iar la doisprezece ani îl cunoscu pe băiatul care nu numai că îl putea elibera, dar îl putea conduce, totodată, la femeia care avea de-a face, deopotrivă, cu viitorul şi cu trecutul lui.

Guitar îi spuse că o cunoaşte. Fusese chiar şi la ea în casă.

– Cum e-acolo înăuntru? îl întrebă Milkman.

– Strălucitor, răspunse Guitar. Strălucitor şi maro. Şi miroase.

– Miroase urît?

– Nu ştiu. E mirosul ei. O să vezi.

Toate poveştile acelea incredibile, dar întru totul posibile despre sora lui taică-său – femeia de care taică-său îi interzisese să se apropie – îi fermecau pe amîndoi. Nu mai voia niciunul să trăiască încă o zi fără să afle adevărul, convingerea lor fiind că ei aveau legitimitatea şi dreptul natural de a face asta. În fond, Guitar o cunoştea deja, iar Milkman era nepotul ei.

O găsiră pe treptele din faţă, aşezată cu picioarele larg depărtate, îmbrăcată într-o rochie neagră cu mîneci şi poale lungi. Părul era înfăşurat tot în negru, iar de la distanţă tot ce se putea vedea pe sub faţa ei era o portocală strălucitoare pe care o curăţa de coajă. Era toată numai colţuri, îşi aminti el mai tîrziu, genunchii, mai ales, şi coatele. Un picior avea vîrful spre est, iar celălalt spre vest.

Cînd se apropiară mai mult şi văzură cutiuţa de alamă bălăbănind de urechea ei, Milkman înţelese că, degeaba, cercelul, portocala sau ţesătura neagră împunsă de colţuri, nu, nimic, nici măcar înţelepciunea tatălui lui sau avertismentul lumii întregi nu-l puteau ţine departe de ea.

Guitar, fiind mai mare şi deja la liceu, nu mai avea nimic din reţinerea cu care prietenul lui mai tînăr se lupta încă, aşa că se încumetă să vorbească primul.

– Hei, salut.

Femeia privi în sus. Întîi la Guitar şi pe urmă la Milkman.

– Ce cuvînt mai e şi ăsta? spuse ea cu o voce subţire, dar parcă împroşcînd pietriş.

Milkman continua să se holbeze la mîinile ei care mînuiau portocala. Guitar zîmbi larg şi ridică din umeri.

– E în loc de „bună ziua".

– Atunci spune cum ai zis.

– Bine. *Bună ziua*.

– Aşa-i mai bine. Ce vrei?

– Nimic. Am trecut doar şi noi pe-aici.

– S-ar zice că aţi şi rămas.

– Dacă nu vrei să stăm aici, domnişoară Pilate, o să plecăm, rosti Guitar încetişor.

– Nu eu am vrut ceva. Tu eşti cel care vrea ceva.

– Vrem să te întrebăm ceva.

Guitar se opri, simulînd indiferenţa. Era prea directă, iar ca să ţină pasul cu ea trebuia să fie foarte atent ce cuvinte folosea.

– Întreabă.

– Cineva zicea că tu n-ai buric deloc.

– Asta e întrebarea?

– Da.

– Nu seamănă a întrebare. Seamănă a răspuns. Pune întrebarea.

– Ai?

– Dacă am ce?

– Ai buric?

– Nu.

– Ce s-a întîmplat cu el?

– Habar n-am.

Lăsă să-i cadă în poală o bucată de coajă lucioasă şi desfăcu tacticos o parte din portocală.

– Acum pot să pun şi eu o întrebare?

– Sigur.

– Cine-i prietenaşul tău de-acolo?

– E Milkman.

– Ştie să vorbească? întrebă Pilate, înghiţind o felie din fruct.

– Da, ştie. Zi şi tu ceva, îi dădu Guitar un ghiont lui Milkman, fără să-şi ia ochii de la Pilate.

Milkman trase aer în piept, îşi ţinu respiraţia şi spuse: „Hei".

Pilate rîdea.

– Cred că nu există pe lumea asta cioroi mai proşti decît voi doi, care să fi scăpat nespînzuraţi pînă acum! Păi, ce vă-nvaţă ăia la şcoală, măi?! „Hei", „hi" şi „hă" se spune la vite cînd vrei să le struneşti sau să le urneşti din loc. Dacă-i trîntiţi unei fiinţe omeneşti un „hei-hi-hă" din-ăsta, să nu vă miraţi dac-o să v-alegeţi c-o scatoalcă straşnică!

Se simţi cuprins de ruşine. Se-aşteptase la acest sentiment de mare jenă, dar nu crezuse că va fi aşa de intens. Urîtă, murdară, sărăntoacă şi beţivă, ea era. Caraghioasa de mătuşă-sa, din cauza căreia îl tachinau pe el colegii din clasa a şasea şi pe care o ura, fiindcă se simţea direct răspunzător de urîţenia, sărăcia, murdăria şi vinul ei.

Cînd colo, ea zeflemisea totul – şcoala şi profesorii lui, pe el însuşi. Şi, deşi părea într-adevăr săracă, aşa cum zicea toată lumea, lipsea acel ceva din ochii ei care ar fi putut confirma sărăcia. Şi nici nu era murdară cum se spunea; şleampătă – da, dar nu murdară. Avea albul unghiilor ca sideful de clar. Şi, fără să fi fost mare spe-

cialist, ştia totuşi că femeia asta nu era nicidecum beată. Desigur, nu se putea spune că ar fi frumoasă, totuşi, simţea el că ar fi fost capabil să o privească toată ziua: degetele care trăgeau vinişoare albe de pe feliile de portocală, buzele negre ca afinele care-o făceau să pară fardată, cercelul... Şi cînd s-a ridicat în picioare, băiatul a simţit că i se taie răsuflarea. Era înaltă cît tatăl lui; el nu-i ajungea cu capul nici pînă la umeri. Nici rochia nu era aşa de lungă cum crezuse la început; îi ajungea pînă sub gambă, aşa că acum îi vedea şi el pantofii bărbăteşti cu şireturile desfăcute şi pielea cafeniu-argintie de pe glezne.

Ţinea cojile de portocală exact cum îi căzuseră în poală şi, în timp ce urca treptele casei, ai fi zis că îşi ţine mîna între picioare.

– Lui taică-tău nu i-ar plăcea asta. Nu poate suferi oamenii proşti.

Pe urmă se uită drept la Milkman, cu o mînă ţinînd cojile, iar cu cealaltă pe clanţa uşii.

– Îl ştiu pe taică-tău. Şi pe tine te ştiu.

Guitar deschise iar gura.

– Eşti soră-sa lui taică-său?

– Singura pe care-o are. Nu mai sînt decît trei Dead în viaţă.

Milkman, care nu fusese în stare să mai scoată niciun cuvînt după prostescul „hei" de la început, se trezi strigînd:

– Ba şi eu sînt Dead! Şi mama mea e Dead! Surorile mele la fel. Nu sînteţi voi doi singurii Dead pe lume!

Chiar în timp ce urla aşa, se întreba de ce devenise subit atît de defensiv – atît de posesiv în privinţa numelui său. Detestase dintotdeauna numele acesta, tot ceea ce era legat de el, iar pînă nu se împrietenise aşa bine cu Guitar, îşi urîse la fel de mult şi porecla. Însă pe buzele lui Guitar, numele lui suna inteligent, matur. Iar acum se

comporta față de străina asta ca și cum, pentru el, a purta acel nume era un motiv de profundă mîndrie și de parcă ea ar fi încercat să-l izgonească dintr-un grup foarte select, din care el făcea parte și, în plus, asupra căruia deținea drepturi exclusive.

În clipa de tăcere care urmă după urletele lui, Pilate rîse.

– Nu vreți un ou fiert moale? întrebă ea.

Băieții se uitară unul la celălalt. Schimbase ritmul cu ei. Nu voiau ou, dar voiau totuși să mai stea cu ea, să intre în vinăria acestei doamne care avea un singur cercel, niciun buric și arăta ca un copac negru și înalt.

– Nu, mulțumim, dar am vrea puțină apă, răspunse Guitar zîmbind și el.

– Bine. Haideți înăuntru.

Pilate deschise ușa și băieții intrară după ea într-o cameră mare și însorită, care părea deopotrivă goală și ticsită. Un sac verde ca mușchiul de pe copaci atîrna de tavan. Lumînări erau înfipte în sticle peste tot; articole de ziar și poze din reviste erau fixate în cuișoare pe pereți. Dar, în afară de un balansoar, două scaune cu spetează dreaptă, o masă mare, o chiuvetă de bucătărie și o plită de gătit, altă mobilă nu exista acolo. Totul era impregnat de mirosul de brad și de fructe fermentate.

– Ba ar trebui să gustați unul ca să vedeți cum e. Știu cum să le pregătesc ca să fie bune. Nu-mi place să văd că tremură albușul în ele. Gălbenușul să fie moale, dar nu să curgă. Îmi place cînd e ca o catifea udă. Chiar nu vreți să gustați și voi unul?

Lepădase cojile de portocală într-o oală mare de pămînt care, aproape la fel ca toate celelalte lucruri din casă, fusese făcută pentru a folosi la cu totul altceva. Acum, Pilate stătea în picioare în fața chiuvetei uscate,

pompînd apă într-un lighean alb cu albastru pe care îl utiliza drept cratiţă.

– Aşa, bun. Acum, apa şi oul trebuie să intre în contact cumva pe picior de egalitate. Nu trebuie să existe diferenţe între ele. Prin urmare, e nevoie ca ambele să aibă aceeaşi temperatură. Întîi, încropesc un pic apa. Doar cît să nu mai fie rece de tot. Nu o las însă să se încălzească prea mult fiindcă şi oul e la temperatura camerei. De-acum încolo, tot secretul e de fapt în fierbere, să ştiţi. Cînd apa începe să dea în clocot la suprafaţă, bolborosind în băşici mici ca nişte boabe de mazăre, nu aştepţi să se facă mari cît nişte bile, ci iei imediat oala de pe foc. Şi nu-i de-ajuns să stingi focul; neapărat trebuie să dai oala la o parte de pe ochi. După aceea, aşezi un ziar împăturit peste oală şi te duci să-ţi vezi de vreo treabă pe care o ai de făcut. Cum ar fi să deschizi uşa dacă a venit cineva sau să goleşti găleata şi s-o aduci în casă de pe verandă. De obicei, eu mă duc la toaletă. Nu ca să stau mult, atenţie! Doar aşa, din scurt. Dacă faci cum te sfătuiesc eu, îţi iese oul fiert moale perfect. N-am uitat nici acum ce porcării de mîncăruri îi făceam lui taică-meu cînd găteam. Tatăl tău – şi arătă cu degetul mare spre Milkman – nu se pricepea deloc la gătit. Odată i-am făcut o plăcintă cu vişine sau, oricum, asta vrusesem eu să iasă. Macon era un băiat drăguţ şi grozav de bun cu mine. Ce frumos ar fi fost dacă l-ai fi cunoscut cum era atunci. Ar fi fost un prieten adevărat şi pentru tine, cum a fost pentru mine.

Vocea ei îl ducea cu gîndul pe Milkman la nişte pietricele. Pietricele rotunde care se ciocneau unele de altele. Poate că era răguşită, ori poate că aşa rostea ea cuvintele, deopotrivă tărăgănat şi ciuntit. Mirosul de brad-şi-vin era narcotic, ca şi soarele care se revărsa înăuntru, puternic şi nestingherit, întrucît nu existau perdele, nici obloane la ferestrele care se vedeau de jur împrejurul camerei, cîte

două pe fiecare dintre cei trei pereți, cîte una de o parte și de cealaltă a ușii, cîte una de o parte și de cealaltă a chiuvetei și a plitei, plus încă două pe peretele din spate. Cel de-al patrulea perete era comun cu dormitoarele, probabil, gîndi Milkman. Vocea cu zuruit de pietricele, soarele, mirosul narcotic de vin îi muiaseră pe amîndoi băieții, care ședeau cuprinși de un fel de letargie plăcută, ascultînd-o cum vorbea și vorbea...

– Dacă nu era taică-tău, n-aș mai fi eu aici azi. Aș fi murit în burta mamei. Și aș fi murit iarăși în pădure. Pădurea aceea și întunericul m-ar fi răpus cu siguranță. Dar m-a salvat el, așa că iată-mă-s acum aici, fierbînd ouă. Păi, știți, tăticul nostru murise. L-au spulberat cu pușca pînă la doi metri în aer. Ședea pe gard așteptîndu-i, dar ei s-au furișat pe la spate și-au tras în el de-a zburat doi metri în sus. Așa că, atunci cînd am plecat din casa aia mare a lui Circe, n-aveam nicăieri unde să ne ducem, așa că am pornit încotro vedeam cu ochii și ne-am aciuat în pădure. Eram la țară, mai găseam cîte-o fermă. Dar tati a venit înapoi într-o bună zi. La început, n-am știut inițial că el era, fiindcă văzusem amîndoi cum zburase la doi metri în aer, ciuruit de gloanțe. Ne rătăcisem atunci. Și ce întuneric era! Lumea crede că întunericul înseamnă o singură culoare, dar nu-i așa. Există cinci sau șase feluri de negru. Negru mătăsos, negru cîlțos. Negru doar găunos. Negru ca niște degete. Și niciunul nu rămîne pe loc. Se mișcă și se transformă dintr-o variantă de negru în alta. A spune că un lucru este negru ca smoala e la fel cu a spune că un lucru e verde. De care verde? Verde ca sticlele mele? Verde ca o lăcustă? Verde ca un castravete, ca salata, sau verde cum e cerul exact înainte de izbucnirea furtunii? Ei bine, așa e și cu negrul ca noaptea. De ce n-ar fi în fond un curcubeu?! Așadar, ne rătăcisem, vîntul sufla tare, iar în fața noastră era spinarea lui tati.

Eram niște copii speriați. Macon îmi tot spunea că lucrurile care ne sperie nu sînt aievea. Ce mai contează, însă, dacă lucrul care te înspăimîntă este sau nu real? Mi-aduc aminte cum a fost atunci, demult, cînd spălam rufe la o familie, soț și soție, undeva prin Virginia. Într-o după-amiază, bărbatul a intrat în bucătărie tremurînd tot și m-a întrebat dacă am niște cafea făcută ca să-i dau și lui. L-am întrebat ce pățise de arăta așa rău. Mi-a spus că nu-și dă seama ce se întîmplă cu el, dar avea senzația că parcă stă să cadă de pe o stîncă. Și se ținea în picioare acolo, aplecat peste linoleumul ăla galben cu alb și roșu, ca fierul de călcat deasupra rufei. S-a ținut întîi cu mîinile de ușă, pe urmă de scaun, căznindu-se din răsputeri să nu cadă. Mi-a venit să-i spun că nu există nicio stîncă acolo, în bucătărie. Dar pe urmă mi-am adus aminte ce simțisem cînd eram în pădurea aia. Am retrăit totul exact ca atunci. Așa că i-am zis omului dacă nu vrea să-l țin eu bine ca să nu cadă. M-a privit cu o recunoștință nemărginită. „Da, ai vrea?!" a zis el. M-am postat în spatele lui, l-am cuprins cu brațele, mi-am încolăcit degetele strîns peste pieptul lui și l-am ținut bine. Inima îi bătea sub haină ca un catîr în călduri. Dar încetul cu încetul s-a liniștit.

– I-ai salvat viața, spuse Guitar.

– Nici vorbă. Nevastă-sa a intrat pînă venise momentul să-i dau drumul omului. M-a întrebat ce fac și eu i-am spus.

– I-ai spus ce? Ce anume i-ai spus?

– Adevărul. Că încercam să-l țin ca să nu cadă de pe stîncă.

– Săracul om, precis și-o fi zis că mai bine se arunca singur de sus. Te-a crezut femeia? Să nu-mi spui că te-a crezut!

– Pe moment, nu, nu m-a crezut. Dar cum am des-

făcut braţele de pe pieptul lui, omul s-a prăbuşit mort. Şi-a făcut zob ochelarii, tot. A căzut drept în nas. Dar ştiţi cum? Încet, încet de tot. Jur că i-a luat trei minute, trei minute întregi ca să ajungă din poziţia verticală, în picioare, întins cît era de lung pe jos, cu faţa turtită de podea. Habar n-am dacă stînca aceea era reală sau nu, dar lui i-au trebuit trei minute de cînd a căzut de pe ea şi pînă s-ajungă jos.

– Era mort? întrebă Guitar.

– Mort ca lemnul.

– Cine l-a împuşcat pe tati al vostru? Parc-ai spus că l-a împuşcat cineva?

Guitar era fascinat, în ochii îi scînteiau luminiţe.

– La doi metri a zburat în aer...

– Cine?

– Nu ştiu cine şi nu ştiu de ce. Ştiu doar ce vă spun: ce, cînd şi unde.

– N-ai spus unde! nu se lăsă el.

– Ba da, am spus. Pe un gard.

– Unde era gardul ăsta?

– La ferma noastră.

Guitar rîdea, dar ochii lui străluceau prea tare pentru a transmite un oarecare umor.

– Unde era ferma asta?

– În Montour County.

O lăsă baltă cu „unde".

– Bine, atunci cînd?

– Cînd şedea acolo – pe gard.

Guitar se simţea ca un detectiv frustrat.

– În ce an?

– În anul în care au împuşcat irlandezii ăia pe străzi. A fost un an propice pentru puşti şi gropari, asta ştiu sigur.

Pilate puse pe masă capacul unui butoi. Pe urmă

scoase ouăle din lighean şi începu să le cureţe de coajă. Buzele i se mişcau, plimbînd un sîmbure de portocală prin gură. Nu-şi reluă povestirea decît după ce ouăle fură despicate în două, lăsînd să se vadă mijlocul cleios, roşcat-gălbui:

– Într-o bună dimineaţă, cînd ne-am trezit, soarele urcase deja pieziş pe cer. Strălucitor de nu-ţi venea să crezi. Şi cerul albastru. Albastru ca fundele de la boneta maică-mii. Vedeţi fîşia aia de cer? întrebă ea, arătînd afară pe fereastră. Imediat în spatele nucilor de-acolo? Vedeţi? Uite, acolo.

Se uitară şi văzură tot întinsul cerului din spatele caselor şi al pomilor.

– Exact aşa era culoarea, spuse ea, de parcă descoperise ceva important. Aceeaşi culoare ca panglicile maică-mii. Puteam recunoaşte culoarea panglicilor ei în toate lucrurile din lume, însă cum o chema pe mama nu ştiam. După moartea ei, tati n-a mai îngăduit nimănui să-i pronunţe numele. Ei bine, mijind ochii atunci, cu pleoapele încă lipite de somn, l-am văzut şezînd acolo pe o buturugă. Exact în lumina soarelui. Am început să-l strigăm, dar el continua să privească de parcă s-ar fi uitat la noi, dar în acelaşi timp parcă nu s-ar fi uitat. Faţa lui avea ceva înspăimîntător. Ca atunci cînd vezi faţa cuiva prin apă. Tati s-a ridicat în picioare după un timp şi a plecat de la soare, înapoi în pădure. Iar noi am rămas acolo, uitîndu-ne la buturugă. Tremuram ca nişte frunze.

Pilate adună grămadă cojile de ouă, greblîndu-le uşor de pe suprafaţa mesei cu degetele răsfirate ca un evantai. Băieţii urmăreau scena, temîndu-se că, spunînd ceva, i-ar strica poate plăcerea de a termina povestea, dar temîndu-se şi că, tăcînd, ar supăra-o poate şi nu le-ar mai povesti nimic.

– Tremuram ca niște frunze, murmură. Exact ca niște frunze.

Brusc, Pilate înălță capul și scoase un *uhu-uhu* ca de bufniță.

– Uhu-uhu! Vin acum!

Milkman și Guitar nu văzuseră și nu auziseră pe nimeni apropiindu-se, însă Pilate sărise în sus și alergase la ușă. Pînă să ajungă acolo, cineva o deschise cu piciorul, și Milkman văzu spinarea încovoiată a unei fete. Tîra după ea o coșarcă mare de tot plină parcă de muri, iar o femeie o împingea înainte din cealaltă parte, spunînd: „Ai grijă la prag, scumpete".

– Gata, a trecut, răspunse fata. Împinge.

– Era și timpul, zise Pilate. Mai era puțin și se întuneca de-a binelea.

– I s-a stricat căruța lui Tommy, zise fata gîfîind.

După ce reușiră amîndouă să bage coșarca în cameră, fata se întinse de spate și se întoarse cu fața la ei. Dar Milkman nu mai avea nevoie să-i vadă chipul; se îndrăgostise deja de ea văzînd-o doar din spate.

– Hagar, spuse Pilate, privind în jur. Cel de-aici e fratele tău, Milkman. Și acesta e prietenul lui. Cum ziceai că te cheamă, drăguță?

– Guitar.

– Guitar? Și știi să cînți la chitară? întrebă ea.

– Băiatul nu e fratele ei, mamă. Sînt veri, precizează cealaltă femeie.

– E totuna.

– Ba nu. Nu e. Așa-i, scumpete?

– Da, așa e, spuse Hagar. E altceva.

– Ai văzut? E altceva.

– Păi, ce vezi tu că e altfel, Reba? Tu care le știi pe toate.

Reba privea în tavan.

– Un frate e frate dacă amîndoi aveţi aceeaşi mamă sau dacă amîndoi...

Pilate o întrerupse:

– Mă refeream la ce e altfel în felul în care te porţi cu ei? Nu trebuie, de fapt, să te porţi la fel cu amîndoi?

– Nu asta era problema, mamă.

– Taci din gură, Reba. Vorbeam cu Hagar.

– Da, mamă. Îi tratezi pe amîndoi la fel.

– Atunci de ce folosim două cuvinte pentru fiecare în loc de unul singur, dacă tot nu există nicio diferenţă? făcu Reba, punîndu-şi mîinile în şolduri şi căscînd ochii mari.

– Trage-ncoace balansoarul ăla, spuse Pilate. Băieţi, dacă nu vreţi să daţi o mînă de ajutor, mai bine ridicaţi-vă şi lăsaţi locul altora.

Femeile încercuiră coşarca, plină într-adevăr de mure prinse încă de ramurile lor scurte şi ghimpoase.

– Ce trebuie să facem? întrebă Guitar.

– Să scoateţi murele micuţe de pe crengile astea nesuferite, dar fără să spargeţi fructele. Reba, adu cealaltă oală.

Hagar privi în jur, toată ochi şi păr.

– Ce-ar fi să tragem un pat din camera din dos? În felul ăsta am putea sta toţi jos.

– Mie mi-e bine şi pe duşumea, spuse Pilate şi, lăsîndu-se pe vine, trase uşor o crenguţă din coş. Asta-i tot ce-aţi adus?

– Nu, zise Reba, rostogolind o oală imensă culcată pe-o parte. Mai sînt două coşuri afară.

– Mai bine să le aducem înăuntru. Trag muştele de-afară.

Hagar porni spre uşă şi îi făcu semn lui Milkman.

– Haide, frate. Vino să mă ajuţi.

Milkman sări în picioare, răsturnînd scaunul de-a-ndă-

ratelea, şi o luă după Hagar, călcînd apăsat. Lui i se părea cea mai drăguţă fată pe care o văzuse vreodată. Era mult mai mare decît el. Probabil că era cam de vîrsta lui Guitar, dacă nu cumva avea chiar şaptesprezece ani. Avea senzaţia că pluteşte. Niciodată nu se simţise atît de viu, plutind parcă. Împreună, el şi Hagar, tîrîră două coşărci, sus, pe treptele de la verandă, şi pe urmă în casă. Hagar era voinică şi musculoasă ca el.

– Ai grijă, Guitar. Ia-o mai încet. Nu vezi că storceşti toate murele?!

– Lasă-l în pace, Reba. Trebuie să înveţe să le simtă la mînă mai întîi. Te-am întrebat dacă ştii să cînţi la chitară. De-asta te cheamă Guitar?

– Nu pentru că ştiu să cînt. Ci fiindcă am vrut să cînt la chitară. Cînd eram mic de tot. Aşa mi s-a povestit.

– Dar unde văzuseşi tu atunci vreo chitară?

– La un concurs, într-un magazin, acolo unde stăteam atunci, în Florida. Am văzut chitara cînd m-a luat mama cu ea în oraş. Eram un ţînc. A fost o întrecere din-aia la care, dacă reuşeşti să ghiceşti cîte drajeuri sînt în borcanul mare de sticlă, cîştigi o chitară. Ce-am mai plîns atunci după chitara aia, mi-au povestit ai mei. Şi mereu de-atunci mă tot rugam să-mi ia şi mie una.

– Trebuia s-o fi chemat pe Reba. Ţi-o dădea ea.

– Nu, nu puteai s-o cumperi. Trebuia să spui numărul de bomboane.

– Am auzit ce-ai spus. Reba ar fi ştiut cîte bomboane erau acolo. Reba cîştigă la orice. N-a pierdut niciodată la nimic.

– Zău?! zîmbi Guitar, dar se vedea că era sceptic. E-aşa de norocoasă?

– Sigur că sînt norocoasă, rînji Reba. Vin oameni de pretutindeni ca să mă pună să extrag numere în locul lor şi să le zic ce să joace. Lor le merge destul de bine aşa,

iar mie îmi convine întotdeauna. Cîştig tot ce încerc să cîştig şi o mulţime de alte lucruri pe care nici nu încerc măcar să le cîştig.

– S-a ajuns pînă-ntr-acolo încît nu mai vrea nimeni să-i vîndă vreun bilet de loterie. Oamenii o pun doar să le ţină pe-ale lor.

– Vedeţi asta? zise Reba, vîrîndu-şi mîna în corsajul rochiei şi scoţînd afară de-acolo un inel cu diamant prins pe un şnur. Pe ăsta l-am cîştigat anul trecut. Am fost persoana cu numărul... care era numărul, mamă?

– Cinci sute de mii.

– Persoana cu numărul cinci sute... nu, n-a fost ăsta. Nu au zis aşa atunci.

– Jumătate de milion, aşa au zis ei.

– Exact. Cînd am intrat eu la „Sears and Roebuck", numărul de clienţi a ajuns la jumătate de milion, explică Reba, rîzînd veselă şi mîndră de ea.

– Nici n-au vrut să i-l dea, spuse Hagar, fiindcă arăta prea rău.

Guitar era uluit.

– Ţin minte concursul ăla, dar nu-mi amintesc să fi auzit că o persoană de culoare ar fi cîştigat premiul atunci.

Guitar, haimanaua străzilor, era convins că nu-i scăpa niciodată nimic din ceea ce se întîmpla în oraş.

– N-a aflat nimeni. Fotografii şi o mulţime de lume aşteptau să vadă cine va intra pe uşă în magazin. Dar nu mi-au pus poza în ziar. M-am uitat bine, şi eu, şi mama, nu-i aşa? făcu ea, privind spre Pilate pentru confirmare, după care continuă: Au publicat în schimb fotografia bărbatului care a cîştigat premiul doi. Tipul a cîştigat un certificat de trezorerie. A fost un alb.

– Premiul doi? se miră Guitar. Ce fel de „premiu doi" o mai fi fost şi ăsta? Ori ai picat cînd numărătoarea

a ajuns la jumătate de milion, ori nu. Nu poate să existe ceva pe la jumătate de milion *şi* ceva.

– Ba se poate cînd cîştigătoarea e Reba, spuse Hagar. Singurul motiv pentru care au scornit locul doi a fost fiindcă ea era prima. Şi singurul motiv pentru care i-au dat premiul a fost fiindcă erau fotografii acolo.

– Povesteşte-le şi lor de ce te-ai dus la „Sears", Reba.

– Voiam să merg la toaletă, zise Reba, izbucnind în rîs, cu capul pe spate.

Avea mîinile mînjite de zeamă de mure şi, cînd şi-a şters lacrimile de la ochi, şi-a întins o dîră vineţie de la nas pînă la pomeţi. Mult mai gingaşă decît Pilate sau Hagar, Reba avea ochi curaţi ca de prunc. Toate trei aveau aerul lor inocent, însă pe chipul lui Pilate şi al lui Hagar desluşeai parcă şi ceva mai complicat. Doar Reba, cu pielea ei mai deschisă la culoare şi plină de bubuliţe, cu atitudinea ei respectuoasă, te făcea să crezi că la ea simplitatea putea însemna chiar vid de idei.

– Nu există în oraş decît două toalete publice unde au voie persoanele de culoare: la restaurantul „Mayflower" şi la „Sears". La „Sears" era mai aproape. Noroc că m-a ajutat organismul. M-au ţinut acolo cincisprezece minute ca să-mi ia numele şi adresa unde să-mi trimită inelul. Dar n-am vrut să-i las să mi-l trimită acasă. Nu i-am slăbit o clipă, întrebîndu-i de nu ştiu cîte ori: „Ăsta-i concurs de-adevăratelea? Eu nu vă cred."

– I-a costat un inel cu diamant ca să te scoată de-acolo. Şi-aşa lumea se-adunase ciorchine, iar muştele nu s-ar fi lăsat nici ele mai prejos, spuse Hagar.

– Şi ce-o să faci cu inelul? o întrebă Milkman.

– O să-l port. Rar cîştig ceva care să-mi placă.

– Tot ce cîştigă dă mai departe, spuse Hagar.

– Unui bărbat, zise Pilate.

– Nu vrea să păstreze niciodată nimic...

– Asta vrea ea să cîştige – un bărbat...
– Mai ceva decît Moş Crăciun...
– Ăia cu noroc ciudat n-au noroc deloc...
– *El* vine doar o dată pe an...

Hagar şi Pilate fragmentau conversaţia, smulgînd fiecare cîte-o remarcă, mai mult pentru sine decît pentru Milkman sau Guitar – ori chiar Reba, care îşi vîrîse inelul la loc în rochie şi zîmbea drăgălaş, despărţind cu îndemînare murele purpurii de crenguţele lor.

Milkman avea pe-atunci un metru şaptezeci şi trei, dar nu ţinea minte să mai fi fost vreodată în viaţă atît de fericit. Era cu prietenul lui, un băiat mai mare – înţelept, şi bun, şi neînfricat. Şedea confortabil în faimoasa vinărie; era înconjurat de nişte femei care păreau bucuroase de prezenţa lui şi care rîdeau în gura mare. Şi era îndrăgostit. Nici nu era de mirare că taică-său se temea de ele.

– Cînd o să fie gata vinul ăsta? întrebă el.
– Şarja asta? Peste cîteva săptămîni, spuse Pilate.
– O să ne dai şi nouă un pic? zîmbi Guitar.
– Sigur. Vrei un pic şi-acum? E vin destul în pivniţă.
– Nu vreau din-ăla. Vreau un pic din-ăsta. Din vinul făcut de mine.
– Crezi că tu l-ai făcut pe-ăsta? rîse Pilate. Crezi că e de-ajuns să ciuguleşti nişte mure de pe ramură şi gata, s-a făcut vinul?
– Oh, exclamă Guitar, scărpinîndu-se în cap. Am uitat. Trebuie să storcim fructele cu picioarele goale.
– Cu picioarele?! Cu picioarele?! repetă Pilate, indignată. Unde-ai mai pomenit tu să faci vin cu picioarele?
– S-ar putea să fie bun la gust, mamă, intervni Hagar.
– N-are cum să fie mai rău, zise Reba.
– E bun de ceva vinul tău, Pilate? întrebă Guitar.
– N-aş putea să-ţi spun.

– De ce?

– N-am gustat niciodată din el.

Milkman rîdea.

– Vinzi vin din care nici măcar nu guşti?

– Oamenii nu-l cumpără pentru gust. Îl cumpără ca să se-mbete.

Reba aprobă, mişcînd din cap.

– Aşa făceau, oricum. Acu' nu mai cumpără nimic.

– Nu mai vrea nimeni vin ieftin de casă. S-a terminat cu Depresiunea, zise Hagar. Toţi au de lucru acum. Îşi pot permite să cumpere *Four Roses*.

– Dar tot cumpără mulţi, îi spuse Pilate.

– De unde faceţi rost de zahăr pentru vin? întrebă Guitar.

– De pe piaţa neagră, spuse Reba.

– De unde „mulţi"? Spune adevărul, mama. Dacă Reba n-ar fi cîştigat atîtea kilograme de produse de la băcănie, am fi murit de foame iarna trecută.

– Ba n-am fi murit deloc, zise Pilate, băgînd în gură alt ciot de crenguţă.

– *Ba da*, am fi murit.

– Hagar, n-o mai contrazice pe mama, şopti Reba.

– Cine ne-ar fi hrănit? o ţinu Hagar morţiş. Mama poate să stea luni în şir fără mîncare. Ca şopîrlele.

– Şopîrlele rezistă atîta timp fără mîncare? întrebă Reba.

– Fetiţo, nu te-a lăsat nimeni să flămînzeşti. Ai rămas vreodată lihnită de foame? o întrebă Pilate pe nepoata ei.

– Bineînţeles că n-a rămas niciodată flămîndă, spuse mama ei.

Hagar azvîrli o creangă peste mormanul de pe podea şi se frecă pe degetele care se înroşiseră tare la vîrf.

– Am avut şi zile în care am rămas flămîndă.

Cu iuţeala unor păsărele, Pilate şi Reba ridicară brusc

capul. Se uitară amîndouă la Hagar, după care se priviră în ochi.

– Scumpete? spuse Reba cu duioşie. Ţi-a fost foame, scumpete? De ce n-ai spus nimic? continuă Reba îndurerată. Ţi-am fi dat tot ce-ţi doreai, scumpete. Tot. *Ştiai* şi tu asta.

Pilate scuipă în palmă fărîma de crenguţă din gură. Chipul ei deveni imobil. Fără mişcarea permanentă a buzelor, părea o mască. Milkman avea senzaţia că undeva tocmai se stinsese o lumină. Privea chipul femeilor. Faţa Rebei se boţise. Lacrimi îi şiroiau pe obraji. Faţa lui Pilate era neclintită ca moartea, dar vigilentă, de parcă ar fi aşteptat vreun semnal. Profilul lui Hagar rămînea ascuns sub păr. Fata era aplecată cu coatele pe coapse, frecîndu-şi degetele care păreau pătate de sînge în lumina aceea palidă. Avea unghiile foarte-foarte lungi.

Liniştea persista. Nici măcar Guitar nu se încumeta să rupă tăcerea.

Apoi Pilate vorbi:

– Reba. Fata nu s-a referit la mîncare.

Începînd să înţeleagă, Reba se lumină treptat la faţă, dar nu răspunse nimic. Pilate începu să fredoneze şi se apucă iarăşi să desprindă murele de pe crenguţe. După cîteva momente, Reba i se alătură; fredonau în perfectă armonie amîndouă, pînă cînd Pilate îşi luă rolul de solistă:

Oh, Sugarman, ia-mă de-aici acum
Să nu mă-nec în puful de bumbac,
Oh, Sugarman, ia-mă de-aici acum,
Să nu mă-njuge albul de grumaz...

Cînd cele două femei începură să cînte în cor, Hagar înălţă capul şi cîntă cu ele.

Oh, Sugarman, departe zboară
Sugarman, te du în nori
Sugarman, ceru-l brăzdează
Sugarman, acas' s-ajungi.

Milkman abia mai respira. Vocea lui Hagar absorbea parcă şi ultimele fărîme din ceea ce fusese inima lui. Cînd simţi că avea să leşine de povara care-i apăsa fiinţa, se încumetă să arunce o privire spre prietenul lui; văzu atunci apusul de soare scînteind în ochii lui Guitar şi adumbrind molcomul surîs atotştiutor.

Tot deliciul acelei zile care pentru Milkman fusese minunată, mai cu seamă fiindcă implicase atîta secret şi sfidare, se risipi în nicio oră de la întoarcerea tatălui său. Freddie îi adusese la cunoştinţă lui Macon Dead că fiu-său îşi petrecuse după-amiaza „bînd la vinărie".

– Minte. N-am băut nimic. Nimic. Guitar n-a căpătat nici măcar paharul cu apă pe care-l ceruse.

– Freddie nu minte niciodată. Interpretează greşit, dar de minţit, nu minte niciodată.

– Pe tine te-a minţit.

– Că ai băut vin? Poate. Dar nu şi că ai fost acolo, eh?

– Nu, tată. Despre asta n-a minţit, recunoscu Milkman pe un ton mai moale, dar reuşind să păstreze acelaşi ton sfidător.

– Ia să-mi spui tu mie atunci care erau instrucţiunile mele?

– Mi-ai zis să nu mă duc acolo. Să nu mă duc la Pilate.

– Exact.

– Dar nu mi-ai spus niciodată de ce. Sînt veri cu noi. Ea e sora ta bună.

– Şi tu eşti unicul meu fiu. Şi vei face ce îţi spun eu să faci. Cu sau fără explicaţii. Atîta timp cît vei mai sta cu picioarele sub masa mea, vei face în casa asta ceea ce ţi se spune să faci.

La vîrsta de cincizeci şi doi de ani, Macon Dead era un bărbat la fel de impunător ca şi la patruzeci şi doi de ani, cînd Milkman credea despre el că e cel mai mare lucru din lume. Mai mare chiar şi decît casa în care locuiau ei. Dar astăzi văzuse o femeie care era exact la fel de înaltă şi care îl făcuse şi pe el să se simtă înalt.

– Ştiu că sînt cel mai mic din familia asta, dar nu înseamnă că am rămas un ţînc. Tu mă tratezi de parcă aş fi un ţînc. Îmi tot zici că nu eşti dator să-mi explici nimic. Cam cum crezi tu că mă simt eu atunci? Ca un ţînc, aşa mă simt. Ca un ţînc de doisprezece ani!

– Să nu-ndrăzneşti să ridici vocea la mine.

– Aşa se purta şi tatăl tău cu tine cînd aveai doisprezece ani?

– Ia măsoară-ţi cuvintele! tună Macon.

Scosese mîinile din buzunare, dar nu ştia ce să facă acum cu ele. Momentan, era derutat. Întrebarea pusă de fiul lui schimbase datele. Se vedea pe sine ca la doisprezece ani, în locul lui Milkman acum, şi simţind ceea el însuşi simţise atunci pentru tatăl lui. Toropirea care îl cuprinsese cînd văzuse cum bărbatul pe care îl iubea şi îl admira se prăbuşeşte de pe gard; ceva îl cutremurase îngrozitor din cap pînă-n picioare pe cînd urmărea zvîrcolirile trupului prin praf. Tatăl lui şezuse cinci nopţi la rînd pe un gard de fier, cu puşca la piept, ca pînă la urmă să moară apărîndu-şi domeniul. Asta simţea oare acest băiat pentru el? Poate că venise vremea să-i povestească unele lucruri.

– Da, spune – aşa se purta?

– Munceam cot la cot cu tata. Cot la cot cu el. De pe

la vîrsta de patru-cinci ani am muncit împreună. Doar noi doi. Mama noastră era moartă. A murit cînd s-a născut Pilate. Pilate era mică de tot. Stătea la altă fermă pe timpul zilei. O duceam eu acolo, în braţe, în fiecare dimineaţă. Pe urmă traversam cîmpul înapoi şi mă întîlneam cu tata. O înhămam pe Preşedintele Lincoln la plug şi... Aşa îi ziceam noi ei: Preşedintele Lincoln. Tata zicea că Lincoln fusese un bun plugar înainte de a deveni preşedinte şi că nu-i bine să iei un bun plugar de la munca lui pe arătură. Tot tata numea ferma noastră „Raiul lui Lincoln". Era o proprietate micuţă de tot. Dar mie mi se părea mare pe-atunci. Ştiu acum că era tare mică, poate vreo sută cincizeci de acri să fi avut. Noi aram şi cultivam cincizeci. Cam optzeci din domeniu era pădure. Valora probabil o avere în materie de stejari şi brazi; poate asta şi voiau oamenii ăia – lemn de construcţii, stejar şi brad. Aveam un heleşteu care era de patru acri. Şi un pîrîu plin de peşte. Jos de tot, în inima văii. Şi cei mai frumoşi munţi de pe lume, Montour Ridge. Noi locuiam în Mountour County. Imediat la nord de Susquehanna. Cocina pentru porci avea patru despărţituri. Hambarul mare era de doisprezece metri pe patruzeci şi cinci, cu acoperiş în ape. Şi de jur împrejur, în munţi, se găseau căprioare şi curcani sălbatici. Nici n-ai idee cît de bun era curcanul sălbatic aşa cum îl gătea tata. Întîi îl ardea la foc iute. Îl ardea pînă se înnegrea de tot. În felul ăsta, îl sigila. Sigila sucul lui bun înăuntru. Pe urmă îl lăsa să se frigă la proţap vreo douăzeci şi patru de ore. Cînd tăiai şi dădeai la o parte crusta aceea de arsură neagră, carnea de dedesubt era fragedă, dulce şi suculentă. Aveam şi pomi fructiferi. Meri, vişini. Pilate a încercat să-mi facă odată plăcintă cu vişine.

Macon tăcu şi lăsă să se ivească un zîmbet. Nu mai povestise lucruri de-astea de ani de zile. Nici nu şi le mai

amintise în ultima vreme. La început, după ce se însurase, obişnuia să discute cu Ruth despre Raiul lui Lincoln. Aşezat pe leagănul de pe verandă, pe întuneric, îi plăcea să recreeze prin vorbe pămîntul care ar fi trebuit să fie al lui. Sau, pe vremea cînd abia intrase în afaceri cu vînzarea caselor, îi plăcea să zăbovească pe la frizerie şi să stea la poveşti cu bărbaţii de-acolo. Dar de ani de zile nu mai avusese vreme de aşa ceva, şi nici chemare. Acum, însă, făcea din nou ca pe timpuri, cu fiul lui, şi fiecare detaliu din moşia aceea era limpede în mintea lui: puţul cu apă, livada de meri, Preşedintele Lincoln, mînza ei, Mary Todd; Ulysses S. Grant, vaca lor; generalul Lee, vierul lor. Aşa învăţase el puţina istorie pe care o ştia acum. Tatăl lui nu ştia să citească, nu ştia să scrie; ştia doar ceea ce vedea şi auzea din poveşti. Însă reuşise să întipărească în mintea lui Macon anumite figuri istorice şi, cînd era elev la şcoală, Macon se gîndea la personalitatea calului lui, a vierului lui ori de cîte ori citea despre aceşti oameni. Poate că tatăl glumise cînd o botezase pe mîrţoaga lor de povară „Preşedintele Lincoln", însă Macon se gîndea întotdeauna cu afecţiune la Lincoln, pe care îl iubise întîi în pielea unui cal puternic, serios, blajin şi supus. Îi plăcea chiar şi de generalul Lee, fiindcă într-o primăvară l-au tăiat şi au mîncat cea mai gustoasă carne de porc care se pomenise vreodată prin Virginia, „de la ciolan pînă la şuncă afumată, costiţe, cîrnaţi, urechi, coadă, beregată" – timp de opt luni. Iar în noiembrie avuseseră jumări.

– Generalul Lee a fost de treabă, după părerea mea, îi spuse el lui Milkman, zîmbind. Cel mai grozav general pe care l-am cunoscut vreodată. Pînă şi fuduliile lui au fost gustoase. Şi ce delicioasă tocăniţă din măruntaie a făcut Circe atunci. Aha! Uitasem cum o chema pe femeie. Da, Circe, asta era. Muncea la o fermă mare de-a

unor albi, în Danville, Pennsylvania. Ce ţi-e şi cu memoria asta! Ani de zile nu eşti în stare să-ţi aminteşti un lucru, ca pe urmă, aşa, dintr-odată, totul să ţi se redeştepte în minte. Făceau curse de cîini acolo. Asta era marea distracţie pe-atunci. Cursele de cîini. Ce-şi mai iubeau albii ăştia cîinii! Ar fi fost în stare c-o mînă să omoare un cioroi, iar cu cealaltă să se pieptene senini! În schimb, am văzut albi în toată firea plîngînd după cîinele lor.

Lui Milkman i se părea că vocea lui Macon suna altfel acum. Tonul era mai puţin aspru, iar felul lui de a vorbi era schimbat. Semăna mai mult la vorbă cu oamenii din Sud, cu graiul moale şi blajin. Milkman spuse şi el blînd:

– Pilate zicea că pe tatăl vostru l-a împuşcat cineva şi-a zburat în aer de nu s-a văzut.

– Şaisprezece ani a trudit la ferma aia ca să ajungă să scoată bani din semănături. Acum, toată lumea creşte vite pentru lapte acolo. Atunci era altfel. Atunci era... frumos.

– Cine l-a împuşcat, tati?

Macon îşi fixă privirea asupra lui fiu-său.

– Tata nu ştia să citească, nu ştia nici măcar să se iscălească. Avea el un semn pe care-l făcea pe hîrtie pentru asta. Dar l-au tras pe sfoară. A semnat el ceva, habar n-am ce, după care ăia i-au spus că ei sînt proprietarii fermei lui. Nu putea citi nimic, fiindcă nu ştia. Am încercat eu să-l învăţ, dar zicea că nu e-n stare să ţină minte toate semnuleţele alea de la o zi la alta. A scris un singur cuvînt în toată viaţa lui – numele lui Pilate; l-a copiat din Biblie. Asta ţinea ea împăturit în cercelul ăla. Păcat că nu m-a lăsat să-l învăţ. Tot răul pe care l-a păţit i s-a tras de la faptul că nu ştia să citească. Şi cu numele lui a scrîntit-o tot fiindcă nu ştia să citească.

– Cu numele lui? Cum?

– Cînd a venit eliberarea. Toţi oamenii de culoare din stat trebuiau să se înregistreze la Biroul Persoanelor Eliberate.

– Tatăl tău era sclav?

– Ce-ntrebare prostească mai e şi asta? Sigur c-a fost sclav. Spune-mi tu mie unul care nu era sclav înainte de 1869! Toţi trebuiau să se înregistreze. Şi ăia liberi, şi ăia ne-liberi. Adică, ăia liberi foşti sclavi. Tata era un flăcăiandru pe-atunci, dar s-a dus să fie luat în evidenţă, însă omul de la ghişeu era beat criţă. L-a întrebat pe tata unde se născuse. El i-a zis Macon. Pe urmă l-a întrebat cine era tatăl lui. El a răspuns: „E mort", aşa i-a zis. L-a întrebat al cui sclav fusese, dar tata i-a zis: „Sînt liber". Şi-aşa, yankeul a completat toate astea, numai că în căsuţe greşite. L-a scos că se născuse la Dunfrie, unde mama naibii o mai fi şi asta, iar în căsuţa pentru nume, dobitocul a scris „Dead" virgulă „Macon". Macon Mortu', cum ar veni. Însă tata nu ştia să citească, aşa că n-a aflat sub ce nume fusese luat în evidenţă decît abia cînd i-a spus mama. S-au cunoscut în tren, cînd mergeau spre nord. Au început să discute ba de una, ba de alta, i-a povestit că era sclav eliberat şi i-a arătat şi ei actele lui. Mama s-a uitat la documente şi i-a citit cu voce tare ce scria acolo.

– Dar nu era obligat să păstreze numele din acte, nu-i aşa? Putea să fi folosit numele lui adevărat, nu?!

– Îi plăcea mamei. Numele, vreau să zic. Zicea că e ceva nou şi că aşa se şterge tot trecutul. Se şterge complet.

– Dar care era numele lui adevărat?

– Nu-mi prea mai aduc aminte de mama. A murit cînd eu aveam patru ani. Avea pielea deschisă la culoare şi era drăguţă. Mie mi se părea că arăta ca o femeie albă. Eu şi Pilate nu semănăm deloc cu ea. Dacă te-ai îndoi vreodată că provenim din Africa, e suficient doar să te

uiți la Pilate. E leită tata, care arăta exact ca în pozele alea cu africani. Un african din Pennsylvania. Se și comporta ca ăia. Odată ce-l vedeai că se închide parcă la față mai ceva ca o ușă.

– Am văzut-o și pe Pilate cu fața așa.

Milkman se simțea parcă mai apropiat și mai încrezător acum, cînd tatăl lui îi vorbise pe un ton atît de relaxat și prietenos.

– Să știi că nu m-am răzgîndit, Macon. Nu vreau să te duci pe-acolo.

– De ce? Tot nu mi-ai spus încă de ce.

– Ascultă atent ce-ți spun eu. Nu-i de bine cu femeia aia. E ca un șarpe și, chiar dacă te poate vrăji ca un șarpe, tot șarpe rămîne, să știi.

– Uiți că vorbești despre sora ta, pe care o cărai dimineața în brațe pe cîmp, pînă la altă fermă.

– Asta a fost demult de tot. Ai văzut-o și tu. Cum ți s-a părut? Ca o femeie drăguță? Normală?

– Păi, știi, ea...

– Sau ca una care e-n stare să te taie la beregată?

– Nu, tati, nu mi s-a părut deloc așa.

– Ei bine, află că *ea* așa e.

– Dar ce-a făcut?

– Nu contează ce-a făcut, ci cum este.

– Și cum este?

– Ca un șarpe, ți-am zis. Ai auzit vreodată povestea aia cu șarpele? Cu omul ăla care-a văzut un pui de șarpe pe jos? Ei bine, uite, un om a văzut un șerpișor care zăcea rănit și bolnav în praf. Și omului i s-a făcut milă de șerpișor, și l-a ridicat de jos, l-a pus binișor în coș și l-a luat acasă. Și l-a hrănit, l-a îngrijit frumos pînă cînd șerpișorul s-a făcut un șarpe mare și voinic. Îi dădea să mănînce din mîncarea lui. Pînă cînd, într-o bună zi, șarpele s-a întors spre el și l-a mușcat. Și-a înfipt limba

veninoasă drept în inima omului. Şi, cum zăcea el acolo, pe moarte, a întors capul spre şarpe şi l-a întrebat, „De ce-ai făcut asta?" i-a zis el. „N-am avut eu grijă mereu de tine? Nu te-am salvat eu de la moarte?" Şi şarpele i-a zis: „Ba da". „Dar atunci de ce-ai făcut asta? De ce m-ai omorît?" Ştii ce i-a răspuns şarpele? Face şarpele: „Dar ai ştiut tot timpul că sînt şarpe, nu-i aşa?" Aşa şi acum. Vreau să nu mai pui piciorul în vinăria aia şi să te fereşti cît poţi de Pilate.

Milkman lăsă capul în jos. Tăică-său nu-i explicase nimic.

– Băiete, nu-ţi mai pierde timpul pe-acolo. În afară de asta, a venit vremea să începi să înveţi cum se munceşte. Te-apuci de luni. După şcoală, vii la mine la birou; munceşti vreo două ceasuri acolo şi înveţi ce e viaţa. Pilate nu te poate învăţa nimic de folos pentru lumea asta. Poate pentru următoarea, dar nu pentru asta. Hai să-ţi spun eu acum cel mai important lucru pe care nu trebuie să-l uiţi niciodată: fii proprietar. Şi-atunci proprietăţile tale vor dobîndi la rîndul lor alte proprietăţi. Aşa vei deveni stăpîn pe tine şi pe alţii, deopotrivă. Începînd de luni, te voi învăţa cum.

3

Viaţa lui Milkman s-a îmbunătăţit enorm după ce a început să lucreze pentru Macon. Contrar celor sperate de tatăl lui, acum avea şi mai mult timp ca să meargă pe la vinărie. Ocupîndu-se la faţa locului de casele pe care Macon le dădea cu chirie, Milkman avea posibilitatea să stea mai mult prin Southside şi să ajungă să cunoască şi el oamenii pe care Guitar îi ştia aşa de bine. Milkman era

tînăr şi se purta prietenos – adică exact invers decît tatăl lui –, iar chiriaşii se simţeau suficient de relaxaţi în prezenţa lui încît să-l tachineze fără răutate, să-i dea de mîncare şi să i se destăinuie. Era destul de greu, însă, să se vadă prea mult cu Guitar. Doar sîmbăta era sigur că îl putea găsi. Dacă Milkman se scula destul de devreme sîmbăta dimineaţa, atunci putea să-l prindă pe Guitar înainte ca el să plece haimana pe străzi şi înainte să trebuiască să-l ajute pe Macon să strîngă chiriile de la oameni. Dar erau şi zile în cursul săptămînii cînd conveneau amîndoi să chiulească de la şcoală şi să caşte gura prin oraş, iar în una dintre aceste zile Guitar l-a dus la tripoul lui Feather, pe Tenth Street, drept în mijlocul zonei Malului Sîngeros.

Era unsprezece dimineaţa cînd Guitar a deschis uşa localului şi a striga:

– Hei, Feather! Dă-ne şi nouă două „capace roşii".

Feather, un bărbat scund şi bondoc, cu rari cîrlionţi pe cap, ridică privirea spre Guitar, pe urmă spre Milkman, şi se încruntă.

– Scoate-l p-ăsta de-aici.

Guitar încremeni locului, urmărind din ochi direcţia privirii crîşmarului spre faţa lui Milkman şi înapoi. Cei şase muşterii de-acolo, care jucau biliard american, se întoarseră şi ei, la auzul vocii lui Feather. Trei dintre ei erau piloţi din Forţele Aeriene, Unitatea 332 de avioane de vînătoare. Chipiurile lor frumoase şi minunatele scurte de piele erau puse cu grijă pe scaune. Toţi erau tunşi foarte scurt, cu mînecile cămăşilor răsucite şi răsfrînte meticulos în sus pe antebraţe, iar din buzunarele pantalonilor le atîrna cîte-un capăt de fular alb. Lanţuri de argint străluceau la gîtul lor, iar feţele aveau un aer uşor amuzat în timp ce, conştiincioşi, frecau cu cretă vîrful tacurilor.

Lui Guitar îi luceau obrajii de jenă.

– E cu mine, zise el.

– Ţi-am spus să-l scoţi de-aici.

– Haide, Feather, e prietenul meu.

– E băiatul lui Macon Dead, aşa-i?

– Ei, şi?

– Şi scoate-l afară de-aici.

– N-are nicio vină pentru cine e tatăl lui, remarcă Guitar, încercînd să-şi stăpînească vocea.

– Dar nici eu n-am. Afară!

– Ce ţi-a făcut taică-său?

– Nimic deocamdată. De-asta vreau să plece de-aici.

– Dar el nu-i ca taică-său.

– Nici nu-i nevoie să fie ca el – suficient că vine *de la* el.

– Răspund eu pentru...

– Nu mai parlamenta degeaba cu mine, Guitar. Scoate-l afară. Nu vezi că-i un mucos?!

Piloţii rîdeau. Un bărbat cu panglică albă la pălăria gri de pai spuse:

– Haide, Feather, lasă-l pe băiat să stea.

– Tu să taci din gură. Eu sînt şef aici.

– Ce rău poate să-ţi facă? Un puştan de doisprezece ani, adăugă omul, zîmbindu-i lui Milkman care se abţinu să nu-l corecteze, spunînd „Ba am treisprezece ani".

– Dar nu-i treaba ta, corect? i-o trînti Feather. Ce, tu stai cu chirie la taică-său sau eu, zi?! Tu ai o autorizaţie de funcţionare de care trebuie să te ţii cu dinţii sau eu, spune, mă, spune...

Feather se răstea la tipul cu panglică albă la pălărie la fel de acru ca şi la băieţi. Profitînd de ocazia oferită de noua ţintă a răbufnelilor lui Feather, Guitar tăie aerul cu latul palmei de parcă ar fi izbit cu toporişca într-un copac şi strigă:

– Las' că ne lămurim noi doi mai tîrziu! Vino, mă. Hai să ne cărăbănim de-aici.

Glasul lui răsuna acum tare şi profund – suficient de tare şi de profund cît pentru doi. Milkman vîrî mîinile în buzunarele de la spate şi porni după amicul lui spre uşă. Se căznea să întindă bine gîtul în sus, ca să nu dezmintă semeţia glacială pe care spera că soldaţii aceia o văzuseră în ochii lui.

În tăcere, străbătură pe jos Tenth Street pînă cînd ajunseră la o bancă de piatră care creştea parcă din pămînt, la marginea trotuarului. Se opriră acolo şi se aşezară cu spatele spre cei doi bărbaţi în halate albe care îi urmăreau cu privirea. Unul dintre bărbaţi stătea rezemat de canatul uşii unei frizerii. Celălalt şedea pe un scaun înclinat cu speteaza spre geamul vitrinei aceleiaşi frizerii. Erau proprietarii frizeriei, Tommy Railroad şi Hospital Tommy. Adică Tommy Cale-Ferată şi Tommy-Spital. Băieţii nu vorbeau nici cu bărbaţii, nici unul cu celălalt. Şedeau pur şi simplu şi urmăreau traficul de pe stradă.

– Ce s-a întîmplat, Guitar? S-a prăbuşit tavanul la academia voastră de studii? zise de pe scaunul lui Hospital Tommy.

Avea ochi apoşi, ca ai bătrînilor, însă în rest părea tînăr şi voinic. Tonul lui era dezinvolt, dar sugera totuşi autoritate.

– Nu, domnule, îi răspunse Guitar peste umăr.

– Atunci ce căutaţi, rogu-vă, aici, pe străzi, la ora asta din zi?

Guitar ridică din umeri.

– Ne-am luat şi noi o zi liberă, domnule Tommy.

– Şi tovarăşul tău? E şi el în vacanţă de studii?

Guitar încuviinţă din cap. Hospital Tommy vorbea ca o enciclopedie vie, aşa că Guitar mai mult ghicea decît

îi înţelegea cuvintele acestuia. Milkman continua să se uite la maşinile care treceau pe-acolo.

– Nu s-ar zice că vă distraţi prea mult în ziua voastră liberă. Mai bine rămîneaţi între zidurile academiei dacă tot n-aveţi chef de nimic.

Guitar se scotoci după ţigari şi îi oferi una lui Milkman.

– M-a scos din sărite Feather, atîta tot.

– Feather?

– Da. N-a vrut să ne lase înăuntru. Eu mă duc acolo tot timpul. Tot timpul, şi n-are nimic de zis. Dar azi ne-a dat afară. A zis că prietenul ăsta al meu e prea mic. Păi, te-aşteptai la aşa ceva tocmai din partea lui Feather?! Unde s-a mai pomenit să-i pese lui de vîrsta muşteriilor?

– Habar n-aveam că unui nătărău ca Feather îi poate trece prin minte să-i pese de ceva pe lumea asta!

– Nici nu-i pasă. Face doar pe grozavul. N-a vrut să mă servească nici măcar cu o bere.

Railroad Tommy rîdea încetişor, în cadrul uşii.

– Asta ţi-era ţie? Că n-a vrut să te servească nici măcar cu o bere? făcu el, frecîndu-se pe ceafă, după care îndoi degetul spre Guitar. Ia vino-ncoa', băiete, ca să-ţi povestesc eu ce alte chestii n-ai să capeţi tu niciodată pe lumea asta. Vino aici, ca să-ţi spun.

Fără tragere de inimă, se ridicară în picioare şi se apropiară sfioşi de bărbatul care rîdea.

– Crezi că-i mare scofală? Că n-ai căpătat o bere? Păi, ia să te-ntreb eu ceva. Ţi s-a întîmplat vreodată să rămîi înlemnit de uimire în vagonul restaurant al expresului de Baltimore–Ohio în miez de noapte, cînd au închis la bucătărie şi toate mesele sînt frumos aranjate pentru a doua zi? Iar locomotiva goneşte pe şine şi trei amici te-aşteaptă să fii al patrulea la o partidă de cărţi?

Guitar clătină din cap.

– Nu, niciodată n-am...

– Corect, şi nici nu ţi se va întîmpla vreodată. Poftim încă o plăcere de care vei fi privat, în afară de sticla aia de bere.

Guitar zîmbea.

– Domnule Tommy, îngăimă el, dar Tommy îi retează vorba:

– Te-ai străduit vreodată paisprezece zile la rînd să vii direct acasă, unde te-aşteaptă o dulceaţă de femeie, cu patul înfăţat curat şi cu friptură bună pe masă? Eh? insistă el, uitîndu-se la Milkman. Zi, ştii tu ce-nseamnă asta?

Milkman zîmbi şi spuse:

– Nu, domnule.

– Nu? Păi, nu visa că o să ţi se întîmple şi ţie, fiindcă uite încă un lucru de care nu vei avea parte.

Hospital Tommy scoase de sub halat o scobitoare ascuţită la vîrf.

– Nu-l mai necăji pe băiat, Tommy.

– Cine-l necăjeşte?! Îi spun adevărul. N-o să ştie el niciodată ce-nseamnă asta. Nici el, nici celălalt. Şi să-ţi mai spun eu ce n-o să mai ai încă. Nu o să ai niciodată maşina ta personală, cu fotolii roşii de catifea care se rotesc cum vrei tu. Nu. Şi n-o să ai niciodată toaleta ta şi nici patul tău cu baldachin. N-o să ai valet, bucătăreasă şi nici secretară care să te-nsoţească la drum şi să facă tot ce-i spui tu. Tot: pînă şi să potrivească temperatura apei din cadă sau să aibă grijă ca tutunul din tabacheră să fie *mereu* proaspăt şi moale. Şi mai e ceva ce nu vei avea niciodată. Ştii tu ce-nseamnă să ai cinci mii de dolari bani peşin în buzunar şi să intri într-o bancă, şi să-i spui bancherului că vrei o casă aşa-şi-aşa, care să fie pe o stradă, situată aşa-şi-aşa, iar el să ţi-o vîndă pe loc? Ei bine, nu ştii şi nici nu vei ştii vreodată. Şi nu vei avea

niciodată un conac mare, de guvernator, şi nici opt mii de acri de lemn de pădure pe care să-l vinzi cum vrei. N-o să fii niciodată comandant de navă, nici şef de tren, şi poţi să te înrolezi mult şi bine în Unitatea 332 dacă ai chef să dobori de unul singur o mie de avioane germane, după care să aterizezi în curtea lui Hitler şi să-l iei la biciuit cu mîinile tale, că tot degeaba, patru stele pe piepţii cămăşii nu vei purta niciodată. Nici măcar trei, să ştii. Şi ţie n-o să ţi se-aducă niciodată micul dejun pe tavă, dimineaţa devreme, cu un trandafir roşu alături de două corniuri calde şi o cană cu cacao fierbinte. Nu-nu. Asta niciodată. Şi nici n-o să guşti vreodată carne de fazan ţinut douăzeci de zile în frunze de palmier, umplut cu orez brun şi fript frumos la foc ca să fie fraged şi moale de-ţi vine să plîngi. Nu, nici vin Rothschild din 1929 sau măcar Beaujolais n-o să ai alături, ca să-ţi alunece carnea mai bine pe gît.

Cîţiva trecători se opriseră ca să asculte predica lui Tommy.

– Ce se-ntîmplă? îl întrebară ei pe Hospital Tommy.

– N-a vrut Feather să le dea o bere, spuse el.

Bărbaţii rîseră.

– *Nici* bezele n-o să pupaţi vreodată! continuă Railroad Tommy. Niciuna! Aşa ceva n-o să aveţi niciodată!

– Nici bezele? zise Guitar, făcînd ochii mari de groază şi apucîndu-se cu mîinile de gît. Îmi frîngi inima!

– În fine, bravo. Uite ceva ce vei avea sigur – o inimă frîntă, spuse Railroad Tommy cu o privire blajină deja, din care pierise însă veselia dinainte. Şi prostie. Prostie cu carul. Pe asta poţi conta fără teamă.

– Dar, domnule Tommy, se miorlăi Guitar cu o umilinţă prefăcută, noi n-am vrut decît o sticlă de bere, atîta tot.

– Da, bine, zise Tommy. Da, bun venit printre noi.

– Ce-s alea bezele?

Se despărțiră de cei doi Tommy, lăsîndu-i exact cum îi găsiseră, și își văzură de drum în continuare pe Tenth Street.

– Niște chestii dulci, răspunse Guitar. Un desert.

– Și sînt bune?

– Habar n-am. Eu nu pot mînca dulciuri.

– Nu?! se miră Milkman. Dar de ce?

– Mi se face greață de la ele.

– Și nu-ți place nimic dulce?

– Ba da, fructele. Dar nimic cu zahăr. Să nu fie bomboane, tort, chestii de-astea, nu. Nu suport nici măcar mirosul. Îmi vine să vomit imediat.

Milkman încerca să găsească o cauză fizică. Nu-i prea venea să aibă încredere într-o persoană căreia nu-i plăceau dulciurile.

– Poate ai diabet zaharat.

– Cum să faci diabet zaharat dacă nu mănînci zahăr?! Dimpotrivă, te îmbolnăvești de diabet tocmai dacă mănînci mult zahăr.

– Atunci de la ce-o fi?

– Nu știu. Dulciurile mă duc cu gîndul la morți. Și la albi. Și încep să borăsc.

– La morți?

– Da. Și la albi.

– Nu-nțeleg.

Guitar nu spuse nimic, așa că Milkman continuă:

– Și de cînd ești așa?

– De cînd eram mic. De cînd pe tata l-a tăiat joagărul în bucăți, iar șeful lui a venit să ne dea prăjiturele, nouă, copiilor. Niște bomboane. O pungă mare cu bomboane. Le făcuse nevastă-sa special pentru noi. Și ce dulci pu-

teau fi astea. Mai dulci decît siropul. Dulci de tot. Mai dulci decît...

Se opri din mers şi îşi şterse broboanele de sudoare de pe frunte. Îi pierise culoarea din ochi şi privirea îi fugea în toate părţile. Trase un scuipat pe trotuar.

– Sta... stai un pic, şopti el, vîrîndu-se în spaţiul dintre un restaurant pescăresc şi Coaforul lui Lily.

Milkman îl aşteptă pe trotuar, holbîndu-se la vitrina cu perdele a salonului de coafură. Nu există coafor fără perdele sau jaluzele. La frizerii nu există aşa ceva. Femeilor nu le place ca lumea de pe stradă să se uite la ele cînd se coafează. Le e ruşine.

Guitar reapăru în fine; îi dăduseră lacrimile tot forţîndu-se să vomite.

– Haide, spuse el. Hai să ne luăm nişte iarbă. Asta măcar pot să-mi permit.

Pe la vîrsta de paisprezece ani, Milkman remarcase că avea un picior mai scurt decît celălalt. Cînd stătea desculţ în picioare, drept ca un par, piciorul stîng rămînea cam cu un centimetru deasupra podelei. Aşa că prefera să nu stea niciodată drept; se gîrbovea cu umerii în faţă sau se rezema de ceva ori stătea cu un şold scos mai în afară, şi niciodată nu i-a povestit cuiva despre asta – niciodată. Cînd Lena a spus: „Mamă, dar ce-are ăsta de merge *aşa?*", el a răspuns: „Treaba mea cum merg! Şi dacă am chef, calc şi peste tine, nasoalo". Ruth a spus: „Fiţi cuminţi, amîndoi. E de la durerile de creştere la el, Lena." Dar Milkman ştia că nu era aşa. Nu şchiopăta – nicidecum –, ci doar lăsa impresia asta, fiindcă în realitate mersul lui părea ceva studiat, cu paşi ţanţoşi, aşa cum umblă flăcăii cînd vor să facă pe grozavii. Pe el îl deranja, însă, aşa că a deprins mişcări şi obiceiuri menite să ascundă ceea ce pentru el era un defect usturător. Cînd

şedea jos, punea glezna stîngă pe genunchiul drept, dar niciodată invers. Şi cînd dansa, făcea paşii cu picioarele ciudat de ţepene, ceea ce fetelor le plăcea la nebunie, aşa că pînă la urmă ceilalţi băieţi ajungeau să-l imite ca să fie pe gustul lor. Diformitatea exista mai ales în mintea lui. Mai ales, dar nu întru totul, din moment ce, după cîteva ore de jucat baschet pe teren, îl apucau nişte junghiuri grozave în piciorul cu pricina. Începuse să cultive durerile astea zicînd că erau de la poliomielită, în felul acesta simţindu-se tainic legat de răposatul preşedinte Roosevelt. Chiar şi cînd toată lumea ajunsese să se înnebunească după Truman fiindcă înfiinţase un Comitet pentru Drepturi Civile, Milkman tot pe FDR îl prefera pe ascuns, simţindu-se foarte, foarte apropiat de el. Mai apropiat, de fapt, de el decît de propriul tată, fiindcă Macon nu avea nicio imperfecţiune şi, cu înaintarea în vîrstă, devenea parcă şi mai puternic. Milkman se temea de taică-său, îl respecta, dar ştia că, din cauza piciorului, nu va putea rivaliza niciodată cu el. De aceea încerca să se diferenţieze de el cît mai mult cu putinţă. Macon se bărbierea complet, pînă la piele; Milkman se străduia să-şi lase mustaţă. Macon purta papion; Milkman purta cravată lungă. Macon nu se pieptăna cu cărare; Milkman punea frizerul să-i radă o cărare în păr. Macon ura tutunul; Milkman încerca să bage ţigara în gură la fiecare cincisprezece minute. Macon agonisea banii: Milkman îi risipea în dreapta şi-n stînga. Nu putea să nu împărtăşească, totuşi, gustul lui Macon pentru pantofi buni şi şosete fine. Iar ca slujbaş angajat la taică-său, căuta din răsputeri să muncească aşa cum îi plăcea lui Macon să fie făcută treaba.

Macon era încîntat. Fiu-său îi aparţinea acum lui, şi nu lui Ruth; în plus, putea răsufla uşurat că nu mai era nevoit să bată tot oraşul ca negustorii ambulanţi pentru a

strînge chiriile. Afacerea lui părea mai onorabilă deja, iar el avea timp să gîndească, să facă planuri, să discute cu bancherii, să citească anunţurile publice, licitaţiile, să se informeze care loturi urmau să fie impozitate, să afle care proprietăţi nu fuseseră revendicate de moştenitori, unde se croiau şosele noi, ce supermarketuri, ce şcoli se mai construiau; cine încerca să vîndă şi ce guvernului pentru proiectele de locuinţe care aveau să se clădească. Cartierele care răsăreau peste noapte în jurul fabricilor de armament. Ştia că, fiind negru, nu va apuca o felie mare din plăcintă. Însă existau proprietăţi pe care nimeni nu le voia încă, sau mici margini ale unei proprietăţi pe care cineva nu dorea să le vadă pe mîna evreilor sau a catolicilor, ori proprietăţi despre care nimeni nu bănuia deocamdată că au vreo valoare. În 1945 exista chiar şi un pic de cremă de la plăcintă care mustea pe la marginea glazurii. Cremă care putea fi a lui. Totul se îmbunătăţise pentru Macon Dead în timpul războiului. Cu excepţia lui Ruth. Şi după ani şi ani, cînd se terminase cu războiul, iar crema aceea de la plăcintă i se prelinsese pînă în poală, făcîndu-i degetele lipicioase şi burdihanul pînă la genunchi, lui tot îi mai părea rău că n-o strînsese de gît atunci, demult, în 1921. Tot se mai întîmpla ca Ruth să lipsească uneori noaptea de-acasă, numai că acum avea cincizeci de ani şi care amant ar fi putut rezista atîta timp? Dar mai ales, dacă exista un amant, cum să-i fi scăpat lui Freddie o asemenea informaţie? Macon a conchis că problema era lipsită de importanţă şi din ce în ce mai rar i se întîmpla să se enerveze atît de rău pe ea încît s-o ia la palme. Mai ales după incidentul final, care a devenit final fiindcă fiu-său, sărind în apărarea maică-sii, i-a ars lui una de l-a trîntit de-a-ndăratelea drept în calorifer.

Milkman avea douăzeci şi doi de ani atunci şi, întrucît se regula deja de şase ani, aproape tot timpul cu

aceeaşi femeie, începuse s-o vadă pe maică-sa în altă lumină. Nu mai era persoana care îl pisa să-şi pună galoşii, să se ferească de răceli şi să mănînce bine, care stătea în calea majorităţii micilor plăceri pe care el şi le-ar fi putut face acasă, fiindcă toate presupuneau o formă sau alta de murdărie, zgomot sau dezordine. Acum o vedea ca pe o femeie fragilă, care se mulţumea să facă lucruri mărunte; să crească şi să cultive mici organisme vii din cauza cărora n-ar suferi dacă ar muri: rododendroni, caraşi aurii, dalii, muşcate, lalele imperiale. Fiindcă toate aceste mici forme de viaţă mureau într-adevăr. Caraşii înotau pînă la suprafaţa apei, iar cînd lovea cu unghia în peretele acvariului nu fugeau terorizaţi la fund. Frunzele de rododendron creşteau mari şi verzi, pentru ca exact cînd erau mai frumoase, să renunţe brusc la glorie şi să se pleoştească aidoma unor inimi galbene. Într-un fel, Ruth era invidioasă pe moarte. În toată suferinţa aceea care îi umpluse fiinţa cînd murise doctorul, existase şi un pic de orgoliu rănit, ca şi cum răposatul ar fi ales ceva mai interesant decît viaţa – o tovarăşă mai incitantă decît era ea – şi, deliberat, la chemarea morţii pornise pe urmele acesteia. Era cruntă în prezenţa morţii, chiar eroică se putea spune, cum nu se comporta în nicio altă situaţie. Ameninţarea morţii îi dădea direcţie, claritate, îndrăzneală. Indiferent de ceea ce făcuse Macon, ea rămăsese cu bănuiala că doctorul putea să nu moară, dacă ar fi vrut. Şi poate tocmai această suspiciune privind eşecul şi respingerea persoanei ei (plus o fărîmă de răzbunare împotriva lui Macon) o determina să-l împingă pe soţul ei pe cărări de unde nu mai exista altă ieşire decît violenţa. Lena considera că furiile lui Macon erau inexplicabile. Corinthians, însă, începuse să deslușească un plan. Vedea cum maică-sa învăţase să-l aducă pe bărbatu-său într-un punct, nu de putere (orice fetiţă de nouă ani putea să-i tragă o palmă

lui Ruth şi să scape nepedepsită), ci de neputinţă. Ruth începea, de obicei, prin a descrie o întîmplare în care ea făcuse figură de bufon cumsecade. Totul a început ca o conversaţie plăcută la cină, inofensivă în aparenţă, din moment de sentimentul de jenă o privea doar pe ea; în schimb, toţi puteau să admire onestitatea ei şi să rîdă de naivitatea de care dăduse dovadă.

Fusese la nunta nepoatei doamnei Djvorak. Anna Djvorak era o unguroaică bătrînă, fostă pacientă de-a tatălui lui Ruth. Răposatul doctor avusese mulţi pacienţi din rîndul muncitorilor albi, la fel ca şi doamne albe din clasa de mijloc care îl considerau bărbat frumos. Anna Djvorak era convinsă că doctorul îl salvase miraculos pe fiul ei de la moarte netrimiţîndu-l la sanatoriul de tuberculoşi, atunci, în 1903. Aproape toţi cei care se duceau la „azil", cum îi ziceau ei, mureau acolo. Anna nu avea de unde să ştie că doctorul nu avea dreptul să colaboreze cu sanatoriul, după cum nu putea colabora nici cu spitalul Mercy. Şi, de asemenea, nu avea de unde să ştie că tratamentul folosit contra tuberculozei în 1903 era extrem de nociv pentru pacienţi. Ce ştia ea era că doctorul îi prescrisese băiatului un anumit regim alimentar, respectarea cu stricteţe a orelor de odihnă şi untură de peşte de două ori pe zi. Băiatul a scăpat cu viaţă. Era firesc, prin urmare, să vrea ca fiica doctorului miraculos să fie prezentă la nunta fiicei mai mici a acestui fiu. Ruth s-a dus şi cînd enoriaşii s-au dus la altar ca să primească ostia, a mers şi ea cu ei. Îngenuncheată acolo, cu capul plecat, nu şi-a dat seama că, avînd în vedere postura ei, preotului nu i-ar fi rămas decît să-i pună azima pe pălărie sau să o omită de la împărtăşanie. Părintele şi-a dat seama imediat că nu era catolică de vreme ce nu a ridicat capul la cuvintele lui şi nu a scos limba ca să-i plaseze azima acolo cu grijă.

„Corpus Domini Nostri Jesu Christi", a zis atunci preotul, iar apoi, a şoptit către ea: „Ssss. Capul sus!" Ea a ridicat privirea, a văzut azima şi pe paracliser ţinînd o ţăviţă de argint dedesubt. „Corpus Domini Nostri Jesu Christi custodiat animam tuam..." Preotul a întins ostia spre ea şi ea a deschis gura.

Mai tîrziu, la petrecere, preotul a întrebat-o de-a dreptul dacă e catolică.

– Nu. Sînt metodistă, a răspuns ea.

– Am înţeles, a spus el. Ei bine, află că sfintele taine bisericeşti sînt rezervate pentru...

Dar exact atunci îl întrerupse bătrîna doamnă Djvorak.

– Părinte, spuse ea. Vreau să-ţi fac cunoştinţă cu o bună prietenă a mea. Fiica doctorului Foster. Tatăl ei l-a salvat pe Ricky de la moarte. Ricky n-ar mai fi fost azi aici dacă...

Părintele Padrew zîmbi şi dădu mîna cu Ruth.

– Foarte încîntat să vă cunosc, domnişoară Foster.

Era o întîmplare banală, povestită cu lux de amănunte. Lena a ascultat-o, retrăind fiecare fază emoţională prin care trecuse mama ei, de la extazul religios la încrederea nevinovată şi la sentimentul de jenă. Corinthians a ascultat cu spirit analitic şi cu curiozitate – întrebîndu-se cum va transforma mama ei această istorioară într-o situaţie care să-l facă pe Macon or să se burzuluiască la ea, or s-o pocnească. Milkman asculta doar cu o ureche.

– „Eşti catolică?" m-a întrebat el. Păi, sigur m-am jenat iniţial, dar pe urmă i-am spus: „Nu, sînt metodistă". Iar el s-a apucat să-mi explice că numai catolicii au voie să se împărtăşească într-o biserică catolică. Păi, eu n-am mai auzit aşa ceva. Credeam că oricine se poate împărtăşi. În biserica noastră, oricine poate veni în prima duminică. Ei bine, pînă să apuce el să continue, a apărut Anna şi i-a zis: „Părinte, vreau să-ţi fac cunoştinţă cu o bună prietenă

a mea. Fiica doctorului Foster". Să-l fi văzut pe preot atunci cum era tot numai zîmbete. A dat mîna cu mine şi a spus că e *foarte* încîntat şi onorat să mă cunoască. Aşa că totul a ieşit bine pînă la urmă. Dar, sincer vorbind, pe cuvînt dacă ştiam. M-am dus acolo ca un miel nevinovat.

– Cum adică nu ştiai că doar catolicii pot să se împărtăşească într-o biserică catolică? o întrebă Macon Dead pe un ton care insinua clar că nu o crede.

– Nu, Macon. De unde să ştiu?

– Cînd îi vezi că îşi fac şcoala lor, că nu-şi lasă copiii la un loc cu ceilalţi elevi la şcolile publice, îţi închipui tu că ar accepta ca fiştecine să intre cum are chef în bisericile lor?

– Împărtăşania rămîne împărtăşanie.

– Ce proastă eşti!

– Părintele Padrew n-a fost de părerea asta.

– Te-ai făcut de rîs.

– Doamna Djvorak n-a fost de părerea asta.

– Femeia a vrut doar să-i iasă nunta bine şi să te-oprească să nu strici dracului tot.

– Macon, te rog nu folosi un asemenea limbaj în faţa copiilor.

– Copii, pe naiba! Nu vezi că toţi au vîrsta să meargă la vot?!

– Nu există niciun motiv de supărare.

– Vasăzică te faci de rîs într-o biserică catolică, pui pe toată lumea într-o situaţie jenantă la nuntă, ca apoi să vii aici, la masă, şi să te lauzi ce grozavă ai fost tu?

– Macon...

– Şi mai ai tupeul să minţi aici, pretinzînd că nu ştiai cum stau lucrurile?

– Dar pe Anna Djvorak nu a deranjat-o deloc...

– Anna Djvorak nu ştia nici măcar cum te cheamă. Te-a prezentat drept *fiica doctorului Foster!* Pun pariu

cu tine pe o sută de dolari că nici acum nu ştie cum te cheamă. Tu, ca om, eşti un nimeni. Eşti fata-lu'-tati.

– Exact, replică Ruth cu un glas subţire, dar neşovăitor. În mod sigur, sînt fata-lu'-tati, să ştii, repetă ea zîmbind.

Macon nu se mai sinchisi să pună furculiţa jos. Îi dădu drumul să cadă pe masă, iar mîna pe care o întinsese spre farfuria cu pîine se strînse în pumnul cu care o trosni în falcă pe Ruth.

Milkman nu premeditase nimic, însă trebuie să se fi aşteptat ca într-o bună zi, cînd Macon o va pocni, cînd va vedea cum maică-sa îşi acoperă buzele cu palma, plimbîndu-şi limba prin gură în căutarea vreunui dinte rupt şi constatînd că nu a păţit nimic, cînd va observa că încearcă să-şi aranjeze proteza pe gingii fără să observe nimeni – şi că în ziua aceea el nu va mai fi în stare să suporte. Pînă ca taică-său să apuce să-şi tragă mîna înapoi, Milkman îl şi înhăţase pe la spate de gulerul hainei, îl smulsese în sus de pe scaun şi izbise cu el de calorifer. Storurile de la fereastră se izbiră de geam, înfăşurîndu-se sul pînă sus.

– Dacă te mai atingi vreodată de ea, te omor!

Macon era atît de şocat de ceea ce i se întîmplase, încît nici nu mai putea vorbi. Ajunsese să creadă, după atîţia ani în care insuflase respect şi frică oriunde punea piciorul, după atîţia ani în care fusese cel mai înalt bărbat din orice adunare, ajunsese să creadă aşadar că era imbatabil. Acum se tîra pe lîngă perete, uitîndu-se la un bărbat la fel de înalt ca el, dar cu patruzeci de ani mai tînăr.

Aşa cum tatăl clocotea de sentimente contradictorii în timp ce se tîra pe lîngă perete – umilinţă, furie şi, cu ciudă, mîndrie pentru fiul lui, aşa şi fiul se simţea plin de contradicţii. Durere şi ruşine de a-şi vedea tatăl căzînd ca

o cîrpă în faţa unui bărbat – chiar dacă el era acela. Tristeţea de a descoperi că piramida nu era o minune a civilizaţiei, veche de cinci mii de ani, construită în mod misterios şi constant de generaţii după generaţii de oameni puternici care muriseră pentru a o desăvîrşi, ci că fusese făcută în camera din dos, la „Sears", de către un iscusit decorator de vitrine, toată o butaforie menită să ţină doar o viaţă de om.

Dar şi jubila. Simţea o bucurie năvalnică, veche precum dorinţa însăşi. Cîştigase ceva şi pierduse ceva în aceeaşi clipă. Posibilităţi infinite şi responsabilităţi enorme se aşterneau în faţa lui, dar el nu era pregătit să profite de primele sau să accepte povara celorlalte. Aşa că păşi ţanţoş în jurul mesei şi o întrebă pe maică-sa:

– Te simţi bine?

Ea îşi privea unghiile.

– Da, mă simt bine.

Milkman se uită la surorile lui. Nu reuşise niciodată să le deosebească realmente (ca rol) de mama lui. Erau deja domnişoare cînd se născuse el; acum aveau treizeci şi cinci şi treizeci şi şase de ani. Dar cum Ruth era numai cu şaisprezece ani mai mare decît Lena, lui toate trei i se păruseră întotdeauna de aceeaşi vîrstă. Acum, cînd surprinse privirea surorilor lui pe deasupra mesei, ele îi răspunseră cu o ură atît de proaspătă, atît de nouă, încît Milkman rămase interzis. Nu i se mai părea că ochii lor spălăciţi se estompează parcă şi mai mult pe fondul pielii deschise la culoare. O linie neagră ca tăciunele marca acum conturul ochilor lor; şi două dîre le mînjeau obrajii în jos; buzele lor roşii plesneau parcă de ură. Milkman trebui să clipească de două ori pînă ca feţele lor să revină la placiditatea aceea uşor alarmată cu care se obişnuise el. Ieşi repede din cameră, realizînd că nu exista nimeni acolo care să-i mulţumească – sau să-l ocărască. Fapta

era doar a lui. N-avea să schimbe cu nimic relaţia dintre părinţii lui. N-avea să schimbe nimic nici în el. Îl bătuse pe taică-său şi probabil că mai existau şi alte poziţii pe tabla de şah, însă oricum partida va continua.

De cînd făcea dragoste cu Hagar, devenise mărinimos. Sau aşa credea el. Cu vederi largi. Sau aşa îşi imagina el. Cu vederi largi şi suficient de mărinimos încît să-i ia apărarea maică-sii la care nu se gîndea aproape niciodată şi să-l plesnească pe taică-său, de care îi era frică, dar pe care îl şi iubea.

Întors în camera lui, Milkman începu să se joace absent cu diferitele obiecte de pe comodă. Avea acolo două perii montate în argint pe care i le dăduse mama sa cînd împlinise şaisprezece ani, gravate cu iniţialele lui care puteau fi confundate şi cu denumirea prescurtată a profesiei de medic. Glumiseră amîndoi, el şi maică-sa, pe tema asta, iar ea îi sugerase insistent să studieze medicina. El o contrazisese, spunîndu-i: „Ţie cum ţi s-ar părea? M.D., M.D. Dacă ai fi bolnavă, te-ai duce la unul pe care îl cheamă Dr. Dead? Te-ai duce la Mortul să te facă bine?"

Ea rîsese, dar îi amintise că pe el îl mai chema şi Foster. De ce să nu folosească „Foster" ca nume de familie? Doctorul Macon Foster. N-ar suna frumos? Şi el îi dăduse dreptate. Periile cu dosul de argint îi aminteau permanent ce visa ea pentru el – să nu se mulţumească doar cu liceul, ci să-şi continue studiile, să meargă la colegiu şi la facultatea de medicină. Ruth nu avea pic de respect pentru munca soţului ei, aşa cum nici Macon nu avea pic de respect pentru licenţiaţii cu diplomă. Pentru tatăl lui Milkman, colegiul însemna o lungă perioadă de lenevie, departe de problemele reale ale vieţii, care însemnau să înveţi cum să fii proprietar. Dorea ca fiicele lui să meargă la colegiu – unde şi-ar fi putut găsi nişte

soţi potriviţi –, iar una dintre ele, Corinthians, chiar aşa a făcut. Dar era inutil ca Milkman să procedeze la fel, mai cu seamă că prezenţa fiului său îi era de un real ajutor la firmă. Ajunsese chiar pînă într-acolo încît să-i convingă pe prietenii lui de la bancă să pună o vorbă bună pe lîngă nişte prieteni de-ai lor ca să-l scutească pe băiat să facă armata pe motiv că prezenţa lui acasă este „necesară pentru întreţinerea familiei".

Milkman se postă în faţa oglinzii şi îşi contemplă imaginea la lumina pală a lămpii de pe perete. Ca de obicei, nu-l impresiona deloc ceea ce vedea. La faţă era destul de reuşit. Ochi pe care femeile îi admirau, maxilare puternice, dinţi superbi. Luată separat, fiecare trăsătură arăta bine. Poate chiar foarte bine. Dar nimic nu era coerent, nu exista nicio îmbinare a trăsăturilor într-un întreg cu identitate proprie. Totul părea doar schiţat, înfăţişarea lui, atitudinea de om care trage cu ochiul pe după colţ fiindcă ştie că n-ar trebui să fie acolo şi timid se frămîntă dacă să meargă înainte sau să se întoarcă. Decizia pe care o va lua va fi extrem de importantă, dar modul în care va lua această decizie va fi neglijent, arbitrar şi nefundamentat.

Stînd aşa, în picioare în lumina lămpii, şi încercînd să nu se mai gîndească cum arăta tatăl lui cînd se tîrîse învins pe lîngă perete, Milkman auzi un ciocănit la uşă. Nu avea chef de mutra surorilor lui şi nici nu-i ardea de conversaţii tainice cu maică-sa. Însă nici prezenţa tatălui său, acolo, pe culoar, nu-l făcu mai fericit. O urmă de sînge se mai vedea încă în tăietura subţire din colţul gurii lui Macon. Dar omul se ţinea drept şi privea în faţă, sigur pe el.

– Tati, ştii, eu... bîigui Milkman...

– Nu spune nimic, zise Macon, intrînd în cameră pe lîngă el. Stai jos.

Milkman se duse spre pat.

– Hai, vrei să uităm ce-a fost? Dacă-mi promiți...

– Ți-am zis să stai jos. Nu-mi ieși din cuvînt.

Macon vorbea încet, dar la față arăta ca Pilate. Închisese ușa.

– Ești om mare acum, dar „mare" nu-i de-ajuns. Trebuie să fii bărbat întreg. Și dacă vrei să fii bărbat întreg, trebuie să accepți adevărul întreg.

– Nu-i nevoie să faci asta, să știi. Nu țin să aflu tot ce s-a întîmplat între tine și mama.

– Simt nevoia să o fac, iar tu trebuie să afli tot. Dacă tot te-ai apucat să ridici mîna la taică-tău, măcar data viitoare să fii în cunoștință de cauză. Nu-ți povestesc ca să mă scuz sau ca să mă justific. E doar informație. Atît. M-am însurat cu mama ta în 1917. Avea șaisprezece ani și locuia singură cu tatăl ei. Nu pot spune că eram îndrăgostit de ea. Spre deosebire de acum, lumea nu punea prea mare preț pe-așa ceva la vremea aceea. Conta ca oamenii să se poarte civilizat unul cu celălalt, să fie oneşti și – și clari. Te bazai pe faptul că oamenii erau așa cum spuneau că sînt, fiindcă nu exista altă modalitate de a supraviețui. Important, cînd îți luai nevastă, era ca amîndoi să conveniți de comun acord care lucruri au importanță. Tatăl maică-tii nu m-a putut suferi niciodată, iar eu trebuie să spun că am fost foarte dezamăgit de el. Era considerat cel mai mare cioroi din orașul ăsta. Nu cel mai bogat, ci cel mai respectat. Dar nicicînd nu s-a mai pomenit un așa ipocrit ca el. Își ținea banii la patru bănci diferite. Mereu calm și demn. Am crezut că așa e el de felul lui pînă cînd am descoperit că trage aburi de eter pe nas. Negrii din orașul ăsta îl adorau. Deși el nu dădea nici doi bani pe ei. Zicea că sînt niște canibali. El le-a moșit pe surorile tale și de fiecare dată nu l-a interesat decît culoarea pielii lor. Pe tine te-ar fi renegat. Nu mi-a

plăcut deloc ideea ca el să facă pe doctorul, așa, cu fie-sa, mai ales că ea era și nevastă-mea. La Mercy nu se primeau persoane de culoare pe-atunci. Oricum, nici Ruth nu voia să se ducă la alt doctor. Am încercat să-i aduc o moașă, însă doctorul zicea că moașele sînt împuțite. I-am zis că pe mine o moașă m-adusese pe lume, or dacă mama mea nu s-a strîmbat să nască ajutată de o moașă, nu văd de ce fie-sa n-ar putea face la fel. În fine, am avut un schimb dur de cuvinte amîndoi, iar într-un final i-am spus că mi se pare oribil ca un tată să-și moșească fiica la naștere. Cu asta s-a isprăvit. Nu prea am mai avut ce să ne spunem după aceea, dar tot au făcut amîndoi după capul lor. Și la Lena, și la Corinthians. M-au lăsat pe mine să le dau numele, alegînd un cuvînt orbește, cum se face de obicei, dar atît. Între surorile tale e o diferență de un an și un pic. De fiecare dată el a fost acolo. Ea ținea picioarele larg desfăcute, iar el stătea acolo. Știu că era doctor și că doctorii n-ar trebui să aibă scrupule dintr-astea, dar înainte de a fi doctor era bărbat. Am știut că întotdeauna vor face front comun împotriva mea – amîndoi – și degeaba, orice-aș fi făcut, pînă la urmă tot ca ei ieșea. Nu scăpau prilejul de a-mi aminti mereu în casa cui trăiam, de unde proveneau porțelanurile, cum a cerut el în Anglia să i se trimită vasul ăla de flori, iar pe urmă și masa pe care l-au pus. Masa aia era așa de mare că a fost nevoie s-o dezmembreze ca s-o bage pe ușă. Tot timpul se fălea că el era al doilea om din oraș care avea trăsură cu doi cai. De unde veneam eu, ce fermă am avut noi, nici nu conta pentru ei. Și orice încercam eu să fac – pe ei nici nu-i interesa. Cumperi maghernițe în cartierul maghernițelor, așa-mi ziceau. „Ce-ți mai fac maghernițele?“ Așa mă întîmpina el seara. Dar nu asta a fost problema. Cu asta m-am putut obișnui, fiindcă știam ce vreau și, destul de bine, cum să obțin ce voiam.

Cum ziceam, deci, cu asta m-am obişnuit. Chiar m-am obişnuit. Altceva s-a întîmplat însă, ceva oarecum mai vag. Am încercat la un moment dat să-l conving să pună la bătaie o parte din banii ăia pe care-i avea la patru bănci. Se putea scoate un profit frumos pe un teren pentru terasament de şine – bani siguri, de la căile ferate. Erie Lackawanna era dispus să cumpere. Eu intuiam perfect pe unde urma să fie traseul terasamentului. M-am tot foit pe-acolo, pe Shore Road, pe la docuri, pe la intersecţia dintre liniile şase şi doi. Ştiam perfect pe unde aveau să treacă şinele. Şi am găsit un teren pe care-l puteam lua ieftin, urmînd să-l revînd avantajos agenţilor de la căile ferate. Tipul n-a vrut să-mi împrumute nici un sfanţ măcar. Dac-o făcea, murea putred de bogat, nu doar înstărit cum a fost. Iar eu aş fi fost un om făcut. Am rugat-o pe maică-ta să-l convingă. I-am explicat exact ce urmărea Erie. A zis că decizia trebuia să fie *a lui* şi că ea nu-l putea influenţa. Mi-a spus ea mie asta, mie, soţul ei. Atunci am început să mă întreb cu cine se măritase de fapt – cu mine ori cu el. În fine, omul s-a îmbolnăvit, continuă Macon, după care se opri, ca şi cum pomenind de boală îşi amintise parcă de propria-i şubrezenie, şi scoase din buzunar o batistă albă.

Cu multă grijă, se tamponă cu batista pe tăietura de la buză. Se uită la pata palidă de sînge care se imprimase pe ţesătură.

– Tot eterul ăla i-o fi ajuns în sînge, reluă el. Au zis că e altceva, dar eu ştiu că i se trăgea de la eter. S-a lungit pur şi simplu în pat şi a început să se umfle. Corpul se umfla, fiindcă picioarele şi braţele i se topeau văzînd cu ochii. Nu mai era în stare să consulte pacienţii, iar pentru prima oară în viaţă măgarul ăsta pompos a aflat şi el ce înseamnă să fii bolnav şi să dai bani altui măgar ca să te facă bine. Unul dintre medicii ăia, cel care avea

grijă de el – unul dintre cei care nu-l lăsaseră niciodată să pună piciorul în spitalul lor şi care, dacă el le-ar fi moşit fiica sau nevasta la naştere, dacă doar s-ar fi gîndit s-o facă, l-ar fi dat afară cu un şut în fund – unul dintre ei, cel care credea el că meritä să i se dea atenţie, în fine, ăla a venit aici cu o poţiune magică, Radiathor, şi i-a zis că dacă o ia se face bine. Ruth era foarte surescitată. Şi, timp de cîteva zile, omului i-a fost mai bine. Pe urmă s-a îmbolnăvit şi mai rău. Nu se mai putea mişca, îi apăreau găuri în scalp. Şi zăcea pur şi simplu în patul ăla, în care doarme maică-ta şi acum şi unde el a dat ortul popii. Neputincios, cu burdihanul umflat, cu braţele şi picioarele ca nişte fîţe, arăta ca un şobolan alb. Nu mai putea digera mîncarea. Trebuia să mănînce numai lichide şi să înghită o chestie după fiecare masă. Şi în ziua de azi tot cred că de la eter i s-a tras totul. În noaptea în care a murit eram plecat în cealaltă parte a oraşului ca să repar o verandă care se prăbuşise. La casa domnului Bardlee. Veranda stătea înclinată de vreo douăzeci de ani cînd s-a surpat brusc şi s-a desprins complet de fundaţia clădirii. Am luat nişte ajutoare şi m-am dus acolo ca să ridicăm veranda la loc, fiindcă altminteri oamenii ăia ar fi trebuit să sară jos ca să iasă şi invers – să se cocoaţe cam un metru dacă voiau să intre înapoi în casă. Cineva s-a apropiat de mine în vîrful picioarelor şi mi-a zis: „A murit doctorul". Ruth, mi-au spus cînd am ajuns acasă, era sus, în cameră cu el. M-am gîndit că era probabil tare necăjită şi m-am dus imediat s-o consolez. N-am mai stat să mă schimb de hainele cu care lucrasem la verandă, ci am urcat la ea aşa cum eram îmbrăcat. Şedea pe un scaun lîngă patul lui, dar în clipa în care m-a văzut a sărit ca arsă şi a început să urle la mine: „Cum îţi permiţi să intri aici în halul ăsta? Spală-te imediat! Spală-te întîi dacă vrei să vii aici!" M-am simţit destul de jignit, dar ştiu că

morții trebuie respectați. M-am dus și m-am spălat. Am făcut o baie, mi-am pus o cămașă curată, guler nou, iar pe urmă m-am întors acolo, în cameră.

Macon se opri din nou și își pipăi tăietura de la buză ca și cum de-acolo ar fi venit durerea aceea care se vedea în ochii lui.

– În pat, zise el, după care urmă o tăcere atît de lungă încît Milkman crezu că tatăl lui va renunța să-i mai povestească. În pat. Acolo am găsit-o cînd am deschis ușa. Întinsă lîngă el. Goală pușcă, sărutîndu-l. El, mortul, albicios, puhav și jigărit, iar ea, cu degetele lui în gură. Trebuie să știi că pentru mine a fost oribil după aceea. Am început să mă gîndesc la tot felul de lucruri. Să mă întreb dacă Lena și Corinthians erau făcute cu mine. În privința asta am ajuns să mă lămuresc destul de repede și să-mi dau seama că eu eram tatăl din moment ce era limpede că ticălosul naibii nu era în stare să reguleze nimic. Cu mult înainte de venirea mea, eterul avusese deja grijă de ce-o mai fi avut și el vreodată prin părțile alea. În plus, nu și-ar mai fi făcut atîtea probleme pentru culoarea pielii fetelor dacă n-ar fi fost sigur că eu le zămislisem. După aceea mi-am adus aminte cum o moșise el pe Ruth cînd născuse fetele. Nu vreau să spun că au avut contact sexual. Dar există o mulțime de alte lucruri pe care bărbatul le poate face dacă vrea să excite o femeie, chiar și dacă n-o poate regula. Indiferent ce făcuseră înainte, cert era că acum ea stătea în pat cu el și îi sugea degetele. Or, dacă era în stare să facă așa ceva cînd el era mort, păi ce-o fi făcut atunci cînd tipul mai trăia?! Cu o femeie ca asta, n-ai ce să faci decît s-o omori. Jur că regret și azi că m-am lăsat convins de ea să n-o ucid. N-aveam însă niciun chef să-mi petrec restul zilelor la ocnă. Dar vezi tu, Macon, uneori nu reușesc să mă mai stăpînesc. Și pur și simplu izbucnesc. Astă-seară,

cînd a zis: „Da, sînt fata-lu'-tati, să ştii", iar pe urmă a rîs satisfăcută...

Macon ridică privirea spre fiul lui. Uşa chipului său se deschisese; pielea lui părea că radiază. Vocea i se frînse o clipă, după care reluă:

– Nu sînt un om rău. Vreau să ştii asta. Sau să crezi. Nu există om care să-şi fi luat mai în serios responsabilităţile decît mine. Nu pretind că aş fi vreun sfînt, dar trebuie să afli tot. Sînt cu patruzeci de ani mai mare decît tine şi nu mai am de trăit încă pe-atît. Data viitoare cînd ţi se va mai năzări să sari la mine, te rog să te gîndeşti la bărbatul pe care vrei să-l loveşti. Şi să te gîndeşti că s-ar putea ca data viitoare să nu te mai las s-o faci. Aşa bătrîn cum sînt, s-ar putea să nu te mai las.

Se ridică şi îşi îndesă batista la loc, în buzunarul de la spate.

– Nu spune nimic acum. Dar gîndeşte-te la tot ce ţi-am spus.

Macon apăsă pe clanţă şi, fără să privească înapoi, ieşi din cameră.

Milkman se aşeză pe marginea patului; totul era nemişcat, în afară de lumina care îi bîzîia în cap. Ciudat cît de mult se disociase de tot ceea ce auzise. Ca şi cum un necunoscut care s-ar fi aşezat lîngă el pe o bancă, în parc, s-ar fi întors brusc spre el şi s-ar fi apucat să-i povestească diverse lucruri intime. Avea toată compasiunea pentru problemele străinului – înţelegea perfect atitudinea acestuia faţă de ceea ce i se întîmplase –, însă parţial această compasiune decurgea din faptul că el, personal, nu era nicidecum implicat sau vizat în vreun fel de povestea necunoscutului. Era exact opusul sentimentului pe care îl avusese acum nicio oră. Străinul care ieşise adineauri din camera aceasta era unul şi acelaşi cu bărbatul faţă de care avea nişte sentimente suficient de

puternice încît să fie în stare să-l lovească tare, cu toată forţa de care era el capabil. Şi acum mai simţea furnicătura aceea în umăr care denotase atunci, pe moment, impulsul necontrolabil de a-l pocni pe taică-său drept în faţă. Mai devreme, cînd urca scările spre camera lui, se simţise izolat, dar justiţiar. Era un bărbat care văzuse cum un alt bărbat loveşte o persoană neputincioasă. Şi care intervenise. Nu fusese aşa de cînd lumea? Nu asta făcuseră bărbaţii dintotdeauna, protejîndu-i pe cei slabi şi înfruntîndu-i pe tirani? Iar acum, cînd cel slab era maică-sa, iar tiranul era taică-său, situaţia devenea dramatică, dar esenţa lucrurilor rămînea neschimbată. Exact. Nu va pretinde că o făcuse din dragoste pentru maică-sa. Era o persoană prea imaterială, prea neguroasă ca să poată fi iubită. Însă tocmai din cauza acestei nebulozităţi simţeai nevoia să o aperi. Mama lui nu era roaba casei, nu umbla cu spatele gîrbovit de corvezile zilnice şi de grija celorlalţi, nu era victima brutalităţii unei namile de bărbat. Dar nici nu era genul de scorpie ascuţită la limbă şi rea de gură care ştie să se apere singură. Ruth era o femeie ştearsă, dar complicată, dedată prefăcătoriilor şi manierelor ultrafine. Părea că ştie multe, dar că înţelege puţin. Iată un raţionament interesant şi nou pentru el. Niciodată nu se gîndise la maică-sa ca la o persoană, un individ separat, cu o viaţă proprie, în afara interferenţei cu propria sa existenţă.

Milkman îşi puse haina şi ieşi din casă. Era ora şapte şi jumătate seara, dar nu se întunecase încă. Avea chef să se plimbe şi să respire alt aer. Nu va şti ce să simtă pînă nu va şti ce să creadă. Şi îi era greu să gîndească în camera aceea, unde periile cu dosul de argint sclipeau la lumină arătîndu-şi iniţialele – M.D. –, iar fotoliul pe care tatăl lui stătuse pînă mai adineauri mai păstra încă în pernă amprenta feselor lui. Cînd stelele începură să prindă

contur, Milkman încercă să-şi dea seama ce era adevărat şi care parte din ceea ce era adevărat îl privea şi pe el. Ce să facă el cu toate aceste noi informaţii pe care taică-său i le azvîrlise în faţă? Era chiar un asemenea efort să-şi recunoască vinovăţia? Ce să mai creadă el acum despre cei doi? Mai întîi şi mai întîi, era chiar *adevărat?* Oare maică-sa... maică-sa chiar se culcase cu propriul ei tată? Macon zisese că nu. Că doctorul era impotent. De unde ştia el? Păi, probabil că ştia ce spune fiindcă n-ar fi spus el aşa ceva dacă ar fi avut cît de cît o bănuială că lucrurile ar fi stat altfel. Totuşi, admisese că mai erau şi „alte lucruri" pe care bărbatul le poate face ca să excite o femeie. „Fir-ar să fie", exclamă Milkman cu voce tare. „Ce dracu' l-o fi apucat să-mi spună mie toată rahaturile astea?" Nu-i trebuia lui să ştie aşa ceva. Nu se mai putea face nimic. Doctorul era mort. Şi trecutul nu-l mai poţi schimba.

Nedumerirea lui Milkman se schimbă rapid în furie. „Ciudaţii naibii", şopti el. „Ce ciudaţi." Dacă voia să-mi văd de treabă, gîndi el, de ce naiba nu mi-o fi spus direct? Să fi venit la mine, bărbăteşte, şi să-mi fi zis: „Potoleşte-te. Dacă te potoleşti, mă potolesc şi eu. Ne potolim amîndoi." Iar eu i-aş fi zis: „OK, s-a făcut". Aiurea. Dimpotrivă, el se-apucă să vină la mine cu poveşti deşănţate din-astea, despre cum şi de ce.

Milkman se îndrepta spre Southside. Poate reuşea să dea de Guitar. I-ar pica la fix să bea un pahar cu Guitar. Sau dacă nu-l găsea pe Guitar, putea să se ducă la Hagar. Nu. Nu voia să stea de vorbă cu Hagar, cu nicio femeie, pentru moment. Că tot venise vorba de ciudaţi. Asta da gaşcă de ciudaţi. Toată familia lui era o gaşcă de smintiţi. Pilate, care cînta toată ziua şi vorbea la pereţi. Reba, care se dădea în vînt după orice purtător de pantaloni. Şi Hagar... mda, ea era drăguţă, totuşi, nici ea nu era nor-

mală. Avea şi ea curiozităţile ei. Dar măcar erau nişte chestii nostime, nu pline de secrete.

Pe unde-o fi Guitar? Niciodată nu-i de găsit cînd ai nevoie de el. Ca un hopa-mitică. Ba-l vezi, ba nu-l vezi, dar niciodată la momentul potrivit. Milkman realiză că bolborosea de unul singur şi că oamenii de pe stradă se uitau lung la el. Brusc, i se păru că era prea multă lume în oraş pentru ora aceea din zi. Unde dracu' s-or fi ducînd toţi? Făcu efortul de a nu da glas acestor gînduri.

„Dacă vrei să fii bărbat întreg, trebuie să accepţi adevărul întreg", îi spusese tatăl lui. Nu puteam fi bărbat întreg şi fără să fi aflat toate astea? „Dacă tot ridici mîna la taică-tău, măcar data viitoare să fii în cunoştinţă de cauză." OK. Care „cunoştinţă de cauză"? Faptul că mama se regula cu taică-său. Că bunicul meu a fost un cioroi gălbejit care adora eterul şi detesta pielea neagră. Atunci de ce a lăsat-o pe fie-sa să se mărite cu tine? Ca s-o poată regula fără să afle vecinii? I-ai prins vreodată regulîndu-se? Nu. Ai simţit doar că e ceva acolo, ceva vag pe care nu poţi pune degetul. Banii lui, probabil. Pe bani nu te-a lăsat să pui degetul, aşa-i? Iar fie-sa n-a vrut nici ca să te ajute, nu? Aşa că ţi s-a năzărit că se regulau probabil direct pe masa de consultaţii. Dacă tipul ţi-ar fi dat alea patru conturi bancare să faci tu ce voiai cu ele, să cumperi toate căile ferate de la Erie Luckawanna, putea să i-o tragă lui fie-sa mult şi bine, fiindcă pe tine nu te mai interesa, corect? Putea s-o facă şi cu tine în pat, unde să vă daţi în bărci toţi trei. O ţiţă el, tu... cealaltă...

Milkman se opri brusc în mijlocul trotuarului. O năduşeală rece îi acoperise ceafa. Oamenii de pe stradă se izbeau de el, încercînd să treacă pe lîngă acest bărbat solitar care le stătea în cale. Îşi amintise ceva. Sau credea că şi-a amintit ceva. Poate doar visase asta, iar acum îşi amintea visul acela. Imaginea se dezvolta de la sine, cu

cei doi bărbaţi în pat cu mama lui, fiecare sugînd la cîte un sîn, însă pe urmă imaginea se fisură, se sparse, iar în locul ei se ivi altă imagine. Era în camera aceea verde, o cămăruţă verde, iar maică-sa şedea în camera verde, cu sînii dezgoliţi, şi cineva sugea la sînul ei, iar acel cineva era chiar el. Ei şi? Ce dacă? Mama m-a alăptat. Mamele îşi alăptează pruncii. De ce năduşeala asta rece? Îşi continuă drumul, fără să vadă nimic în faţa ochilor, fără să observe chipurile sîcîite, obosite ale trecătorilor care se împingeau ca să-şi facă loc pe lîngă el. Pe urmă auzi ceva ce ştia că avea legătură cu imaginea. Un rîset. Cineva pe care nu-l putea vedea, în cameră, rîdea... de el şi de maică-sa, şi maică-sii îi e ruşine. Maică-sa coboară privirea şi nu vrea să se uite la el. „Uită-te la mine, mamă. Uită-te la mine." Dar ea nu se uită la el, iar rîsetul răsună mai tare acum. Toată lumea rîde. A făcut pipi pe el? De-asta îi e ruşine maică-sii, fiindcă în timp ce îl alăpta el a făcut pipi în pantaloni? Care pantaloni? Nu purta pantaloni pe-atunci. Avea scutece. Bebeluşii îşi udă mereu scutecele. Dar de ce crede el că poartă pantaloni? Nişte pantaloni cu elastic pe pulpă. Pantalonaşi albaştri de catifea reiată. Dar de ce-o fi îmbrăcat aşa? De-asta rîde omul ăsta aşa? Fiindcă un bebeluş ca el e îmbrăcat cu pantalonaşi albaştri? Parcă se vede pe sine stînd acolo în picioare. „Uită-te la mine, mamă" e tot ce-i trece prin minte să spună. „Te rog, uită-te la mine." Stînd în picioare? De ce? Doar e bebeluş mic. Care suge în braţele mamei. Cum să stea atunci în picioare?

„Nu puteam sta în picioare", zise el cu voce tare şi se întoarse spre vitrina unei prăvălii. Îşi văzu acolo faţa ieşind din gulerul ridicat al hainei şi înţelese. „Mama mă alăpta şi cînd mă făcusem mare, cînd puteam să vorbesc, să stau în picioare şi cînd purtam deja pantaloni, iar cineva a văzut asta şi a rîs şi – şi aşa au ajuns să mă pore-

clască Milkman; şi de-asta tata nu-mi spune niciodată aşa; şi de-asta nici mama nu-mi spune niciodată aşa; în schimb, toată lumea mă strigă cu porecla asta. Cum am putut uita toate astea? Şi de ce? Şi, dacă a făcut chestia asta cu mine, cînd nu mai avea niciun motiv să o facă, din moment ce beam deja din pahar şi lapte, şi cacao, şi orice, atunci poate că a făcut şi celelalte lucruri cu taică-său, nu?!"

Milkman închise ochii, pe urmă îi deschise. Strada era şi mai aglomerată, toţi oamenii mergînd în direcţia de unde venea el. Păşind grăbiţi şi ciocnindu-se de el. După un timp realiză că nimeni nu mergea pe trotuarul de vizavi. Pe stradă nu treceau maşini şi nu erau aprinse felinarele, deşi de înserase de-a binelea, dar trotuarul de vizavi era complet gol. Se întoarse în loc, ca să vadă încotro se duc toţi, dar nu era nimic de văzut, în afară de spinările şi pălăriile lor care se împingeau înainte în noapte. Pe Not Doctor Street, pe trotuarul de vizavi, nu era nici ţipenie de om.

Prinse de braţ pe un bărbat cu căciulă care trecea pe lîngă el:

– De ce merge toată lumea doar pe partea asta a străzii? îl întrebă el.

– Vezi-ţi de treabă, omule, se răţoi tipul, mişcîndu-se înainte odată cu gloata.

Milkman continuă să meargă tot spre Southside, fără să-i treacă prin minte să se întrebe de ce nici el nu traversează pe cealaltă parte a străzii, unde oricum nu circula nimeni.

Credea că gîndeşte raţional, clar. N-o iubise niciodată pe maică-sa, dar ştiuse întotdeauna că ea îl iubeşte. Iar asta i se păruse întotdeauna corect, aşa cum trebuia să fie. Dragostea ei veşnică, declarată pentru el, o dragoste pe care nu trebuia nici măcar să o cucerească sau să o merite, lui i se părea ceva firesc. Iar acum se descompu-

nea. Se întreba dacă exista cineva pe lume care să țină la el. Să țină la el așa, ca om. Vizitele lui la vinărie i se păreau (înainte de discuția cu taică-său) o prelungire a dragostei la care ajunsese să se aștepte din partea maică-sii. Nu însemna că Pilate sau Reba îl iubeau posesiv, cum îl iubea maică-sa, însă îl acceptaseră fără comentarii și cu cel mai mare firesc din lume. Îl luau și în serios. Îi puneau întrebări și considerau că toate răspunsurile lui la diferite probleme erau suficient de importante încît să merite să rîdă de el sau să se certe cu el pe tema lor. Tot ceea ce făcea el acasă era primit cu o înțelegere calmă din partea maică-sii și a surorilor lui (sau cu indiferență și critici din partea lui taică-său). Femeile de la vinărie nu erau indiferente față de nimic și nu înțelegeau nimic. Orice propoziție, orice cuvînt era o noutate pentru ele; ascultau ce spunea el ca niște corbi cu ochi strălucitori, fremătînd de dorința de prinde și de a interpreta orice sunet din univers. Acum le punea la îndoială. Punea la îndoială pe toată lumea. Taică-său se tîrîse pe lîngă perete și pe urmă venise sus cu o știre cutremurătoare. Maică-sa fusese descrisă nu ca o mamă care pur și simplu își adora unicul fiu, ci ca o copilă obscenă care se deda la prostii scîrboase cu orice mascul îi ieșea în cale – fie tatăl sau fiul ei. Pînă și surorile lui, cele mai tolerante și indulgente femei din cîte cunoștea el, aveau acum alt chip, cu ochii roșii și mînjiți de rimel.

Pe unde era Guitar? Trebuia neapărat să-l găsească, fiindcă el era singura persoană care știa întotdeauna să-și păstreze luciditatea, așa că, doar dacă Guitar nu plecase din localitate, Milkman era hotărît să-l găsească pînă la urmă.

Prima oprire, la Frizeria lui Tommy, se dovedi fructuoasă. Guitar era acolo, împreună cu alți cîțiva bărbați, toți ascultînd ceva important.

Cînd intră şi îl zări pe Guitar de la spate, Milkman se simţi aşa de fericit, încît strigă: „Hei, Guitar!"

– Sssît! făcu Railroad Tommy.

Guitar întoarse capul şi îi făcu semn să intre, dar să tacă din gură. Ascultau toţi ceva la radio, mormăind între ei şi clătinînd din cap. Lui Milkman îi trebui ceva timp ca să descopere de ce erau toţi aşa de supăraţi. Un negru tînăr fusese omorît în bătaie în Sunflower County, Mississippi. Se ştia perfect cine îl omorîse în bătaie – ucigaşii se lăudaseră în gura mare cu isprava lor – şi se ştia perfect şi motivul. Flăcăul agăţase o femeie albă, refuza să nege că nu s-ar mai fi culcat şi cu altele şi era un venetic din Nord care nimerise în Sud. Îl chema Till.

Railroad Tommy încerca să potolească zumzetul din sală ca să poată prinde fiecare silabă din cuvintele crainicului. În cîteva secunde ştirea se termină, dat fiind că tot ce se ştia erau nişte ipoteze şi prea puţine fapte. Cînd prezentatorul de la radio trecu la alt subiect, frizerul începu să vorbească şi el cu voce tare. Railroad Tommy, cel care încercase să-i facă să tacă pe toţi, amuţise de-a dreptul. Se duse spre cureaua pentru brici, în timp ce Hospital Tommy încerca să-l ţină pe client pe scaun. Porter, Guitar, Freddie portarul şi încă vreo trei-patru tunau şi fulgerau furioşi, înjurînd de mama focului prin frizerie. În afară de Milkman, doar Railroad Tommy şi Empire State erau liniştiţi – Railroad Tommy fiindcă avea treabă cu briciul şi Empire State fiindcă era cretin, şi probabil mut, deşi nimeni n-ar fi pus mîna în foc pentru asta. În schimb, nimeni n-ar fi negat că omul este cretin.

Milkman încerca să se concentreze la conversaţiile încrucişate.

– O să scrie mîine în ziar.

– Poate da, poate nu, spuse Porter.

– S-a dat la radio, mă! Cum să nu apară şi în ziar?! zise Freddie.

– Nu dau ăia ştiri de-astea într-un ziar de albi. Doar dacă n-a fost şi vreun viol.

– Pe cît pariezi? Pe cît pariezi că o să scrie? făcu Freddie.

– Pariez pe cît poţi tu pierde, răspunse Porter.

– Bine, pe cinci.

– Stai un pic, zbieră Porter. Zi unde.

– Cum adică „unde"? M-aleg cu cinci dacă o să apară în ziar mîine-dimineaţă.

– În pagina de sport? întrebă Hospital Tommy.

– Sau în pagina de divertisment? zise Nero Brown.

– Nu, mă. Pe prima pagină. Pariez cinci dolari că o să fie pe prima pagină.

– Parcă mai contează naibii! exclamă Guitar. Băiatul ăla a fost omorît în bătaie, iar voi vă stoarceţi creierii acum dacă rasiştii ăia or să bage asta în ziar sau nu. L-au omorît în bătaie, da? E mort, da? Fiindcă a agăţat o putoare de Scarlett O'Hara. De-aia.

– Ce-a căutat să facă pe craiul? întrebă Freddie. Nu ştia cum e treaba prin Mississippi? Unde se credea el? În lumea lui Tom Sawyer?

– A vrut s-o agaţe! Ei şi, ce dacă?! făcu Guitar, spumegînd de furie. Era nevoie să moară pentru atîta lucru?

– Tipul venea din Nord, mă, zise Freddie. Şi s-a dat mare acolo, în ţara lui Bilbo, rasistul. Cine dracu' a crezut el că e, eh?!

– Bărbat, mă, asta a crezut că e, zise Railroad Tommy.

– Păi a crezut prost, bă, zise Freddie. În ţara lui Bilbo, acolo, în Sud, nu există negri.

– Ba pe dracu', cum să nu existe?! zise Guitar.

– Cine adică? întrebă Freddie.

– Cum cine? Till, mă.

– E mort. Mortul nu mai e bărbat. Mortul e cadavru. Atît. Cadavru.

– Dar nici laşul viu nu-i bărbat, mă, spuse Porter.

– Cu cine te crezi că vorbeşti? se burzului Freddie, simţindu-se vizat.

– Ia mai potoliţi-vă odată, interveni Hospital Tommy.

– Cu tine, mă! zbieră Porter.

– Tu mă faci laş pe mine, bă?! insistă Freddie ca să pună lucrurile la punct.

– Treaba ta, n-ai decît să te simţi cu musca pe căciulă.

– Dacă n-aveţi de gînd să vă potoliţi, ia mai bine plecaţi toţi de-aici.

– Închide-i gura lu' cioroiu' ăsta, spuse Porter.

– Vorbesc serios acum, continuă Hospital Tommy. Toată chestia asta n-are niciun sens. Băiatul e mort. Mama lui urlă. Nu vrea să-i lase să-l îngroape. Ajunge cît sînge de negru a curs deja pe străzi. Vreţi vărsare de sînge, păi vărsaţi sîngele rasiştilor care i-au turtit moaca.

– Oh, o să-i prindă pînă la urmă, spuse Walters.

– O să-i prindă?! O să-i prindă?! repetă Porter uluit. Ce naiba, mă, da' te-ai ţicnit de tot! Păi, da, sigur c-o să-i prindă, dar asta ca să-i felicite şi să le dea un premiu, de-aia, să ştii!

– Aha. Tot oraşul pune la cale o paradă, zise şi Nero.

– Ba trebuie să-i prindă.

– Ei şi, să-i prindă, foarte bine! Crezi c-or să-i bage la pîrnaie?! Aiurea, nici vorbă!

– Cum să nu-i bage la pîrnaie?! exclamă Walters, ridicînd deja tonul.

– Cum? Foarte bine, uite cum! se încăpăţînă Porter, răsucind între degete lanţul de la ceas.

– Dar acu' a aflat toată lumea. S-a terminat. Se ştie peste tot. Unde-i lege nu-i tocmeală.

– Faci pariu cu mine? Precis cîştig!

– Bă, prostule! Prost de-a binelea! Pentru oamenii de culoare nu există nicio lege decît aia care îi trimite pe scaunul electric, spuse Guitar.

– Au zis că Till avea un cuţit, spuse Freddie.

– Aşa zic ăştia întotdeauna. Putea să fi avut numai şi-un gogoloi de gumă de mestecat, că ei tot ar fi jurat că era o grenadă de mînă!

– Eu tot zic că mai bine-şi ţinea gura, zise Freddie.

– Ba mai bine tu să-ţi ţii gura, îi zise Guitar.

– Hei, ia vezi cum vorbeşti! se apără Freddie, simţindu-se iarăşi ameninţat.

– E de rău în Sud, zise Porter. De rău. Nimic nu s-a schimbat în bunele şi vechile State. Pun pariu că lu' tac-su i-au făcut de petrecanie pe-undeva prin Pacific!

– Iar dacă nu i-au făcut încă de petrecanie, or să aibă grijă rasiştii s-o mierlească pînă la urmă. Mai ţineţi minte cum a fost cu soldaţii ăia în 1918?

– Ooooo. Nu-ncepe iar cu asta...

Dar bărbaţii se-apucară să se întreacă în poveşti cu grozăvii, întîmplări auzite la prima mînă, pe urmă altele la care fuseseră martori direcţi şi, în final, chestii păţite chiar de ei. O litanie de umilinţe personale, ofense şi furie se abătea acum asupra lor, ca lama unei coase, sub formă de umor. Şi atunci rîdeau în hohote de viteza cu care o rupseseră la fugă, de mutra pe care-o făcuseră, de şiretenia pe care o născociseră ca să scape teferi sau să micşoreze ameninţarea la adresa bărbaţiei lor, a statutului lor de oameni. Toţi, cu excepţia lui Empire State, care rămăsese în picioare cu mătura în mînă şi cu gura căscată, cu aerul unui foarte inteligent puşti de zece ani.

Şi cu excepţia lui Guitar. Toată însufleţirea lui se domolise acum, lăsînd urme doar în ochii lui.

Milkman aştepta momentul în care să-i poată atrage atenţia. Cînd reuşi, plecară amîndoi, mergînd tăcuţi pe stradă.

– Ce s-a întîmplat? Păreai tare morcovit cînd ai intrat.

– Nimic, zise Milkman. Unde-am putea bea şi noi ceva?

– La Mary?

– Nooo. Prea multe tîrfe care nu-ţi dau pace.

– E doar opt jumătate. La Cedar Lounge deschide abia la nouă.

– Rahat. Crezi *tu*. Nu, sînt obosit.

– Am nişte băutură acasă, la hogeag, se oferi Guitar.

– Merge. Radioul funcţionează?

– Ă, nu. E tot stricat.

– Simt nevoia de nişte muzică. Muzică şi nişte tărie.

– Păi atunci haidem la Mary. Mă ocup eu de pipiţe ca să-şi vadă de treabă în altă parte.

– Zău? Tare-aş vrea să văd cum le convingi tu pe-alea să-ţi facă ţie pe plac.

– Haide, Milk. Nu sîntem la New York; oferta e limitată.

– OK, fie, hai la Mary.

Au mers o bucată de drum, pînă la intersecţia dintre străzile Rye şi Tenth. Cînd trecură prin dreptul unei mici brutării, Guitar înghiţi în sec şi iuţi pasul. Localul lui Mary era barul/salonul cu cel mai mare dever din cartierul Malul Sîngeros – deşi fiecare dintre celelalte trei colţuri de stradă avea cîte o cîrciumă similară – şi asta datorită lui Mary, crîşmăriţa/proprietăreasă, o femeie drăguţă, dar foarte sulemenită, care era zvăpăiată, nostimă şi bună gazdă pentru clienţii ei. Tîrfele lucrau în siguranţă

la ea în local; beţivanii singuratici puteau să-şi bea minţile în pace; copoii găseau ce voiau aici, puicuţe, vulturi sau chiar carne de puşcărie; gospodinele neastîmpărate erau flatate acolo şi dansau pînă-şi rupeau pingelele; puştanii învăţau acolo „regulile vieţii"; pe scurt, toată lumea se distra bine acolo. Fiindcă în crîşma lui Mary luminile îi făceau pe toţi frumoşi, sau dacă nu frumoşi, măcar fascinanţi. Muzica dădea tonul şi substanţa conversaţiilor care altminteri te-ar fi adormit pe loc. Iar mîncarea şi băutura îi făceau pe toţi să se comporte ca nişte actori talentaţi.

Dar toate astea începeau pe la unsprezece noaptea. Localul era practic gol la ora opt şi jumătate cînd sosiră Guitar şi Milkman. Se aşezară într-un separeu şi comandară scotch cu apă. Milkman goli paharul imediat şi mai comandă unul înainte de a-l întreba pe Guitar:

– De ce mi se spune mie „Milkman"?

– De unde naiba vrei să ştiu eu? Fiindcă aşa te cheamă, nu?!

– Nu. Pe mine mă cheamă Macon Dead.

– Vasăzică m-ai adus pîn-aici ca să-mi spui numele tău?

– Trebuie să ştiu.

– Îhî. Bea, omule.

– Tu ştii cum te cheamă, nu?

– Termină cu prostiile. Ce e-n capul tău?

– L-am caftit pe taică-meu.

– L-ai caftit?

– Da. I-am ars una de-a nimerit drept în afurisenia aia de calorifer.

– Dar ce ţi-a făcut?

– Nimic.

– Nimic? Ţi s-a năzărit ţie aşa, să sari la el şi să-l iei la bătucit?

– Da.

– Fără niciun motiv?

– A dat în maică-mea.

– Oh.

– A dat în ea. Am dat şi eu în el.

– Asta-i tare.

– Da.

– Pe bune.

– Ştiu, oftă Milkman din rărunchi. Ştiu.

– Ascultă, pot să înţeleg ce simţi.

– Aiurea. Nu poţi să înţelegi. Dacă n-ai trecut prin aşa ceva, n-ai cum să înţelegi.

– Ba da. Ştii că vînam mult pe timpuri. Cînd eram mic, acolo, acasă...

– Oh, rahat, iar trebuie să ascult povestea ta cu Alabama?

– Nu Alabama. Florida.

– Tot una.

– Milkman, ascultă numai. Ascultă, ca să vezi şi tu. Vînam mult pe timpuri. M-am dus la vînătoare aproape de cînd am învăţat să merg şi întotdeauna am fost maestru la asta. Toată lumea zicea că e un dar natural. Aud orice zgomot, simt orice miros şi văd mai dihai ca o pisică. Îţi dai seama ce-nseamnă asta? Talent înnăscut. Şi niciodată nu mi-era frică – nici de întuneric, nici de umbră sau de zgomote ciudate; şi niciodată nu mi-a fost teamă să ucid. Indiferent ce – iepure, pasăre, şerpi, veveriţe, cerbi. Şi eram micuţ de tot. Dar niciodată nu m-a deranjat. Puteam împuşca orice. Ce mai rîdeau oamenii mari de chestia asta. Ziceau că sînt vînător înnăscut. Cînd am venit încoace, la bunică-mea, ăsta-i singurul lucru pentru care mi-a părut rău că ne-am mutat din Sud. Cînd bunică-mea ne trimitea vara pe noi, ăştia mici, înapoi acasă, nu mă gîndeam decît cum o să mă duc eu iarăşi la

vînătoare. Ne încărcau pe toţi în autobuz şi ne duceam să ne petrecem vara la sora bunică-mii, mătuşa Florence. Cum ajungeam acolo, mă duceam să-i caut pe unchii mei ca să mergem în pădure. Într-o vară – cred c-aveam vreo zece-unsprezece ani deja – am plecat cu toţii la vînătoare, dar la un moment dat am rămas de unul singur. Mi s-a părut că văd nişte urme de cerb. Nu era sezonul pentru cerbi, dar pentru mine nu conta. Dacă vedeam un cerb, îl omoram. Eu atîta ştiam. Am avut dreptate în privinţa urmelor; era un cerb, da, dar urmele erau spaţiate ciudat – nu la distanţă mare unele de altele, cum ştiam eu că trebuia să fie, dar erau totuşi urme de cerb. Ştii că cerbii păşesc unii pe urmele altora, exact pe amprentele lăsate înainte în pămînt. Cine nu ştie că aşa e, ar putea crede c-o vietate cu două picioare a trecut pe-acolo ţopăind. În fine, m-am ţinut după şirul de urme pînă am văzut nişte tufişuri. Lumina era bună şi, brusc, am zărit un fel de freamăt printre crengi. Am doborît ţinta de la prima împuşcătură, iar cu a doua am răpus-o de-a binelea. Nici nu-ţi închipui ce încîntat puteam fi. Mă şi vedeam arătîndu-le unchilor mei ce pradă vînasem. Dar cînd m-am apropiat de vînat – şi mergeam încet de tot, fiindcă mă gîndeam că poate va fi nevoie să mai trag un glonţ – am văzut că era o căprioară. Nu una tînără; nu conta că era bătrînă. Conta că era căprioară. Ce... rău m-am simţit. Înţelegi ce vreau să spun? Am omorît o căprioară. O căprioară, omule.

Milkman se holba la Guitar cu ochii ficşi ai unui om care încearcă să nu arate că s-a cam cherchelit.

– Aşa că ştiu ce-ai simţit cînd ai văzut că taică-tău dă în maică-ta. E ca la mine, cu căprioara aia. Un bărbat n-ar trebui să facă aşa ceva. N-aveai cum să nu fi simţit ce-ai simţit.

Milkman mişca aprobator din cap, însă lui Guitar îi

era limpede că nu conta nimic din ceea ce îi povestise el. N-ar fi fost exclus chiar ca Milkman să nici nu fi văzut vreodată o căprioară, care, indiferent cum ar arăta, era cu totul altceva decît maică-sa. Guitar își plimba degetul pe buza paharului.

– Dar ce-a făcut maică-ta, Milk?

– Nimic. A zîmbit. Lui taică-meu nu i-a plăcut zîmbetul ei.

– Vorbești aiurea. Nu se înțelege nimic. Și las-o mai moale. Știi că nu ții la băutură.

– Cum adică, nu țin la băutură?

– Scuze, gata. Servește-te.

– Eu încerc să discut serios, Guitar, și tu te legi de toate rahaturile.

– Bine. Ascult.

– Și eu vorbesc.

– Da, tu vorbești, dar ce spui, de fapt? Tac-tu i-a ars una maică-tii fiindcă nu i-a plăcut zîmbetul ei. Tu i-ai ars unu lui fiindcă el i-a ars una ei. Ia zi tu mie acum, așa vă petreceți voi serile în familie, sau de fapt încercai să-mi spui altceva?

– A venit sus să discute cu mine după aceea.

– Cine?

– Bătrînul.

– Și ce ți-a zis?

– A zis că trebuie să fiu bărbat întreg și să știu adevărul întreg.

– Continuă.

– A vrut să cumpere de la Erie Lackawanna, dar nu l-a lăsat mama.

– Oh, da? Poate chiar merita bătută.

– Foarte nostim, mă.

– Și-atunci de ce nu rîzi?

– Rîd. Pe dinăuntru.

– Milk.

– Da?

– Taică-tău a pălmuit-o pe maică-ta, corect?

– Corect. Corect.

– Tu l-ai pocnit pe el, corect?

– Corect.

– Nimeni nu e de-acord cu ce-ai făcut. Corect?

– Hei, Guitar. Iar ai dreptate.

– Nici maică-ta, nici surorile tale şi nici taică-tău nu sînt mulţumiţi de fapta ta.

– Da, deloc. Corect.

– Aşa că el vine să zbiere la tine.

– Aha. Nu. Nu. Tata...

– A vorbit frumos cu tine?

– Exact!

– Ţi-a explicat diverse lucruri.

– Da.

– Despre motivul pentru care a plesnit-o.

– Îhî, exact.

– Şi totul are legătură cu nişte chestii care s-au întîmplat de mult de tot? Dinainte să te naşti tu?

– Exact, te-ai prins! Bravo, eşti un negru foarte isteţ, să ştii. O să pun o vorbă bună pentru tine la Universitatea Oxford, ca să te aibă în vedere.

– Şi tu ţi-ai fi dorit să nu-ţi povestească nimic, fiindcă nu te priveşte pe tine şi tu oricum nu mai poţi schimba nimic.

– Ei, cu asta ai luat examenul de absolvire. Guitar Bains, Ph.D.

– Dar pe tine tot te deranjează, aşa-i?

– Stai să mă gîndesc.

Milkman închise ochii şi încercă să-şi proptească bărbia în palmă, dar era mult prea complicat. Încerca să se îmbete cît mai rău într-un timp record.

– Mda, mă deranja. Pînă să fi venit aici, da, mă deranja. Nu ştiu, Guitar, nu ştiu.

Deveni serios, cu faţa aceea fixă şi încremenită de om mare care se căzneşte să nu vomite... sau să nu plîngă.

– Las-o baltă, Milk. Orice-ar fi, las-o baltă. Nu contează. Indiferent ce ţi-a spus, nu te mai gîndi. Uită.

– Sper să pot. Sper din tot sufletul să pot.

– Măi băiatule, oamenii fac tot felul de ciudăţenii. Mai ales noi. Sorţii sînt împotriva noastră, or, fiindcă încercăm să rămînem în cărţi, să rămînem în viaţă şi în cărţi totodată, ajungem să facem diverse ciudăţenii. N-avem încotro. Le facem. Lucruri care ne împing să ne rănim unii pe alţii. Fără măcar să ştim de ce. Dar ascultă-mă pe mine. Nu ţine răul în tine şi nici nu-l răsfrînge asupra altuia. Încearcă să înţelegi ce ţi s-a spus, iar dacă nu poţi, mai bine uită şi rămîi un om puternic, omule.

– Nu ştiu ce să zic, Guitar. Lucrurile par să se prăvălească peste mine, înţelegi?

– Nu te lăsa. Doar dacă nu ai un plan. Uite ce-a păţit Till. L-au terminat şi pe el. Acum a ajuns doar o ştire din jurnalul de seară la WJR.

– Era nebun.

– Ba nu. Nu era nebun. Tînăr, da, dar nebun nu era.

– Cui îi pasă dacă el se regulează cu o fată albă? Oricine poate face asta. Ce l-a apucat să se grozăvească aşa? Cui îi pasă?

– *Crakers**-ilor.

– Asta-nseamnă că sînt mai nebuni decît el.

– Bineînţeles. Dar ei sînt vii şi nebuni.

– Da, bine, dă-l naibii pe Till. Acum am eu probleme.

– Poftim?! Am auzit eu bine, frăţioare?

---

* În engl. am., poreclă dată albilor săraci din sud-estul SUA (n.r.).

– OK. N-am vrut să spun asta. Doar că...

– Ce probleme ai tu? Că nu-ţi place cum te cheamă?

– Da, spuse Milkman, lăsînd capul pe spate, spre peretele separeului. Da, nu-mi place cum mă cheamă.

– Dă-mi voie să-ţi spun ceva, băiete. Cu numele, la cioroi, e la fel cu toate celelalte – aşa că mai bine să zică mersi că îl au şi pe-ăsta.

Ochii şi vorba lui Milkman erau tulburi.

– Dar de ce nu se poate şi la noi cum trebuie?

– Să zicem mersi că e şi aşa. Haide. Te duc acasă.

– Nu, nu vreau să mă mai duc acolo.

– Nu? Şi-atunci unde?

– Lasă-mă să stau la tine.

– Oh, ştii şi tu ce condiţii sînt la mine. Unul dintre noi va trebui să doarmă pe jos. În afară de asta...

– Dorm eu pe jos.

– În afară de asta, s-ar putea să am musafiri.

– Nu, zău?!

– Zău. Hai, să mergem.

– Nu mă duc acasă, Guitar. Pricepi?

– Vrei să mergi la Hagar? întrebă Guitar, făcînd semn chelneriţei să-i aducă nota de plată.

– La Hagar. Da. Draga de Hagar. Mă întreb cum o cheamă.

– Păi acum tocmai ai zis.

– Mă refer la numele de familie. Numele lui taică-său.

– Întreab-o pe Reba.

Guitar achită nota de plată şi îl ajută pe Milkman să ajungă pînă la uşă. Afară se pornise vîntul şi se mai răcorise. Guitar mişcă din coate ca să se mai încălzească.

– Poţi să-ntrebi pe oricine, dar *nu* pe Reba, zise Milkman. Reba nu ştie nici măcar numele ei de familie.

– Întreab-o pe Pilate.

– Da, aşa. O s-o-ntreb pe Pilate. Pilate ştie. E în

cutiuţa aia penibilă care-i atîrnă de ureche. Acolo ţine numele ei şi al celorlalţi. Pe pariu că şi-al meu e acolo. O s-o întreb pe ea care e numele meu. Apropo, ştii de unde i s-a tras lu' bunică-meu numele?

– Nu. De unde?

– De la un *cracker*.

– Sigur?

– Aha. Şi el a acceptat. Ca o oaie nenorocită. Mai bine l-ar fi împuşcat careva.

– Dar de ce dacă era deja Dead. Mort.

4

Şi de data asta şi-a făcut cumpărăturile de Crăciun de la o drogherie. Era tîrziu, în ziua dinaintea Ajunului, iar el nu avusese nici chef, nici energia sau prezenţa de spirit să fi făcut treaba asta mai devreme şi cu mai multă băgare de seamă. Plictisul, care începuse ca o infecţie uşoară, acum pusese stăpînire pe el cu totul. I se părea că n-avea sens să mai facă nimic, că nicio conversaţie nu-şi mai avea rostul. Pregătirile căznite de-acasă i se păreau false şi sordide. Ca în fiecare an, maică-sa se văita de preţul nemaipomenit al brazilor şi al untului. De parcă pomul lor ar fi urmat să arate altfel decît fusese întotdeauna: ceva imens şi difuz, în colţul camerei, supraîncărcat cu ornamentele pe care le avea ea de cînd era mică. Ca şi cum prăjturile ei cu fructe ar fi mai comestibile anul acesta, sau friptura de curcan pătrunsă pînă la os. Tatăl lui le dădea tuturor plicuri cu diferite sume de bani, fără să se fi gîndit că măcar o dată, poate, le-ar fi plăcut şi lor să primească de la el ceva cumpărat special de la magazin pentru această ocazie.

Cadourile pe care Milkman trebuia să le cumpere erau puține și ușor de ales de la o drogherie. Apă de colonie și pudră pentru Magdalene zisă Lena; o pudrieră pentru Corinthians; o cutie cu bomboane de ciocolată pentru mama lui. Și niște articole de bărbierit pentru tatăl lui. Într-un sfert de oră a fost gata cu cumpărăturile. Singura problemă era cadoul pentru Hagar. Era greu să aleagă în pripă ceva pentru ea, fiindcă ei îi plăcea orice, dar nu prefera nimic. Mai important, însă, era faptul că nici nu știa dacă mai dorea să mențină relația cu ea. Nu știa dacă mai voia „să fie cu" Hagar. Rar se întîmpla să iasă cu ea undeva, în afară de filme, poate; niciodată nu o lua la petreceri, unde persoane de condiția lui dansau, rîdeau și cochetau unele cu altele. Toți cei care îl cunoșteau știau de Hagar, dar ea era considerată borcanul lui cu miere, nu o iubită reală sau legitimă – nu o fată cu care el ar fi putut să se însoare. Și doar una sau două dintre diferitele femei pe care le curta „serios" s-au ostenit vreodată să-i facă reproșuri din cauza ei, din moment ce nu o considerau o rivală.

Acum, după mai bine de zece ani, începea să se sature de ea. Excentricitățile ei nu i se mai păreau provocatoare, iar ușurința stupefiantă cu care ajunsese și rămăsese între picioarele ei se transformase dintr-un mare noroc, cum considera el la început, în agasare cauzată de refuzul ei de a-l face să lupte pentru asta, să depună eforturi pentru a o cuceri, să-și dea cumva osteneala ca să merite așa ceva. Or el nu trebuia nici măcar să scoată vreun ban pentru asta. Fiind ceva gratis și din belșug, își pierduse toată ardoarea. Nu mai exista excitare; sîngele nu-i mai clocotea lui Milkman la tîmple, iar inima nu-i mai bătea năvalnic numai cînd se gîndea la ea.

Hagar era ca a treia bere. Nu ca prima, pe care gîtlejul o primește cu o recunoștință aproape înlăcrimată; nici ca

a doua, care confirmă şi prelungeşte plăcerea adusă de prima. Ci ca a treia, cea pe care o bei fiindcă-i acolo, fiindcă nu strică şi fiindcă, nu-i aşa, ce mai contează dacă o bei şi pe-asta?

Poate că sfîrşitul de an era un prilej de a termina cu ea. Relaţia lor nu avea niciun viitor şi nu făcea decît să-i întreţină lui Milkman o stare de lenevie, ca un ursuleţ răsfăţat cu miere, învăţat doar să întindă laba şi să-şi capete imediat porţia, care a ajuns să-ţi piardă agilitatea de a se mai căţăra în copaci şi de a mai goni albinele, dar care nu a uitat totuşi plăcerea palpitantă de a umbla după miere.

Îi va cumpăra ceva de Crăciun, desigur, ceva drăguţ care să-i aducă aminte de el, dar nu un cadou care să-i dea iluzii despre măritiş. Văzuse nişte şţrasuri frumoase. S-ar fi putut să-i placă, numai că, în comparaţie cu inelul cu diamant pe care Reba îl vîrîse în rochie, zorzoanele astea n-aveau nicio valoare. Un Timex? Degeaba, tot nu s-ar uita niciodată la el. Holbîndu-se aşa la tubul de sticlă în care erau etalate ceasurile, Milkman constată că începea să se enerveze. Nehotărîrea asta apropo de cadoul pe care să i-l ia lui Hagar era ceva nou. Cu prilejul Crăciunurilor precedente, pur şi simplu alesese (sau le pusese pe surorile lui să aleagă) dintr-o listă lungă de lucruri pe care Hagar le menţionase în mod special. Nişte lucruri de-a dreptul deplasate pentru gospodăria lor: un halat de baie din satin bleumarin (asta pentru o femeie care locuia într-o casă unde nu exista baie); un îngeraş dolofan; un fileu de păr cu o fundă de catifea; o brăţară cu rubine şi cu cercei asortaţi; papuci din piele fină; colonie White Shoulders. La început, Milkman se mira de precizia şi aviditatea cu care Hagar înşira tot ce-şi dorea, dar pe urmă începuse să o înţeleagă, amintindu-şi că Pilate şi Reba nu ţineau nicio sărbătoare. Totuşi,

mărinimia lor era atît de totală încît semăna a neglijenţă; se străduiau din răsputeri să-i satisfacă lui Hagar toate capriciile. Cînd Milkman a strîns-o în braţe prima oară, Hagar era o fiinţă vanitoasă şi oarecum distantă. Îi plăcea să ţină minte că aşa fusese – că el o strînsese în braţe –, cînd în realitate ea fusese cea care îl chemase în dormitor, unde, zîmbind, se descheiase la bluză.

De cînd a văzut-o întîia dată, cînd el avea doisprezece ani şi ea şaptesprezece, se îndrăgostise profund de ea, simţindu-se ba stingher, ba puternic în prezenţa ei. Ea îl cocoloşea ca pe un ţînc, îl ignora, îl tachina – făcea cum avea ea chef, iar el era fericit doar fiindcă o vedea că face ceva sau fiindcă se purta într-un fel sau altul. O bună parte din entuziasmul cu care se ducea să adune chiriile pentru taică-său se datora timpului pe care îl avea astfel ca să treacă pe la vinărie şi, poate, să aibă norocul să o găsească acolo pe Hagar. Era liber să se ducă acolo oricînd, iar după şcoală încerca neapărat să se vadă cu ea.

Anii treceau, iar suspinele lui de căţeluş cuminte continuau neîncetat în prezenţa lui Hagar. Pînă cînd Guitar l-a luat la primul ceai din viaţa lui, în Southside, iar de-atunci Milkman a constatat că, fără niciun efort, are mare succes la fetele de vîrsta şi de condiţia lui socială. Dar şi atunci chiar, dacă voia, Hagar tot îl mai putea face să vibreze ca un flăcău de şaptesprezece ani în vreme ce ea avea douăzeci şi doi de ani. Exact cum s-a întîmplat în cea mai oribilă zi de martie, anostă şi mohorîtă de cînd îşi putea aminti, cînd el a venit la volanul Fordului lui taică-său pînă acasă la ea ca să ia două sticle cu vin. Milkman avea mare trecere printre amicii lui, care se bizuiau pe el ca să facă rost la petreceri de băutura care lor, care aveau toţi sub douăzeci şi unu de ani, li se părea ceva indispensabil pentru a se putea distra. Cînd a ajuns acasă la Pilate, a nimerit în plină criză familială.

Noul iubit îi ceruse Rebei să-i dea un mic împrumut, dar ea îi spusese că nu are absolut niciun ban. Bărbatul, care primise de la ea două-trei cadouri frumoase la care nu se aşteptase, credea că Reba minte şi încearcă să-l refuze. Se certau în curtea din spate – adică bărbatul se certa. Reba plîngea şi încerca să-l convingă că spune adevărul. Exact cînd Milkman deschidea uşa, Hagar veni alergînd din dormitor, de unde se uitase pe fereastră în curte. Hagar urlă la Pilate: „Mama! O bate! L-am văzut eu! Cu pumnul, mama!"

Pilate ridică privirea şi închise manualul de geografie pentru clasa a patra primară pe care îl citea. Cu mişcări lente, i se păru lui Milkman, se duse la un raft de deasupra chiuvetei, puse manualul de geografie pe raft şi luă, în schimb, un cuţit. Tot lent, ieşi pe uşa din faţă – nu exista uşă în spate – şi, exact în clipa aceea, Milkman auzi şi el urletele Rebei şi sudălmile bărbatului.

Nu-i trecu prin minte să o oprească pe Pilate – gura ei nu se mişca, iar cercelul de la urechea ei scăpăra scîntei de foc –, dar se ţinu după ea, cum făcu şi Hagar, ocolind pe lîngă casă pînă în spate, unde, apropiindu-se de bărbat pe la spate, Pilate îşi aruncă braţul drept ca un laţ peste gîtul omului şi îi propti în piept vîrful cuţitului, exact în dreptul inimii. Pilate aşteptă întîi ca bărbatul să simtă atingerea cuţitului pe piele, după care i-l înfipse cu mare precizie, prin cămaşă, pînă la vreo doi milimetri sub piele. Ţinîndu-l în continuare de gît, în aşa fel încît omul să nu poată vedea, ci doar să simtă cum cămaşa i se îmbibă de sînge, Pilate începu să-i vorbească.

– Uite ce e, dulceaţă, eu n-o să te omor. N-ai de ce să te temi. Trebuie doar să stai cuminte un pic, fiindcă, poftim, inima ta e aici, dedesubt, dar eu n-o să te împung mai adînc cu cuţitul. Fiindcă dacă ţi-l împlînt mai adînc, o să-ţi nimerească drept în inimă. Aşa că mai bine să stai

cuminte de tot, s-a înțeles? Cum te miști un pic, cum s-ar putea să-mi pierd controlul. Acum s-a făcut doar o găurică, dulceață dragă, cît o zgîrietură de ac. Cel mult dacă o să pierzi vreo două linguri de sînge. Iar dacă stai cuminței, pot să trag cuțitul afară, fără să-mi alunece din greșeală. Dar pînă să fac asta, m-am gîndit să stăm puțin de vorbă.

Bărbatul închise ochii. Sudoarea i se prelingea de pe tîmple în jos, pe lîngă umerii obrajilor. Cîțiva vecini, care auziseră urletele Rebei, se strînseseră în curtea din spate a casei lui Pilate. Înțeleseră toți imediat că bărbatul era nou venit în oraș. Fiindcă altminteri ar fi știut cîte ceva despre Reba, printre care și că obișnuia să dea de pomană tot ce avea, așa că, dacă ar fi existat și o singură monedă de un sfert de dolar în toată casa aia, ea tot i-ar fi dat-o lui; dar, mai important chiar, omul ar fi trebuit să știe că nu e bine să-și bată joc de ceva de-al lui Pilate – o femeie care nu deranja niciodată pe nimeni, ajuta pe oricine, dar despre care se credea că ar avea puterea de a-și ieși din piele, de a da foc la un tufiș și de la cincizeci metri distanță și de a face terci un bărbat în toată firea – și toate astea fiindcă nu avea deloc buric. Așa că oamenii nu-l prea simpatizau pe acest intrus. Lungeau doar gîturile ca să audă mai bine ce-i zicea Pilate.

– Vezi tu, drăguță, ea e singurul meu copil. Primul prunc pe care l-am avut vreodată, iar dacă ai putea întoarce capul ca să mă vezi la față, ceea ce bineînțeles că nu poți, fiindcă s-ar putea să-mi alunce mîna greșit, ți-ai da seama că tot ea e și ultimul meu prunc din viață. Femeile sînt nesăbuite, să știi, iar mamele sînt cele mai nesăbuite femei din cîte există. Dar știi și tu cum sînt mamele, așa-i? Ai și tu o mamă, nu? Sigur că ai, așa că știi foarte bine despre ce vorbesc. Mamele se supără și se enervează cînd cuiva nu-i place de copiii lor. Prima mare

nenorocire din viaţa mea a fost atunci cînd am aflat că o persoană – un ţîr de puşti, asta era – n-o putea suferi pe fetiţa mea. Parcă înnebunisem. Nici nu mai ştiam ce să fac. Noi, femeile, ne străduim din răsputeri, dar n-avem forţa bărbaţilor. De-asta ne necăjim aşa de rău cînd un bărbat în toată firea se-apucă să bată pe una dintre noi. Înţelegi ce vreau să spun? N-aş vrea să scot acum cuţitul din tine, ca tu, pe urmă, să te-apuci să te porţi iarăşi urît cu fetiţa mea. Fiindcă un lucru ştiu sigur: indiferent ce-a făcut, ea a fost bună cu *tine*. Totuşi, nici să înfig cuţitul mai adînc în tine nu mi-ar plăcea. Dacă aş face-o, maică-ta ar simţi şi ea ce simt eu acum. Mărturisesc că nici nu ştiu ce să fac. Poate mă ajuţi tu. Spune-mi tu, ce să fac?

Omul se chinuia să respire. Pilate slăbi puţin strînsoarea pe grumazul lui, dar cuţitul rămase neclintit în dreptul inimii.

– Dă-mi drumul, şopti el.

– Hmmmmmm?

– Dă-mi drumul. N-o să... niciodată... nu mă mai ating de ea. Promit.

– Promiţi de-adevăratelea, dulceaţă?

– Daaa. Promit. N-o să mă mai vezi niciodată.

Reba şedea pe pămînt, cu braţele în jurul genunchilor, holbîndu-se cu ochiul neumflat la toată scena, de parcă ar fi fost la teatru. Avea buza spartă şi o vînătaie mare pe obraz. Îi curgea sînge din nas şi, cu toate că încercase să oprească sîngerarea apăsîndu-se tare pe nară cu fusta şi mîinile, mînjite acum şi ele de sînge, picături roşii tot mai picurau pe jos.

Pilate smulse cuţitul din cămaşa bărbatului şi îşi trase braţul de pe grumazul lui. Omul se clătină o clipă, privi în jos la hainele pătate de sînge, pe urmă în sus, la Pilate, şi, umezindu-şi buzele, se trase de-a-ndăratelea spre zidul casei, sub căutătura fixă a lui Pilate. Femeia nu începu

să-şi mişte buzele din nou pînă cînd tipul o rupse la fugă pe drum, făcîndu-se nevăzut.

Atenţia tuturor se îndreptă spre Reba, care se căznea să se ţină pe picioare. Zicea că avea probabil ceva rupt pe dinăuntru, în locul unde o pocnise tipul. Pilate îi pipăi coastele şi spuse că nu are nimic rupt. Dar Reba susţinea că vrea să meargă la spital. (Visul ei era să fie pacientă internată într-un spital; veşnic încerca să se interneze, întrucît în imaginaţia ei la spital era frumos ca la hotel. Dona sînge ori de cîte ori acceptau cei de la spital. Renunţase să mai dea sînge doar cînd laboratorul se mutase într-o clinică nouă, ceva mai departe de Mercy.) Acum, Reba era foarte insistentă, aşa că Pilate se învoi pînă la urmă să-i facă pe plac. Un vecin se oferi să le ducă la spital cu maşina, aşa că plecară amîndouă, lăsîndu-l pe Milkman să-şi cumpere vinul de la Hagar.

Milkman era încîntat de spectacol. Intră în casă după Hagar rîzînd şi vorbind cu înflăcărare despre cele întîmplate. Pe cît era ea de liniştită, pe atît era el de agitat. Ea – monosilabică, iar el guraliv.

– Ce grozav a fost! Uau-uau! Era cu un cap mai înaltă decît el, dar se văita că e slabă şi neputincioasă.

– Sîntem slabe.

– În comparaţie cu ce? Cu un B-52?

– Nu sînt multe femei aşa de puternice ca ea.

– Sper şi eu. Şi pe jumătate la fel de puternice, tot mult mi s-ar părea.

– Păi, forţa muşchilor e altceva. Eu mă referem la faptul că femeile sînt slabe din alte puncte de vedere.

– Zi tu cîteva. Vreau să le aflu de la tine. Tu la ce eşti slabă?

– Nu mă refer la mine. Mă refer la alte femei.

– Tu n-ai niciun punct slab?

– Nu mi-am descoperit niciunul.

– Poate îţi închipui că m-ai putea bate şi pe mine.

Asta era veşnica preocupare a tînărului de şaptesprezece ani – dacă pe el l-ar putea bate cineva.

– Probabil, spuse Hagar.

– Ha! Mda, păi, mai bine să nu-ncerc să-ţi demonstrez că n-ai dreptate. S-ar putea ca Pilate să scoată iarăşi cuţitul.

– Te-ai speriat de Pilate?

– Da. Tu nu?

– Nu. Eu nu mă sperii de nimeni.

– Da. Tu eşti tare. Ştiu că eşti tare.

– Nu sînt tare. Doar că nu dau voie nimănui să-mi dicteze mie ce să fac. Fac ce vreau eu.

– Pilate îţi spune ce să faci.

– Dar nu sînt obligată s-o ascult dacă nu vreau.

– Ce mult mi-ar plăcea şi mie să spun acelaşi lucru despre mama.

– Maică-ta te asupreşte?

– Păi... de fapt, n-aş putea spune că mă asupreşte.

Milkman căuta un cuvînt care să poată reda pisălogeala căreia credea el că îi căzuse victimă.

– Tu cîţi ani ai acum? întrebă Hagar.

Ridicase sprîncenele ca o femeie vag interesată de vîrsta unui copilaş.

– Şaptesprezece.

– Eşti bun de însurătoare, zise Hagar, insinuînd limpede că la vîrsta asta n-ar mai trebui s-o lase pe maică-sa să se amestece în treburile lui.

– Aştept să fii tu gata, ripostă el, încercînd să-şi recapete (sau să dobîndească) ceva din obrăznicia masculină.

– Poţi să aştepţi mult şi bine.

– De ce?

Hagar oftă ca şi cum i-ar fi fost pusă răbdarea la încercare.

– Mi-ar plăcea să-l iubesc pe bărbatul cu care o să mă mărit.

– Încearcă mai bine cu mine. Poate o să ajungi să mă iubeşti dacă vei încerca.

– Eşti prea tînăr pentru mine.

– Mintea contează, spuse el.

– Îhî. Mintea mea.

– Şi tu eşti ca toate femeile. Visezi să apară Făt-Frumos călare şi să-ţi bată la poartă. Iar tu să cobori scările în fugă şi ohoho, ce-o să fie! Te uiţi în ochii lui, el te saltă sus pe cal şi amîndoi dispăreţi fericiţi în zare. Viorile cîntă duios şi pe crupa calului stă scris – „Cu mulţumiri, studiourilor MGM". Am nimerit-o, zi?

– Da, ai nimerit-o.

– Dar pînă atunci ce-o să faci?

– O să mă uit cum creşte umflătura din pantalonaşii băieţelului.

Milkman zîmbea, deşi nu prea avea motive de veselie. Hagar rîdea. Milkman sări s-o prindă, dar ea fugi în dormitor şi închise uşa. Întîi rămase acolo, frecîndu-şi bărbia cu dosul palmei şi uitîndu-se la uşă. Pe urmă ridică din umeri şi luă cele două sticle cu vin.

– Milkman? îl strigă Hagar, scoţînd capul pe uşă. Vino aici!

Milkman se întoarse pe cîlcîie şi puse sticlele înapoi pe masă. Uşa era deschisă, dar Hagar nu se vedea pe nicăieri; o auzea însă rîzînd – un rîs gutural şi satisfăcut, de parcă ar fi cîştigat un pariu. Milkman se repezi înainte, uitînd să-şi ferească ţeasta de sacul verde care atîrna din tavan. Cînd ajunse s-o prindă, avea deja un început de cucui pe frunte.

– Ce tot ţineţi voi acolo? o întrebă el.

– Sînt lucrurile lui Pilate. „Moştenirea" ei, cum îi place să spună.

Hagar se descheia la bluză.

– Dar ce-a moştenit? Cărămizi?

Pe urmă îi văzu sînii.

– Vezi, asta o să fac pînă atunci, spuse ea.

Zbenguielile şi chicotelile urmară cu dezinvoltură atunci, continuară apoi adesea în odaia lui Guitar, unde cît era el la serviciu ajunseseră să petreacă tot atîta timp cît petrecea şi el acasă, cînd era liber. Hagar deveni o prezenţa cvasisecretă, dar permanentă în viaţa lui Milkman. Îl tachina foarte mult, uneori împlinindu-i poftele, alteori refuzîndu-l. El nu ştia niciodată cînd sau de ce făcea ea într-un fel sau altul. Presupunea că Reba şi Pilate ştiau, dar ele nu se refereau niciodată la schimbarea intervenită în relaţia lui cu Hagar. Deşi mai pierduse oarecum din adoraţia de la doisprezece ani, Milkman era încîntat că făcea dragoste cu ea, iar ea era ciudată, nostimă, imprevizibilă, răsfăţată, dar niciodată prefăcută, fiindu-i de aceea mult mai agreabilă decît majoritatea fetelor de vîrsta lui. Erau luni în care Hagar nu voia să se vadă cu el, ca pe urmă, dintr-odată, să-l întîmpine cu zîmbetul pe buze.

După vreo trei ani în care pasiunea lui Hagar avusese nenumărate suişuri şi coborîşuri, refuzurile ei se rărire, în fine, pentru ca apoi, cînd s-a întîmplat ca Milkman să dea în taică-său, să devină inexistente. Mai mult chiar, a început să aştepte vizitele lui, iar cu cît el se implica mai mult în cealaltă parte a vieţii lui sociale, cu atît ea devenea mai fidelă. A început apoi să fie bosumflată, posomorîtă, ba chiar să-l acuze că n-o mai iubeşte sau că nu vrea să se mai vadă cu ea. Şi, deşi el se gîndea arareori la vîrsta lui, ea era foarte conştientă de anii ei. Milkman îşi prelungise adolescenţa lipsită de griji pînă la vîrsta de treizeci şi unu de ani. Hagar avea treizeci şi şase – şi îşi făcea griji din cauza asta. Sinceră, Hagar punea datoria pe primul plan în relaţia lor; el încerca să se eschiveze.

Îi achită vînzătorului suma datorată pentru cadourile pe care le alesese şi ieşi din drogherie, decis să pună punct legăturii lui cu Hagar.

O să-i aduc aminte că sîntem veri, gîndea el. Nu. Ei n-o să-i cumpere niciun cadou; în schimb, o să-i dea o sumă frumuşică de bani. O să-i explice că vrea ca ea să-şi cumpere singură ceva care să-i placă, fiindcă dacă el i-ar dărui direct ceva ar risca să o compromită. Că el nu era omul de care avea ea nevoie. Ei îi trebuia un bărbat serios, care să se însoare cu ea. El, însă, îi stătea în cale. Şi, mai ales că erau rude, ea trebuia să înceapă acum să-şi caute pe altcineva. Ea va suferi, îi va spune, va suferi profund după toţi aceşti ani, dar dacă iubeşti pe cineva aşa cum o iubea el pe ea trebuie să te gîndeşti întîi la binele acelei persoane. Nu poţi fi egoit cu un om pe care îl iubeşti.

Fiindcă se gîndise atît de concentrat la ce urma să-i spună, i se părea acum că avusese aievea această conversaţie şi situaţia era rezolvată. Se duse înapoi la sediul firmei tatălui său, scoase nişte bani peşin din seif şi îi scrise lui Hagar o scrisoare frumoasă care se încheia: „De asemenea, vreau să-ţi mulţumesc. Îţi mulţumesc pentru tot ce ai însemnat pentru mine. Pentru că m-ai făcut fericit în toţi aceşti ani. Semnez această scrisoare cu dragoste, desigur, dar mai mult decît atît, cu recunoştinţă."

Şi o semnă, într-adevăr, cu dragoste, însă în realitate exact cuvîntul „recunoştinţă" şi răceala plată a acelui „îţi mulţumesc" au proiectat-o ameţitor, parcă, pe Hagar într-un spaţiu albastru strălucitor, unde aerul era diafan, unde liniştea pusese stăpînire peste tot, unde oamenii doar murmurau sau nu scoteau niciun sunet, şi unde totul era îngheţat, în afară de izbucnirea ocazională a focului din pieptul ei, trosnind şi pîrîind departe pînă cînd ea,

Hagar, ieşi alergînd pe străzi ca să-l găsească pe Milkman Dead.

Multă vreme după ce a băgat în plic banii şi scrisoarea împăturită, Milkman a rămas aşezat la biroul lui taică-său. Aduna, de nenumărate ori la rînd, aceleaşi şiruri de cifre, dar ba îi ieşea cu optzeci de cenţi în minus, ba cu optzeci de cenţi în plus. Era încă derutat şi irascibil, dar asta nu numai din cauza problemei cu Hagar. Avusese o discuţie cu Guitar cu ceva timp în urmă despre năvod. Un puştan de vreo şaisprezece ani fusese strangulat, în drum spre casă de la şcoală, cu un fel de funie, presupunea lumea, şi strivit rău la faţă. Armata, în colaborare cu poliţia locală, spunea că băiatul fusese ucis la fel cum fusese omorît un alt băiat, de Anul Nou, în 1953, şi la fel cum fuseseră omorîţi patru bărbaţi în toată firea în 1955 – adică prin strangulare şi cu faţa complet zdrobită. Prin tripouri şi la Frizeria lui Tommy umbla zvonul că Winnie Ruth Judd lovise din nou. Bărbaţii rîdeau de chestia asta şi le povesteau celor care erau mai noi pe-acolo cum, în 1932, Winnie Ruth, o criminală condamnată la puşcărie care îşi tăia victimele cu toporul, le ciopîrţea şi le îndesa în cufere, fusese internată într-un azil pentru criminali nebuni, de unde reuşea să scape de vreo două-trei ori în fiecare an.

Odată, mersese pe jos vreo trei sute de kilometri, prin două state americane, pînă ca poliţia să reuşească să o prindă. Întrucît în luna decembrie a acelui an s-a produs un omor brutal în oraş în perioada în care Winnie Ruth era în libertate, lumea din Southside era convinsă că ea fusese autoarea. De atunci înainte, ori de cîte ori se auzea de vreo crimă oribilă, negrii ziceau că Winnie Ruth era ucigaşa. Ziceau aşa, fiindcă Winnie Ruth era albă, iar victimele ei erau tot albe. Ăsta era modul lor de a explica

„nebunia albilor", cum o numeau ei – crime puse la cale şi săvîrşite nebuneşte împotriva unor persoane absolut necunoscute. Asemenea omoruri n-ar putea fi comise, se gîndeau ei, decît de un smintit din rasa albă, or Winnie Ruth Judd corespundea perfect acestei descrieri. Credeau, de asemenea, cu fermitate că membrii rasei lor se omorau între ei din nişte motive întemeiate: încălcarea teritoriului cuiva (un bărbat este găsit cu nevasta altuia); refuzul de a respecta legile ospitalităţii (un om bagă mîna în cămara cu alimente a prietenului său şi fură din halca de carne); sau insulte verbale lezînd virilitatea, onestitatea, umanitatea şi sănătatea mintală a cuiva. Mai important chiar, convingerea lor era că genul acesta de crime erau justificate fiindcă erau săvîrşite în vîltoarea patimii: furie, gelozie, umilinţă şi aşa mai departe. Omorurile bizare îi amuzau, cu condiţia, firește, ca victima să nu fie din rîndul lor.

Oamenii speculau asupra motivelor lui Winnie Ruth pentru această ultimă crimă. Cineva zicea că femeia era în călduri din cauză că stătuse prea mult la pîrnaie şi că se dusese să caute pe unul cu care să se culce. Ştia, însă, că n-ar fi avut nicio trecere la un bărbat în toată firea, aşa că a ales un şcolar. Altul spunea că femeii nu-i plăceau probabil pantofii bicolori şi că de-aia, după ce a scăpat de la balamuc şi a mers sute de kilometri pe jos, cînd a dat cu ochii de un puştan încălţat cu pantofi bicolori, a simţit că nu mai suportă şi a apucat-o amocul.

Dincolo de glume, totuşi, persista o groază nemărturisită. Poliţia spunea că existase un martor căruia i se păruse că văzuse un „negru cu o claie de păr în cap" fugind din curtea şcolii unde fusese descoperit cadavrul.

– Acelaşi negru cu o claie de păr în cap, care a fost văzut şi cînd Sam Sheppard a ciopîrţit-o pe nevastă-sa cu toporul, zise Porter.

– Cu ciocanul, omule, spuse Guitar. Douăzeci şi şapte de lovituri cu ciocanul.

– Doamne Sfinte! Chiar douăzeci şi şapte de lovituri? Dură crimă.

– Orice crimă e dură, spuse Hospital Tommy. Orice omor e dur. Aţi văzut în filme cum eroul îşi înfige mîinile în gîtul unuia, iar victima tuşeşte un pic şi îşi dă duhul? Ascultaţi-mă pe mine, e fals. Corpul omenesc e robust. E-n stare să-şi adune toate puterile cînd e în pericol de moarte.

– Tu ai ucis vreun om în război, Tommy?

– Am pus şi eu mîna la moartea cîtorva.

– Mîna? Cum adică?

– Am folosit baioneta, amice. Soldaţii din regimentul 92 foloseau baioneta. Lucea tot cîmpul de luptă de la baionetele noastre.

– Şi cum a fost?

– Urît. Extrem de urît. Chiar dacă ştii că, în locul tău, el, victima, ar proceda la fel, tot înseamnă că faci un lucru extrem de nedelicat.

Rîseră, ca de obicei, de felul pedant în care se exprima Tommy.

– Zici aşa fiindcă tu oricum n-ai vrut să faci armata, spuse un grăsan. Cum ar fi dacă ai hoinări liniştit pe străzi şi te-ai întîlni cu Orval Faubus?

– Ce l-aş mai omorî eu pe ticălosul ăla! exclamă un zdrahon de bărbat.

– Mai zi tu mult aşa şi-o să vezi dacă nu te bagă ăia la răcoare!

– Eu n-am claie de păr în cap.

– Îţi fac ei părul claie cît ai zis peşte.

– Să vezi tu cum te coafează ăia cu degetare de fier înfipte în ţeastă, de-o să ţi se ridice tot părul claie pe cap.

În afară de hlizeala lui Empire State, care nu era

prefăcătorie, lui Milkman i se părea că rîsetele celorlalţi erau anemice şi nervoase. Fiecare bărbat din salon ştia că putea fi oricînd ridicat direct de pe stradă şi că, oricîte dovezi ar aduce cu privire la identitatea persoanei lui şi locul unde se afla în momentul crimei, tot nu-i va fi uşor la interogatoriul poliţiei.

Şi mai era ceva. De cîtva timp, Milkman auzise diverse apropouri cum că la unul sau mai multe dintre aceste omoruri fusese martor un negru sau, mai clar chiar, că fuseseră săvîrşite de un negru. Ba îl luase gura înainte pe careva, ba cineva se apucase să divulge un detaliu în legătură cu victima. Ca de pildă că Winnie Ruth nu putea să sufere pantofii în două culori. Purta băiatul acela pantofi în două culori? A scris în ziar aşa ceva? Sau era vorba doar despre un amănunt scornit de vreun glumeţ.

Cei doi Tommy făceau curăţenie. „S-a închis", îi spuseră unuia care vîrîse capul pe uşă. „Frizeria e închisă." Conversaţia încetă de la sine, dar bărbaţii care mai zăboveau încă pe-acolo nu prea păreau dispuşi să plece. Nici Guitar, dar într-un final îşi puse scurta, se prefăcu că îi trage un pumn lui Empire State, după care îl prinse din urmă pe Milkman, la uşă. Prăvăliile din Southside păreau sărăcios decorate cu coroniţe şi beculeţe, mai ales prin contrast cu ghirlandele şi clopoţeii cu care municipalitatea ornase felinarele de pe străzi cu prilejul sărbătorilor de iarnă. Doar în centru luminaţia era mai strălucitoare, mai festivă şi mai plină de speranţe.

Cei doi bărbaţi mergeau pe Tenth Street spre odaia lui Guitar.

– Sinistru, spuse Milkman. Un rahat sinistru.

– Ce lume sinistră, confirmă şi Guitar. O lume sinistră, plină de nenorociţi.

Milkman aprobă cu o mişcare din cap.

– Railroad Tommy zicea că băiatul avea pantofii ăia în picioare.

– Zău? se miră Guitar.

– Zău? Las' că ştii foarte bine că aşa era. Doar ai rîs odată cu noi cînd ne-a zis asta.

Guitar îi aruncă o privire.

– Ce te-a apucat?

– Ştiu cînd cineva vrea să se eschiveze.

– Păi atunci, asta e. Nimic altceva. Poate că n-am chef să discut despre aşa ceva.

– Adică n-ai chef să discuţi despre aşa ceva cu mine. La Tommy îţi turuia gura ca o morişcă.

– Uite ce e, Milk, sîntem amici la toartă de multă vreme, corect? Dar asta nu înseamnă că nu sîntem diferiţi unul de celălalt. Nu se poate să gîndim întotdeauna amîndoi la fel. Atunci nu-i mai bine să lăsăm lucrurile aşa? Pe lumea asta există tot felul de oameni. Unii mai ciudaţi, alţii nu; unii vorbesc, alţii urlă; unii sînt bătăuşi, iar alţii se-aleg doar cu bătaia. Poftim, gîndeşte-te cum e taică-tău. E genul bătăuş. Prima oară cînd am dat ochii cu el se pregătea să ne scoată în şuturi din casa noastră. Diferenţa asta a existat de la bun început între tine şi mine şi totuşi ne-am împrietenit...

Milkman se opri şi îl sili pe Guitar să facă la fel, întorcîndu-l cu faţa spre el:

– Sper că n-ai de gînd să-mi ţii o predică de rahat.

– Ce predică, omule?! Vreau doar să îţi explic ceva.

– Păi explică-mi atunci. Dar nu-mi veni mie cu predici de-astea de tot rahatul.

– Ce înţelegi tu prin predică? întrebă Guitar. Dacă *tu* nu vorbeşti timp de două secunde? Dacă trebuie să asculţi ce-ţi spune altul în loc să vorbeşti tu? Asta e predică la tine?

– Predică este cînd cineva vorbeşte unui bărbat de

treizeci şi unu de ani ca şi cum ar vorbi cu un puşti de zece ani.

– Zi, frate, vrei să-ţi spun ce am de zis sau nu?

– Dă-i drumul. Vorbeşte. Numai nu pe tonul ăsta ciudat. De parcă tu ai fi profesorul şi eu mucosul de elev.

– Păi vezi, Milkman, asta-i problema cu tine! Te interesează mai mult tonul meu decît ceea ce spun. Încercam să-ţi explic că nu e obligatoriu ca noi doi să fim de acord în toate privinţele; că tu şi eu sîntem doi oameni diferiţi; că...

– Vrei să zici că tu ai nu-ştiu-ce căcat de secret pe care nu vrei să-l aflu şi eu.

– Vreau să zic că există lucruri care pe mine mă interesează, dar pe tine nu.

– De unde ştii tu că pe mine nu mă interesează?

– Ştiu. Fiindcă te cunosc. Tu ai prietenii tăi simandicoşi, picnicurile tale pe Honoré Island şi îţi poţi permite să-ţi iroseşti cincizeci la sută din puterea minţii visînd la un fund de muiere. Da, tu ai pe curva aia roşcată, şi mai ai o curvă în Southside, ca să nu mai pomenim de cele care-or mai exista la mijloc.

– Nu-mi vine să cred! După atîţia ani ai ajuns să mă critici fiindcă locuiesc...

– Nu-i vorba de unde locuieşti, ci de unde bîntui mai tot timpul. Tu nu locuieşti nicăieri. Nici pe Not Doctor Street, *nici* în Southside.

– Îmi porţi pică...

– Nu-ţi port pică pentru nimic.

– N-ai decît să vii şi tu cu mine peste tot. Am încercat să te iau cu mine în Honoré...

– Lasă-mă-n pace cu Honoré! Pricepi? Singura cale pe care o să ajung în raiul cioroilor e cu o ladă cu dinamită şi o cutie de chibrituri.

– Dar parcă îţi plăcea odată.

– Ba nu mi-a plăcut niciodată. Mergeam cu tine, dar de plăcut nu mi-a plăcut niciodată. Niciodată.

– De ce crezi tu că-i rău ca negrii să aibă şi ei case la plajă? Tu ce-ai vrea, Guitar? Te-apucă turbarea cum vezi un negru care nu freacă podele sau nu culege bumbac. Dar aici nu-i Montgomery, Alabama.

Guitar se uită la el, întîi furios, după care începu să rîdă.

– Ai dreptate, Milkman. În viaţa ta n-ai grăit ceva mai adevărat. Clar, da, aici nu-i Montgomery, Alabama. Dar ia spune-mi şi mie. Ce-ai face dacă ar fi? Dacă s-ar dovedi că e tot un fel de Montgomery şi aici?

– Mi-aş lua bilet de avion.

– Exact. Acum ai aflat şi tu ceva nou despre tine: cine eşti şi ce eşti.

– Da. Un bărbat care refuză să trăiască în Montgomery, Alabama.

– Nu. Un bărbat care nu poate trăi aici. Dacă lucrurile s-ar împuţi aici, te-ai topi imediat. Nu eşti un om serios, Milkman.

– „Serios" e doar un alt cuvînt pentru „nenorocit". Ştiu eu ce-nseamnă să fii serios. Taică-meu e serios. Surorile mele sînt serioase. Şi nu există persoană mai serioasă decît maică-mea. Ea e atît de serioasă încît se prăpădeşte de tot. Mă uitam deunăzi la ea, în curtea din spate. Afară era un ger de crăpau pietrele, dar degeaba, ea avea treaba ei să bage nişte bulbi în pămînt înainte de cincisprezece decembrie, cum mi-a zis. Aşa că stătea acolo în genunchi şi făcea gropiţe în pămînt.

– Şi? N-am înţeles poanta.

– Poanta e că ea voia să pună bulbii ăia în pămînt. Şi nu că *era obligată* s-o facă. Îi place să sădească flori, chiar îi place. Dar trebuia să-i fi văzut faţa. Ai fi zis că e cea mai nefericită femeie din lume. Cea mai nenoro-

cită. N-am auzit-o în viaţa mea pe mama rîzînd. Zîmbeşte uneori, ba mai scoate chiar şi cîte-un sunet. Dar nu cred că a rîs vreodată în gura mare.

Fără niciun fel de legătură şi fără să-şi fi dat măcar seama ce urma să facă, Milkman se apucă să-i povestească lui Guitar cum o visase el odată pe maică-sa. Zicea că fusese vis fiindcă nu voia să-i spună ce se petrecuse în realitate, adică cum că întîmplarea aceea fusese aievea.

Se făcea că stătea în picioare la chiuveta din bucătărie, turnînd pe scurgere cafeaua rămasă nebăută, cînd văzu pe fereastră cum Ruth săpa în grădină. Făcea gropiţe în care băga cîte un fel de ceapă mică. Şi în timp ce el stătea acolo, privind-o aproape absent, din găurile scobite de ea începură să răsară lalele. Întîi o tijă verde solitară, pe urmă două frunze care se desfăcură de pe tulpină – de o parte şi de cealaltă. Milkman se frecă la ochi şi se uită din nou afară. Acum, cîteva tulpini ieşeau din sol în spatele lui Ruth. Ori erau din bulbii plantaţi deja de ea, ori stăteau de mai multă vreme în sol, iar acum răsăreau. Tulpinile creşteau tot mai înalte, iar în scurt timp se înmulţiră într-atît, încît stăteau înghesuite unele în altele şi i se lipeau maică-sii de rochie. Dar ea tot nu le observase, tot nu se întorcea să le vadă. Continua pur şi simplu să sape. Din unele tulpini începură să se desfacă boboci de floare ca nişte căpăţîni roşii sîngerii care o atingeau pe spate. În cele din urmă le observă şi Ruth – privindu-le cum creşteau, cum se mişcau şi cum voiau să se atingă de ea. Milkman se aştepta ca Ruth să se sperie cumplit – sau, oricum, măcar să tresară de uimire. Nu, nici vorbă. Ruth se ferea de ele, trăgîndu-se înapoi, ba chiar le lovea cu mîna, dar aşa, mai mult în joacă, şmechereşte. Florile creşteau necontenit, pînă cînd din Ruth nu se mai vedeau decît umerii şi braţele cu care lovea alandala peste florile răutăcioase. Florile o

înăbuşeau, o împiedicau să mai respire, cu petalele lor moi şi crestate. Dar ea doar zîmbea şi le împingea la o parte ca pe nişte fluturaşi inofensivi.

Milkman ştia că florile acelea erau periculoase, că în scurt timp vor suge tot aerul din jurul ei, pînă va pica vlăguită pe jos. Dar ea nu părea să intuiască acest pericol. Pînă la urmă, florile au acoperit-o complet, iar el nu mai vedea decît un morman de lalele încîlcite, îndoite spre trupul ei, care încă se mai zbătea sub apăsarea lor.

Îi povesti toate astea lui Guitar, ca şi cum visul putea constitui un argument în plus în sprijinul pericolelor pe care le implica seriozitatea la oameni. Încerca să pară cît mai neimplicat în ceea ce povestea, însă la sfîrşit Guitar se uită în ochii lui şi spuse:

– De ce nu te-ai dus s-o ajuţi?

– Ce?

– S-o ajuţi. S-o scoţi de sub alea.

– Dar îi plăcea. Se distra. Îi plăcea.

– Eşti sigur? spuse Guitar zîmbind.

– Ba bine că nu. Aşa era în visul meu.

– Da, dar totodată era vorba despre *mama ta*.

– Măi omule, de ce trebuie să vezi tu probleme acolo unde nu sînt? Exagerezi şi faci să pară totul superserios doar ca să demonstrezi că tu ai dreptate. Adineauri mă găseai vinovat că nu locuiesc în Alabama. Pe urmă m-ai scos vinovat fiindcă nu m-am purtat frumos în propriul meu vis. Iar acum mă scoţi vinovat şi că am avut visul ăsta. Pricepi ce vreau să spun? Pînă şi în cel mai neînsemnat lucru din lume, tu eşti în stare să vezi o problemă de viaţă şi de moarte. Începi să semeni tot mai mult cu babacul meu. După părerea lui, dacă o agrafă pentru hîrtii e în alt sertar decît ar fi normal, eu ar trebui să-mi cer scuze. Ce se întîmplă, omule, cu lumea asta?

– S-ar zice că lumea a luat-o razna şi că doar tu mergi pe direcţia cea bună, nu?

Lui Milkman i se puse un nod în gît. Îşi amintise de seara aceea, de demult, cînd, după ce-l pocnise pe taică-său, ieşise din casă şi văzuse cum toată lumea se înghesuia doar pe un trotuar, mergînd în direcţia opusă, adică acolo de unde venea el. Nimeni nu avea acelaşi drum cu el. Avea senzaţia că Guitar fusese parcă şi el în visul acela.

– Poate, spuse el. Dar eu ştiu unde merg.

– Unde?

– Oriunde-i rost de distracţie.

Guitar zîmbi. Dinţii lui erau la fel de albi ca fulgii de zăpadă care i se aşezau pe haină. „Crăciun fericit", spuse el. „La mulţi ani!" Flutură din mînă şi dispăru după colţ, pe strada lui. Şi umbrele ninsorii din Southside îl înghiţiră cu totul pînă ce Milkman să apuce să-l întrebe încotro se duce sau să-i spună să-l aştepte şi pe el.

Acum închise registrele la Sonny's Shop şi renunţă să mai adune coloanele de cifre. Se întîmpla ceva cu Guitar. Guitar păţise deja ceva. Tot timpul se lega de Milkman apropo de viaţa pe care o ducea, conversaţiile în sine fiind încă o dovadă că se schimbase enorm. Trecuseră vremurile cînd Milkman urca în fugă scările pînă la el ca să-l ia la o petrecere sau la vreun bar. Guitar nu mai avea chef să vorbească despre femei şi nici nu-i mai plăcea să bea. Doar sportul şi muzica rămăseseră singurele subiecte care cît de cît îl mai entuziasmau. Altminteri era mereu melancolic şi cu ochii pleoştiţi. Ba nu, îl mai interesa şi politica.

Ei bine, exact atmosfera asta de sobrietate pe care o provoca Guitar îl determina pe Milkman să vorbească despre familia lui mai mult decît ar fi făcut-o în mod

normal, şi totodată îl determina să-şi apere cu remarci usturătoare modul său de viaţă. Pipiţe şi petreceri la Honoré. Dar Guitar ar fi trebuit să ştie că nu asta era tot ceea ce-l interesa pe el. Guitar ştia că Milkman avea şi alte preocupări. Cum ar fi? se întrebă el. Păi, era foarte competent în treburile firmei lui taică-său – una la mînă. Realmente excelent. Dar nu putea să nu recunoască cum că afacerile imobiliare nu erau neapărat pasiunea lui. Dacă ar trebui să-şi petreacă restul vieţii gîndindu-se la chirii şi proprietăţi, şi-ar pierde minţile. Degeaba, fiindcă oricum aşa îşi va petrece restul vieţii, făcînd exact asta! Asta aştepta tatăl lui de la el şi, probabil, asta se aştepta şi el că va face.

Poate că Guitar avea dreptate – parţial. Viaţa lui era lipsită de sens, n-avea niciun ţel; şi era adevărat că nici nu-i păsa prea mult de ceilalţi oameni. Nu exista nimic ce el să-şi fi dorit pînă într-atît, încît să rişte orice pentru asta, chiar şi propria comoditate. Totuşi, cu ce drept spunea Guitar toate astea? Nici el nu locuia în Montgomery; nu făcea decît să lucreze la uzina aia de automobile, să umble haihui – nimeni nu ştia unde – şi să tîndălească pe la Frizeria lui Tommy. Niciodată nu stătea cu o femeie mai mult de cîteva luni – adică intervalul de timp după care, zicea el, femeia începea să scoată sunete tipice de permanentizare a relaţiei.

Mai bine s-ar însura, gîndi Milkman. Poate că şi eu ar trebui să mă însor. Cu cine? Femeile roiau în jurul lui Milkman, care era burlacul cel mai dorit din societatea de la Honoré. Poate că ar trebui să aleagă una – pe roşcata. Să-şi ia o casă frumoasă. L-ar ajuta taică-său să găsească o casă. Să intre oficial în parteneriat cu taică-său şi... Şi ce? Imposibil să nu existe şi ceva mai interesant la care să aspire. Banii nu prezentau niciun interes pentru el. Nu avusese niciodată interdicţie la bani, aşa că banii nu

constituiau vreo atracţie aparte pentru el. Politica – în orice caz politica de frizerie şi politica „marca Guitar" – îl adormea. Milkman se plictisea. Toţi îl plictiseau. Oraşul îl plictisea. Se întreba despre ce-ar mai vorbi lumea dacă n-ar exista problemele astea cu albii şi negrii. Ce s-ar mai alege de ei toţi dacă n-ar mai putea povesti insultele, violenţa şi asuprirea care formau substratul vieţii lor (şi al ştirilor de televiziune)? Ce s-ar face ei dacă n-ar mai avea de ce să se certe pe Kennedy sau pe Elijah? Se scuzau pentru orice. Pentru orice sarcină de serviciu neîndeplinită, orice factură neplătită, orice boală, orice moarte. Toate erau din vina Omului. Iar Guitar începea să fie exact ca ei – doar că el nu se scuza pentru nimic –, doar era de acord (i se părea lui Milkman) cu toate plîngerile şi nemulţumirile pe care le auzea.

Milkman intră în baie, care servea şi drept chicinetă, şi băgă în priză reşoul ca să-şi facă nişte cafea instant. Aşteptînd să fiarbă apa, auzi la un moment dat un ciocănit rapid în geam. Intră înapoi în birou şi zări ochii lui Freddie printre literele care alcătuiau numele firmei. Milkman descuie uşa.

– Hei, Freddie. Ce s-a întîmplat?

– Am vrut să mă încălzesc un pic. Ce-am mai alergat în seara asta. Vine Crăciunul, aşa că nu fac decît să alerg încolo şi încoace pe stradă. Îndatoririle lui Freddie ca portar la magazinul universal au fost suplimentate cu funcţia de mesager şi comisionar.

– Ţi-au dat alt camion deja? îl întrebă Milkman.

– Ce-ai înnebunit? Întîi să rămîn cu rabla-n drum şi-abia pe urmă dac-or să-mi dea şi mie o maşină ca lumea.

– Am pus la fiert nişte apă de cafea. Vrei şi tu o cană?

– Mai întrebi? Pică la fix. Am văzut lumină aici şi

exact asta mi-am zis, că tare mi-ar prinde bine nişte cafea fierbinte. N-ai cumva şi un pic de tărie, ca să meargă mai bine cafeaua?

– Ba da, am ceva.

– Straşnic, băiete!

Milkman se duse în baie, ridică repede capacul rezervorului de la closet şi scoase de-acolo o sticlă de jumătate pe care o ţinea ascunsă de Macon, fiindcă taică-său nu suporta să vadă alcool la firmă. Veni cu sticla în birou, o puse pe masa de lucru şi se înapoie ca să facă două cafele. Cînd se întoarse, Freddie se căznea să nu arate că gustase o gură din băutură. Încropiră cafea cu puţină tărie, iar Milkman se uită în jur după pachetul cu ţigări.

– Vremuri grele, băiete, spuse Freddie cu un aer absent după prima sorbitură. Vremuri grele.

După care, ca şi cum ar fi sesizat că lipsea ceva, adăugă:

– Dar unde-i prietenul tău?

– Cine, Guitar?

– Da. Guitar. Unde-i?

– Nu l-am mai văzut de cîteva zile. Ştii cum e Guitar. Dispare uneori fără urmă, spuse Milkman, observînd ce mult albise Freddie. Cîţi ani ai, Freddie?

– Cine mai ştie? Nici ai mei n-au ştiut că am venit pe lume, chicoti el. Dar îmi duc veacul de multă vreme pe-aici.

– Te-ai născut aici?

– Nooo. Mai la sud. În Jacksonville, Florida. Urîtă ţară, băiete. Rău de tot pe-acolo. Ştii că n-au în Jacksonville nici măcar un orfelinat pentru copiii de culoare? Aşa că acolo trebuie să-i bage la pîrnaie. Păi ştii, eu le zic ălora de se vaită – bă, pe mine nimic nu mă mai sperie fiindcă eu *am crescut* la închisoare.

– N-am ştiu că eşti orfan.

– Păi, n-am fost eu chiar orfan, de fapt. Am avut şi eu familie, ca toţi, dar mama mea a murit şi nimeni n-a vrut să mai ştie de mine. N-a vrut să mă ia nimeni acasă din cauza felului cum a murit maică-mea.

– Dar cum a murit?

– Stafii.

– Stafii?

– Nu crezi în stafii?

– Păi – făcu Milkman zîmbind – nu ştiu ce să zic.

– Ba să crezi, băiete. Fiindcă stafiile sînt aici.

– Aici?! se miră Milkman, fără să se uite în jur, deşi tare ar mai fi vrut s-o facă.

Vîntul vuia afară în bezna nopţii şi Freddie, ca un gnom, îşi sclipea dinţii lui de aur.

– Nu neapărat în camera asta. Deşi s-ar putea să fie, făcu Freddie, aplecînd capul spre umăr ca să audă mai bine. Nu. „Aici", adică pe lumea asta.

– Ai văzut tu vreo stafie?

– Multe. Multe stafii. Stafiile au ucis-o pe mama. Asta n-am văzut, bineînţeles, dar am văzut stafii după aceea.

– Povesţe-mi cum sînt.

– Nu, nu vreau. Nu vorbesc niciodată despre stafiile pe care le-am văzut. Nu le place.

– Păi, povesteşte-mi atunci despre alea pe care nu le-ai văzut. Despre stafia care a omorît-o pe mama ta.

– Oh. Bine. Fie. Despre aia. Traversa curtea cu prietena aia a ei cînd, ridicînd privirea, au văzut amîndouă o femeie venind pe drum. S-au oprit şi au aşteptat ca să vadă cine este. Cînd femeia s-a mai apropiat, vecina a salutat-o, iar în clipa aia femeia s-a prefăcut într-un taur alb. Sub ochii lor, acolo. Mama a căzut jos, cuprinsă de chinurile facerii. După ce m-am născut eu şi m-au dus la

ea, ca să mă vadă, mama a scos un urlet şi a leşinat. Dar nu şi-a mai revenit *niciodată*. Tata murise cu două luni înainte să mă nasc, aşa că nu s-a găsit nimeni dintre rubedeniile mele şi nici dintre vecini care să adopte un copilaş adus pe lume odată cu venirea taurului alb.

Milkman începu să rîdă. Nu voia să-i rănească sentimentele lui Freddie, dar nu se putea opri din rîs. Dimpotrivă, cu cît încerca să se abţină, cu-atîta rîdea mai cu poftă.

Freddie părea mai mult surprins decît jignit.

– Nu mă crezi, aşa-i?

Milkman rîdea prea tare ca să mai poată răspunde.

– Bine! zise Freddie, aruncînd mîinile în sus. Bine, rîzi tu, rîzi. Dar există o mulţime de lucruri stranii, băiete, despre care nici n-ai habar. Dar vei vedea tu pînă la urmă. O mulţime de lucruri stranii, să ştii. Ciudăţenii care se întîmplă chiar aici, în oraşul ăsta.

Milkman îşi controla acum rîsul.

– Cum adică? Ce fel de ciudăţenii zici tu că se întîmplă în oraşul ăsta? N-am mai văzut de-o vreme tauri albi, să ştii.

– Cască bine ochii. Întreabă-l pe amicul tău. El ştie.

– Care amic?

– Amicul tău, Guitar. Întreabă-l pe el ce ciudăţenii s-au tot întîmplat. Întreabă-l ce l-a apucat de umblă peste tot cu Empire State după el.

– Cu Empire State?

– Exact. Cu Empire State.

– Nimeni nu umblă cu Empire State. Tipul e cretin. Stă prin prăvălie cu mătura aia şi mai trage cîte-un scuipat din cînd în cînd. Nu poate nici măcar să vorbească.

– Nu vorbeşte. Ceea ce nu înseamnă că nu poate să vorbească. Singurul motiv pentru care nu vorbeşte este

că, demult de tot, a prins-o pe nevastă-sa în pat cu alt bărbat, iar de-atunci n-a mai găsit nimic de spus.

– Bun, dar ce caută Guitar cu el?

– Bună întrebare. Şi poliţia ar vrea să afle răspunsul la asta.

– Ce-are-a face Empire State cu poliţia?

– Cum, n-ai auzit? Lumea zice că poliţia caută un bărbat de culoare care l-a ucis pe băiatul ăla alb în curtea şcolii.

– Da, asta ştiu. Ştie oricine, de fapt.

– Păi semnalmentele se potrivesc cu State. Iar Guitar l-a dus prin diferite locuri. Ca să-l ascundă, de-aia, aşa cred eu.

– Şi ce ţi se pare aşa ciudat în asta? Ştii şi tu cum e Guitar. E gata să ascundă pe oricine fuge din faţa legii. Îi urăşte pe albi, mai ales dacă-s copoi, aşa că oricine e fugărit de ăştia poate conta pe ajutorul lui.

– Tot n-ai înţeles. El şi State nu se poartă ca şi cum ar vrea doar să-l ascundă. Se poartă ca şi cum el ar fi făcut-o.

– Eşti niţel cherchelit, Freddie?

– Da, sînt niţel cherchelit, dar asta nu schimbă cu nimic lucrurile. Ascultă aici. Ţii minte cînd a fost ucis Emmet Till? Atunci, prin cincizeci şi trei? Ei bine, imediat după aceea, un băiat alb a fost omorît în curtea şcolii, aşa-i?

– Nu ştiu. Nu ţin minte data crimelor pe care nu le-am comis eu.

– Nu ştii?! se miră Freddie, nevenindu-i să creadă.

– Nu. Vrei să spui că State a făcut-o?

– Spun că se poartă de parcă el ar fi făcut-o şi mai spun că Guitar ştie, şi mai spun că se întîmplă ceva ciudat. Asta spun eu.

E turbat din cauza mea, gîndi Milkman, fiindcă am

rîs de maică-sa şi de poanta aia cu taurul alb. Iar acum încearcă să mi-o plătească şi el, ca să mă-nvăţ minte.

– Cască bine ochii, continuă Freddie. Cască ochii mari, omule.

Se uită în sticla de tărie, văzu că e goală şi se ridică să plece.

– Mda, se întîmplă chestii ciudate pe-aici. Dar să nu zici că ştii de la mine dac-o să afli ceva. Exact la fel a fost şi atunci cînd tipul ăla de la asigurări a sărit de pe acoperiş. Ai auzit vreodată de el?

– Parcă da.

– Asta cred c-a fost pe cînd erai mic de tot, prin 1931. Păi, ce de chestii stranii au mai fost şi atunci, spuse Freddie, încheindu-se la palton şi îndesîndu-şi bine pe cap căciula cu apărătoare de urechi. Păi, mulţam de cafea, băiete. Mi-a picat foarte bine. Foarte bine.

Îşi scoase mănuşile din buzunar şi porni spre uşă.

– Să-ţi fie de bine, Freddie. Şi Crăciun fericit dacă nu ne mai vedem pînă atunci.

– La fel şi ţie. Şi alor tăi. Spune-le domnului Dead şi maică-tii Crăciun fericit din partea mea.

Zîmbea iarăşi. Cînd ajunse la uşă, îşi puse mănuşile. Pe urmă, întorcînd încet capul, se uită la Milkman şi zise:

– Îţi spun, dacă vrei, cine ar mai putea şti ce se întîmplă acum. Corinthians. Întreab-o pe Corinthians.

Şi, dezgolindu-şi vesel dinţii de aur, ieşi pe uşă.

5

Nimic n-a avut efect asupra fricii. Lungit pe spate în patul lui Guitar, cu faţa la soare, încerca să-şi imagi-

neze ce-ar simţi dacă vîrful ascuţit al tîrnăcopului i s-ar înfige în gît. Dar degeaba încerca să vizualizeze cum sîngele roşu ca vinul ţîşneşte din gaură şi degeaba se întreba dacă lovitura de tîrnăcop nu l-ar face să tuşească. Frica rămînea neclintită, ca două labe grele încrucişate pe pieptul lui.

Închise ochii şi îşi trînti braţul peste faţă, ca lumina puternică să nu-i voaleze cumva gîndurile. În întunericul de sub braţ vedea parcă nenumărate tîrnăcoape lovind spre el, mai repede decît cădeau picăturile de ploaie cînd era mic şi încerca să le prindă cu limba.

Cu cinci ore în urmă, înainte de a bate la uşa lui Guitar, ajuns pe ultima treaptă de sus şi şiroind de la ploaia de vară care lovea şi acum în geam, avusese senzaţia că picăturile acelea erau un fel de tîrnăcoape micuţe de fier. Pe urmă ciocănise la uşă.

– Da?! se auzise uşor agresiv glasul dinăuntru.

Guitar nu mai deschidea uşa de la primul ciocănit fără să afle întîi cine îl caută.

– Sînt eu – Milkman, răspunse el şi aşteptă ca toate cele trei broaşte să fie descuiate.

Milkman păşi înăuntru, gîrbovit sub sacoul ud de ploaie.

– Ai ceva de băut?

– Nu, face rău.

Guitar zîmbea. Ochii lui aurii păreau mai palizi acum. El şi Milkman nu prea se mai văzuseră de cînd cu discuţia aceea aprinsă despre Honoré *versus* Alabama, însă cearta de atunci avusese un efect purificator pentru amîndoi. Se purtau natural unul cu celălalt din moment ce nu mai era nevoie să se prefacă. Dacă în timpul conversaţiei ajungeau în vreun punct conflictual, disputa lor verbală era plină de umor, fără pic de răutate. Mai mult chiar, prietenia lor fusese verificată în nişte situaţii mai critice. Ultimele şase

luni fuseseră periculoase pentru Milkman, iar Guitar îi venise în ajutor de nenumărate ori.

– Cafea atunci, zise Milkman.

Se instală pe pat, cu gesturi greoaie, de moşneag.

– Cît ai de gînd să mai fii abstinent?

– Veşnic. S-a isprăvit, omule. Gata cu alcoolul. Ce-ai zice de un ceai?

– Doamne!

– Dar vărsat. Pun pariu că după mintea ta ceaiul creşte direct în pliculeţe.

– Oh, Dumnezeule!

– Ca bumbacul din Louisiana. Doar că negrii care îl culeg poartă scutece şi turbane. Prin toată India aia doar asta vezi. Tufişuri pe care înfloresc pliculeţe de ceai, mici-mici şi albe. Corect?

– Dă ceaiul, Guitar. Doar ceaiul. Fără partea de geografie.

– Fără geografie? OK, fără geografie. Dar ce-ai zice de puţină istorie în ceai? Sau de nişte noţiuni sociopolitico... Nu. Asta-i tot geografie. Fir-ar să fie, Milk, eu cred pe bune că toată viaţa mea e geografie.

– Tu nu speli niciodată ibricul înainte să fierbi apa în el?

– De exemplu, acum locuiesc în Nord. Prima întrebare care îţi vine în minte este „Nord" faţă de ce? Păi, da, Nord în raport cu Sudul. Prin urmare, Nordul există fiindcă există Sud. Dar asta înseamnă şi că Nordul diferă de Sud? Nicidecum! Sudul e şi el doar „Sud" în raport cu Nordul...

– N-ai să pui frunzele în apa care clocoteşte. Se toarnă apa *peste* frunze. Într-un vas. Se cheamă ceainic!

– Se cuvine, totuşi, subliniată o mică diferenţă. Cei din Nord, de pildă – adică ăia născuţi şi crescuţi acolo – sînt mofturoşi la mîncare. De fapt, nu la mîncare. În

realitate, nu le pasă de mîncare nici cît negru sub unghie. Fac nazuri doar la vase. Ştii ce vreau să zic? Oale şi alte rahaturi. Da, fac mari mofturi la oale. Dar la ceai? Habar n-au care-i diferenţa între un Earl Grey şi Lipton, zău!

– Omule, eu vreau ceai. Nu nişte buruieni opărite.

– Păi, ştii ce-a făcut bătrînul Lipton? A luat nişte franjuri de ziar din *New York Times,* le-a vopsit şi le-a pus în nişte pliculeţe albe şi drăguţe, după care negroteii din Nord aleargă de parcă i-a apucat amocul. Nu se pot abţine. Ai remarcat şi tu? Ce mult le plac pliculeţele alea albe?

– Oh, Doamne, Iisuse!

– Şi el era din Nord. A trăit în Israel, dar în inima lui tot ca unul din Nord era. Inima lui sîngerîndă. Drăguţa lui inimă sîngerîndă! Ăia din Sud au impresia că El e proprietatea lor, dar asta doar fiindcă prima oară cînd L-au văzut, El era legat sus de un copac. Ăsta e reperul lor, înţelegi. Cel legat şi cel care l-a legat acolo. Însă cei din Nord sînt de altă părere...

– La cine te referi? La negri sau la albi?

– Negri? Albi? Să nu-mi spui că eşti şi tu unul din negrii ăia rasişti? Cine a pomenit ceva de negri? Era doar o lecţie de geografie, spuse Guitar, dîndu-i lui Milkman o cană cu ceai fierbinte.

– Uite, vezi?! Păi, dacă ăsta-i ceai, eu sînt un ou prăjit moale.

– Aha, uite că am dreptate. Eşti mofturos. De ce să fii tu un ou prăjit *moale?* De ce să nu fii doar un ou prăjit, pur şi simplu? Sau, mai clar, doar un ou şi-atît? Şi de ce ou, de fapt? Negrii au fost tot felul de lucruri, dar „ou", parcă niciodată.

Milkman începu să rîdă. Lui Guitar, iar îi reuşise. Milkman venise acolo ud ciuciulete, gata să cadă pe spate şi să moară, iar acum, poftim la el, rîdea cu atîta poftă de vărsă ceaiul din cană şi abia mai putea să îngaime:

– Cum adică?! De ce un negru să nu poată fi ou? Poate fi ou dacă aşa vrea el.

– Nooo, aiurea. Nu poate fi ou deloc. N-are asta în el. E de la gene. Nu-l lasă genele să fie ou, oricît s-ar strădui el de tare. Natura zice nu. „Nu, negrule, tu nu poţi fi ou. Uite, dacă vrei, poţi fi cioară. Sau ditamai babuinul. Dar ou, nu. Ouăle sînt nişte chestii dificile, complicate. Fragile, de asemenea. Şi albe."

– Există şi ouă cafenii.

– Greşeală genetică. În plus, nimeni nu vrea de-astea.

– Ba vor francezii.

– În Franţa, poate. Dar nu în Congo. Francezul din Congo nu se-atinge de un ou maro.

– Şi de ce nu?

– Fiindcă-i e frică de ouăle cafenii. Poate să-i dăuneze la piele. Ca şi soarele.

– Francezilor le place soarele. Tot timpul vor să stea la soare. Pe Riviera...

– Vor să stea la soarele din Franţa, dar nu la soarele din Congo. În Congo, francezii urăsc soarele.

– Mda. Oricum, am dreptul să fiu ce vreau eu, or eu vreau să fiu ou.

– Prăjit?

– Prăjit.

– Atunci tot trebuie să fie unul care să-ţi spargă coaja.

Mai iute decît bătaia pulsului, Guitar schimbase tonul. Milkman se şterse la gură, evitînd privirea lui Guitar, fiindcă ştia că fosforul reapăruse în ochii lui. Cămăruţa amuţise parcă în poziţia de drepţi. Era o fostă verandă, zidită şi transformată în cameră de închiriat, astfel încît proprietăreasa să poată scoate un ban pe ea şi, totodată, să aibă un paznic destoinic. Avînd scară exterioară, camera era ideală pentru un burlac. Mai ales unul secretos ca Guitar Bains.

– Îmi laşi mie camera diseară? întrebă Milkman, examinîndu-şi unghiile.

– Gagică?

Milkman clătină din cap.

Guitar nu-l crezu. Nu-i venea să creadă că prietenul lui chiar voia să fie singur în noaptea din ziua propriului omor.

– E cam sinistru, omule. Foarte sinistru.

Milkman nu răspunse.

– Nu eşti obligat să treci prin aşa ceva, să ştii. Nu-i nevoie, pentru mine. Toată lumea ştie că eşti curajos atunci cînd vrei să fii.

Milkman ridică privirea, dar tot nu răspunse.

– Mai ales că, reluă Guitar prudent, s-ar putea s-o cam păţeşti. Şi-atunci n-ai fi şi tu decît încă un negru care s-a prăpădit degeaba.

Milkman se întinse să ia pachetul de Pall Mall. Era gol, aşa că trase un chiştoc mai lunguţ din cutia de alune pe care Guitar o folosea drept scrumieră în ziua aceea. Se lungi pe pat, pipăind cu degetele lui lungi locurile de prin buzunarele de la haine unde puteau fi chibriturile.

– Totul e sub control. Curat şi frumos, spuse el.

– Rahat, zise Guitar. Nimic nu-i curat şi frumos. Nimic, nicăieri. Nici măcar la Polul Nord nu-i curat şi frumos. Dacă-ţi închipui că-i aşa, n-ai decît să te duci acolo şi să vezi cum îţi îngheaţă fundul în zăpezile alea afurisite. Şi dacă nu crăpi de frig, atunci sigur au grijă urşii polari să nu mai vii înapoi de-acolo.

Guitar se ridică în picioare, aproape atingînd tavanul cu capul. Agasat de indiferenţa lui Milkman, făcu un efort să se liniştească dereticînd prin cameră. Scoase o cutie mare de carton de sub scaunul cu spătar drept, care era rezemat în colţ, şi începu s-o umple cu tot felul de gunoaie: chibrituri stinse care zăceau pe pervazul feres-

trei, oase de porc de la grătarul pe care îl mîncase în ziua precedentă. Mototoli în palmă caserolele de hîrtie care fuseseră pline cu salată de varză şi le azvîrli în lada de carton.

– Nu e negru care să nu-şi dorească să aibă totul sub control. Nu e nimic rău să fii stăpîn pe tine însuţi, însă nimeni nu trebuie să fie stăpîn pe alţii.

Privi pieziş spre faţa lui Milkman, încercînd să surprindă vreun semn, vreo deschidere. Genul ăsta de tăcere era ceva nou. Se întîmplase, probabil, ceva. Guitar era îngrijorat de-a binelea pentru prietenul lui, dar nici nu voia să se întîmple cine ştie ce în camera lui, ca apoi să trebuiască să vină poliţia acolo. Luă în mînă cutia de alune – scrumiera.

– Stai. Mai sînt cîteva chiştoace bune acolo, vorbi Milkman încetişor.

Guitar răsturnă toată scrumiera în lada de carton.

– De ce-ai făcut asta? Ştii că nu mai avem nicio ţigară.

– Atunci, mişcă-ţi fundul şi du-te să cumperi.

– Hai, Guitar. Încetează cu tîmpeniile.

Milkman se ridică din pat şi se întinse spre cutia de carton. Şi chiar ar fi reuşit s-o apuce dacă Guitar nu s-ar fi tras înapoi, azvîrlind-o în cealaltă parte a camerei, adică exact de unde o luase. Graţios şi eficient ca o pisică, îşi arcui larg braţul, pocnind cu pumnul în perete aşa încît Milkman să nu poată trece de el.

– Fii atent, spuse Guitar cu voce joasă. Fii atent cînd vorbesc cu tine.

Stăteau amîndoi faţă în faţă, picior lîngă picior. Milkman rămase cu piciorul stîng ridicat deasupra podelei, iar Guitar îl sfredeli pînă în inimă cu scînteierile fosforescente din ochii lui. Însă Milkman îi susţinu privirea:

– Şi dacă nu vreau? Ia zi, dacă nu vreau, ce faci? Mă

tai sau ce? Numele meu e Macon, ai uitat? Şi sînt deja Dead. Mort, mă, mort.

Guitar nu zîmbi la vechea lor glumă, însă, recunoscînd-o, furia din privirea lui se mai domoli.

– Ar trebui careva să-i spună asta ucigaşului tău, zise Guitar.

Milkman scose un rîs scurt şi se duse înapoi spre pat.

– Îţi faci prea multe griji, Guitar.

– Îmi fac *suficient de multe* griji, da. Dar în clipa asta aş vrea să ştiu cum de tu nu-ţi faci nicio grijă. Vii aici, ştiind că e a treizecea zi. Ştiind că, dacă vrea cineva să te găsească, poate sigur să dea de tine aici. Şi tu mă rogi să te las de unul singur. Spune-mi şi mie ce să mai înţeleg atunci?

– Ascultă, zise Milkman. Din toate dăţile alea, mi-a fost frică doar de două ori: prima şi a treia oară. În rest, nu poţi spune însă că nu m-am descurcat, aşa-i?

– Da, însă de data asta e ceva ciudat.

– Nu-i nimic ciudat.

– Ba da, e. Tu. Tu eşti ciudat.

– Nu, nu sînt. Doar cam obosit. Am obosit să mă feresc de toţi nebunii, am obosit să mai fiu în oraşul ăsta tîmpit, am obosit să alerg în sus şi-n jos pe străzile astea care nu duc nicăieri...

– Bun, dacă eşti doar obosit, casa-i a ta. Curînd vei putea avea parte de toată odihna din lume. Nu ştiu dacă patu-i confortabil, dar la pompe funebre nu se fac saltele mai moi.

– Poate că nici n-o să vină de data asta.

– De şase luni, n-a lipsit ea niciodată. Ce, crezi că şi-o fi luat vacanţă sau cum?

– Nu vreau să mă mai ascund de scorpia asta. Trebuie să mă opresc. Nu vreau să mai trec iarăşi prin asta şi peste o lună.

– De ce nu-i pui pe-ai ei să facă totuşi ceva?

– Nu mă are decît pe mine.

– Uite ce e, Milk, o să mă car dacă aşa zici tu. Dar ascultă-mă măcar un minut. Putoarea aia avea un cuţit Carlson data trecută. Ai idee ce rău taie un cuţit Carlson? Ca un laser.

– Ştiu.

– Ba nu. Nu ştii. Erai sub tejghea cînd am înhăţat-o eu şi Moon.

– Ştiu ce avea la ea.

– N-o să mai fie niciun Moon în camera asta mîine. Şi niciun Guitar dacă mă mai uit mult în gura ta. Dacă vine cu un pistol de data asta?!

– Cine-i tîmpitul care să-i dea pe mînă un pistol unei femei de culoare?

– Acelaşi tîmpit care i-a dat lui Porter o puşcă.

– Asta a fost acum mulţi ani.

– Dar, ştii, nici asta mă deranjează prea mult, de fapt. Mă deranjează, însă, comportamentul tău. De parcă ţi-ai dori să fie aşa. De parcă ai aştepta cu nerăbdare să se întîmple aşa.

– De unde-ai mai scornit-o şi pe-asta?

– Uită-te la tine. Gătit la ţol festiv.

– A trebuit să lucrez la firmă. Ştii că babacul vrea să fiu pus la patru ace cînd mă duc la birou.

– Aveai timp să te fi schimbat. E trecut de miezul nopţii.

– OK. Vasăzică ne-am lămurit. Vasăzică abia aştept să se întîmple aşa. Tocmai ţi-am spus adineauri că nu vreau să mă mai ascund...

– E secret, aşa-i? Ai un secret.

– Un secret ştiut de doi.

– Doi? Tu şi ea?

– Nu. Tu şi eu. Te-ai cam ascuns şi tu după degete în

ultima vreme, spuse Milkman uitîndu-se la Guitar şi zîmbind. Să nu-ţi închipui că n-am observat.

Guitar rînji încîntat. Acum, dacă tot aflase că la mijloc era un secret, se reinstală comod în universul dintotdeauna al prieteniei lor.

– OK, domnule Dead. OK, Mortule. Eşti pe cont propriu. Vrei, te rog, să o rogi pe musafira ta să descurce puţin prin cameră înainte de a pleca? Nu mi-ar plăcea ca la întoarcere să trebuiască să scotocesc după ţeasta ta pe sub maldăre de mucuri de ţigară. Mai bine s-o pună undeva la vedere, ca s-o găsesc uşor. Iar dacă îi rămîne *ei* capul pe-aici, vezi că există nişte prosoape în dulap, pe raft.

– Nu-ţi mai munci creierii, băiete. Nu renunţă nimeni la niciun cap.

Rîseră amîndoi de echivocul acestei glume involuntare şi, cu sunetul acestui rîs în urechi, Guitar îşi luă geaca de piele maro şi ieşi pe uşă.

– Ţigări! strigă Milkman după el. Adu-mi nişte ţigări înainte să dispari de tot.

– Bine! răspunse Guitar de la jumătatea scării.

Milkman îi ieşise deja din cap. Gîndurile îi zburaseră înainte la casa în care îl aşteptau şase moşi.

Nu s-a mai întors în seara aceea.

Întins pe pat, fără să se mişte şi cu faţa în soare, Milkman avea mintea goală. Îi ardea buza după o ţigară. Treptat, frica şi dorul de moarte puseseră stăpînire iarăşi pe el. Mai presus de orice, îşi dorea să scape de ceea ce ştia, să scape de implicaţiile lucrurilor care i se povestiseră. Şi tot ce ştia el pe lume despre lume era ceea ce îi povestiseră alţi oameni. Se simţea ca o găleată de gunoi pentru faptele şi urile altora. El, ca persoană, nu făcea nimic. Cu excepţia dăţii cînd îl pocnise pe taică-său,

niciodată nu acţionase independent, iar fapta aceea, unica lui faptă, atrăsese după sine nişte informaţii nedorite, precum şi o oarecare responsabilitate vizavi de acele informaţii. Cînd taică-său îi povestise despre Ruth, începuse şi el s-o dispreţuiască, deşi se simţea manipulat; avea senzaţia că, pe nedrept, i se pusese pe umeri o povară. Nu merita să păţească aşa ceva. Nimic din lucrurile acelea nu se petrecuse din vina lui, or el nu voia să mai trebuiască să se gîndească sau să întreprindă ceva în virtutea acelor motive.

Încrederea placidă în justeţea argumentelor sale îi dădea o stare de calm. Întins pe patul lui Guitar, îşi aminti acum că aceeaşi convingere în justeţea faptelor lui îl determinase să o urmărească pe maică-sa, ca un agent secret, atunci cînd plecase ea odată de-acasă, cu vreo două săptămîni în urmă.

Întorcîndu-se acasă de la o petrecere, tocmai parcase lîngă trotuar Buickul lui Macon şi stinsese farurile cînd o văzuse pe maică-sa mergînd pe Not Doctor Street, la cîţiva metri în faţa lui. Era unu şi jumătate noaptea, dar în ciuda orei înaintate şi a faptului că Ruth avea faţa ascunsă de gulerul ridicat al mantoului, nimic din atitudinea ei nu sugera că ar încerca cumva să treacă neobservată. Dimpotrivă, mergea înainte cu paşi hotărîţi. Deşi nu se grăbea, era limpede că avea o ţintă precisă. Avea mersul acela ponderat, dar ferm al femeilor modeste, dar respectabile, care ştiu că au o treabă de rezolvat.

Cînd Ruth dădu colţul străzii, Milkman mai aşteptă un minut şi porni maşina. Alunecînd ca o umbră pe stradă, fără să tureze motorul, vira şi el după colţ. Maică-sa stătea în staţia de autobuz, aşa că Milkman trebui să staţioneze, retras în beznă, pînă veni autobuzul în care se sui Ruth.

Sigur nu era vorba de vreo întîlnire de amor. Dacă ar

fi fost aşa, bărbatul ar fi venit s-o ia de undeva, din apropierea casei. Care bărbat ar fi acceptat ca iubita lui să umble noaptea cu mijloace de transport în comun ca să vină la un rendez-vous cu el? Mai ales o femeie în vîrstă ca Ruth. Şi, de fapt, care bărbat ar mai putea dori o femeie de peste şaizeci de ani?!

Fusese un coşmar ca să se ţină după autobuz; avea opriri foarte dese şi foarte lungi, iar pentru el era foarte dificil să meargă discret în spate, să se ferească de ochii pasagerilor şi să fie atent, totodată, dacă ea coboară sau nu. Milkman porni radioul în maşină, însă muzica, în loc să-i destindă nervii, nu făcu decît să-l tensioneze şi mai tare. Era foarte agitat şi se gîndea deja serios că poate ar fi mai bine să se întoarcă acasă.

În final, autobuzul a oprit la gară. Era capăt de linie. Acolo, printre puţinii pasageri care mai rămăseseră, o văzu intrînd în sala de aşteptare a gării. Îşi zise că o să-i scape. Se temea că nu va reuşi să vadă în ce tren se va urca Ruth. Se gîndi din nou se se întoarcă acasă. Era tîrziu, el era sfîrşit de oboseală şi nici nu voia să fie pus în situaţia de a mai afla cine ştie ce despre maică-sa. Dar, dacă tot ajunsese pînă aici, ar fi fost o prostie să renunţe tocmai acum şi să lase lucrurile suspendate pentru totdeauna. Parcă maşina şi se îndreptă încet spre gară. Poate că nici nu pleacă totuşi cu trenul, gîndi el. Poate că o găseşte în clădirea gării.

Se uită în jur, precaut, înainte de a deschide uşa. Înăuntru, Ruth nu se vedea pe nicăieri. Era o clădire mică, urîtă. Veche, dar bine luminată. Pe unul dintre pereţii modestei săli de aşteptare se profila stema statului Michigan, în culori stridente, pictată probabil, în orele de practică, de către elevii vreunei şcoli de artă. Faţă în faţă, doi cerbi roz apăreau acolo ridicaţi pe picioarele din spate, cu un vultur între ei, în dreptul ochilor privitorului. Vul-

turul avea aripile desfăcute şi semăna cu nişte umeri ridicaţi. Ţinea capul întors spre stînga; un ochi de-al păsării sfredelea crunt ochii unui cerb. Sub stemă, pe o panglică lungă se întindeau nişte cuvinte latineşti purpurii: *Si Quaeris Peninsulam Amoenam Circumspice.* Milkman nu ştia limba latină şi nici nu înţelegea de ce pe stema acestui ţinut de cuguari* era pictat un căprior. Sau animalele alea erau căprioare? Îşi aminti cum îi povestise Guitar că omorîse o căprioară. „Un bărbat n-ar trebui să facă aşa ceva." Milkman simţi un fior, ca o remuşcare, dar se scutură repede, încercînd să uite, şi reîncepu să o caute pe maică-sa. Se duse pînă în spatele gării. Nici urmă de Ruth. Pe urmă, observă că exista un peron sus, la care se ajungea pe nişte scări; pe peretele lateral se vedea o săgeată cu cuvintele SUBURBIILE FAIRFIELD ŞI NORTHEASTERN. Poate că Ruth era acolo sus. Porni prudent spre scări, privind în sus şi de jur împrejur ca să fie sigur că nu-i scapă nimic. Un megafon rupse liniştea gării, anunţînd sosirea trenului de două şi cincisprezece spre Fairfield Heights, care pleca de la peronul de deasupra. Se repezi în sus pe scări exact la timp ca să o vadă pe Ruth urcîndu-se într-un vagon şi reuşi în ultimul moment să se suie şi el în altul.

Trenul făcu zece halte la intervale de aproximativ zece minute. La fiecare popas, Milkman se apleca în afară ca să vadă dacă Ruth nu a coborît cumva acolo. După a şasea haltă îl întrebă pe conductor cînd era următorul tren care se întorcea în oraş. „Cinci patruzeci şi cinci a.m.", spuse el.

Milkman se uită la ceas. Era deja ora trei. Cînd, peste o jumătate de ceas, conductorul anunţă „Fairfield Heights. Capăt de linie", Milkman se uită iar afară şi de data asta

---

* Pumă; locuitor din Michigan (amer. fam.) (n.r.).

o văzu pe Ruth coborînd din tren. Se piti în spatele construcţiei din lemn unde se adăposteau de vînt pasagerii care aşteptau trenul. La un moment dat auzi de pe scări lipăitul tălpilor ei late de cauciuc care coborau de pe peron.

Dincolo de refugiul din lemn, în lungul străzii de dedesubt, erau multe prăvălii – dar toate închise acum: chioşcuri de ziare, cafenele, papetării. Case de locuit, însă, niciuna. Bogătaşii din Fairfield nu stăteau lîngă gară; chiar şi de pe şosea, rar dacă zăreai ici şi colo vreo casă mai răsărită. Cu toate acestea, Ruth mergea neabătută înainte şi doar în cîteva minute ajunse la aleea largă şi şerpuită care ducea în Cimitirul Fairfield.

Holbîndu-se acum la bolta frumoasă din fier de deasupra intrării, Milkman îşi aminti crîmpeie din sporovăielile maică-sii, despre cît se chinuise ea să găsească un cimitir pentru trupul doctorului – altul decît cel în care negrii erau îngropaţi împreună, în aceeaşi zonă, separat de albi. Şi, în urmă cu patruzeci de ani, Fairfield era încă o regiune rurală, cu un cimitir prea mic pentru ca lumea să se mai formalizeze dacă morţii îngropaţi acolo erau albi sau negri.

Milkman se rezemă de un copac şi aşteptă la intrare. Acum ştia, dacă avusese cumva vreun dubiu, că tot ceea ce îi povestise taică-său era adevărat. Ruth era o femeie proastă, egoistă, ciudată şi chiar obscenă. Se simţi din nou ofensat. De ce niciunul din familia lui nu putea fi o fiinţă normală?

Trebui să aştepte un ceas pînă ce Ruth să iasă din cimitir.

– Bună, mamă, spuse el.

Încercase să vorbească pe un ton cît mai crud cu putinţă; şi înadins îi ieşise brusc în faţă, de după copac, ca s-o sperie.

Ceea ce şi reuşi. Ruth se poticni înspăimîntată, cu gura căscată, de parcă n-ar mai fi avut aer.

– Macon! Tu erai? Tu, aici? Oh, Doamne. Ce...

Se căznea din răsputeri să domolească lucrurile, zîmbind anemic şi clipind des, căutîndu-şi cuvintele, bunele maniere, decenţa.

Milkman o opri.

– Ai venit să te întinzi pe mormîntul tatălui tău? Asta faci tu de atîţia ani de zile? Vii din cînd în cînd să-ţi petreci noaptea cu taică-tău?

Umerii lui Ruth părură să se prăbuşească. Cu o voce surprinzător de fermă însă, reuşi să spună:

– Hai să pornim spre gară.

Niciunul n-a scos vreun cuvînt în cele patruzeci şi cinci de minute cît au stat în micul refugiu de lîngă calea ferată, aşteptînd să vină trenul care mergea înapoi în oraş. Soarele se ivi timid, dezvăluind numele îndrăgostiţilor scrijelite pe zid. Cîţiva bărbaţi urcau treptele care duceau spre peron.

Cînd trenul ieşi cu spatele din depou, ei tot nu schimbaseră nicio vorbă. Abia cînd roţile începură să se învîrtă pe şine, iar locomotiva îşi mai drese glasul, Ruth îşi dădu drumul, dar direct din mijlocul unei fraze, de parcă şi-ar fi repetat-o în minte încă de cînd plecase cu fiul ei de la Cimitirul Fairfield.

– ... fiindcă realitatea e că sînt o femeie mică. Nu măruntă, ci mică. Şi sînt mică fiindcă am fost strivită. Am trăit într-o casă mare şi impozantă care m-a strivit pînă am devenit mică de tot. N-am avut prieteni, doar colegi de şcoală care voiau să pună mîna pe rochiile şi pe ciorapii mei albi de mătase. Cred că nici n-am simţit nevoia de un prieten, fiindcă l-am avut pe el. Eu eram mică, dar el era mare. Singura persoană căreia i-a păsat vreodată cu adevărat dacă trăiesc sau mor. Pe mulţi oa-

meni îi *interesa* dacă trăiesc sau mor, însă lui îi păsa. Nu a fost un om bun, Macon. Categoric, era un bărbat arogant, adesea nesăbuit şi distrugător. Însă îi păsa dacă şi cum trăiesc, aşa că asta e, aşa stau lucrurile, fiindcă nimănui altcuiva pe lume nu i-a mai păsat de mine. Iar pentru asta eram în stare să fac orice. Era important pentru mine să fiu în prezenţa lui, printre lucrurile lui, lucrurile pe care le folosea el, pe care le atingea el. Mai tîrziu a contat pentru mine doar să ştiu că el există pe lume. Cînd s-a prăpădit, am continuat să reaprind întruna sentimentul acela că el tot îmi mai poartă de grijă. Nu sînt o femeie ciudată. Sînt o femeie mică. Nu ştiu ce ţi-o fi spus tatăl tău despre mine, acolo în magazinul ăla unde staţi toată ziua. Însă ştiu, aşa cum ştiu cum mă cheamă, că nu ţi-a spus decît ceea ce-l avantaja pe el. Ştiu că nu ţi-a spus niciodată că el l-a ucis pe tata şi că el a încercat să te ucidă şi pe tine. Fiindcă voi amîndoi m-aţi făcut să nu mai fiu atentă la el. Şi ştiu că nu ţi-a povestit niciodată cum i-a aruncat tatei medicamentele la gunoi, dar e adevărat. Nu l-am mai putut salva pe tata. Macon l-a lăsat fără doctorii, iar eu n-am ştiut nimic. Nici pe tine n-aş fi putut să te salvez dacă n-ar fi fost Pilate. Datorită ei, în primul rînd, ai venit tu pe lume.

– Pilate? se dezmetici Milkman.

Pînă atunci ascultase plictisit spusele maică-sii, ştiind că oricum încerca să-l înşele.

– Da, Pilate. Draga, nebuna, adorabila Pilate. Taică-tău şi cu mine nu mai avusesem relaţii fizice de cînd murise tata, cînd Lena şi Corinthians erau nici gîgîlici. Ne-am certat îngrozitor. M-a ameninţat că mă omoară. Eu l-am ameninţat că mă duc la poliţie, ca să le spun ce îi făcuse el lui taică-meu. N-am făcut niciunul nimic. Presupun că banii lui taică-meu contau mai mult pentru el decît satisfacţia de a mă ucide. Dar eu aş fi murit bucuroasă

dacă n-ar fi fost copilaşii mei. Însă, într-adevăr, el s-a mutat în altă cameră, iar lucrurile au rămas aşa pînă cînd eu n-am mai putut suporta. Ajunsesem să mă gîndesc că mai bine mor decît să mai trăiesc aşa. Fără ca nimeni să nu se atingă de mine sau, poate, măcar să pară că ar vrea să se atingă de mine. Atunci am început să mă duc la Fairfield. Ca să vorbesc. Ca să vorbesc cu cineva care să vrea să mă asculte şi care să nu rîdă de mine. Cineva în care să am încredere. Cineva care să aibă încredere în mine. Cineva care... manifesta interes faţă de mine. De mine, ca persoană. Nu-mi păsa dacă acel cineva era sub pămînt. Ştii, aveam douăzeci de ani cînd tatăl tău n-a mai vrut să doarmă în acelaşi pat cu mine. E greu, Macon. Foarte greu. Cînd ajunsesem de vreo treizeci de ani... cred că deja mi-era teamă să nu mor aşa. Fără să se mai fi atins cineva de mine. Dar pe urmă a venit Pilate. A venit în oraşul ăsta de parcă ar fi fost proprietatea ei. Pilate, cu Reba şi cu fetiţa Rebei, Hagar. Pilate a venit imediat să-l vadă pe Macon şi, de îndată ce a dat ochii cu mine, a ştiut care era necazul meu. Şi m-a întrebat într-o bună zi: „Îl doreşti?" „Doresc un bărbat", i-am zis eu. „E la fel de bun ca oricare alt bărbat", a spus ea. „În afară de asta, o să rămîi însărcinată, aşa că mai bine ca ăla mic să fie al lui. Se cuvine să aibă un fiu. Altminteri, s-a isprăvit cu neamul nostru." M-a pus să fac nişte chestii foarte ciudate. Şi mi-a dat să-i bag în mîncare un fel de iarbă cenuşiu-verzuie, îşi aminti Ruth rîzînd. Parc-aş fi fost doctor sau un chimist care face o importantă experienţă ştiinţifică. Dar a mers. Macon a venit la mine patru zile. Ba chiar s-a întors de la serviciu în miezul zilei ca să fie cu mine. Părea contrariat, dar a venit. După aceea s-a terminat. Iar peste două luni eram gravidă. Cînd a aflat, imediat a bănuit-o pe Pilate şi mi-a zis să lepăd copilul. Dar eu n-am vrut, iar Pilate m-a ajutat să-i ţin

piept. N-aş fi avut atîta putere fără ea. Mi-a salvat viaţa. Şi ţie la fel, Macon. Pilate ţi-a salvat viaţa. Te-a păzit tot timpul de parcă ai fi fost copilul ei. Pîn-a dat-o afară din casă taică-tău.

Milkman stătea cu capul proptit în bara rece de metal a scaunului din faţă. Pe urmă se întoarse spre maică-sa:

– Ai stat în pat cu tatăl tău cînd era mort? Goală?

– Nu. Dar într-adevăr m-am aşezat în genunchi, doar cu furoul pe mine, acolo, lîngă patul lui, şi i-am sărutat degetele. Ce degete frumoase avea. Singura parte din el care nu era...

– M-ai alăptat.

– Da.

– Şi cînd eram... mare. Prea mare.

Ruth se întoarse spre fiul ei. Înalţă capul şi se uită adînc în ochii lui.

– M-am şi rugat pentru tine. Noapte de noapte. Zi de zi. În genunchi. Spune-mi, te rog, ce rău am putut să-ţi fac rugîndu-mă pentru tine în genunchi?

Acesta fusese începutul. Acum se va termina totul. Peste puţin timp ea va intra pe uşă, iar de data asta o va lăsa să-şi ducă fapta la bun sfîrşit. După aceea, nimeni nu-şi va mai aminti că a existat şi el pe lume. Nimeni nu va mai pomeni vreodată de Magdalene zisă Lena şi de First Corinthians; nimeni nu va mai şti că tatăl lui vrusese să-l omoare înainte de naştere. Nimeni nu-şi va mai aminti de amărăciunea aceea scăpărătoare dintre taică-său şi maică-sa, o amărăciune netedă şi încremenită ca oţelul. Şi nici el nu va mai avea coşmaruri în care să audă cuvintele acelea teribile rostite de mama lui: Ce rău? Ce rău am putut să-ţi fac rugîndu-mă pentru tine în genunchi?

Auzea zgomotul paşilor ei, pe urmă zgomotul clanţei

de la uşă. Ştia, fără să deschidă ochii, că era acolo, că se uita la el pe fereastră.

Hagar. Ucigătoarea Hagar, iscusită în mînuirea tîrnăcopului, Hagar, care, la scurt timp după biletul de adio cu „îţi mulţumesc" pe care i-l dăduse el de Crăciun, în fiecare lună ajungea să caute prin butoaie, dulapuri, pe rafturile din pivniţă vreo armă cu care să-şi omoare adevărata dragoste.

Acel „îţi mulţumesc" o sfredelea pînă în măduva oaselor, dar nu din cauza asta scotocea ca nebuna prin dulapuri după arme fatale. Ajunsese în halul ăsta după ce văzuse braţele lui Milkman pe după umerii unei fete care îşi revărsa părul arămiu mătăsos peste mîneca hainei lui. Erau amîndoi la cîrciuma lui Mary, surîzînd spre paharele de Jack Daniels cu gheaţă. Fata semăna puţin cu Corinthians sau Lena de la spate, iar cînd s-a întors, rîzînd, spre Milkman, iar Hagar i-a văzut ochii cenuşii, din pumnul pe care îl simţise ca un pietroi în piept de la Crăciun încoace se desprinse, ca o lamă de cuţit, degetul arătător. Cu regularitatea cu care luna nouă îşi aduna mareea dedesubt, Hagar căuta o armă, după care ieşea pe furiş din casă şi pleca să-l găsească pe bărbatul pentru care era ea încredinţată că fusese adusă pe lume. Faptul că era cu cinci ani mai mare decît el şi totodată verişoara lui nu stingea cu nimic focul patimii ei. De fapt, maturitatea şi rudenia de sînge îi schimbau pasiunea în fierbinţeală, devenind mai mult pătimire decît patimă. Literalmente, o dobora noaptea şi o scula în picioare dimineaţa, căci cînd se tîra seara în pat, la capătul încă unei zile în care fusese lipsită de prezenţa lui, inima îi bătea sub coaste ca o mănuşă de box. Şi dimineaţa, cu mult timp înainte de a se trezi din somn, o apuca un dor atît de amar şi de puternic, încît se deştepta brusc fără să fi visat nimic.

Se foia prin casă, pe verandă, pe străzi, pînă la tarabele cu fructe şi la măcelărie, ca o stafie care nu-şi găseşte liniştea nicăieri şi în nimic. Nici în roşia ruptă atunci din grădină, pe care bunică-sa o tăia în două şi o săra un pic, îmbiind-o să guste. Nici în serviciul de şase farfurii din sticlă roz pe care Reba îl cîştigase la Tivoli Theatre. Şi nici în lumînarea de ceară sculptată pe care amîndouă o făcuseră pentru ea, Pilate picurînd ceara şi Reba scrijelind pe ea floricele cu o pilă fină de unghii, punînd apoi lumînarea pe noptiera de la patul ei, într-un sfeşnic adevărat cumpărat de la magazin. Nici măcar în soarele fierbinte de la amiază sau în serile întunecate ca oceanul. Nimic nu o putea face să nu se mai gîndească la buzele pe care Milkman nu le mai săruta, la picioarele care nu mai alergau spre el, la ochii care nu-l mai contemplau, la mîinile care nu mai mîngîiau mîinile lui.

Se mai juca uneori cu sînii ei rămaşi nedezmierdaţi, dar la un moment dat letargia dispărea de la sine, iar în locul ei apărea sălbăticia, răutatea concentrată a unui potop sau a unei avalanşe de zăpadă despre care doar nişte observatori, zburînd în ajutor cu elicopterul, ar putea crede că e doar un fenomen natural indiferent, dar despre care victimele, înainte de a-şi da sufletul, ştiu că a fost intenţionat şi dirijat împotriva lor. O violenţă calculată, ca de rechin, creştea în ea şi, aidoma unei vrăjitoare care zboară prin noapte călare pe mătura ei spre vreun infanticid ritual, vibrînd toată de plăcerea provocată de vîntul negru, ca şi de coada măturii dintre picioare; aidoma unei mirese peste măsură de plictisite, care îşi face griji în legătură cu refuzul pe care i-l aruncase în faţă soţului, dar şi cu eficienţa minciunii din care îşi ţesuse motivele; şi aidoma oricărei regine şi oricărei curtezane frapate de splendoarea inelului ei cu smarald, în timp ce răsturna din el otrava în vinul roşu din pahar, Hagar se umplea şi

ea de energie din detaliile misiunii ei. Îl pîndea şi îl hărţuia tot timpul. Ori de cîte ori pumnul care zvîcnea în pieptul ei se transforma în degetul întins acuzator, atunci cînd, decît să nu-l vadă deloc, orice contact cu el părea acceptabil, Hagar îl hărţuia. Dacă nu putea avea dragostea lui (iar posibilitatea ca el să nu se gîndească la ea era intolerabilă), atunci măcar să fie sigură că el îi ştie de frică.

În asemenea zile, cu părul vîlvoi ca un nor de furtună, Hagar bîntuia prin Southside şi pe Not Doctor Street pînă îl găsea. Uneori îi lua două, trei zile, iar oamenii care o vedeau lansau zvonul că lui Hagar „iar i-a căşunat pe Milkman". Femeile o urmăreau de la fereastră. Bărbaţii ridicau privirea de la partida de dame pe care o jucau şi se întrebau dacă de data asta Hagar va reuşi ce urmărea. Nu se mirau niciodată de gesturile disperate la care ajungeau să recurgă oamenii trădaţi în dragoste. Văzuseră la viaţa lor femei scoţîndu-şi rochiile şi urlînd ca nişte cătele după iubirea lor pierdută. Şi bărbaţi înmărmuriţi de durere după iubirea lor pierdută. „Slavă Domnului că am fost cruţat de iubiri de-astea apuse", şopteau între ei aceşti spectatori. Empire State era un bun exemplu de bărbat care suferise din dragoste. Se însurase cu o fată albă în Franţa şi o adusese acasă. Fericit ca o muscă şi cam la fel de harnic, după ce-a trăit vreo şase ani cu ea, Empire State a prins-o acasă cu alt bărbat. Tot un negru. Iar cînd a descoperit că nevasta lui albă nu-l iubea numai pe el, nu-l iubea doar pe celălalt negru, ci că iubea întreaga rasă, Empire State s-a aşezat jos, a închis gura şi de-atunci n-a mai scos niciun cuvînt. Railroad Tommy l-a angajat ca portar ca să-l salveze de la azilul de săraci sau de nebuni.

Aşadar, incursiunile lui Hagar făceau parte din misterul acela al dragostei care te trage pe sfoară şi, deşi

manifestarea ei îi interesa pe toţi enorm, consecinţele îi lăsau indiferenţi. În fond, n-avea decît să se înveţe minte să se mai combine cu propria verişoară.

Din fericire pentru Milkman, Hagar se dovedise deocamdată cea mai nătîngă ucigaşă din lume. Înfricoşată pînă la veneraţie (chiar şi cînd spumega de furie) în prezenţa victimei ei, Hagar tremura violent, iar loviturile de cuţit, de ciocan sau de tîrnăcop nu-şi atingeau ţinta. De îndată ce tentativa de omor era zădărnicită de el, apucînd-o de încheitura mîinii sau trăgîndu-i una în falcă, Hagar se închidea în sine şi vărsa lacrimi purificatoare chiar acolo, în faţa lui, dar şi mai tîrziu, sub cureaua lui Pilate – căreia i se supunea, răsuflînd uşurată. Pilate o bătea, Reba ţipa şi Hagar se aşeza pe vine. Pînă data viitoare. Adică acum, cînd Hagar apăsă pe clanţa de la odaia lui Guitar.

Uşa era încuiată. Hagar încălecă atunci peste grilajul verandei şi încercă să deschidă fereastra pe dinafară. Milkman auzi zgomotele, auzi zgîlţîielile ferestrei, dar refuză să se mişte sau să-şi ia braţul de pe ochi. Nu se mişcă nici cînd auzi zdrăngănitul şi zuruitul de geam spart.

Hagar se încălţă la loc înainte de a băga mîna prin gaura făcută în fereastră pentru a răsuci mînerul. Îi luă mult timp pînă reuşi să salte geamul. Stătea aplecată într-o parte peste grilaj, sprijinindu-se cu toată greutatea corpului pe un singur picior. Pînă la urmă, fereastra glisă în sus, dar strîmb, nu pe şanţul ramei.

Milkman refuza să se uite. Era năduşit pe şira spinării, iar transpiraţia i se prelingea de la subsuori pe trunchi în jos. Stătea lungit acolo, neclintit ca lumina dimineţii, şi absorbea energia lumii în propria lui voinţă. Pe care şi-o folosea ca să-i dorească ei moartea. Ori o să mă omoare pe mine, ori o să cadă ea moartă. Ori mi-e dat să trăiesc

pe lumea asta aşa cum vreau eu, ori o să mor din cauza asta. Dacă mi-e dat să trăiesc, atunci vreau ca ea să moară. Ori una, ori alta. Eu sau ea. Alege.

Mori, Hagar. Mori. Mori. Mori.

Dar Hagar nu murea. Se tîrî înăuntru în cameră şi se duse spre patul de fier. În mînă ţinea un cuţit de măcelărie pe care îl ridică deasupra capului şi îl coborî greu spre pielea netedă de la gît care se vedea deasupra gulerului lui de la cămaşă. Cuţitul îl lovi în claviculă şi devie spre umăr. O mică crestătură în piele începu să sîngereze. Milkman tresări, dar nu-şi mişcă braţul, nici nu deschise ochii. Hagar ridică din nou cuţitul, de data asta cu amîndouă mîinile, dar constată că nu era în stare să mai coboare braţele. Oricît se forţa, articulaţia umerilor îi înţepenise. Trecură zece secunde. Cincisprezece. Femeia paralizată şi bărbatul înlemnit.

La a treizecea secundă, Milkman ştiu că el cîştigase. Mişcă braţul şi deschise ochii. Îşi plimbă privirea pe braţele ei încordate, ridicate şi acum.

Oh, gîndi ea cînd îi văzu faţa, uitasem cît de frumos e.

Milkman se aşeză în capul oaselor, puse picioarele pe podea şi se ridică.

– Dacă rămîi cu mîinile exact în poziţia asta, spuse el, şi pe urmă le cobori drept în jos, dar drept în jos şi repede, poţi să-ţi înfigi cuţitul ăla exact în găoază. De ce nu o faci? Fiindcă în felul ăsta scapi de toate problemele, spuse el, bătînd-o uşor pe obraz, după care întoarse spatele ochilor ei mari, întunecoşi, rugători şi goi.

Hagar rămase aşa multă vreme. Trebui să treacă şi mai mult timp chiar pînă s-o găsească, totuşi, careva. Ar fi putut însă să-şi dea seama unde se află. Desigur, cu condiţia ca cineva să-i fi simţit lipsa. Pînă şi Ruth ştia acum. În urmă cu o săptămînă aflase de la Freddie că

Hagar încercase să-l ucidă pe Milkman de şase ori în tot atîtea luni. Holbîndu-se la dinţii lui aurii, Ruth spusese: „Hagar?". Nu o mai văzuse de ani de zile; fusese acasă la Pilate doar o dată în viaţa ei – şi asta demult de tot.

– Hagar?

– Da. Hagar.

– Pilate ştie?

– Sigur că da. O bate de fiecare dată, dar tot degeaba.

Ruth răsuflă uşurată. O clipă îşi imaginase că Pilate, datorită căreia fiul ei putuse veni pe lume, îşi pusese în gînd acum să-l vadă mort. Dar imediat după acest moment de uşurare, se simţi jignită că Milkman nu venise personal să-i povestească. Pe urmă realiză că de fapt el nu-i spunea ei nimic, şi că nu mai spusese nimic de ani de zile. Fiul ei nu fusese niciodată o persoană pentru ea, o persoană cu adevărat separată, reală. Fusese întotdeauna o pasiune. Fiindcă îşi dorise cu atîta disperare să se culce cu soţul ei şi să mai aibă un copil cu el, fiul născut de ea fusese zămislit în primul rînd din dorinţa unei legături între ea şi Macon, ceva care să-i ţină împreună şi să reinstaureze relaţia sexuală dintre ei. Chiar înainte să se nască, băiatul a fost un sentiment puternic – un sentiment provocat de prafurile acelea păcătoase, verzuicenuşii pe care Pilate i le dăduse ca să le amestece cu apă de ploaie şi să le pună în mîncare. Cînd şi-a revenit, însă, după cele cîteva zile de hipnoză sexuală, Macon era ca turbat, iar mai tîrziu, cînd a aflat că era gravidă, a încercat să o convingă să avorteze. Pe urmă, fătul a devenit greaţa aceea cauzată de cana cu ulei de ricin pe care Macon a silit-o să o bea, apoi oala încinsă în care fusese apă clocotită pe care a trebuit să se aşeze, apoi lichidul cu săpun folosit ca un fel ce clismă, o andrea de tricotat (introdusese doar vîrful, stînd pe vine în baie, plîngînd, speriată de bărbatul care patrula afară prin faţa

uşii) şi în cele din urmă, cînd el i-a tras un pumn în burtă (se pregătea să-i ia din faţă farfuria în care mîncase micul dejun cînd el s-a uitat la burta ei şi i-a tras un pumn), Ruth a fugit pînă în Southside ca s-o caute pe Pilate. Nu mai fusese niciodată pe jos în partea aceea a oraşului, însă ştia strada pe care locuia Pilate, deşi nu şi casa. Pilate nu avea telefon şi nici număr la casă. Ruth a întrebat un trecător unde locuia Pilate şi a fost îndrumată spre o casă îngustă cafenie, construită cumva mai departe de drumul nepavat. Pilate şedea pe un scaun; Reba o tundea pe Pilate cu o foarfecă de frizer. Era prima oară cînd o vedea pe Hagar, care avea patru-cinci ani pe-atunci. Bucălată, cu patru codiţe lungi – două ca nişte cornițe răsucite deasupra urechilor, două mai lungi, pe spate, pornind de la ceafă. Pilate o alină pe Ruth, îi dădu o piersică pe care ea nu putu să o mănînce fiindcă puful de pe coajă îi făcea greaţă. Ascultă ce îi povestea Ruth şi o trimise pe Reba la magazin ca să cumpere o pungă de mălai. Presără un pic de mălai în palmă şi i-l dădu lui Ruth, care, cuminte, luă puţin între degete şi vîrî în gură. Cînd simţi gustul de mălai crocant, mai ceru, aşa că pînă la plecare mîncă jumătate din conţinutul pungii. (De atunci înainte mînca mălai, aşchii de gheaţă, nuci şi, dacă o apuca senzaţia de rău, băga în gură cîteva pietricele. „Cînd eşti însărcinată, trebuie să mănînci ce-i e poftă copilaşului", spunea Pilate. „Fiindcă altminteri o să vină pe lume înfometat după ce n-ai vrut tu să-i dai cînd era în burtă." Ruth simţea mereu nevoia să muşte, să mestece ceva. Ca o pisică ce zgîrie întruna cu ghearele, Ruth căuta mereu alimente crocante, iar dacă nu avea nimic de mestecat, scrîşnea din dinţi.)

Crănţănind mălaiul din gură, Ruth se lăsă dusă de Pilate în dormitor, unde femeia improviză un fel de burtieră şi i-o strînse peste pelvis, zicîndu-i să n-o dea jos

pînă în luna a patra şi „să nu mai înghită nicio porcărie de la Macon şi nici să nu-şi mai vîre în vagin alte prostii". Îi mai spuse şi să nu-şi mai facă griji. Macon nu o va mai necăji; ea, Pilate, va avea grijă să fie aşa. (Peste ani şi ani, Ruth a aflat că Pilate pusese o păpuşică pe scaunul lui Macon, de la serviciu. O păpuşică-bărbat, cu un oscior de pui vopsit, înfipt între picioare şi cu un cerc roşu pictat pe pîntec. Macon a azvîrlit marioneta de pe scaun şi, cu un băţ, a împins-o pînă în baie, unde a îmbibat-o cu alcool şi a ars-o. Nouă chibrituri la rînd a trebuit să aprindă pînă ca focul să prindă şi să pătrundă în paiele şi cîlţii cu care era umplută păpuşa. Dar probabil că a ţinut minte burta aceea roşie ca focul, fiindcă după aceea nu s-a mai legat de Ruth.)

Cînd a născut copilaşul, a doua zi după ce stătuse în zăpadă, cu trandafirii de cîrpă la picioare şi un om cu aripi albastre deasupra capului, Ruth l-a considerat ca pe un fel de jucărie frumoasă, un prilej de destindere, o desfătare, o plăcere fizică în timp ce îl alăpta – pînă cînd Freddie (acelaşi Freddie) a surprins-o asupra faptului; după aceea, băiatul n-a mai fost pentru ea aceeaşi jucărie catifelată. A devenit un cîmp pe care, aidoma faimoşilor cowboy şi indieni din filme, ea şi soţul ei se luptau. Fiecare derutat de valorile celuilalt. Fiecare convins de propria-i puritate şi indignat de idioţenia pe care o vedea la celălalt. Ea era indianul, desigur, şi fusese înfrîntă de cowboy, renunţînd la pămîntul, obiceiurile şi integritatea ei şi devenind la picioarele lui şoimul cu aripi întinse pe care el păşea; resemnată cu soarta ei, dar nerenunţînd nici în ruptul capului la mici sfidări irelevante.

Dar cine era acest fiu al ei? Bărbatul acesta înalt care avea carne pe dinafară şi sentimente pe dinăuntru, despre care ea nu ştia nimic, deşi altcineva ştia suficient despre el încît să vrea să-l ucidă. Subit, lumea s-a deschis în faţa

ei ca una dintre lalelele ei imperiale şi şi-a dezvăluit pistilul galben, malefic. Ruth îşi cultivase propria nefericire, o modelase, făcuse din ea o artă şi o Cale. Acum vedea o altă lume, dincolo de lumea ei, o lume mai mare, mai răuvoitoare. Dincolo de patul cu baldachin în care Doctorul se umpluse de băşici şi putrezise (complet, în afară de mîinile lui frumoase, care erau singurul lucru pe care îl moştenise nepotul de la bunic). Dincolo de grădina ei şi de acvariul în care muriseră peştişorii ei de aur. Crezuse că se isprăvise totul. Că ea fusese mai tare decît uleiul de ricin şi decît aburii fierbinţi din oală, care îi opăriseră pielea aşa de rău încît urla de durere cînd trebuia să urineze sau să stea cu fiicele sale la masa unde acestea croiau şi coseau. Făcuse copilul pînă la urmă şi, chiar dacă prin asta nu izbutise să refacă ruptura dintre ea şi Macon, copilul acesta exista – unicul ei triumf.

Acum afla de la Freddie că nu, de fapt nu se isprăvise totul atunci, aşa cum crezuse ea. Cineva încerca şi acum să-l omoare. Cineva voia să o priveze de unica ei faptă agresivă, preschimbată într-o desăvîrşire regească. Iar persoana care punea în pericol viaţa lui era cineva din neamul lui Macon.

– E dureros, spuse ea cu glas tare, împăturind în buzunar banii de chirie luaţi de la Freddie. E dureros, să ştii.

Urcă treptele verandei şi se duse în bucătărie. Fără să conştientizeze mişcarea, izbi cu piciorul în uşa cămăruţei. Urmă un scîrţîit anemic, după care uşa se deschise. Ruth se uită la ea şi o închise la loc, tot cu piciorul. Acelaşi scîrţîit, şi uşa se deschise din nou.

– Ba să stai închisă, şopti ea. Închisă.

Şi uşa rămase închisă.

– Închisă? Auzi? Închisă. Închisă. Închisă.

Acum urla.

Magdalene zisă Lena, auzind răcnetele ei, coborî scările în fugă şi intră în bucătărie, unde maică-sa, stînd la chiuvetă, se holba la încuietoarea uşii şi îi poruncea să nu se mai deschidă.

– Mamă? spuse Lena înspăimîntată.

– Ce-i? făcu Ruth, ridicînd privirea spre ea.

– Nu ştiu... mi s-a părut că ai spus ceva.

– Cheamă pe cineva ca să repare uşa asta. Vreau să stea închisă. Închisă bine.

Lena se holbă la Ruth care se repezi grăbită pe lîngă ea, alergă în sus pe scări, şi, uluită, îşi acoperi gura cu degetele. Ruth avea şaizeci şi doi de ani. Lena habar n-avea că mama ei se putea mişca aşa de repede.

Pasiunile ei erau mărunte, dar profunde. De-atîta vreme privată de sex şi dependentă de autoexcitaţie, Ruth vedea în moartea iminentă a fiului ei anihilarea ultimei ocazii în care mai făcuse dragoste cu adevărat.

Cu acelaşi mers hotărît cu care obişnuia să se ducă la cimitir de şase sau şapte ori pe an, Ruth ieşi din casă, se sui în autobuzul numărul 26 şi se aşeză pe scaun exact în spatele şoferului. Îşi scoase ochelarii de la ochi şi îi şterse cu poalele fustei. Era senină şi concentrată ca întotdeauna cînd moartea îşi îndrepta atenţia spre cineva apropiat, aşa cum fusese şi cînd răsuflarea morţii se prefirase prin părul rărit al tatălui ei. Avea acelaşi calm, aceeaşi eficienţă cu care îl îngrijise pe doctor, proptindu-se cu palma în pieptul morţii ca să nu se apropie, alungînd-o, ţinîndu-l pe tatăl ei în viaţă chiar şi după ce acesta nu-şi mai dorea să trăiască, dincolo de durere pînă la scîrbă şi groază fiindcă trebuia să simtă mirosul morţii chiar în respiraţia lui. Dincolo de momentul în care el ajunsese prea bolnav ca să mai poată lupta împotriva eforturilor ei de a-l ţine în viaţă, lingav de ura absolută faţă de această

femeie care nu voia să-l lase în pace, ci continua să-l fixeze neclintit cu ochii ei strălucitori care, ca niște magneți, îl țineau departe de locul îngust de pământ spre care tînjea el.

Ruth își șterse ochelarii ca să poată vedea mai bine plăcuțele cu denumirea străzilor pe care trecea („Dacă mănînci cireșe, scapi de geamurile alea mici de la ochi", îi spusese Pilate), cu mintea goală, în afară de ideea fixă de a ajunge acolo – pe Darling Street, unde locuia Pilate și unde, bănuia ea, locuia și Hagar. Cum fusese posibil ca fetița aceea bucălată, cu păr lung și bogat să ajungă să vrea să-l înjunghie pe fiul lui Ruth? Poate că Freddie mințea. Poate. Rămînea de văzut.

Cînd băncile dispărură și începură să se vadă diverse prăvălioare printre șiruri de case prăpădite, Ruth trase de șnur. Coborî din autobuz și se îndreptă spre pasajul subteran care traversa Darling Street. Avea mult de mers. Cînd ajunse la casa lui Pilate, era lac de transpirație. Ușa era deschisă, dar înăuntru nu se vedea nimeni. În casă mirosea a fructe, iar Ruth își aminti de piersica de la care i se făcuse greață cînd fusese ultima oară aici. Uite și scaunul pe care se așezase, aproape prăvălindu-se. Acolo era suportul pentru confecționat lumînări, cratița în care săpunul de casă făcut de Pilate se întărise ca o lespede gălbui-cafenie. Casa aceasta fusese un refugiu atunci și, în ciuda furiei reci pe care Ruth o simțea acum, tot i se mai părea ca un han, ca un liman sigur. O fîșie de hîrtie lipicioasă pentru muște, perfect curată se ondula în jos din tavan, nu departe de un sac care atîrna tot acolo. Ruth se uită în dormitor și văzu trei pătuțuri și, ca fetița din poveste, se duse spre cel mai apropiat dintre ele și se așeză. Nu exista ușă din dos la această casă făcută din două încăperi, ci doar o cameră mare, unde stăteau ziua, și acest dormitor. Exista și o pivniță, în care se putea

intra doar de-afară, pe o uşă de metal, care se deschidea pieziş faţă de casă, spre nişte trepte de piatră.

Ruth şedea neclintită, aşteptînd ca furia şi hotărîrea ei să se cristalizeze. Se întreba al cui pat era acesta pe care se aşezase acum şi, ridicînd pătura, văzu doar pînza saltelei. La fel şi următorul pat, dar nu şi al treilea. Ăsta avea aşternut, pernă şi faţă de pernă. Probabil că-i al lui Hagar, se gîndi ea. Furia redeveni parcă lichidă şi începu să-i curgă prin mădulare. Ieşi din cameră, înăbuşindu-şi deliberat mînia ca să fie în stare să aştepte cît va fi nevoie, să aştepte pînă va veni cineva. Patrulînd în sus şi în jos prin camera mare, cu cotul de la fiecare braţ proptit în cealaltă palmă, Ruth auzi dintr-odată un fredonat care venea parcă din spatele casei. Pilate, îşi zise ea. Pilate fredona şi mesteca diverse lucruri în acelaşi timp. Ruth voia s-o întrebe întîi dacă era adevărat ce aflase de la Freddie. Avea nevoie de viziunea calmă a lui Pilate, de onestitatea şi echilibrul ei. După aceea va şti ce va avea de făcut. Dacă să îşi ia braţele de la piept şi să lase frîu liber furiei să acţioneze, sau... Parcă simţea şi acum gustul de mălai în gură, senzaţia minunată de a mesteca, de a crănţăni ceva. În realitate, scrîşnea doar din dinţi, coborînd de pe verandă şi îndreptîndu-se prin hăţişul de plante spre partea din spate a casei.

O femeie şedea pe o bancă, cu palmele încleştate între genunchi. Nu era Pilate. Ruth rămase nemişcată şi se uită la spinarea femeii. Văzută aşa, de la spate, nu arăta deloc ca moartea. Dimpotrivă, părea vulnerabilă, delicată, ca un trup uşor de rănit.

– Reba? zise ea.

Femeia se întoarse, privind-o cu nişte ochi atît de trişti cum Ruth nu mai văzuse vreodată.

– Reba a plecat, spuse ea pe un ton care sugera că absenţa persoanei era permanentă. Pot să te ajut cu ceva?

– Sînt Ruth Foster.

Hagar se crispă. O străfulgerare de emoţie îi străbătu tot corpul. Mama lui Milkman: silueta pe care o văzuse prin perdelele de la o fereastră de sus, în serile cînd stătea pe trotuarul de vizavi sperînd întîi să-l prindă, pe urmă doar să-l zărească, în cele din urmă doar să fie aproape de lucrurile din preajma lui. Serii lungi de veghi intime, noaptea, cu atît mai intime cu cît se manifestau ca o demenţă publică. Silueta pe care o zărise de vreo două ori, poate, cînd fereastra laterală se deschisese şi o femeie scuturase afară firimiturile de pe o faţă de masă sau praful din vreun covoraş. Era atît de copleşită acum de prezenţa mamei *lui* încît nu-şi mai amintea nimic din ceea ce Milkman îi va fi spus vreodată despre maică-sa sau din ceea ce mai auzise ea de la Pilate şi Reba. Hagar lăsă ca plăcerea morbidă să-i destindă faţa într-un zîmbet.

Ruth nu era impresionată. Moartea surîde întotdeauna. Şi respiră. Şi pare neputincioasă ca un oscior dezgolit, ca un punctişor negru pe nişte trandafiri superbi, ca o pieliţă fină pe un ochi de peşte mort.

– Vrei să-l omori, rosti Ruth pe un ton plat. Dacă te-atingi cumva de vreun fir de păr din capul lui, ferească Dumnezeu, dar am să-ţi tai beregata, să ştii.

Hagar părea uimită. Nu iubea nimic pe lumea asta în afară de fiul acestei femei, dorea mai mult ca orice ca el să trăiască, însă nu avea nici cel mai mic control asupra fiarei sălbatice care sălăşluia în ea. Subjugată de dragostea ei feroce, Hagar nu mai avea conştiinţa de sine, nu mai avea frică, dorinţe, putere de judecată. De aceea îi răspunse foarte serios lui Ruth:

– Voi încerca să n-o fac. Dar nu îţi pot face o promisiune certă.

Ruth auzi implorarea din cuvintele ei şi avu senzaţia

că nu mai privea acum o persoană, ci un impuls, o celulă, un corpuscul roşu care nu ştie, nici nu înţelege de ce simte că trebuie să-şi petreacă întreaga viaţă făcînd un singur lucru: înotînd în sus printr-un tunel întunecos spre muşchiul unei inimi sau spre nervul unui ochi care se hrănesc şi funcţionează prin el.

Hagar coborî pleoapele şi privi avid spre femeia care pînă atunci fusese doar o siluetă pentru ea. Femeia care dormea în aceeaşi casă cu el, care putea să-l cheme acasă, iar el să vină, care cunoştea misterul fiinţei lui, avea amintiri despre toată viaţa lui. Femeia care îl cunoştea, care văzuse cînd îi apăruseră primii dinţi, care îi băgase degetul în gură ca să-l frece uşor pe gingii cînd îl dureau. Care îl spălase la fund, pe penis, care îl ştersese cu un scutec alb cînd vomase laptele. Îl hrănise din sfîrcurile sînilor ei, îl ţinuse în braţe, strîns lipit de căldura trupului ei, ferit de rele; femeia care îşi desfăcuse picioarele mult mai larg decît o făcuse ea vreodată pentru el. Care chiar şi acum putea intra nestînjenită în camera lui dacă avea chef, care putea să-i miroasă hainele, să-i atingă pantofii şi să-şi pună capul pe perna pe care dormise el. Dar mai ales, mai presus de orice, această femeie slabă şi galbenă ca o lămîie ştia cu absolută certitudine un lucru pentru care Hagar ar fi fost în stare să şi moară: faptul că îl va vedea chiar în ziua aceea. Gelozia ei căpăta proporţii uriaşe, făcînd-o să tremure. Poate mai bine tu, se gîndea ea. Poate pe tine ar trebui să te omor. Poate atunci el va veni la mine şi mă va accepta. El e casa mea în această lume. Şi apoi, cu voce tare:

– El e casa mea în lumea asta.

– Iar eu sînt casa lui, spuse Ruth.

– Iar el n-ar da nici măcar un morman de găinaţuri pe niciunul dintre voi.

Se întoarseră atunci şi o văzură pe Pilate rezemată

de pervazul ferestrei. Niciuna nu ştia de cînd era Pilate acolo.

– Dar nici nu-i pot găsi vreo vină pentru asta. Cine-a mai pomenit ca două femei în toată firea să discute despre un bărbat ca şi cum omul ăsta ar fi o casă sau ar avea nevoie de-o casă. Nu e casă, e bărbat, şi indiferent ce ar avea el nevoie, n-are să-i dea niciuna dintre voi.

– Lasă-mă-n pace, mamă. Lasă-mă odată în pace.

– Te-a lăsat în pace toată lumea. Eşti complet singură. Dar dacă vrei să fii şi mai singură, îţi ard eu una săptămîna viitoare de te las latră.

– Nu mă mai necăji!

Hagar urla şi îşi înfigea degetele în păr. Era un gest banal de supărare, însă din stîngăcia cu care îl făcea Ruth înţelese că fata asta chiar o luase razna. Că toată sălbăticia din Southside se adunase aici. Nu sărăcia, murdăria sau gălăgia, nu doar pasiunea neostoită împinsă la extrem, în care pînă şi dragostea se exprimă cu ajutorul unui tîrnăcop, ci doar lipsa de control. Aici trăiai ştiind că în orice moment, oricine ar putea face orice. Nu genul de sălbăticie în care există o ordine sau o logică a leilor, copacilor, broaştelor şi a păsărilor, ci o sălbăticie sălbatică unde nu există nimic din toate astea.

Nu observase aşa ceva la Pilate, al cărei echilibru adumbrea toate excentricităţile şi care era, în orice caz, singura persoană suficient de puternică încît să-l înfrunte pe Macon. Deşi Ruth se speriase de ea prima oară cînd o văzuse – cînd Pilate bătuse la uşa bucătăriei, demult, căutîndu-l, cum i-a spus ea, pe fratele ei, Macon. (Lui Ruth îi mai era puţin frică de ea şi acum. Şi nu doar din cauză că Pilate are părul tuns scurt, ca un bărbat, sau că are nişte ochi mari şi somnoroşi, buzele fremătînde şi pielea netedă-netedă, fără păr, fără cicatrice şi fără riduri. Căci Ruth chiar a văzut – locul de pe burta lui Pilate

unde ar fi trebuit să fie buricul, dar nu e. Chiar dacă nu ţi-ar fi teamă de o femeie care n-are buric, tot ar trebui s-o iei măcar foarte în serios.)

Acum, ridică mîna, imperativ, iar Hagar încetă să scîncească.

– Stai jos aici. Stai jos. N-ai voie să mai ieşi din curte.

Hagar se făcu moale ca o cîrpă şi se duse încetişor înapoi la banca ei.

Pilate întoarse privirea spre Ruth.

– Vino înăuntru. Odihneşte-te puţin, înainte de a te sui iar în autobuzul ăla.

Se aşezară amîndouă la masă, una în faţa celeilalte.

– De la arşiţa asta, mi s-au zbîrcit toate piersicile, spuse Pilate, întinzînd mîna spre un coşuleţ. Dar cred că au mai rămas cîteva bune aici. Vrei să-ţi tai felii cîteva?

– Nu, mulţumesc, zise Ruth.

Acum tremura un pic. După tensiunea, furia, bravada precedentei sale stări de spirit, urmate de violenţa cuvintelor lui Pilate la adresa nepoatei sale, tonul acesta liniştit, de conversaţie mondenă, o dezarma, o arunca parcă prea repede şi prea brusc înapoi în demnitatea manierată care devenise o a doua natură pentru ea. Ruth ţinea mîinile apăsate în poală ca să nu se vadă cum tremurau.

Cît de diferite erau cele două femei. Una neagră, cealaltă galbenă ca lămîia. Una încorsetată, cealaltă goală puşcă sub rochie. Una citită, dar necălătorită. Cealaltă citise doar o carte de geografie, dar fusese dintr-un capăt în altul al ţării. Una întru totul dependentă de bani în viaţă, cealaltă indiferentă faţă de bani. Dar astea erau lucrurile neînsemnate. Similarităţile lor erau profunde. Amîndouă erau vital interesate de fiul lui Macon Dead şi amîndouă comunicau strîns, dincolo de mormînt, cu taţii lor.

– Ultima oară cînd am mai fost aici mi-ai oferit o piersică. Atunci am venit la tine în legătură cu fiul meu.

Pilate încuviinţă dînd din cap şi, cu unghia degetului mare de la mîna dreaptă, despică piersica.

– Nu vei fi capabilă s-o ierţi niciodată. Oricît ai încerca, dacă ai face-o, nu vei fi capabilă s-o ierţi niciodată. Dar mie mi se pare că ar trebui să poţi măcar s-o înţelegi. Gîndeşte-te un pic. Ai fi gata s-o omori – în fine, să-i faci un rău, oricum – fiindcă vrea să-ţi ia fiul de lîngă tine. Este duşmanca ta fiindcă vrea să-l ia din viaţa ta. Ei bine, şi în mintea ei există ideea că cineva vrea să-l ia din viaţa ei – pe el. Aşa că el e duşmanul ei. El e cel care vrea să iasă din viaţa ei. Iar ea îl va omorî ca el să nu poată face aşa ceva. Vreau să zic, de fapt, că amîndouă aveţi aceeaşi idee în cap. Mă străduiesc din răsputeri să o împiedic să facă aşa ceva. E tot copilul meu şi ea, într-un fel, dar o scutur bine ori de cîte ori încearcă să-l omoare. Doar fiindcă încearcă, bagă de seamă, pentru că un lucru ştiu sigur: nu se va potoli niciodată. El a venit pe lume luptîndu-se să nu fie ucis. Cînd era în burta ta, propriul lui tată a vrut să-l omoare. Ba chiar l-ai ajutat şi tu oarecum. A trebuit să opună rezistenţă la uleiul de ricin, la andrelele de tricotat, la aburii fierbinţi care puteau să-l ardă şi nici eu nu mai ştiu la ce alte rele puse la cale de tine şi Macon. Dar a răzbit. Cînd era cum nu se putea mai neajutorat, el a răzbit. Nimic nu-l va putea ucide, decît propria ignoranţă, dar nu există femeie care să-l poată ucide. Ba, dimpotrivă, e mai probabil ca tot o femeie să-i salveze viaţa.

– Nimeni nu trăieşte o veşnicie, Pilate.

– Zău?

– Bineînţeles.

– Nimeni?

– Bineînţeles, nimeni.

– Nu văd de ce.

– Moartea e ceva la fel de firesc ca şi viaţa.

– Nu există nimic firesc în moarte. Este cel mai nefiresc lucru cu putinţă.

– Tu crezi că oamenii ar trebui să trăiască o veşnicie?

– Unii oameni. Daaa.

– Cine decide? Care să trăiască şi care nu?

– Oamenii înşişi. Unele persoane vor să trăiască veşnic. Altele, nu. Eu cred că oamenii hotărăsc cum să fie. Oamenii mor cînd vor să moară şi dacă vor să moară. Nimeni nu trebuie să moară dacă nu vrea să moară.

Ruth simţi un fior rece. Crezuse întotdeauna că tatăl ei a vrut să moară.

– Mi-aş dori să mă bizui pe convingerile tale în ceea ce-l priveşte pe fiul meu. Dar cred că aş face, totuşi, o mare prostie. Ai văzut cînd a murit tatăl tău, aşa cum am văzut şi eu cum a murit al meu; ai văzut cum tatăl tău a fost ucis. Crezi că voia să moară?

– Am văzut cum l-au împuşcat pe tati. Cum l-au spulberat în aer, de pe gard. L-am văzut zvîrcolindu-se în ţărînă, dar nu l-am văzut mort, din moment ce l-am mai văzut după ce l-au împuşcat.

– Pilate. Dar chiar voi l-aţi îngropat, spuse Ruth cu blîndeţe, de parcă ar fi vorbit cu un copil.

– Macon, nu eu.

– Totuna.

– Macon l-a şi văzut. După ce l-a înmormîntat, după ce a fost azvîrlit în aer de pe gard. Amîndoi l-am văzut. Eu îl mai văd încă. Îmi e de ajutor, de real ajutor. Îmi spune lucruri pe care am nevoie să le ştiu.

– Ce fel de lucruri?

– Tot felul de lucruri. Mi-e bine să ştiu că e prin preajmă. Îţi spun sigur că tata e o persoană pe care mă pot bizui întotdeauna. Şi am să-ţi mai spun ceva. E *sin-*

gura persoană. De mică am fost ruptă de lume. Nu-ţi poţi da seama ce înseamnă asta. După ce pe tati l-au spulberat de pe gardul ăla, eu şi Macon am rătăcit aiurea vreo cîteva zile, pînă cînd ne-am despărţit, iar eu mi-am văzut de drum de una singură. Cred că aveam vreo doisprezece ani. Cînd am rămas pe picioarele mele, m-am dus în Virginia. Parcă ţineam minte că acolo erau rudele tatei. Sau ale maică-mii. Mi-aduceam vag aminte că auzisem asta de la cineva. Nu putea să fie de la mama, fiindcă mama a murit înainte să mă nasc eu.

– *Înainte* să te naşti tu? Păi cum a mai putut...

– Ea a murit, iar în minutul următor m-am născut eu. Dar ea era moartă cînd eu am respirat prima dată. N-am văzut-o niciodată la faţă. Nu ştiu nici măcar cum o chema. Dar parcă ţineam minte că era din Virginia. Oricum, într-acolo m-au purtat paşii şi pe mine. Am căutat întîi nişte oameni care să-mi dea ceva de muncit pentru o vreme, ca să cîştig nişte bani cu care să mă pot duce pînă acolo. Am umblat pe jos vreo şapte zile pînă m-am putut angaja la familia unui predicator. Era frumos acolo, doar că mă puneau să port pantofi. Dar de trimis la şcoală, tot m-au trimis. O casă cu o singură cameră, unde toată lumea şedea jos. Eu aveam doisprezece ani, dar cum era prima oară cînd mergeam la şcoală, a trebuit să stau cu ăia mici de tot. Nu m-a deranjat prea mult; de fapt, chiar îmi plăcea destul de mult. Mi-a plăcut geografia. Ceea ce învăţam la materia asta mă făcea să vreau să citesc mai mult. Şi profesoara era încîntată de cît de mult îmi plăcea geografia. Mi-a dat mie manualul, aşa că l-am luat acasă ca să mă uit mai bine în el. Dar atunci l-a apucat pe predicator să mă pipăie. Eram atît de proastă, încît nici nu ştiam că trebuia să-l opresc. L-a prins însă nevastă-sa cînd el îmi frămînta sînii şi m-a dat afară. Am luat cartea de geografie cu mine cînd am plecat. Puteam să fi rămas

în oraşul ăla, fiindcă erau o mulţime de oameni de culoare care m-ar fi putut lua la ei. În vremurile acelea, oricine era prea bătrîn ca să mai muncească, lua acasă copii. Tinerii se duceau la muncă şi îşi lăsau ţîncii pe la alţii. Însă, cum el era predicator şi îl cunoşteau toţi, m-am gîndit că era mai bine să-mi văd de drum. Eram lefteră, fiindcă la ei nu se dădea simbrie. Doar găzduire şi mîncare. Aşa că mi-am luat doar cartea aia de geografie, plus o pietricică, drept amintire, şi am şters-o de-acolo. Era într-o duminică atunci cînd m-am întîlnit cu nişte culegători. Lumea le zice azi zilieri fiindcă migrează din loc în loc; pe-atunci li se zicea doar culegători. M-au luat la ei şi s-au purtat frumos cu mine. Am lucrat în statul New York, la cules de fasole, după care ne-am mutat în altă parte şi am cules alte recolte. Peste tot pe unde mergeam îmi luam cîte o piatră ca amintire. Erau vreo patru-cinci familii care munceau împreună în aceeaşi echipă. Toţi erau înrudiţi unii cu alţii. Dar erau oameni cumsecade şi se purtau frumos cu mine. Am stat cu ei vreo trei ani, cred, şi principalul motiv pentru care am rămas atîta timp era o femeie de care m-am ataşat. O ţărancă. De la ea am învăţat multe şi tot datorită ei n-am simţit aşa de rău lipsa familiei mele, adică a lui Macon şi a tatei. Nici nu-mi trecea prin minte să mă despart de ei, dar am făcut-o. A trebuit. După un timp nu m-au mai vrut în preajma lor.

Pilate sugea un sîmbure de piersică. Întunecată la faţă, o marca şi acum faptul că fusese „ruptă" aşa de timpuriu de alţi oameni.

Băiatul. Nepotul, sau să fi fost vărul, femeii pe care ea o îndrăgise. Cînd Pilate avea cincisprezece ani şi afară ploua aşa de tare încît lumea trebuia să stea în maghernițe (cei care le aveau – ceilalţi, în corturi) fiindcă nu se culege nicio recoltă pe un asemenea potop, ea şi băiatul

stăteau lungiți unul lîngă celălalt. Nu era mai mare ca vîrstă decît Pilate și, deși totul îl încînta la ea, nimic legat de ea nu-l surprindea totuși. Așa că n-a fost niciun fel de răutate cînd, într-o seară după cină, băiatul le-a spus cîtorva bărbați (dar l-au putut auzi și femeile care erau pe-aproape) că el nu știuse că unii oameni au buric, iar alții nu. Auzind această remarcă, bărbații și femeile s-au uitat la el și l-au rugat să le explice ce voia să spună. Pînă la urmă, după multe ezitări, băiatul și-a dat drumul la gură – credea că oamenii erau alarmați fiindcă el se culcase cu fata drăguță cu un singur cercel –, dar curînd a descoperit că, de fapt, problema cu buricul îi intriga pe ei.

Țăranca a primit misiunea de a afla dacă spusele băiatului erau adevărate sau nu. A chemat-o pe Pilate la ea, în magherniță, a doua zi după discuția aceea. „Întinde-te", i-a spus ea. „Vreau să verific ceva." Pilate s-a lungit pe culcușul de paie. „Acum ridică-ți rochia", a spus femeia. „Mai mult. Pînă sus de tot. Sus-sus." Și atunci țăranca a căscat ochii mari și și-a astupat gura cu mîna. Pilate a sărit în sus. „Ce? Ce-i?" S-a uitat în jos la ea însăși, crezînd că i se încolăcise vreun șarpe sau vreun păianjen veninos printre picioare fără ca ea să-și fi dat seama.

– Nimic, spuse femeia. Dar, fato, unde ți-e buricul? mai adăugă ea, după aceea.

Pilate nu auzise niciodată cuvîntul „buric" și habar n-avea despre ce vorbea femeia. Se uită în jos, la picioare, pe care le ținea desfăcute pe culcușul aspru.

– Buric? întrebă ea.

– Știi tu. Asta.

Și femeia își trase rochia în sus și împinse în jos elasticul de la chiloți, peste burta grasă. Pilate văzu ceva mic ca un tirbușon drept pe mijlocul pîntecului femeii, o adîncitură cocoloșită de piele, făcută parcă pentru a adu-

na apa acolo ca iazurile dintre stînci. Exact aşa ceva avea şi fratele ei pe burtă. Ea, însă, nu. El făcea pipi din picioare. Ea făcea pipi ghemuită pe vine. El avea penis, ca şi caii. Ea avea vagin, ca iepele. El avea pieptul plat, cu două sfîrcuri. Ea avea ţîţe, ca vacile. El avea un tirbuşon în pîntec. Ea, nu. Credea, deci, că nu era decît încă una dintre trăsăturile prin care bărbaţii se deosebesc de femei. Şi băiatul cu care se culcase avea aşa ceva. Însă pînă acum nu mai văzuse tirbuşon din ăsta pe pîntecul vreunei femei. Şi, judecînd după groaza întipărită pe faţa ţărăncii, a înţeles că era ceva rău dacă ea nu avea „buric".

– La ce foloseşte? întrebă ea.

Femeii i se pusese un nod în gît.

– E... e pentru oamenii care s-au născut natural.

Pilate n-a înţeles nimic, dar a priceput foarte bine conversaţia pe care a avut-o mai tîrziu cu ţăranca şi alte cîteva femei din tabără. Îi spuneau că trebuie să plece de-acolo. Le părea foarte rău, ţineau la ea, era o fată muncitoare şi ajuta pe toată lumea. Dar tot trebuia musai să plece de-acolo.

– Din cauza burţii mele?

Dar femeile n-au vrut să-i răspundă. Pironiră privirile în pămînt.

Pilate a plecat cu mult mai mulţi bani decît i se cuveneau pentru ceea ce trudise la cîmp, fiindcă femeile nu voiau să o lase să plece supărată. Se gîndeau că dacă Pilate ar pleca furioasă de la ele, ar putea să le facă vreun rău mai tîrziu; mila pentru ea se însoţea de groaza de a fi trăit atîta timp lîngă ceva ce nu fusese creat de Dumnezeu.

Pilate a plecat. A pornit iar spre Virginia. Dar acum ştia cum se face recolta în echipă, aşa că a început să caute alt grup de zilieri sau de femei care îşi urmau

bărbaţii angajaţi în diverse munci sezoniere – cărămidari, fierari, manipulanţi în depozite de mărfuri. În cei trei ani de pribegie cu ceilalţi culegători văzuse nenumărate astfel de femei, cu tot calabalîcul îngrămădit în căruţe, îndreptîndu-se spre oraşele şi localităţile care recrutau şi transportau bărbaţi negri pentru diverse meşteşuguri care puteau fi practicate doar cînd permitea vremea. Firmele nu încurajau prezenţa femeilor – nu voiau să se confrunte cu un val de colonişti săraci şi de culoare în oraşele lor –, însă femeile tot veneau şi se angajau ca servitoare şi slujnice de tot felul, aciuîndu-se oriunde puteau dormi pe gratis sau mizerabil de ieftin. Pilate, însă, nu voia o slujbă constată într-un oraş în care locuiau multe persoane de culoare. Toate contactele ei cu negri care se stabiliseră cu afaceri sau negoţ prin orăşele din vest şi centru fuseseră neplăcute. Nevestele acestora nu suportau să vadă mişcarea sînilor ei sub rochie, spunînd-o verde în faţă. Şi, deşi bărbaţii vedeau mulţi copii negri zdrenţăroşi, Pilate era suficient de mare încît să-i facă de ruşine. În afară de asta, ea voia să meargă mai departe.

În cele din urmă a fost acceptată de nişte culegători care se duceau spre casă, oprindu-se să mai muncească o săptămînă ba ici, ba colo, oriunde găseau ceva de lucru. Din nou, Pilate s-a culcat cu un bărbat şi din nou a fost expulzată. Doar că de data asta nu a mai avut parte de nişte explicaţii politicoase şi nici de o împărţire profitabilă a cîştigurilor. Pur şi simplu au abandonat-o într-o bună zi, plecînd mai departe, în timp de ea se dusese în oraş ca să cumpere aţă. Cînd s-a întors la tabără, n-a mai găsit decît un foc aproape stins, o pungă cu pietre şi cartea ei de geografie rezemată de un copac. Îi luaseră pînă şi cana de tablă.

Pilate avea şase bănuţi de cupru, cinci pietre, cartea de geografie şi două mosoare de aţă neagră – rezistenţă

nr. 30. Ştia perfect că acum era momentul să decidă dacă va merge în Virgina sau se va stabili într-un oraş unde va trebui, probabil, să poarte pantofi. Aşa că a ales ambele variante – cea de-a doua avînd rolul de a o face posibilă pe prima. Cu cei şase peni, cartea, pietrele şi aţa, a pornit înapoi spre oraş. Negresele munceau în număr mare în două locuri din oraş: la spălătorie şi, vizavi de aceasta, la hotel/bordel. Pilate a ales spălătoria şi a intrat, spunîndu-le celor trei tinere care aveau braţele cufundate în apă pînă la coate: „Pot rămîne aici diseară?"

– Nu e nimeni aici noaptea.

– Ştiu. Dar pot rămîne aici?

Fetele au ridicat din umeri. A doua zi, Pilate s-a angajat ca spălătoreasă cu zece cenţi pe zi. Muncea acolo, mînca acolo, dormea acolo şi punea banii deoparte. Mîinile ei, pline de bătături de la atîţia ani de cules recolte, s-au curăţat de pielea aspră şi au devenit moi de atîta apă. Pînă ca mîinile ei să se bătătorească din nou, de data asta altfel, de la spălatul rufelor, lui Pilate i-a crăpat pielea la încheieturile degetelor, de la frecat şi stors, aşa că apa de limpezit se înroşea mereu de la sîngele care îi curgea din răni. A fost la un pas de a strica de tot o şarjă întreagă de aşternuturi dacă celelalte fete nu i-ar fi sărit în ajutor şi n-ar fi limpezit ele cearşafurile a doua oară.

Într-o bună zi, Pilate observă fumul de la locomotiva unui tren care părăsea oraşul.

– Unde se duce? întrebă ea.

– În sud, îi spuseră fetele.

– Şi cît costă?

Fetele rîseră.

– Sînt mărfare, îi ziseră ele. Doar două vagoane de pasageri în care, oricum, negri n-au voie.

– Păi şi-atunci cum fac negrii ca să ajungă unde vor să meargă?

– Se presupune că negrii nu vor să meargă nicăieri, îi spuseră ele. Dar dacă vor totuşi, trebuie să meargă cu căruţa. Întreabă la grajdul de la poştă cînd urmează să plece următoarea căruţă. Oamenii de la poştă ştiu întotdeauna ce diligenţe sînt gata de plecare.

Zis şi făcut. Pilate s-a interesat la poştă, iar pe la sfîrşitul lunii octombrie, exact înainte de venirea frigului, a pornit spre West Virginia, care oricum era destul de aproape potrivit cărţii ei de geografie. Cînd a ajuns în Virginia, şi-a dat seama că nu ştia în care parte a provinciei să-şi caute rudele. Niciodată nu mai văzuse atîţia negri la un loc ca acolo, iar senzaţia de linişte şi confort pe care a avut-o în mijlocul lor i-a rămas în suflet pentru totdeauna.

Pilate se învăţase ca, ori de cîte ori cineva o întreba cum o cheamă, să îşi spună doar numele mic. Numele de familie avea un efect urît asupra oamenilor. Acum era nevoită să întrebe dacă nu auzise careva de o familie numită Dead. Oamenii se încruntau şi ziceau: „Nu, n-am auzit niciodată de vreunii pe care să-i cheme aşa".

Se afla în Culpeper, Virginia, spălătoreasă la un hotel, cînd a aflat de existenţa unei colonii de ţărani negri pe o insulă, în largul coastei. Oamenii ăia cultivau legume, creşteau vite, făceau whisky şi vindeau ceva tutun. Nu se prea amestecau cu alţi negri, dar se bucurau de respectul acestora şi reuşeau să se întreţină singuri din munca lor. Nu se putea ajunge la ei decît cu o ambarcaţiune. Într-o duminică, Pilate l-a convins pe cîrmaciul feribotului să o ducă pînă acolo după ce termina serviciul, folosind barca lui.

– De ce vrei să mergi acolo? o întrebă el.

– Ca să muncesc.

– Nu poţi să munceşti acolo, îi zise el.

– De ce nu?

– Fiindcă oamenii ăia nu acceptă pe nimeni nou.
– Du-mă acolo. Îţi plătesc.
– Cît?
– Cinci cenţi.
– Mamă Doamne! S-a făcut. Să fii aici la nouă jumătate.

Pe insula aceea erau vreo douăzeci şi cinci–treizeci de familii, iar cînd Pilate le-a explicat răspicat că nu îi era frică de muncă, dar că nu-i plăcea să trăiască dincolo, pe coastă, mai ales fiindcă oraşul era prea aproape, oamenii au primit-o la ei. A muncit acolo trei luni – mărunţind pămîntul cu săpăliga, pescuind, arînd, sădind şi ajutînd la alambicuri. Nu trebuia decît să-şi ţină burta acoperită, se gîndea ea. Şi avea dreptate. La cei şaisprezece ani pe care îi avea acum, şi-a luat un iubit dintr-o familie de pe insulă şi a izbutit să se ferească mereu ca lumina să nu-i cadă direct pe pîntec. A izbutit să rămînă şi gravidă, dar, spre imensa consternare a femeilor de pe insulă, care aveau convingerea că bărbaţii lor erau cele mai atrăgătoare specimene masculine din lume – ceea ce explica totodată şi marea incidenţă a căsătoriilor între familiile lor –, Pilate a refuzat să se mărite cu bărbatul care ardea de nerăbdare să o ia de nevastă. Pilate se temea că nu va putea să se ferească mereu ca soţul ei să nu-i vadă burta. Fiindcă, dacă el ar fi văzut pînă la urmă porţiunea aceea de abdomen, netedă şi neîntreruptă, ar fi reacţionat şi el ca toţi ceilalţi pînă atunci. Totuşi, deşi decizia ei li s-a părut incredibilă, nimeni nu i-a cerut lui Pilate să plece. Lumea avea grijă de ea şi, pe măsură ce sorocul naşterii se apropia tot mai mult, nu-i mai dădeau de făcut decît munci uşoare. Cînd Pilate a născut copilaşul, o fetiţă, cele două moaşe care o asistau erau aşa de preocupate de ceea ce se petrecea între picioarele ei, încît nici n-au băgat de seamă cît de netedă era burta ei.

Primul lucru pe care proaspăta mamă l-a verificat la fetiţa ei a fost buricul, răsuflînd uşurată cînd l-a găsit la locul lui. Amintindu-şi cum i se dăduse şi ei numele pe care îl purta împăturit la ureche, cînd au trecut cele nouă zile de aşteptare, Pilate i-a cerut uneia dintre femei să-i aducă o Biblie. Nu exista nicio Biblie pe insulă, ci doar o carte de rugăciuni, i-au spus ele. Cine voia să asiste la slujbele religioase trebuia să traverseze pînă dincolo, pe coastă.

– Dar îmi spuneţi şi mie un nume drăguţ de fată care e şi în Biblie? le rugă Pilate.

– Oh, există o mulţime, îi răspunseră ele, înşirîndu-i vreo douăzeci, din care ea a ales Rebecca, prescurtat – Reba.

Imediat după ce s-a născut Reba, tatăl a revenit la ea. Ajunsese extrem de deprimată şi însingurată după naştere. Tatăl fetiţei nu avea voie să vină la ea, fiindcă nu era încă „vindecată", aşa că mai tot timpul stătea singură şi tristă, singurele ceasuri fericite fiind acelea pe care le petrecea cu fetiţa ei. Clar ca lumina zilei, tatăl fetei i-a spus: „Cîntă. Cîntă", iar mai tîrziu s-a aplecat pe fereastră înăuntru şi a mai zis: „Nu poţi să te-nalţi pur şi simplu, lăsînd un trup în urmă".

Pilate a înţeles tot ce i-a spus el. Cîntînd, ceea ce ştia să facă minunat de bine, scăpa imediat de melancolie. Şi mai ştia că tatăl îi spusese să se ducă înapoi în Pennsylvania, de unde să adune ceea ce mai rămăsese din omul ucis de ea şi de Macon. (Faptul că ea nu îl atinsese cu vreo lovitură era irelevant. Participase total la fapta fratelui ei, fiindcă, pe atunci, ea şi el erau perfect uniţi.) Cînd fetiţa ei a împlinit şase luni, Pilate a rugat-o pe mama tatălui fetiţei să o ia la ea, după care a plecat de pe insulă, îndreptîndu-se spre Pennsylvania. Oamenii au încercat să o oprească, fiindcă venea iarna, dar ea nu i-a ascultat.

Peste o lună, Pilate s-a întors cu un sac – despre care n-a vrut să discute niciodată ce conţine, care s-a adăugat lucrurilor pe care le avea deja: cartea de geografie, pietrele şi cele două mosoare de aţă.

Cînd Reba avea doi ani, pe Pilate a apucat-o neastîmpărul. Era ca şi cum cartea aceea de geografie i-ar fi dictat să cutreiere toată ţara, bătînd cu piciorul fiecare stat roz, galben, albastru sau verde. A părăsit insula şi a început o existenţă de hoinară, care a continuat vreo douăzeci şi ceva de ani, oprindu-se abia după ce Reba a făcut un copil. Nicăieri nu mai era ca pe insulă. După o relaţie îndelungată cu un bărbat a căutat un altul, dar niciun alt bărbat, niciodată, nu a mai fost pentru ea la fel ca cel de pe insulă.

După o vreme a încetat să se mai frămînte din cauza burţii ei, pe care nu mai încerca deja să şi-o ascundă. Şi-a dat seama că, deşi bărbaţii regulează ciunge, şchioape, gheboase şi oarbe, beţivane, mardeiaşe, pitice, copii mici, puşcăriaşi, băieţi, oi, capre, ficaţi, alţi bărbaţi, ba chiar şi anumite specii de plante, toţi erau îngroziţi la gîndul de a se regula cu ea – femeia-fără-buric. Înlemneau cînd îi vedeau burta, care semăna cu o spinare; se muiau de tot sau îngheţau dacă se întîmpla ca Pilate să se dezbrace în pielea goală şi să vină direct spre ei, arătîndu-le intenţionat burta cheală ca un genunchi.

– Ce eşti tu? Vreo sirenă? urlase un bărbat, grăbindu-se să se încalţe la loc.

Lucrul acesta o izola. Şi-aşa fără familie, Pilate era izolată şi mai mult de semenii ei fiindcă, în afară de fericirea relativă trăită pe insulă, orice altă resursă îi era interzisă: parteneriatul prin căsătorie, prietenia şi practicarea religiei deopotrivă. Bărbaţii se încruntau, femeile şuşoteau şi îşi ascundeau copiii la spate, după fuste. Chiar şi o trupă de circari ambulanţi ar fi respins-o din moment

ce, la ea, monstruozitatea nu prezenta acel ingredient important pentru succes – grotescul. Nu aveai ce vedea la ea, de fapt. Defectul ei, deşi înspăimîntător şi straniu, constituia totuşi un eşec din punct de vedere teatral. Defectul ei presupunea intimitate, bîrfă, plus timpul necesar pentru ca toată această curiozitate să se preschimbe în ceva dramatic.

Pînă la urmă, Pilate a început să se supere. Deşi handicapată de o imensă ignoranţă, fără să-i lipsească, în niciun caz, inteligenţa, cînd a realizat care era şi, probabil, va fi mereu situaţia ei în lume, a azvîrlit toate prejudecăţile pe care le deprinsese şi a pornit de la zero. În primul şi-n primul rînd, s-a tuns. Iată un lucru la care nu va mai trebui să se gîndească niciodată. Apoi a încercat să-şi dea seama cum voia, de fapt, să trăiască şi ce avea valoare pentru ea. Cînd sînt fericită şi cînd sînt tristă şi care e diferenţa? Ce trebuie să ştiu ca să rămîn în viaţă? Ce e adevărat pe lumea asta? Mintea ei pribegea pe străduţe întortocheate şi uneori deslușea profunzimea lucrurilor, dar alteori avea revelaţii de copil de trei ani. Pe parcursul acestei cruciade a cunoaşterii, nouă, dar banală, exista o convingere care îi încununa mereu eforturile: din moment ce moartea nu reprezenta o teroare pentru ea (vorbea adesea cu morţii), Pilate ştia că nu avea de ce să se teamă. Lucrul acesta, plus o compasiune nefirească pentru oamenii necăjiţi au maturizat-o şi – consecinţa cunoaşterii născocite sau dobîndite – i-au permis să se păstreze exact la limita societăţii sofisticate a negrilor. Poate că felul ei de a se îmbrăca îi revolta, dar respectul pe care îl vădea faţă de intimitatea celorlalţi – pe care toţi puneau mare preţ – compensa acest lucru. Pilate se holba lung la oameni, or pe-atunci a te uita fix în ochii cuiva era socotit, printre negri, drept culmea nepoliteţei, un gest acceptabil doar faţă de copii şi anumiţi

nelegiuiți –, dar niciodată nu făcea vreo remarcă nepoliticoasă. Și nedezmințind uleiul de palmier care îi curgea prin vene, niciodată n-a avut vreun musafir căruia să nu-i ofere ceva de mîncare înainte de a începe conversația – de afaceri sau mondenă. Pilate rîdea, dar nu zîmbea niciodată, iar în 1963, cînd avea șaizeci și opt de ani, nu vărsase nicio lacrimă de cînd Circe îi adusese gem de cireșe la micul dejun.

A renunțat, aparent, să o mai intereseze bunele maniere la masă sau igiena, dar a ajuns să fie profund preocupată de relațiile umane. Cei doisprezece ani cît trăise în Mountour County, unde fusese tratată cu blîndețe de către tatăl și fratele ei și unde ea însăși fusese în postura de a ajuta animalele de la fermă aflate în îngrijirea ei, o învățaseră alt fel de comportament. Un comportament preferabil celui afișat de bărbații care o făceau sirenă și de femeile care măturau bine urmele pașilor ei sau îi puneau oglinzi pe ușă.

Pilate avea calități native de tămăduitoare, iar printre bețivanii arțăgoși și femeile certărețe ea știa să-și păstreze cumpătul fără să se amestece; uneori intermedia o împăcare mult mai durabilă decît te-ai fi așteptat tocmai fiindcă venea de la cineva care nu era ca ei. Dar cel mai important, Pilate era foarte atentă la mentorul ei – tatăl care i se ivea dinaintea ochilor uneori și îi spunea diverse. După ce s-a născut Reba, tatăl nu i s-a mai arătat lui Pilate așa cum fusese îmbrăcat la marginea pădurii și în peșteră, cînd ea și Macon plecaseră din casa lui Circe. Atunci, tatăl ei purta salopeta și bocancii din momentul în care fusese împușcat. Acum i se înfățișa într-o cămașă albă, cu guler albastru și o căciulă ascuțită maro. Nu purta pantofi (îi avea atîrnați pe umăr, cu șireturile legate împreună), probabil fiindcă îl dureau picioarele, de vreme ce își freca mult degetele cînd se așeza lîngă patul ei sau

pe verandă, ori se odihnea rezemat de pervaz. Pe lîngă fabricarea vinului, distilarea whisky-ului a devenit modul prin care Pilate îşi cîştiga existenţa. Această îndemînare îi asigura mai multă libertate, ceas de ceas şi zi de zi, decît oricare altă muncă pe care ar fi putut să o aleagă o femeie fără posibilităţi şi fără nicio înclinaţie de a face dragoste pe bani. Odată ce devenea cunoscută ca producătoare şi comerciantă ilicită de băuturi alcoolice în cartierul negrilor, într-un oraş, nu avea decît arareori probleme cu poliţia şi şeriful, fiindcă interzicea toate celelalte activităţi care însoţesc adesea vinăriile – femei, jocuri de noroc –, nepermiţîndu-le clienţilor ei să bea la faţa locului din ceea ce cumpărau. Pilate făcea şi vindea băutură. Punct.

Cînd Reba s-a făcut mare şi a început să trăiască dintr-un orgasm în altul, luînd o pauză doar cît să facă un copil, pe Hagar, Pilate s-a gîndit că venise poate vremea pentru o schimbare. Nu din cauza Rebei, care era perfect mulţumită de viaţa pe care ea şi mama ei o duceau, ci din cauza nepoatei. Hagar era sclifosită. Nu putea suferi, chiar şi la vîrsta de doi ani, murdăria şi dezordinea. La trei ani era deja îngîmfată şi începea să fie mîndră. Îi plăceau hainele frumoase. Deşi Pilate şi Reba erau uluite de dorinţele ei, le făcea plăcere să i le poată împlini. O răsfăţau, iar ea, ca o favoare pentru indulgenţa lor, ascundea cum putea mai bine faptul că îi era ruşine cu ele.

Pilate s-a hotărît să dea de urma fratelui ei, dacă acesta mai trăia, întrucît copilul, Hagar adică, avea nevoie de o familie, de lume, de o viaţă altfel decît cea pe care i-o puteau oferi ea şi Reba, or dacă îşi amintea ea bine de Macon, el era altfel. Prosper, convenţional, mult mai aproape de oamenii şi lucrurile pe care Hagar părea că le admiră. În plus, Pilate voia să se împace cu el. L-a întrebat pe tatăl ei unde era Macon, dar tatăl şi-a frecat doar picioarele şi a clătinat din cap. Aşadar, pentru prima oară,

Pilate s-a dus de bunăvoie la poliție, care a trimis-o la Crucea Roșie, care a trimis-o la Armata Salvării, care a trimis-o la Asociația de Prietenie, care a trimis-o înapoi la Armata Salvării, care a scris tuturor birourilor guvernamentale din orașele mari, de la New York pînă la St. Louis și de la Detroit pînă în Louisiana, rugîndu-i să caute în anuarele telefonice, unde l-a și găsit înscris, pînă la urmă, secretara unui căpitan. Pilate a fost uimită de reușita lor, nu însă și căpitanul, care știa că puțini oameni poartă un asemenea nume.

Au călătorit pe picior mare (cu trenul și două autobuze), fiindcă Pilate avea o mulțime de bani; crahul din 1929 produsese atît de mulți cumpărători de băuturi alcoolice artizanale încît lui Pilate nici nu i-a mai trebuit măcar colecta de la Armata Salvării. A sosit cu valize, un sac verde, o fiică femeie în toată firea și o nepoată, găsind un frate grosolan, neospitalier, jenat și neiertător. Pilate ar fi fost gata să plece mai departe imediat dacă n-ar fi fost soția fratelui, o femeie care murea din neiubire și care părea să fie pe moarte din aceeași cauză și acum, șezînd la masă vizavi de cumnată-sa, ascultînd povestea vieții ei pe care Pilate o lungea intenționat pentru a o face pe Ruth să nu se mai gîndească la Hagar.

6

– Am dus-o acasă. Cînd am venit, am găsit-o în picioare, în mijlocul camerei. Așa că am dus-o acasă. Jalnic. Efectiv jalnic.

Milkman ridică din umeri. Nu voia să vorbească despre Hagar, dar era o modalitate de a-l face pe Guitar să stea jos și să-l întrebe și altceva.

– Ce i-ai făcut? întrebă Guitar.

– *Eu* ce i-am făcut? Adică ai găsit-o pe *ea* cu un cuțit de măcelarie în mînă și tot *pe mine* mă întrebi ce i-am făcut?

– Am vrut să zic – înainte. Femeia e distrusă.

– Am făcut ce se face cu unele femei la fiecare șase luni – i-am zis că am terminat cu ea.

– Nu te cred.

– Ba e adevărat.

– Nu. Nu se poate să fie doar atît.

– Adică mă faci mincinos?

– Ia-o cum vrei, treaba ta. Dar fata asta suferă – și suferă din cauza ta.

– Ce te-a apucat? Ai văzut luni de zile cum a tot vrut să mă omoare fără ca eu s-o ating nici măcar cu un deget. Iar acum te prăpădești de grija ei. Brusc, ești poliția. Justițiarul. De parcă ți-ar fi crescut o aureolă. Ai și o robă albă?

– Ce vrei să zici cu asta, mă rog?

– Vreau să zic că m-am săturat să mă tot critici. Știu că nu împărtășim aceleași păreri în multe privințe. Știu că mă crezi leneș – neserios, cum zici tu –, dar dacă sîntem prieteni... eu nu mă bag peste tine, corect?

– Da. Absolut corect.

Trecură cîteva minute, timp în care Milkman suci berea între degete, iar Guitar sorbi de mai multe ori din ceai. Erau la cîrciuma lui Mary, într-o duminică după-amiază, la cîteva zile după ultima tentativă a lui Hagar de a-i lua viața.

– Nu fumezi? întrebă Milkman.

– Nu. M-am lăsat. Și mă simt mult mai bine. Ar trebui să te lași și tu, spuse Guitar după o scurtă tăcere.

Milkman încuviință din cap.

– Da. Dacă mai stau mult cu tine, o să mă las și eu. O să mă las de fumat, de regulat, de băut – de tot. O să

adopt o existență secretă și o să umblu numai cu Empire State.

Guitar se încruntă.

– Acu' cine s-a băgat peste cine, zi?!

Milkman oftă și se uită drept la prietenul lui.

– Eu. Vreau să știu de ce te-ai înhăitat cu Empire State de Crăciun?

– Avea necazuri. L-am ajutat.

– Atîta tot?

– Ce altceva?

– Nu știu ce altceva. Dar știu că mai e ceva. Bun, dacă e ceva ce eu nu trebuie să știu, OK, spune așa. Dar se întîmplă ceva cu tine. Și aș vreau să știu și eu ce anume.

Guitar nu răspunse.

– Sîntem prieteni de atîta vreme, Guitar. Nu există ceva ce tu să nu știi despre mine. Știu că pot să-ți spun orice – indiferent de deosebirile dintre noi, știu că pot avea încredere în tine. Dar de o bucată de vreme, totul e doar unilateral. Înțelegi ce vreau să zic? Adică, eu discut cu tine, dar tu nu discuți cu mine. Nu crezi că merit încrederea ta?

– Nu știu.

– Pune-mă la încercare.

– Nu pot. Sînt implicați și alți oameni.

– Bine, nu-mi spune despre alți oameni; spune-mi despre tine.

Guitar se uită lung la el. Poate, gîndi el. Poate meriți încrederea mea. Poate că totuși nu, oricum voi risca fiindcă într-o bună zi...

– OK, spuse el cu voce tare. Dar ce-ți spun eu nu trebuie să spui mai departe, clar? Fiindcă dacă faci asta, îmi legi mie ștreangul de gît. Ia zi, acum tot mai vrei să afli?

– Da.

– Eşti sigur?

– Sînt sigur.

Guitar îşi mai turnă apă fierbinte peste ceai. Privi cam un minut în cană, la frunzuliţele de ceai care se duceau încet la fund.

– Ştii, presupun că albii omoară negri din cînd în cînd, iar mai toată lumea dă din cap şi zice: „Of, of, of, ce păcat, nu?"

Milkman ridică din sprîncene. Credea că prietenul lui îi va povesti despre vreo afacere dubioasă în care era implicat. Simţea însă că urma ceva mai profund. Guitar vorbea rar, ca şi cum fiecare cuvînt conta şi ca şi cum îşi asculta el însuşi cu atenţie vorbele pe care le rostea.

– Eu nu pot face ca ei. Nu pot ofta şi gata. Eu simt nevoia să fac ceva. Iar singurul lucru care mai poate fi făcut este să echilibrezi situaţia; să menţii lucrurile la acelaşi nivel. Orice bărbat, femeie sau copil este rodul mai multor generaţii. Prin urmare, orice moarte înseamnă moartea mai multor generaţii. Nu-i poţi opri să nu ne mai ucidă, să nu mai încerce să se descotorosească de noi. Şi de fiecare dată cînd reuşesc asta înseamnă că au reuşit să se descotorosească de mai multe generaţii. Eu contribui la păstrarea unor cifre echilibrate. Există o organizaţie. Este formată din cîţiva bărbaţi care sînt dispuşi să-şi asume unele riscuri. Ei nu declanşează nimic; nici măcar nu aleg. Sînt mai indiferenţi decît ploaia din cer. Dar cînd un copil negru, o femeie neagră sau un bărbat negru este ucis de nişte albi fără ca legea *acestora* şi justiţia *lor* să ia vreo măsură de pedeapsă, această organizaţie selectează o victimă similară, la întîmplare, pe care o execută într-un mod similar dacă se poate. Dacă negrul a fost spînzurat, spînzură şi ei victima; dacă negrul a fost ars, ard şi ei victima; dacă a fost viol şi omor, violează şi

omoară la fel. Dacă e posibil. Dacă nu pot proceda exact la fel, procedează cum se poate, dar oricum o fac. Oamenii ăştia îşi zic „Şapte Zile". Organizaţia lor este formată din şapte bărbaţi. Întotdeauna şapte şi numai şapte. Dacă unul dintre ei moare, pleacă sau nu mai e eficient, aleg pe altul. Nu chiar imediat, fiindcă un asemenea proces ia timp. Dar ei nu par să se grăbească. Secretul lor este timpul. Să facă lucrurile pe îndelete, durabil. Nu vor să se dezvolte, nu vor să ia amploare, fiindcă ar deveni periculos, lumea ar afla de existenţa lor. Nu îşi scriu numele prin closete publice şi nu se laudă la femei cu faptele lor. Timp şi tăcere. Astea sînt armele lor, cu care pot continua aşa veşnic. Totul a început în 1920, cînd soldatul acela din Georgia a fost ucis după ce i s-au tăiat testiculele; tot atunci, veteranul acela care s-a întors acasă din Franţa, în Primul Război Mondial, a rămas orb, după ce i-au scos ochii. Acum fac parte şi eu din organizaţia lor.

Milkman stătuse complet nemişcat cît vorbise Guitar. Acum avea senzaţia că se chircise de tot şi că un fel de răceală îl pătrunsese pînă la oase.

– Tu? Tu vei ucide oameni?

– Nu oameni, ci albi.

– Dar de ce?

– Ţi-am spus deja. E necesar; aşa trebuie făcut. Pentru a menţine o proporţie.

– Şi dacă nu s-ar face aşa? Dacă lucrurile ar continua ca şi înainte?

– Atunci ar însemna ca lumea să fie o grădină zoologică. Or, eu nu pot trăi în aşa ceva.

– Dar de ce nu-i vînaţi doar pe cei care au ucis? De ce să omorîţi nişte oameni nevinovaţi? De ce nu doar pe făptaşi?

– Nu contează cine a făcut-o. Oricare ins dintre ei

este un potențial ucigaș. Ceea ce înseamnă că poți alege pe oricine. Nu există albi nevinovați, fiindcă fiecare dintre ei este un posibil ucigaș de cioroi, chiar dacă nu-și mînjește mîinile direct. Crezi că i-a surprins atitudinea lui Hitler? Crezi că monstruozitatea lui vine doar din faptul că i-a făcut să lupte în războiul acela? Hitler a fost cel mai natural alb din lume. I-a omorît pe evrei și pe țigani fiindcă nu ne-a avut pe noi la îndemînă. Ți-i poți imagina pe ăia din Klan șocați de el? Nu, exclus așa ceva.

– Guitar, dar oamenii care îi linșează pe alții sau le taie testiculele sînt niște demenți. Sînt nebuni de legat.

– De fiecare dată cînd cineva face așa ceva unuia dintre noi, lumea zice că ăla a fost nebun sau idiot. E ca și cum ai spune că era beat. Sau constipat. Spune-mi de ce e aiurea să crezi că doar dacă ești beat, nebun, idiot, constipat sau mai știu eu cum ai fi în stare să scoți ochii cuiva sau să-i tai vreun mădular? De ce? Și, mai la obiect, cum se face că negrii, cei mai nebuni, cei mai idioți oameni din America, nu ajung niciodată atît de nebuni sau de idioți încît să se preteze la asemenea fapte? Nu. Albii sînt nenaturali. Ca rasă, omul alb e nenatural. Și e nevoie de un imens efort de voință pentru a înfrînge un inamic nenatural.

– Dar cum rămîne cu cei care sînt drăguți? Există albi care au făcut sacrificii pentru negri. Sacrificii reale.

– Asta nu înseamnă decît că mai există și cîțiva albi care sînt naturali. Dar tot nu au putut opri omorurile. Sînt și ei indignați, dar tot nu pot opri omorurile. Ba se întîmplă chiar să ia atitudine în mod public, dar tot nu pot opri omorurile. S-ar putea chiar să se pună în situații defavorabile procedînd astfel, însă omorurile continuă oricum. Cum vom face și noi.

– Nu, n-ai înţeles bine. Nu sînt doar „cîţiva" albi. Ci o mulţime de albi.

– Zău?! Milkman, dacă Kennedy s-ar îmbăta criţă şi s-ar plictisi împreună cu alţii la gura focului, în Mississippi, n-ar fi de mirare să meargă şi el la o partidă de linşaj cu alţii, doar aşa, de-al naibii. În asemenea circumstanţe, nenaturaleţea lui ar ieşi la suprafaţă. Eu, însă, ştiu că n-aş face aşa ceva indiferent cît de beat sau de plictisit aş fi; şi mai ştiu că nici tu n-ai face aşa ceva, cum de fapt n-ar face niciunul dintre negrii pe care-i cunosc eu sau de care am auzit vreodată pe lumea asta. Nu există negru care să taie un alb aşa, din senin. Pe cînd *ei* omoară oricînd. Şi nici nu au măcar vreun folos din asta, deşi profitul le dă ghes la orice altceva în viaţă. Omoară de distracţie. Nenatural.

– Dar ce zici de...

Milkam îşi scormonea memoria după un nume de alb care îi sprijinise fără echivoc pe negri.

– Ce zici de Schweitzer, Albert Schweitzer? Crezi că el ar face aşa ceva?

– Fără să preget, da. Nu-i păsa lui de africanii ăia nici cît negru sub unghie. Din partea lui puteau fi şi şobolani. Se comporta ca în laborator, testîndu-se pe sine însuşi – dovedindu-şi că putea acţiona asupra cîinilor omeneşti.

– Dar ce zici de Eleanor Roosevelt?

– Nu ştiu cum e cu femeile. Nu pot spune ce-ar fi în stare să facă femeile lor, dar ţin minte perfect filmul ăla în care nişte mame albe îşi ridicaseră copiii în braţe ca ei să poată vedea mai bine nişte negri care ardeau legaţi de un copac. Aşa că am nişte bănuieli, totuşi, în privinţa lui Eleanor Roosevelt. În privinţa domnului Roosevelt, în schimb, n-am niciun dubiu. Dacă-l luai cu căruciorul ăla cu rotile cu tot şi-l mutai într-un orăşel plin de praf

din Alabama, unde îi dădeai tutun, o tablă de şah, nişte whiskey şi o funie, să vezi numai ce bine s-ar fi descurcat ca oricare alb din lume şi tot la fel ca ei ar fi făcut. Ce vreau eu să spun este că, în anumite condiţii, *toţi* albii ar fi în stare să omoare. Pe cînd, în aceleaşi condiţii, noi nu. Vasăzică nici nu mai contează că unii dintre ei n-au omorît pe nimeni. Ascult. Citesc. Şi acum ştiu că şi ei ştiu. Şi ei ştiu că sînt nenaturali. Scriitorii şi artiştii lor spun asta de ani de zile. Le spun că sînt nenaturali, le spun că sînt depravaţi. Ei numesc asta tragedie. În filme, i se spune aventură. Dar e doar depravare pe care ei încearcă să o prezinte drept ceva glorios, natural. Numai că nu e. Au boala în sînge, în structura cromozomilor lor.

– Presupun că poţi demonstra asta, nu? Ştiinţific vorbind.

– Nu.

– N-ar fi normal să poţi demonstra acest lucru înainte de a recurge la asemenea fapte?

– Dar ei au dovedit cumva ceva ştiinţific despre noi înainte de a ne ucide? Nu. Întîi ne-au ucis şi apoi au încercat să găsească nişte argumente ştiinţifice despre motivele pentru care noi, negrii, trebuie să murim.

– Stai un pic, Guitar. Dacă albii sînt atît de răi, atît de nenaturali cum spui tu, de ce vrei atunci să fii ca ei? N-ai vrea să fii mai bun decît ei?

– Dar sînt mai bun decît ei.

– Dar acum faci cum fac cei mai răi dintre ei.

– Da, dar eu sînt rezonabil.

– Rezonabil? În ce sens?

– Una la mînă, eu nu caut să mă distrez; doi la mînă, nu încerc să capăt putere, să atrag atenţia opiniei publice, să obţin bani sau pămînturi; trei la mînă, nu sînt furios pe toată lumea.

– Tu nu eşti furios?! Asta-i bună!

– Nu, deloc. Urăsc fapta mea. Mi-e frică s-o săvîrşesc. E greu să faci asemenea lucruri dacă nu eşti turbat de furie, beat, drogat sau nu ai pică pe persoana aceea.

– Nu văd legătura. Nu văd deloc legătura. Lucrurile rămîn la fel.

– Dar ţi-am spus. E o chestiune de cifre. Echilibru. Proporţie. E vorba de pămîntul ăsta, de glie.

– Tot nu te înţeleg.

– Pămîntul musteşte de sîngele negrilor. Şi înainte de noi, de sîngele indienilor. Nimic nu-i poate potoli, iar dacă vor continua aşa, nu va mai rămîne nimeni dintre noi şi nu va mai exista nicio bucată de glie pentru cei care au rămas. De aceea cifrele trebuie să fie statice.

– Dar ei sînt mai mulţi decît noi.

– Doar în ţinuturile vestice. Dar chiar şi aşa proporţia nu trebuie să crească în favoarea lor.

– Dar ar trebui să afle toată lumea de existenţa organizaţiei voastre. Poate aşa s-ar mai potoli şi ei. Ce rost are secretul ăsta?

– Are rost, ca să nu fim prinşi.

– Dar ce să nu ştie măcar şi alţi negri despre existenţa organizaţiei? Nu crezi că le-ar mai da şi lor o speranţă?

– Nu.

– De ce nu?

– Trădare. Posibilitatea de trădare.

– Păi, atunci, să ştie măcar *ei*. Să ştie *albii*. La fel cum se întîmplă cu Mafia sau cu Klanul; să intre spaima în ei ca să se înveţe minte o dată pentru totdeauna.

– Prostii. Cum să dai de ştire unui grup fără să nu afle şi celălalt? În afară de asta, noi nu sîntem ca ei. Mafia e ceva nenatural. La fel şi Klanul. Unii ucid pentru bani, ceilalţi ucid pentru distracţie. Şi ei au profituri uriaşe şi protecţie. Noi – nu. Dar problema nu e ca alţii să ştie. Noi nu le spunem nici măcar victimelor. Cînd vine

momentul, doar îi şoptim: „Ţi-a sunat ceasul". Frumuseţea faptelor noastre constă în secretul acţiunii, în modestia ei. Nimeni nu are nevoie de satisfacţia nenaturală de a vorbi despre fapta lui. De a povesti despre ea. Nu discutăm despre asta între noi, nu intrăm în detalii. Primim doar o misiune. Dacă negrul a fost ucis într-o miercuri, omul care e de serviciu miercurea preia sarcina; dacă a fost ucis într-o luni, sarcina îi revine celui care e de serviciu lunea. Şi doar ne înştiinţăm unii pe alţii cînd fapta a fost comisă, fără să pomenim cum sau cine a efectuat misiunea. Iar dacă vreodată stresul devine prea apăsător, cum s-a întîmplat în cazul lui Robert Smith, facem noi ce trebuie, fiindcă nu vrem să apară nicio scurgere de informaţii. Cum a fost cu Porter. Era prea mult pentru el. Îl dobora. S-a considerat că e mai bine să facă altcineva de serviciu în ziua aceea în locul lui. Omul avea doar nevoie de odihnă, iar acum e în regulă.

Milkman se holba la prietenul lui. Dintr-odată, încordarea pe care şi-o înfrînase în ultimele minute îl scutură violent.

– Nu pot înghiţi aşa ceva, Guitar.

– Ştiu asta.

– E prea multă nedreptate la mijloc.

– Adică – spune-mi.

– Păi, în primul rînd, or să te prindă în cele din urmă.

– Poate. Dar dacă or să mă prindă, voi muri doar mai devreme decît era programat – şi nu *mai bine* decît era programat. Or, cînd o să mor sau cum, nu mă interesează deloc. Contează doar *pentru* ce o să mor. La fel cum contează şi doar *pentru* ce trăiesc. În plus, dacă or să mă prindă, or să mă acuze şi or să mă omoare pentru o singură crimă, două, poate, dar niciodată pentru toate. Iar săptămîna mai are încă şase zile. Organizaţia noastră

activează de foarte mult timp. Şi, crede-mă, va mai continua să activeze încă multă vreme de-acum încolo.

– Nu poţi să te însori.

– Nu.

– Nici să ai copii.

– Nu.

– Şi-atunci, ce fel de viaţă e asta?

– Foarte satisfăcătoare.

– Dar nu există iubire aici.

– Nu există iubire? Nu există iubire? Păi eu ce-am vorbit pîn-acum? Faptele mele nu pornesc din ură faţă de albi. Ci din iubire pentru ai noştri. Din iubire pentru tine. Întreaga mea viaţă înseamnă iubire.

– Mare confuzie în capul tău, omule.

– Crezi? Cînd evreii ăia care au fost în lagăre de concentrare îi vînează pe nazişti, ce crezi că-i mînă s-o facă: ura faţă de nazişti sau dragostea pentru evreii morţi?

– Nu-i acelaşi lucru.

– Doar fiindcă ei au bani şi publicitate.

– Nu; fiindcă ei îi predau pe nazişti instanţelor de judecată. Voi ucideţi, dar nu-i ucideţi pe ucigaşi. Voi ucideţi oameni nevinovaţi.

– Ţi-am spus deja că nu există...

– Şi nu poţi îndrepta un lucru prin...

– Noi sîntem oameni săraci, Milkman. Eu muncesc într-o uzină de automobile. Ceilalţi abia au din ce trăi. Unde sînt banii, ce face statul, ce face ţara asta pentru finanţarea justiţiei noastre? Ziceai că evreii îşi trimit prizonierii în faţa instanţei. Dar noi, avem noi instanţe de judecată? Există măcar un tribunal în toată ţara asta în care juraţii să-i condamne pe *ei?* Nu. Există, în schimb, chiar în momentul de faţă, locuri în care un negru nu poate depune mărturie împotriva unui alb. Locuri unde judecătorul, juraţii, instanţa au obligaţia legală de a igno-

ra orice ar avea de spus un negru în faţa lor. Ceea ce înseamnă că un negru este victima unei crime doar cînd un alb spune asta. Doar atunci. Dacă ar exista ceva care să semene cît de cît a instanţă de judecată căreia să i te adresezi cînd un afurisit de alb omoară un negru, atunci n-ar mai exista nicio organizaţie numită „Şapte Zile". Numai că aşa ceva nu există; de-aia însă existăm noi în schimb. Şi noi facem asta fără bani, fără sprijin, fără costumaţie, fără ziare, fără senatori, fără suporteri şi, mai ales, fără iluzii!

– Parcă ai fi negrul ăla cu părul roşu căruia i se zice X. De ce nu te împrieteneşti cu el şi nu-ţi zici şi tu „Guitar X"?

– X, Bains – ce contează diferenţa? Nu dau doi bani pe niciun fel de nume.

– N-ai priceput mesajul lui. Mesajul lui este să le spunem albilor că nu acceptăm numele de sclavi pe care ni le-au dat ei.

– Mă doare-n cot de ceea ce ştiu sau cred albii, pe bune. În afară de asta, eu îmi accept numele. Face parte din identitatea mea. Guitar este numele *meu*. Bains este numele stăpînului de sclavi. Or, toate astea mă reprezintă pe mine. Numele de sclavi nu mă deranjează deloc; mă deranjează însă condiţia de sclav. Asta, da.

– Şi căsăpindu-i pe albi crezi că îţi vei schimba statutul de sclav?

– Da, cred asta.

– Dar faptele tale vor avea oare vreun efect şi asupra statutului meu de sclav?

Guitar zîmbi.

– Păi tu ce zici?

– Pe dracu', nu, spuse Milkman, încruntîndu-se. De ce crezi tu că eu voi trăi mai mult fiindcă tu citeşti toate

ziarele şi pe urmă îi faci de petrecanie vreunui boşorog de alb?

– Nu e vorba că vei trăi mai mult. E vorba despre cum vei trăi şi de ce. Este vorba dacă, totuşi, copiii tăi vor putea să aibă şi ei copii la rîndul lor. Este vorba despre încercarea de a făuri o lume în care, într-o bună zi, oamenii albi se vor gîndi bine înainte de a-i linşa pe alţii.

– Guitar, toate rahaturile astea nu vor aduce niciun fel de schimbare în felul în care trăiesc eu sau în felul în care trăieşte oricare alt negru. Ce faci tu e o demenţă. Şi încă un lucru: e o obişnuinţă. După ce faci asta de multe ori, ajungi în stare s-o faci împotriva oricui. Înţelegi ce vreau să spun? Rechinul e tot rechin, orice s-ar întîmpla. Nu contează ce motive are, din moment ce reacţionează la fel. La fel şi tu, poţi anihila pe oricine nu-ţi place ţie. Poţi să mă anihilezi şi pe mine.

– Noi nu omorîm negri.

– Aha, ai spus-o singur! *Negri.* Nu Milkman. N-ai spus: „Nu, cum o să-ţi fac eu *ţie* vreun rău, Milkman?!" Ai zis doar „Noi nu omorîm negri". Rahat! Ce-ar fi să vă mai schimbaţi puţin regulamentul?

– Zilele rămîn Zile. Aşa a fost de foarte multă vreme.

Milkman reflecta la toate acestea.

– Şi mai sînt şi alţi tineri nătărăi în toată chestia asta? Sau toţi ceilalţi sînt mai bătrîni, iar tu eşti singurul tînăr printre ei?

– De ce întrebi?

– Fiindcă tinerii nătărăi au tendinţa să mai schimbe regulile.

– Îţi faci griji pentru tine, Milkman? întrebă Guitar, parcă amuzat.

– Nu. Deloc, zise Milkman, stingînd ţigara şi întinzînd mîna să ia alta. Ia spune-mi şi mie, care e ziua ta?

– Duminica. Eu sînt de serviciu duminica.
Milkman îşi freca glezna de la piciorul mai scurt.
– Mă tem pentru tine.
– Ce nostim. Şi eu mă tem pentru tine.

7

Oamenii sortiţi să trăiască în ţinuturi fără ieşire la mare ştiu că pămîntul îi ţine prizonieri. Ştiu bine că, uneori, prin Wyoming se întîmplă să curgă ape numite Bitter Creek sau Powder River; şi mai ştiu că luciul mare de apă sărată numit Salt Lake, din Utah, este toată „marea" lor, ceea ce înseamnă că trebuie să se mulţumească doar cu un *mal*, un *ţărm* şi o *plajă*, din moment ce nu vor putea pretinde niciodată să aibă şi ei *coastă*. Şi neavînd aşa ceva, rar visează să zboare. Dar oamenii care locuiesc în regiunea Marilor Lacuri sînt derutaţi de poziţia lor la margine de ţară – o margine care este graniţă, dar nu şi coastă. S-ar zice că au facultatea de a trăi multă vreme cu iluzia proprie oamenilor de pe coasa oceanului că se află şi ei la frontiera dincolo de care singurele drumuri posibile înseamnă ieşirea finală şi evadarea. Însă cele cinci Mari Lacuri pe care St. Lawrence le hrăneşte cu amintiri despre mare sînt ele însele prizonierele uscatului, în ciuda fluviului şerpuitor care le leagă de Atlantic. Din clipa în care oamenii din regiunea lacurilor descoperă acest lucru, dorul de a pleca devine acut, iar nostalgia de a se rupe de zona aceea se colorează automat în tentele visului. Se poate manifesta ca o dorinţă de a vedea alte străzi, alte unghiuri ale luminii. Sau ca o năzuinţă de a fi înconjurat de străini. S-ar putea să apară chiar şi ca dezideratul de a auzi zgomotul ferm al uşii care se închide în urma ta.

Pentru Milkman aşa a fost – zgomotul uşii care se închide. Tînjea să simtă suflul uşii albe masive de pe Not Doctor Street închizîndu-se în urma lui şi să ştie că aude poate pentru ultima oară ţăcănitul bine cunoscut al încuietorii care se bloca automat.

– Toate astea vor fi ale tale. Absolut toate. Vei fi liber. Banii înseamnă libertate, Macon. Singura libertate care există.

– Ştiu, tati, ştiu. Dar tot simt nevoia să plec de-aici. Nu părăsesc ţara; vreau doar să fiu de unul singur. Să-mi găsesc singur o slujbă, să trăiesc pe cont propriu. Ai făcut şi tu la fel la şaisprezece ani. Guitar, şi el la şaptesprezece ani. Fiecare la rîndul lui. Pe cînd eu locuiesc încă acasă, lucrez la firma ta – nu fiindcă aş fi asudat pentru serviciul ăsta, ci fiindcă sînt fiul tău. Am peste treizeci de ani.

– Am nevoie de tine aici, Macon. Dacă ar fi fost să pleci, ai fi trebuit s-o faci acum cinci ani poate. Acum am ajuns să depind de tine.

Îi venea greu să-l implore, însă cam aşa sunau argumentele lui.

– Doar un an. Un singur an. Finanţează-mă un an de zile şi lasă-mă să plec. Cînd voi veni înapoi, voi lucra un an pe gratis şi îţi voi rambursa banii.

– Nu e vorba de bani. E vorba să fii aici, să te ocupi de toate astea. Să iei în primire tot ce vei moşteni de la mine. Să te implici, să înveţi să conduci totul singur.

– Lasă-mă să folosesc acum o parte din această avere, acum, cînd am nevoie. Nu proceda ca Pilate, care a pus totul într-un sac verde şi l-a atîrnat de zid ca să nu poată ajunge nimeni la el. Nu mă pune să aştept pînă...

– Ce-ai zis?

Ca un cîine bătrîn care lasă pantoful din gură cînd îi miroase a carne crudă, la fel şi Macon Dead a uitat de

rugăminți, cu nările palpitînd, fiindcă ceva nou îi stîrnise deja interesul.

– Am zis să-mi dai un pic din...

– Nu. Nu asta. Ce-ai zis despre Pilate și sacul ăla.

– Ah, da. Sacul ei. L-ai văzut și tu, nu? Sacul ăla verde pe care îl ține spînzurat de tavan?! Zice că acolo e moștenirea ei. N-ai cum să treci dintr-o parte în cealaltă a camerei fără să te lovești cu capul de el. Cum, nu ții minte?

Macon clipea iute, însă izbuti să se calmeze și să spună:

– N-am călcat în viața mea în casa lui Pilate. M-am uitat o dată înăuntru, dar era întuneric și n-am văzut nimic atîrnînd din tavan. Cînd l-ai văzut ultima oară acolo?

– Poate acum vreo nouă sau zece luni. Dar de ce?

– Și crezi că e tot acolo?

– De ce n-ar fi?

– Ziceai că e verde. Știi sigur că e verde?

– Da, verde. Verde ca iarba. Dar de ce? Ce te frămîntă?

– Și ți-a zis Pilate că acolo e moștenirea ei, da?

Macon zîmbea, dar atît de mascat, încît de-abia dacă ai fi zis că zîmbet era ceea ce se vedea pe fața lui.

– Nu. Nu Pilate; Hagar mi-a zis. Mă duceam în cealaltă parte a camerei spre... ăăă... spre celălalt perete și, cum sînt destul de înalt, am dat cu capul în sac. M-am ales chiar cu un cucui. Cînd am întrebat-o pe Hagar ce e în sacul ăla, mi-a zis: „moștenirea lui Pilate".

– Și te-ai ales cu un cucui la cap?

– Da. Parcă erau cărămizi înăuntru. Ce-ai de gînd să faci, o dai în judecată?

– Ai mîncat ceva la prînz?

– E zece și jumătate, tati.

– Du-te la crîșma lui Mary. Comandă două porții de grătar pentru amîndoi. Ia-le la pachet și vino să te întîlnești

cu mine în parcul de vizavi de Mercy. O să mîncăm acolo.

– Tati...

– Du-te acum. Fă cum ţi-am zis. Haide, Macon, du-te.

S-au întîlnit în părculeţul de vizavi de Mercy. Era plin de porumbei, elevi, beţivani, cîini, veverițe, copii, copaci şi secretare. Cei doi bărbaţi de culoare s-au aşezat pe o bancă de fier, ceva mai departe de zona cea mai aglomerată, dar nu chiar la margine. Erau foarte bine îmbrăcaţi, prea bine îmbrăcaţi ca să mănînce friptură din nişte caserole, însă în ziua aceea caldă de septembrie atitudinea lor părea normală, completînd ideal atmosfera destinsă care domnea în tot parcul.

Pe Milkman îl făcuse curios agitaţia tatălui lui, dar nu se alarmase totuşi. Se întîmplaseră atîtea lucruri, apăruseră atîtea schimbări. În afară de asta, ştia că frămîntarea lui taică-său, faptul că întorcea mereu capul ca să vadă dacă nu se apropiase nimeni de ei aveau de-a face cu o preocupare intensă a acestuia, şi nu cu ceea ce îşi dorea el. Putea să-şi privească tatăl cu detaşare acum, după ce stătuse în trenul acela şi ascultase trista poveste a maică-sii. Cuvintele ei i se învîrteau şi acum prin cap: „Ce rău am putut eu să-ţi fac, rugîndu-mă pentru tine în genunchi?"

Adînc de tot, în buzunarul acela în care se ascundea inima lui, Milkman se simţea folosit. Cumva, fiecare îl folosea pentru ceva sau drept ceva. Toţi îşi urzeau planuri cu el, făceau din el subiectul viselor lor de îmbogăţire, de dragoste, de martiriu. Tot ceea ce făceau avea cumva legătură cu el, dar nimic din ceea ce voia el nu intra în preocupările lor. Cîndva, înainte avusese o lungă discuţie cu tatăl său, care, în final, îl determinase să se îndepărteze şi mai mult de mama lui. Acum avusese o discuţie

confidențială cu mama, din care descoperise că, înainte ca el să se nască, înainte ca prima fibră din ființa lui să prindă viață în pîntecul mamei lui, el, Milkman, fusese tema un mari controverse și lupte. Iar acum, unica femeie care pretindea că îl iubește mai mult decît viața, mai mult decît viața ei, îl iubea de fapt mai mult decît viața *lui*, din moment ce timp de jumătate de an se căznise neîncetat să-l priveze de această viață. Și Guitar. Singurul om întreg la cap și constant pe care îl cunoștea o luase razna, se schimbase radical, vărsînd sîngele altora și debitînd tîmpenii în loc de conversație. Devenise tovarășul potrivit pentru unul ca Empire State. Așa că acum Milkman aștepta curios, dar fără emoție sau speranță, să i se prezinte ultima pretenție la adresa persoanei lui.

– Tu o să mă asculți. Mănînci liniștit și doar o să mă asculți. Să nu mă întrerupi, fiindcă s-ar putea să-mi pierd șirul ideilor. Așa, deci. Acum multă vreme, ți-am povestit despre mine cînd eram mic și locuiam la o fermă. Ți-am povestit despre Pilate și despre mine. Despre cum a fost ucis tatăl meu. Dar n-am terminat atunci povestea pînă la capăt; nu ți-am spus tot. Partea despre care nu ți-am spus era cu mine și Pilate. Am încercat să te țin departe de ea și ți-am zis că e o viperă. Acum îți voi explica de ce.

O minge roșie se rostogoli la picioarele lui; Macon o ridică și o aruncă înapoi unei fetițe. Se asigură întîi că fetița a ajuns cu bine înapoi, lîngă maică-sa, după care reluă povestirea.

După șase zile de la moartea primului Macon Dead, copiii lui – Pilate, care avea doisprezece ani, și Macon Dead, care avea șaisprezece, s-au trezit pe drumuri. Consternați și îndurerați, s-au dus la cea mai apropiată persoană de culoare pe care o cunoșteau: Circe, moașa

care îi adusese pe lume pe amîndoi şi care fusese de faţă cînd mama lor murise şi cînd Pilate îşi primise numele pe care îl purta. Circe era angajată într-o casă mare ca un palat – un conac – lîngă Danville, la o familie de moşieri, cum li se spunea pe-atunci fermierilor bogaţi. Orfanii au strigat-o pe Circe din grădina de zarzavaturi, dimineaţa devreme, cînd au văzut că pe coşul de la bucătărie începe să iasă fum de la soba aprinsă. Circe i-a primit înăuntru, răsuflînd uşurată că îi vede, bucurîndu-se că sînt teferi şi sănătoşi. Nu mai ştia nimic de ei de cînd fusese omorît tatăl lor. Macon i-a povestit cum l-a îngropat singur pe taică-său pe partea cealată a pîrîului din Lincoln's Heaven, unde mergeau ei înainte la pescuit, adică exact în locul unde prinsese el păstrăvul ăla mare de tot. Mormîntul nu era suficient de adînc, aşa că trebuise să îl acopere cu un morman de pietre.

Circe le-a zis să rămînă acolo, cu ea, pînă găseau o soluţie mai bună, adică un alt loc undă să se poată duce amîndoi. I-a ascuns în căsoaia aia fără nicio problemă. Existau acolo odăi în care proprietarii nu intrau aproape niciodată, dar, le-a zis ea, dacă le era frică, era dispusă să-i ţină cu ea în cameră (o încăpere plasată la marginea casei, unde nimeni nu venea vreodată). Dar camera lui Circe era tare micuţă, aşa că sora şi fratele au fost de acord să stea în două odăi la etajul trei, care era folosit doar ca depozit. Circe urma să le aducă mîncare, apă ca să se spele şi tot ea avea să le golească şi oala de noapte în care îşi făceau nevoile.

Macon a întrebat dacă nu puteau munci şi ei acolo; dacă proprietăreasa n-ar vrea poate să-i angajeze ca ajutoare la bucătărie, la treburile curţii, la gospodărie, în fine, buni la orice?

Circe şi-a muşcat limba ca să spună: „Eşti nebun? Zici că i-ai văzut pe bărbaţii care l-au ucis. Păi tu crezi

că ei nu ştiu că i-ai văzut? Şi, dacă au fost ei în stare să omoare un om în toată firea, crezi că or să se împiedice de un ţînc ca tine? Unde ţi-e capul? Nu, noi trebuie să ne gîndim bine şi să găsim o soluţie bună la toată problema asta".

Macon şi Pilate au rămas acolo fix două săptămîni, dar nicio zi în plus. El trudise din greu la o fermă de cînd avea cinci sau şase ani, iar ea se născuse sălbatică din fire. Nu suportau să stea aşa, degeaba, se plictiseau neavînd altceva de făcut decît să aştepte momentul palpitant al zilei, adică mîncarea şi mersul la toaletă. Mai bine orice decît să se plimbe toată ziua pe podelele acoperite cu covoare, să mănînce bucate dintre-acelea insipide, cum le plac oamenilor albi, sau să se uite pe furiş la cer din spatele perdelelor sidefii.

Pilate a început să plîngă în ziua în care Circe i-a adus la micul dejun pîine albă prăjită şi gem de cireşe. Avea poftă de cireşele din cireşul ei, cu codiţe şi sîmburi, nu de pasta aia moale şi oribil de dulce. Simţea că o să moară dacă nu va mai putea să stea niciodată cu gura la ţîţa lui Ulysses S. Grant, ca să-i pice laptele cald pe limbă, sau dacă nu va mai putea rupe roşia coaptă din grădină ca să muşte din ea, acolo, pe loc. Pofta pentru anumite mîncăruri o distrugea. Toate astea, plus faptul că o durea rău urechea de la ceea ce-şi făcuse singură la lob, o aduseseră în pragul isteriei. Înainte de a pleca de la fermă, Pilate luase bucăţica de hîrtie maro cu numele ei din Biblie şi, după ce încercase mult timp să se decidă între o cutiuţă pentru prafuri de mirosit şi o pălărie de soare cu panglici albastre, alesese cutiuţa de alamă care fusese a mamei sale. În toate zilele acelea nefericite cît stătuse la conac, Pilate s-a tot gîndit cum să facă un cercel din cutiuţă, în care să pună bine numele ei. A găsit o bucată de sîrmă, dar n-a reuşit să-şi perforeze urechea

cu ea. Pînă la urmă, după multe rugăminți și scîncete, Circe l-a convins pe un fierar negru să sudeze de cutiuță o sîrmuliță de aur. Pilate s-a frecat la ureche pînă a simțit că i-a amorțit complet, a băgat în flacără capătul sîrmuliței și s-a înțepat cu el în lob. Macon a înnodat capetele sîrmuliței, dar lobul urechii lui Pilate s-a umflat urît și a făcut puroi. Sfătuită de Circe, și-a pus pînză de păianjen deasupra, ca să tragă puroiul afară și să nu-i mai curgă sînge.

În noaptea de după ziua în care Pilate a plîns așa de rău din cauza cireșelor, au decis amîndoi ca, imediat ce o să-i fie mai bine cu urechea, să plece de-acolo. Oricum, erau o povară pentru Circe, iar dacă oamenii ăia albi ar fi aflat de prezența lor în casă, femeia risca să fie dată afară.

Într-o bună dimineață, Circe a urcat tocmai pînă la etajul trei cu o farfurie plină de plăcintă cu carne, dar cele două camere erau goale. Copiii nu luaseră nimic de-acolo. Doar un cuțit și o cană de tablă.

Prima zi de libertate a fost o mare bucurie pentru ei. Au mîncat zmeură și mere; s-au descălțat, desfătîndu-și tălpile goale cu roua ierbii și praful încălzit de soare. Noaptea au dormit într-o căpiță cu fîn, fiind atît de fericiți să se afle sub cerul liber încît pînă și șoarecii de cîmp sau puricii li s-au părut bine-veniți.

A doua zi a fost plăcut, dar nu la fel de frumos. S-au scăldat într-un cot al rîului Susquehanna, apoi au pornit hoinărind spre sud, avînd grijă să umble doar pe cîmpuri, prin păduri, pe lîngă albia apelor curgătoare sau pe poteci necirculate, mergînd, presupuneau ei, către statul Virginia, unde Macon credea că aveau rude.

În a treia zi, cînd s-au trezit, au văzut un bărbat care semăna leit cu tatăl lor, așezat pe o buturugă la vreo cincizeci de metri distanță. Omul nu se uita la ei; ședea

doar acolo. Poate că l-ar fi strigat sau ar fi alergat la el dacă bărbatul nu s-ar fi holbat fix dincolo de ei, cu o privire pierdută care îi băga în sperieți. Așa că au rupt-o la fugă. Pe tot parcursul zilei, la intervale diferite, l-au văzut din nou: cu privirea pironită în balta cu rațe; stînd în dreptul unui sicomor; adumbrindu-și ochii cu palma de lumina soarelui, ca să poată vedea mai bine dincolo de o stîncă, pînă în valea largă de sub ei. De fiecare dată cînd îl vedeau, se trăgeau înapoi și porneau în direcția opusă. Acum, deja, ținutul din jur, singurul pe care îl văzuseră vreodată și pe care îl știau pe de rost, începuse să îi înspăimînte. Soarele dogorea fierbinte, aerul era suav, însă fiecare frunză ridicată de vînt, fiecare foșnet de păuniță printre tufișuri îi cutremura de frică. Toate vietățile cîmpului și ale crîngurilor – veverițe, șerpi de grădină, fluturi, mistreți și iepuri –, tot ceea ce îndrăgeau în jurul lor încă de cînd veniseră pe lume, natura întreagă se schimbase în nenumărate semne de rău augur, amintind de o prezență care umbla să-i prindă, care îi urmărea pretutindeni. Pînă și susurul pîrîului părea strigătul unui gîtlej lichid, care îi aștepta pe ei. Asta se întîmpla la lumina zilei. Cu atît mai cumplit, însă, li se păreau toate noaptea.

Exact înainte să se întunece, cînd soarele îi lăsa singuri, cînd ieșeau dintr-o pădurice privind în jur spre coama dealului în speranța că vor zări acolo o fermă, poate, vreun șopron părăsit – un adăpost unde să poată sta peste noapte –, au văzut o peșteră, iar la intrarea în ea stătea tatăl lor. De data asta le-a făcut semn să vină după el. Avînd de ales între bezna nemărginită a codrilor și un bărbat care semăna cu tatăl lor, au optat pentru ultima variantă. La urma urmei, dacă era într-adevăr tatăl lor, n-avea cum să le facă vreun rău, nu?!

Încet de tot, s-au apropiat de gura peșterii, ascultînd

de chemarea tatălui lor care din cînd în cînd mai privea în urmă.

S-au uitat în interiorul peşterii, dar n-au văzut decît un imens hău întunecos. Tatăl lor dispăruse. Dacă rămîneau aproape de intrare, locul era perfect pentru a-şi petrece noaptea acolo; poate că tatăl lor doar voia să le poarte de grijă, să le arate ce să facă şi unde să meargă. S-au instalat cît mai comod cu putinţă pe o lespede de stîncă. În spate nu se putea vedea nimic; bănuiau doar că e plin de lilieci. Cu toate astea, întunericul de-aici nici nu se compara cu bezna de afară.

Spre dimineaţă, Macon s-a trezit din somn; dormise iepureşte, iar acum îl durea rău burta, probabil de la fructele cu care se hrănise în ultimele trei zile. Avînd grijă să n-o trezească pe sora lui, se dădu jos de pe lespede, dar, fiindu-i ruşine să-şi facă nevoile la lumina soarelui, în vîrf de deal, a preferat să intre mai adînc în peşteră. Cînd a terminat, întunericul parcă se mai risipise, aşa că a putut vedea, la cîţiva metri în faţa lui, un bărbat care se foia în somn. Macon s-a grăbit să se încheie la pantaloni şi să plece de-acolo fără să-l deranjeze, însă pîrîitul şi trosnetul crenguţelor şi frunzelor uscate pe care călca l-au făcut pe omul acela să deschidă ochii. Bărbatul a ridicat capul, s-a întors şi a zîmbit. Macon a văzut că era cineva foarte bătrîn, foarte alb şi că zîmbetul acela era sinistru.

Macon porni îndărăt, cu o mînă întinsă în spate, gîndindu-se tot timpul cum zvîcnise trupul tatălui său şi dănţuise parcă minute întregi în praf. Atinse peretele peşterii şi rămase cu o bucată din el în mînă. Strîngînd degetele în jurul pietrei din palmă, o aruncă spre capul bărbatului care rînjea, lovindu-l drept deasupra ochiului. Sîngele a ţîşnit din rană, zîmbetul i-a pierit de pe buze, dar omul tot nu s-a oprit; venea spre el, continua să vină,

tot timpul ştergîndu-şi sîngele de pe faţă şi mînjindu-şi cu el cămaşa. Macon înşfăcă alt pietroi, dar de data asta rată ţinta. Omul nu se oprea. Continua să înainteze.

Urletul care a răsunat în toată peştera şi a trezit toţi liliecii s-a auzit exact cînd Macon credea că îşi va da ultima suflare. Bărbatul plin de sînge s-a întors în direcţia urletului şi s-a uitat la fata de culoare suficient de mult ca Macon să scoată cuţitul şi să-l înfigă în spinarea bătrînului. Bărbatul s-a prăvălit în faţă, după care a întors capul ca să se uite în sus, la ei. A mişcat buzele şi a îngăimat ceva care aducea cu un „De ce ?" Macon l-a înjunghiat din nou, apoi iarăşi, pînă cînd bătrînul n-a mai mişcat buzele, n-a mai încercat să vorbească, încetînd să se zvîrcolească în ţărînă.

Gîfîind de efortul de a înfige cuţitul de atîtea ori în pieptul unui bătrîn, Macon a alergat spre interiorul peşterii ca să ia pătura pe care dormise bărbatul. Voia ca mortul să dispară, voia să-l acopere, să-l ascundă, să nu-l mai vadă. Cînd a smuls pătura de pe jos, a tras odată cu ea şi o prelată groasă, sub care erau puse trei scînduri peste ceea ce părea a fi un fel de groapă adîncă. Macon s-a oprit, după care a dat scîndurile la o parte cu piciorul. Dedesubt erau nişte săculeţi cenuşii, legaţi la gură cu sîrmă şi aşezaţi ca nişte cuiburi cu ouă. Macon a ridicat un săculeţ, constatînd cu uimire că era foarte greu.

– Pilate! strigă el. Pilate!

Dar Pilate prinsese parcă rădăcini, holbîndu-se cu gura căscată la mort. Macon a trebuit s-o tragă de braţ pînă la groapa unde erau sacii. Căznindu-se ca să desfacă sîrma (de care trase pînă la urmă cu dinţii), desfăcu un sac şi răsturnă, peste frunzele şi rămurelele de pe podeaua peşterii, pepite de aur.

– Aur, şopti el şi, imediat, ca un hoţ plecat prima oară la furat, se ridică să facă pipi.

Viaţa de huzur şi traiul sigur i-au apărut în faţa ochilor ca un evantai de plăceri, dar, stînd acolo şi încercînd să distingă nuanţa fabuloasă a fiecărei bucăţi de metal, văzu cizmele prăfuite ale lui taică-său proptite exact de cealaltă parte a gropii adînci.

– Uite *tati!* spuse Pilate.

Şi, ca răspuns parcă la faptul că îl recunoscuse, omul a inspirat adînc, a dat ochii peste cap şi a şoptit „Cîntă. Cîntă" cu un glas cavernos, după care s-a evaporat din nou.

Pilate s-a năpustit prin peşteră, strigîndu-l, căutîndu-l, în timp ce Macon îngrămădea sacii cu aur în prelata groasă.

– Hai să mergem, Pilate. Hai să ieşim de-aici.

– Nu trebuie să luăm asta, zise ea, arătînd cu degetul spre boccea.

– Ce? De ce să n-o luăm? Ai înnebunit, ce te-a apucat?

– Înseamnă furt. Am ucis un om. Vom fi urmăriţi pretutindeni, ca înainte. Dacă luăm banii or să creadă că de-aia am făcut-o. Trebuie să lăsăm sacii aici, Macon. Nu trebuie să fim prinşi cu sacii de bani la noi.

– Dar nu sînt bani – e aur. O să ne ajungă să trăim din el toată viaţa, Pilate. Putem să ne cumpărăm cu el altă fermă. Putem...

– Lasă-l aici, Macon! Lasă-l aici! Să-l găsească exact unde era!

După care a început să strige:

– Tată! Tată!

Macon îi trase o palmă de-i zdrăngăni cutiuţa de alamă de la ureche. Pilate o prinse în mîini cîteva clipe, după care sări la fratele ei ca o antilopă. S-au bătut chiar acolo, în faţa mortului cu ochii holbaţi. Pilate era puternică aproape la fel ca Macon, dar tot nu se putea măsura cu

el; probabil că Macon ar fi bătut-o pînă la leşin dacă Pilate n-ar fi reuşit să-i ia cuţitul, încă încleiat de sîngele bătrînului, proptindu-i-l iute în dreptul inimii.

Macon rămase nemişcat, urmărindu-i ochii. Începu să o înjure, dar ea nu spunea nimic. Ieşi cu spatele din peşteră, îndepărtîndu-se la o oarecare distanţă.

Toată ziua a aşteptat ca Pilate să iasă afară. Toată ziua, Pilate a rămas înăuntru. Cînd s-a înnoptat, Macon s-a aşezat la poalele unui copac; nu-i mai era teamă acum de tot ceea ce îl îngrozise înainte. Ţinea ochii larg deschişi, aşteptînd să vadă claia ei de păr ivindu-se la gura peşterii. Nu venea niciun zgomot din peşteră. Macon a aşteptat toată noaptea. În zori s-a furişat cu mare băgare de seamă, mişcînd fiecare picior cu grijă, apropiindu-se de peşteră; spera s-o surprindă pe Pilate dormind. Exact atunci a auzit lătrat de cîine şi şi-a dat seama că veneau nişte vînători. A alergat cît a putut de repede prin pădure pînă n-a mai auzit niciun lătrat de cîine.

O zi şi o noapte în continuare a încercat să-şi croiască drum înapoi la peşteră, ferindu-se din calea vînătorilor dacă ar mai fi fost prin preajmă. În cele din urmă a ajuns acolo după trei zile şi două nopţi. În peşteră, mortul continua să se uite placid la el, însă prelata şi aurul dispăruseră.

Secretarele plecaseră. La fel, copiii şi cîinii. În părculeţ rămăseseră doar porumbeii, beţivii şi copacii.

Milkman nu mîncase aproape deloc din friptură. Se uita la faţa tatălui său care lucea de transpiraţie şi de emoţiile amintirilor.

– L-a luat, Macon. După tot ce-a fost, a luat aurul.

– De unde ştii? N-ai văzut-o cînd l-a luat, spuse Milkman.

– Prelata era verde, spuse Macon Dead, frecîndu-şi

palmele una de cealaltă. Pilate a venit în oraşul ăsta în 1930. Peste doi ani s-a cerut ca lumea să predea tot aurul pe care îl avea. Mi-am imaginat că Pilate l-a prăpădit, cheltuindu-l în cei vreo douăzeci de ani cît nu m-am mai văzu cu ea. Asta fiindcă era săracă lipită pămîntului cînd a venit aici. Era normal să cred că scăpase de tot aurul ăla. Acum aflu de la tine că are un sac verde plin cu ceva suficient de tare încît să te fi ales cu un cucui cînd ai dat cu capul de el. Ăsta e aurul, băiete! Aurul!

Se întoarse cu totul spre fiul lui şi se linse pe buze.

– Macon, ia-l şi opreşte jumătate din el; pleacă unde vrei tu. Ia-l de-acolo. Pentru noi doi. Te rog, fiule, ia-l. Ia aurul!

8

Acum, în fiecare noapte, Guitar vedea peticuţe din rochii de duminică – albe şi roşii, bleu-deschis, roz şi albe, din dantelă şi voal, din catifea şi mătase, din bumbac şi satin. Peticuţele rămîneau cu el toată noaptea şi Guitar îşi amintea cum Magdalene zisă Lena şi Corinthians se unduiau în vînt ca să prindă bucăţelele de catifea roşii ca inima care pluteau atunci, demult, sub privirile domnului Robert Smith. Doar că peticuţele lui Guitar erau altfel. Bucăţelele din rochiile de duminică pe care le vedea el nu zburau; planau doar în aer, calm, aidoma acordurilor pline de la sfîrşitul unui imn de Paşti.

Patru fetiţe negrese fuseseră omorîte într-o biserică, iar misiunea lui era de a pune la cale, într-un fel cît mai asemănător cu putinţă, moartea a patru fetiţe albe, într-o duminică, el fiind de serviciu duminica. Nu putea face aşa ceva cu o bucată de sîrmă sau cu un şiş. Ca să

reuşească, avea nevoie de exploziv, sau arme de foc, sau grenade de mînă. Ceva de genul ăsta, oricum. Or, asta prespunea bani. Ştia că, din ce în ce mai mult, misiunile Zilelor vor implica uciderea unor albi în grup, din moment ce tot mai mulţi negri erau ucişi la fel, în grup. Moartea individuală, solitară ieşea repede din modă, ceea ce însemna că Zilele trebuiau pregătite pentru orice provocare.

Aşadar, cînd Milkman veni la el să-i propună să fure nişte aur pe care să-l împartă amîndoi, Guitar zîmbi.

– Aur?! exclamă el, nevenindu-i să creadă.

– Aur.

– Nimeni n-are aur, Milkman.

– Ba da. Pilate.

– E interzis de lege să deţii aur.

– De-asta îl şi are. Fiindcă nu poate să-l folosească şi nici nu poate reclama că i-a fost furat din moment ce se presupune că este interzis din capul locului să-l aibă.

– Cum te descotoroseşti de el – cum îl prefaci în verzişori, adică?

– De-asta se ocupă taică-meu. Cunoaşte bancheri care cunosc şi ei alţi bancheri. Şi-uite aşa. Va putea să intre legal la licitaţie.

– Legal? La licitaţie?! repetă Guitar, rîzînd încetişor. Cît o să poată scoate, legal, la licitaţie?

– Asta rămîne de văzut.

– Cum se-mparte totul?

– În trei.

– Taică-tău ştie de chestia asta?

– Încă nu. El crede că împărţim în doi.

– Cînd o să-i spui?

– După.

– Şi-o să vrea?

– Cum să *nu* vrea?!

– Cînd luăm aurul?

– Cînd vrem noi.

Guitar întinse mîna.

– S-a făcut.

Milkman bătu palma cu el.

– Legal, licitaţie legală. Licitaţie legală. Îmi place, zise Guitar. Sună la fel de bine ca „mireasă virgină", făcu el, frecîndu-se pe ceafă şi ridicînd faţa fericit spre soare.

– Bun, acum trebuie să găsim o soluţie. O modalitate de a-l lua, zise Milkman.

– Mmm, va fi ca o adiere. O adiere proaspătă, răcoroasă, continuă Guitar, rîzînd la soare, cu ochii închişi, ca şi cum s-ar fi pregătit pentru aurul acela încercînd să smulgă un pic din aurul soarelui.

– O adiere?

Acum, cînd Guitar era plin de entuziasm, Milkman se pleoştise. Un fel de răutate perversă îl împingea să nu mai vrea să-i ofere pe tavă toată prada prietenului său. Trebuia să apară nişte dificultăţi, nişte complicaţii în toată aventura asta.

– Adică, ne ducem pur şi simplu acolo şi smulgem sacul din tavan, da? Iar dacă Pilate sau Reba zic ceva, le închidem gura şi le scoatem din circuit. Asta e în mintea ta, da? făcu el, vrînd să pară foarte ironic.

– Defetism. Asta-i boala ta. Defetism.

– Simţ practic, aşa se cheamă, să ştii.

– Hai, bătrîne. Tăticuţul tău ţi-a dat ceva bun de tot şi acum faci pe năbădăiosul.

– Ba nu, nu fac pe năbădăiosul. Vreau doar să ies de-acolo teafăr şi nevătămat, ca să mă bucur de pradă. Nu vreau să trebuiască să dau toţi banii la chirurg ca să-mi scoată din creieri tîrnăcopul cu care am fost lovit în ţeastă.

– Nu s-a fabricat încă tîrnăcopul care să-ţi spargă ţie ţeasta, cioroiule.

– Atunci, tîrnăcopul cu care voi fi lovit în inimă.

– La ce-ţi trebuie ţie inimă, oricum?

– Ca să pompeze sîngele. Or, eu aş vrea să mi-l pompeze în continuare.

– OK. Deci avem o problemă. O mică problemă: cum să facă doi zdrahoni de bărbaţi ca să ia un sac de douăzeci şi cinci de kile dintr-o casă cu trei muieri în ea – muieri care toate la un loc nu cîntăresc nici o sută patruzeci de kile.

– Ce mai contează greutatea dacă poţi să apeşi pe un trăgaci?

– Care trăgaci? Nimeni din casa aia n-are puşcă.

– Nu se ştie ce are Hagar, totuşi.

– Uite ce e, Milk. Tipa tot încearcă să te omoare de vreun an încoace. A folosit pentru asta cam orice obiect i-a căzut în mînă, dar niciodată o armă de foc.

– Ei şi? Poate că are de gînd s-o facă. Rămîne de văzut luna viitoare.

– Luna viitoare va fi prea tîrziu, nu crezi?

Guitar aplecase capul pe umăr, zîmbindu-i ştrengăreşte lui Milkman. De multă vreme, Milkman nu-l mai văzuse atît de relaxat şi cordial. Poate de aceea îi şi propusese această afacere. Era evident că s-ar fi putut descurca şi de unul singur, dar poate că vrusese să-l mai vadă din nou pe Guitar vesel şi prietenos, cu faţa luminoasă şi zîmbitoare, nu sumbru ca moartea însăşi.

S-au întîlnit iar duminică, pe şoseaua 6, departe de partea oraşului în care locuiau negrii. Un drum plin de parcuri cu maşini uzate, Dairy Queens, şi localuri cu fast-food. Nu erau cumpărători în dimineaţa aceea – doar cînd şi cînd se auzea huruitul automobilelor care treceau

vîjîind pe şosea, sfîşiind parcă liniştea sepulcrală a rablelor aliniate ca nişte morminte.

De la ultima conversaţie – cea importantă, cînd Guitar i-a explicat munca lui, nu scurtele discuţii întîmplătoare pe care le mai avuseseră după aceea –, Milkman a tot încercat să-şi ia inima în dinţi şi să-i pună lui Guitar întrebarea care îl tot frămînta. „Şi el?" Aproape că nici în gînd nu reuşea să formuleze această întrebare pînă la capăt, darmite cu voce tare. Guitar îl impresionase cu gravitatea şi aspectul sinistru al activităţii Zilelor, dar şi cu pericolele care decurgeau de aici. Îi spusese că Zilele nici nu discutau vreodată între ei amănuntele, aşa că Milkman presupunea că orice tentativă de a-l descoase s-ar solda cu un refuz din partea lui Guitar. Şi o atitudine rece. Dar întrebarea rămînea la fel de acută: „Şi el omorîse pe cineva?" La fel ca moşii de pe Tenth Street, acum cumpăra şi el ziarele de dimineaţă şi de seară, iar o dată la două săptămîni lua şi publicaţia comunităţii oamenilor de culoare; le citea nervos pe toate, căutînd eventuale relatări despre crime, care i se păreau dubioase, fără sens. Cînd găsea cîte un articol de felul ăsta, urmărea relatările din presă pînă se găsea un suspect. Pe urmă trebuia să vadă dacă nu apărea situaţia în care un negru era ucis de cineva de altă rasă...

„Ai făcut-o şi tu?" Parcă ar fi fost o adolescentă care îşi întreba prietena dacă mai era virgină, prietena care acum avea alt aer – arăta altfel, mai detaşată, preocupată de alte gînduri. „Ai făcut-o şi tu? Ştii deja ceva mai exotic, dar şi banal totodată, ceva ce eu nu am simţit încă? Ştii cum e să-ţi rişti doar propria piele? Ce-ai simţit cînd ai făcut-o? Ţi-a fost teamă? Ai devenit altul după aceea? Dacă o voi face şi eu, voi deveni şi eu alt om?"

Poate că îl va întreba într-o bună zi, dar nu astăzi, cînd totul era din nou ca pe timpuri. Asumîndu-şi riscuri

împreună, cum făceau pe vremea cînd Milkman avea doisprezece ani, iar Guitar era adolescent, da, pe vremea cînd făceau pe grozavii, umblau cu umerii încovoiaţi, se rezemau de ziduri, săreau garduri, alergau prin tot oraşul în căutare de încăierări sau măcar de fraieri pe care să-i bage în sperieţi: alţi băieţi, fete, căţei, porumbei, babe, directori de şcoală, beţivani, vînzători de îngheţată şi mîrţoage. Şi cînd le reuşea cîte-o astfel de ispravă, se simţeau în al nouălea cer şi îşi acopereau gura cu mîna ca să dea mai multă greutate rîsului lor de puştani. Iar cînd nu le reuşea, cînd se întîmpla ca altul să fie mai spurcat la gură decît ei, sau să nu-i bage în seamă, sau să-i pună pe fugă, începeau să facă bancuri şi să insulte pînă ce simţeau că li se uscase sudoarea care le udase palmele de ruşine. Acum erau bărbaţi, iar teroarea pe care simţeau nevoia să le-o provoace altora, dacă nu din alt motiv, măcar pentru a o simţi şi ei, era mai deosebită, dar nu şi mai inofensivă. Dominaţia cîştigată prin frică şi întreţinută tot prin frică părea şi acum mai dulce decît oricare tip de autoritate care se putea obţine, prin alte mijloace. (Cu excepţia femeilor, pe care le plăcea să le cucerească prin şarm, dar pe care le păstrau cu indiferenţă.)

Acum era aşa, or Milkman nu voia să piardă asta.

Mai era însă ceva. Guitar se situase de bunăvoie şi cu zel de partea unei cauze, care îi va permite întotdeauna să simtă de-aproape gustul terorii provocate de lama rece a cuţitului. Milkman ştia că nevoile lui erau mai domoale, fiindcă el putea să se simtă bine în prezenţa unei persoane care inspira teamă. Tatăl lui, Pilate, Guitar. Gravita spre fiecare dintre ei, invidios pe neînfricarea lor acum, chiar şi pe a lui Hagar, în ciuda faptului că ea nu mai constituia o ameninţare, fiind doar o proastă care nu voia neapărat să-l omoare, cît mai ales să-i atragă atenţia.

Guitar încă avea capacitatea de a crea senzaţia de primejdie şi de viaţă trăită pe muchie de cuţit. De aceea Milkman îl atrăsese în această afacere doar parţial fiindcă ar fi avut nevoie de ajutorul lui. Motivul principal fusese că această escapadă şi-ar fi pierdut toată nostimada dacă n-ar fi existat senzaţia aceea de „muchie de cuţit". Avîndu-l copărtaş pe Guitar, Milkman se putea aştepta cu plăcere atît la distracţie, cît şi la spaimă.

Opriră pe şoseaua 6 şi porniră în lungul ei, pe jos, oprindu-se frecvent ca să se uite la maşinile înşirate acolo, gesticulînd şi ciondănindu-se fiindcă nu reuşeau să cadă de-acord asupra celei mai bune metode de a tîlhări o maghernită care, cum zicea Guitar, „n-avea zăvor la uşă şi nici la fereastre".

– Dar sînt nişte persoane înăuntru, insistă Milkman. Trei. Toate nebune.

– Femei.

– Femei nebune.

– Tot femei.

– Uiţi, Guitar, cum a fost atunci cînd a luat Pilate aurul. A aşteptat acolo în peşteră, lîngă un mort, trei zile ca să-şi tîrască prada afara. Şi n-avea decît doisprezece ani pe-atunci. Păi dacă a fost ea în stare să facă aşa ceva ca să ia aurul ăla cînd avea doar doisprezece ani, îţi dai seama de ce ar fi capabilă acum, la şaptezeci de ani, ca să-l păstreze?

– Nu trebuie să fim brutali. E suficient să dăm dovadă de viclenie.

– OK. Hai să vedem cum vrei tu să le atragi, prin viclenie, să iasă din casă.

– Păi, hai să ne gîndim.

Guitar se opri ca să se frece cu spinarea de un stîlp. Închise ochii, extaziat de liniştea pe care o simţea sau din cauză că se concentra. Milkman se holba în sus la cer,

sperînd să-i vină vreo idee, şi, coborînd privirea spre acoperişurilor hangarelor cu maşini vechi, văzu un păun alb pe clădirea joasă şi lungă în care se afla sediul de la Nelson Buick. Tocmai cînd începea să se convingă singur că prezenţa acelei păsări acolo intra în categoria „viselor-cu-ochii-deschişi" pe care le avea ori de cîte ori indecizia se confrunta cu realitatea, Guitar ridică pleoapele şi spuse:

– Măi, să fiu al naibii! De-unde-o mai fi apărut şi ăsta?

– De la grădina zoologică probabil, opină Milkman, răsuflînd uşurat.

– Care grădină zoologică? Mizeria aia unde n-au decît două maimuţe obosite şi cîţiva şerpi anemici?

– Păi, de-unde atunci?

– Să dea dracu' dacă ştiu.

– Uite – zboară în jos, remarcă Milkman cu bucuria aceea nemărginită care îl cuprindea ori de cîte ori vedea ceva zburînd. Hm, n-a fost cine ştie ce, dar ia uite cît de ţanţoş calcă, drăguţa de ea.

– E „el".

– Ce?

– E un „el". Mascul. Doar masculii au coada plină de nestemate. Mamă, Doamne. Uită-te puţin, exclamă Guitar, admirînd păunul care îşi desfăcea larg coada. Hai să-l prindem. Vino, Milk, haide, zise Guitar şi începu să alerge spre gard.

– Dar de ce? întrebă Milkman, alergînd totuşi în urma lui. Ce facem cu el dacă-l prindem?

– Îl halim! strigă Guitar.

Sări sprinten peste ţevile duble care împrejmuiau parcul auto şi începu să dea tîrcoale păsării, în cercuri largi, de la distanţă, şi ţinînd capul înclinat uşor pe-o parte ca să-l păcălească pe păun. Pasărea continua să se

plimbe maiestuos în jurul unui Buick bleu. Strînse coada, măturînd pietrişul cu vîrfurile penelor. Cei doi bărbaţi încremeniră privind-o.

– Dar de ce nu poate să zboare mai bine decît găinile? întrebă Milkman.

– Prea multă coadă. Toate nestematele alea atîrnă greu în jos. Ca şi vanitatea. Cum să zbori cu toată porcăria aia după tine? Dacă vrei să zbori, trebuie să renunţi la porcăriile care te trag în jos.

Păunul sări pe capota Buickului şi deschise din nou coada ca un evantai. Maşina strălucitoare de dedesubt îşi pierduse tot farmecul.

– Poponarul, rîse Guitar încetişor. Un poponar alb.

Milkman rîse şi el. Mai zăboviră un pic, după care plecară, lăsînd păunul să-şi etaleze albul pur printre maşinile uzate.

Însă pasărea le distrăsese atenţia. În loc să continue disputa despre modalitatea optimă de acţiune, începură să fabuleze despre lucrurile pe care şi le vor putea cumpăra cu tot aurul acela după desfăşurarea licitaţiei legale. Guitar, renunţînd parcă la ascetismul din ultima vreme, îşi îngădui plăcerea de a redeştepta visuri mai vechi: ce le-ar cumpăra el bunicii şi fratelui acesteia, nenea Billy, cel care venise tocmai din Florida ca să-i crească pe toţi după ce murise tatăl lui Guitar; plăcuţa funerară pe care o va cumpăra pentru mormîntului lui taică-său, „roz, cu crini sculptaţi pe ea"; pe urmă, diferite chestii pentru fratele şi surorile lui, precum şi pentru copiii surorilor lui. Milkman fabulă şi el, dar nu despre fleacurile descrise de Guitar. Milkman voia bărci, maşini, avioane şi visa să comande un mare echipaj. Putea face pe capriciosul, pe generosul sau pe misteriosul cu banii lui. Însă tot timpul cît rîsese şi sporovăise pe îndelete despre ce-ar face el şi cum ar vrea să trăiască, Milkman fusese conştient de falsitatea din vocea

lui. Voia bani – cu disperare, credea el –, dar în afară de a o şterge din oraş, departe de Not Doctor Street, de Sonny's Shop, de cîrciuma lui Mary şi de Hagar, Milkman nu îşi putea imagina o viaţă mult diferită de cea pe care o avea acum. Oameni noi. Locuri noi. Putere. Autoritate. Asta îşi dorea el în viaţă. Şi nu reuşea să ia în serios pălăvrăgelile lui Guitar despre hainele elegante pe care le va cumpăra pentru el şi pentru fratele lui, mesele somptuoase pentru nenea Billy, sau partidele de cărţi, lungi cît un weekend, jucate pe mize grele. Ţipa şi chiuia „Ohoho!!!" ascultînd lista lui Guitar, dar, fiindcă viaţa lui nu era urîtă, presupunînd chiar o anumită dozã de lux, pe lîngă tot confortul necesar, Milkman se simţea cumva rupt de toate astea. Nu îşi dorea decît să facă un pas înainte în raport cu trecutul părinţilor lui, care era şi prezentul lor şi care ameninţa să devină şi prezentul lui. Detesta atmosfera caustică dintre mama şi tatăl lui, convingerea fiecăruia dintre ei că dreptatea era de acea parte şi că celălalt greşise mereu. Iar eforturile lui de a ignora toate astea, de a trece peste ele, păreau să funcţioneze doar în zilele în care nu-l interesau decît aspectele superficiale şi fără consecinţe serioase. Evita orice tip de implicare, la fel ca şi sentimentele puternice, eschivîndu-se totodată de la a lua vreo decizie. Voia să ştie cît mai puţin cu putinţă, să simtă doar suficient cît fiecare zi să i se pară plăcută şi să fie interesant doar atît cît să provoace curiozitatea celorlalţi oameni, dar nu şi devotamentul lor mistuitor. Iată ce îi dăruise Hagar, şi ce tragedie decursese de aici. Crezuse întotdeauna că avusese o copilărie sterilă, însă lucrurile aflate de la Macon şi Ruth îi înfăşuraseră parcă toate amintirile de atunci cu un fel de cearşafuri septice, îmbibate de mirosul greu al bolii, al mizeriei şi al unor inimi necruţătoare. Răzvrătirile lui, aşa mărunte cum fuseseră, avuseseră loc întotdeauna în compania lui Guitar sau fuseseră împărtăşite

de el. Iar această ultimă vitejie închinată libertății, chiar dacă îi fusese servită pe tavă de taică-său – dacă nu chiar atribuită de-a dreptul – avea cît de cît sorți de izbîndă.

Se așteptase oarecum ca prietenul lui să-l ia în derîdere, să-l refuze cu vreun comentariu mușcător, menit să-i amintească lui Milkman că Guitar era acum un bărbat misterios, un om cu responsabilități cruciale. Uitîndu-se acum la fața lui Guitar, cînd povestea ce frumos ar fi dacă ar fi, Milkman înțelese imediat că intuiția lui nu fusese greșită. Poate că asasinul profesionist se cam săturase sau poate că se răzgîndise. O făcuse oare...? „Ai făcut-o...?" Ascultîndu-l cum descria în amănunt cum vor fi mesele, hainele, pietrele funerare, se întreba dacă nu cumva la Guitar era doar atracția irezistibilă a ceea ce nu avusese niciodată – banii.

Guitar surîdea în soare și vorbea înflăcărat despre televizoare și paturi de alamă, despre partide interminabile de cărți de joc, însă în realitate mintea nu-i stătea decît la minunile pe care le poate face trinitrotoluenul.

Cînd epuizaseră aproape toate visele fanteziste, se făcuse deja amiază și ajunseseră din nou la marginea cartierului Southside. Reluară conversația despre planul lor de acțiune exact de unde o lăsaseră. Guitar era pregătit acum; Milkman era încă precaut. Prea precaut după gustul lui Guitar.

– Nu te înțeleg. Vii cu sufletul la gură la mine și îmi faci o propunere senzațională, discutăm trei zile numai despre asta, mie mi se pare ceva trăsnet, dar cînd vine momentul să trecem la treabă, începi să invoci tot felul de rahaturi, cum că mai bine nu facem nimic. Zi, îți bați joc de mine sau ce?

– De ce să-mi bat joc de tine? Puteam să nu-ți fi spus, nu crezi?

– Nu știu. Nu știu nici măcar de ce o faci. Mă cunoști bine – poți ghici de ce m-am băgat. Dar pentru tine banii n-au fost niciodată ceva ce n-ai avut sau nu ai putut avea.

Milkman ignoră remarca lui Guitar apropo de motivul pentru care acesta „se băgase" și spuse cît mai calm cu putință:

– Trebuie să plec de-aici. Ți-am mai zis chestia asta, omule. Trebuie neapărat să plec. Să fiu pe picioarele mele.

– Pe picioarele tale? Cu un milion de dolari în portofel mai ai nevoie să fii pe picioarele tale?

– Du-te naibii. Ce contează de ce vreau aurul ăla?

– Contează. Fiindcă nu sînt sigur că-l vrei. Cel puțin nu atît de tare încît să treci la acțiune.

– Vreau doar să facem totul cum trebuie. Fără să ne pripim. Fără... Înțelegi, tîlhăria e o infracțiune gravă. Nu vreau să ajung la...

– Care tîlhărie? Nu-i nicio tîlhărie aici. E vorba de Pilate.

– Și?

– Și! E rudă cu tine.

– Bine, dar și o rudă poate să țipe, nu crezi?

– Ce se poate întîmpla cel mai rău? O să dăm buzna înăuntru, da? Să presupunem că sînt toate trei acasă. Sînt femei. Ce-ar putea să ne facă? Să ne ia la bătaie?

– Poate că da.

– Haida-de! Cine să te ia la bătaie? Hagar? Păi aia se moaie toată cînd te vede. Pilate? Păi, Pilate ține la tine, băiete. Nu ți-ar face niciun rău, știi bine.

– Crezi tu asta?

– Sigur că da! Bun. Ai remușcări. Ia să vedem de ce. Fiindcă sînteți rude? Păi taică-tău e mai rudă cu ea decît tine, or chiar el a venit cu ideea, nu?

– Nu-i asta.

– Atunci ce?

– Sînt nebune, Guitar. Nimeni nu ştie cum vor reacţiona; nici *ele* măcar n-au habar.

– Ştiu că sînt nebune. Oricine ar trăi cum trăiesc ele, vînzînd poşircă pe nimica toată şi făcînd pipi la găleată cînd au deasupra capului milioane de dolari, nu poate fi decît nebun de legat. Te sperie nebunia? Dacă da, înseamnă că *nebun* eşti tu.

– Nu vreau să fiu prins, atîta tot. Nu vreau să fac puşcărie. Vreau să plănuiesc totul în aşa fel încît să nu se întîmple aşa ceva. Ce ţi se pare exagerat în asta? Hai să facem un plan solid.

– Nu-mi place să fac planuri. Am senzaţia că mă simt îngrădit.

– Nu trebuie, e doar un plan. Plănuim cum să le scoatem din casă. Cum să intrăm noi în casă. Cum să tăiem sacu' ăla din tavan şi pe urmă cum să ieşim din casă în stradă. Or, nu-i uşor să plănuieşti toate astea cînd ştii că vei avea de-a face cu ele. Nu sînt persoane normale. Nu au obiceiuri normale. Pe urmă mai sînt şi muşteriii lor. Oricînd poate apărea vreunul. Femeile astea nu se ghidează după ceas, Guitar. Pilate ştie cam cît e ora doar în funcţie de soare.

– Dar tot dorm noaptea şi ele.

– Oricine doarme se poate trezi din somn.

– Oricine s-a trezit din somn poate fi anihilat.

– Nu vreau să anihilez pe nimeni. Vreau ca ele să fie plecate cînd dăm noi lovitura.

– Şi cum poţi să le faci să plece, mă rog?

Milkman dădu din cap.

– Doar cu un cutremur.

– Atunci hai să facem un cutremur.

– Cum?

– Dăm foc casei. Băgăm un sconcs înăuntru. Un urs. Ceva. Orice.

– Hai fii serios.

– Încerc, bebi. Încerc. Femeile astea nu se duc nicăieri?

– Împreună, toate trei?

– Împreună, toate trei.

Milkman ridică din umeri.

– La înmormîntări. Se duc la înmormîntări. Şi la circ.

– Hai dă-o-ncolo de treabă, că doar n-oi vrea să aşteptăm să moară întîi careva?! Sau să vină vreo trupă de circari în oraş?

– Încerc şi eu să găsesc o soluţie, atîta tot. În momentul de faţă n-avem nicio şansă.

– Bun, cînd n-ai nicio şansă, trebuie să-ţi inventezi una.

– Fii raţional.

– Raţional? Nu poţi să pui mîna pe un sac cu aur fiind raţional! Pentru asta, dimpotrivă, trebuie să fii iraţional. Mă mir că nu ştii asta.

– Ascultă un pic...

– Te-am ascultat pînă acum. Acum, tu mă asculţi pe mine. Ai o viaţă? Trăieşte-ţi-o! Trăieşte-ţi naibii viaţa! Trăieşte-o!

Milkman căscă ochii mari. Se căzni din răsputeri să nu înghită în sec, însă strigătul trîmbiţat de glasul lui Guitar îi umpluse gura cu sare. Aceeaşi sare care se găseşte pe fundul oceanului şi în năduşeala de pe grumazul unui cal. Un gust atît de puternic şi de necesar, încît armăsarii galopează kilometri şi zile în şir pentru a-l avea. Era ceva nou, delicios şi, mai ales, era ceva al lui. Toată şovăiala, îndoiala care îl măcinau se risipiră fără urmă, fără zgomot.

Acum ştia ce însemnase toată ezitarea de pînă atunci. Nu fusese o tentativă de a conferi o complexitate nefirească unei acţiuni simple; nici nu urmărise ca să-l ţină

sub control pe Guitar. Nu, pur şi simplu nu crezuse în această acţiune. Cînd taică-său îi spusese povestea aceea lungă, lui i se păruse un basm... o aiureală fără noimă. Nu crezuse că era ceva real sau aur real, sau ceva concret ce putea fi luat şi însuşit. Părea prea simplu. Guitar, însă, credea în asta, îi atribuia o concreteţe incontestabilă şi, mai mult chiar, făcea din asta obiectul unui act important, real şi îndrăzneţ. Simţea crescînd în el un altfel de „sine", o personalitate clară şi bine definită. O personalitate care se putea alătura corului din frizeria lui Railroad Tommy nu numai cu rîsul, ci şi cu povestea asta. Singura confruntare reală pe care o avusese pînă atunci fusese cînd îl lovise pe taică-său, numai că din asta nu putea scoate genul de poveste cu care să stîrnească licăriri de interes în ochii moşilor de la frizerie.

Milkman nu era capabil să gîndească limpede toate astea. Pentru el, atunci, contau doar gustul sărat din gură şi chemarea cornului de vînătoare din glasul lui Guitar.

– Mîine, spuse el. Mîine-seară.

– La cît?

– Unu şi jumătate. Vin să te iau.

– Splendid.

Mult mai încolo pe drum, departe de Milkman şi Guitar, păunul îşi desfăcea coada în evantai.

În serile de toamnă, în anumite părţi ale oraşului, vîntul aduce, dinspre lac, un miros dulceag. O aromă ca de turtă dulce sau ceai rece de cuişoare. Mirosul acesta nu avea nicio explicaţie din moment ce lacul, la 19 septembrie 1963, era aşa de plin de deşeuri industriale şi de reziduuri chimice de la o fabrică de materiale plastice, încît pletele sălciilor care se înălţau aproape de mal păreau subţiri şi pale. Crapii pluteau cu burta în sus, aduşi de apă pe plajă, iar doctorii de la Mercy ştiau, dar nu anunţau,

că infecţiile la urechi erau o certitudine în cazul celor care înotau în apele acelea.

Totuşi persista un miros greu de mirodenii dulci care te ducea cu gîndul la Orient, la corturi în dungi şi la foşnetul brăţărilor prinse la gleznă. Oamenii care locuiau lîngă lac nu mai remarcau de mult mirosul, pentru că, odată cu aerul condiţionat, se obişnuiseră să închidă ferestrele şi să doarmă iepureşte în zumzăitul instalaţiei.

Şi aşa dulcele acela de prăjitură plutea neobservat pe străzi, în jurul copacilor, peste acoperişuri, pînă cînd, subţiat şi puţin diluat, ajungea în Southside. Acolo unde unele case nu aveau nici măcar plase la geam, darmite aer condiţionat, unde ferestrele rămîneau larg deschise spre miresmele nopţii. Iar acolo aroma de turtă dulce era puternică, suficient de puternică, oricum, încît să deformeze visele adormiţilor şi să le dea iluzia că bunătăţile la care poftesc se află la îndemînă. Asupra locuitorilor din Southside care erau treji în asemenea nopţi, efectul echivala cu o senzaţie de intimitate şi îndepărtare deopotrivă. Cei doi bărbaţi care stăteau lîngă pinii de pe Darling Street – exact lîngă casa cafenie unde se duceau băutorii de vin – simţeau mireasma din aer, dar nu se gîndeau la turtă dulce. Fiecare se gîndea că aşa mirosea libertatea, sau dreptatea, sau luxul, sau răzbunarea.

Inhalînd aerul parfumat ca în pieţele din Accra, stăteam acolo de o vreme care li se părea o veşnicie. Unul dintre ei stătea rezemat de un copac, cu piciorul proptit de trunchi. În cele din urmă, îl atinse pe celălalt pe cot şi amîndoi porniră spre o fereastră deschisă. Fără nicio greutate, intrară. Deşi stătuseră înadins în întunericul de sub pini, tot nu erau pregătiţi pentru bezna neagră care îi întîmpină înăuntru. Nu mai văzuseră niciodată o asemenea întunecime, nici măcar sub pleoapele bine strînse. Dar mai tulburător decît bezna aceea deasă era

faptul că, în contrast cu zăpuşeala de afară (căldura moleşitoare cu arome de turtă dulce, din cauza căreia oamenii îşi ştergeau mereu sudoarea din cutele gîtului), în casa lui Pilate era frig ca în congelator.

Luna răsări brusc, luminînd ca un reflector drept în cameră. Îl văzură amîndoi la timp. Atîrna greoi, atîrna verde ca verdele ouălor de Paşti lăsate prea mult în vopsea. Şi, ca Paştele, făgăduia totul: Fiul-Înviat-din-Morţi şi dorinţa solitară a inimii. Putere deplină, libertate totală şi dreptate perfectă. Guitar îngenunche în faţa lui şi făcu o treaptă din degetele împletite. Milkman se săltă în sus, cu o mînă pe capul lui Guitar, şi se răsuci, aşezîndu-se pe umerii lui Guitar. Încet, Guitar se ridică în picioare. Milkman bîjbîi în sus pînă dădu cu mîinile de gîtul sacului. Se gîndea că va trebui să taie funia, dar constată agasat că, de fapt, sacul atîrna din tavan de o sîrmă. Spera să rezolve treaba cu cuţitul din moment ce, neaşteptîndu-se ca sacul să fie prins cu sîrmă, nu aduseseră niciun cleşte. Rîcîitul lamei pe metal răsuna în toată camera. Cine să mai doarmă într-un asemenea zgomot? În cele din urmă se rupseră cîteva fire, iar în momentul următor toată masa aceea întunecată se desprinse din tavan. Calculaseră că greutatea sacului era, probabil, suficient de mare încît să-i trîntească la pămînt în clipa în care n-ar mai fi spînzurat de tavan, aşa că stabiliseră ca, la auzul unui semnal murmurat de deasupra, Guitar să îndoaie genunchii şi să se lase jos, astfel încît Milkman să poată atinge imediat podeaua cu picioarele. N-a fost nevoie, însă, de tot acest balet graţios; sacul era mult mai uşor decît crezuseră ei, aşa că Milkman coborî cu el fără nicio dificultate. Imediat ce îşi recăpătară echilibrul, se auzi un fel de suspin profund, fiecare presupunînd că venea de la celălalt. Milkman îi înapoie cuţitul lui Guitar, care îl închise şi îl vîrî în buzunarul de la spate. Acelaşi

oftat adînc se auzi din nou; în cameră se făcuse parcă şi mai frig. Ţinînd sacul de gît şi de fund, Milkman porni după Guitar spre fereastră. După ce încălecă peste pervaz, Guitar întinse mîna înapoi ca să-l ajute şi pe Milkman să sară. Razele lunii îi jucau feste, fiindcă avu senzaţia că vede silueta unui om exact în spatele prietenului său. Învăluiţi în zăpuşeala din care ieşiseră doar de cîteva minute, se îndepărtară repede de casă şi ieşiră pe drum.

La o altă fereastră deschisă pe aceeaşi latură a casei, cea de lîngă chiuveta în care Hagar se spăla pe cap şi unde Reba punea la muiat nişte fasole uscată, apăru chipul unei femei. „La ce dracu' le-o fi trebuit să-l ia?" se minună ea. Pe urmă rîcîi în pervazul ferestrei pînă cînd desprinse o aşchie de lemn pe care o băgă în gură.

9

Amanuensis. Era cuvîntul ales de ea şi, întrucît cobora din secolul al nouăsprezecelea, mama ei fu de acord cu el, savurînd încîntată privirile năuce pe care i le aruncau musafirele ei, cînd le spunea ce poziţie dobîndise fiica ei la cîştigătoarea titlului de Poet Laureat al Statului. „Este amanuensis la Michael-Mary Graham". Anemicul cuvînt latinesc făcea ca munca fiicei sale (care, în fond, nici nu avea de ce să presteze vreo muncă) să pară ceva complicat, pretenţios şi absolut în concordanţă cu educaţia ei. Iar femeile nu se încumetau să ceară mai multe detalii (încercau să ţină minte cum suna cuvîntul, dar tot nu reuşeau să-l găsească în dicţionar), fiind deosebit de impresionate de numele lui Michael-Mary Graham. Era o minciună, desigur, la fel cum şi cuvîntul mai

simplu „secretară" tot minciună rămînea, însă Ruth îl repeta cu convingere, crezînd că era adevărat. Nu ştia pe atunci, şi nici n-avea să afle vreodată, că de fapt Corinthians era camerista domnişoarei Graham.

Nepricepîndu-se să facă nimic altceva decît petale de trandafiri din catifea, lui Corinthians i-a fost foarte greu să-şi găsească un serviciu potrivit studiilor ei. Cei trei ani de colegiu, un an de perfecţionare în Franţa şi faptul că era nepoata eminentului doctor Foster ar fi trebuit să se încununeze de ceva mult mai elegant decît cele două uniforme care atîrnau pe uşa de la subsolul domnişoarei Graham. Ei continua să i se pară incredibil că toate aceste avantaje şi atuuri nu se soldaseră cu nimic mai bun decît actuala slujbă. Era de la sine înţeles că ea şi Magdalene zisă Lena vor face nişte partide bune cînd se vor mărita – dar speranţele apropo de Corinthians erau şi mai mari, ţinînd seama că ea fusese şi la colegiu. Graţie educaţiei primite, Corinthians învăţase cum să fie o mamă şi o soţie luminată, capabilă să contribuie la prosperitatea civilizaţiei – sau, în cazul ei, la civilizarea comunităţii din care provenea. Iar dacă mariajul nu devenea o realitate, rămîneau rolurile alternative: profesoară, bibliotecară sau... în fine, ceva inteligent şi orientat spre binele omenirii. Văzînd că niciuna dintre aceste ursite nu a luat-o de mînă, Corinthians a preferat pur şi simplu să mai aştepte. Încrezută şi cu pielea deschisă la culoare, Corinthians împărtăşea convingerea maică-sii cum că orice intelectual de culoare ar trebui să o considere un adevărat trofeu. Prin urmare, s-au organizat vacanţe şi weekenduri în alte oraşe, ieşiri şi plimbări în oraşul lor, unde şi cînd asemenea bărbaţi îşi făceau apariţia. Primul dintre doctorii negri care s-au mutat acolo în anii patruzeci, cînd a absolvit Corinthians colegiul, avea un fiu cu cinci ani mai mic decît ea. Al doilea, un dentist, avea două fete

mici; al treilea era un internist bătrîn (despre care se zvonea că era alcoolic), care avea doi fii deja însurați. Pe urmă au mai fost profesori, doi avocați, un medic legist, dar în puținele ocazii cînd se mai ivea cîte un burlac eligibil, Corinthians nu era pe gustul lui. Era suficient de drăguță, suficient de agreabilă, iar tatăl ei dispunea de banii pe care pretendenții la mîna ei să se poată bizui la nevoie, dar îi lipsea impetuozitatea. Bărbații aceștia își doreau neveste descurcărețe, nu atît de obișnuite cu viața clasei de mijloc, încît să nu mai aibă nicio ambiție, nicio poftă, nicio motivație. Voiau ca nevestelor lor să le placă ascensiunea socială, acumularea de proprietăți și activitatea necesară pentru a păstra un statut odată dobîndit. Voiau neveste dispuse să se sacrifice și capabile să aprecieze truda și sacrificiul soților lor. Corinthians era puțin prea elegantă. Bryn Mawr în 1940. Franța în 1939. Cam prea mult deja. Fisk, Howard, Talledega, Tougaloo – acestea erau terenurile lor de vînătoare. Exista riscul ca o femeie care vorbea franțuzește și care călătorise cu *Queen Mary* să nu aibă o atitudine adecvată față de viitorii pacienți sau clienți, iar dacă omul era profesor, evita fără îndoială o femeie mai școlită decît el. La un moment au fost luați în calcul și funcționarii de la poștă, considerați ca „partide" bune pentru Lena și Corinthians, dar asta a fost abia mult mai tîrziu, cînd amîndouă trecuseră bine de treizeci și cinci de ani și după ce Ruth se resemnase cu crunta concluzie că fiicele ei nu se vor mărita cu doctori. A fost un șoc pentru ei toți, în fața căruia au reușit să reziste neacceptînd un adevăr și mai dur: că probabil nu se vor mai mărita niciodată.

Magdalene zisă Lena părea resemnată cu viața ei, însă Corinthians, realizînd într-o bună dimineață că, la cei patruzeci și doi de ani la care ajunsese, nu făcuse toată viața altceva decît să confecționeze petale de tran-

dafiri, căzu pradă unei grave depresii care dură pînă în clipa în care decise să plece din casă. Aşadar, porni o intensă activitate de căutare a unei slujbe – ceea ce a constituit şocul numărul doi. Cei douăzeci şi unu de ani care trecuseră de la terminarea colegiului lucrau în dezavantajul ei pentru o slujbă de profesoară. Nu urmase niciunul dintre „noile" cursuri necesare acum pentru a fi primit în învăţămînt. Se gîndi să se înscrie la cursurile de perfecţionare profesională pentru cadre didactice, ajungînd chiar pînă la clădirea administrativă unde se depuneau actele necesare. Văzînd însă tinerele cu piept voluminos sub tricourile bine mulate, figurile nonşalante ale celor din jur, a fugit cît a putut de repede din clădire şi din campus, ca o frunză solitară bătută de furtună. Gest nu tocmai inspirat, ţinînd seama că ea nu se pricepea la mai nimic. Timpul petrecut la Bryn Mawr avusese exact efectul scontat al unei perioade de patru ani de învăţămînt liberal, făcînd-o inaptă pentru circa optzeci la sută din activităţile utile din lumea asta. În primul rînd, pregătind-o pentru un trai de huzur, o viaţă mondenă şi o atitudine de nepăsare vizavi de treburile gospodăreşti. În al doilea rînd, prin supoziţia evidentă că, oricum, ea era prea bună pentru asemenea îndeletniciri. După absolvirea cursurilor, Corinthians s-a întors pe o piaţă a muncii în care fetele de culoare, indiferent de mediul din care proveneau, erau căutate doar pentru un singur tip de activitate. Iar prin 1963, principala preocupare a lui Corinthians era doar ca familia ei să nu ştie că ea făcea treaba asta de doi ani.

Le evita pe celelalte cameriste pe stradă, iar cele cu care se întîlnea regulat în autobuz presupuneau că are vreo funcţie mai înaltă decît a lor din moment ce se ducea la serviciu cu tocuri înalte, fiindcă doar o femeie care nu era obligată să stea toată ziua în picioare suporta tocurile şi pe drumul înapoi pînă acasă. Corinthians era

precaută; nu îşi lua nicio sacoşă cu pantofi, şorţuri sau uniforme. Umbla, în schimb, cu o carte după ea. O cărticică gri pe a cărei copertă scria, cu litere aurii *Contes de Daudet.* „Povestiri de Daudet". Imediat ce ajungea în casa domnişoarei Graham se schimba în uniformă (care oricum nu era albă, ci de un bleu discret) şi nişte pantofi comozi înainte de a se aşeza în genunchi cu o găleată plină cu apă şi detergent.

Domnişoara Graham era încîntată de vestimentaţia lui Corinthians şi de aerele pe care aceasta şi le dădea. Aceste elemente confereau locuinţei ei aura de exotism pe care îi plăcea să şi-o asume, ea fiind miezul şi pulsul lumii literare din oraş. Michael-Mary Graham era foarte respectuoasă cu Corinthians. Cînd organiza festinuri somptuoase, angaja o bucătăreasă suedeză şi corvezile casei reveneau unei beţivane bătrîne pe care o lua de la Goodwill Industries. Nu o deranjau nici bucatele insipide pe care Corinthians le gătea zilnic, fiindcă Michael-Mary mînca puţin şi simplu. Totodată, pentru ea era o plăcere şi un sentiment de uşurare să aibă o cameristă care citea şi care părea să cunoască marea literatură a lumii. I se părea plăcut, de asemenea, să-i poată oferi cameristei, de Crăciun, un exemplar din *Walden* în loc de oribilul plic, dar mai ales să se poată lăuda cu asta în faţa prietenilor ei. În lumea frecventată de Michael-Mary Graham, liberalismul acesta temperat, rămăşiţă a tinereţii ei boeme, şi postura de poetă sensibilă treceau drept anarhie.

Corinthians era naivă, dar nu chiar proastă. Nu i-a povestit niciodată stăpînei sale despre anii petrecuţi la colegiu, nici despre călătoria în Europa sau despre faptul că putea înţelege franţuzeşte mai mult decît puţinele cuvinte învăţate de la domnişoara Graham (*entrez*, de pildă). În realitate, munca îi făcea bine lui Corinthians. În casa aceea avea ceea ce nu avusese niciodată la ea

acasă: răspundere. A înflorit oarecum, înlocuind uneori aroganța cu un aer încrezător. Umilința de a purta o uniformă, fie ea și albastră, și de a induce lumea în eroare era temperată de optimismul autentic provenit din ideea că avea propriii bani, și nu alocația pe care o primise dintotdeauna, de cînd era mică. Și a rămas surprinsă cînd a descoperit că valoarea bancnotelor frumos împăturite, pe care Michael-Mary i le dădea în fiecare duminică la prînz, era doar cu doi dolari mai mică decît suma cu care plecau acasă săptămînal adevăratele secretare.

Cu excepția frecatului mozaicului din bucătărie și a lustruitului podelelor de lemn, munca nu era grea. Poeta locuia singură și își organiza timpul și activitățile astfel încît să poată face față cerințelor dificile ale responsabilității artistice. Fiind poetă nu prea mai putea face și altceva, desigur. Căsnicie, copii – totul fusese jertfit pentru Măreața Agonie, iar casa ei era o ofrandă adusă exigențelor presupuse de devotamentul față de menirea aleasă (și generozitatea testamentului tatălui ei). Culori, decorațiuni interioare, vizite și întîlniri – toate fuseseră alese pentru valoarea lor inspiratoare. Și îi plăcea enorm să spună, denigrînd cine știe ce obiect: „Nu puteam scrie un rînd cu *chestia asta* în casă". *Chestia asta* putea fi o vază, un nou vas de toaletă abia montat de instalatori, o plantă sau chiar o coroniță de Crăciun pe care elevii din clasa a treia, de la școala Sf. Ioan, i-o dăruiseră în semn de recunoștință pentru versurile recitate emoționant la serbarea lor de iarnă. În fiecare dimineață, între zece și douăsprezece, scria, și în fiecare după-amiază, între trei și patru și un sfert. Serile erau rezervate adesea unor discuții și întîlniri cu poeți locali, pictori, muzicieni și romancieri, cînd erau lăudați sau condamnați alți artiști, sau cînd piața artelor era pedepsită prin ignorare, sau, dimpotrivă, curtată cu zel. În acest grup, Michael-Mary

era regina, fiindcă poeziile ei fuseseră publicate – întîi în 1938, într-un volum numit *Anotimpurile sufletului meu,* urmat de un al doilea volum în 1941, intitulat *Ţărmuri îndepărtate.* Mai mult chiar, versurile ei apăruseră în cel puţin douăzeci de mici reviste literare, două „lucioase", şase publicaţii şcolare şi suplimente duminicale de la nenumărate ziare. Totodată, cîştigase, între 1938 şi 1959, de nouă ori premiul Poetul Anului, culminînd în final cu mult rîvnitul titlu de Poet Laureat al Statului. La ceremonie, cel mai bun poem al ei, „Cuvînt de taină", a fost interpretat de trupa artistică a liceului Sf. Ioan. Nimic din toate astea, însă, n-a putut învinge reţinerea editurii de a scoate un volum cu operele ei complete (cu titlul provizoriu *Ţărmul îndepărtat*). Ea nu se îndoia însă nicio clipă că acest lucru se va împlini pînă la urmă.

Cînd a văzut-o prima oară pe Corinthians, domnişoara Graham nu a fost deloc impresionată de ea. În primul rînd fiindcă potenţiala angajată a venit la interviu cu zece minute mai devreme, aşa că Michael-Mary, care îşi respecta programul cu stricteţe, a fost nevoită să se ducă să-i deschidă într-un capot imprimat. Deja iritată de această greşeală, a nemulţumit-o şi mai mult constituţia delicată a femeii din faţa ei. Era evident că nu putea face faţă întreţinerii unei case după toate regulile unei bune gospodine. Dar cînd a aflat numele femeii, lui Michael-Mary i-a plăcut atît de mult cum suna „Corinthians Dead", încît a angajat-o pe loc. Cum le-a povestit şi prietenilor ulterior, sensibilitatea poetică a fost mai puternică decît raţiunea.

Se înţelegeau bine amîndouă, stăpîna şi camerista, iar după vreo şase luni de cînd lucra la ea, Michael-Mary i-a sugerat lui Corinthians să înveţe dactilografia. Aşadar,

totuşi, Corinthians era pe calea cea bună pentru a deveni o *amanuensis*.

La scurt timp după ce domnişoara Graham a încurajat-o să înveţe să scrie la maşină ca să o poată ajuta în activitatea literară, un negru s-a aşezat lîngă Corinthians în autobuz. Aproape că nici nu l-a băgat în seamă, observînd doar că era prost îmbrăcat şi că părea în vîrstă. Curînd, însă, a realizat că omul se holba la ea. Aruncîndu-i o privire cu coada ochiului, pentru a se convinge că nu i se păruse, a constatat că bărbatul zîmbea radios. Corinthians a întors capul şi nu s-a mai uitat la el pînă cînd negrul n-a coborît.

A doua zi, tipul a apărut din nou. Şi de data asta Corinthians şi-a arătat limpede dispreţul. Restul săptămînii a trecut fără privirile lui atente. Dar în lunea următoare omul se ivi din nou, privind-o cu o expresie ce aducea mai mult a rînjet batjocoritor. Întîlnirile ocazionale continuară aşa cam o lună. Corinthians se gîndea că ar trebui să-i fie frică de el, fiindcă ceva în atitudinea lui lăsa impresia că aştepta – o aşteptare încrezătoare, convinsă. Pe urmă, într-o dimineaţă, lăsă un plic alb pe scaunul de lîngă ea exact înainte de a coborî din autobuz. Corinthians nu luă plicul, dar nu rezistă să-l cerceteze pe furiş şi, înainte de a trage de şnur, înşfăcă plicul.

Stînd în picioare lîngă plită şi aşteptînd să fiarbă laptele pentru Michael-Mary, Corinthins deschise plicul şi scoase din el o felicitare. Literele alungite ale cuvîntului „Prietenie" se conturau deasupra unui buchet de flori albastre şi galbene, repetîndu-se şi în interior deasupra unor versuri:

Prietenia e mîna întinsă,
Zîmbetul caldului devotament,

Şi, cu sufletu-mi preaplin de emoţie,
Eu ţie astăzi ţi le ofer.

O mînă albă – poate de bărbat, poate de femeie – ţinea un alt buchet mai mic, cu flori albastre şi galbene. Nu exista nicio semnătură.

Corinthians aruncă plicul şi felicitarea în punga maro de hîrtie pregătită pentru gunoiul din ziua aceea. Rămase acolo toată ziua, dar şi în mintea ei. Cînd veni seara, vîrî mîna printre cojile de grepfruit, frunzuliţele de ceai şi resturile de salam ca s-o scoată, după care o şterse frumos şi o băgă în poşetă. Nu-şi putea explica de ce făcuse aşa. Bărbatul era un nimenea, iar insistenţele lui o jignire. Dar nimeni, absolut nimeni, de foarte multă vreme nu mai încercase (nu mai încercase serios) să o curteze. În cel mai inofensiv caz, felicitarea era bună pentru conversaţie. Îi părea rău că bărbatul nu o semnase, nu fiindcă ar fi vrut să-i afle numele, ci fiindcă aşa ar fi părut mai autentică – altminteri cineva ar fi putut crede că şi-o cumpărase singură.

Timp de două săptămîni după aceea, bărbatul nu mai apăru în autobuz. Cînd se ivi într-un tîrziu, Corinthians nu avea cum să simuleze că nu îi remarcă prezenţa. Cînd se apropiară de locul în care cobora el de obicei, bărbatul se aplecă spre ea şi zise: „Sper sincer că nu te-ai supărat". Ea ridică privirea, schiţă un zîmbet şi dădu din cap. El nu mai spuse nimic.

Dar în zilele următoare se salutară şi în cele din urmă începură să stea de vorbă. După un timp ajunseseră să converseze (prudent, precaut), iar ea, cel puţin, aştepta cu nerăbdare să-l întîlnească. Cînd ajunse să afle că îl cheamă Henry Porter şi că muncea temporar la gara de mărfuri din partea aceea a oraşului, Corinthians se bu-

cură că nu arătase şi nu pomenise nimănui de existenţa felicitării sau a bărbatului.

Deşi conversaţiile lor erau plăcute, demonstrau totuşi şi o doză de curiozitate. Fiecare se ferea să-i pună celuilalt anumite întrebări – de teamă ca el sau ea să nu trebuiască să ofere în schimb aceleaşi informaţii. În ce parte a oraşului locuieşti? Îl cunoşti pe domnul Cutare sau Cutare?

La un moment dat, domnul Porter s-a oferit să vină s-o ia pe Corinthians de la serviciu. Nu avea maşină, dar uneori mai împrumuta automobilul unui prieten. Corinthians acceptă; aşa apăru perechea de îndrăgostiţi tomnatici care se purtau ca nişte adolescenţi – speriaţi să nu fie prinşi de părinţi într-o relaţie amoroasă pentru care nu ar fi avut încă vîrsta. El o ducea la plimbare într-o rablă de Oldsmobile gri – la ţară, la cinematograf – sau mergeau să bea cafea proastă în localuri ieftine, unde nu riscau să fie recunoscuţi.

Corinthians ştia că îi era ruşine cu el, că va trebui să îl alăture celuilalt secret, munca ei; ştia că nu-l va putea aduce niciodată în casă. Şi îl ura din tot sufletul pentru ruşinea pe care o simţea. Îl ura uneori exact cînd admiraţia lui era mai evidentă sau cînd o complimenta în legătură cu felul cum arăta, cum se purta, cum vorbea. Însă acele accese fulgerătoare de dispreţ nu ţineau niciodată atît, încît să ajungă să refuze să meargă împreună la cinema, unde, în maşina din care priveau filmul, ea devenea unicul obiect al foamei şi al satisfacţiei lui.

La un moment dat, Corinthians începu să suspecteze că discreţia lui Porter nu era numai deferenţă faţă de persoana ei (poziţia ei şi restul), ci se datora şi faptului că nici el nu voia să fie descoperit. Iniţial se gîndi că e însurat. Dezminţirile lui, însoţite de un zîmbet nostalgic pe care ea îl interpretă drept viclenie, nu făcură decît să

agraveze bănuielile. În cele din urmă, pentru a demonstra că e burlac, dar şi pentru a-şi satisface dorinţele într-un pat adevărat, o invită la el acasă. Ea refuză imediat şi în mod repetat, mai multe zile la rînd, pînă cînd el o acuză exact de lucrul care era adevărat: că îi era ruşine cu el.

– Să-mi fie ruşine cu tine? exclamă Corinthians, căscînd ochii mari şi gura la fel (sincer surprinsă, de fapt, fiindcă nu se aşteptase ca el să ghicească vreodată). Dacă mi-ar fi ruşine, nu m-aş vedea cu tine deloc, darmite în felul *ăsta*.

Şi arătă cu mîna spre lumea din afara maşinii în care şedeau: şirurile de automobile din cinematograful în aer liber.

Porter o mîngîie pe obraz, urmărind conturul feţei cu încheietura degetului.

– Atunci? Lucrurile pe care mi le spui tu nu pot fi adevărate şi neadevărate în acelaşi timp.

– Nu ţi-am spus niciodată decît ceea ce este adevărat. Am crezut că amîndoi ştim... înţelegem... problema.

– Poate, zise el. Hai s-o auzim, Corrie, o îndemnă el mîngîind-o acum pe bărbie. Hai să auzim care e problema.

– Tatăl meu. E vorba doar despre tata... felul cum e el.

– Şi cum e el?

Corinthians ridică din umeri.

– Ştii la fel de bine ca mine. N-a vrut niciodată să ne amestecăm cu... lumea. E foarte strict.

– Şi ăsta-i motivul pentru care nu vrei să vii la mine?

– Îmi pare rău. Trebuie să locuiesc acolo. Nu vreau să afle de noi. Nu încă.

Dar cînd? continuă ea în gînd. Dacă nu la patruzeci şi patru de ani, atunci cînd? Dacă nu acum, cînd mi-a încărunţit pînă şi părul pubian, iar sînii mi s-au lăsat – atunci cînd?

Porter rosti el întrebarea din mintea ei:

– Dar atunci cînd?

Dar ea nu putu să-i răspundă pe loc. Îşi duse degetele la frunte şi zise:

– Nu ştiu. Sincer, nu ştiu.

Era un gest atît de fals, la fel cum false erau şi sentimentele ei de obligaţie morală şi filială, încît Corinthians realiză cît de absurdă părea. Toate lucrurile pe care le făceau ei doi în rabla aceea de maşină, tot ce spunea cu gura ei, ca nu mai departe de acum cinci minute... iar acum gestul de a se freca pe tîmple şi de a declara pe tonul lui Michael-Mary cînd recita „Nu ştiu" – ce jenă îi era de toate astea şi cît de scîrbit era probabil şi Porter, fiindcă îşi trase mîna de lîngă faţa ei şi o puse pe volan. Exact înainte de a începe partea a doua a filmului, Porter demară şi porni încet pe aleea cu pietriş.

Niciunul nu vorbise încă pînă cînd automobilul intră în trafic. Era zece şi jumătate. Îi spusese mamei sale că va sta pînă tîrziu ca să dactilografieze un manuscris pentru domnişoara Graham. „Pe canicula asta?" fusese tot ceea ce îi zisese maică-sa. Corinthians şedea liniştită, fiindu-i ruşine, dar neîndrăznind să gîndească explicit acest lucru, pînă cînd realiză că Porter o conducea spre staţia de autobuz unde o lăsa întotdeauna cînd o conducea seara, acesta fiind locul de unde, în mod normal, începea să meargă pe jos spre casă. Subit, într-o străfulgerare, Corinthians înţelese că se despărţeau pentru totdeauna, iar zilele se rostogoliră parcă în faţa ei ca un lung covor cenuşiu şi sordid într-o casă nemobilată şi nepopulată, în care nimeni nu mai vrea să locuiască.

– Mă duci acasă? făcu ea, căznindu-se să nu arate cît era de disperată, ceea ce îi reuşi din păcate prea bine, fiindcă tonul ei păru arogant şi nepăsător.

El îi răspunse afirmativ cu o mişcare din cap, adăugînd:

– Nu vreau o păpuşă lîngă mine. Vreau o femeie. O femeie matură, căreia să nu-i fie frică de tăticul ei. Înţeleg că tu nu vrei să fii o femeie matură, Corrie.

Corinthians privea fix prin parbriz. O femeie matură? Încercă să găsească un exemplu de femeie matură. Maică-sa? Lena? Directoarea de la Bryn Mawr? Michael-Mary? Doamnele care veneau în vizită la mama ei şi mîncau prăjituri? Niciuna nu se potrivea. Nu cunoştea nicio femeie matură. Toate femeile pe care le cunoştea erau nişte păpuşi. Se referise cumva la femeile din autobuz? Celelalte slujnice, care nu se fereau să arate ce sînt? Sau se gîndise la negresele care umblau noaptea pe străzi?

– Ca femeila alea din autobuz? N-ai decît s-o alegi pe una dintre *ele*, să ştii. De ce nu le laşi şi lor o felicitare în poală?

Cuvintele lui îşi făcuseră efectul; fusese comparată – dezavantajos, credea ea – cu singurele fiinţe cărora ştia sigur că le era superioară.

– Ce le-ar mai plăcea lor să le pui o felicitare în poală, continuă ea. Dar, oh, era să uit. Nu poţi face asta, aşa-i, fiindcă unele ca ele n-ar putea s-o citească. Ar trebui să plece cu felicitarea acasă şi să aştepte să le-o citească preotul, după slujbă, duminică. Bineînţeles, s-ar putea ca nici atunci să nu priceapă mare lucru. Dar n-ar mai conta – ar vedea floricelele şi înfloriturile literelor şi ar fi nespus de fericite. N-ar mai conta pentru ele că nu e decît o felicitare banală şi ridicolă, cum cumperi din orice prăvălie pe o nimica toată. De unde să ştie ele ce înseamnă mediocritate? Nici gînd. Ar rîde vesele, s-ar bate cu palmele peste coapsele grase şi te-ar duce direct în dos, la bucătărie. Drept pe masa unde iau micul dejun. Dar cum să le dai tu lor o felicitare din asta sărmană, indiferent cît de tîmpit ar fi textul, cînd ştii că ai de-a face cu nişte femei mature, pe care nici nu trebuie să le

mai curtezi?! Poţi să te duci, în schimb, direct la ele şi să le zici: Vino la mine diseară! Am dreptate? Ba bine că nu! exclamă ea, aproape urlînd. Dar nu, continuă ea. Tu ai vrut o doamnă. O persoană care să ştie cum să şadă, cum să se îmbrace, cum să mănînce elegant la masă. Mda, e o diferenţă între o femeie şi o doamnă şi eu ştiu că tu ştii din ce categorie fac eu parte.

Porter trase maşina la marginea trotuarului şi, fără să oprească motorul, se aplecă peste ea şi deschise portiera. Corinthians coborî şi se căzni din răsputeri să trîntească portiera, numai că balamalele ruginite ale Oldsmobilului de împrumut nu-i făcură pe plac. Trebui să se mulţumească doar cu gestul.

Cînd ajunse pe Not Doctor Street numărul 12, tremura deja incontrolabil. Tremurul încetă şi încremeni pe trepte. Două secunde mai tîrziu se întoarse şi porni alergînd înapoi pe stradă, spre locul unde Porter oprise maşina. În clipa în care pusese piciorul pe treapta de la verandă, se văzuse pe sine stafidită şi scofîlcită în faţa unui morman de petice roşii de catifea pe o masă rotundă de stejar. Maşina era tot acolo, cu motorul torcînd la ralanti. Corinthians fugi spre automobil mai repede decît alergase vreodată în viaţa ei, mai repede decît o tăiase prin pajiştea cu iarbă, pe insula Honoré, cînd avea cinci ani şi mersese cu toată familia acolo, în vacanţă. Mai repede chiar decît atunci cînd alergase pe scări în jos după ce văzuse prima oară ce făcuse boala din bunicul ei. Puse mîna pe mînerul portierei, dar constată că era închisă. Porter şedea aproximativ în aceeaşi poziţie, ca atunci cînd ea încercase să trîntească portiera. Aplecîndu-se, ciocăni în geam. Profilul lui Porter nu se clinti. Ciocăni din nou, mai tare, fără să-i pese dacă o vedea cineva acolo, sub fagul cenuşiu, la doi paşi de casă. Atît de aproape şi totuşi aşa de departe, avea senzaţia că e

într-un vis; că el e acolo, dar şi nu e, la un fir de păr distanţă, dar de neatins totuşi.

Ea era First Corinthians Dead, fiica unui bogat proprietar imobiliar şi a elegantei Ruth Foster, nepoata magnificului şi adoratului doctor Foster, al doilea om din oraş care avusese trăsură cu doi cai; da, ea, femeia după care întorceau capul toţi pasagerii pe punţile vasului *Queen Mary*, femeia după care salivase tot Parisul. Corinthians Dead care se păstrase pură în toţi aceşti ani (mda, aproape toţi, şi aproape pură), bătea acum cu pumnii în geamul maşinii unui şantierist. Dar ar fi fost în stare să bată aşa o veşnicie ca să scape de catifea. Catifeaua roşie care se împrăştiase peste toată zăpadă în ziua în care ea, Lena şi mama lor trecuseră prin dreptul spitalului, în drum spre magazinul universal. Mama ei era gravidă – lucru de care lui Corinthians îi fusese ruşine, cînd aflase prima oară. Nu se gîndea decît cum vor rîde prietenele ei cînd vor decoperi că maică-sa era însărcinată. Răsuflase uşurată cînd constatase că era prea devreme ca să se vadă. În februarie, însă, maică-sa devenise greoaie, şi totuşi trebuia să iasă din casă ca să facă un pic de mişcare. Se plimbau încet prin zăpadă, evitînd cu grijă porţiunile cu gheaţă. Pe urmă, cînd treceau prin dreptul spitalului Mercy, dăduseră peste o mulţime de oameni care se uitau la un bărbat căţărat pe acoperiş. Corinthians îl văzuse prima, dar cînd Ruth ridicase şi ea privirea, fusese aşa de şocată, încît scăpase coşul din mînă, împrăştiind trandafirii peste tot. Corinthians şi Lena se repeziseră să adune petalele, scuturînd zăpada de pe ele, dar trăgînd tot timpul cu ochiul la bărbatul cu aripi albastre de pe acoperişul spitalului. Rîdeau, Lena şi ea; culegînd petalele de trandafiri, privind în sus la bărbatul acela şi rîzînd de frică, ruşine şi zăpăceală. Totul se învălmăşise acolo – catifeaua roşie, urletele şi omul prăbuşit pe caldarîm. Vă-

zuse bine corpul şi, spre uimirea ei, nu apăruse nicio urmă de sînge. Singurul roşu vizibil acolo era în mîinile lor şi în coş. Gemetele maică-sii se înteţiseră; aveai senzaţia că se cufundă în pămînt. O targă venise în cele din urmă pentru trupul de păpuşă ruptă (cu atît mai mult „păpuşă" cu cît nu se vedea nicio picătură de sînge), apoi un scaun cu rotile pentru mama ei care intrase direct în travaliu.

Corinthians a continuat să facă trandafiri, dar ura această îndeletnicire tîmpită şi născocea orice scuză faţă de Lena numai să scape de corvoadă. Trandafirii îi vorbeau despre moarte. Întîi, moartea bărbatului cu aripi albastre. Acum, moartea ei. Fiindcă dacă Porter nu întorcea totuşi capul şi nu se apleca să-i deschidă portiera, Corinthians era convinsă că va muri. O dureau încheieturile degetelor de cît bătuse în geam ca să atragă atenţia fiinţei din spatele sticlei, şi ar fi fost în stare să zdrobească fereastra aceea cu pumnul doar ca să-l atingă pe bărbatul dinăuntru, să-i simtă căldura, singurul lucru care o mai putea ocroti de moartea prin sufocare cu trandafiri uscaţi.

Bărbatul dinăuntru nu se mişca. Cuprinsă de panică la gîndul că va demara brusc, lăsînd-o singură pe stradă, Corinthians se căţără pe capota maşinii, unde se lungi dintr-un capăt în celălalt. Nu se uita înăuntru prin parbriz. Zăcea pur şi simplu acolo, pe maşină, căznindu-se să se agaţe cu degetele de tabla rece. Nu se gîndea la nimic. Nimic, decît la ceea ce trebuia să facă trupul ei ca să nu alunece, ca să nu cadă de-acolo. Şi dacă el ar fi condus ca un bolid, ea tot ar fi rămas agăţată de capotă. Ţinea ochii strînşi, concentrîndu-se să nu cadă de pe maşină, aşa că nu auzi cînd portiera se deschise şi se închise, nici cînd Porter ocoli maşina pînă în faţă. Scoase un urlet la început, cînd el puse mîna pe umerii ei şi o trase uşor în braţele lui. O duse în braţe spre partea din

dreapta a maşinii, o puse în picioare, deschise portiera şi o ajută să se aşeze pe scaun. În maşină, o trase spre el, rezemîndu-i capul de umărul lui, şi o lăsă să plîngă încetişor, după care se dădu jos din automobil ca să ia poşeta, pe care ea o lăsase să cadă pe trotuar. Porni apoi spre Fifteenth Street, numărul 3, o casă proprietatea lui Macon Dead în care locuiau şaisprezece chiriaşi şi unde exista o ferestruică în pod, de la care, cîndva, acelaşi Henry Porter urlase, plînsese, agitase o puşcă şi urinase peste capetele femeilor din curte.

Nu era încă miezul nopţii, dar afară continua să fie zăpuşeală – o asemenea zăpuşeală, încît oamenii ar fi devenit furioşi dacă n-ar fi existat în aer un miros plăcut, ca de turtă dulce. Corinthians şi Porter intrară în holul casei. În afară de o dîră de lumină sub uşa de la bucătărie, unde se juca o partidă de cărţi, nu s-ar fi zis că mai există alţi chiriaşi.

Corinthians văzu doar patul, un pat de fier vopsit în alb, ca la spital. Se aşezã pe el de cum intră în cameră şi se lungi, simţindu-se curată, scursă, aspirată şi, pentru prima oară, simplă. Porter se dezbrăcă şi el, întinzîndu-se pe pat lîngă ea. Rămaseră liniştiţi cam un minut, după care el se întoarse peste ea şi îi desfăcu picioarele cu picioarele lui.

Corinthians privi în jos la el.

– E pentru mine? întrebă ea.

– Da, zise el. Da, e pentru tine.

– Porter.

– E... pentru tine. În loc de trandafiri. Şi lenjerie de mătase, şi sticle cu parfum.

– Porter.

– În loc de bomboane cu ciocolată într-o cutie în formă de inimă. În loc de o casă mare şi în loc de o maşină grozavă. În loc de excursii lungi...

– Porter.

– ... într-o barcă albă şi curată.

– Nu.

– În loc de picnicuri...

– Nu.

– ... şi de pescuit.

– Nu.

– ... şi de a fi bătrîni împreună pe o verandă.

– Nu.

– Asta e pentru tine, fetiţo. Oh, da. Asta e pentru tine.

Se treziră din somn la patru dimineaţa sau, mai bine zis, ea se trezi. Cînd deschise ochii, îl văzu privind-o fix, şi văzu parcă lacrimi, sau picături de transpiraţie. Era foarte cald în camera aceea, cu tot geamul deschis.

– Baia, murmură ea. Unde e baia?

– Pe culoar, spuse el, după care, scuzîndu-se parcă: Vrei să-ţi aduc ceva?

– Oh, făcu ea, dîndu-şi la o parte de pe frunte cîteva şuviţe ude de sudoare. Ceva de băut, te rog. Ceva rece.

El se îmbrăcă repede, fără să-şi mai pună cămaşa şi şosetele, şi ieşi din cameră. Corinthians se ridică şi ea şi începu să se îmbrace. Nu exista nicio oglindă în odaia aceea, aşa că se aşeză în dreptul ferestrei deschise şi, cum partea de sus a geamului era mai întunecată şi îi reflecta bine imaginea, reuşi să-şi aranjeze părul. Pe urmă remarcă pereţii. Ceea ce luase drept tapet cînd intrase şi se prăbuşise în pat erau de fapt nişte calendare. Calendar după calendar: S. & J. Automobile Parts cu un Hudson din 1939; Cuyahoga River Construction Company („Noi construim ca să vă placă – Nouă ne place să construim"); Lucky Hart Beauty Products (o cucoană cu părul permanent zîmbind de sub un strat gros de pudră); ziarul *Call and Post*. Dar cele mai multe calendare proveneau de la

Compania de asigurări reciproce pe viaţă din Carolina de Nord. Acopereau practic pereţii, fiecare desfăcut la luna decembrie. Parcă n-ar mai fi aruncat niciun calendar din 1939 încoace. Unele erau ca nişte cartoane mari, afişînd toate cele douăsprezece luni şi pe acestea observă că erau încercuite anumite date.

Porter intră exact cînd Corinthians se uita la calendare. Avea în mînă un pahar plin cu apă şi cuburi de gheaţă.

– De ce strîngi calendare? întrebă ea.

– Mai uit de urît, zîmbi el. Poftim, bea. E rece şi bun.

Luă paharul şi sorbi puţin, ferindu-se să se atingă cu dinţii de gheaţă şi uitîndu-se tot timpul la el. Stînd acolo desculţă, cu părul transpirat şi lipit de obraji ca nişte dîre de vopsea, se simţea bine. În loc de vanitate, avea acum un respect de sine, ceea ce era ceva nou. Îi era recunoscătoare lui, acestui bărbat care locuia într-o cămăruţă închiriată de la tatăl ei, care mînca doar cu un cuţit şi nu avea nici măcar o pereche de papuci de casă. Prototipul bărbaţilor de care părinţii o feriseră toată viaţa (şi de care se ferise ea), fiindcă bărbaţii de asemenea teapă îşi bat femeia, o înşală şi o părăsesc. Corinthians se apropie de el, îi împinse cu degetele bărbia în sus şi îl sărută uşor pe gît. El îi prinse capul între mîini, aşteptînd ca ea să închidă ochii şi să încerce să pună paharul jos, pe o măsuţă.

– Mmm, mda. O să se lumineze în curînd. Trebuie să te duc acasă.

Cuminte, îl ascultă şi termină să se îmbrace. Coborîră scările cît mai încetişor cu putinţă şi trecură prin dreptul triunghiului mare de lumină care se vedea pe jos în faţa uşii de la bucătărie. Bărbaţii jucau cărţi în continuare, dar uşa era acum întredeschisă. Porter şi Corinthians se strecurară repede pe-acolo, evitînd să calce peste pata de lumină. Totuşi, un glas strigă:

– Cine-i acolo? Mary?

– Nu. Eu, Porter.

– Porter? repetă vocea, nevenindu-i parcă să creadă. Dar ce te-a apucat să ieşi la ora asta?

– Vorbim mai tîrziu, zise Porter şi deschise uşa de la intrare înainte ca personajul curios să apuce să iasă în hol.

În maşină, Corinthians se trase cît mai aproape de Porter, rezemîndu-se cu capul de spătarul scaunului. Între ei rămăsese doar schimbătorul de viteze. Închise ochii din nou şi inhală adînc aerul dulceag pe care fratele ei îl respirase în urmă cu trei ore.

– N-ar fi bine să-ţi aranjezi puţin părul? întrebă Porter.

Lui i se părea frumoasă aşa, cu un aer de fetişcană, dar nu voia ca părinţii ei, dacă nu mai dormeau încă, să considere că scuza ei era ridicolă.

Corinthians dădu din cap. Pentru nimic în lume nu şi-ar mai strînge acum părul în coc, la spate.

Porter parcă sub acelaşi copac unde Corinthians se aruncase pe capota maşinii. Acum, după cîteva declaraţii murmurate, plecă pe jos spre casă fără să-i mai fie teamă să urce treptele de la verandă.

Imediat ce închise uşa auzi nişte voci şi, instinctiv, duse mîna la păr. Vocile veneau de dincolo de sufragerie, din spatele uşii închise de la bucătărie. Glasuri bărbăteşti. Corinthians clipi contrariată. Abia ieşise dintr-o casă în care nişte bărbaţi şedeau într-o bucătărie cu lumina aprinsă, discutînd în gura mare, iar acum dădea peste o scenă identică acasă. Se întrebă dacă această parte din noapte, despre care nu ştiuse nimic pînă acum, nu aparţinea dintotdeauna bărbaţilor. Dacă nu cumva reprezenta un fel de oră tainică, în care bărbaţii se ridicau ca nişte uriaşi din colţii balaurului şi, în timp ce femeile dormeau, se adunau

ciorchine prin bucătării. Se apropie de uşă în vîrful picioarelor. Vorbea tatăl ei.

– Tot nu mi-ai explicat de ce l-ai luat cu tine.

– Ce mai contează acum? se auzi vocea fratelui ei.

– Contează, fiindcă a aflat, spuse tatăl ei.

– Ce să afle? Nu e nimic de aflat. A fost un eşec, se umflă ca o băşică glasul lui Milkman.

– A fost o greşeală, nu un eşec. Înseamnă că e în altă parte. Atîta tot.

– Da. La trezorerie. Poate vrei să mă duc eu la trezorerie, ce zici, ei?

– Nu! exclamă Macon, bătînd cu pumnul în masă. Aurul e precis acolo unde ţi-am spus. Precis, pricepi?!

Corinthians nu înţelegea despre ce vorbeau cu atîta patimă şi nici nu avea chef să rămînă acolo ca să se dumirească, fiindcă ar fi fost păcat ca discuţia lor să-i strice mulţumirea pe care o simţea. Îi lăsă aşadar în bucătărie şi urcă scările spre camera ei.

La parter, în bucătărie, Milkman încrucişă braţele pe masă şi îşi puse capul pe ele.

– Nu-mi pasă. Nu-mi pasă unde e.

– A fost doar o greşeală, spuse taică-său. O mică încurcătură. Asta nu înseamnă că trebuie să ne dăm bătuţi.

– Faptul că ajungi la pîrnaie ţi se pare o încurcătură?

– Ai scăpat, da? N-ai stat acolo decît zece minute.

– Două ceasuri.

– N-ar fi fost nici două minute dacă m-ai fi chemat imediat ce te-au dus acolo. Ba mai repede chiar. Trebuia să mă fi chemat imediat ce te-au prins.

– Nu s-au inventat maşini de poliţie cu telefon la bord, remarcă Milkman istovit.

Ridicase capul, proptindu-l în palmă, aşa că rostise cuvintele acestea cu buzele în mîneca de la cămaşă.

– Ţie ţi-ar fi dat drumul dacă ai fi fost singur. Sufi-

cient să le fi spus imediat cum te cheamă şi ţi-ar fi dat drumul. Dar erai cu cioroiul ăla din Southside. De-aia te-au înhăţat, să-ţi fie clar.

– Ba nu *de-aia*, ci fiindcă umblam noaptea pe stradă cu un sac plin de pietre şi de oase de om, aşa să ştii, de-aia! Oase de om. Ceea ce, dacă nu eşti chiar un poliţist tîmpit, poate fi un indiciu că oasele alea au avut cîndva şi ceva carne de om pe ele.

– Cîndva, sigur. Dar nu în noaptea asta. Cum să fi existat ieri carne de om viu pe ele mă rog? Durează ceva timp ca un cadavru să devină schelet. Ştiu şi ei chestia asta. Aşa că nu-mi spune mie că nu prezenţa lui Guitar le-a trezit bănuielile! Cioroiul ăla cu ochi galbeni pare capabil de orice.

– N-au văzut ce ochi are cînd ne-au zis să tragem pe dreapta. N-au văzut nimic atunci. Doar ne-au făcut semn să oprim şi ne-au zis să ne dăm jos. Bun, de ce să ne fi oprit în fond? Nu mergeam cu viteză. Doar treceam şi noi pe-acolo.

Milkman se scotoci după ţigări. Se enervă iar cînd îşi aminti cum îl puseseră să se aplece peste maşină, cu picioarele depărtate, cu mîinile pe capotă, în timp ce un poliţai îl pipăia cu degetele pe picioare, pe spinare, pe fund, pe braţe.

– Ce i-a apucat să oprească o maşină care nici măcar n-are viteză mare?

– Nu contează, fac ce vor ei. Au văzut că sînteţi negri, suficient. Ştii şi tu că îl mai caută şi acum pe cioroiul care l-a omorît pe băiatul ăla.

– Cine-a zis că era cioroi?

– Aşa a scris în ziare.

– Întotdeauna scrie aşa. De fiecare dată...

– Ce mai contează acum? Dacă ai fi fost singur şi le-ai fi spus cum te cheamă, nu te-ar mai fi luat cu forţa

la secție, nu s-ar mai fi apucat să-ți percheziționeze mașina și nici nu ar mai deschis sacul ăla. Poliția mă cunoaște. Ai văzut și tu cum s-au purtat cînd am ajuns acolo.

– Nu s-au purtat deloc altfel cînd ai ajuns acolo...

– Ce?

– S-au purtat altfel abia cînd l-ai luat pe lăbarul ăla într-un colț și ai deschis portofelul.

– Zi mersi că am portofel.

– Zic. Dumnezeu mi-e martor că zic.

– Și cu asta totul s-ar fi isprăvit dacă n-ar fi fost cioara aia din Southside. Dacă ăla nu era acolo, n-ar mai fi trebuit s-o aducă pe Pilate la secție, remarcă Macon frecîndu-se pe genunchi. Scorpie zdrențăroasă și răpciugoasă ce e! bombăni el, umilit la gîndul că trebuise să depindă de Pilate, ca să-l scoată pe fiu-său de la închisoare.

– Tot scorpie e și acum? chicoti Milkman.

Oboseala și detensionarea lentă îl făcură să devină mai vesel.

– Ai crezut că a furat aurul. În toți acești ani... în toți acești ani i-ai purtat pică pentru asta, zise el, rîzînd de-a dreptul acum. Ți-ai închipuit că a șters-o mișelește din peștera aia cu ditamai sacul de aur care cîntărea zeci de kilograme probabil, cărîndu-se cu el prin toată țara vreo cincizeci de ani la rînd, fără să cheltuiască nimic din el, doar ca să ajungă pînă la urmă să-l atîrne de tavan ca pe-un sac nenorocit plin cu ceapă! Cum ai putut să crezi așa ceva?! exclamă Milkman, lăsînd capul pe spate și rîzînd în hohote.

Macon tăcea.

– Cincizeci de ani... Te-ai tot gîndit la aurul ăla timp de cincizeci de ani! Oh, rahat! Ce țicneală..., zise Milkman, rîzînd cu lacrimi. Țicneală curată. Nebuni de legat, asta sînteți toți, niște nebuni de legat. Toată povestea asta

a fost o tîmpenie de la bun început, o tîmpenie şi o demenţă!

– Ce ţi se pare o ţicneală mai mare, mă rog? Faptul că atîta timp a tîrît după ea un sac plin de aur, sau că, în realitate, s-a trambalat toată viaţa cu un sac plin cu oase de mort? Zi, eh? Care dintre cele două variante e mai ţicnită? insistă Macon.

– Nu ştiu. Nu ştiu, zău.

– Dacă a făcut-o pe una, înseamnă că o putea face şi pe-a doua. Pe ea ar fi trebuit s-o oprească acolo. Cînd toată lumea le-a zis că oasele erau de la ea de-acasă, pe ea ar fi trebuit s-o bage la răcoare de cum a intrat pe uşă.

Milkman îşi şterse lacrimile cu mîneca.

– Pentru ce s-o bage la răcoare? Uiţi ce poveste le-a turnat? zise el, pufnind iar în rîs. Cum a venit acolo, şmecheră şi mironosiţă, cu „Da, să trăiţi" în sus şi „Da, să trăiţi" în jos...

– N-a zis aşa.

– Nu, dar aproape. Ba şi-a prefăcut chiar şi vocea.

– Ţi-am zis că e ca un şarpe. Se leapădă de piele într-o clipită.

– Nici măcar nu mai arăta la fel. Părea mai scundă. Mai scundă şi jalnică.

– Asta fiindcă voia să i-l dea înapoi. Voia să-şi ia oasele înapoi.

– Oasele sărmanului ei soţ pe care n-avusese bani nici să-l îngroape. Pilate a avut vreun soţ pe undeva?

– Ai auzit ca Papa să fi fost însurat?

– În fine, şi-a primit oasele înapoi. I le-au dat pînă la urmă.

– A ştiut ce face de la bun început.

– Da, aşa e. Dar cum de s-a prins aşa de repede? Adică, înţelegi... a venit acolo gata pregătită. Ticluise

deja toată istoria cînd a ajuns la poliție. I-o fi spus copoiul ăla tot cînd s-a dus s-o aducă la secție.

– Nooo, nu fac ăia chestii de-astea.

– Atunci de unde s-a prins?

– Cine să știe ce e în capul lui Pilate?

Milkman dădu din cap.

– Da, cine, într-adevăr? Poate doar Umbra să știe ce o fi în capul lui Pilate.

Se amuza încă, dar ceva mai devreme, cînd el și Guitar șezuseră cu cătușe la mîini pe o bancă de lemn, i se făcuse piele de găină de frică.

– Oase de om alb, spuse Macon, ridicîndu-se în picioare și căscînd.

Negrul cerului se mai îndulcise acum.

– O cioară afurisită bîntuind prin lume cu niște oase de om alb, repetă el, căscînd iarăși. N-am să reușesc niciodată s-o înțeleg pe femeia asta. Am șaptezeci și doi de ani și voi muri fără să fi înțeles nimic despre ea.

Macon se duse spre ușa de la bucătărie și o deschise. Pe urmă se întoarse în loc și îi zise lui Milkman:

– Dar tu știi ce înseamnă asta, nu? Dacă Pilate a luat oasele mortului și a lăsat aurul acolo, înseamnă că aurul e tot în peșteră.

Și închise ușa pe dinafară înainte ca fiul lui să apuce să obiecteze.

Foarte bine, să putrezească naibii acolo, gîndi Milkman. Dacă aud pe careva că pomenește doar cuvîntul „aur", îi scot toți dinții din gură. Rămase în continuare acolo, în bucătărie, gîndindu-se că ar mai bea niște cafea, dar simțindu-se prea obosit ca să se ridice și să-și facă. Peste cîteva minute, maică-sa va veni jos; se sculase deja cînd intraseră el și Macon, dar acesta o trimisese înapoi sus. Milkman își mai luă o țigară, urmărind cum zorile eclipsau lumina electrică de deasupra chiuvetei. Era un

soare vesel, prevestind încă o zi caniculară. Dar cu cît razele soarelui se făceau mai puternice, cu atît Milkman era mai deprimat. Singur, fără Macon, se lăsă învăluit de întîmplările de peste noapte – își aminti lucruri mărunte, detalii, fără să fie totuși sigur că aceste detalii se petrecuseră aievea. Poate că erau doar născocirea lui. Pilate *chiar* fusese mai scundă. Cînd stătea acolo, în camera de primire de la închisoare, nu-i ajungea sergentului nici măcar pînă la umăr – iar capul sergentului dacă îi ajungea lui Milkman pînă la bărbie. Dar Pilate era înaltă cît el. Cînd se jelea în fața polițistului, confirmînd minciuna spusă de Milkman și de Guitar – că băieții smulseseră sacul ăla de-acolo doar ca să-i joace o festă unei bătrîne, trebuise să ridice privirea spre el. Și îi tremurau mîinile cînd povestea cum nici nu știuse că sacul dispăruse pînă nu venise ofițerul s-o trezească și să-i spună; că nu-și putea imagina de ce să vrea cineva să fure oasele răposatului ei soț; că soțul ei fusese linșat în Mississippi, în urmă cu cincisprezece ani, și că nu-i dăduseră voie să îl coboare de-acolo, și că ea plecase din oraș atunci și cînd se întorsese, cadavrul căzuse singur fiindcă se rupsese funia, așa că ea adunase rămășițele și vrusese să le îngroape, dar ăia de la „pompe funebre" îi ceruseră cincizeci de dolari pe copîrșeu și ea n-avea nici măcar jumate din sumă, așa că se mulțumise să se care după ea, într-un sac, cu ceea ce mai rămăsese din domnul Solomon (tot timpul îi zicea numai „domnul Solomon" fiindcă era un negru extrem de respectabil), păstrîndu-l mereu lîngă ea. „Scrie în Biblie că «pe cine Domnul a vrut să adune împreună, niciun om nu are voie să despartă vreodată». Așa și noi, care am fost credincioși și cununați legal", se rugase ea. Pînă și ochii ei, îndeobște mari, îmbătrîniți și somnoroși, erau acum mai mici cînd spunea: „Așa că mi-am zis că mai bine să-l țin lîngă mine

şi cînd o să mor să îl pună şi pe el în aceeaşi groapă cu mine. Vom învia împreună la Judecata de Apoi. Mînă în mînă."

Milkman era uluit. Credea că tot ce ştia Pilate despre Biblie era că de-acolo se alegeau numele oamenilor, dar, spre stupoarea lui, ea citase din Scripturi. În afară de asta, se uitase atunci la Milkman, la Guitar şi la Macon de parcă nici n-ar fi ştiut exact cine erau. De fapt, cînd fusese întrebată dacă îi cunoaşte, spusese înadins: „Nu pe omul ăla de-aici", privind spre fratele ei, „Dar parcă pe tipul ăsta l-am mai zărit prin cartier". Şi arătase spre Guitar, care stătea ca o stană de piatră cu ochi de mort. Mai tîrziu, cînd Macon i-a dus pe toţi acasă cu maşina – Pilate şezînd în faţă, Guitar şi el în spate – Guitar n-a scos niciun cuvînt. Clocotea de furie, de ziceai că-i ies aburi prin piele, făcînd ca aerul fierbinte care intra în maşină pe geamul deschis să pară de-a dreptul răcoritor.

Şi din nou se produsese o transformare. Pilate era iarăşi înaltă. Cu creştetul capului acoperit de o treanţă de mătase atingea aproape tavanul maşinii, la fel ca şi ei. Îi revenise şi vocea. Vorbea, dar doar cu Macon, fără ca ei, ceilalţi, să scoată vreun cuvînt. Pe un ton de conversaţie dezinvoltă, ca atunci cînd reiei o povestire acolo de unde ai fost întrerupt mai înainte, îi spunea fratelui ei cu totul altceva decît îi spusese poliţistului.

– Am rămas toată ziua şi noaptea acolo, înăuntru, iar cînd m-am uitat afară a doua zi dimineaţă tu dispăruseşi. Mi-era frică să te întîlnesc, dar nici urmă de tine pe nicăieri. Au trecut trei ani sau mai mult pînă să mă întorc acolo. Era iarnă. Zăpada se aşternuse peste tot şi de-abia dacă am mai găsit drumul. Am căutat-o întîi pe Circe, după care m-am dus să caut peştera. Foarte greu de ajuns acolo, iar eu eram tare slăbită şi prăpădită. Nămeţii astupau toate potecile. Dar tu ar fi trebuit să ştii că nu pentru

săculeții ăia m-am întors eu acolo. Nu m-au interesat cînd i-am văzut prima oară, așa că nu-mi stătea mie mintea la ei nici trei ani mai tîrziu, cînd m-am întors acolo. M-am dus la peșteră fiindcă așa mi-a spus tati. El a continuat să mi se tot arate de-atunci, cînd și cînd. Îmi spunea ce să fac. Întîi mi-a zis doar să cînt, să cînt mereu. „Cîntă", mi-a șoptit el. „Cîntă, cîntă." După aceea, imediat după ce s-a născut Reba, a apărut și mi-a zis de-a dreptul: „Nu poți să te-nalți pur și simplu, lăsînd un trup în urmă", așa a spus. Viața unui om e prețioasă. Nu e voie să-ți iei zborul, părăsind ce ai avut. Mi-am dat seama atunci, imediat, la ce se referea, fiindcă el a fost exact acolo cînd noi am făcut-o. A vrut să spună că dacă iei viața cuiva înseamnă că ajungi s-o stăpînești. Înseamnă că ești răspunzător pentru ea. Nu te poți descotorosi de cineva omorîndu-l. Persoana aceea rămîne acolo și acum îți aparține. De-aia a trebuit să mă întorc la peșteră. Și chiar am reușit. Am găsit peștera. Iar el era acolo. Probabil că îl tîrîseră niște sălbăticiuni, fiindcă acum era chiar la intrarea în peșteră, lungit cu fața în sus, aproape în șezut, exact pe lespedea pe care am dormit noi. L-am pus în sac, bucată cu bucată. Mai avea niște zdrențe pe el, dar oasele erau curate și uscate. De-atunci l-am păstrat tot timpul. Tati mi-a zis să fac așa, și a avut dreptate, să știi. Nu poți lua viața cuiva și apoi să pleci și să-l abandonezi acolo. Viața e viață. Prețioasă. Iar morții uciși de tine sînt ai tăi. Rămîn cu tine oricum, în mintea ta. Așa că e mult mai bine, mult mai bine să ai oasele cu tine oriunde mergi. În felul ăsta îți eliberezi mintea.

Lua-te-ar dracu' cu mintea ta cu tot, gîndi Milkman, lua-te-ar dracu' odată! Reuși să se tragă de la masă și să se ridice. Trebuia să apuce să doarmă nițel, înainte de a se duce să-l caute pe Guitar.

Urcînd scara împleticit, își aminti cît de drept era

spatele lui Pilate cînd coborîse din Buick – nicidecum gîrbovită sub greutatea sacului. Şi îşi mai aminti cît de urît se uitase Guitar la ea cînd se îndepărtase de maşină. Cînd Macon îl lăsă şi pe el acasă, nu răspunse nimic şi nici nu întoarse capul cînd Milkman zisese „ne vedem mai tîrziu".

Milkman se trezi la prînz. Cineva intrase în camera lui şi pusese un mic ventilator pe podea, lîngă picioarele patului. Ascultă o vreme bîzîitul aparatului, după care se ridică şi se duse la baie ca să umple cada. Se băgă în apa călduţă, transpirînd în continuare, şi rămase nemişcat; îi era prea cald şi se simţea prea obosit ca să se mai săpunească. Din cînd în cînd se mai uda cu apă pe faţă, înmuindu-şi barba nerasă de două zile. Se întreba dacă va fi în stare să se bărbierească fără să se taie. Cada era inconfortabilă, fiind prea scurtă pentru el ca să se poată întinde, deşi ţinea minte că fusese o vreme cînd putea să şi înoate în ea. Acum, îşi privea picioarele. Stîngul părea la fel de lung ca şi dreptul. Plimbă privirea în sus, peste corp. Simţea şi acum locul în care poliţistul pusese mîna pe el – iar în locul acela carnea zvîcnea pe el ca muşchiul de pe coapsa calului cînd i se aşază o muscă pe piele. Şi mai simţea ceva. Un fel de ruşine rămasă lipită pe corp. Ruşinea de a fi fost pus să stea cu picioarele desfăcute, de a fi fost pipăit şi de a i se fi pus cătuşe. Ruşinea de a fi furat un schelet ca un puştan care se ţine de feste în noaptea de Halloween, nu ca un bărbat matur care ar da o spargere. Ruşinea de a fi fost nevoie să vină taică-său şi mătuşă-sa ca să-l scoată de-acolo. Pe urmă, tot ruşine fiindcă îl văzuse pe taică-său făcînd frumos şi ploconindu-se în faţa poliţistului. Dar nimic nu se compara cu ruşinea pe care o simţise cînd o urmărise şi o ascultase pe Pilate. Ruşine în primul rînd pentru că Pilate acceptase

să se preteze de bunăvoie la jocul acela de dragul lui. Pentru el, care tocmai ieşise pe furiş din casa ei, furînd ceea ce îşi închipuia că era „zestrea" ei, „moştenirea" ei. Nu mai conta că şi el crezuse că Pilate „furase" la rîndul ei... De la cine? De la un mort? De la tatăl lui, care fura în fond şi el? Atunci, ca şi acum? Furase şi el, dar mai grav chiar, nu s-ar fi dat în lături – cel puţin aşa i se părea lui – să o lovească şi să o trîntească la pămînt dacă ar fi văzut-o intrînd în cameră în timp ce el fura sacul. Să lovească şi să trîntească la pămînt o negresă bătrînă de la care mîncase prima oară cel mai bine fiert ou din lume, care îi arătase cît e de albastru cerul, la fel ca fundele maică-sii, astfel încît de-atunci înainte cînd se uita la cer nu i se mai părea că e departe şi de neatins, ci ceva intim, familiar, ca o odaie în care locuia, ca un loc unde se simţea acasă. Negresa asta bătrînă îi spusese lui poveşti, îi cîntase cîntece, îi dăduse să mănînce banane şi pîine, iar în prima zi friguroasă a anului, supă fierbinte. Iar dacă mama lui avea dreptate, această negresă bătrînă – de aproape şaptezeci de ani, dar cu o piele şi o agilitate de adolescentă – îl adusese pe lume cînd numai un miracol ar mai fi putut-o face. Şi această femeie pe care el ar fi fost în stare să o lovească pînă la nesimţire intrase tîrşind picioarele în secţia de poliţie şi îşi făcuse numărul în faţa copoilor – scălîmbăindu-se ca să-i distreze, ca să le stîrnească mila, furia, batjocura, uimirea, josnicia, toanele, plictisul, puterea –, orice numai să-i fie bine lui.

Milkman mişcă din picioare în apă. Se gîndi din nou cum se uitase Guitar la Pilate – la ura sticloasă din ochii lui. N-avea dreptul să o privească aşa. Brusc, Milkman ştiu răspunsul la întrebarea pe care nu se încumetase niciodată să i-o pună lui Guitar. Guitar era în stare să omoare, Guitar va omorî şi probabil omorîse deja oa-

meni. Cele Şapte Zile reprezentau consecinţa acestei abilităţi, dar nu şi originea ei. Nu. N-avea niciun motiv să se uite aşa la ea, gîndea Milkman şi, săltîndu-se în şezut, se săpuni grăbit.

Arşiţa de septembrie îl izbi în faţă de cum ieşi afară, anihilînd complet efectele plăcute ale băii. Macon plecase cu Buickul – din cauza vîrstei, nu prea se mai deplasa altfel –, aşa că Milkman se duse pe jos la Guitar. Cînd dădu colţul, observă parcat în faţa imobilului un Oldsmobile gri care i se părea cunoscut; luneta era crăpată. Înăuntru erau cîţiva bărbaţi, iar încă doi stăteau afară: Guitar şi Railroad Tommy. Milkman încetini paşii. Tommy vorbea, iar Guitar aproba dînd din cap. Apoi, cei doi bărbaţi îşi dădură mîna cu un gest pe care Milkman nu-l mai văzuse niciodată: întîi, Tommy ţinu mîna lui Guitar între palmele lui, apoi Guitar făcu la fel, ţinînd mîna lui Tommy între mîinile lui. Tommy se sui în automobil, iar Guitar ţîşni pe după casă spre scările care duceau la camera lui. Oldsmobilul – Milkman aprecie că era un model din 1953 sau 1954 – făcu o întoarcere completă în stradă şi se îndreptă spre el. Cînd îl depăşiră, toţi pasagerii priveau fix în faţă. Porter era la volan, cu Empire State în mijloc şi Railroad Tommy în cealaltă parte, iar pe bancheta din spate erau Hospital Tommy şi un bărbat pe nume Nero. Pe celălalt tip, Milkman nu-l cunoştea.

Ăştia sînt probabil *ei*, gîndi el. Inima îi bătea frenetic. Şase bărbaţi, unul dintre ei Porter, şi Guitar. Ăştia sînt Zilele. Şi maşina aia. Era exact maşina din care Corinthians cobora uneori înainte de a ajunge acasă. Iniţial, Milkman presupusese că sora lui mai apela la cîte cineva să o aducă acasă cu maşina de la serviciu. Ulterior, cum soră-sa nu pomenise niciodată nimic despre această maşină şi, cum în ultima vreme părea mai tăcută şi parcă

se mai se rotunjise, Milkman conchisese că probabil Corinthians se vedea cu un tip pe furiş. I se păru nostim, drăguţ şi uşor trist. Dar acum ştia că persoana cu care se întîlnea ea se afla în maşina aceea şi făcea parte din grupul celor Şapte Zile. Muiere proastă, gîndi el. Cu cine s-a găsit să umble! Ce toantă, ce toantă, Doamne!

Nu mai avea chef să se vadă cu Guitar acum. Mai bine lăsa pe mai tîrziu.

Oamenii se purtau mult mai frumos, erau mai politicoşi, mai înţelegători cînd Milkman se îmbăta. Alcoolul nu îl schimba pe el deloc, dar avea un impact colosal asupra persoanelor cu care se întîlnea cînd era sub influenţa băuturii. Oamenii arătau atunci mai bine, vorbeau aproape numai în şoaptă, iar cînd îl atingeau, chiar şi dacă îl dădeau afară de la vreo petrecere fiindcă se pişase în chiuveta de la bucătărie, sau cînd îl buzunăreau cînd mai aţipea pe bancă în staţia de autobuz, aveau gesturi blînde, afectuoase.

Rămase în starea aceasta, oscilînd între ameţeală şi încremenire, timp de două zile şi o noapte, şi ar mai fi rămas poate cel puţin încă o zi dacă nu l-ar fi dezmeticit conversaţia cu Magdalene zisă Lena, căreia nu-i mai spusese patru propoziţii la rînd de cînd era în clasa a noua.

Lena îl aştepta sus, în capul scărilor, cînd el se întorcea într-o dimineaţă, devreme. Cu un capot de mătase artificială şi fără ochelari, părea cumva ireală, dar totuşi blajină ca bărbatul care îl buzunărise cu puţin timp în urmă.

– Vino aici. Vreau să-ţi arăt ceva. Poţi să vii un minut? şopti ea.

– Nu suferă amînare?

Se purta şi el frumos, ba chiar era mîndru de tonul

lui civilizat, ținînd seama de gradul de oboseală în care era.

– Nu, zise ea. Nu. Trebuie să vezi acum. Azi. Doar să te uiți.

– Lena, zău, sînt frînt de oboseală... încercă el s-o convingă să renunțe.

– Nu durează mai mult de un minut. E important.

Oftă, dar intră după ea în dormitor. Lena se duse la fereastră și arătă:

– Uită-te acolo jos.

Cu mișcări lente, care lui i se păreau și elegante, Milkman se duse la geam, trase perdeaua și se uită în direcția în care arăta degetul ei. Nu văzu decît pajiștea de lîngă casă. Nu mișca nimic acolo, dar din cauza luminii tulburi a zorilor se gîndi că poate nu observase el bine.

– Ce?

– Arțarul ăla mic. Uite, acolo.

Și arătă spre un arțar plăpînd, înalt cam de un metru.

– Frunzele ar trebui să se înroșească acum. E aproape sfîrșitul lui septembrie. Dar nu – frunzele alea se usucă și cad tot verzi, neschimbate.

Milkman se întoarse spre ea și zîmbi.

– Ziceai că e ceva important, spuse el.

Nu era supărat, nici măcar iritat; și îi plăcea că era atît de calm.

– E important. Foarte important, repetă ea încetișor, privind fix spre copăcel.

– Spune-mi atunci și mie de ce. Trebuie să plec la serviciu, așa că mă grăbesc.

– Știu, dar poți să-mi acorzi și mie un minut măcar, nu?

– Da, dar nu ca să ne zgîim la o plantă moartă.

– Nu e moartă încă. Dar va fi curînd. Frunzele nu și-au schimbat culoarea anul ăsta.

– Lena, ai băut ceva?

– Nu îți bate joc de mine, zise ea pe un ton ceva mai tăios.

– Dar e-adevărat, nu? Aşa-i că ai băut?

– Nici nu eşti atent la ce spun.

– Ba da. Stau aici şi ascult cum îmi dai ştirea zilei – o buruiană e pe moarte.

– Nu mai ţii minte, aşa-i?

– Ce să ţin minte?

– Că ai făcut pipi pe el.

– Ce-am făcut?!

– Ai făcut pipi pe el.

– Lena, ce-ar fi să discutăm despre asta mai tîrziu...

– Şi pe mine.

– Ăăă... Lena, am făcut şi eu diverse la viaţa mea. De unele lucruri nu sînt prea mîndru. Dar jur pe Dumnezeu că n-am făcut pipi pe tine niciodată.

– Era vară. În anul în care tati avea maşina aia, Packard. Am plecat la plimbare, iar tu ai zis că trebuie să mergi la closet. Mai ţii minte?

Milkman dădu din cap.

– Nu. Nu ţin minte asta.

– Te-am dus eu. Eram la ţară şi nu exista niciun closet. Aşa că m-au pus pe mine să merg cu tine, undeva mai încolo. A vrut mami să meargă, dar nu i-a dat voie tati. Şi nici el n-a vrut să meargă cu tine. Corinthians a strîmbat din nas şi a refuzat pe loc, aşa că m-au pus pe mine să te duc. Purtam pantofi cu toc şi eu. Eram doar o fetişcană, dar m-au obligat să mă duc cu tine. A trebuit să coborîm un pic la vale de pe marginea drumului. Era o văgăună destul de întunecoasă. Te-am descheiat la pantalonaşi şi m-am întors cu spatele, ca să nu-ţi fie ruşine de mine. Iarba era plină de violete şi de narcise sălbatice. Am cules nişte floricele şi am rupt două crenguţe dintr-un

copac. Cînd am ajuns acasă, am înfipt floricelele şi crenguţele în pămînt, exact acolo, preciză ea, mişcînd din cap spre fereastră. Am făcut o gropiţă şi le-am băgat acolo. Ştii cît de mult mi-au plăcut florile întotdeauna. Eu am fost cea care a început să facă trandafiri artificiali. Nu mama. Nu Corinthians. Eu. Ce mult îmi plăcea să fac petale de trandafiri. Era ceva... liniştitor. De-aia şi pe ăia de la azil îi pun să împletească coşuri din răchită sau să facă preşuri. Fiindcă aşa stau cuminţi. Dacă n-ar avea mîinile ocupate cu împletitul, ar putea descoperi ce nu e în regulă şi... ar face ceva. Ceva cumplit. După ce ai făcut pipi pe mine, mi-a venit să te omor. Chiar am şi încercat o dată sau de două ori. Cu diverse mărunţişuri: lăsînd săpunul în cada ta de baie, chestii din astea. Dar nu s-a întîmplat niciodată să aluneci şi să-ţi frîngi gîtul sau să cazi pe scări. Nu. Nimic, zise ea, rîzînd uşor. Dar pe urmă am văzut ceva. Florile pe care le înfipsesem eu în pămînt, alea pe care ai făcut tu pipi – ei bine, au murit, bineînţeles, dar rămurelele nu. Crenguţele au trăit. Din ele a crescut arţarul ăsta. Nu eram nebună, prin urmare – mă refer la pipi, fiindcă arţarul a crescut. Dar acum moare, Macon.

Milkman se frecă în colţul ochiului cu inelarul. Îi era tare somn.

– Mda, a fost pişat, nu glumă, ce zici? Vrei să-i mai trag un jet?

Magdalene zisă Lena scoase o mînă din buzunarul de la capot şi îl plesni peste gură. Milkman se crispă şi schiţă un gest incomplet spre ea. Ea îl ignoră şi spuse:

– Să nu-mi spui mie pe nume dacă nu voi călca peste tine. Am crezut că dacă arţarul ăla trăieşte, totul va în regulă. Dar uitasem că există tot feluri de moduri de a te pişa pe oameni.

– Lena, ia vezi! spuse Milkman, dezmeticit din beţie

şi căznindu-se să vorbească fără să i se împleticească limba. Pot să-ţi găsesc o scuză dacă mă gîndesc că ai tras la măsea, dar doar pînă la un punct. Ai grijă, însă, şi nu te mai atinge de mine. Ce-i porcăria asta cu pişatul pe oameni?

– Asta ai făcut cu noi toţi, toată viaţa.

– Eşti nebună. Cînd m-ai văzut tu pe mine uşurîndu-mă pe careva din casa asta? Cînd m-ai văzut tu pe mine, vreodată, spunînd cuiva ce să facă sau dînd ordine oamenilor? Nu mă dau la nimeni niciodată; trăiesc şi îi las şi pe alţii să trăiască, ştii prea bine.

– Da, ştiu că i-ai spus lui tati de Corinthians, că se vede cu un bărbat. În secret. Şi...

– Dar *trebuia* să-i spun. Mi-ar plăcea să-şi găsească pe cineva, dar pe bărbatul ăla îl *cunosc*. Ştiu... ştiu ce-i poate pielea. Şi nu cred că el...

Milkman se opri, incapabil să explice mai departe. Despre Zile, despre ceea ce bănuia el.

– Oh? exclamă ea sarcastic. Ai pe altcineva în vedere pentru ea?

– Nu.

– Nu? Dar tipul e din Southside; nu ţi se pare suficient de bun pentru ea? E suficient de bun pentru tine, dar nu şi pentru ea, corect?

– Lena...

– De unde ştii tu dacă cineva e suficient de bun pentru altcineva? Şi de cînd, mă rog, îţi pasă ţie dacă soră-ta, Corinthians, cade sau se ridică? Ai rîs de noi toată viaţa. De Corinthians. De mama. De mine. Folosindu-te de noi, dîndu-ne ordine şi criticîndu-ne: cum îţi gătim mîncarea; cum îţi întreţinem casa. Dar acum, subit, te preocupă binele lui Corinthians şi vrei s-o desparţi de un bărbat care nu-ţi convine ţie. Cine te crezi de-ţi permiţi să aprobi sau să dezaprobi pe cineva sau ceva? Am respirat aerul

lumii timp de treisprezece ani înainte ca plămînii tăi să se fi format măcar. Corinthians, timp de doisprezece ani. Habar n-ai absolut nimic despre niciuna dintre noi. Noi facem trandafiri – asta-i tot ce ştii, ca acum să-ţi căşune că ştii ce-i mai bine pentru femeia care te-a şters de salivă pe bărbie cînd erai prea mic şi nu învăţaseşi nici măcar să scuipi. Copilăria noastră s-a irosit de pomană pentru binele tău. Cînd tu dormeai, noi eram cuminţi; cînd ţie ţi-era foame, noi îţi pregăteam de mîncare; cînd tu voiai să te joci, noi ne jucam cu tine; iar cînd te-ai făcut destul de mare încît să poţi face diferenţa între o femeie şi un Ford cu claxon pe două tonuri, totul în casa asta s-a oprit pentru tine. N-ai ajuns nici în ziua de azi să-ţi speli lenjeria de corp, să-ţi faci patul, să cureţi dîra de pe cada în care ai făcut baie sau să muţi mai încolo un fir de praf din murdăria pe care ai adunat-o. Şi nici pînă în ziua de azi nu ne-ai întrebat vreodată, pe niciuna dintre noi, dacă sîntem obosite sau triste, sau dacă n-am vrea o cană de cafea. Niciodată n-ai ridicat ceva mai greu decît propriile-ţi picioare, şi nici n-ai rezolvat vreo problemă mai complicată decît exerciţiile de aritmetică din clasa a patra. De unde îţi arogi atunci *dreptul* de a judeca viaţa noastră?

– Lena, potoleşte-te. Nu vreau să mai aud nimic.

– O să-ţi spun eu de unde. De la maţul ăla de porc care îţi atîrnă între picioare. Păi să-ţi spun eu cîte ceva, frăţioare: îţi va trebui mai mult decît atît. Nu ştiu de unde o să faci rost sau de la cine, dar ţine minte ce-ţi spun eu, îţi va trebui mai mult decît atît. I-a interzis să mai iasă din casă, a pus-o să-şi dea demisia de la slujbă, l-a evacuat pe el din casă, i-a pus poprire pe leafă, şi toate astea din cauza ta. Eşti exact ca el. Exact. Eu n-am fost la colegiu din cauza lui. Fiindcă mi-era frică de ceea ce i-ar fi putut face mamei. Îţi închipui că dacă l-ai pocnit odată

noi, am crezut că o aperi? Că îi iei apărarea? Minciuni. N-ai făcut decît să preiei ştafeta, demonstrîndu-ne nouă că de-atunci înainte tu ai dreptul să-i spui ei şi nouă, tuturor, ce să facem.

Lena se opri brusc. Milkman îi auzea respiraţia. Cînd ridică privirea din nou spre el, avea altă voce: tonul metalic, tăios dispăruse, înlocuit de vioiciune melodioasă.

– Cînd eram noi mici, înainte să te naşti tu, el ne-a dus o dată la patinoar. Ne-a plimbat pînă acolo cu Hudsonul lui. Eram gătite frumos şi stăteam acolo, în faţa atîtor negri năduşiţi, mîncînd îngheţată la cornet, aplecate în faţă ca să nu ne pătăm pe rochiţe. Mai erau şi alţi copii acolo. Desculţi, goi pînă la brîu, jegoşi. Dar noi ne ţineam deoparte, lîngă maşină, cu ciorapii noştri lungi şi albi, cu fundiţele noastre, cu mănuşile noastre. Şi cînd el vorbea cu oamenii, se tot uita spre noi, spre noi şi spre maşină. Maşina şi noi. Pricepi, ne-a dus acolo ca să ne arate lumii, să ne invidieze pe noi, pe el. Pe urmă, unul dintre băieţii ăia a venit la noi şi a pus mîna pe părul lui Corinthians. Ea i-a oferit îngheţata ei, dar, deodată, fulgerător, *el* s-a repezit spre noi. I-a dat peste mînă lui Corinthians de i-a căzut îngheţata pe jos şi ne-a împins pe amîndouă în maşină. Întîi ne-a expus, pe urmă ne-a împuns. Toată viaţa noastră a fost la fel: întîi se făIea cu noi, fecioarele din Babilon, iar apoi ne umilea ca pe tîrfele din Babilon. Acum a făcut l-a fel, i-a dat peste mînă lui Corinthians şi a oprit-o să ofere îngheţata cui vrea ea. Iar de data asta vina e a ta, spuse plîngînd Magdalene zisă Lena. Vina e a ta. Eşti un om posac, jalnic, prost, egoist şi rău. Sper ca maţul ăla de porc să-ţi fie de folos şi să fii în stare să ai grijă de el, fiindcă nici că mai ai altceva pe lumea asta în afară de el. Însă vreau să te avertizez.

Îşi scoase ochelarii din buzunar şi şi-i puse pe nas. În

spatele lentilelor, ochii ei îşi dublară dimensiunea, părînd foarte palizi şi reci.

– Eu nu mai fac trandafiri, iar tu n-ai să te mai pişi niciodată pe casa asta.

Milkman nu spuse nimic.

– Şi-acum, şopti ea, ieşi afară din camera mea.

Milkman se întoarse şi traversă încăperea. Bun sfat, gîndi el. De ce să nu-l urmeze? Închise uşa.

Partea a II-a

10

Cînd Hänsel şi Gretl erau în pădure şi au văzut căsuţa din luminiş în faţa lor, e posibil să li se fi zbîrlit perişorii pe ceafă. Probabil că li se înmuiaseră şi genunchii, dar foamea cumplită le dăduse ghes înainte. Nu era nimeni acolo ca să-i prevină sau să-i oprească; părinţii lor, umili şi îndureraţi, se aflau departe. Aşa că Hänsel şi Gretl au alergat cît au putut de repede spre casa unde locuia o femeie mai bătrînă decît moartea şi n-au ţinut seama că li se zburliseră perişorii pe ceafă, nici că genunchii li se înmuiaseră. Şi pe un om matur îl poate revigora foamea şi orice slăbiciune în genunchi sau bătăi neregulate ale inimii pot dispărea dacă el crede că îşi va astîmpăra foamea. Mai ales dacă obiectul poftei lui nemărginite nu e turta dulce, nici bomboana moale, ci aurul.

Milkman se strecură printre arbuştii negri şi se îndreptă direct spre casa mare şi dărăpănată. Ştia că o bătrînă locuise acolo cîndva, dar acum nu mai zărea niciun semn de viaţă. Nu îl interesa universul vegetal din jur care trăia acolo în straturi suprapuse de iederă, atît de dese încît i-ar fi putut intra mîna pînă la cot între ele. Viaţa verde a naturii care se tîra, se agăţa, se căţăra, fără să închidă vreodată ochii. Viaţa care se strecura prin frunzişuri, care gonea cu nenumărate picioare, viaţa atît de liniştită încît nici nu se mai deosebea de tulpinile de iederă pe care se întindea. Naştere, viaţă şi moarte – toate se petreceau pe faţa ascunsă a unei frunze. Din locul în care stătea el, casa arăta de parcă ar fi fost devorată de o boală galopantă care lăsase în urmă răni negre şi zemoase.

La vreun kilometru în spatele lui era asfaltul, cînd şi cînd se auzeau zgomotele liniştitoare ale cîte unui auto-

mobil – unul dintre cle fiind maşina reverendului Cooper, condusă de nepotul acestuia de treisprezece ani.

La amiază, îi spusese Milkman. Vino înapoi la amiază. Ar fi putut la fel de bine să spună „peste douăzeci de minute", iar acum, cînd era singur, asaltat de ceea ce orăşenii numesc linişte ţiuitoare, îi părea rău că nu spusese „cinci minute". Dar, chiar şi dacă băiatul nu ar fi avut alte treburi, tot ar fi fost o prostie să-i ceară să-l aducă pînă la vreo douăzeci de kilometri în afara localităţii Danville, invocînd că are „treabă", iar el să nu stea acolo decît un minut. Un minut fierbinte.

Mai bine nu născocea niciodată povestea asta complicată, ca să ascundă faptul că venise în căutarea peşterii; exista riscul să i se pună şi întrebări. În afară de asta, minciunile trebuie să fie simple ca adevărul. Detaliile prea numeroase sînt un exces. Dar el se simţea aşa de obosit după lunga călătorie cu autobuzul de la Pittsburgh, imediat după confortabilul zbor cu avionul, încît se temea că nu va fi suficient de convingător.

Drumul cu avionul îi ridicase moralul, încurajîndu-i iluzia şi senzaţia de invulnerabilitate. Sus deasupra norilor, greu şi totuşi uşor, captiv în neclintirea vitezei („de croazieră", zicea pilotul), şezînd în metalul acela elaborat devenit pasăre strălucitoare, nu era posibil să creadă că făcuse vreodată vreo greşeală sau că ar putea să o facă pe viitor. Doar un singur gînd nu-i dădea pace – că nu era şi Guitar acolo. Ce mult i-ar fi plăcut lui – priveliştea, mîncarea, însoţitoarele de bord. Dar Milkman voia să facă asta pe cont propriu, fără contribuţia nimănui. De data asta voia să fie singur. În aer, departe de viaţa reală, se simţea liber, dar pe pămînt, cînd vorbise cu Guitar exact înainte de a pleca, aripile coşmarurilor tuturor celorlalţi oameni l-au lovit peste faţă şi l-au constrîns. Furia Lenei, părul lui Corinthians despletit şi nepieptănat,

buzele ei moi şi răsfrînte, supravegherea reţinută exercitată de Ruth, lăcomia nesătulă a tatălui său, ochii lui Hagar adînciţi în orbite – Milkman nu credea că merita să i se arate toate astea, dar ştia că se săturase şi mai ştia că trebuia să plece repede de-acolo. Îi vorbise lui Guitar de această decizie înainte de a-i spune tatălui lui.

– Taică-meu crede că marfa e tot în peşteră.

– Se poate, zise Guitar, sorbind din ceai.

– Oricum, meritä verificat. Cel puţin aşa ne vom lămuri o dată pentru totdeauna.

– Perfect de acord cu tine.

– Aşa că mă duc să văd.

– Singur?

Milkman oftă.

– Da, da. Singur. Simt nevoia să ies de-aici. Chiar trebuie să plec departe, undeva.

Guitar pusese ceaşca jos şi îşi dusese la gură mîinile împreunate.

– Nu crezi că ar fi mai uşor în doi? Noi doi? Dacă ţi se întîmplă ceva?

– S-ar putea să fie mai uşor, dar s-ar putea şi să pară mai dubios ca doi bărbaţi să bîntuie aşa prin pădure. Dacă o să găsesc aurul, mă tîrăsc cu el înapoi şi tot facem împărţeala aşa cum am stabilit. Dacă nu, în fine, tot o să vin înapoi.

– Cînd pleci?

– Mîine-dimineaţă.

– Taică-tău ce zice că pleci singur?

– Nu i-am spus încă. Deocamdată, numai tu ai aflat.

Milkman se ridică şi se duse la fereastra care dădea spre mica verandă de la camera lui Guitar.

– Ce rahat.

Guitar îl urmărea cu atenţie.

– Ce s-a întîmplat? întrebă el. De ce eşti aşa de abă-

tut? Nu te porți ca un om care pleacă să găsească o comoară.

Milkman se întoarse și se așeză pe pervaz.

– Sper să fie o comoară și să nu fi dispărut luată de altul. Fiindcă am mare nevoie de ea.

– Cine n-are?

– Nu așa de mult ca mine.

– S-ar zice că de data asta chiar ai mîncărici să pleci. Mai mult decît înainte.

– Mda, așa-i. Oricum, totul e mai rău decît înainte, sau poate doar la fel, nu știu. Știu doar că vreau să-mi trăiesc viața, să fiu pe picioarele mele. Nu mai vreau să fiu băiat de prăvălie la taică-meu. Or, atîta vreme cît rămîn aici, asta voi fi, e clar. Doar dacă n-o să am și eu banii mei. Vreau să plec din casa aia și nu vreau să rămîn dator nimănui cu ceva atunci cînd o voi face. Ai mei au ajuns să mă scoată din minți. Tata vrea să fiu ca el și s-o urăsc pe mama. Mama vrea să gîndesc ca ea și să-l urăsc pe tata. Corinthians nu mai vrea să vorbească cu mine; Lena vrea să plec. Iar Hagar vrea să mă lege de patul ei sau, dacă nu, mai bine să mor. Toți vor ceva de la mine, înțelegi ce vreau să spun? Ceva ce ei cred că nu pot obține din altă parte. Ceva ce ei cred că eu am. Nu știu ce poate fi acest ceva – adică nu știu ce vor ei de la mine, de fapt.

Guitar își întinse picioarele.

– Vor viața ta, omule.

– Viața mea?

– Ce altceva?

– Nu. Hagar vrea viața mea. Ai mei... ei vor...

– Nu în sensul ăsta. N-am vrut să zic că ar vrea să te știe mort, vor viața ta viu.

– Nu-nțeleg ce spui, să știi, zise Milkman.

– Uite. Este exact situația în care sîntem noi. Toți vor

viaţa unui negru. Toţi. Albii vor să ne vadă morţi sau să ne închidă gura – ceea ce tot mort înseamnă. Femeile albe, la fel. Ne vor, mă înţelegi, chestii de-astea cu „valori universale", umanitate, fără „discriminare rasială". Adică ne vor cu botul pe labe, doar în pat. Le place un strop de culoare pe aşternut. Dar în afara patului vor să fim persoane individuale, fiecare pentru sine. Tu le zici „Dar l-au linşat pe tata", iar ele zic „Sigur, însă tu eşti mai bun decît criminalii lui, aşa că nu te mai gîndi, uită". Iar negresele, astea te vor cu totul. Dragoste, aşa numesc ele asta, şi înţelegere. „De ce nu mă poţi *înţelege?*" De fapt, ce vor ele să zică e „Să nu iubeşti nimic altceva pe lumea asta în afară de mine". Le-auzi spunînd „Fii responsabil", cînd de fapt vor să zică „Nu te du nicăieri fără mine". Vrei să urci pe Everest, ai să vezi că îţi înnoadă frînghiile de n-ai cum să mai pleci. Le spui că vrei să te scufunzi pe fundul oceanului – aşa, doar ca să vezi cum e –, aiurea, îţi dispare tubul de oxigen şi nu te mai poţi duce. Sau nici nu-i nevoie măcar să încerci ceva aşa de amplu. Cumpără-ţi un nai şi zi că vrei să cînţi la el. Degeaba. Nu le interesează, chiar dacă declară că le place cum cînţi. Nu le interesează fiindcă vor să-ţi soarbă toată suflarea care ţi-a mai rămas de la cîntatul la nai, toată suflarea cu care ai putea să le spui lor cît de mult le iubeşti. Vor să fie centrul atenţiei pentru tine. Cum îţi asumi un risc, îţi zic că le minţi. Că nu le iubeşti de-adevăratelea. Astea nu te lasă nici măcar să-ţi rişti viaţa, viaţa *ta proprie* – decît doar pentru ele, da. Nu poţi nici măcar să mori decît tot pentru ele. Păi la ce mai serveşte viaţa unui bărbat pe lumea asta dacă nici măcar să moară pentru ce vrea el nu poate?

– Nimeni nu-şi poate alege pentru ce să moară.

– Ba da, poate. Iar dacă nu poate, la dracu', măcar să încerce atunci!

– Eşti plin de amărăciune. Dacă asta e ce simţi, la ce te mai chinuieşti să-ţi faci numărul, să păstrezi proporţia aia despre care tot vorbeşti? De fiecare dată cînd te întreb de ce faci asta, tu îmi vorbeşti de iubire. Iubirea pentru negri. Acum zici...

– Dar e chiar *iubire*. Ce altceva să fie dacă nu iubire? De ce să nu pot iubi ceea ce critic?

– Da, dar în afară de culoarea pielii, eu nu văd diferenţa dintre ceea ce vor femeile albe de la noi şi ceea ce vor femeile de culoare. Prin urmare, dacă o femeie de culoare este violată şi ucisă, de ce Zilele să violeze şi să ucidă o femeie albă? De ce să-ţi mai pese atît de femeia de culoare, în fond?

Guitar înclină capul spre umăr şi se uită pieziş la Milkman. Îi fremătau uşor nările.

– Fiindcă e *a mea*.

– Da, sigur, făcu Milkman, nesinchisindu-se să-şi ascundă stupoarea din glas. Prin urmare, toţi vor să ne omoare, cu excepţia negrilor, da?

– Da, corect.

– Atunci de ce taică-meu – care este foarte negru – a încercat să mă omoare dinainte să mă nasc?

– Poate credea că eşti fetiţă; nu ştiu. Dar nu-i nevoie să-ţi spun că taică-tău e un negru foarte ciudat. Distruge tot binele pentru care ne străduim noi, iar noi nu putem face nimic. Se poartă ca un alb, gîndeşte ca un alb. De fapt, chiar mă bucur că ai adus vorba despre el. Poate eşti în stare să-mi explici şi mie cum, după ce a pierdut tot, tatăl lui a muncit pentru nişte păcătoşi de albi, după ce a văzut cum aceiaşi porci de albi l-au împuşcat sub ochii lui, mai e în stare şi acum să se ploconească în faţa lor? De ce îi iubeşte aşa de mult? Şi Pilate, nici ea nu-i mai brează. A văzut şi ea totul, dar degeaba; întîi se duce înapoi ca să ia oasele albului păcătos, în peştera aia, ca

un fel de pedeapsă pe care şi-o aplică singură, ca pe urmă să mai lase naibii acolo tot aurul aceluiaşi păcătos de alb! Spune-mi mie acum dacă asta nu se cheamă sclavie de bunăvoie sau nu?! Se complace în situaţia asta.

– Uite ce e, Guitar. În primul rînd, lui taică-meu nu-i pasă nici cît negru sub unghie dacă un alb trăieşte sau o mierleşte pe loc. El nu vrea decît să aibă ce au albii. Iar Pilate e oleacă ţicnită, dar tot ea a vrut să ne scoată de-acolo şi a reuşit. Dacă n-ar fi fost isteaţă, şi-acum ne-ar mai îngheţa nouă fundurile acolo, la pîrnaie.

– Fundul meu, nu al tău. Pe tine a vrut să te scoată, nu pe mine.

– Haide, mă. Asta nu-i drept.

– Ba nu. Am renunţat de mult să mai cred că ceva e drept, să ştii.

– Dar ce-ai cu Pilate, totuşi? De ce să zici aşa de ea? Ştia perfect ce făcusem noi, dar tot a venit să ne scoată de-acolo. S-a înjosit pentru noi, s-a maimuţărit, s-a ploconit. Ai văzut ce faţă avea? Ai mai văzut tu vreodată aşa ceva?

– Da, o dată. Doar o dată, spuse Guitar.

Şi îşi aminti iar de zîmbetul mamei sale cînd albul acela îi dăduse patru bancnote de cîte zece dolari. În ochii ei se reflecta ceva mai mult decît recunoştinţă. Nu dragoste, dar o disponibilitate pentru dragoste. Soţul ei era rupt în două şi răsfrînt pe spate. Guitar auzise de la muncitori cum cele două jumătăţi, fără nici măcar să fie potrivite împreună unde s-ar fi îmbinat la loc, fuseseră aşezate cu tăietura în jos şi cu pielea întreagă în sus în acelaşi sicriu. Două jumătăţi faţă în faţă. Un ochi privind adînc în perechea lui. Nara inhalînd răsuflarea expirată de cealaltă nară. Obrazul drept în faţa celui stîng. Cotul drept încrucişat peste cotul stîng. Iar el, Guitar, îşi făcuse griji, copil fiind, că atunci cînd tatăl lui se va trezi în

ziua Judecății de Apoi, primul lucru pe care îl va vedea nu va fi slava sau măreția Domnului – nici măcar curcubeul. Primul lucru pe care îl va vedea atunci va fi celălalt ochi al lui, propriul lui ochi.

Chiar și așa, însă, mama lui zîmbise și se arătase dispusă să îl iubească pe omul care îl divizase pe tatăl lui Guitar în două pentru totdeauna. Nu de la bunătățile de la nevasta maistrului i se făcuse lui greață. Asta s-a întîmplat mai tîrziu. Nu, lui Guitar i s-a făcut rău cînd, în loc de asigurarea pe viață, patronul joagărului i-a dat mamei lui patruzeci de dolari „ca să depășiți momentul, tu și copiii", iar ea i-a luat și le-a cumpărat la fiecare cîte o acadea mare cu mentă chiar în ziua înmormîntării. Cele două surori ale lui Guitar și frățiorul lui au supt încîntați din bomboana albă ca osul din care ieșea un băț roșu ca sîngele, dar el n-a putut. A ținut-o în mînă pînă i s-a lipit de palmă. Toată ziua a ținut-o în palmă. La cimitir, la pomana de după înmormîntare, toată noaptea de după, cînd n-a putut închide un ochi. Ceilalți îl luau în zeflemea, zicînd că e cărpănos, numai că el nu era în stare s-o mănînce, dar nici s-o arunce, pînă cînd într-un tîrziu, la buda din curte, i-a dat drumul să cadă în gaura împuțită de dedesubt.

– O dată, spuse el. Doar o dată.

Și simți iarăși vechea greață.

– Manipularea există. Marea manipulare. Nu vă lăsați păcăliți de unii de-alde Kennedy. Și află de la mine un adevăr: sper ca taică-tău să aibă dreptate cînd zice ce e în peștera aia. De asemenea, sper să nu te răzgîndești și să nu mai vrei să aduci aici ce-ai să găsești acolo.

– Ce vrea să-nsemne asta, mă rog?

– Înseamnă că sînt nervos. Efectiv nervos. Am nevoie de bîștari.

– Dacă ești la ananghie, pot să-ți...

– Nu *eu*. *Noi*. Avem treabă, omule. Şi chiar de curînd – adăugă Guitar, mijind ochii la Milkman –, chiar de curînd unul dintre noi a rămas pe drumuri, dat afară din casă din cauza cuiva pe care nu-i nevoie să-l mai numesc. Şi i s-a pus poprire pe leafă fiindcă acelaşi personaj a zis că nu şi-a plătit chiria de două luni. Îi trebuie personajului respectiv banii de pe chiria omului cum îi trebuie unui peşte din apă un rucsac în spinare. Acum trebuie să-i purtăm de grijă acestui om, să-i găsim un loc unde să trăiască şi el, să achităm aşa-zisele restanţe la chirie şi...

– Asta a fost din vina mea. Lasă-mă să-ţi povestesc cum s-a întîmplat...

– Ba nu. Nu-mi povesti nimic. Nu eşti proprietarul şi nu tu l-ai dat afară din casă. I-ai oferit poate arma, dar nu tu ai apăsat pe trăgaci. Eu nu te învinuiesc pe tine.

– De ce nu? Vorbeşti despre tatăl meu, tatăl surorii mele, şi ai vorbi şi tu despre sora mea dacă te-aş lăsa. Cum de mai ai încredere în mine?

– Nu fi copil. Sper să nu trebuiască niciodată să-mi pun singur aceeaşi întrebare.

Trista conversaţie s-a terminat cu bine. Nu fusese furie cu adevărat, şi nici nu s-a spus nimic irevocabil. Cînd Milkman a plecat, Guitar a deschis palma ca de obicei, iar Milkman şi-a pus palma deasupra. Poate erau obosiţi amîndoi, dar atingerea palmelor lor a fost un pic cam anemică.

La aeroportul din Pittsburgh descoperi că Danville se află la 380 de kilometri spre nord-est, singurul acces cu transport public fiind prin autobuzele Greyhound. Fără tragere de inimă, regretînd că trebuia să renunţe la eleganţa de care avusese parte în timpul zborului, luă un taxi de la aeroport pînă în staţia de autobuz şi se resemnă la

gîndul că avea de aşteptat două ceasuri pînă la plecarea cursei Greyhound. Cînd se îmbarcă în autobuz, inactivitatea, revistele cu poze pe care le citise, incursiunile pe străzile din apropierea staţiei îl istoviseră deja. Adormi după un sfert de oră de cînd ieşiseră din Pittsburgh. Cînd se trezi, era după-amiaza tîrziu; mai aveau doar o oră pînă la Danville. Tatăl lui se arătase fascinat de frumuseţea acestui colţ de ţară, însă Milkman vedea doar un peisaj verde, în plină vară indiană, cu o temperatură exterioară ceva mai răcoroasă decît în oraşul lui, deşi zona era mult mai la sud. E mai rece din cauza munţilor, probabil, gîndi el. Timp de cîteva minute încercă să se bucure de priveliştile care se perindau prin dreptul ferestrei, dar pe urmă, ca orice orăşean, începu să se plictisească de repetitivitatea naturii. Unele locuri erau pline de copaci, altele nu aveau niciun pom; unele cîmpuri erau verzi, altele nu, iar dealurile din depărtare erau ca orice dealuri văzute de departe. Pe urmă se uită la indicatoarele cu numele localităţilor situate în împrejurimi – înainte, pe şosea, la est sau la nord-est. Pentru orice exista o denumire – răspîntii de drum, departamente, treceri peste calea ferată, poduri, gări, tunele, munţi, rîuri, pîrîuri, şesuri, rezervaţii şi puncte de observaţie. Fiecare individ trebuia să-şi vadă de treaba lui, gîndi el, fiindcă era imposibil ca o persoană interesată de Dudberry Point să nu ştie deja unde se află acest reper.

Avea, în valiză, două sticle de Cutty Sark, două cămăşi şi ceva rufărie de corp. Valiza asta mare, gîndi el, va fi plină abia la întoarcere. Îi părea rău acum că o lăsase la compartimentul de bagaje al autobuzului, fiindcă simţea nevoia să bea ceva. După ceasul de la mînă, un Longines de aur de la mama lui, mai rămînea de aşteptat încă douăzeci de minute pînă la următoarea oprire. Se rezemă cu ceafa de tetiera scaunului şi încercă să adoarmă. Privi-

se prea fix la tot acel peisaj monoton şi acum îl usturau ochii.

În Danville află uluit că depoul autobuzelor era de fapt un local pe şoseaua 11, unde puteai cumpăra de la bilete de autobuz, hamburgeri, cafea, brînză, biscuiţi, pînă la ţigări, bomboane şi gustări reci. Nu găseai, în schimb, dulăpioare pentru bagajul de mînă, nici cameră pentru valizele mare, nici taxi sau, cum constată el, nici măcar o toaletă pentru bărbaţi.

Se simţi brusc ridicol. Ce-ar trebui să facă acum? Să pună valiza jos şi să-l întrebe pe vînzător: Unde e peştera de lîngă ferma în care a locuit tata acum cincizeci şi opt de ani? Nu cunoştea pe nimeni, nu ştia niciun nume, în afară de prenumele unei bătrîne care era moartă acum. Şi, decît să atragă şi mai mult atenţia în acest tîrg provincial, unde şi-aşa făcea notă discordantă cu costumul lui bej elegant, cămaşa bleu cu năsturei la guler, cravata neagră subţire, cum era la modă, şi pantofii de marcă, îl întrebă pe vînzător dacă putea să-şi lase bagajul acolo. Omul contemplă valiza, cîntărind în minte rugămintea străinului.

– Plătesc, zise Milkman.

– Las-o aici. În spate, la lăzile cu suc, zise omul. Cînd vii s-o iei?

– Diseară, spuse Milkman.

– Bine. O găseşti acolo.

Milkman plecă de la localul-staţie de autobuz cu o borsetă în care avea trusa de bărbierit şi porni pe străzile localităţii Danville, Pennsylvania. Mai văzuse, desigur, astfel de orăşele, în Michigan, dar acolo nu avusese nicio treabă, doar să pună benzină. Cele trei magazine de pe stradă se pregăteau să închidă. Era cinci şi un sfert şi vreo zece inşi, cel mult, mergeau pe trotuar. Printre ei şi un negru. Un bărbat înalt, în vîrstă, cu o şapcă maro şi

un guler demodat. Milkman se ţinu după el un timp, ca apoi să-l prindă din urmă şi să-l întrebe:

– N-ai putea cumva să mă ajuţi? zise el zîmbind.

Omul se întoarse spre el, dar nu-i răspunse. Milkman se gîndi că poate îl jignise abordîndu-l aşa. În cele din urmă, negrul încuviinţă din cap şi zise:

– Ba da, încerc, acceptă el cu un accent ca şi al albului de la local.

– O caut pe... Circe. O doamnă pe nume Circe. În fine, nu neapărat pe ea, ci casa ei. Ştii cumva unde a locuit? Nu sînt de prin partea locului. Am venit cu autobuzul. Am nişte treburi de rezolvat aici, o poliţă de asigurare, şi trebuie să verific nişte proprietăţi din zonă.

Bărbatul îl asculta fără să dea semne că ar avea de gînd să-l întrerupă, aşa că Milkman încheie cam stîngaci:

– Mă poţi ajuta?

– Reverendul Cooper ar putea, zise omul.

– Şi unde îl găsesc? se interesă Milkman, vag derutat, fiindcă simţea că îi scăpase ceva.

– Stone Lane. Mergi înainte pe strada asta pînă la oficiul poştal. Ocoleşti oficiul poştal şi ajungi la Windsor. Următoarea stradă este Stone Lane. Acolo locuieşte.

– E şi vreo biserică prin apropiere? îl descusu Milkman, aşteptîndu-se ca un preot să locuiască, firesc, lîngă biserica unde slujea.

– Nu. Nu. Biserica nu are paroh. Reverendul Cooper locuieşte pe Stone Lane. O casă galbenă, parcă.

– Mulţam, spuse Milkman. Mulţam frumos.

– Cu plăcere, zise omul. Seară bună, adăugă el şi îşi văzu de drum.

Milkman reflectă dacă nu era mai bine să se ducă întîi să-şi ia valiza, renunţă la idee şi urmă instrucţiunile primite. Un drapel american identifica oficiul poştal – o construcţie simplă, lîngă o drogherie care servea şi drept

birou Western Union. Făcu la stînga, la colţ, dar nu văzu nicio plăcuţă de stradă prin jur. Cum să găsească Windsor sau Stone Lane dacă nu exista nicio plăcuţă cu numele străzilor? Înaintă pe o stradă cu case de locuit, intră apoi pe alta, şi încă pe alta, iar, tocmai cînd se pregătea să se întoarcă la drogherie şi să caute „A.M.E." sau „A.M.E. Zion" în cartea de telefon, văzu o clădire galben cu alb. Asta o fi, gîndi el. Urcă treptele, decis să se poarte manierat. Hoţul trebuie să fie politicos şi să cîştige bunăvoinţa oamenilor.

– Bună seara. Reverendul Cooper este acasă?

În pragul uşii stătea o femeie.

– Da, e-acasă. Vreţi să intraţi? Îl chem imediat.

– Mulţumesc.

Milkman păşi într-un holişor şi aşteptă.

Un bărbat scund şi durduliu îşi făcu apariţia, potrivindu-şi ochelarii pe nas.

– Da, domnule. Aţi vrut să mă vedeţi?

Ochii bărbatului măsurară iute hainele cu care era îmbrăcat Milkman, dar vocea lui nu trădă o curiozitate excesivă.

– Da. Ăăă... ce mai faceţi?

– Bine. Bine. Dar dumneavoastră?

– Destul de bine.

Milkman se simţea la fel de ciudat cum vorbea. Nu i se mai întîmplase să fie nevoit vreodată să încerce să creeze o impresie plăcută unui străin, nici să aştepte vreodată ceva de la un străin, după cum nici nu-şi amintea să fi întrebat vreodată pe careva pe lume – ce mai face. Mai bine să-i spun pe şleau.

– Aş avea nevoie de ajutorul dumneavoastră, domnule. Numele meu este Macon Dead. Tata e de prin...

– Dead? Macon Dead, ai zis?

– Da, confirmă Milkman, zîmbind, ca şi cum ar fi vrut să se scuze pentru numele lui. Tata...

– Măi să fie! exclamă reverendul Cooper, scoţîndu-şi ochelarii. Măi să fie! Esther! strigă el peste umăr, dar fără să-şi ia ochii de la musafir. Esther, hai încoace! Îi ştiu pe ai tăi! i se adresă el lui Milkman.

Milkman zîmbi şi umerii lui se relaxară. Era o senzaţie plăcută să vii într-un oraş necunoscut şi să descoperi că un străin îi cunoaşte pe ai tăi. Toată viaţa auzise tremurul din aceste cuvinte: „Eu locuiesc aici, dar *ai mei*...“ sau „Fata asta se poartă de parcă *ai ei* nici n-ar exista“ sau „Mai e vreunul *de-ai tăi* pe-aici?“ Dar nu realizase adevărata semnificaţie: legături. Îşi amintea de Freddie şezînd la Sonny's Shop chiar înainte de Crăciun, cînd spusese: „Ai mei nu mă vor la ei“. Milkman zîmbea radios spre reverendul Copper şi soţia lui.

– Chiar aşa?

– Stai jos aici, băiete. Eşti fiul lui Macon Dead pe care-l cunosc. Oh, în fine, nu zic că îl cunosc bine de tot. Tatăl tău era cu vreo patru-cinci ani mai mare decît mine; ai lui nu prea veneau la oraş, dar toţi de pe-aici îl ţin minte pe bătrîn, taică-său adică. Bătrînul Macon Dead, bunicul tău. Taică-meu era bun prieten cu el. Fierar, tata era fierar. Doar eu am avut chemarea Domnului. Măi, măi, măi, făcu reverendul Cooper, rîzînd cu gura pînă la urechi şi masîndu-şi genunchii. Oh, dar ce prost-crescut sînt! Ţi-o fi foame. Esther, adu-i ceva de mîncare.

– Oh, nu. Nu, mulţumesc, domnule. Poate ceva de băut, puţin. Asta dacă beţi şi dumneavoastră, desigur.

– Cum să nu. Cum să nu. Nu-i băutură de la oraş, din păcate, dar... Esther!

Esther plecase deja la bucătărie.

– Esther! strigă el. Adu nişte pahare şi clondirul ăla cu whisky din bufet. Flăcăul ăsta e băiatul lui Macon

Dead, a venit obosit de la drum şi trebuie să bea ceva. Ia spune-mi, cum ai dat de mine? Nu pot să cred că taică-tău mă mai ţine minte!

– Ba probabil că vă ţine minte, numai că eu am întrebat un om de pe stradă, care mi-a zis cum să ajung la dumneavoastră.

– Adică l-ai întrebat de mine aşa, direct? se interesă reverendul Cooper, care voia să ştie totul de-a fir a păr.

Ticluia deja povestea pe care urma să le-o spună prietenilor: cum a apărut omul ăsta la casa lui, cum a întrebat de el...

Esther se întoarse cu o tavă inscripţionată „Coca-Cola", două pahare şi un borcan mare plin cu un lichid ca apa. Reverendul Cooper turnă în pahare, fără gheaţă, fără apă – ci doar whisky curat din secară. Milkman simţi că îl zgîrie pe gît cînd sorbi din el.

– Nu direct. L-am întrebat dacă nu ştie unde a locuit o femeie pe nume Circe.

– Circe? Da. Doamne, draga de Circe!

– Şi el mi-a zis să vorbesc cu dumneavoastră.

Reverendul Cooper surîse şi mai turnă nişte whisky.

– Toată lumea de-aici mă cunoaşte şi eu cunosc pe toată lumea.

– Păi da, ştiu că tata a stat la ea o vreme după ce l-au... cînd l-au... după ce a murit tatăl lui.

– Aveau casă frumoasă. Tare frumoasă. Acum este a unor albi. Sigur că asta au vrut. De-asta l-au împuşcat. Lumea a fost tare supărată pe-aici, multă lume, să ştii. Şi speriată, da. Dar tatăl tău n-avea şi o soră? Pilate?

– Da, domnule, Pilate.

– Mai trăieşte, da?

– Oh, da. Trăieşte, sigur.

– Extraordinar! Drăguţă fată, foarte drăguţă. Tata i-a făcut cercelul ăla. Aşa ne-am dat seama că trăiesc amîn-

doi. După ce a fost ucis bătrînul Macon Dead, nimeni n-a ştiut dacă nu fuseseră omorîţi şi cei doi copilaşi ai lui. Pe urmă, după cîteva săptămîni, Circe a venit la atelierul lui taică-meu. Exact vizavi de unde e poşta acum – acolo era fierăria lui taică-meu. A venit acolo, deci. Avea cutiuţa aia de metal, cu o bucăţică de hîrtie împăturită strîns în ea. Numele lui Pilate era scris pe hîrtia aia. Circe nu i-a zis tatei nimic, ci doar să facă un cercel din cutiuţa aia. Circe furase o broşă de la oamenii la care lucra. Taică-meu a scos acul de aur de la broşă şi l-a sudat de cutiuţă. Aşa am ştiut noi că ei trăiesc şi că are grijă de ei Circe. Erau pe mîini bune cu Circe. Lucra la familia Butler – nişte albi bogaţi –, dar ea era moaşă de fapt. A fost la toate naşterile. Şi la a mea.

Poate că era efectul băuturii, care întotdeauna îi făcea pe oameni mai binevoitori, dar Milkman simţea o profundă emoţie ascultîndu-l pe acest om care spunea aceeaşi poveste pe care el o mai auzise de atîtea ori, dar pe care n-o ascultase niciodată cu toată atenţia. Sau poate faptul că auzea povestea asta acum şi aici, în locul unde se petrecuse totul, o făcea să pară şi mai reală. Cînd o auzise pe Pilate vorbind despre peşteri, păduri şi cercei, acolo, pe Darling Street, sau pe tatăl lui povestind cum gătiseră ei curcanul pe fundalul huruitului automobilelor de pe Not Doctor Street, păruse ceva exotic, ceva din alte lumi şi timpuri, poate chiar neadevărat. Aici, în casa parohială, aşezat pe un scaun cu fund de trestie, lîngă un pian cu capacul ridicat şi bînd whisky făcut în casă, turnat dintr-un borcan în care fusese maioneză, întîmplările acelea erau reale, aievea. Fără să fi ştiut atunci, trecuse chiar pe lîngă locul unde fusese confecţionat cercelul lui Pilate, cercelul care îl fascinase în copilărie, cercelul prin care oamenii de culoare de aici aflaseră că băiatul şi fetiţa omului ucis erau în viaţă. Şi asta era

camera de zi din locuința fiului acelui om care confecționase cercelul.

– I-a prins cineva vreodată pe făptași – pe oamenii care l-au ucis?

Reverendul Cooper ridică din sprîncene.

– Să-i prindă? întrebă el uimit. N-a fost nevoie să-i prindă, continuă el zîmbind. N-au plecat nicăieri.

– Vreau să zic – li s-a făcut proces? Au fost arestați?

– Arestați pentru ce? Fiindcă omorîseră o cioară? De unde ziceai că vii?

– Adică n-a mai făcut nimeni nimic? N-a încercat nimeni să afle măcar cine erau făptașii?

– Toată lumea știa cine erau făptașii. Aceleași persoane la care era angajată Circe – Butlerii.

– Și nimeni n-a făcut nimic?

Milkman era uimit de propria-i furie. Nu simțise nicio furie cînd auzise prima oară povestea asta. De ce acum?

– Nu era nimic de făcut. Albilor nu le păsa, oamenii de culoare nu îndrăzneau. Poliția nu era ca acum. Acum avem șerif care se ocupă de toate problemele. Pe-atunci n-aveam însă. Pe atunci venea doar un judecător, ca în turneu, o dată sau de două ori pe an. În afară de asta, oamenii care făcuseră asta erau proprietari peste jumătate din ținut. Pămîntul lui Macon le stătea în cale, îi incomoda. Lumea a fost mulțumită că i-au cruțat măcar pe copilașii lui.

– Ziceați că Circe era angajată la oamenii care l-au ucis. Știa și ea asta?

– Sigur că știa.

– Și totuși i-a lăsat pe copii să stea acolo?

– Nu i-a lăsat așa, la vedere. I-a ținut ascunși.

– Totuși, erau în aceeași casă, nu?

– Ba da, așa-i. Cea mai bună ascunzătoare, zic eu.

Dacă ar fi venit în oraş, i-ar fi văzut careva. Nimănui nu i-a trecut prin minte să-i caute tocmai acolo.

– Dar tata – tatăl meu a ştiut asta?

– Habar n-am ce a ştiut el, doar dacă nu i-o fi spus Circe ceva. Eu nu l-am mai văzut niciodată după omorul ăla. Nimeni nu l-a mai văzut de-atunci.

– Şi ei unde sînt acum? Butlerii? Mai locuiesc încă aici?

– Au murit. Toţi. Ultima, fata, Elizabeth, a murit acum doi ani. Stearpă ca o stîncă şi la fel de bătrînă. Lucrurile se rezolvă, fiule. Neştiute sînt căile Domnului, dar dacă trăieşti şi ai răbdare, vezi că pînă la urmă lucrurile se rezolvă. Degeaba au furat, degeaba au omorît oameni. Tot nu le-a ajutat la nimic. Absolut deloc.

– Nu mă interesează dacă le-a ajutat la ceva sau nu. Contează că au făcut rău altuia.

Reverendul Cooper ridică din umeri.

– La voi, albii sînt altfel?

– Nu, nu cred... Uneori, totuşi, mai poţi face cîte ceva.

– Ce? se interesă predicatorul.

Milkman n-ar fi putut răspunde decît povestind ceea ce ştia de la Guitar, aşa că preferă să nu zică nimic.

– Vezi chestia asta de-aici?

Reverendul se întoarse şi îi arătă lui Milkman o gîlmă cît o alună pe care o avea după ureche.

– Ne-am dus mai mulţi dintre noi la Philly ca să participăm la parada de Ziua Armistiţiului, reluă el. Asta era după Primul Război Mondial. Am fost invitaţi şi am primit permis, însă oamenii, albii, n-au vrut să ne vadă acolo. Au început să facă tărăboi. Aruncau cu pietre şi ne înjurau. Nu conta pentru ei că şi noi purtam uniformă militară. Oricum, au venit nişte poliţai călare – ca să-i potolească, am crezut noi. Cînd colo, în *noi* au început să

dea. Ne-au călcat în picioare cu caii. Chestia asta, de la ureche, e locul unde m-a lovit un cal cu copita. Ce părere ai de aşa ceva, ei?

– Doamne Sfinte.

– Doar n-ai venit aici cu gîndul de a face dreptate, nu? făcu predicatorul, aplecîndu-se spre el.

– Nu. Treceam doar pe-aici, atîta tot. Şi m-am gîndit să văd şi eu cum e. Am vrut să văd ferma...

– În fiecare seară, să ştii, pînă a închis ochii, Circe s-a îngrijit de tot.

– Ce făcea adică?

– Ha! Dar ce nu făcea?

– Îmi pare rău că n-am venit mai demult. Mi-ar fi plăcut s-o cunosc. Cred că avea o sută de ani cînd a murit.

– Mai bătrînă. Avea o sută de ani cînd eram eu puştan.

– E-aproape ferma? întrebă Milkman, nevrînd să se arate prea interesat.

– Nu-i departe.

– Mi-ar plăcea să o văd dacă tot am venit pînă aici. Tata mi-a vorbit atîta despre ea.

– Este exact în spatele proprietăţii Butlerilor, la vreo douăzeci de kilometri mai încolo. N-am cum să te duc pînă acolo. Rabla aia de maşină e tot la reparat, deşi ar fi trebuit să fie gata ieri. O să verific totuşi.

Milkman aşteptă patru zile ca maşina să fie reparată. Patru zile ca musafir la reverendul Cooper şi pretext de lungi vizite făcute de toţi bătrînii din oraş care îi ţineau minte pe taică-său şi pe bunică-său, plus cîţiva care doar auziseră de ei. Toţi repetau diferite aspecte ale poveştii, toţi spuneau cît de frumos era la Lincoln's Heaven. Aşezaţi în bucătărie, se uitau cu ochi umezi la Milkman şi vorbeau despre bunicul lui cu atîta respect şi afecţiune, încît Milkman începu să-l îndrăgească şi el. Îi reveneau în

minte cuvintele lui taică-său: „Munceam cot la cot cu tata. Cot la cot cu el." Milkman crezuse atunci că taică-său se lăuda doar că era voinic în copilărie. Acum înţelegea că altceva vrusese el să-i spună. Vrusese să-i spună cît de mult îşi iubea el tatăl; cît de apropiată era relaţia dintre ei; că şi tatăl lui ţinea la el, avea încredere în el şi îl socotea demn să muncească aşa, „cot la cot cu el". „Am simţit ceva înfricoşător în mine", îi spusese el, „cînd l-am văzut căzut la pămînt."

A lui fusese de fapt reacţia aceea sinceră pe care Milkman o simulase doar cînd reverendul Cooper îi pomenise de inutilitatea de „a face ceva". Bărbaţii aceştia îşi aminteau de cei doi Macon Dead ca de nişte oameni extraordinari. Pe Pilate o ţineau minte ca pe o fetişcană drăguţă, care umbla haihui prin pădure şi pe care n-ai fi reuşit s-o încalţi nici în ruptul capului. Doar unul dintre ei o ţinea minte şi pe bunica lui. „Frumoasă, dar parcă era femeie albă, aşa arăta. Indiancă, eventual. Păr negru şi ochi oblici în sus. A murit la naştere, ştii şi tu." Pe măsură ce îi asculta pe bătrîni povestind, pe măsură ce afla noi amănunte despre singura fermă din ţinut unde creşteau piersici, dar piersici adevărate, ca în Georgia, despre chiolhanurile pe care le trăgeau cînd se termina sezonul de vînătoare, despre tăierea porcilor iarna şi despre muncă, munca pe rupte cu care se ţine o fermă –, cu atît Milkman începea să simţea mai acut că în viaţa lui lipsea ceva. Pomeneau de cum săpaseră un puţ, cum montau capcanele, cum tăiau copacii, cum încălzeau livezile cu focuri aprinse primăvara, cînd era vreme rea, cum îmblînzeau căluţii nărăvaşi, cum dresau cîinii. Şi în toate astea prezent fusese propriul lui tată, al doilea Macon Dead, omul de-un leat cu ei, care era puternic ca un bou, ştia să călărească pe deşelate şi desculţ, care, toţi erau de acord, îi întrecea pe toţi la orice – alergat, plugărit, ochit

cu puşca, cules, călărit. Nu îl recunoştea pe bărbatul aspru, lacom şi neiubitor în băiatul acela despre care vorbeau ei, dar îl iubea pe băiatul descris de ei şi îl iubea pe tatăl acelui băiat, cu hambarul lui cu acoperiş rotund, cu piersicii lui, cu partidele de pescuit în zori, duminica, într-un iaz lat de doi acri.

Vorbeau întruna, folosind prezenţa lui Milkman ca pe scînteia menită să le stimuleze memoria. Vremuri bune, vremuri rele, lucruri care s-au schimbat, lucruri care au rămas la fel – şi cu capul şi umerii mai sus de toate apărea mereu, înalt şi semeţ, Macon Dead, a cărui moarte, i se părea lui, era începutul propriei lor morţi, deşi pe-atunci erau tineri şi ei. Macon Dead întruchipa prototipul fermierului pentru ei, irigator priceput, cultivator de piersici, crescător de porci, mare bucătar pentru pregătirea vînatului, omul care era capabil să are tot cîmpul într-o zi, cîntînd tot timpul ca un înger. Venise acolo de nicăieri, neştiutor ca o bîtă şi falit ca un ocnaş, neavînd nimic decît actele prin care fusese eliberat, o Biblie şi o soţie frumoasă cu părul negru, ca după un an să fi luat deja în arendă zece pogoane, iar în următorul an – încă zece. Şaisprezece ani mai tîrziu avea deja una dintre cele mai bune ferme din Mountour County. O fermă care le colora viaţa ca o pensulă şi le vorbea ca o predică. „Vedeţi?" le spunea parcă ferma. „Vedeţi? Vedeţi ce puteţi face şi voi? Nu contează că nu ştiţi să deosebiţi o literă de alta, nu contează că v-aţi născut sclavi, nu contează că v-aţi pierdut numele, nu contează că v-a murit tatăl, nu contează nimic. Aici, aceasta este ceea ce poate face un om dacă îşi pune mintea s-o facă şi cîrca la bătaie. Gata cu smiorcăielile", aşa le zicea. „Nu vă mai mulţumiţi cu firimiturile de la alţii. Profitaţi şi, dacă nu puteţi profita, profitaţi de poziţia voastră defavorabilă. Trăim aici. Pe planeta asta, în naţiunea asta, în ţara asta, aici. NU în altă

parte! Avem o casă pe stînca asta, nu vedeţi! Nimeni nu moare de foame în casa mea; nimeni nu plînge în casa mea, iar dacă eu am o casă, înseamnă că aveţi şi voi! Luaţi! Luaţi acest pămînt! Puneţi mîna pe el, înşfăcaţi-l, fraţilor, lucraţi-l, fraţilor, zgîlţîiţi-l, stoarceţi-l, răsuciţi-l, loviţi-l, zdrobiţi-l, biciuiţi-l, călcaţi-l în picioare, săpaţi-l, araţi-l, sădiţi-l, recoltaţi-l, arendaţi-l, cumpăraţi-l, vindeţi-l, faceţi-l al vostru, construiţi pe el, înmulţiţi-l şi daţi-l mai departe urmaşilor – se-aude? Daţi-l mai departe urmaşilor!"

Dar albii l-au împuşcat în cap şi i-au mîncat minunăţiile de piersici. Şi încă de mici, băieţi fiind, bărbaţii aceia au început să moară. Mai mor încă şi-acum. Privindu-l pe Milkman în serile acelea cînd stăteau la poveşti, bătrînii de-acum tînjeau după ceva. După o vorbă de la el care să reaprindă visul şi să oprească moartea de care mureau de-atîta timp. De-aceea Milkman a început să vorbească despre tatăl lui, băiatul de odinioară pe care îl cunoscuseră ei, fiul fabulosului Macon Dead. A exagerat puţin cu laudele, dar i-a retrezit la viaţă. Cît de multe case avea tatăl lui (şi ei rînjeau satisfăcuţi); maşină nouă la fiecare doi ani (şi ei rîdeau); iar cînd le-a povestit cum a vrut tatăl lui să cumpere proprietăţile lui Erie Lackawanna (suna mai bine aşa), au chiuit de fericire. Da, el era! Da, ăsta era băiatul bătrînului Macon Dead, exact! Au vrut să afle tot, aşa că Milkman s-a trezit turuind despre acţiuni în bancă, de parcă ar fi fost contabil, descriind diverse afaceri, veniturile totale de pe chirii, împrumuturile bancare şi chestia aceea nouă pe care taică-său o avea în vedere – bursa de valori.

Subit, în toiul acestor conversaţii, Milkman a simţit că vrea aurul. Îi venea să se ridice chiar în clipa aceea şi să se ducă acolo să-l ia. Să alerge acolo într-un suflet şi să smulgă fiecare fir de aur de sub nasul tuturor

Butlerilor din lume, care erau atît de proşti încît să creadă că, dacă omorau un om, stingeau şi stirpea lui. Strălucea în lumina adoraţiei lor şi se încrîncena prin mîndria lor.

– Cu cine s-a însurat taică-tău?

– Cu fata celui mai bogat doctor negru din oraş.

– Aha! Bravo lui! Un Macon Dead nu se dezminte niciodată!

– V-a trimis pe toţi la colegiu?

– Le-a trimis pe surorile mele. Eu am lucrat cot la cot cu el la firma noastră.

– Hah! Te-a ţinut acasă ca să faci bani! Un Macon Dead face bani din orice.

– Ce maşină are?

– Un Buick.

– Mamă Doamne! Grozav! Din ce an?

– Din anul ăsta.

– Din anul ăsta!

– Bravo lui! Bravo lui Macon Dead! Ha, auzi, să vrea el să-l cumpere pe Erie Lackawanna! Păi, dacă-şi pune mintea, o să şi reuşească! Ce grozav! Cred că i-a speriat de moarte pe toţi albii ăia. Nimeni nu-l poate opri! Nu pe Macon Dead! Nici în luna asta! Şi nici în următoarea! Erie Lackawanna, măi!

După atîta aşteptare, reverendul Cooper n-a mai putut merge. Îşi întregea venitul de predicator muncind la gara de mărfuri, unde chiar acum îl chemaseră să intre în tură mai devreme decît ar fi trebuit. Nepotul lui, zis Nepotul, din moment ce era singurul pe care-l aveau, a fost desemnat să-l ducă pe Milkman cu maşina la fermă – în fine, cît de aproape se putea ajunge. Nepotul avea treisprezece ani şi de-abia dacă reuşea să vadă peste volan.

– Are permis de şofer? o întrebă Milkman pe doamna Cooper.

– Încă nu, spuse ea, dar cînd văzu consternarea lui,

se simți datoare să-i explice că puștanii care creșteau pe lîngă o fermă învățau să șofeze de mici – fiindcă așa trebuia.

Milkman și Nepotul porniră la drum imediat după micul dejun. Le luă aproape o oră, fiindcă drumurile erau șosele simple cu două benzi și cu multe serpentine. În plus, vreo douăzeci de minute rămaseră în coada unui camion pe care nu reușeau să-l depășească. Nepotul nu era prea guraliv. Îl interesau numai hainele lui Milkman, pe care le studia ori de cîte ori putea întoarce capul. Milkman își propuse să-i dea o cămașă de-a lui, așa că îl rugă să oprească la stația de autobuz ca să-și ia valiza pe care o lăsase acolo.

Într-un final, Nepotul încetini pe o fîșie de drum unde nu se vedea nicio casă. Pe urmă opri.

– Ce s-a întîmplat? Vrei să conduc eu?

– Nu, domnule. Am ajuns. Aici e.

– Ce e aici? Unde?

– În spate, acolo, făcu el, arătînd spre niște tufișuri. Drumul spre domeniul Butlerilor e pe-acolo, iar ferma e și mai în spate, dincolo. Trebuie să mergeți pe jos. Nu se poate cu mașina.

Nimic mai adevărat; se dovedi că nici cu piciorul nu prea reușeai să răzbești prin hățișul de vegetație care crescuse peste drumul pietruit. Îl rugase pe Nepot să-l aștepte, crezînd că va inspecta zona rapid și că va reveni altă dată de unul singur. Dar băiatul avea treabă, îi spuse el, așa că mai bine se întorcea mai tîrziu ca să-l ia pe Milkman la ora pe care o stabileau împreună.

– Peste un ceas, zise Milkman.

– Îmi ia un ceas numai ca să ajung înapoi în oraș, spuse Nepotul.

– Reverendul Cooper a zis că ai sarcina să mă duci și să mă aduci. Nu să mă lași de izbeliște aici.

– Mă bate mama dacă nu-mi fac treaba.

Lui Milkman nu-i convenea, dar fiindcă nu voia ca băiatul să-şi imagineze despre el că se teme să rămînă singur acolo, acceptă să vină să-l ia – şi aruncă o privire spre ceasul lui masiv şi foarte elegant – la prînz. Acum era ora nouă.

Îi căzuse pălăria de pe cap cînd se lovise de primele crengi ale alunilor bătrîni, aşa că preferă să o ţină în mînă. Frunzele ude pe care mersese mai mult de un kilometru îi udaseră tivul pantalonilor fără manşetă. Îi ţiuiau urechile de atîta linişte. Nu se simţea prea bine şi era cam neliniştit, însă aurul prindea tot mai mult contur în mintea lui, la fel ca şi chipurile bărbaţilor cu care băuse în seara precedentă, aşa că păşea ferm pe pietrişul şi frunzele de pe aleea care încercuia cea mai mare casă pe care o văzuse vreodată.

Aici au stat ei, gîndi el, aici a plîns Pilate cînd i s-a dat gem de cireşe. Rămase nemişcat cîteva clipe. Probabil că era tare frumos aici, probabil că lor li s-o fi părut ca un palat, deşi niciunul dintre ei nu se referise niciodată la acest loc altfel decît ca la o temniţă din care nici cerul nu se vedea aproape deloc, unde le era scîrbă de covoare, de draperii. Fără să fi ştiut cine le omorîse tatăl, copiii de atunci urau instinctiv casa ucigaşilor. Şi chiar arăta ca o casă de asasini. Întunecoasă, dărăpănată, malefică. Niciodată, nicicînd din momentul în care îngenunchease lîngă pervazul ferestrei din odaia lui dorindu-şi să poată zbura, niciodată nu se simţise aşa de singur ca acum. Văzu ochii unui copil privindu-l peste pervazul acelei ferestre de la al doilea cat pe care iedera n-o acoperise încă. Zîmbi. Probabil că pe mine mă văd acolo – gîndindu-mă cum obişnuiam să privesc cerul de la fereastră. Sau poate e de la lumina care încearcă să răzbată printre copaci. Patru coloane graţioase sprijineau porticul,

iar pe uşa dublă imensă se vedea un mîner masiv de alamă. Îl ridică şi îl lăsă să cadă la loc; sunetul dispăru înghiţit ca o unică picătură de ploaie într-un ghemotoc de vată. Nicio mişcare. Privi înapoi, pe cărare, şi văzu hăul verde din care venise, un tunel negru-verzui căruia nu i se zărea capătul.

Ferma, ziceau ei, era drept în spatele domeniului Butlerilor, dar ştiind cît de diferită era noţiunea lor despre distanţe, se gîndi că era preferabil să pornească deja într-acolo. Dacă găsea ceea ce căuta, va trebui să se întoarcă din nou noaptea – cu echipament, desigur, dar şi cu nişte repere de orientare. Fără să-şi dea seama, întinse mîna şi încercă să apese pe clanţă. Degeaba. Clanţa era înţepenită. Se pregătea să plece cînd, brusc, se răzgîndi – împinse uşa care se deschise cu un scîrţîit. Vîrî capul înăuntru. Din cauza mirosului, nu remarcă decît absenţa totală a luminii. Duhnea a animal păros, duhnea sufocant, usturător. Tuşi şi căută să vadă unde putea scuipa, fiindcă putoarea aceea îi intrase în gură, i se lipise de dinţi şi de limbă. Scoase o batistă din buzunarul de la spate şi o duse la nas, se trase de-a-ndăratelea din uşa deschisă şi, chiar începuse să vomite ceea ce înghiţise la micul dejun, cînd miasma dispăru şi, brusc, în locul ei simţi un parfum dulceag de mirodenii. Ca turta dulce – plăcut, curat, îmbietor. Surprins şi încîntat, reveni şi intră. După cîteva secunde văzu parchetul de lemn dintr-un hol uriaş, iar în celălalt capăt o scară largă care urca întortocheat în beznă. Privirea lui urcă odată cu treptele.

Avusese vise cînd era mic, vise cum au toţi copiii, cu o vrăjitoare care îl fugărea pe nişte cărări întunecoase, printre copaci, pînă în nişte odăi de unde ştia că nu mai avea scăpare. Vrăjitoare în rochii negre şi cu jupoane roşii; vrăjitoare cu ochii roz şi cu buzele verzi, vrăjitoare micuţe, vrăjitoare lungane, vrăjitoare încruntate, vrăjitoare

surîzătoare, vrăjitoare țipînd și vrăjitoare rîzînd, vrăjitoare care zburau, vrăjitoare care alergau, iar altele care doar alunecau pe pămînt. Așa că, atunci cînd văzu femeia din capul scărilor, nu avu cum să reziste tentației de a urca spre brațele ei larg deschise, spre degetele ei desfăcute pentru el, gura ei căscată pentru el, ochii ei care îl devorau. În vis, urci scările. Ea îl înhăță, îl înhăță de umeri și îl trase în sus, lipit de ea, și își strînse brațele în jurul lui. Capul ei rezemat de pieptul lui, atingerea părului ei sub bărbie, degetele ei uscate și osoase frecîndu-l pe spate ca niște resorturi de oțel, gura ei moale bolborosind în vesta lui – toate astea îl ameți complet. Dar el știa că întotdeauna, întotdeauna, exact în acest punct al îmbrățișării se va trezi din somn urlînd și în erecție. Acum avea doar erecția.

Milkman închise ochii, incapabil să se smulgă de-acolo pînă visul nu era dus pînă la capăt. Se dezmetici totuși auzind un zumzăit pe la genunchi. Privi în jos și acolo, înconjurîndu-l, erau niște cîini cu ochi aurii, ochi ca ai copilului pe care îl văzuse de la fereastră. Brusc, femeia îi dădu drumul: acum și pe ea o vedea mai jos. În comparație cu ochii calmi, lucizi și vigilenți ai cîinilor, ochii ei păreau demenți. În comparație cu blana lor pieptănată, periată cu dinți de metal, părul ei era răvășit și murdar.

Femeia le vorbi cîinilor.

– Plecați de-aici. Haide, Helmut, pleacă. Horst, mișcă.

Flutură din mîini și cîinii se supuseră.

– Haide, haide, îi spuse ea lui Milkman. Aici, intră.

Îi luă mîna cu amîndouă mîinile ei, iar el o urmă – cu brațul întins, cu mîna în mîinile ei – ca un băiețel care se lasă greu tîrît în pat la culcare. Împreună, șerpuiau printre trupurile cîinilor care pluteau în jurul picioarelor lui. Îl conduse într-o odaie, îl puse să se așeze pe o sofa

de catifea gri şi goni toţi cîinii, în afară de doi care stăteau lungiţi la picioarele ei.

– Mai ţii minte cîinii? întrebă ea, instalîndu-se şi trăgîndu-şi scaunul mai aproape de el.

Era bătrînă. Atît de bătrînă, încît nu mai avea culoare. Atît de bătrînă, încît doar gura şi ochii se mai vedeau din faţa ei. Nasul, bărbia, pometii, fruntea, gîtul – toate renunţaseră la identitate, confundîndu-se cu creţurile şi zbîrciturile care îi ţineau pielea într-o continuă prefacere.

Milkman se căznea să gîndească limpede, lucru atît de greu în vis: Dacă femeia asta e Circe? Dar Circe a murit. Femeia asta e vie. Atîta reuşise să raţioneze logic, fiindcă, deşi femeia vorbea cu el, tot ar fi putut fi moartă – ba, de fapt, *trebuia* să fie moartă. Nu din cauza ridurilor şi a feţei atît de bătrîne nu avea cum să mai fie vie, ci pentru că din gura aceea ştirbă ieşea glasul puternic şi melodios al unei fete de douăzeci de ani.

– Ştiam că te vei întoarce într-o bună zi. Mda, nu-i tocmai adevărat ce spun eu acum. Au fost zile în care m-am îndoit că vei mai veni vreodată, la fel ca şi zile în care nu m-am gîndit deloc la asta. Dar, vezi, am avut dreptate. Tot ai venit pînă la urmă.

Era îngrozitor să audă o asemenea voce venind dinspre faţa aceea. Poate păţise el ceva la urechi. Voia să audă sunetul propriei lui voci, aşa că decise să încerce un raţionament logic.

– Scuză-mă. Eu sînt fiul lui. Sînt fiul lui Macon Dead. Nu sînt cel care crezi tu.

Femeia nu mai zîmbea.

– Mă cheamă şi pe mine tot Macon Dead, dar eu am treizeci şi doi de ani. Tu l-ai cunoscut pe tatăl meu ca şi pe tatăl lui.

Pînă aici, toate bune. Vocea lui era neschimbată. Acum

mai trebuia doar să-şi dea seama dacă intuise corect situaţia. Femeia nu spunea nimic.

– Tu eşti Circe, aşa-i?

– Da. Circe, zise ea, dar parcă n-o mai interesa persoana lui. Numele meu este Circe.

– Am venit doar în vizită, zise el. Am stat vreo două zile la reverendul Cooper şi la soţia lui. Ei sînt cei care m-au adus pînă aici.

– Am crezut că eşti el. Am crezut că te-ai întors ca să mă vezi. Unde e el? Macon *al meu?*

– Acasă. Trăieşte. Mi-a povestit despre tine...

– Şi Pilate. Ea unde e?

– Tot acolo. E bine şi ea.

– Mda, semeni cu el. Chiar semeni, repetă ea, totuşi fără să pară prea convinsă.

– El are acum şaptezeci şi doi de ani, zise Milkman.

Credea că asta lămurea lucrurile, făcînd-o să înţeleagă că nu putea fi acel Macon pe care îl cunoştea ea, băiatul care avea şaisprezece ani cînd îl văzuse ea ultima oară. Dar ea nu spuse decît „Aha", ca şi cum şaptezeci şi doi, treizeci şi doi, orice vîrstă în fond, nu însemna nimic pentru ea. Milkman se întreba cîţi avea ea de fapt.

– Ţi-e foame? întrebă ea.

– Nu. Mulţumesc. Am mîncat la micul dejun.

– Vasăzică ai stat cu băieţelul familiei Cooper?

– Da, exact.

– Un derbedeu. I-am zis să nu fumeze, dar degeaba, copiii tot neascultători rămîn.

– Te deranjează dacă fumez acum?

Milkman se mai relaxase şi spera ca ţigara să-l relaxeze şi mai mult.

Femeia ridică din umeri.

– Treaba ta, faci ce vrei. Oricum, în ziua de azi fiecare face ce vrea.

Milkman aprinse ţigara, iar cîinii mîrîiră la scăpăratul chibritului, licărindu-le ochii spre flacără.

– Ssst! şopti Circe.

– Frumos, spuse Milkman.

– Ce e frumos?

– Cîinii sînt frumoşi.

– Nu sînt frumoşi, sînt stranii, dar ţin pe oricine la distanţă. Sînt ruptă de oboseală de cît muncesc ca să-i îngrijesc. Au fost ai domnişoarei Butler. Ea i-a crescut, ea i-a dat la împerechere. S-a căznit ani de zile să-i omologheze în cataloagele oficiale. Nu a fost însă permis acest lucru.

– Cum ai zis că se cheamă rasa lor?

– Weimaraner. Rasă germană.

– Şi tu ce faci cu ei?

– Pe unii îi ţin. Pe alţii îi vînd. Pînă o să murim toţi aici, împreună, adăugă ea zîmbind.

Avea obiceiuri rafinate care se potriveau ca nuca-n perete cu hainele ei rupte şi jegoase, cam la fel de puţin cum se potrivea şi glasul ei puternic, cultivat şi tineresc, cu faţa de babă. Părul ei alb – împletit în cozi, poate; poate nu – şi-l atinse cu mîna de parcă ar fi vrut să aşeze la loc o şuviţă rebelă desprinsă dintr-o coafură elegantă. Şi zîmbetul ei – o deschizătură într-o bucată de carne, ca o fîşie de celuloid dizolvată sub o picătură de acid – era însoţit de degetele ei apăsate pe bărbie. Tocmai această îmbinare de rafinament şi exprimare cultivată îl inducea în eroare pe Milkman, determinîndu-l să o considere doar zurlie.

– Ar trebui să mai ieşi din casă din cînd în cînd.

Femeia se uită la el.

– E-a ta casa asta acum? Ţi-au lăsat-o ţie prin testament? De-asta trebuie să stai aici? făcu ea, lipindu-şi buzele de gingii. Singurul motiv pentru care sînt singură

aici e fiindcă ea a murit. S-a omorît. Se terminaseră toţi banii, aşa că s-a sinucis. S-a postat exact acolo pe palier, unde ai stat şi tu adineauri, şi s-a aruncat peste balustradă. N-a murit totuşi pe loc; a zăcut în pat vreo două săptămîni. Nimeni nu era aici, în afară de noi două. Cîinii stăteau în coţet pe-atunci. Eu am adus-o pe lume, aşa cum le-am adus pe maică-sa şi pe bunică-sa înaintea ei. Cu mine s-au născut cam toţi oamenii din ţinut. Unul n-a murit în mîinile mele. Doar săraca maică-ta, doar ea s-a prăpădit în chinurile facerii. În fine, bunică ţi-ar fi venit ţie, probabil. Acum le ajut pe căţele să fete.

– Un prieten de-al reverendului Cooper zicea că ea părea albă. Bunica mea, adică. Aşa e?

– Nu. Metisă. Aducea a indiancă. O femeie arătoasă, dar crîncenă, aşa am apucat-o eu cînd era tînără. Era înnebunită după bărbatu-său, absolut înnebunită. Înţelegi ce vreau să spun? Sînt femei care iubesc cu disperare. Îl păzea ca o cloşcă. O dragoste dementă. Dementă.

Gîndindu-se acum la strănepoata acestei femei metise, la Hagar adică, Milkman spuse:

– Da, înţeleg ce vrei să spui.

– Dar era femeie bună. Am plîns mult cînd s-a prăpădit. Mult de tot. Săraca Sing.

– Cum ai zis?! exclamă el, crezînd că nu auzise bine.

– Am plîns mult cînd...

– Nu, nu asta. Cum ai zis că o chema?

– Sing. Numele ei era Sing.

– Sing? „Cîntă", adică? Sing Dead. De unde avea un asemenea nume?

– De unde îl ai şi tu pe al tău, simplu. Albii le dau nume negrilor de parcă ar fi cai de curse.

– Probabil. Mi-a povestit taică-meu de unde s-au pricopsit cu numele ăsta de familie.

– Ce ţi-a povestit adică?

Şi Milkman îi spuse povestea cu yankeul beat.

– Mda, dar ştii că nu era obligat să rămînă cu numele ăla. Ea a insistat însă. Ea l-a pus să păstreze numele ăla, spuse Circe după ce Milkman termină de povestit.

– Ea?

– Sing. Nevasta lui. S-au cunoscut într-o căruţă care mergea spre nord. Au mîncat alune tot drumul, mi-a povestit ea. Era o căruţă plină cu foşti sclavi plecaţi spre tărîmul făgăduinţei.

– Era sclavă şi ea?

– Nu. Nici gînd. Tot timpul se grozăvea că ea n-a fost niciodată sclavă. Şi nici familia ei.

– Şi-atunci ce căuta în căruţa aia?

– Nu pot să-ţi răspund fiindcă nu ştiu. Nu mi-a dat prin minte niciodată s-o întreb.

– Şi de unde veneau ei atunci? Din Georgia?

– Nu. Din Virginia. Amîndoi au locuit în Virginia, familia ei şi a lui, adică. Undeva pe lîngă Culpeper, mi se pare. În Charlemagne sau cam aşa ceva.

– Parcă acolo a stat şi Pilate o vreme. Pilate a locuit în multe locuri prin ţară pînă să vină la noi.

– S-a măritat pînă la urmă cu băiatul ăla?

– Care băiat?

– Băiatul cu care a făcut copilul.

– Nu. Nu s-a măritat cu el.

– Nici nu mă mir. Îi era prea ruşine.

– De ce-i era ruşine?

– De pîntecul ei.

– Oh, de-aia.

– S-a născut singură. N-am moşit-o aproape deloc. Credeam că muriseră şi mama, şi fătul. Cînd a ţîşnit afară, a fost cît pe-aci să mă dărîme. N-auzisem nicio bătaie de inimă, pe nicăieri. Dar ea a ieşit totuşi din burtă. Ce mult o iubea taică-tău. Tare rău am suferit cînd

am auzit că s-au certat. Aşa că mă bucur acum să aud că s-au împăcat din nou.

Femeia se înflăcărase vorbind despre trecut, aşa că Milkman preferă să nu-i spună că Macon şi Pilate locuiau *doar* în acelaşi oraş. Se întreba de unde ştia ea de cearta celor doi fraţi, dar mai ales dacă ştia şi *motivul* pentru care se despărţiseră.

– Ştiai că au fost certaţi? întrebă el încetişor, vrînd să pară cît mai nepăsător cu putinţă.

– Da, dar n-am ştiut din ce cauză. Pilate s-a întors aici imediat după ce s-a născut fetiţa ei. Într-o iarnă. Mi-a spus că s-au certat cînd au plecat de-aici şi că ea nu l-a mai văzut de atunci.

– Mie, Pilate mi-a povestit că au stat într-o peşteră vreo cîteva zile după ce au părăsit casa asta.

– Zău?! O fi fost în Peştera Vînătorilor. Îi zice aşa fiindcă oamenii se mai odihneau acolo cînd plecau la vînătoare. Mîncau. Fumau. Dormeau. Acolo au aruncat şi cadavrul bătrînului Macon.

– *Cine* adică „au aruncat"? Eu credeam... Tata zicea că l-a îngropat el. Într-o vîlcea, lîngă un pîrîu sau un rîu unde obişnuiau ei să meargă la pescuit.

– Da, aşa e. Dar groapa nu era suficient de adîncă. În plus, era şi prea aproape de rîu. Aşa că la prima ploaie l-a luat apa şi l-a dus. A luat apa cadavrul din groapă. Nu trecuse nici o lună poate de la plecarea copiilor, cînd s-a umflat rîul şi l-a scos din groapă. Nişte oameni pescuiau mai la vale şi au văzut cadavrul plutind. Cadavru de cioară. Aşa că au ştiut cine era mortul. L-au aruncat în peşteră. Nu conta că era vară, cînd normal ar fi fost să îngroape stîrvul, nu să-l azvîrle aşa, la nimereală. I-am spus şi doamnei Butler că mare păcat s-a făcut atunci.

– Taică-meu nu ştie asta.

– Păi, nici nu-i nevoie să-i spui. Lasă-l în pace, nu-l

mai necăji acum. A suferit destul că taică-său a fost ucis; n-are niciun rost să mai afle şi ce s-a întîmplat cu cadavrul după aceea.

– Pilate ţi-a spus de ce a venit atunci înapoi?

– Da. Zicea că aşa i-a spus taică-său. Avea vedenii cu el, zicea ea.

– Aş vrea să văd şi eu peştera aia. Unde e el... unde l-au pus oamenii ăia.

– Nu cred că mai ai ce vedea acum. A trecut mult timp de-atunci.

– Ştiu, dar poate mai găsesc rămăşiţele lui, ca să le îngrop cum se cuvine.

– Asta da, ar fi o idee. Morţilor nu le place să rămînă neîngropaţi. Nu le place deloc, să ştii. E uşor de găsit locul, ai să vezi. Te întorci pe drumul pe care ai venit. O iei spre nord, pînă dai de un pîrleaz. E cam surpat, dar se vede că e un pîrleaz. Exact pe-acolo se face o gaură în pădure. Intri printre copaci, mergi un pic pînă dai de un pîrîu. Îl treci cu piciorul. Iar mai vine nişte pădure, însă în faţă o să vezi un şir de dealuri scunde. Peştera este exact pe coasta acelor dealuri. N-ai cum să o ratezi. E singura peşteră de-acolo. Să-i spui lui taică-tău că l-ai îngropat cum se cuvine, într-un cimitir. Poate cu o piatră funerară la căpătîi. Un monument frumos. Sper să mă găsească şi pe mine careva curînd şi să i se facă milă de mine, adăugă ea, uitîndu-se la cîini. Sper să mă găsească repede şi să nu mă lase să zac aici prea mult timp.

Milkman simţi un nod în gît, cînd gîndul ei ascuns îi pătrunse în minte:

– Vin oameni să te vadă, aşa-i?

– Da, cumpărători de cîini. Vin din cînd în cînd. Or să mă găsească şi pe mine, presupun.

– Reverendul Cooper... ştii, lumea crede că ai murit.

– Splendid. Nu-mi plac cioroii ăia din oraş. Vin

amatorii de cîini şi omul care aduce hrana de cîini, o dată pe săptămînă. Vin aici. Or să mă găsească. Sper doar să fie cît mai repede.

Milkman îşi descheie gulerul de la cămaşă şi îşi mai aprinse o ţigară. Şedea aici, în camera asta cu lumină difuză, împreună cu femeia care îi moşise pe tatăl lui şi pe Pilate; femeia care îşi riscase slujba, viaţa, poate, ca să-i ascundă pe amîndoi după ce tatăl lor fusese ucis, care le golise oliţa unde îşi făceau nevoile, care le adusese mîncare seara şi găleţi cu apă ca să se spele. Ba chiar se dusese şi pe furiş în sat ca să facă un cercel pentru Pilate din cutiuţa în care îşi ţinea numele. Ca pe urmă să o vindece pe Pilate cînd i se infectase urechea. Şi după atîta amar de ani era entuziasmată să vadă un om pe care ea îl confundase cu unul dintre ei doi. Vindecătoare, moaşă, într-o altă lume ar fi fost asistentă-şefă la Mercy. În schimb, ea avea grijă de nişte cîini din rasa Weimaraner, nemaidorindu-şi pentru ea decît un singur lucru: ca atunci cînd va muri să o găsească totuşi cineva, să n-apuce s-o mănînce cîinii.

– Mai bine ai pleca de-aici. Vinde naibii cîinii ăştia. Te ajut eu. Ai nevoie de bani? Cît îţi trebuie?

Milkman simţi un val de milă şi crezu că, din recunoştinţă, femeia îi zîmbea. Dar glasul ei era rece.

– Crezi că n-aş putea să merg singură dacă aş vrea? Bagă-ţi banii înapoi în buzunar.

Contrariat în sentimentele lui alese, Milkman îi răspunse pe un ton la fel de rece:

– Chiar aşa de mult i-ai iubit pe albii ăia?

– Eu?! Să-i iubesc?! Eu?! exclamă ea.

– Păi atunci de ce ai grijă de cîinii lor?

– Ştii de ce s-a omorît ea? Nu putea suporta să vadă cum casa asta se duce de rîpă. Nu putea trăi fără servitori şi fără bani ca să-şi ia ce poftea. Averea se terminase

pînă la ultimul cent, iar tot ce mai venea se ducea pe impozite. A trebuit să renunțe treptat la cameristele de la etaj, apoi la bucătăreasă, după aceea la dresorul de cîini, pe urmă la rîndaș, pe urmă la șofer, după aceea la mașină, apoi la femeia care spăla rufe o dată pe săptămînă. Apoi a început să vîndă diverse – pămînt, bijuterii, mobile. În ultimii ani ajunsesem să mîncăm numai din grădină. În cele din urmă, n-a mai putut suporta. Ideea că nu mai avea servitori, că nu mai avea bani – ei bine, a fost prea mult pentru ea. N-a mai putut suporta. A trebuit să renunțe la tot.

– Dar la tine nu a renunțat, mîrîi Milkman.

– Nu, la mine nu a renunțat. Dar s-a sinucis.

– Și tu i-ai rămas credincioasă.

– N-asculți niciodată ce vorbesc ceilalți, așa-i? Ai două urechi, dar degeaba, fiindcă nu sînt legate de creier. Am zis că a preferat să se omoare decît să muncească așa cum am muncit eu toată viața! tună Circe și se ridică în picioare.

Cîinii se ridicară și ei.

– Ai auzit ce-am zis?! continuă ea. A văzut cum am muncit toată viața, dar a preferat *să moară*, pricepi, *să moară* decît să trăiască așa cum am trăit eu. Îți dai seama ce părere avea despre mine?! Vasăzică, ea a fost în stare să se sinucidă fiindcă atît de rău ura viața și munca mea, iar tu-ți închipui că eu mai stau și acum aici fiindcă am iubit-o?! Păi, înseamnă că n-ai mai multă minte decît o găină în capul ăla al tău mare și prost!

Cîinii mîrîiau și ea îi atinse cu mîna pe creștet. Cîte unul o străjuia de o parte și de cealaltă.

– Au iubit casa asta. Au iubit-o mult toți. Au adus marmură cu vinișoare roz tocmai de peste mări și țări ca s-o pună aici și au angajat oameni din Italia ca să facă splendidul candelabru pînă la care trebuia să mă cocoț pe

o scară şi să-l curăţ cu o cîrpă moale şi albă, la fiecare două luni. Ce mult au iubit casa asta! Au furat pentru ea, au mințit pentru ea, au ucis pentru ea. Dar eu sînt cea care a mai rămas. Eu şi cîinii. Eu, care nu voi mai face curat în ea niciodată. Niciodată. N-o să mai fac niciodată nimic aici. N-o să mai clintesc niciun fir de praf din loc, niciun grăunte de murdărie de pe jos. Toate lucrurile astea pentru care au trăit ei pe pămînt se vor fărîmița, vor putrezi. Candelabrul a căzut deja şi s-a făcut cioburi. E acolo, pe jos, în sala de bal. Cioburi, ciobulețe. Ceva a mîncat corzile alea care îl ţineau de tavan. Ha! Şi vreau să văd cum se alege praful de tot ce e aici, în casa asta, vreau să fiu sigură că se va distruge totul şi că nimeni nu va mai repara nimic. Am adus cîinii înăuntru ca să fiu mai sigură că aşa se va întîmpla. Cu ei aici, ştiu că nu se apropie nimeni de casa asta. Au încercat unii să intre şi să fure din lucruri după ce a murit ea. Dar am pus cîinii pe ei. Pe urmă i-am luat înăuntru cu mine. Ar trebui să vezi ce-au făcut din dormitorul ei. Pereții de-acolo nu erau cu tapet. Nu. Erau îmbrăcați în brocart de mătase, de le-o fi luat şase ani pe puţin belgiencelor care l-au lucrat ca să-l termine. Ce mult îi plăcea ei cum arătau pereții ăia – oh, dacă ai şti ce mult îi plăcea. A fost nevoie de treizeci de Weimaraneri ca să-l smulgă de pe pereți într-o singură zi. Dacă aş şti că nu te-ai sufoca de putoarea de-acolo, te-aş duce să-ți arăt, adăugă ea, uitîndu-se la pereții din jur. Asta e ultima cameră.

– Mai bine m-ai lăsa să te ajut, spuse el după un timp.

– M-ai ajutat deja. Ai venit aici în casă, te-ai prefăcut că nu-ți pute şi mi-ai povestit de Macon şi de scumpa mea Pilate.

– Eşti sigură?

– Cum nici nu se poate mai sigură.

Se ridicară amîndoi şi porniră în lungul holului.

– Ai grijă pe unde calci. Nu există lumină.

Cîinii veneau de pretutindeni, mîrîind.

– E ora lor de masă, spuse ea.

Milkman începu să coboare treptele, dar la jumătatea scării întoarse capul şi se uită în sus la ea.

– Ai zis că l-a silit nevastă-sa să păstreze numele acela. Ştii cumva cum îl chema de-adevăratelea?

– Jake, parcă.

– Jake şi mai cum?

Ridică din umeri, neputincioasă, ca Shirley Temple în filmele cu fetiţe.

– Ea atîta mi-a zis – Jake.

– Mulţumesc, strigă el mai tare decît ar fi trebuit, însă simţea că în felul acesta recunoştinţa din sufletul lui putea răzbi mai sigur prin duhoarea care se revărsa de sus, peste cîinii care mîrîiau.

Mîrîiturile şi mirosul îl urmăriră însă tot drumul înapoi, prin tunelul vegetal, pînă la drumul pietruit. Cînd ajunse acolo era ora zece şi jumătate. Încă un ceas şi jumătate pînă avea să se întoarcă Nepotul. Milkman se foia pe marginea drumului, în sus şi în jos, făcînd planuri. Cînd era mai bine să se întoarcă? Să încerce să închirieze o maşină sau mai bine să-i ceară preotului să i-o împrumute pe a lui? Oare reuşise Nepotul să îi ia valiza? De ce echipament ar avea nevoie? Lanternă? Şi altceva? Ce poveste să debiteze dacă va fi prins? Bineînţeles, simplu: venise să caute rămăşiţele pămînteşti ale bunicului său, ca să le îngroape creştineşte. Continuă să patruleze încolo şi încoace pe marginea drumului, după care porni în direcţia de unde urma să apară Nepotul. După cîteva minute se întrebă dacă alesese direcţia cea bună. Se pregăti să o ia înapoi, însă exact atunci văzu capetele de la vreo trei scînduri, ieşite în afară din tufişuri.

Poate că ăsta era pîrleazul de care îi pomenise Circe. Nu tocmai un pîrleaz în toată puterea cuvîntului, ci mai bine zis ceea ce mai rămînea dintr-un fost pîrleaz. Circe nu mai ieşise din casa aceea de ani de zile, gîndi el. Aşadar, era normal ca pîrleazul de pe timpuri, aşa cum îl apucase ea, să fie acum o dărăpănătură. Şi, dacă instrucţiunile ei erau corecte, putea să se ducă pînă acolo şi să se şi întoarcă înainte de ora douăsprezece. Măcar aşa putea să cerceteze împrejurimile la lumina zilei.

Cu multă precauţie, despărţi ramurile tufişului şi intră în pădure. Nu vedea nici măcar o urmă de potecă, darmite un drum întreg. Dar continuînd să înainteze, auzi un susur de apă. Merse în direcţia în care bănuia că se afla o apă curgătoare care, după aprecierea lui, trebuia să fie foarte aproape, dincolo de copacii din faţă. Greşise însă. Trebui să meargă vreo cincisprezece minute pînă să ajungă la pîrîu. Îi spusese să-l traverseze cu piciorul, dar el tot se aşteptase să găsească măcar un podeţ. Nu se vedea nimic însă. Privi în zare şi văzu dealurile. Acolo trebuie să fie, îşi zise. Exact acolo. Îşi făcu socoteala că putea ajunge acolo cam într-un ceas, cît îi mai rămînea pînă să trebuiască să fie înapoi, la locul de întîlnire. Se aşeză jos, îşi scoase pantofii şi ciorapii, vîrî ciorapii în buzunar şi îşi suflecă pantalonii la manşete. Cu pantofii în mînă, băgă piciorul în apă. Nu se aşteptase să fie aşa de rece, iar pietrele atît de alunecoase; îşi pierdu echilibrul şi căzu în genunchi, cufundînd şi pantofii în apă. N-avea niciun rost să renunţe şi să se întoarcă dacă tot se udase; continuă aşadar să treacă prin apă spre malul celălalt. După vreo jumătate de minut, fundul albiei se adîncea brusc, aşa că iar căzu, însă de data asta intră cu totul în apă. Văzu pînă şi peştişorii argintii care înotau printre pietrele de pe fundul albiei. Suflînd apa pe nas, înjură furios pîrîul acesta, care avea toate defectele – nu era

suficient de adînc încît să-l poţi trece înot, dar nici cu fundul albiei destul de neted, ca să-l poţi trece cu piciorul fără să te uzi. Trebuia să-şi fi luat un băţ cu care să sondeze adîncimea înainte de a intra cu picioarele în apă, însă de emoţie nu se mai gîndise la aşa ceva. Merse mai departe, de-a curmezişul albiei, pipăind bine terenul cu degetele de la picioare înainte de a se avînta cu încă un pas. Nu putea merge repede – apa era destul de adîncă pe alocuri, iar albia avea o lăţime de vreo zece metri. Dacă n-ar fi fost aşa de nerăbdător, poate ar fi avut răgazul să găsească un loc unde apa să fie mai mică şi albia mai îngustă. Dar mai rău se enerva gîndindu-se la ce şi cum ar fi trebuit să procedeze, aşa că preferă să strîngă din dinţi şi să înainteze spre mal. Cînd ajunse, în fine, îşi azvîrli pantofii pe uscat şi ieşi din apă agăţîndu-se şi trăgîndu-se în sus. Gîfîind, vru să îşi aprindă o ţigară, dar constată că toate erau ude. Se lungi pe spate, în iarbă, încălzindu-se la soare. Deschise gura ca aerul să-i răcorească limba.

După un timp, se aşează în capul oaselor şi se încălţă. Şosetele şi pantofii nu se uscaseră încă. Se uită la ceas, ca să vadă cît timp mai avea. Ticăia, dar cadranul era crăpat, iar minutarul se îndoise. Mai bine s-o iau din loc, se gîndi el, şi porni spre dealurile, care, rod al aceleiaşi iluzii care îl făcuse să creadă că pîrîul se află foarte aproape, erau mult mai departe decît crezuse el. Nici nu-şi închipuise că putea fi atît de dificil să mergi printre copaci, prin tufişuri şi pe cărări neumblate de-atîta vreme. Noţiunea de pădure însemna pentru el parcul din oraş sau crîngurile îngrijite de pe Honoré Island, unde ieşea la plimbare cînd era copil şi unde existau alei pe care puteai călca nestingherit. „A luat în arendă zece acri de pădure virgină şi a defrişat totul", spuneau bărbaţii, povestind despre începuturile fermei lui Macon Dead. Să defrişezi

aşa ceva? Să tai copacii dintr-un codru ca ăsta? Hăţişurile astea prin care abia dacă reuşeşti să te strecori?

Transpirase sub cămaşa udă şi începeau să-l doară tălpile rănite de pietrele ascuţite pe care călcase. Cînd ajunse într-un luminiş şi văzu din nou dealurile joase, constată că mersese în direcţia greşită.

Într-un tîrziu, şesul se preschimbă într-o pantă dulce – tufe, puieţi, stînci. Călca pe margine, căutînd o deschizătură. Pe măsură ce înainta spre sud, poalele dealurilor deveneau tot mai stîncoase, puieţii se împuţinau. Pe urmă, la vreo şapte metri deasupra lui, văzu o gaură neagră în rocă la care se putea ajunge după un urcuş anevoios, dar nu şi primejdios, cu atît mai dificil totuşi cu cît încălţămintea lui era nepotrivită pentru o asemenea ascensiune. Îşi şterse năduşeala de pe frunte cu mîneca de la haină, după care îşi scoase cravata şi o puse în buzunar.

Gustul sărat reveni şi era atît de agitat de ceea ce credea, spera că va găsi acolo, încît trebui să-şi pună palmele pe o piatră încinsă la soare ca să le usuce. Se gîndea la ochii înfometaţi şi jalnici ai bătrînilor, la nesaţul cu care sorbeau fiecare cuvînt ce venea să întărească realizările extraordinare înfăptuite de fiul lui Macon Dead; se gîndea la albii care se plimbaseră ţanţoşi prin livezi şi mîncaseră piersici de Georgia după ce-l împuşcaseră în cap pe bunicul lui. Milkman inhală adînc şi începu să fie atent la stîncile pe care se căţăra.

De îndată ce puse piciorul pe prima piatră, simţi mirosul banilor, deşi nu era niciun miros de fapt. Era ceva ce semăna a lumînări, sex, luminiţe intermitente. Muzică interpretată la pian, cu cîteva viori în fundal. Remarcase aşa ceva şi înainte, cînd aştepta pe sub pini, lîngă locuinţa lui Pilate; mai mult, atunci cînd luna lumina sacul verde care atîrna din tavan ca o făgăduinţă res-

pectată; dar cel mai mult cînd se rostogolise pe jos cu sacul în mînă. Las Vegas şi comoara îngropată; jocuri de noroc şi vagoane doldora; ghişeele de la curse şi puţurile cu petrol; licitaţii, case de bani şi afaceri cu heroină. Toate astea provocau paralizie, tremurături, gîtlej uscat şi palme năduşite. Impetuozitate, nerăbdare, senzaţia că ai pus mîna pe „ei" sau că îi ai de partea ta. Oameni potoliţi de felul lor ridicîndu-se în picioare şi răsturnînd regina pe tabla de şah, gata să-i frîngă gîtul. Femei cu răsuflarea întretăiată, cu buzele strîns lipite, punînd fise roşii pe nişte pătrate numerotate. Totul pentru a cîştiga. Nimic nu se compară cu asta pe lume.

Milkman deveni sprinten, trăgîndu-se în sus pe peretele stîncos, îndesîndu-se cu genunchii prin crăpături, bîjbîind cu degetele după puncte de sprijin solide, din pămînt sau din piatră. Renunţă să mai gîndească, lăsînd trupul să lucreze. În cele din urmă se ridică în picioare pe un teren neted, la vreo zece metri de gura peşterii. Acolo zări o potecă simplă pe care ar fi observat-o de la bun început dacă n-ar fi fost atît de repezit. Era cărarea folosită de vînători, aceeaşi pe care merseseră atunci Pilate şi tatăl lui. Însă, niciunul dintre ei nu-şi rupsese hainele, cum păţise el, urcînd peretele stîncos.

Intră în peşteră şi îl orbi absenţa luminii. Se retrase afară şi intră din nou, ferindu-şi ochii cu palmele. După un timp reuşi să desluşească solul peşterii de pereţii ei. Iată şi lespedea pe care dormiseră ei, mult mai lată decît şi-o imaginase el. Şi urme de focuri pe pămînt, cîţiva bolovani la intrare – unul cu un fel de coroană în formă de „V". Dar unde erau oasele? Circe zicea că l-au aruncat acolo. Mult mai înăuntru, probabil, acolo unde era şi groapa aceea. Milkman nu avea lanternă, iar chibriturile se udaseră precis. Încercă totuşi să găsească unul mai

uscat. Scăpără vreo două, dar atît. Celelalte nu se aprindeau. Dar începuse să-şi obişnuiască ochii cu bezna din peşteră. Rupse o creangă dintr-un tufiş de lîngă intrare şi, aplecîndu-se, o lipi de sol rîcîind pămîntul cu ea înainte de a face fiecare pas. Mersese aşa vreo zece metri cînd observă că pereţii peşterii se apropiaseră. Acoperişul nu se vedea deloc. Se opri şi începu să se deplaseze încet lateral, zgîriind pe jos cu vîrful băţului, cam la un metru în faţă. Cu dosul palmei frecă peretele stîncos, apoi scutură de pe mînă rahatul uscat de liliac care i se lipise de piele şi o luă spre stînga. Băţul nimerea doar în gol. Se opri iarăşi, coborînd vîrful băţului pînă atinse din nou pămîntul. Mişcîndu-l ba în sus, ba în jos, pe urmă la fel, lateral, realiză că găsise groapa. Avea probabil vreo şaptezeci de centimetri adîncime şi poate vreo doi metri şi jumătate lăţime. Frenetic, frecă băţul de fundul gropii. Lovi ceva tare, pe urmă din nou ceva tare. Milkman simţi un nod în gît; se lăsă în genunchi. Miji ochii cît putu, dar nu reuşi să vadă nimic. Brusc, îşi aminti că avea o brichetă în buzunarul de la vestă. Lăsă băţul din mînă şi bîjbîi după brichetă, simţind că mirosul banilor îi provoacă o stare de leşin – luminiţele intermitente, muzica de pian. Scoase bricheta, rugîndu-se să se aprindă. La a doua încercare făcu flacără. Milkman privi în jos. Bricheta se stinse. O aprinse din nou, ţinînd palma în dreptul flăcării anemice. Pe fundul gropii văzu pietre, scînduri, frunze, chiar şi o cană de tablă, dar nici urmă de aur. Întins pe burtă, cu bricheta într-o mînă, mătură cu cealaltă pe fundul gropii, scurmînd cu unghiile, trăgînd, pipăind, scormonind. Nici urmă de săculeţe doldora de aur. Nu era nimic acolo. Absolut nimic. Şi, fără să-şi dea seama, începu să urle lung – *auuuuuu*, cu capul în gaura din pămînt. Stîrni toţi liliecii care foşniră brusc din aripi şi se lăsară orbeşte spre capul lui. Milkman se sperie şi sări

în picioare, rupîndu-şi talpa de la pantoful drept. Prezenţa liliecilor îl goni afară din peşteră – alergă bezmetic, ridicînd mult piciorul de la sol ca să nu se împiedice de talpa dezlipită a pantofului.

Ajuns iar la lumina soarelui, se opri să-şi tragă sufletul. Praf, lacrimi, prea multă lumină dintr-odată, dar mai ales furie şi scîrbă. Azvîrli bricheta peste copaci, pînă la poalele dealurilor, şi începu să coboare şchiopătînd pe cărare, fără să-i mai pese în ce direcţie merge. Păşea la întîmplare, fără să conteze unde pune piciorul. Dintr-o dată, i se păru lui, ajunse din nou la pîrîu, dar mai în amonte, unde exista un podeţ de lemn. Se aşeză jos şi legă talpa de restul pantofului cu cravata îngustă, după care traversă apa pe podeţul făcut de mîna omului. În cealaltă parte se vedea o cărare prin pădure.

Milkman începu să tremure de foame. O foame reală, nevoia nervoasă de a mînca un lucru bun. O foame vorace. Simţea că va leşina dacă nu va mînca imediat. Cercetă cu atenţie tufişurile, crengile, solul, căutînd un fruct, vreo alună, ceva. Dar nu ştia de fapt ce să caute, fiindcă habar n-avea cum sau unde cresc fructele în pădure. Tremurînd, cu spasme în stomac, rupse cîteva frunze şi le băgă în gură. Erau amare ca fierea, dar el le mestecă oricum, pe urmă le scuipă şi mai luă altele. Se gîndea la micul dejun pe care i-l pregătise doamna Cooper şi care atunci îi făcuse scîrbă. Ouă prăjite cu grăsime, suc proaspăt de portocale cu pulpă şi sîmburi plutind în pahar, felii groase de slănină tăiată cu cuţitul, budincă şi biscuiţi. Femeia se străduise să-i ofere ceva delicios, ştia şi el, dar poate din cauza tăriei băute în seara precedentă nu reuşise decît să bea două căni de cafea neagră şi să mănînce doi biscuiţi. Restul mîncării îi făcuse greaţă, vomînd oricum totul la uşa lui Circe.

Se trezi în faţa unui tufiş care îi tăia drumul, iar cînd

îl împinse furios la o parte, văzu un pîrleaz şi un drum. Asfalt, automobile, parapet, civilizaţie. Privi spre cer, încercînd să estimeze cît putea fi ora. Soarele coborîse cam un sfert faţă de punctul în care ştia şi el că era amiaza. O fi cam unu, aprecie el. Nepotul o fi venit şi s-o fi întors. Îşi pipăi buzunarul de la spate, unde ţinea portofelul. Se decolorase pe margini de apă, dar conţinutul era uscat. Cinci sute de dolari, permisul de conducere, numere de telefon pe petice de hîrtie, cardul de asigurări sociale, cotorul de la biletul de avion, chitanţe de la curăţătorie. Privi în lungul drumului, în ambele direcţii. Trebuia să facă rost de mîncare, aşa că o luă spre sud, unde presupunea el că se afla localitatea Danville, sperînd să facă autostopul de cum s-ar apropia o maşină. Nu era numai lihnit de foame; îl dureau îngrozitor şi picioarele. A treia maşină care trecu opri – un Chevrolet din 1954 –, iar şoferul, un negru, se arătă la fel de interesat ca şi Nepotul de hainele cu care era îmbrăcat Milkman. Nu s-ar fi zis că observase sau că-i păsa că Milkman era rupt în genunchi şi la subsuoară, că avea pantoful legat cu cravata, părul plin de frunze şi costumul foarte prăfuit.

– Încotro, amice?

– Danville. Sau cît mai pe-aproape dacă se poate.

– Hai, suie atunci. Nu prea e-n drumul meu. Eu o iau spre Buford, dar tot te pot scoate mai aproape decît eşti acum.

– Mulţam, răspunse Milkman.

Ce bine era în maşină, pe scaun. Se rezemă oftînd de spătarul tapiţat cu plastic.

– Frumoasă croiala costumului, zise omul. Presupun că nu l-ai luat de pe-aici.

– Nu. E din Michigan.

– Zău? Aveam o mătuşă acolo. La Flint. Ai fost la Flint?

– Da. Am fost la Flint.

Picioarele lui Milkman cîntau parcă, pielea moale din podul tălpii cînta puţin mai tare decît călcîiele. Nu-ndrăznea să-şi răsfire degetele de teamă că ar putea opri cîntecul.

– Şi cum e la Flint?

– Nasol. N-ai ce vedea.

– Bănuiam eu. Numele sună bine, dar bănuiam eu că aşa trebuie să fie.

Cînd se urcase în maşină, Milkman observase o cutie de carton cu şase sticle de coca-cola. Acum nu se mai putea gîndi decît la asta.

– Pot să cumpăr de la tine o sticlă de-aia de coca-cola? Mi-e tare sete.

– E caldă, spuse omul.

– Nu contează, lichidă să fie.

– Poftim, serveşte-te.

Milkman întinse braţul în spate şi trase o sticlă din cutie.

– Ai un desfăcător de sticle?

Omul luă sticla de la el, băgă gîtul sticlei în gură şi desfăcu încet capacul. Se umplu de spumă pe bărbie şi în poală pînă ce Milkman să ia sticla înapoi.

– E fiartă, rîse negrul, ştergîndu-se cu o batistă bleumarin cu alb.

Milkman bău pe nerăsuflate tot ce era în sticlă, cu spumă cu tot.

– Mai vrei una?

Mai voia, dar spuse „nu". Doar o ţigară.

– Nu fumez, zise omul.

– Oh, făcu Milkman, căznindu-se zadarnic să nu rîgîie.

– Staţia de autobuz este exact după curbă, acolo. Ajungi uşor.

Erau la intrarea în Danville.

– Îţi mulţumesc din suflet, spuse Milkman, deschizînd portiera. Cît îţi datorez? Pe cola şi restul?

Bărbatul zîmbea, dar acum expresia lui se schimbă.

– Numele meu este Garnett, Fred Garnett. Nu sînt eu bogat, dar pot să-mi permit să ofer o cola şi o plimbare pe gratis din cînd în cînd.

– N-am vrut să... Eu...

Dar domnul Garnett se aplecă peste scaunul din dreapta şi închise portiera. Mai dădea din cap, contrariat, şi după ce demarase.

Pe Milkman îl dureau picioarele aşa de rău că îi venea să plîngă, dar reuşi să ajungă pînă la localul/staţie de autobuz. Întrebă de omul de la tejghea, dar nu era acolo. Se oferi o femeie să-l servească. Urmă o lungă discuţie în care Milkman descoperi că geamantanul lui nu era acolo, omul nu era acolo, ea nu ştia dacă un băiat de culoare luase sau nu bagajul de-acolo, nu aveau cameră de bagaje şi îi părea nespus de rău, dar dacă voia putea să întrebe şi la şeful staţiei dacă nu găsea valiza la băiat, bun, şi-acum mai voia şi altceva?

– Nişte hamburgeri, zise el. Dă-mi nişte hamburgeri şi o cană de cafea.

– Da, domnule. Cîţi?

– Şase, răspunse el.

Dar la al patrulea îl apucară crampele, aşa că rămase îndoit de mijloc, cu junghiuri în burtă, tot drumul pînă la Roanoke. Dar înainte de a pleca îi telefonă reverendului Cooper. Îi răspunse nevasta acestuia, care îi zise că soţul ei era tot la gara de mărfuri, dar că îl mai putea prinde încă acolo dacă se grăbea. Milkman îi mulţumi şi închise telefonul. Călcînd ca pe ace, izbuti să ajungă pînă la gară, care nici nu era prea departe, în fond, de staţia de

autobuz. Intră pe poartă şi îl întrebă pe primul om pe care îl întîlni dacă reverendul Cooper mai era încă acolo.

– Coop? făcu omul. Parcă s-a dus dincolo, la depozite. Vezi unde? Drept înainte, acolo.

Milkman urmări direcţia indicată şi porni şontîc-şontîc spre depozite.

Nu era nimeni acolo, în afară de un moş care tîra o ladă.

– Scuze, spuse Milkman. Reverendul Cooper e cumva aici?

– Mai adineaurea a plecat. Dacă alergi, poţi să-l prinzi din urmă, zise bătrînul ştergîndu-şi năduşeala de pe frunte.

Milkman nu se imagina alergînd nicăieri cu durerea din picioare, aşa că zise:

– Oh, bine. O să-l prind altă dată, făcu el, întorcîndu-se să plece.

– Hei, îl interpelă omul. Dacă tot nu te mai grăbeşti să-l prinzi, ce-ar fi să-mi dai o mînă de ajutor aici?

Şi arătă în jos spre lada imensă de la picioarele lui. Prea obosit ca să-l refuze sau să-i explice ce şi cum, Milkman încuviinţă din cap. Se opintiră amîndoi, gemînd şi oftînd, pînă reuşiră să salte lada pe un cărucior, de unde o împinseră mai uşor pe platforma cîntarului. Milkman se prăbuşi ca o cîrpă peste ladă, respirînd greu. Abia mai reuşi să dea din cap cînd omul îi mulţumi pentru ajutor. Apoi ieşi din depozit şi ajunse pe stradă.

Era obosit acum. Efectiv obosit. Nu voia să-l mai vadă niciodată pe reverendul Cooper, nici pe prietenii lui avizi să audă despre succesele unuia de-al lor. Şi, categoric, nu avea niciun chef să explice nimic deocamdată tatălui său sau lui Guitar. Aşa că se tîrî înapoi la staţia de autobuz şi întrebă cînd pleacă următoarea cursă spre sud. Trebuia neapărat să fie spre sud. Şi trebuia neapărat să

fie spre Virginia. Fiindcă acum credea că ştie cum să afle ce se întîmplase cu aurul.

Îmbuibat cu hamburgeri, rănit la picioare, simţindu-se rău de la stomac, dar avînd măcar posibilitatea de a şedea, nu mai era în stare nici să se gîndească la dezamăgirea de a nu fi găsit ceea ce căuta în groapa din peşteră. Dormi buştean cîteva ceasuri în autobuz, se trezi şi visă cu ochii deschişi, aţipi iarăşi, se trezi din nou cînd maşina opri la un popas unde mîncă şi el o supă de legume. Intră într-o drogherie de unde îşi cumpără altă trusă de bărbierit şi articole de toaletă, fiindcă pe cele cu care plecase de-acasă le lăsase la reverendul Cooper. În rest, opină că era mai bine să aştepte pînă ajunge în Virginia, unde putea să repare pantoful (lipit acum cu gumă de mestecat), să dea costumul la cusut şi să-şi cumpere altă cămaşă.

Autobuzul Greyhound mîrîia ca haita de Weimaraneri în timp ce gonea pe şosea. Milkman se înfioră uşor, cum i se întîmplase cînd Circe se uitase la cîini, stînd acolo, în „ultima cameră", şi întrebîndu-se dacă ea va trăi mai mult decît ei. Dar ei erau pe puţin treizeci şi se înmulţeau tot timpul.

Dealurile joase din depărtare nu-l mai atrăgeau ca privelişte. Deveniseră nişte locuri reale, unde-ţi puteai rupe pantofii de treizeci de dolari. Mai mult decît orice pe lume, îşi dorise să găsească aurul acolo, şiruri întregi de săculeţi durdulii. Se gîndea că dorea asta în numele piersicilor de Georgia ale lui Macon Dead, în numele lui Circe şi al cîinilor ei cu ochi aurii, dar mai ales în numele reverendului Cooper şi al prietenilor lui de-o viaţă care au început să moară înainte de a le miji tuleiele atunci cînd au văzut ce a păţit un bărbat negru ca ei, „neştiutor ca o bîtă şi falit ca un ocnaş" – care totuşi reuşise să răzbească pe lumea asta. Se gîndea, de asemenea, că dorea asta în numele lui Guitar, pentru a şterge de

pe chipul lui expresia aceea de îndoială la plecarea lui Milkman, expresie care voia să spună „știu-că-o-să-dai-chix-mă". Nu exista aur, dar acum știa că toate motivele pentru care voia să pună mîna pe aur nu însemnau nimic. Realitatea era că voia aurul acela fiindcă era aur și fiindcă voia să fie al lui. Voia să fie liber. Pe cînd molfăia hamburgerii, în stația de autobuz, imaginîndu-și ce-ar însemna să se ducă acum acasă – nu numai ca să trebuiască să le spună că nu există niciun aur, dar și știind că va rămîne fără nicio perspectivă de a scăpa de acolo – mintea începuse să-i funcționeze clar.

Circe spunea că Macon și Sing veniseră amîndoi din Virginia cu căruța aceea. Tot ea spunea că stîrvul lui Macon s-a ridicat din pămînt la prima ploaie torențială și că Butlerii, sau altcineva, l-au azvîrlit în peștera vînătorilor într-o noapte de vară. Într-o noapte de vară. Și era un corp de om, un cadavru, cînd l-au tîrît de-acolo, fiindcă au văzut că era negru. Totuși Pilate zicea că era iarnă cînd a fost ea acolo și că nu erau decît oase. Zicea că s-a dus s-o vadă pe Circe și s-a dus și la peșteră peste patru ani, pe zăpadă, și că a luat oasele albului. De ce n-a zis oasele tatălui ei? Ar fi trebuit să fie două schelete. A păşit cumva peste unul și l-a luat pe celălalt? Precis Circe i-a spus ei exact ce i-a spus și lui – că trupul tatălui ei era în peșteră. I-a spus Pilate lui Circe că ei omorîseră un om acolo înăuntru? Probabil că nu, din moment ce Circe n-a pomenit nimic. Pilate zicea că a luat oasele albului și nici măcar nu s-a uitat după aur. Dar mințea. Nu pomenise de al doilea schelet fiindcă nu exista un alt schelet cînd s-a dus ea în peșteră. Nu s-a dus acolo peste patru ani – sau dacă a făcut-o așa, era *a doua* oară. S-a întors acolo *înainte* ca oamenii ăia să-l azvîrle pe negrul pe care l-au găsit ei în peșteră. Da, Pilate a luat oasele, perfect; Milkman le văzuse pe masă, la puşcărie. Dar

asta nu e tot ce a luat. A luat aurul. L-a dus în Virginia. Şi poate că cineva din Virginia ştie de asta.

Milkman umbla pe urmele ei.

11

Mîinile femeilor erau goale. Fără poşetă, portmoneu, portofel, chei, punguliţă de hîrtie, nici pieptene sau batistă. Nu aveau nimic în mîini. Milkman nu mai văzuse niciodată o femeie pe stradă, fără o geantă atîrnată de umăr, strînsă sub braţ sau bine ţinută de toartă. Femeile astea mergeau de parcă se duceau undeva cu treabă, dar nu duceau nimic în mîini. Pentru el era suficient ca să se convingă că ajunsese într-adevăr în ţinuturile păduroase din Virginia, într-o zonă numită Blue Ridge Mountains, potrivit indicatoarelor. Danville, cu localul acela staţie de autobuz şi cu oficiul poştal pe strada principală părea o metropolă animată în comparaţie cu acest cătun fără nume, o localitate atît de mică încît nimeni – nici statul şi nici vreun întreprinzător privat – nu se obosise să pună cărămidă peste cărămidă ca să construiască ceva. La Roanoke, Petersburg, Culpeper, se interesase de un oraş numit Charlemagne. Nimeni n-avea habar de aşa ceva. O fi pe coastă, ziceau unii. În luncă. E un oraş în vale, opinau alţii. Nimeri în cele din urmă la un birou de cadastru, iar după cîteva investigaţii oamenii de-acolo descoperiră că oraşul exista şi că denumirea corectă era: Shalimar. Cum pot ajunge acolo? Păi, un lucru e cert – nu pe jos. Sînt autobuze pînă acolo? Trenuri? Nu. În fine, adică nu pînă la o distanţă convenabilă. Există un autobuz, dar nu merge decît pînă la... Pînă la urmă cumpără de la un tînăr o maşină de cincizeci de dolari pe

care dădu şaptezeci şi cinci. O luă. Rabla se strică însă înainte să apuce să ajungă cu ea la benzinărie ca să-i facă plinul. Îl împinse cineva pînă la pompă, unde cheltui 132 $ ca să cumpere curea de ventilator, plăcuţe de frînă, filtru de ulei, filtru de benzină, două anvelope reşapate şi o baie de ulei nouă-nouţă de care nu avea nevoie, dar pe care o cumpără pînă ce mecanicul să-i spună că era doar garnitura spartă. Se necăji că cheltuise atîţia bani. Nu fiindcă s-ar fi simţit tras pe sfoară şi nici pentru că trebuise să-i achite cash fiindcă proprietarul atelierului mecanic se uitase la cartea lui de credit „Standard Oil" de parcă ar fi fost o bancnotă falsă, ci fiindcă se obişnuise cu preţurile practicate în Sud: două perechi de şosete la un sfert de dolar, reparaţia tălpii la pantofi treizeci de cenţi, cămaşă cu 1,98 $; iar cei doi Tommy de-acasă ar fi trebuit să afle şi ei că aici te poţi bărbieri *şi* tunde cu cincizeci de cenţi.

Cînd ajunse să cumpere maşina, avea deja moralul mai ridicat şi începea să-i placă aventura: abilitatea cu care reuşea să obţină informaţii şi ajutor din partea unor străini, faptul că necunoscuţii îl simpatizau, că erau generoşi (Ai unde să stai? Ştii unde se mănîncă bine?). Toate aceste aspecte ale ospitalităţii celor din Sud erau reale. Oriunde se ducea, nu vedea nicio moacă de alb, iar negrii erau simpatici, destupaţi la minte şi foarte la locul lor. Toate recompensele căpătate aici erau doar meritul lui. Nimeni nu se purta frumos fiindcă era fiul lui taică-său, cum se întîmpla acasă, sau în amintirea lui bunică-său, cum fusese în Danville. Şi acum, aşezat la volan, se simţea chiar şi mai bine. Era propriul său regizor, propriul său stăpîn – îşi făcea nevoile cînd voia, se oprea să bea bere rece cînd îi era sete; şi, mai mult, chiar şi într-o rablă de şaptezeci şi cinci de dolari tot aveai senzaţia de putere.

Trebuia să fie extrem de atent la toate indicatoarele şi bornele de pe marginea drumului, fiindcă Shalimar nu figura pe harta Texaco pe care o avea el, iar cei de la cadastru nu-i putuseră oferi nici ei decît cîteva informaţii generale. Şi aşa, cu toate concentrarea lui, tot nu şi-ar fi dat seama că a ajuns la destinaţie dacă nu s-ar fi întîmplat să se rupă cureaua de la ventilator exact în faţa magazinului universal „Solomon", care se dovedi a fi inima şi sufletul localităţii Shalimar, Virginia.

Se îndreptă spre magazin, dînd din cap spre cei patru bărbaţi aşezaţi pe verandă şi ocolind găinile albe care se plimbau pe-acolo. Alţi trei bărbaţi erau înăuntru, în afara tipului de la tejghea care, gîndi Milkman, era probabil chiar domnul Solomon. Milkman ceru să cumpere o sticlă rece de Red Cap.

– Nu se vinde bere duminica, zise omul, un negru cu piele deschisă la culoare şi păr roşu aproape încărunţit.

– Oh, am uitat ce zi e, zîmbi Milkman. Un suc atunci. Cu acid. Aveţi şi gheaţă?

– De vişine. Vă convine?

– Sigur. Perfect.

Bărbatul se duse spre o latură a magazinului şi deschise uşa unui răcitor de modă veche. Podelele erau uzate şi vălurite de cît se călcase pe ele ani de zile. Conservele de pe rafturi erau cam răzleţe, în schimb vedeai din abundenţă saci, tăvi şi cutii cu alimente perisabile şi semiperisabile. Tipul trase din răcitor o sticlă cu un lichid roşu, o şterse cu şorţul ca să nu fie umedă, după care i-o dădu lui Milkman.

– Cinci cenţi dacă o bei aici. Şapte, dacă o iei cu tine.

– O beau aici.

– Ai venit acum?

– Da. Mi s-a stricat maşina. E vreun atelier de reparat pe-aici?

– Nooo. Doar la vreo zece kilometri mai încolo.

– Zece kilometri?

– Aha, exact. Dar care-i necazul? Poate o repară vreunul din noi. Încotro te duceai?

– Shalimar.

– Ai ajuns atunci, aici e.

– Aici, da? Ăsta e Shalimar?

– Da, doml'e. Shalimar.

Tipul pronunţa *Shalleemone.*

– Atunci bine că s-a stricat maşina. Puteam să trec mai departe fără să ştiu, rîse Milkman.

– Şi amicul tău era să păţească la fel.

– Amicul meu? Care amic?

– Ăla care te caută. A trecut pe-aici cu maşina azi-dimineaţă şi a întrebat de tine.

– A întrebat de mine, cu nume?

– Nu. N-a pomenit niciun nume.

– Atunci de unde ştii că pe mine mă căuta?

– Păi ştiu, fiindcă a zis că îl caută pe prietenul lui care e îmbrăcat cu un costum bej cu vestă. Ca ăsta, adăugă el, arătînd cu degetul spre pieptul lui Milkman.

– Şi cum arăta?

– Un tip cu pielea neagră. Cam ca a ta. Înalt. Subţire. Dar care-i problema? V-a filat la toţi vreo lampă sau ce?

– Da, adică, ba nu. Şi cum îl chema?

– N-a zis. Doar a întrebat de tine. Dar a bătut cale lungă ca să se întîlnească aici cu tine. Ştiu eu asta. După plăcuţele de Michigan de la Fordul cu care a venit.

– Michigan? Sigur Michigan?

– Sigur că sigur. Trebuia să vă întîlniţi în Roanoke?

Văzînd privirea rătăcită a lui Milkman, omul zise:

– Te întreb, fiindcă am văzut după plăcuţele de la maşina ta.

Milkman oftă uşurat. Pe urmă zise:

– Nu știam exact unde urma să ne întîlnim. Și nu ți-a zis cum îl cheamă?

– Noooo. A zis doar să-ți urez noroc dacă te văd. Stai să-mi aduc aminte...

– Noroc?

– Da, da. A zis să-ți spun că va veni sigur o zi și pentru tine sau că ziua pentru tine... ceva de genul ăsta... ziua pentru tine a venit deja. Nu știu cum a spus exact, dar era ceva cu „ziua". Dar nu sînt sigur dacă a spus că va veni sau că a venit deja, precizează el, chicotind. Ce-aș mai vrea să vină o zi și pentru mine. Aștept de vreo cincizeci și șapte de ani și tot n-a venit.

Ceilalți bărbați din magazin rîseră cu subînțeles; Milkman, însă, înlemnise parcă. Nimic nu mai mișca în el, doar inima. Mesajul era edificator. Guitar venise după el aici, îl urmărea, și asta din motive profesionale probabil. Doar dacă nu... Dar cum să glumească Guitar cu așa ceva? Cu acest cuvînt special, tainic, pe care cele Șapte Zile îl șopteau victimelor lor?

– Te-a tîmpit sucul ăla sau ce? întrebă domnul Solomon. Mie, de pildă, chestia aia din sticlă nu-mi face niciodată bine.

Milkman dădu din cap și bău repede restul de suc.

– Nu, zise el. M-a obosit șofatul... atît. Cred că o să mă așez puțin afară.

Și porni spre ușă.

– Vrei să mă ocup eu de mașina ta? făcu domnul Solomon, parcă ofensat.

– Imediat. Vin peste un minut.

Milkman împinse ușa din plasă și ieși pe verandă. Soarele dogorea. Își scoase sacoul și, agățîndu-l de degetul arătător, și-l trecu peste umăr. Privi în sus și în jos, pe drumul plin de praf. Case-vagon cu spații largi între ele, cîțiva cîini, pui de găină, copii și femeile fără nimic

în mînă. Şedeau pe verande, mergeau pe stradă legănînd din şolduri sub rochiile lor de bumbac, cu picioarele goale, cu părul nepieptănat împletit codiţe sau strîns bine la spate într-un coc. Pe toate le dorea. Ce mult i-ar fi plăcut să se cuibărească în braţele ăleia, sau ale ăsteia, sau ale celei de-acolo. Probabil că aşa arăta şi Pilate cînd era fetişcană, aşa arăta şi acum chiar, doar în oraşul ăla mare din Nord, unde trebuise să vină, părea deplasată. Ochi mari, somnoroşi, ridicaţi în sus la colţuri, pometi înalţi, buze pline mai negre decît pielea, pătate de mure, şi gît lung, lung de tot. Probabil că oamenii se tot căsătoresc între ei prin părţile astea, gîndi el. Toate femeile seamănă între ele şi, în afară de unii bărbaţi cu pielea deschisă la culoare şi cu părul roşu (ca domnul Solomon), bărbaţii seamănă şi ei foarte mult cu femeile. Probabil că nu prea vin musafiri în Shalimar, iar puţinii străini care s-or fi stabilit totuşi pe-aici n-au putut schimba cu nimic genele locului.

Milkman coborî de pe verandă zburătăcind găinile şi porni pe drum, îndreptîndu-se spre un pîlc de copaci de lîngă o clădire care aducea a biserică sau casă de adunări. Nişte copii se jucau în spatele copacilor. Aşternîndu-şi sacoul pe iarba arsă, se aşeză şi aprinse o ţigară.

Guitar era aici. Întrebase de el. Dar lui de ce îi era frică? Doar erau prieteni, prieteni buni. Prieteni atît de apropiaţi, încît îi povestise tot despre cele Şapte Zile. Ce dovadă mai mare de încredere decît asta să fi vrut? Milkman era confidentul lui, aproape un complice. Atunci de ce să-i fie frică? Era absurd. Probabil că Guitar formulase mesajul aşa tocmai ca Milkman să îşi dea seama cine îl căuta fără să mai fie nevoie să-şi lase numele. S-o fi întîmplat ceva acasă. Poate că Guitar e urmărit de poliţie şi s-a decis să alerge la prietenul lui – singurul lui prieten, în afară de Zile, care ştia ce se putea întîmpla şi în care putea

avea încredere. Guitar avea nevoie să dea de Milkman şi avea nevoie de ajutor. Asta era, precis. Dar dacă Guitar ştia că Milkman se îndrepta spre Shalimar, probabil că aflase asta în Roanoke, sau în Culpeper – ori poate chiar în Danville. Dar dacă ştia asta, de ce nu-l aşteptase? Unde era acum? Necazuri. Guitar avea necazuri.

În spatele lui, copiii cîntau şi jucau un fel de leapşa pe ouate. Milkman se întoarse ca să se uite la ei. Vreo opt-nouă băieţi şi fete stăteau în cerc. Un băiat, în mijloc, cu braţele întinse, se rotea ca un avion în timp ce ceilalţi cîntau nişte versuri fără sens:

Cine se pune, cine se pune,
Avionul se pune, avionul se pune,
Vruuummm, vrummmm, vruummm,
Avionul se pune, avionul se pune...

Şi tot aşa, în timp ce băiatul din mijloc continua să facă pe avionul. Punctul culminant al jocului era cînd toţi copiii strigau în cor „Jos, jos, jos", iar în clipa aceea băiatul se trîntea la pămînt în urletele celorlalţi.

Milkman îi privea pe copii. Nu se jucase niciodată aşa cînd era mic. Din momentul în care se ridicase din genunchi, la pervazul ferestrei, întristat că nu putea zbura, şi începuse să meargă la şcoală, costumaşul de catifea pe care îl purta îl separase definitiv de ceilalţi copii. Copiii, albi şi negri deopotrivă, îl considerau caraghios şi fugeau de el rîzînd şi zeflemisindu-l; făceau tot ce le stătea în putinţă să-l lase fără mîncare la prînz, îi luau creioanele, nu-i dădeau voie să intre la toaletă sau să ajungă la ţîşnitoarea din curte. Maică-sa cedase pînă la urmă rugăminţilor lui şi acceptase să-l îmbrace cu reiaţi trei-sferturi sau lungi, ceea ce a contribuit cît de cît la ameliorarea situaţiei, dar tot nu l-au chemat niciodată să

se joace aşa, în cerc, cu ei, să cînte cu ei, să stea împreună în curte, decît abia după ce Guitar i-a pus la punct şi i-a învăţat minte pe băieţii ăia patru care tăbărîseră pe el. Milkman zîmbi amintindu-şi rînjetul încîntat al lui Guitar după ce-i aranjase pe cei patru. Fusese prima oară cînd Milkman văzuse pe cineva fericit că poate sări la bătaie. După aceea, Guitar îşi scosese şapca şi i-o dăduse lui Milkman, spunîndu-i să se şteargă pe faţă fiindcă îi curgea sînge din nas. Şapca se pătase de la sîngele lui Milkman, dar Guitar o luase înapoi aşa cum era şi şi-o pusese pe cap.

Amintindu-şi acum de vremurile acelea, lui Milkman i se făcuse ruşine la gîndul că se speriase sau că pusese la îndoială mesajul lui Guitar. Cînd Guitar îşi va face apariţia, îi va explica tot, iar Milkman îl va ajuta cum va putea el mai bine. Se ridică şi îşi scutură sacoul. Un cocoş negru trecu ţanţos pe-acolo, cu creasta roşie ca sîngele pleoştită spre cioc, cu un aer fioros.

Milkman porni înapoi spre magazinul lui Solomon. Avea nevoie de un loc unde să doarmă, de nişte informaţii şi de o femeie, nu neapărat în ordinea asta. Putea începe de oriunde, nu conta. Într-un fel, se bucura că Guitar întrebase de el. Pe lîngă pretextul de a-l aştepta pe el şi de a aştepta să facă rost de o altă curea de ventilator, mai avea încă un motiv să întîrzie pe-acolo. Găinile şi pisicile renunţară la locurile lor de pe trepte cînd simţiră prezenţa lui Milkman.

– Ţi-e mai bine? întrebă domnul Solomon.

– Mult mai bine. Simţeam nevoia să mă dezmorţesc. Frumos pe-aici, schimbă el vorba, arătînd cu bărbia spre fereastră. Linişte. Femei frumoase.

Un tînăr aşezat pe scaun răsturnat cu speteaza de perete îşi împinse pălăria pe ceafă şi trînti picioarele de podea. Ţinea gura deschisă, aşa că nu era niciun secret că

îi lipseau patru dinţi din faţă. Ceilalţi bărbaţi îşi frecară şi ei picioarele de podea. Domnul Solomon zîmbea, dar nu spunea nimic. Milkman intui că atinsese o coardă sensibilă. Apropo de femei, probabil. Ce localitate mai era şi asta dacă, bărbat fiind, nu puteai nici măcar să vorbeşti despre femei?!

Schimbă subiectul.

– Dacă amicul meu, ăla care a trecut pe-aici azi-dimineaţă, ar fi rămas să mă aştepte, unde ar fi putut găsi un loc unde să stea? Există vreo pensiune cu camere de închiriat?

– Pensiune cu camere de închiriat?

– Da. Unde să poţi rămîne peste noapte.

Domnul Solomon clătină din cap.

– Nu există aşa ceva pe-aici.

Milkman începea să se enerveze. De ce atîta ostilitate la oamenii ăştia?

– Crezi că vreunul dintre ei m-ar putea ajuta să repar maşina? întrebă el, privind spre bărbaţii din magazin. Sau să găsesc o curea de ventilator?

Domnul Solomon se încăpăţîna se privească la tejghea.

– Păi, să-i întreb pe ei, mai bine.

Vorbise încet, de parcă i-ar fi fost jenă de ceva. Dispăruseră limbuţia şi cheful de taclale ca la venirea lui Milkman.

– Dacă nu se poate găsi o curea de ventilator, mai bine să-mi spuneţi imediat. S-ar putea să trebuiască să-mi cumpăr altă maşină ca să am cu ce să mă întorc acasă.

Toţi bărbaţii din magazin se întoarseră să se uite la el, aşa că Milkman deduse că iar spusese ce nu trebuia, deşi nu-şi dădea seama ce anume. Ştia doar că reacţionaseră toţi de parcă i-ar fi insultat.

Ceea ce era perfect adevărat. Îl priveau cu ură pe

cioroiul ăsta de la oraş care putea să-şi cumpere o maşină de parcă ar fi fost o sticlă de whisky, şi asta aşa, pocnind din degete, fiindcă i se stricase cealaltă cu care venise. Şi care, culmea, avusese tupeul să declare asta în faţa lor. Nu se sinchisise să spună cum îl cheamă, nu întrebase nici cum îi cheamă pe ei, le zisese doar „ei", pe un ton plin de dispreţ la adresa lor şi a felului cum îşi pierdeau vremea pe-acolo în loc să pună mîna să muncească la recoltele lor, nu să aştepte să pice din cer vreun camion în căutare de zilieri la cules de tutun pe terenurilor altcuiva. Manierele şi hainele lui le aminteau cu cruzime că ei nu aveau nimic al lor pe pămîntul ăsta. Doar nişte grădini cu zarzavaturi de care se ocupau femeile, şi orătănii şi porci de care se ocupau copiii. Prin felul lui de a fi, negrul ăsta le spunea că nu sînt bărbaţi, că se bizuie pe femei şi pe copii ca să aibă ce mînca. Şi că vîntul care le sufla prin buzunarele pantalonilor, care ar fi trebuit să fie pline de dolari, era dovada nimicniciei lor. La fel ca şi pantofii fini şi costumul cu vestă, mîinile cu piele moale şi netedă, cum avea omul din faţa lor. La fel ca şi ochii lui, care văzuseră oraşe mari şi avioane pe dinăuntru. Îl văzuseră jinduind la femeile lor şi frecîndu-se la prohab. Îl văzuseră, de asemenea, cum încuiase maşina cînd se dăduse jos, deşi greu ai fi putut găsi două chei de contact pe o rază de cincizeci de kilometri împrejur. Nu îi considerase suficient de importanţi sau de buni încît să vrea să le afle numele; şi se credea prea grozav ca să le spună numele lui. Se uitau la pielea lui şi vedeau că era la fel de neagră ca a lor, dar ştiau că avea inimă de alb, fiindcă se comporta exact ca albii ăia care veneau cu camionul să-i ia la muncă pentru o zi, tratîndu-i ca pe o masă amorfă şi anonimă de mînă de lucru.

Niciunul dintre ei nu voia să stea de vorbă cu cioro-

iul care avea maşină cu număr de Virginia, dar vorbea ca negrii din Nord.

– Bănet, nu glumă, pe-acolo, prin Nord, aşa-i?

– Pentru unii, răspunse Milkman.

– Pentru unii doar? Păi eu am auzit că toată lumea din Nord are mulţi bani.

– Ba nu. Sînt mulţi acolo care n-au nimic, spuse Milkman, încercînd să fie amabil, dar simţea că i se cocea ceva.

– Nu prea-mi vine să cred. De ce s-ar înghesui toată lumea să stea acolo dacă n-ar fi vorba de mult bănet?

– Pentru privelişte, poate, răspunse alt bărbat. Priveliştile cu femei.

– Hai las-o baltă! rînji altul batjocoritor. Că doar n-or avea păsărica altfel acolo, în Nord!

– No, omule, zise celălalt. Păsărica e la fel peste tot. Miroase ca oceanul şi are gust ca apa din el.

– Nu se poate, zise un al treilea. Precis e altfel.

– Poate puţele ălora sînt altfel, opină primul.

– Crezi? se miră al doilea.

– Eu aşa am auzit, zise primul.

– Cît de „altfel"? întrebă al doilea.

– Mici, mici de tot, zise primul. Mici-mici.

– Nooo! spuse al doilea.

– Mie aşa mi s-a spus. De-aia umblă cu pantalonii aşa strîmţi. Adevărat?

Şi se uită la Milkman, aşteptînd un răspuns.

– Nu ştiu, spuse Milkman. N-am dat niciodată cu limba pe la puţele altora.

Zîmbea toată lumea, inclusiv Milkman. Dar ăsta era doar începutul.

– Dar pe la curul altora? Pe-acolo ai dat cu limba?

– O dată, zise Milkman. Cînd m-a scos din sărite un

puţache de cioroi şi-a trebuit să-i bag în cur o sticlă de coca, ca să se înveţe minte.

– Dar de ce o sticlă? De ce nu era bună mătărînga ta?

– A fost. Dar după ce-am tras sticla afară. I s-a potrivit şi-n gură perfect.

– Mai bine în gură, nu?

– Da, cu condiţia să fie suficient de mare, nasoală şi să aparţină dobitocului pe care te pregăteşti să-l cafteşti pînă se cacă pe el.

Lama cuţitului sclipi scurt.

Milkman rîdea.

– N-am mai văzut aşa o sculă de cînd aveam vreo paisprezece ani. De unde vin eu, *băieţii* se joacă mereu cu cuţitele – fiindcă dacă apucă să le fie frică, au pierdut.

Bărbatul care vorbise primul zîmbi.

– Ca mine, dobitocule. Mi-e frică de moarte că o să pierd.

Milkman încercă să se descurce cît mai bine cu un gît de sticlă spartă, dar tot se alese cu o tăietură pe faţă, plus una pe mîna stîngă, la fel ca şi în frumosul lui costum bej şi poate că ar fi ajuns şi în beregată dacă două femei n-ar fi apărut alergînd şi urlînd: „Saul! Saul!"

Magazinul se umpluse acum de oameni, aşa că femeile abia mai reuşiră să răzbească înăuntru. Bărbaţii încercară să le facă să tacă, dar ele ţipau ca din gură de şarpe, provocînd o pauză suficientă ca domnul Solomon să poată întrerupe încăierarea.

– Gata. Gata. Ajunge.

– Tacă-ţi fleanca, Solomon.

– Scoate muierile alea de-aici.

– Arde-l, Saul, arde-l, mama lui de poponar!

Dar Saul avea o tăietură adîncă deasupra ochiului şi sîngele care curgea din ea îl orbea aproape. I-a fost greu, dar nu imposibil domnului Solomon să-l tragă la o parte.

Saul plecă înjurîndu-l pe Milkman, dar mult mai potolit deja.

Milkman se trase îndărăt pînă la tejghea, aşteptînd să vadă dacă se mai pregătea careva să sară la el. Cînd constată că nu-i mai ardea nimănui de cafteală şi cînd lumea începu să iasă afară ca să se uite la Saul care înjura şi bodogănea supărat că nu-l lăsaseră să se mai bată, Milkman răsuflă uşurat şi se şterse pe faţă. Cînd se goli tot magazinul, în afară de proprietar, Milkman azvîrli sticla spartă într-un colţ al localului. Nimeri în perete, lîngă răcitor, unde se făcu ţăndări. Ieşi afară, gîfîind încă, şi privi în jur. Patru bătrîni şedeau în continuare pe verandă ca şi cum nu s-ar fi întîmplat nimic. Dădu un şut unei găini albe şi se aşeză pe treapta de sus, ştergîndu-se de sînge cu batista. Trei tinere, cu mîinile goale, stăteau în drum uitîndu-se la el. Îl priveau cu ochii mari, dar rezervate. Veniră şi nişte copii, încercuind femeile ca nişte păsări. Nimeni nu spunea nimic. Pînă şi cei patru bărbaţi de pe verandă tăceau din gură. Nu veni nimeni la el, nu-i oferi nimeni o ţigară sau un pahar cu apă. Sub soarele fierbinte, Milkman îngheţase de furie. Dacă ar fi avut o armă, ar fi ucis pe toată lumea din jur.

– Te pricepi să te baţi cu sticla. Oare cum te descurci cu puşca în mînă?

Unul dintre bătrîni se trăsese mai spre el. Zîmbea vag. S-ar fi zis că acum, cînd tinerii îşi încercaseră puterile cu rezultate nesatisfăcătoare, era rîndul bătrînilor să încerce şi ei. Stilul lor ar fi fost altul, desigur. Fără invective deşănţate. Fără cuţite, fără bicepşi umflaţi. Ei voiau să-l testeze, să-i ţină piept şi să-l bată, probabil, pe alt teren.

– Excelent! Nimeni nu ocheşte mai bine decît mine, minţi Milkman.

– Zău?

– Da, chiar aşa.

– Noi, cîţiva, ne ducem la vînătoare ceva mai tîrziu. Vrei să vii cu noi?

– Merge şi ticălosul ăla ştirb?

– Saul? Nu.

– Fiindcă atunci ar trebui să am grijă să-i scot şi restul de dinţi din gură.

Bărbatul rîse.

– Şeriful i i-a scos pe ăia – cu patul puştii.

– Ohoho! Grozav.

– Bun, zi, vii?

– Sigur că vin. Doar să-mi daţi şi mie o puşcă.

Tipul rîse iar.

– Mă cheamă Omar.

– Macon Dead.

Omar clipi auzind numele, dar nu comentă. Îi spuse doar să vină pînă la King Walker, o staţie de benzină cam la vreo trei kilometri, mai încolo, pe la apusul soarelui.

– E drept înainte cum te uiţi de-aici. N-ai cum să te rătăceşti.

– N-o să mă rătăcesc.

Bîjbîi prin buzunar după cheile de la maşină, deschise portiera şi se instală pe scaun. Lăsă jos toate cele patru geamuri, găsi un prosop pe bancheta din spate şi se lungi pe-o parte, folosind sacoul drept pernă şi prosopul drept bandaj pentru faţă. Picioarele îi ieşeau afară prin portiera deschisă. Să-i ia dracu' pe toţi. Cine erau toţi oamenii ăştia care bîntuiau prin lume încercînd să-l omoare? Pînă şi taică-său vrusese tot asta cînd el era încă în burta maică-sii. Dar supravieţuise. Şi supravieţuise şi anul trecut, ferindu-se de o femeie care venea în fiecare lună ca să-l omoare; şi zăcuse lungit atunci, exact ca acum, cu braţul peste ochii larg deschişi spre obiectul

fatal pe care-l avea ea în mînă, de fiecare dată altul. Supravieţuise şi tuturor acestor încercări. Pe urmă, o vrăjitoare ieşise din coşmarurile copilăriei lui ca să-l înhaţe, dar scăpase şi de data asta. Nişte lilieci îl făcuseră să fugă din peşteră – dar scăpase şi atunci. Şi în niciuna dintre aceste situaţii nu fusese înarmat. Acum intrase într-un magazin şi întrebase dacă nu putea careva să-i repare maşina, ca un cioroi să scoată brusc cuţitul la el. Dar nici acum nu murise. Iar acum ce naiba mai era şi în capul troglodiţilor ăstora negri, ce mai voiau de la el? Lua-i-ar naiba pe toţi. Numele meu e Macon; sînt deja mort. Dead. Crezuse că locul ăsta, Shalimar, va însemna întoarcerea acasă. La origini. Familia lui se trăgea de-aici, bunicul şi bunica lui. Pe tot drumul cît călătorise spre sud, oamenii se purtaseră frumos cu el, fuseseră mărinimoşi, îl ajutaseră. În Danville îl veneraseră ca pe un erou. În oraşul lui natal, numele lui impunea respect şi stîrnea groază. Dar aici, „acasă", era un necunoscut, neiubit, la un pas de a fi ucis. Cioroii ăştia, care meritau să ajungă cu ştreangul de gît, erau de o răutate nemaiîntîlnită.

Dormi, nestingherit de nimic şi de nimeni, în afară de un vis în care se făcea că Guitar îl privea cu dispreţ. Cînd se trezi, cumpără două conserve de ananas şi o cutie de biscuiţi de la domnul Solomon. Mîncă pe verandă, cu găinile. Bărbaţii erau plecaţi, iar soarele se pregătea de culcare. Doar copiii rămăseseră pe-acolo, zgîindu-se la el cum mînca. Cînd îşi turnă pe gît ultimele înghiţuri de suc de ananas, unul dintre copii ieşi în faţă şi-l întrebă:

– Ne daţi nouă cutia, domnule?

Întinse cutia spre ei; copiii o înhăţară şi fugiră cu ea ca să se joace, ei ştiau cum.

Milkman porni spre King Walker. Chiar dacă ar fi putut născoci un motiv ca să scape de vînătoare, tot n-ar

fi făcut-o, deşi în viaţa lui nu umblase cu o armă de foc. Renunţase să se mai eschiveze, să se strecoare, să evite dificultăţile. Gata, isprăvise cu asta. Înainte, îndrăznise să rişte doar cînd era cu Guitar. Acum se încumeta să rişte de unul singur. Nu numai că o lăsase pe Hagar să-l ameninţe cu cuţitul; dar o lăsase şi pe vrăjitoarea din vis să-l prindă şi să-l sărute. Pentru un om care scăpase cu viaţă din toate astea, orice altceva era o glumă.

King Walker. Numele nu era deloc pe măsura personajului care îl purta. Omul era un bărbat scund, chel, cu obrazul stîng umflat de gogoloiul de tutun din gură. Cu ani în urmă fusese vedetă într-unul din campionatele de baseball pentru negri; de altfel, povestea carierei lui putea fi citită peste tot în benzinărie, pe toate afişele bătute în cuie sau lipite pe pereţi. Oamenii nu minţiseră cînd spuseseră că nu există niciun mecanic auto mai aproape de vreo zece kilometri. Se vedea limpede că benzinăria lui King Walker dăduse faliment de multă vreme. Pompele erau uscate; nu se găsea nici măcar vreun bidon cu ulei în toată hardughia, folosită acum ca un fel de club pentru bărbaţi. Walker locuia în spatele benzinăriei. În afară de King Walker, care nu mergea, erau acolo Omar şi încă un bărbat care fusese şi el pe verandă şi care se prezentă ca Luther Solomon – nicio legătură de rudenie cu Solomon, băcanul. Mai aşteptau să vină cîţiva care apărură la scurt timp după Milkman, într-un Chevrolet rablagit. Omar îi prezentă: Calvin Breakstone şi Small Boy.

Calvin părea cel mai comunicativ dintre toţi, aşa că după prezentări îi zise lui King Walker „să-i aducă băiatului ăstuia de la oraş ceva să-şi pună în picioare". King scotoci peste tot, scuipînd tutun, pînă cînd găsi nişte bocanci plini de noroi uscat. Îl costumară pe Milkman complet, rîzînd de lenjeria lui de corp, pipăindu-i vesta – Small Boy încercă să-şi bage braţele vînjoase prin

mînecile sacoului lui Milkman – şi întrebîndu-se ce păţise oare la tălpi. Pielea de pe degete i se descuama şi acum de la cele două zile cît stătuse cu pantofii şi şosetele ude în picioare. King Walker îl puse să se stropească pe degete cu un dezinfectant înainte de a-şi pune şosetele groase pe care i le dădu. După ce îl îmbrăcară pe Milkman într-un costum de camuflaj din al Doilea Război Mondial şi o căciulă tricotată pe cap, deschiseră o bere Falstaff şi începură să vorbească despre puşti. Fază la care veselia combinată cu maliţioziatea încetă, iar King Walker îi dădu lui Milkman un Winchester 22.

– Ai umblat vreodată cu una de-asta?

– Mai demult, da, zise Milkman.

Cei cinci bărbaţi se înghesuiră în Chevy şi demarară, dispărînd în lumina care se împuţina. Din cîte îşi putea da seama Milkman, după vreo cincisprezece minute maşina începu să urce. În hurducăturile automobilului care înainta pe nişte drumuri înguste, conversaţia se însufleţi din nou – vorbeau despre alte excursii, despre vînat, ţinte nimerite, ţinte ratate. Curînd, singura lumină mai venea doar de la lună; în plus, se răcorise mult, aşa că Milkman se simţea bine cu căciula de lînă pe cap. Maşina se legăna pe drumul cu hîrtoape şi curbe adînci. Lui Milkman i se păru că zăreşte în oglinda retrovizoare farurile altei maşini şi se întrebă dacă nu cumva aveau să se întîlnească şi cu alţii.

– Cred că e timpul, Calvin. Ratonul o fi mîncat şi s-o fi dus acasă.

Calvin trase pe dreapta şi opri maşina.

– Dă-le drumul, spuse el.

Small Boy luă cheile de la Calvin şi se duse în spate ca să deschidă portbagajul. Trei dulăi săriră afară, amuşinînd şi dînd din coadă. Dar nu scoteau niciun sunet.

– Ai adus-o pe Becky? întrebă Luther. Ohoho! Să vezi ce de vînat o să prindem în seara asta!

Agitaţia cîinilor, nerăbdarea cu care aşteptau semnalul care să le dea voie s-o ia la goană printre copaci îi creară lui Milkman o stare de panică. Şi el ce ar trebui să facă acum? La un metru de faruri, în orice direcţie, totul era beznă adîncă.

Omar şi Small Boy scoaseră echipamentul din portbagaj: patru felinare, o lanternă, funie, cartuşe şi o sticlă de tărie. După ce aprinseră toate cele patru felinare, îl întrebară pe Milkman ce preferă: un felinar sau lanterna. Milkman şovăi, iar Calvin zise:

– O să meargă cu mine. Daţi-i lanterna.

Şi Milkman o vîrî în buzunarul de la spate.

– Scoate mărunţişul ăla din buzunar, spuse Calvin. Face prea mult zgomot.

Milkman făcu după cum i se spusese şi luă puşca lui King, o bucată de funie şi o duşcă zdravănă din sticla care circula de la unul la altul.

Cîinii se foiau pe lîngă ei, tăcuţi, gîfîind, aproape leşinaţi de întărîtare. Dar tot nu scoteau niciun sunet. Calvin şi Omar îşi încărcară puştile cu cartuşe de 22 într-o magazie şi cu alice mari în cealaltă. Small Boy bătu din palme o dată, iar cei trei copoi se năpustiră lătrînd în noapte. Bărbaţii nu plecară de-acolo imediat după ei, aşa cum se aşteptase Milkman. Nu, rămaseră pe loc nemişcaţi, cu urechile ciulite. Small Boy rîdea încetişor, dînd din cap.

– Becky a prins urma. Hai să mergem. Calvin, tu şi Macon o luaţi în dreapta. Noi ne ducem încolo, şi ocolim prin vîlcea. Să nu împuşcaţi urşi acum.

– Ba, dacă văd unul, o să trag în el, zise Calvin, luînd-o din loc împreună cu Milkman.

În timp ce se îndepărtau de Chevy, maşina pe care

Milkman o zărise mai devreme trecu în viteză pe lîngă ei. Nu mai veneau şi alţii la vînătoare. Calvin păşea în faţă; felinarul lumina drumul, legănîndu-i-se în mînă. Milkman aprinse şi el lanterna.

– Mai bine nu consuma bateriile, spuse Calvin. N-ai nevoie de lanternă acum.

Înaintau anevoios într-o direcţie, poate chiar înspre cîinii care lătrau în depărtare. Greu de apreciat, gîndi Milkman.

– Sînt urşi pe-aici? întrebă Milkman pe un ton care se voia curios, deşi el era mai degrabă neliniştit.

– Nu, nu sîntem decît noi, iar noi avem puşti, rîse Calvin, dar în clipa următoare dispăru înghiţit de întuneric.

Doar legănatul felinarului îi puncta traseul. Milkman urmări felinarul pînă cînd realiză că, dacă se uita fix la el, nu mai vedea nimic altceva. Dacă voia să-şi obişnuiască ochii cu întunericul, mai bine să încerce să desluşească ce-i în jur. Un geamăt prelung se propagă printre copaci, undeva din stînga. Parcă ar fi fost o voce de femeie suspinînd, amestecată cu schelălăiturile cîinilor şi strigătele bărbaţilor. Peste cîteva minute, în depărtare, lătratul cîinilor şi zbieretele celor trei bărbaţi încetară. Nu se mai auzea acum decît foşnetul vîntului şi paşii lui şi ai lui Calvin. Îi trebui lui Milkman o vreme pînă se se înveţe să calce ridicînd piciorul mai sus ca să nu se împiedice de bolovani şi de rădăcini; ca să înveţe să deosebească un copac de o umbră; ca să ţină capul în jos, între umeri, ferindu-şi faţa de crengile care ricoşau în spate, balansîndu-se în urma lui Calvin. Urcau deja pe un teren în pantă. Din cînd în cînd, Calvin se oprea, îndrepta lumina felinarului spre un copac şi îl cerceta cu atenţie de jos pînă spre coroană, ridicînd braţul cît putea de sus. Alteori, înclina felinarul în jos, ghemuindu-se pe vine şi mijind

ochii spre sol. De fiecare dată mormăia ceva. Indiferent ce constata cu prilejul acestor investigaţii, prefera să ţină doar pentru el. Milkman nu întreba nimic. Tot ce-şi dorea era să fie la înălţime, pregătit să tragă dacă apărea vînatul şi să se apere dacă ar fi atacat de vreo dihanie. După nici o oră de la sosirea în Shalimar, un tînăr încercase să-l omoare în public. Cît despre oamenii aceştia mai în vîrstă, Milkman nici nu voia să-şi închipuie ce ar fi în stare să-i facă, mai ales aşa, la adăpostul întunericului nopţii.

Auzi din nou suspinele femeii şi îl întrebă pe Calvin:

– Ce naiba mai e şi chestia asta?

– Ecoul, spuse el. Vîlceaua lui Ryna e drept în faţă. Scoate zgomotul acesta cînd vîntul bate dintr-o anumită direcţie.

– Parcă ar plînge o femeie, spuse Milkman.

– E Ryna. Lumea zice că o femeie pe care o cheamă Ryna plînge în vîlceaua aia. De-aici şi denumirea locului.

Calvin se opri, dar atît de subit încît Milkman, absorbit de povestea cu Ryna, se ciocni de el.

– Sssst! şopti Calvin, cu ochii închişi şi cu urechile ciulite în bătaia vîntului.

Milkman nu auzea decît schelălăiturile cîinilor, dar mai intense şi mai dese decît înainte, i se păru lui. Calvin fluieră. Un fluierat stins se auzi ca răspuns din altă direcţie.

– Fir-ar mama lui de ticălos! explodă Calvin nervos. Un linx! Haide, omule!

Şi, efectiv, o zbughi din loc; Milkman făcu la fel. Se mişcau acum de două ori mai repede decît înainte. În viaţa lui nu gonise Milkman, în ritm susţinut, pe o asemenea distanţă. Kilometri, cred, gîndi el; probabil că am făcut deja cîţiva kilometri, socoti el. Şi cîteva ceasuri, da; or fi trecut vreo două ore de cînd a fluierat. Conti-

nuau, însă, să meargă; Calvin nu se oprea, decît ca să mai scoată cîte un strigăt şi să aştepte să audă răspunsul.

Lumina se schimbase, iar Milkman începea să se simtă foarte obosit. Distanţa dintre el şi felinarul lui Calvin se făcea tot mai mare. Era cu douăzeci de ani mai tînăr decît Calvin, dar constata că nu era în stare să ţină pasul cu el. Începuse şi să se cam împiedice – lovindu-se cu picioarele de bolovani şi de rădăcinile de la suprafaţă, iar acum, cînd Calvin nu mai era chiar în faţa lui, trebuia să dea singur la o parte crengile ca să-şi facă loc să treacă. Tot aplecatul ăsta pe sub ramurile copacilor şi atenţia sporită de a se feri de toate piedicile şi obstacolele erau la fel de obositoare ca şi mersul propriu-zis. Răsufla tot mai gîfîit şi simţea nevoia să stea jos, să se oprească undeva. Avea senzaţia că se învîrteau mai mult în cerc, fiindcă era a treia oară, i se părea lui, cînd vedea în zare stînca aceea cu două cocoaşe. Oare aşa trebuia să fie? Să meargă în cerc? se întrebă el. Parcă auzise el că vînatul, uneori, se tot roteşte pe aceeaşi rază atunci cînd se simte încolţit. Oare era valabil şi pentru linx? Nici măcar nu avea habar cum arată un linx.

Pînă la urmă îl doborî oboseala şi făcu greşeala să se aşeze un pic, în loc să meargă mai încet, aşa că, atunci cînd se ridică din nou, simţi că îl dor picioarele foarte rău, dar mai ales piciorul care era mai scurt. Plecă mai departe, tîrînd piciorul şi şchiopătînd rău. După puţin timp ajunse să nu poată merge mai mult de cinci minute fără să nu se oprească, rezemat de trunchiul unui copac. Calvin era ca un punct luminos, oscilînd printre copaci. Într-un tîrziu, Milkman simţi că nu mai rezistă; trebuia să se odihnească. La următorul copac se lăsă jos, pe pămînt, şi îşi sprijini ceafa de scoarţa groasă. Treaba lor, n-au decît să rîdă; n-avea de gînd să se mai urnească de-acolo pînă cînd nu simţea că inima i-a coborît în piept, la locul ei,

şi că nu-i mai stă ca o piatră, în gît. Desfăcu picioarele, scoase lanterna din buzunarul de la spate şi puse jos Winchesterul, lîngă piciorul drept. În repaus acum, simţea zvîcnind sîngele în tîmple; vîntul tăios, seva frunzelor şi a copacilor de care se atinsese mergînd prin desişul pădurii făcuseră să-l usture rău tăietura de pe faţă.

Cînd ajunse să respire aproape normal, începu să se întrebe ce căuta el acolo, în mijlocul pădurii, în ţinutul muntos Blue Ridge?! Venise aici fiindcă voia să obţină informaţii despre trecerea lui Pilate prin regiune, să găsească rudele cu care poate se văzuse ea atunci, în fine, să afle tot ce se putea, pentru a da de urmele aurului sau, dacă nu, pentru a se convinge măcar că aurul acela nu mai există de fapt. Cum de se lăsase antrenat în această partidă de vînătoare, dar mai ales cum de ajunsese să se apere cu un gît de sticlă spartă cînd un tip sărise la el cu cuţitul?! Din ignoranţă, gîndi el, şi vanitate. Nu fusese atent cînd trebuia, nu observase semnele care musteau pretutindeni în jurul lui. Poate, într-adevăr, avea de-a face cu o şleahtă de negri răi, dar el ar fi trebuit să se prindă, să simtă, or motivul principal pentru care nu intuise nimic era amabilitatea cu care fusese tratat pînă atunci oriunde fusese. Sau doar i se păruse lui? Poate că venerarea aceea de erou (de două ori anulată) care îl învăluise în Danville îl şi orbise cumva. Poate că ochii oamenilor din Roanoke, Petersburg, Newport News nu sclipiseră de bunătate şi admiraţie la adresa lui. Poate că erau doar curioşi sau amuzaţi. Nicăieri nu zăbovise îndeajuns încît să se poată dumiri în această privinţă. Un prînz aici, benzină dincolo – singurul contact real fusese cînd cumpărase maşina, or vînzătorul care îşi dorea un cumpărător nu putea fi decît prietenos cu el, cînd îl găsise. Acelaşi lucru era valabil şi pentru episodul în care trebuise să apeleze la reparaţiile acelea complicate. Ce fel de sălbatici erau aceşti oameni?

Suspicioşi. Impulsivi. Dornici să-i găsească străinului numai cusururi şi să-l dispreţuiască. Susceptibili. Făţarnici, invidioşi, înşelători şi răi. De ce atîta dispreţ cînd el nu le făcuse nimic? Nimic ca să se aleagă cu ostilitatea aceea explozivă cînd a zis că s-ar putea să trebuiască să-şi cumpere o maşină. De ce n-au reacţionat şi ei ca tipul din Roanoke, cînd a cumpărat maşina de la el? Fiindcă în Roanoke nu avea maşină. Aici avea una şi mai voia alta; or poate chiar de-asta se enervaseră toţi. În plus, nici nu lăsase de înţeles că o va vinde pe cea veche. Insinuase cumva că o va abandona pe-aia „stricată" şi că, pur şi simplu, îşi va lua alta? Ei, şi, ce era cu asta? De ce să le pese lor ce făcea el cu banii? Nu, nu merita aşa ceva...

Ce demodat suna. *A merita*. Demodat, răsuflat şi depăşit. A merita. I se părea că tot timpul zicea sau gîndea că el nu merită atîta ghinion, bunăoară, sau nu merită ca alţii să se poarte aşa urît cu el. Îi spusese lui Guitar că nu „merită" să trebuiască să fie dependent de familie, nu merită ura lor, nu merită... Că nu „merită" nici măcar să audă toate mizeriile şi acuzaţiile reciproce pe care părinţii lui i le aruncau în faţă. Nu „merita" nici răzbunarea lui Hagar. Dar de ce nu i-ar vorbi părinţii lui de problemele lor personale? Păi dacă nu lui, atunci cui să-i fi spus? Şi, dacă un străin putea încerca să-l omoare, atunci cum Hagar, care îl cunoştea şi pe care o azvîrlise ca pe un cocoloş de gumă de mestecat rămasă fără aromă, să nu aibă şi ea dreptul de a încerca să-l omoare?!

Aparent, Milkman gîndea că el merită doar să fie iubit – de la distanţă, totuşi – şi să primească tot ce-şi doreşte. În schimb el să fie... cum? Drăguţ? Generos? Poate că tot ce spunea el, în fond, era: Nu sînt eu răspunzător de durerea voastră; împărtăşiţi-vă bucuriile cu mine, dar nu şi nefericirea.

Ce gînduri neliniştitoare! Dar nu reuşea să scape de ele. Sub lună, pe pămînt, singur, nici măcar cu hămăitul cîinilor care să-i aducă aminte că mai sînt şi alţi oameni pe-aproape, eul lui – coconul numit „personalitate" – cedă. De-abia dacă îşi mai putea deslușI mîna; picioarele nu şi le mai vedea deloc. Era doar respiraţie acum, tot mai lentă deja, şi gînduri. Restul din el dispăruse. Aşa că toate gîndurile acelea veneau, neobstrucţionate de alţi oameni, de lucruri, chiar de propria lui imagine. Nu exista aici nimic care să-i fie de ajutor – nu bani, nu maşină, nu reputaţia lui taică-său, nu costum elegant sau pantofi. În fond, toate astea îl incomodau. În afară de ceasul spart şi de portofelul cu vreo două sute de dolari, pierduse tot ceea ce avusese la plecarea în această călătorie: valiza cu whisky în ea, cămăşile şi locul gol pregătit pentru sacii cu aur; pălăria, cravata, cămaşa, costumul cu vestă, şosetele şi pantofii. Ceasul şi cei două sute de dolari nu-i mai serveau la nimic aici, în mijlocul naturii, unde omul nu avea decît ceea ce avusese la naştere sau ceea ce învăţase să folosească. Şi rezistenţă. Ochi, urechi, nas, gust, simţul tactil – şi vreun alt simţ pe care ştia că nu-l are: capacitatea de a desprinde, dintre toate lucrurile pe care le puteai simţi, pe acela de care depindea însăşi viaţa. Ce văzuse Calvin pe scoarţa copacului? Dar pe sol? Ce tot mormăise? Ce auzise, încît să fi înţeles imediat că se întîmplase ceva neprevăzut la vreo trei kilometri – poate mai mult – depărtare, şi că acel ceva era un altfel de vînat, un linx? Parcă îi auzea şi acum – cum se strigaseră cu cîteva ore în urmă. Cum îşi transmiseseră semnale unii altora. Ce spuneau de fapt? „Aşteaptă?" „Aici?" Încetul cu încetul, toate aceste lucruri începeau să se potrivească. Cîinii, oamenii – niciunul nu striga doar aşa, la întîmplare, ca să-şi semnaleze poziţia. Cîinii şi oamenii vorbeau unii cu alţii. Cu glasuri distincte, spu-

neau lucruri distincte, complicate. Strigătul lung „daaaa" era urmat de un fel de urlet specific scos de unul dintre cîini. Acel *hou-hou* gutural, ca un sunet de contrabas, însemna un ordin înţeles şi executat de cîini. Şi cîinii le vorbeau oamenilor; lătrături scurte – la intervale egale sau la intervale lungi, cîte unul la fiecare trei sau patru minute, şi tot aşa pe parcursul unui interval de douăzeci de minute. Un fel de radar care le indica oamenilor unde sînt, ce văd şi cum vor să procedeze în continuare. Iar oamenii erau de acord sau le spuneau să schimbe direcţia sau să vină înapoi. Toate acele ţipete ascuţite, toate acele cascade de lătrături rapide, strigătele prelungi şi susţinute, sunetele ca de tubă, bubuiturile ca de tobă, acel *hou-hou* gros şi parcă vîscos, fluierăturile şuierate, ţiuiturile şi suspinele adînci de contrabas... Toate astea formau un limbaj. O completare a plescăitului din limbă cu care, acasă, bărbaţii îşi chemau cîinii. Nu, nu era un limbaj; era ceva dinaintea limbajului. Dinainte de apariţia scrisului. Limbajul de pe vremea cînd oamenii şi animalele vorbeau între ei, cînd un om putea sta de vorbă cu o maimuţă; cînd un tigru şi un om puteau împărţi acelaşi copac, înţelegîndu-se perfect; cînd oamenii fugeau *cu* lupii, nu de ei sau după ei. Şi el auzea acest soi de limbaj în Munţii Blue Ridge, sub un copac. Şi dacă oamenii aceştia puteau vorbi cu animalele, iar animalele puteau vorbi cu ei, ce ştiau ele despre fiinţele umane? Sau despre pămînt? Nu neapărat după urme se uita Calvin prin pădure – nu, Calvin murmura cu copacii, murmura cu pămîntul, le atingea cum atinge un orb o pagină scrisă în Braille, deslușind înţelesuri prin intermediul degetelor.

Milkman se freca încet cu ceafa de scoarţa copacului. Ce ghinion pe Guitar să rateze tot ceea ce însemna frumuseţea Sudului – pădurile, vînătorii, omorurile. Dar ceva îl mutilase, îl stigmatizase, ca şi gîlma aceea pe

reverendul Cooper, ca dinţii lipsă din gura lui Saul, ca pe propriul lui tată. Îl cuprinse brusc un val de afecţiune pentru ei toţi şi acolo, sub copac, nu departe de locul unde un om vîna un linx, i se păru că îl înţelege acum pe Guitar. Efectiv îl înţelege.

Jos, de o parte şi de cealaltă a coapselor, simţea suprafaţa plăcută a rădăcinilor copacului care îl ţineau ocrotitor, aidoma braţelor aspre ale unui bunic. Simţindu-se deopotrivă încordat şi relaxat, îşi cufundă degetele în iarbă. Încercă să asculte cu vîrful degetelor, să audă şoapta pămîntului care poate avea ceva să-i spună – da, pămîntul îi spuse repede că în spatele lui stătea cineva în picioare şi că nu mai avea decît o fracţiune de secundă, cît să ducă mîna la ceafă şi să înhaţe sîrma care îl strîngea deja de gît. Sîrma îl tăie la degete ca o lamă ascuţită, aşa că se văzu nevoit să-i dea drumul. În momentul acela, sîrma îi intră în pielea de pe gît şi îi tăie răsuflarea. I se păru că se aude pe sine gîlgîind sugrumat şi că vede o explozie de luminiţe multicolore dansîndu-i în faţa ochilor. Cînd veni şi muzica, înţelese că inhalase pentru ultima oară dulcele aer al lumii. Exact cum i se povestise că se întîmplă îndeobşte, toată viaţa i se perindă fulgerător prin faţa ochilor, dar consta doar dintr-o singură imagine: Hagar aplecată asupra lui într-o iubire perfectă, în cel mai intim gest sexual imaginabil. În mijlocul acestei imagini, auzi vocea celui care ţinea sîrma, „A venit Ziua pentru tine", şi îl cuprinse o tristeţe nespusă că moare şi lasă lumea aceasta la cheremul degetelor prietenului lui, încît se relaxă şi în răstimpul clipei în care cedă melancoliei pe care o simţea, muşchii de la ceafă se detensionară şi ei şi urmă o fracţiune de secundă în care sîrma slăbi strînsoarea doar cît să-l lase să gîfîie o dată, să mai inhaleze aer o dată. Dar aerul era al vieţii acum, nu al morţii. Hagar, luminiţele, muzica dispărură,

iar Milkman înşfăcă Winchesterul de lîngă el, îl încărcă şi apăsă pe trăgaci, trăgînd în copacii din faţa lui. Detunătura îl surprinse pe Guitar, care slăbi iarăşi strînsoarea sîrmei. Guitar trase mai tare de sîrmă, însă Milkman ştia că prietenul lui avea nevoie de amîndouă mîinile ca s-o menţină. Suci arma, îndreptînd ţeava cît mai spre spate şi, căznindu-se, izbuti să apese iar pe trăgaci, nimerind doar în crengi şi glod. Se întreba dacă îi mai rămînea vreun glonţ în armă cînd auzi foarte aproape de el lătrăturile minunate ale celor trei cîini care ştiau că el încolţise un linx în copac. Sîrma căzu şi Guitar o luă la goană printre copaci. Milkman se ridică în picioare şi înşfăcă lanterna, îndreptînd-o spre tropăitul picioarelor care fugeau. Nu văzu nimic, decît crengi care reveneau la locul lor. Frecîndu-se la ceafă, se mişcă în direcţia din care se auzea lătratul cîinilor. Guitar nu avea armă de foc, fiindcă altminteri ar fi folosit-o, aşa că Milkman se simţea în siguranţă îndreptîndu-se spre cîini cu arma în mînă, chiar dacă nu mai avea niciun glonţ. Nu greşi direcţia; simţul lui de orientare era exact, aşa că dădu peste Calvin, Small Boy, Luther şi Omar, ghemuiţi pe jos, la vreun metru distanţă de cîini şi de ochii lucitori ai linxului din copac.

Cîinii se căzneau din răsputeri să se cocoaţe în copac, iar oamenii se întrebau dacă nu era mai bine să împuşte pisica sălbatică, să-i tragă un glonţ în picior ca s-o determine să sară jos şi să se încaiere cu cîinii. Sau cum era totuşi mai bine? Deciseră să încerce să omoare linxul acolo unde era. Omar se ridică în picioare şi se duse cu felinarul lui mai în stînga. Pisica sălbatică se trase mai lateral, după lumină. Atunci Small Boy ochi şi o împuşcă exact sub laba stîngă din faţă, iar linxul căzu printre crengi în colţii lui Becky şi ai camarazilor ei canini.

Dar pisica aceea avea şapte vieţi; se luptă ferm pînă

cînd Calvin îndepărtă puţin cîinii şi o împuşcă iar, şi pe urmă încă o dată, pînă nu se mai mişcă deloc.

Ridicară felinarele deasupra hoitului şi toţi mormăiră de plăcere văzînd cît era de mare, de feroce şi de ţeapănă. Se aşezară toţi patru în genunchi, scoaseră funii şi cuţite, tăiară o crengă de grosimea unei încheieturi de mînă şi spînzurară linxul aşa, ca să-l poată căra tot drumul înapoi.

Erau aşa de mulţumiţi de isprava lor, încît abia într-un tîrziu îşi amintiră totuşi să-l întrebe pe Milkman ce-l apucase să împuşte aşa, mai devreme. În ce trăgea de fapt? Milkman le spuse că: „Mi-a scăpat puşca pe jos. M-am împiedicat şi s-a descărcat singură. Pe urmă, cînd am ridicat-o, s-a descărcat iarăşi singură."

Pufniră toţi în rîs.

– Te-ai împiedicat? Dar de ce n-aveai piedica pusă? Te-ai speriat de ceva?

– Îngrozitor, m-am speriat groaznic, spuse Milkman. M-am speriat îngrozitor.

Chiuiră şi se hliziră tot drumul înapoi pînă la maşină, tachinîndu-l pe Milkman şi incitîndu-l să le mai povestească o dată, şi-ncă o dată, cît de îngrozitor se speriase el. Iar el le povesti. Rîzînd cu ei, rîzînd tare, în hohote, mult. Se prăpădea de rîs şi se bucura la fiecare pas pe care îl făcea pe pămînt. De parcă tot pămîntul ar fi fost al lui, ca şi cum picioarele lui ar fi fost tulpini, trunchiuri de copaci, o parte din trupul lui care se prelungea jos-jos-jos, în stîncă, în sol, simţindu-se bine acolo – pe pămînt şi pe locul unde călca. Şi nici nu mai şchiopăta.

Pînă dimineaţă stătură de poveşti la benzinăria lui King Walker, repetînd de nenumărate ori întîmplările prin care trecuseră. Milkman era ţinta glumelor lor, dar erau

glume fără răutate, cu totul altfel decît zeflemeaua dinaintea plecării la vînătoare.

– Bine că am scăpat cu viaţă. Nu mîţa aia era problema; ci cioroiul ăsta de-aici. Trăgea cu puşca în noi ca apucatul; şi noi, săracii, vai de capul nostru ce ne mai chinuiam cu fiara aia de pisică în pom, gata să ne halească, şi cu cîinii asmuţiţi şi ei. Trăgea prin toată pădurea. Mă mir că nu s-a împuşcat singur în cap. Măi, voi ăştia de la oraş chiar nu ştiţi ce să faceţi cu mîinile?

– Bine că ştiţi voi, ciori de la ţară ce sînteţi, le răspunse Milkman.

Omar şi Small Boy îl bătură amical pe umeri. Calvin răcni la Luther:

– Du-te şi ad-o pe Vernell. Zi-i să facă micul dejun. După ce o să jupuim pisica asta, o să avem poftă de mîncare, nu glumă, aşa că mai bine să fie totul pregătit cînd ne întoarcem!

Milkman se duse cu ei în dosul benzinăriei, unde, pe o mică porţiune de beton acoperită cu nişte tablă de acoperiş, zăcea linxul mort. Lui Milkman i se umflase gîtul, aşa că nu prea putea apleca bărbia fără să nu-l doară.

Omar tăie funia cu care erau legate picioarele linxului. Pe urmă, cu ajutorul lui Calvin, îl răsturnară pe spate. Picioarele căzură în lături, desfăcute. Ce glezne fine avea!

„Toţi vor viaţa omului negru."

În timp ce Calvin ţinea desfăcute picioarele din faţă ale animalului mort, Omar străpunse prin blana cîrlionţată în punctul unde, dedesubt, era sternul. Pe urmă îl despică în jos, pe burtă, pînă la organele genitale. Mînerul cuţitului era îndreptat în sus, ca incizia să fie mai curată şi mai precisă.

„Nu viaţa lui neînsufleţită; vreau să spun: viaţa lui vie."

Cînd ajunse la organele genitale, le reteză, lăsînd scrotul intact.

„Asta este condiția noastră."

Omar tăia în jurul picioarele și al gîtului. Pe urmă, trase blana cu totul, de pe animal.

„La ce e bună viața omului dacă nici măcar pentru ce să moară n-are voie să aleagă?"

Pielea transparentă de dedesubt se sfîșie ca borangicul sub degetele lui.

„Toți vor viața unui om negru!"

Acum, Small Boy îngenunche pe jos și spintecă iute carnea de la scrot pînă la falcă.

„Drept este încă ceva la care a trebuit să renunț."

Luther veni înapoi și, în timp ce ceilalți se odihneau, decupă anusul cu mișcări abile, de parcă ar fi scos cotorul de la un măr.

„Sper că niciodată nu va trebui să-mi pun o asemenea întrebare."

Luther băgă mîna în burta animalului și scoase mărunțaiele. Scormoni sub cutia toracică pînă găsi diafragma și, cu multă atenție, o desprinse binișor, tăind de jur împrejur.

„Totul e legat de dragoste. Ce altceva, dacă nu de dragoste? Și nu pot să iubesc ceea ce critic?"

Pe urmă, înșfăcă traheea și esofagul, le împinse ușor spre spate și le tăie dintr-o singură mișcare.

„Totul e legat de dragoste. Cum altfel?"

Se întoarseră spre Milkman. „Vrei inima?" îl întrebară ei. Repede, pînă să nu apuce să se răzgîndească, Milkman băgă amîndouă mîinile în cutia toracică.

– Nu lua plămînii acum. Ia inima.

„Cum altfel?"

Găsi inima și o trase afară. Și inima ieși din piept la fel de ușor ca un gălbenuș din cochilia oului.

„Cum altfel? Cum altfel? Cum altfel?"

Acum Luther băgă iar mîna în burtă și smulse toate

măruntaiele deodată. Cînd alunecară afară prin gaura rectului, se auzi un zgomot ca de dop desfundat brusc. Luther puse măruntaiele într-o pungă de hîrtie, în timp ce ceilalţi se apucară de curăţenie, spălînd cu furtunul, presărînd sare, împachetînd, făcînd ordine, după care întoarseră linxul cu burta în jos ca să se scurgă tot sîngele pe blana de sub el.

– Şi ce-o să faceţi cu el?

– Îl mîncăm!

Un păun îşi luă zborul şi aterizâ pe capota unui Buick albastru. Milkman se uita la capul linxului. Avea limba în bot, inofensivă ca umplutura unui sandvici. Doar în ochi mai stăruia ameninţarea nopţii.

Deşi era înfometat, nu reuşi să mănînce prea mult din micul dejun pregătit de Vernell, ci mai mult plimbă prin farfurie omleta şi merele prăjite, bînd în schimb cantităţi mari de cafea şi sporovăind mult. Şi, cumva, tot trebuia să ajungă pînă la urmă şi la scopul vizitei lui la Shalimar.

– Ştiţi, bunicul meu se trăgea de prin partea locului. Şi bunica mea la fel.

– Zău? De-aici? Cum îi chema?

– Nu ştiu cum o chema pe mama ca fată, prenumele ei era Sing. Aţi cunoscut vreodată pe cineva cu numele ăsta?

Scuturară din cap.

– Sing? Nu. N-am auzit de nimeni pe care să-l cheme aşa.

– Am o mătuşă care a trăit şi ea pe-aici. Pilate, aşa o cheamă. Pilate Dead. Aţi auzit vreodată de ea?

– Ha! Parcă ar fi un titlu de ziar: Pilot Dead. Pilot mort. Zbura mătuşa asta a ta?

– Nu. *P-i-l-a-t-e,* Pilate.

– *P-i-l-a-t-e.* Se scrie *Pie-late*, spuse Small Boy.

– Nuuu, cioară. Nu *Pie-late*. Pilate ca în Biblie, prostule.

– Degeaba, ăsta nu citeşte Biblia.

– Nu citeşte nimic.

– Nu ştie să citească.

Şi îl tot tachinară pe Small Boy pînă îi întrerupse Vernell:

– Ia, gura, toţi! Sing ai zis? îl întrebă ea pe Milkman.

– Da. Sing.

– Parcă aşa o chema pe o fată cu care se juca bunica mea. Ţin minte numele fiindcă mi s-a părut tare frumos. Bunica vorbea tot timpul de ea. Se pare că ai ei nu-i dădeau voie să se joace cu copiii de culoare de dincoace, aşa că ea şi bunica mea se întîlneau pe furiş şi mergeau împreună la pescuit şi la cules de mure, spuse ea, studiindu-l cu atenţie pe Milkman. Fata asta, Sing, avea pielea deschisă la culoare şi părul foarte negru.

– Exact! Ea e! exclamă Milkman. Era metisă sau indiancă, aşa ceva.

Vernell aprobă, mişcînd din cap.

– Da, indiancă. Una dintre fetele lui Heddy. Heddy era o femeie de treabă, dar nu accepta ca fetiţa ei să se joace cu negrii. Era o Byrd.

– O ce?

– O Byrd. Făcea parte din familia Byrd, de dincolo de munţi. De lîngă Solomon's Leap.

– Oh, da? zise unul dintre bărbaţi. Era din neamul lui Susan Byrd?

– Exact. Una dintre ei. Nu s-au dat niciodată în vînt după persoanele de culoare. Şi nici Susan, desigur.

– Şi mai locuiesc tot acolo? întrebă Milkman.

– Susan, da. Imediat în spatele munţilor. Singura casă de-acolo cu faţadă din cărămidă. Trăieşte de una singură

acum. Toţi ceilalţi s-au mutat, s-au pierdut în lume, uitînd de unde au plecat.

– Se poate merge cu piciorul pînă acolo? se interesă el.

– Da, oamenii aşa fac de obicei, spuse Omar. Dar după noaptea trecută, ţie nu ţi-aş recomanda aşa ceva, rîse el.

– Se poate merge şi cu maşina?

– Doar o porţiune din drum. Dar drumul e îngust şi prost sus pe munte, zise Vernell. Cu calul, poate, dar nu cu maşina.

– Ajung eu pînă acolo. Şi dacă fac o săptămînă pe drum, dar tot o să ajung, zise Milkman.

– Dacă nu-ţi iei puşcă, spuse Calvin, răcindu-şi cafeaua în farfurioară, ajungi teafăr şi nevătămat.

Şi rîseră toţi din nou.

Milkman se gîndi la asta. Guitar era şi el prin împrejurimi şi, din moment ce ştia, se părea, tot ce făcea Milkman sau ceea ce se pregătea să facă, va ştii precis şi că intenţiona să plece în munţi. Se pipăi pe gîtul încă umflat. Nu voia să plece singur nicăieri, fără o puşcă la el.

– Ar trebui să te odihneşti bine înainte de a-ţi lua iar picioarele la spinare, zise Omar, uitîndu-se la el. O cucoană drăguţă stă ceva mai încolo, pe drum. Ar fi mîndră să te ia la ea, făcu el, cu o privire plină de subînţeles. Frumoasă femeie, să ştii. Chiar frumoasă.

Vernell mîrîi şi Milkman zîmbi. Să sperăm că are şi puşcă, se gîndi el.

Nu avea, dar avea în schimb apă curentă în casă şi un zîmbet dulce, cum îi era şi numele, Sweet. Aşa îi surîse şi lui Milkman cînd el se interesă dacă putea face o baie. Cada era cea mai nouă dotare din căsuţa ei în formă de vagon, aşa că Milkman se cufundă fericit în apa fierbinte. Sweet îi aduse săpun şi o perie aspră, aşezîndu-se în genunchi ca să-l îmbăieze. Femeia făcu adevărate minuni,

alinîndu-i durerea din tot corpul – picioare, faţa brăzdată de tăietură, spinare, ceafă, coapse şi palme, încît Milkman nu-şi putea imagina că deliciile din pat, cînd aveau să facă dragoste, ar putea fi mai intense decît plăcerea pe care o simţea acum. Dacă baia şi femeia asta, gîndea el, sînt singurele bucurii cu care mă voi fi ales din toată excursia pînă aici, atunci pot să stau liniştit pînă mor, fiindcă înseamnă că am cunoscut tot ce e mai bun în viaţă şi mi-am făcut datoria faţă de Dumnezeu şi ţară. Aş fi în stare să merg pe cărbuni încinşi şi cu o canistră de benzină în mînă pentru o plăcere ca asta. Aşa gîndea Milkman. Dar cînd ajunseră să facă dragoste, realiză că aprecierile lui fuseseră eronate. Plăcerea era acum supremă.

După aceea se oferi s-o îmbăieze. Ea îi spuse că nu era posibil, deoarece cazanul era mic şi nu mai rămăsese suficientă apă caldă pentru încă o baie.

– Bine, atunci hai să facem o baie rece, spuse el.

O săpuni bine şi o frecă pînă ce pielea ei căpătă luciul onixului. Ea îl unse cu alifie pe faţă. El îi spălă părul. Ea îi pudră picioarele cu talc. El îi făcu masaj pe spinare. Ea îi obloji umflătura de la gît. El pregăti patul. Ea îi dădu de mîncare. El spălă vasele. Ea îi spălă hainele şi le întinse la uscat. El frecă şi curăţă cada. Ea îi călcă pantalonii şi cămaşa. El îi dădu cincizeci de dolari. Ea îl sărută pe buze. El o mîngîie pe faţă. Ea îl rugă să mai vină. El îi promise că se va întoarce seara.

12

La ora patru ciocăni la uşa singurei case de dincolo de munţi care avea faţadă de cărămidă. Curat şi împrospătat în uniforma de camuflaj spălată şi călcată de Sweet,

Milkman mersese pe jos voinicește, simțindu-se pregătit pentru orice. Dar se gîndea că Guitar nu va sări la el ziua în amiaza mare pe o cărăruie întortocheată (numită de ei „drum") care străbătea ținutul deluros, presărat răzleț de case și oameni. Asta dacă într-adevăr intenționa să-l atace (cu altceva decît cu pușca). Milkman era sigur că îl putea doborî, dar ar fi fost mai bine să se întoarcă înapoi înainte de a se înnsera. Nu știa ce era în mintea lui Guitar, dar știa totuși că planurile lui erau legate de aur. Dacă află că sînt aici, dar, mai ales, unde am fost și ce am făcut în fiecare loc, nu se poate să nu-și dea seama că urmăresc să pun mîna pe aur, exact cum i-am spus, de fapt, la plecare. De ce să vrea să mă omoare înainte de a fi găsit aurul sau măcar de a fi aflat ce s-a întîmplat cu el? Totul i se părea o enigmă, dar ceea ce era cît de cît clar îl făcea să tremure de frică pînă în măduva oaselor.

Casa familiei Byrd era amplasată pe o pajiște frumoasă, despărțită printr-un gard alb de cîmpul cu iarbă de o parte și de cealaltă a proprietății. Un leagăn de copil atîrna de un cedru; patru trepte mici, vopsite în albastru, duceau la verandă, iar pe fereastră, prin perdelele vaporoase, venea miros de turtă dulce caldă.

O femeie care părea cam de vîrsta mamei lui îi deschise ușa.

– Domnișoara Byrd? se interesă Milkman.

– Da?

– Ce mai faceți? Numele meu este, ăăă, Macon, și sînt în trecere pe-aici pentru cîteva zile. Am venit din Michigan și cred că o parte dintre rudele mele au locuit aici acum multă vreme. Sper că veți putea să mă ajutați.

– Cum să te ajut?

Tonul fusese cam înțepat, iar Milkman avu senzația clară că acestei doamne nu-i prea plăcea culoarea pielii lui.

– Să-i găsesc. Adică să aflu mai multe despre ei. Toată familia mea e împrăştiată acum care încotro, iar nişte oameni din oraş ziceau că dumneavoastră s-ar putea să cunoaşteţi pe unele dintre rudele mele.

– Cine e acolo, Susan? se auzi din spate vocea altei femei.

– Cineva care mă caută pe *mine*, Grace.

– Păi, de ce nu-l pofteşti înăuntru? Nu-l ţine aşa pe scări.

Domnişoara Byrd oftă.

– Poftește, te rog, în casă, domnule Macon.

Milkman intră după ea într-un salonaş plăcut, unde soarele pătrundea din abundenţă.

– Scuză-mă, zise ea. N-am vrut să fiu grosolană. Ia loc, te rog, adăugă ea, arătînd spre un fotoliu tapiţat cu catifea gri.

O femeie într-un deux-pièces imprimat intră în cameră cu un şervet de masă în mînă şi mestecînd ceva.

– Cine ziceai? o întrebă ea pe domnişoara Byrd, privindu-l curioasă pe Milkman.

Domnişoara Byrd întinse o mînă, zicînd:

– Un prieten de-al meu – domnişoara Long. Grace Long – domnul...

– Îmi pare bine, spuse Grace, dînd mîna cu el.

– Şi mie la fel.

– Domnul Macon, parcă?

– Da.

– Susan, poate că domnul Macon ar vrea să-l serveşti cu ceva, spuse domnişoara Long zîmbind şi aşezîndu-se pe canapeaua din faţa fotoliului.

– Domnul Macon abia a intrat pe uşă, Grace. N-am apucat să-l întreb, zise domnişoara Byrd, întorcîndu-se spre Milkman. Doreşti o cafea sau un ceai poate?

– Sigur, mulţumesc.

– Ce anume?

– Cafea, e perfect.

– Ai prăjituri cu unt, Susan. Serveşte-l cu nişte prăjituri din-alea cu unt.

Domnişoara Byrd se încruntă plictisită spre prietena ei.

– Vin într-un minut, îi zise ea lui Milkman şi ieşi din cameră.

– Da, bun. Am auzit eu bine cînd aţi zis că sînteţi în trecere pe-aici? Rar se întîmplă să avem musafiri, spuse Grace, încrucişîndu-şi gleznele.

La fel ca Susan Byrd, purta pantofi negri cu şireturi şi ciorapi lungi de bumbac. Instalîndu-se mai comod, îşi trase rochia ceva mai sus.

– Da, în trecere.

– Eşti în armată?

– Poftim? Oh, nu. Am fost la vînătoare aseară. Asta o am de la nişte prieteni.

Şi netezi cu palma dunga de la pantalonii uniformei de camuflaj, călcată aşa de frumos de Sweet.

– La vînătoare? Oh, Doamne, să nu-mi spui că eşti ca oamenii ăia care se duc tot timpul să vîneze. Mi-e scîrbă de ei cum dau tîrcoale mereu pe lîngă casele altora. Zi şi noapte împuşcă pretutindeni. Le spun mereu elevilor mei – ştii, eu sînt profesoară, predau la şcoala normală. Ai văzut deja unde e?

– Nu, încă nu.

– Mda, păi nici nu-i cine ştie ce de văzut. O şcoală ca oricare alta. Dar eşti bine-venit dacă vrei s-o vizitezi. Ne-ar face plăcere să te avem ca musafir. De unde ziceai că eşti?

– Din Michigan.

– Eram sigură. Susan! strigă ea, întorcîndu-se în loc. E din Nord, după care, din nou spre Milkman: Unde stai aici?

– Nicăieri deocamdată. Am cunoscut doar cîteva persoane în oraş şi...

Susan Byrd intră cu o tavă cu cafea şi un platou cu nişte fursecuri mari şi deschise la culoare.

– E din Michigan, spuse Grace.

– Am auzit. Cum bei cafeaua?

– Neagră.

– Neagră? Fără lapte sau zahăr, fără nimic? întrebă Grace. Mi-ar plăcea şi mie să o pot bea aşa. Poate dacă mi-ar scădea iarăşi tensiunea la doisprezece. Dar n-o să mai apuc eu aşa ceva acum, spuse ea, cu o mînă apăsată pe şold şi zîmbind spre Milkman.

– De ce voiai să vorbeşti cu mine? se interesă Susan Byrd, accentuînd uşor pe cuvîntul *mine*.

– Încerc să găsesc persoane care să o fi cunoscut pe bunica mea. O chema Sing.

Grace se plesni cu palmele peste gură şi scoase un chiţăit subţire.

– Rude! Sînteţi rude! Extraordinar! exclamă Grace cu luminiţe în ochi.

Milkman puse cana jos.

– Ai nimerit exact unde trebuia, spuse Susan, dar mă îndoiesc că te-aş putea ajuta cumva.

– Ce tot îndrugi, Susan? N-o chema pe mama ta „Sing"?

– Nu, Grace, n-o chema aşa, iar dacă m-ai lăsa să termin o frază, s-ar putea să afli şi lucruri pe care nici tu nu le ştii.

– Dar parcă spuneai...

– Pe mama mea o chema Mary. *M-a-r-y,* Mary.

– Mda, *scuză-mă*, te rog.

Susan se întoarse spre Milkman.

– Tatăl meu, Crowell Byrd, a avut o soră pe nume Sing.

– Ea e, precis. Bunica mea! Sing. Nu s-a măritat cu un bărbat pe nume...

– Ştiam şi eu că a existat cineva cu numele Sing în familia ta!

– Eu nu ştiu să se fi măritat cu cineva, îi întrerupse Susan pe amîndoi.

– Oh, extraordinar! Să vină un străin în casa ta şi să afli că sînteţi... ce? Veri? Nu-mi place să spun banalităţi, dar mică-i lumea. Nu-i aşa? Trebuie neapărat să vezi clasa mea, domnule Macon.

Ca şi Susan Byrd, Milkman preferă s-o ignore pe Grace Long.

– Unde locuia? o întrebă el pe Susan.

– Ultima oară cînd a văzut-o tata era într-o căruţă care mergea spre Massachusetts, la o şcoală particulară de-acolo. O şcoală de quakeri.

– Ai tăi erau quakeri? Nu mi-ai spus niciodată chestia asta. Vezi, domnule Macon, cît de secretoşi pot fi unii oameni? Ce dacă sînt prieteni cu tine? Pun pariu că şi faţă de dumneata ascunde ceva.

– Şi nu s-a măritat niciodată? continuă Milkman, care n-avea timp de intervenţiile lui Grace.

– Din cîte se ştia pe-aici, nu. După ce a plecat la şcoala aceea de quakeri, lumea i-a pierdut urma. Cred că au încercat să mai dea de ea, în special fiindcă bunica mea – o chema Heddy – suferea mult că o pierduse. Eu, una, am rămas întotdeauna cu aceeaşi convingere pe care o avea şi tata: că Sing n-a mai vrut să fie găsită după ce a plecat la şcoala aceea.

– Ştii al naibii de bine că aşa a fost, spuse Grace. Probabil că a vrut şi ea să uite de unde a plecat, de-aia, insistă ea, aplecîndu-se spre Milkman. Mulţi au procedat la fel. Foarte mulţi. Nu se mai întîmplă aşa de frecvent în ziua de azi, dar pe timpuri –, dacă se putea, mulţi îşi

renegau trecutul şi rasa, mai adăugă ea, uitîndu-se la Susan. Ca verii tăi, Susan. Se rup de neam. Lilah, John. De John, ştiu precis şi ştie şi el că ştiu.

– Toată lumea ştie asta, Grace.

– Domnul Macon nu ştie. L-am văzut pe John pe stradă, la Mayville...

– Nu-i nevoie ca domnul Macon să ştie. Nici măcar nu-l interesează.

– De unde ştii tu că nu-l interesează?

– Fiindcă a zis că femeia pe care o caută el era bunica lui, or dacă era bunica lui înseamnă că era prea neagră la piele ca să... Susan Byrd ezită. În fine, ca să intre în rîndul celorlalţi. Nu?! adăugă ea, roşind uşor.

Milkman ignoră întrebarea.

– Şi ziceaţi că locuia în Massachussetts, nu?

– Da, la Boston.

– Înţeleg, spuse el, realizînd că ajunsese într-un punct mort, aşa că decise să urmeze altă pistă. Aţi auzit vreodată sau aţi cunoscut pe-aici o femeie pe nume Pilate?

– Pilate. Nu. Niciodată. Tu, Grace?

Grace dădu din cap.

– Nu. Or, eu am locuit aici aproape toată viaţa.

– Şi eu am locuit *toată* viaţa aici, spuse Susan. Amîndoi părinţii mei s-au născut aici, şi eu la fel. Niciodată n-am fost plecată mai departe de Phillips County. Am rude în South Carolina, dar n-am fost niciodată la ele în vizită.

– Asta fiindcă s-au schimbat şi ei, şi-au renegat originile. Exact ca John. Nici dacă ai vrea n-ai mai putea să-i vizitezi acum, spuse Grace, aplecîndu-se spre platoul cu fursecuri şi alegîndu-şi unul.

– Dar oamenii ăia nu reprezintă singurele rubedenii care mi-au mai rămas, protestă Susan indignată.

– Sper şi eu. E tare trist, domnule Macon, cînd ştii că

nu mai ai pe nimeni. Eu păstrez relaţii bune cu familia mea. Nu sînt măritată, ştii, nu deocamdată, oricum, dar familia mea este *foarte* unită, preciză ea, privindu-l cu subînţeles.

Milkman răsuci mîna ca să se uite la ceas.

– Oh, ce ceas frumos, făcu Grace, arătînd spre mîna lui. Mi-l arăţi şi mie?

Milkman se ridică în picioare şi îi dădu ceasul, după care nu se mai aşezā la loc.

– Uite, Susan, nu are niciun număr pe cadran. Doar puncte. Păi, zi şi mie, cum să-ţi dai seama ce oră e dacă nu vezi decît punctele astea?

Susan se ridică şi ea.

– Ai mai fost vreodată aici, domnule Macon?

– Nu. E prima oară.

– Sper să nu fie şi ultima. Cît mai rămîi?

– Oh, cred că o să plec înapoi diseară sau mîine cel tîrziu.

Milkman privi pe fereastră afară. Soarele apunea.

– Aşa repede? întrebă Grace. Ce-ar fi să-i dai ceva să ia cu el la drum, Susan? N-ai vrea să iei nişte fursecuri la pachet, domnule Macon?

– Nu, mulţumesc.

– Ba da, ia-le; să vezi ce bine or să-ţi prindă mai tîrziu, spuse femeia, care devenea deja pisăloagă.

El zîmbi totuşi şi zise:

– Bine, dacă insistaţi.

– Îţi pregătesc un pacheţel. OK, Susan?

Şi Grace ieşi repede din cameră.

Susan izbuti să schiţeze un zîmbet.

– Păcat că nu mai poţi rămîne. Te invitam să stai la noi, zise ea pe un ton plat.

– Da, şi mie îmi pare rău, dar asta e, poate o să mai vin altă dată.

– Ar fi frumos. Regret că nu ți-am putut fi de niciun ajutor.

– Ba da, mi-ați fost de ajutor.

– Da?

– Oh, sigur. Trebuie să știi ce e greșit înainte de a putea afla ce e corect.

De data asta, Susan zîmbi sincer.

– E important pentru dumneata, așa-i, să-ți găsești rudele?

Milkman reflectă la remarca ei.

– Nu, nu neapărat. Eram doar în trecere și... și mi-a venit așa, o idee. Nu e important însă.

Grace se întoarse cu un pachețel învelit în cîteva șervețele albe de hîrtie.

– Poftim, zise ea. O să vezi ce mult or să-ți placă mai tîrziu.

– Mulțumesc. Mulțumesc amîndurora.

– Mă bucur că te-am cunoscut.

– Și eu la fel.

Plecă de-acolo obosit și debusolat. Mai stau doar o noapte aici și pe urmă o șterg, gîndi el. Probabil că au reparat și mașina deja. N-am ce să mai aflu aici nici despre aur, nici despre nimic. Pilate a locuit în Virginia, dar nu în partea asta a statului. Nimeni nu a auzit de ea. Iar tînăra Sing, care locuia pe vremuri aici, a plecat la Boston, nu la Danville, Pennsylvania, și s-a dat drept albă. Bunica lui era prea „colorată" ca să poată fi considerată albă. Femeia chiar roșise. De parcă ar fi descoperit ceva rușinos despre el. Era deopotrivă furios și amuzat, întrebîndu-se ce părere aveau Omar, Sweet și Vernell despre domnișoara Susan Byrd.

Era curios în privința acestor oameni. Nu se simțea apropiat de ei, dar intuia că exista o legătură între el și

ei, ca şi cum împărtăşeau toţi o fibră, o pulsaţie sau o informaţie. Acasă nu avusese niciodată o asemenea senzaţie, nu i se păruse niciodată că aparţine unui loc sau unei persoane. Se considerase întotdeauna un străin în familia lui, foarte puţin legat de prieteni şi, cu excepţia lui Guitar, nu-l interesa părerea nimănui despre el. Odată, demult de tot, îi păsase ce gîndeau Pilate şi Hagar despre el, dar reuşind s-o cucerească pe Hagar şi dispreţuind-o pe Pilate suficient cît s-o răpească pe fată, toate astea erau de domeniul trecutului. Dar acum, aici, în Shalimar, şi mai devreme în Danville, simţea ceva care îi amintea de felul cum se simţea pe vremuri acasă la Pilate. Cînd şezuse acum în salonaşul lui Susan Byrd, cînd stătuse lungit lîngă Sweet, cînd mîncase cu oamenii aceia la masa lui Vernell, nu trebuise să se prefacă, nu trebuise să inventeze nimic. Fusese el, natural.

Şi mai era ceva. Nu era adevărat ce-i spusese lui Susan Byrd: că nu era important pentru el să-şi găsească rudele. Încă de cînd ajunsese la Danville, interesul său pentru rudele lui crescuse, nu numai pentru cele pe care le cunoştea, în mijlocul cărora crescuse. Macon Dead, cunoscut de asemenea ca Jake nu-mai-ştiu-cum. Sing. Cine erau oamenii aceştia, cum erau ei? Bărbatul acela care stătuse cinci nopţi pe un gard, cu puşca în mînă, aşteptînd. Care şi-a botezat fetiţa Pilate, care a făcut o fermă prosperă din nişte terenuri virgine. Bărbatul care mînca alune într-o căruţă, mergînd spre nord. Avea oare fraţi sau surori pe care îi lăsase acasă cînd plecase la drum? Cine era mama lui? Dar tatăl lui? Şi soţia. Era cumva Sing din Boston? Dacă da, ce căuta ea într-o căruţă? De ce să fi plecat cu căruţa ca să predea la o şcoală particulară din nord? Nu cu diligenţa sau cu trenul, cu o căruţă – plină de foşti sclavi. Poate că nici n-a mai ajuns pînă la Boston. Poate că s-a răzgîndit şi a renunţat

să se mai ducă la şcoala aceea, preferînd să fugă în lume cu băiatul care o servise cu alune în căruţă. Şi, indiferent cine-o fi fost ea, de ce a vrut ca soţul ei să păstreze numele oribil? Ca să şteargă trecutul? Care trecut? Sclavia? Dar ea n-a fost niciodată sclavă. Trecutul *lui* de sclav? Şi de ce tatăl lui şi Pilate nu îşi cunoscuseră rudele niciodată? Nu aveau nicio familie care să fi fost anunţată cînd a murit tatăl lor? Macon nici n-a încercat măcar să ajungă în Virginia. Pilate, în schimb, s-a dus drept acolo.

Milkman desfăcu pachetul pe care i-l pregătise Grace şi luă un fursec. O bucăţică de hîrtie zbură dinăuntru şi căzu jos. O ridică şi citi: „Grace Long 40 Route 2 trei case mai încolo de Şcoala Normală". Milkman zîmbi. De-aia i-a luat lui Grace atîta timp ca să împacheteze cîteva fursecuri. Muşcă dintr-unul şi porni zglobiu înainte, mototolind şerveţelele de hîrtie şi „invitaţia" de la Grace. Întrebările despre familia lui continuau să i se rostogolească prin cap ca nişte bile de biliard. Dacă bunicul lui, Jake ăla, se născuse în acelaşi loc cu nevasta lui, adică în Shalimar, de ce i-a spus yankeului că se născuse la Macon, furnizîndu-i astfel materia primă necesară pentru a-i poci numele? Şi, dacă el şi nevasta lui s-au născut în acelaşi loc, de ce Pilate şi tatăl lui şi Circe, toţi ziceau că „se cunoscuseră" în căruţa aia? Şi de ce i-a spus fantoma lui Pilate să cînte? Milkman chicoti. Ba nu asta i-a spus; poate că fantoma repeta doar numele soţiei lui, Sing, şi Pilate nu-l ştia fiindcă nu îi spusese nimeni cum o chema pe mama ei. După moartea soţiei, Macon Dead nu a mai permis nimănui să pomenească numele ei. Nostim! Omul ăla n-a vrut să mai pronunţe niciodată numele soţiei moarte, dar după ce a murit şi el n-a mai spus decît asta – numele ei.

Iisuse! Poftim cu ce se ocupa el acum, în plin secol douăzeci! Îl interesa ce făcuse o *fantomă* cu multă vreme

în urmă. Şi de ce nu? gîndi el. Un lucru era cert: Pilate nu avea buric. Dacă lucrul ăsta era adevărat, orice putea fi la fel de adevărat, şi atunci de ce nu o fantomă?

Era lîngă drumul care ducea în oraş; afară se însera. Ridică încheietura mîinii, ca să se uite la ceas, dar îşi aduse aminte că Grace nu i-l mai înapoiase. „La naiba!" bombăni el. „Mereu pierd cîte ceva." Rămase nemişcat, încercînd să se hotărască dacă să se întoarcă acum după ceas sau mai tîrziu. Dacă se ducea acum, va fi nevoit să se întoarcă pe beznă. Adică total lipsit de apărare în faţa unui eventual atac al lui Guitar. Dar şi dacă ar fi trebuit să mai bată drumul încă o dată pînă aici – unde nu se putea ajunge cu maşina – a doua zi, cînd voia să plece, nu era o soluţie prea fericită! Dar era posibil ca Guitar să...

– Nu-l pot lăsa să mă determine ce să fac, unde să mă duc sau cînd. Dacă îi îngădui acum, aşa voi face toată viaţă, iar el mă va şterge de pe faţa pămîntului.

Milkman nu ştia ce să facă, dar conchise într-un tîrziu că nu merită să se frămînte atît pentru un ceas. Oricum nu era bun decît să-i dea ora, ceea ce nici nu-l interesa. Scuturîndu-şi firimiturile de fursec din mustaţă, o luă spre şoseaua principală şi acolo, conturat în albastru de cobalt, stătea Guitar. Rezemat oarecum de un copac. Milkman se opri, uimit de propriul lui calm – de absenţa completă a fricii. Guitar îşi curăţa unghiile cu un băţ de chibrit inofensiv. Arma o ţinea ascunsă, probabil, în geacă sau în pantaloni.

Se priviră cam un minut. Ba nu, mai puţin. Doar atît cît să-şi adapteze fiecare bătăile inimii la bătăile inimii celuilalt. Guitar vorbi primul:

– Bună.

Milkman trecu peste formula de salut.

– De ce, Guitar? Spune-mi şi mie de ce.

– Ai luat aurul.

– Care aurul? Nu era niciun aur.

– Ai luat aurul.

– Peştera era goală, omule. M-am întins pe burtă şi m-am uitat în groapa aia. Am băgat mîinile...

– Ai luat aurul.

– Eşti nebun, Guitar.

– Furios. Nebun, niciodată.

– Nu era niciun aur! izbucni Milkman, făcînd eforturi să nu ţipe.

– Ba te-am văzut, nemernicule.

– M-ai văzut cînd?

– Cînd ai luat aurul.

– Unde?

– La Danville.

– M-ai văzut tu pe mine cu aurul la Danville?

– Da, te-am văzut eu pe tine cu aurul la Danville.

– Glumeşti! Şi ce făceam cu el?

– Îl expediai.

– Îl expediam?

– Da. De ce tot jocul ăsta, omule? Eşti la fel de lacom ca şi taică-tău sau ce?

Guitar îşi opri privirea asupra ultimului fursec din mîna lui Milkman. Se încruntă şi suflă greu pe gură.

– Guitar, n-am expediat niciun aur nicăieri. Nu am găsit niciun aur, aşa că n-aveam ce să expediez. N-aveai cum să vezi aşa ceva.

– Ba te-am văzut, băiete. Eram în staţie.

– Care mama mă-sii de staţie?

– Staţia pentru mărfuri din Danville.

În clipa aceea Milkman îşi aminti că se dusese să-l caute pe reverendul Cooper. Şi că, ajungînd în gară, îl ajutase pe un om să ridice o ladă uriaşă pe platforma unui cîntar. Începu să rîdă.

– Oh, Doamne, Guitar. Ăla nu era aur. L-am ajutat

doar pe tipul ăla să ridice o ladă. M-a rugat el să-l ajut. L-am ajutat şi pe urmă am şters-o.

Guitar se uită din nou la fursec, pe urmă în ochii lui Milkman. Faţa lui era ca de piatră. Milkman ştia că explicaţia şchiopăta. Era adevărul, dar suna ca o minciună. Şi chiar o minciună proastă. Mai ştia că niciodată pînă atunci nu se întîmplase ca Guitar să-l vadă pe el, Milkman, dînd o mînă de ajutor cuiva, darmite unui străin; mai ştia şi că discutaseră despre acest aspect, începînd cu situaţia din visul lui Milkman, cînd nu îi sărise în ajutor maică-sii... Guitar îl acuzase atunci de egoism şi indiferenţă; îi spusese că e neserios şi că nu se poartă omeneşte cu semenii lui. Şi acum stătea acolo povestindu-i cum, de bunăvoie şi nesilit de nimeni, îl ajutase pe un alb bătrîn să ridice ditamai lada. Dar era adevărat. Era adevărat. Iar el îi va demonstra acest lucru.

– Guitar, de ce sînt eu aici? Dacă aş fi expediat nişte aur înapoi acasă, ce mai caut pe-aici, îmbrăcat aşa? Mă vezi tu umblînd pe coclauri prin ţară, ca dementul, dacă aş avea o ladă cu aur pusă bine undeva? Zi, mă vezi tu capabil de aşa ceva? De ce dracu' să fi făcut cum zici tu, ca apoi să mai bat şi atîta drum pînă aici?

– Poate că ai expediat aurul aici, măgarule!

– Ce naiba îndrugi acolo?

– Am văzut cu ochii mei! Pricepi? Am venit cu maşina pînă acolo, te-am urmărit, fiindcă aveam o bănuială ciudată că o să vrei să mă tragi pe sfoară. Nu eram sigur, dar aşa intuiam. Dacă mă înşelasem, nu conta, puteam oricum să-ţi fiu de ajutor ca să iei aurul. Dar nu mă înşelasem. Am ajuns în Danville în după-amiaza aceea. Am trecut cu maşina prin dreptul depozitului de mărfuri şi te-am văzut acolo, în costumul tău bej. Am parcat şi te-am urmărit pînă în gară. Cînd am ajuns acolo, te-am văzut cînd făceai expedierea. Cînd îi dădeai „marfa"

omului. Am aşteptat pînă ai plecat, m-am dus înapoi acolo şi l-am întrebat pe ticălosul ăla de alb dacă „amicul meu" – şi intenţionat vorbea acum tărăgănat – „a trimis o ladă în Michigan". Tipul a zis că nu. Nu avea de trimis cu trenul decît o singură ladă. Doar una singură. Şi cînd l-am întrebat unde trebuia să ajungă lada aia, nu şi-a amintit decît că în Virginia, zise Guitar, zîmbind. Autobuzul în care te-ai suit tu nu mergea în Michigan, ci în Virginia, bă. Şi iată-te chiar aici.

Milkman se simţea ca bătut. Nu-i rămînea decît să lase lucrurile să curgă de la sine.

– Era numele meu pe ladă?

– Nu m-am uitat.

– Mă vezi pe mine capabil să trimit o ladă cu aur în Virginia – *aur*, omule?

– Tot ce se poate. Dovadă că ai făcut-o.

– De-asta ai încercat să mă omori?

– Da.

– Fiindcă te-am păcălit?

– Fiindcă ne-ai păcălit pe *amîndoi!* Ţi-ai bătut joc de munca noastră!

– Greşeşti. Greşeşti îngrozitor.

Milkman se uită în jos, spre fursecul cu care rămăsese în mînă. Se simţea ca un prost. Vru să azvîrle fursecul, dar pe urmă se răzgîndi.

– Vasăzică a sosit Ziua pentru mine?

– Ziua pentru tine a sosit, dar după calendarul *meu*. Şi poţi să fii sigur că tot o să-ţi vin de hac pînă la urmă. Te-o chema pe tine Macon, dar „mort" nu eşti încă.

– Zi şi mie un lucru. Cînd m-ai văzut la gară, cu lada, de ce ai dat înapoi şi te-ai ascuns? De ce n-ai venit direct la mine? Am fi putut lămuri totul atunci.

– Ţi-am mai zis. Aveam o senzaţie stranie, stranie de tot.

– Apropo de faptul că voiam să te rad de la aur?

– Să *ne* razi. Da.

– Şi eşti convins şi acum?

– Da.

– Acolo, în pădure, erai furios.

– Da.

– Şi-acum intenţionezi să aştepţi pînă vine aurul.

– Da.

– Ca să-l ridic eu.

– N-o să fii în stare să-l ridici.

– Fă-mi şi mie o favoare. Cînd ajunge lada aici. Verifică întîi dacă e aur în ea.

– Întîi?

– Sau după. Oricum, pînă să ajungi să te trambalezi cu ea pînă acasă.

– Nu-ţi face tu griji pentru asta.

– Încă un lucru. De ce mesajul? De ce m-ai avertizat cu mesajul ăla la magazin?

– Eşti prietenul meu. Măcar atît să pot face şi eu pentru un prieten.

– Bravo, aşa-mi placi. Ţin să-ţi mulţumesc.

– Cu plăcere, băieţică.

Milkman se strecură în patul lui Sweet şi dormi toată noaptea în braţele ei. Un somn dulce, cu vise frumoase, în care se făcea că zboară, plutind sus, deasupra pămîntului. Dar nu cu braţele întinse ca nişte aripi de avion, nici îndreptate în faţă ca Superman, ţîşnind orizontal, ci plutind, călătorind prin văzduh în poziţia relaxată a unui om care stă lungit pe canapea şi citeşte un ziar. O parte din acest lung zbor era deasupra mării întunecate, dar lui nu-i era frică, fiindcă ştia că nu va cădea. Era singur în cer, dar cineva îl aplauda, îl privea şi îl aplauda. Nu putea vedea cine era.

Cînd se trezi a doua zi dimineaţă şi se duse să vadă în ce stadiu ajunseseră reparaţiile la maşină, nu reuşi să alunge amintirea visului. De fapt, nici nu voia. În magazinul lui Solomon îi găsi pe Omar şi Solomon care aranjau marfa; simţea şi acum senzaţia aceea de imponderabilitate şi putere pe care i-o dăduse posibilitatea de a zbura.

– Ţi-am făcut rost de o curea la maşină, spuse Omar. Nu e nouă, dar ar trebui să se potrivească.

– Hei, fantastic. Mulţam, Omar.

– Vrei să pleci imediat?

– Da, trebuie să mă duc înapoi.

– Te-ai văzut cu tipa aia, Byrd?

– Da, m-am văzut cu ea.

– Ţi-a fost de vreun folos? se interesă Omar, ştergîndu-se cu palmele de pantaloni.

– Nu. Nu prea.

– Mda. Kink Walker a zis că o să vină acum, dimineaţa, ca să monteze cureaua. N-ar strica să faci o verificare serioasă la maşina aia înainte de a te încumeta să pleci la drum cu ea.

– Aşa am de gînd.

– Sweet ţi-a dat să mănînci la micul dejun? întrebă Solomon.

– Ea a vrut, dar n-am stat. Eram curios să aflu ce mai e cu maşina.

– Ce-ai zice atunci de o cafea? E un ibric plin, în spate.

– Nu, mulţumesc. Cred că mai bine mă plimb puţin, pînă vine el.

Era şase şi jumătate dimineaţa, dar oraşul vuia de activitate ca în plină zi. Oamenii se-apucă de treburi devreme de tot în Sud, ca să profite cît mai mult de răcoarea de-afară. Aşa că lumea mîncase deja, femeile

spălaseră deja rufe şi le întindeau pe tufişuri, iar peste cîteva zile, cînd se deschidea şcoala în oraşul învecinat, copiii vor fi pornit deja de-acasă ca să nu întîrzie la ore. Acum ţopăiau de colo-colo, mai ajutau la treburile din gospodărie, chinuiau mîţele, aruncau firimituri de pîine ca să zburătăcească puii, iar cîţiva se jucau în cerc, cum le plăcea lor. Milkman îi auzi cîntînd şi se îndreptă agale spre ei. Din nou, glasurile lor cristaline îi amintiră de tot ceea ce îi lipsise în copilărie. Băiatul din mijlocul cercului (se pare că trebuie să fie mereu un băiat) se învîrtea cu ochii închişi şi cu braţele întinse, încercînd să nimerească un alt copil. Se rotea, şi se rotea, pînă cînd cîntecul se termina cu un strigăt; atunci, băiatul se opri, arătînd cu degetul spre un copil pe care Milkman nu-l putea vedea din locul în care se afla. În clipa aceea, toţi se lăsară pe vine şi, spre surprinderea lui Milkman, începură alt cîntec, un cîntec pe care el îl auzise toată viaţa, de nenumărate ori. Melodia aceea ca un blues pe care o cînta Pilate tot timpul: „O, Sugarman nu mă părăsi aici", doar că prichindeii cîntau „Solomon nu mă părăsi aici".

Milkman zîmbea. Îşi amintise de Pilate. De la sute de kilometri distanţă, i se făcuse dor de ea, de casa ei, de oamenii de care vrusese cu disperare să se rupă pentru totdeauna. Surîsul liniştit, strîmb, parcă vinovat al mamei lui. Iremediabila ei neîndemînare la bucătărie. Cei mai frumoşi ani din viaţa ei, de la douăzeci de ani pînă la patruzeci, fuseseră ani de celibat şi, în afară de consumarea actului sexual care fusese la originea vieţii lui, restul vieţii ei fusese la fel. Milkman nu dăduse prea mare importanţă acestui lucru cînd ea îi povestise totul, dar acum i se părea că această privaţiune de viaţă sexuală o afectase, o făcuse să sufere aşa cum îl va afecta şi îl va face să sufere şi pe el. Presupunînd că cineva l-ar sili să trăiască aşa spunîndu-i „Ai voie să te plimbi şi să trăieşti

printre femei, ba poţi chiar să le doreşti, dar îţi este interzis să faci dragoste în următorii douăzeci de ani", cum s-ar simţi el? Ce-ar face? Ar continua ca pînă acum? Sau presupunînd că ar fi însurat şi că nevasta l-ar refuza vreme de cincisprezece ani. Mama lui reuşise să treacă printr-o situaţie similară, alăptîndu-şi multă vreme băiatul şi ducîndu-se din cînd în cînd la cimitir. Dar cum ar fi fost ea oare dacă soţul ar fi iubit-o?

Şi tatăl lui. Bătrîn acum, toată viaţa acumulase proprietăţi şi se folosise de oameni ca să acumuleze proprietăţi. Ca fiu al primului Macon Dead, adusese un omagiu vieţii şi morţii tatălui său iubind ceea ce iubise şi el: averea, proprietăţile, traiul îndestulat. Iubea toate astea excesiv, fiindcă îşi iubise tatăl excesiv. Să adune avere, să construiască, să acumuleze – asta era viaţa lui, viitorul lui, prezentul lui şi tot trecutul de care mai voia să ştie. Faptul că schimonosea viaţa, că o siluia de dragul averii era măsura imensei lui suferinţe la moartea lui taică-său.

Privindu-i pe copii, Milkman începea să nu se mai simtă bine în pielea lui. Ura asta faţă de părinţii lui, surorile lui – i se părea o prostie acum. Şi pojghiţa de ruşine de care crezuse că scăpase în apa din cadă, după ce o jefuise pe Pilate, îl învălui iar. Dar acum se îngroşase şi se bătătorise ca o piele bătrînă. Cum fusese în stare să intre ca hoţul în casa aia – unicul cămin din lume unde se simţea bine fără niciunul dintre obiectele făcute de om pentru a se simţi bine? Fără fotoliu moale şi confortabil, fără pernă. Fără lumină, fără apă curentă. Fără şerveţele, fără faţă de masă. Fără farfurii de porţelan sau căni înflorate, fără ochi de aragaz cu flacără albăstruie. Dar într-o atmosferă de tihnă, de energie, de melodii dulci, la care se adăugau acum şi propriile lui amintiri.

Gîndurile i se îndreptară acum spre Hagar şi la felul cum se purtase cu ea la sfîrşit. De ce n-a pus-o niciodată

să se aşeze ca să stea de vorbă cu ea? Cinstit, pe faţă. Şi ce lucru urît i-a spus, de fapt, ultima oară, cînd a încercat să-l omoare? Şi Dumnezeule, ce cearcăne avea la ochi! Nu-i era frică niciodată de ea; nu credea, de fapt, că va reuşi vreodată să-l omoare sau că *voia* efectiv să-l omoare. Armele ei, lipsa totală de viclenie, abilitate sau chiar convingerea cu care îl ataca erau suficiente pentru a-l vindeca de orice spaimă. Oh, desigur, ar fi putut să-l rănească accidental, dar şi el ar fi putut să o împiedice în nenumărate feluri. Numai că nu vrusese. Se folosise de ea – de dragostea ei, de nebunia ei –, dar cel mai mult se folosise de ranchiuna ei, de răzbunarea ei amară. Fiindcă asta făcea din el un erou, o celebritate pe Malul Sîngeros; fiindcă aşa aflau bărbaţii şi femeile că el e un tip dur, care poate scoate din minţi o femeie, o poate distruge, şi nu fiindcă ea îl ura sau pentru că el îi făcuse ceva de neiertat, ci fiindcă se regulase cu ea, iar ea acum simţea că turbează fără mădularul lui magnific. Maţul de porc, cum îi zisese Lena. Şi ultima oară se folosise de ea. Se folosise de sosirea ei iminentă şi de nevolnica ei tentativă de a-l ucide ca un exerciţiu de voinţă îndreptat împotriva ei – un ultimatum adresat universului. „Mori, Hagar, mori." Ori moare scorpia asta, ori mor eu. Iar ea stătea acolo ca o marionetă manevrată de păpuşarul care s-a plictisit de ea şi îşi caută altă jucărie.

O, Solomon nu mă părăsi aici.

Copiii reîncepură jocul. Milkman se frecă la ceafă. Obosise, brusc, deşi nu era decît dimineaţă, devreme. Se desprinse de lîngă trunchiul copacului de care se rezemase şi se lăsă jos, pe vine.

Jay, unicul fiu al lui Solomon,
Bum-bam-bim, bim-bam-bum...

Pe toţi îi cheamă Solomon în oraşul ăsta, reflectă el plictisit. Magazinul Universal „La Solomon", Luther Solomon (nicio legătură de rudenie cu cel dinainte), Solomon's Leap – Pasul lui Solomon, iar acum şi copiii cîntau „*Solomon* nu mă părăsi", în loc de „*Sugarman*". Pînă şi numele localităţii suna asemănător: Solomon – Shalimar, ceea ce domnul Solomon şi toată lumea pronunţau *Shalleemone*.

Pe Milkman începea să-l mănînce pielea capului. Jay, unicul fiu al lui Solomon? Oare *Jake* era singurul fiu al lui Solomon? Jake. Făcu efortul să audă mai bine versurile cîntate de copii. Ăsta era unul dintre oamenii pe care îi căuta el. Un bărbat pe nume Jake care locuia în Shalimar, la fel ca şi nevasta lui, Sing.

Se îndreptă de spate şi aşteptă ca puştii să ia cîntecul de la capăt. „*Bum-bam-bim, bim-bam-bum*", cam aşa parcă se auzea, dar n-avea niciun sens. Alt vers însă – „Femeia neagră pe jos căzu" – era destul de clar. Urma altă înşiruire de cuvinte absurde, după care „Trupul cît colo şi-l zvîrlea". Acum copilul din centrul cercului începu să se rotească în ritmul unor versuri cîntate mult mai rapid: „Solomon şi Reiner Belali Shalut..."

Iar Solomon şi Reiner? Ryna? De ce al doilea nume îi suna aşa de cunoscut? Solomon şi Ryna. Pădure. Vînătoare. Pasul lui Solomon şi Vîlceaua lui Ryna, locuri unde fuseseră sau pe lîngă care trecuseră în noaptea cînd împuşcaseră linxul. Vîlceaua era rîpa de unde auzise el zgomotul acela ca un plîns de femeie cînd Calvin îi zisese că venea din Vîlceaua lui Ryna fiindcă ar fi existat acolo, spunea lumea, „o femeie pe nume Ryna" care plîngea. O puteai auzi dacă vîntul bătea dintr-o anumită direcţie.

Dar care erau celelalte cuvinte: Belali... Shalut... Yaruba? Dacă Solomon şi Ryna erau nişte nume de per-

soane, poate că același lucru era valabil și pentru celelalte. Strofa se încheia cu încă un vers clar. „Douăzeci și unu de copii, ultimul fiind *Jake!*" Și cînd se striga *Jake* (care era de asemenea, se părea, „unicul fiu al lui Solomon"), băiatul care se învîrtea se oprea. Acum Milkman înțelesese că dacă degetul copilului nu arăta spre nimeni, adică nu nimerea nicio țintă, jocul începea de la capăt. Dar dacă arăta drept spre un alt copil, în momentul acela cădeau toți în genunchi și cîntau cîntecul lui Pilate.

Milkman își scoase portofelul și trase din el cotorul de la biletul de avion, dar nu avea nimic de scris fiindcă își lăsase pixul în costumul de haine. Va trebui așadar să asculte cu atenție și să memoreze. Închise ochii și se concentră, în timp ce copiii, neobosiți în plăcerea lor de a repeta la infinit aceleași gesturi ritmice, jucau jocul de la început. Și Milkman memoră tot ce cîntau ei.

Jake, unicul fiu al lui Solomon,
Bum-bam-bim, bim-bam-bum
Se-nvîrtea și se-nvîrtea, soarele îl atingea
Bum-vrum-bim, bim-vrum-bam

Lăsat-a copilul la omul alb acasă
Bum-bam-bim, bim-bam-bum
Heddy la omul roșu acasă l-a dus
Bum-vrum-bim, bim-vrum-bam

Femeia neagră pe jos căzu
Bum-bam-bim, bim-bam-bum
Trupul cît colo și-l zvîrlea
Bum-vrum-bim, bim-vrum-bam

Solomon și Ryna Belali Shalut
Yaruba Medina Muhammet la fel.

Nestor Kalina Saraka şeic
Douăzeci şi unu de copii, ultimul fiind Jake!

Oh, Solomon, ia-mă de-aici
Să nu mă-nec în puful de bumbac,
Oh, Solomon, ia-mă de-aici
Să nu mă-njuge albul de grumaz...

Solomon, departe zboară, Solomon te du în nori
Solomon, ceru-l brăzdează, Solomon acas' s-ajungi.

Era să ţipe cînd auzi *„Heddy la omul roşu acasă l-a dus"*. Heddy era bunica lui Susan Byrd din partea tatălui ei, şi prin urmare mama lui Sing deopotrivă. Referirea la „omul roşu" denota probabil că cei din neamul Byrd erau indieni. Bineînţeles! Sing era indiancă sau parţial indiancă, iar numele ei era Sing Byrd sau, mai probabil, Sing Bird. Ba nu – Singing Bird, adică „pasăre cîntătoare"! Aşa o chema probabil la origine – Singing Bird. Iar fratele ei, Crowell Byrd, era probabil Crow Bird, sau doar Crow, adică Cioară. Îşi amestecaseră numele indiene cu nume care sunau americăneşte. Milkman ştia patru persoane acum pe care putea să le recunoască în cîntec: Solomon, Jake, Ryna şi Heddy, plus o referire voalată la originea indiană a lui Heddy. Totul se combina perfect, sugerînd că Jake şi Sing fuseseră împreună în Shalimar, exact cum spunea şi Circe. Nu se putea înşela. Copiii ăştia cîntau povestea familiei lui!

Tatăl lui Jake era Solomon. Oare chiar se întîmplase ca Jake să se rotească şi să atingă soarele? Lăsase Jake un copil în casa unui om alb? Nu. Dacă versul cu „Solomon, nu mă părăsi aici" era corect, Solomon fusese cel care plecase, care „zburase departe" – ceea ce însemna că murise sau fugise –, nu Jake. Poate că exact copilul

acela, sau însuşi Jake era cel care îl implora să mai rămână. Dar cine era „femeia neagră" care a căzut pe jos? Şi de ce se zvîrcolea aşa? S-ar fi zis că făcuse o criză. Era cumva din cauză că cineva îi luase copilul şi-l dusese întîi în casa omului alb, apoi în casa indianului? Ryna? Să fie Ryna femeia neagră care plîngea şi acum în vîlcea? Era Ryna fiica lui Solomon? Poate că avea un copil nelegitim, iar tatăl ei... Ba nu. După Solomon plînge ea, nu după un copil. „Solomon, nu mă părăsi aici." Probabil că fusese iubitul ei.

Milkman era derutat, dar şi foarte surescitat de toate aceste enigme, aidoma unui copilaş la pomul de Crăciun, cînd vede atîtea pachete cu daruri şi nu ştie pe care să-l desfacă mai întîi. Undeva în teancul acela era şi cadoul pentru el.

Totuşi, lipseau încă multe piese. Susan Byrd, se gîndi el – precis ştia mai mult decît îi spusese lui. În afară de asta, trebuia să-şi recupereze ceasul.

Se grăbi să o ducă înapoi pînă la magazinul lui Solomon, unde îşi zări imaginea în geamul vitrinei. Rîdea cu gura pînă la urechi. Ochii îi străluceau. Niciodată în viaţă nu se simţise aşa de înfocat şi fericit.

13

Abia după mult timp de la plecarea lui, în dimineaţa caldă de septembrie, reuşi şi ea să se relaxeze şi să-şi descleştеze degetele de pe cuţitul care căzu jos. Cînd îl auzi zdrăngănind pe linoleum, coborî braţele, oh, cît de încet, şi şi le încrucişă peste sîni, de parcă ar fi fost două fructe de mango pe care le pipăi la piaţă şi pe urmă le împingi la o parte. Stătu aşa în cămăruţa închiriată, cu

soarele revărsîndu-se înăuntru, pînă cînd veni Guitar acasă. Nu reuşi s-o facă să vorbească sau să se mişte, aşa că o ridică în braţe şi o duse pe scări pînă jos. O aşeză pe ultima treaptă, unde o lăsă puţin, cît să poată face rost de-o maşină cu care să o conducă acasă.

Oricît de cumplită i se părea toată situaţia asta şi oricît de scîrbit ar fi fost de nebunia în dragoste, Guitar nu putea nega imensa tristeţe care îl cuprindea cînd se uita la femeia aceasta destul de drăguţă, şezînd acolo ţeapănă ca un par, ţinîndu-şi sînii cu braţele şi holbîndu-se drept înainte, cu ochii adînc încercănaţi.

Motorul rablei de maşină pe care o împrumutase huruia oribil, dar Guitar vorbi încetişor:

– Te gîndeşti că, fiindcă el nu te iubeşte, tu nu eşti bună de nimic. Te gîndeşti că, fiindcă el nu te mai vrea, înseamnă că are dreptate – că părerea lui despre tine e corectă. Nu trebuie să te simţi ca un gunoi dacă el te-a aruncat aşa. Crezi că el e al tău fiindcă tu vrei să fii a lui. Hagar, nu e bine! „Al tău", „a lui" – uită cuvintele astea. Mai ales cînd e vorba de un bărbat. Dragostea nu trebuie să fie aşa. Ai văzut vreodată cum iubesc norii un munte? Îl încercuiesc de jur împrejur; uneori nici nu se mai vede muntele de atîţia nori. Dar, ştii, dacă te sui sus, sus de tot, poţi vedea vîrful. Piscul muntelui. Norii nu acoperă niciodată piscul muntelui. Şi muntele răzbate prin nori fiindcă norii îl lasă; nu-l învăluiesc complet. Îl lasă să-şi ţină capul sus, în cer, în libertate, fără să-l ascundă sau să-l reţină ceva. Mă auzi, Hagar? o întrebă el, de parcă ar fi avut de-a face cu un ţînc. Nu e posibil să fii proprietarul unei fiinţe umane. Nu e posibil să pierzi ceea ce nici n-ai avut. Să presupunem că a fost al tău, proprietatea ta. Ai putea oare iubi pe cineva, care ar fi un nimeni fără tine? Chiar ai putea dori o asemenea persoană? Un om care se ofileşte cînd tu ieşi pe uşă? Nu

ţi-ar plăcea, aşa-i? Şi nici lui nu-i place. Tu i-ai oferit toată viaţa ta. Toată viaţa ta, fato, i-ai dat-o lui. Or, dacă viaţa ta înseamnă atît de puţin pentru tine încît să renunţi la ea ca să i-o dai lui, atunci cum vrei să însemne mai mult pentru el, cum să valoreze mai mult pentru el? El nu te poate preţui dacă tu nu te preţuieşti pe tine însăţi.

Guitar se opri. Hagar nu se mişcă; nu s-ar fi zis că auzise ceva din cele spuse de el.

Frumoasă femeie, gîndi el. Frumoasă femeia asta, cu pielea ei neagră şi satinată. Femeia asta care voia să ucidă din dragoste, să moară din dragoste. Mîndria, înfumurarea acestor femei-preş îl uluiau. Femeile de felul ăsta crescuseră din nişte copii foarte răsfăţaţi. Copii cu toane, pe care părinţii îi luaseră în serios, copii care cînd se făcuseră mari deveniseră cele mai egoiste, cele mai lacome persoane de pe pămînt, iar din egoismul lor feroce se dezvoltase dragostea lor egoistă care devora totul în jur. Asemenea oameni nu puteau crede sau accepta să nu fie iubiţi; li se părea că însăşi lumea s-ar dezechilibra dacă ei ar fi neiubiţi. De ce se credeau atît de vrednici de iubire? De ce îşi închipuiau că *dragostea lor,* felul lor de a iubi ar fi mai bun sau cel puţin la fel de bun ca dragostea altora, ca felul altora de a iubi? Dar aşa erau ei făcuţi. Şi îşi iubeau iubirea atît de mult, încît ar fi fost în stare să omoare pe oricine stătea în calea acelei iubiri.

O privi din nou. Frumoasă. Negresă frumoasă. Negresa frumoasă cu pielea satinată. Ce făcuse Pilate din ea? Nu o învăţase nimeni ceea ce trebuia să ştie? Se gîndea la cele două surori ale lui, femei în toată firea acum, care se descurcau în viaţă, dar cîtă tevatură fusese pînă să crească mari. Unde-i tati al tău? Mami ştie că umbli haimana pe străzi? Pune ceva pe cap. O să răceşti şi o să te îmbolnăveşti. Nu ţi-e prea cald? Nu ţi-e prea frig? Nu ţi-e teamă că o să te uzi? Nu mai sta cu picioarele

încrucişate. Ridică-ţi şosetele. Mă aşteptam să iei premiu. Ţi se văd chiloţii. Ţi s-a descusut tivul. Vino înapoi şi calcă bine gulerul ăla şifonat. Vorbeşte încet. Pieaptănă-te. Mişcă-te de-acolo şi fă patul ăla. Pune jos carnea. Scoate tava. Freacă bine şi o să se albească.

Nici Pilate, nici Reba nu ştiau că Hagar nu era ca ele. Nu ştiau că nu era suficient de puternică, aşa cum era Pilate, nici suficient de simplă, aşa cum era Reba, pentru a-şi trăi viaţa la fel ca ele. Hagar avea nevoie de ceea ce au nevoie majoritatea fetelor de culoare: un cor de mame, bunici, mătuşi, veri, surori, vecini, profesori, prietene şi cine mai ştie ce ca să înfrunte viaţa, şi doza de umor cu care să accepte orice li s-ar întîmpla.

Totuşi, gîndea el, cînd obiectul iubirii tale, indiferent dacă meritã sau nu acea iubire, ajunge să te dispreţuiască sau să te părăsească...

– Ştii ce, Hagar? Tot ce-am iubit eu în viaţă m-a părăsit. Tata a murit cînd eu aveam patru ani. Asta a fost prima pierdere şi cea mai grea. Pe urmă mama. Eram patru în familie, iar ea n-a putut rezista cînd a murit tata. A fugit în lume. Pur şi simplu a fugit. Mătuşă-mea a avut grijă de noi pînă a putut veni bunica acolo. Pe urmă, bunica a avut grijă de noi. După aceea a venit unchiul Billy. Amîndoi sînt pe moarte acum. Aşa că mi-a fost greu să mă ataşez de o femeie. Fiindcă mă gîndeam că dacă iubesc ceva, sigur va muri. M-am ataşat totuşi de cineva. O dată. Dar probabil că asta a fost tot, spuse Guitar căzînd pe gînduri cîteva clipe, ca apoi să adauge: Dar n-am vrut niciodată s-o omor. *Pe el,* da, sigur. Dar nu pe ea.

Zîmbi, dar Hagar nu se uita, nici măcar nu asculta, iar cînd o scoase din maşină şi o împinse în braţele Rebei, ochii ei erau tot goi.

Femeile nu ştiau decît să o iubească. Atîta ştiau ele.

Şi cum Hagar nu voia să vorbească, îi aduseră diverse lucruri care să-i facă plăcere. Pentru prima oară în viaţă, Reba *încerca* efectiv să cîştige diverse lucruri. Şi tot pentru prima oară, nu reuşea. În afară de un televizor portabil, pe care nu-l puteau folosi fiindcă nu aveau curent electric, Reba nu cîştigă nimic. Niciun bilet la tombolă sau la Bingo, niciun număr cîştigător la poliţa de asigurare, niciun talon de curăţenie la domiciliu sau de abonament gratuit la vreo revistă, nimic. Nici măcar un balon umflat pe care să-l fi prins intact, ca prin farmec, şi să i-l fi adus. Reba era distrusă. Nedumerită şi ghinionistă, se tîra tristă acasă, strîngînd în mînă rămurele şi tulpini din tot ceea ce înflorea prin spaţiile verzi şi grădinile altora pe lîngă care trecea. Pe toate astea, i le oferea fiicei sale, care şedea pe un scaun lîngă fereastră sau zăcea în pat, sucindu-şi şuviţele de păr între degete.

Îi găteau bucate deosebite; căutau cadouri care sperau ele că ar putea rupe vraja. Degeaba. Nimic n-avea efect. Buzele lui Pilate rămîneau mute şi ochii Rebei plini de panică. Îi aduseră ruj de buze şi cacao cu lapte, un tricou roz de nailon şi o lizeuză de culoarea fucsinei. Reba se strădui chiar să înveţe să facă budincă din plic, colorată cu roşu şi verde. Hagar nici măcar nu se uită la ea.

Într-o bună zi, Pilate se aşează pe pat, lîngă Hagar, şi ţinu în dreptul feţei nepoatei o pudrieră. Era lucrată dintr-un metal auriu şi avea un capac roz de plastic.

– Ia uită-te aici, fetiţo. Vezi?

Şi Pilate suci pudriera pe toate părţile ca să i-o arate mai bine. Pe urmă, apăsînd pe încuietoare, capacul se desfăcu brusc, iar Hagar zări în oglinjoară un fragment din propriu-i chip. Luă atunci pudriera şi se holbă multă vreme în oglindă.

– Nu-i de mirare! zise ea într-un tîrziu. Uită-te şi tu. Nu-i de mirare!

Pilate era în culmea fericirii că auzea iar vocea lui Hagar.

– Eşti tu, fetiţo, spuse ea. Vezi ce drăguţă eşti?

– Nu-i de mirare! repetă Hagar. Nu-i de mirare!

– Ce vrei să spui? întrebă Pilate.

– În ce hal arăt. Oribil. Nu-i de mirare că el nu m-a mai vrut! Arăt groaznic.

Vorbea calm, pe un ton raţional, de parcă ultimele zile nici n-ar fi existat.

– Trebuie să mă scol de-aici şi să mă aranjez. Nu-i de mirare! făcu Hagar, azvîrlind cuvertura la o parte şi ridicîndu-se. Ohhh. Şi put! Mama, încălzeşte-mi nişte apă. Trebuie să fac o baie. O baie bună şi lungă. Mai avem săruri de baie? Oh, Doamne, ce faţă am! Uită-te cum arată părul meu!

Şi iar se cercetă în oglinjoara pudrierei.

– Parcă aş fi muma-pădurii. Unde-i pieptenul?

Pilate o chemă pe Reba şi amîndouă zburară să caute pieptenul prin casă, dar cînd i-l dădură, Hagar nu reuşi să şi-l treacă prin păr. Atît era de încîlcit şi împîslit.

– Spală-te pe cap, spuse Reba. Spală-ţi părul şi, cît e ud, te pieptănăm noi.

– Păi, înseamnă că am nevoie şi de şampon. Şampon de-adevărat. Nu mă pot spăla cu săpun de casă.

– O să-ţi fac rost de şampon, declară Reba tremurînd. De care vrei?

– Oh, nu contează. Orice. Ia şi nişte briantină, Reba ... Şi nişte... Oh, lasă. Doar atît. Mama? N-ai văzut unde mi-e... Oh, Dumnezeule! Ce să mă mai mir! Ce să mă mai mir!

Pilate smulse un fir din cuvertura de pe pat şi îl băgă în gură.

– Mă duc să încălzesc apa, zise ea.

Cînd se întoarse, Reba o spălă pe Hagar pe cap, îi perie părul şi i-l pieptănă cu blîndeţe.

– Fă-mi doar două cozi, Reba. O să trebuiască să mă duc la coafor. Azi. Oh, am nevoie şi de nişte haine.

Hagar stătea în faţa micii debarale improvizate, plimbîndu-şi mîinile peste umeraşele cu rochii.

– Ce porcării! Numai porcării sînt aici. Toate boţite...

– Apa e caldă. Unde vrei să faci baie?

– Adu cada aici.

– Crezi că-i bine să faci baie aşa, imediat? întrebă Reba. Abia te-ai ridicat din pat.

– Ssst, Reba, făcu Pilate. Lasă fată să facă aşa cum vrea.

– Dar a zăcut trei zile la pat.

– Cu-atît mai mult.

– Nu pot să mă îmbrac cu nimic de-aici. Toate-s nişte mizerii, spuse Hagar, aproape plîngînd.

Reba se uită la Pilate.

– Sper să ai dreptate. Eu, una, nu sînt de acord cu ideea că poţi face baie imediat după ce ai sărit din pat.

– Ajută-mă să car cada asta şi nu mai bombăni atîta.

– Boţite, toate. Of, cu ce-o să mă îmbrac?

– Nu-i apă destulă nici cît să-i acopere picioarele.

– O să se ridice şi apa după ce Hagar se va aşeza în cadă.

– Unde-o fi rochia mea galbenă? Aia cu nasturi de sus pînă jos?

– Trebuie să fie undeva, pe-acolo, caută mai bine.

– Vrei s-o găseşti tu, te rog, şi să mi-o calci? Ştiu că e o mizerie. Totul e o mizerie.

Reba găsi rochia galbenă şi o călcă. Pilate o ajută pe Hagar să facă baie. În cele din urmă, curată şi îmbrăcată, Hagar le spuse celor două femei:

– Trebuie să-mi cumpăr niște haine. Haine noi. Tot ce am eu e o mizerie.

Se uitară una la cealaltă.

– Ce ai nevoie? întrebă Pilate.

– De toate, spuse ea.

Și își cumpără de toate. Tot ce poate purta o femeie începînd de la lenjerie, și asta pe banii obținuți de pe diamantul Rebei. Cînd Hagar își proclamase pretențiile, n-aveau în casă decît șaptezeci și cinci de cenți; niște clienți le mai datorau șase dolari. Prin urmare, diamantul de două carate, valorînd două mii de dolari, ajunse la un magazin de amanet unde Reba îl lăsă inițial contra sumei de treizeci de dolari, ca apoi, însoțită de Pilate care tuna și fulgera, să se întoarcă și să mai obțină încă o sută șaptezeci de dolari. Hagar își îndesă în poșetă două sute de dolari și șaptezeci și cinci de cenți, după care plecă la cumpărături, mormăind tot timpul pentru sine „Nu-i de mirare, nu-i de mirare!"

Își cumpără un portjartier Playtex, ciorapi de mătase în culoarea pielii – I. Miller No Colour, chiloți „Fruit of the Loom" și două slipuri de nailon – unul alb, altul roz –, plus două perechi de pantofi. Intră în cabina de probă cu un teanc de fuste și un deux-pièces pe braț. Rochița galbenă care se încheia în nasturi de sus pînă jos zăcea pe podea; Hagar probă o fustă. Din păcate, nu o cuprindea. Își supse burta și trase de material cît putu, dar degeaba. Tot nu putea ridica fermoarul. Transpirase de efort. Avea senzația că viața ei depindea de dințișorii metalici ai fermoarului care se încăpățînau să nu se îmbine. I se rupse unghia de la degetul arătător; o dureau buricele degetelor de cît se luptase să tragă fermoarul. Era lac de sudoare acum și gîfîia. Puțin mai lipsea să nu înceapă să plîngă dacă exact atunci vînzătoarea n-ar fi vîrît capul prin perdea și n-ar fi spus, veselă:

– Ei, cum merge?

Dar cînd văzu expresia de încordare şi de spaimă întipărită pe faţa lui Hagar, femeii îi îngheţă zîmbetul pe buze.

– Oh, vai de mine, zise vînzătoarea, uitîndu-se pe eticheta prinsă de talia fustei. Asta e numărul cinci. Nu vă mai chinuiţi să vă încapă. Vă trebuie, oh, un numărul nouă sau unsprezece, aş zice. Vă rog. Nu mai trageţi de material. Mă duc să verific dacă am măsura potrivită.

Aşteptă întîi ca Hagar să lase fusta să-i cadă pînă pe glezne, după care dispăru. Fără nicio dificultate, Hagar încăpu în fusta pe care i-o aduse femeia şi, fără să mai probeze şi altele, declară că o cumpără, împreună cu deux-pièces-ul.

Mai cumpără apoi o bluză albă şi o cămaşă de noapte. Acum mai avea nevoie doar de farduri.

În sectorul de cosmetice o învăluiră cele mai diferite parfumuri. Hagar citea cu nesaţ etichetele şi reclamele ademenitoare. „Myrurgia" pentru femeia „femeie", care creează pentru el o lume tainică şi intimă, al cărei unic ocupant poţi fi doar tu, în combinaţie cu „L'Air du Temps" de la Nina Ricci. „Flair" de la Yardley cu „Nectaroma" de la Tuvaché şi „Intoxication" de la D'Orsay. „Fracas" de la Robert Piguet, apoi „Calypso", şi „Visa", şi „Bandit". „Chantilly" de la Houbigant. „Fleurs de Rocaille" şi „Bellodgia" de la Caron. Hagar inspira adînc aerul dulceag care plutea peste galantarele de sticlă. Zîmbind ca o somnambulă, se învîrtea deja pe la vitrinele cristaline pline cu sticluţe, cutiuţe rotunde, tuburi şi flacoane. Rujuri de buze, în mîini albe şi catifelate, ieşeau ademenitor din etui-urile lor ca nişte puţişoare roşii de căţeluşi. Pudre de culoarea piersicii şi loţiuni lăptoase erau grupate în faţa unor postere cu chipuri zîmbitoare. Feţe de femei în extaz. Feţe enigmatice şi seducătoare. Hagar avea senzaţia că ar

fi putut să-şi petreacă viaţa acolo, printre vitrinele de sticlă cu unduiri sclipitoare şi satinate. În opulenţă. În lux. În dragoste.

Era cinci şi jumătate cînd Hagar părăsi magazinul cu două sacoşe de cumpărături, pline de alte punguliţe. Nu-şi descleştă mîinile de pe ele decît abia cînd ajunse la salonul de cosmetică „La Lilly".

– Nu mai coafez, scumpo, zise Lilly, ridicînd privirea din chiuvetă cînd intră Hagar.

Hagar se holba la ea.

– Dar trebuie să mă aranjez la păr. E urgent, zise ea.

Lilly se uită spre Marcelline. Faima salonului de cosmetică se datora lui Marcelline, care era mai tînără, mai proaspăt şcolită şi se pricepea să facă un permanent uşor care să ţină. Lilly era de modă veche, lucrînd încă tot cu bigudiuri calde şi cu multă briantină. Clientele îi erau fidele, dar plecau nemulţumite de la ea. Acum i se adresă lui Marcelline:

– O iei tu? Eu nu pot, sigur.

Marcelline se uită lung la capul clientei.

– Nu mi-am propus să stau peste program. Mai am două cliente care trebuie să vină. Sînt la a opta deja pe ziua de azi.

Nimeni nu spunea nimic. Hagar se holba.

– Bine, spuse Marcelline. Fie, pentru tine. Vino la opt jumătate. Eşti spălată deja pe cap?

Hagar răspunse afirmativ, dînd din cap.

– OK, zise Marcelline. Opt jumătate. Dar să n-ai pretenţii la chestii prea sofisticate.

– Mă uimeşti, se hlizi Lilly, după ce plecă Hagar. Ai trimis la plimbare două persoane.

– Da, aşa e. N-am niciun chef, să ştii, dar nu vreau să am necazuri cu Hagar asta. Cine ştie ce-ar fi în stare

să facă?! A sărit cu cuțitul la văru-său, așa că, Doamne ferește, mai bine să nu mă pun rău cu ea.

– Asta-i aia care umbla cu băiatul lui Macon Dead? întrebă clienta lui Lilly, ridicînd capul din lighean.

– Da, asta e. Ce rușine! *Doi veri*, să facă așa ceva.

– Probabil că s-a stricat căruța dacă vrea să-l omoare.

– Parcă am auzit că tipul a plecat din oraș.

– Nu mai spune?

– În fine, eu știu că n-aș vrea să mă pun rău cu ea.

– Fata nu face rău nimănui. Cu el are ce are.

– Bine, atunci cu Pilate. Dacă ar afla Pilate că am refuzat-o pe Hagar, nu i-ar plăcea deloc. E îngrozitor ce-au putut s-o răsfețe pe fata asta.

– N-ai comandat niște pește de-alături?

– Și cît păr are! Sper să nu vrea să-și facă vreo coafură prea complicată.

– Sună din nou. Mi s-a făcut foame.

– Tipic pentru ea. Nu tu programare, nu tu nimic. Vine și se-nființează aici, neanunțată, și are pretenții s-o iei imediat!

Probabil că avea de gînd să aștepte undeva. Sau să se ducă acasă și să se întoarcă la coafor, mai tîrziu, la opt și jumătate. Dar trăia prea intens clipa și voia ca totul să meargă șnur, dintr-o bucată. Din momentul în care își văzuse imaginea în oglinjoara pudrierei nu se mai putuse opri. Era ca și cum și-ar fi ținut respirația și n-ar mai fi putut răsufla ușurată pînă cînd energia și iuțeala febrilă cu care făcea tot nu ar culmina într-o frumusețe menită să-l uluiască. De aceea, cînd a plecat de la coafor nu s-a mai uitat nici în dreapta, nici în stînga, ci a mers tot înainte, fără să vadă parcă nimic în jur – nici oameni, nici semafoare, nici automobile și nici norii care aduceau furtuna.

Era deja udă leoarcă atunci cînd realiză că plouă, şi asta doar fiindcă una dintre sacoşele cu cumpărături crăpă lateral. Cînd privi în jos, fusta de la frumosul ei deux-pièces zăcea împăturită pe marginea drumului; iar ea se afla departe, departe, departe de casă. Lăsă jos din mîini ambele sacoşe, ridică fusta şi o scutură de pietrişul mărunţit care se lipise de material. O împături la loc, repede, dar cînd încercă să o bage înapoi în sacoşă, sacoşa se rupse de tot. Ploaia îi udase complet părul şi acum i se prelingea pe ceafă în jos, aşa cum stătea aplecată ca să îndrepte dezastrul. Scoase afară cutia cu pantofi, un pachetel mai mic cu mănuşi de la Van Raalte, plus un altul cu cămăşuţa vaporoasă de noapte. Pe toate le îndesă în cealaltă sacoşă. Luînd-o acum înapoi, pe drumul pe care venise, constată că sacoşa era prea grea ca să o poată căra într-o singură mînă, aşa că o săltă şi şi-o propti pe abdomen, ţinînd-o cu ambele mîini. Nu făcuse nici zece metri cînd se rupse şi fundul celei de-a doua sacoşe. Şi Hagar se împiedică în „Jungle Red" („Sculptura") şi „Youth Blend"; văzu cu groază cum fardul ei „Sunny Glow" cade într-o baltă. Strînse de pe jos „Jungle Red" şi „Youth Blend", intacte, dar „Sunny Glow", care se răsturnase complet şi rămăsese fără pelicula protectoare, se dezintegră sub greutatea picăturilor de ploaie. Hagar rîcîi de pe jos cît putu de mult din fard şi îndesă peste conţinutul cutiei pelicula de celofan.

De două ori, pînă să ajungă pe Darling Street, trebui să se oprească iar, ca să-şi adune cumpărăturile de pe jos. În cele din urmă apăru în pragul uşii acasă la Pilate; era vlăguită, udă şi derutată, ţinînd cu degetele, cu mîinile, cu braţele lucrurile cumpărate. Reba era atît de fericită cînd o văzu, încît o înşfăcă brusc şi o trase înăuntru, trîntind pe jos pachetul cu „Chantilly" şi „Bandit".

Cu pantofii mustind de apă, cu părul şiroind, strîngînd

cumpărăturile la piept, Hagar intră în dormitor şi închise uşa. Pilate şi Reba nu încercară să vină după ea.

În cameră, Hagar se dezbrăcă în pielea goală şi, fără să se mai şteargă pe faţă, pe păr sau pe picioare, se îmbrăcă cu fusta cumpărată, cu un bolero asortat, sutienul, chiloţii Fruit of the Loom, ciorapii de culoarea pielii, portjartierul Playtex şi pantofii cei noi. Pe urmă se aşeză ca să se fardeze. Îşi făcu sprîncenele cu un creion dermatograf gri-închis, după care îşi aplică fondul de ten pe obraji, iar deasupra nişte „Sunny Glow". Fondul de ten dispăru cu totul sub stratul de fard, aşa că şi-l mai aplică o dată. Ţuguind gura, se dădu cu rujul roşu-aprins. Pe pleoape îşi puse un fard bleu, iar apoi se parfumă pe gît, pe lobul urechilor şi la încheietura mîinilor. La sfîrşit luă cealaltă sticlă de parfum, şi, turnîndu-şi în palme, se tamponă pe faţă.

În final, deschise uşa şi se prezentă aşa, ca s-o vadă Pilate şi Reba. Dar în ochii lor desluşi ceea ce nu observase cînd se privise în oglindă: ciorapii uzi şi deşiraţi, fusta murdară de noroi, stratul gros de fard, gura mînjită de ruj roşu şi şuviţele de păr ciufulite şi năclăite de ploaie. Văzu toate astea în ochii lor, iar de la ceea ce văzu acolo ochii ei se umplură de o apă mai caldă şi mult mai veche decît ploaia. Apă care curse ceasuri în şir, pînă veni febra, iar atunci se opri. Febra îi uscă ochii, dar şi gura.

Zăcea în pătuţul ei, cu ochii zvîntaţi ca nisipul şi nemişcaţi ca sticla. Pilate şi Reba, aşezate lîngă pat, se aplecau peste ea ca ramurile unei sălcii bătute de un vînt care suflă mereu din aceeaşi direcţie. Şi aidoma sălciilor, îi ofereau şi ele tot ce aveau – murmure şi umbră protectoare.

– Mama.

Febra crescuse, iar Hagar parcă plutea.

– Hmmmm?

– Lui de ce nu-i place părul meu?

– Cui, puiule? Cui nu-i place părul tău?

– Lui Milkman.

– Ba lui Milkman îi place părul tău, zise Reba.

– Nu. Nu-i place. Dar nu-mi dau seama de ce. De ce nu i-a plăcut niciodată părul meu?

– Îi place părul tău. Cum să nu-i placă? insistă Pilate.

– Lui îi place ca părul să fie mătăsos, murmură Hagar atît de încet, încît trebuiră să apropie capul ca s-o audă.

– Părul mătăsos? Milkman?

– Nu-i place părul ca al meu.

– Taci, Hagar.

– Părul mătăsos de culoarea unui peni.

– Nu mai vorbi, puiule.

– Păr cîrlionţat, ondulat, mătăsos. Nu-i place părul meu.

Pilate puse mîna pe capul lui Hagar şi îşi petrecu degetele prin părul ei moale ca un scul de lînă ud.

– Cum să nu-i placă părul tău? E la fel ca părul care îi creşte şi lui la subsuori. La fel ca părul care i se încîrlionţează dintre picioare spre abdomen. Şi-i acoperă tot pieptul. Exact la fel. La fel ca părul care îi iese din nas, deasupra buzelor, iar dacă ar rămîne vreodată fără aparat de ras, toată faţa i s-ar umple de păr. Păr cum îi creşte pe cap, Hagar. Aşa e şi părul lui. Cum să nu-i placă atunci?

– Nu-i place deloc. Îl detestă.

– Ba nu. Nu-şi dă seama ce-i place, dar se va dumiri, dulceaţă mică, într-o bună zi, cît de curînd, se va dumiri. Cum, dacă se iubeşte pe sine, să urască părul tău?

– Lui îi place ca părul să fie mătăsos.

– Taci, Hagar.

– Păr de culoarea unui peni.

– Te rog, scumpete.

– Şi piele de culoarea lămîii.
– Sssst.
– Şi ochi albaştri.
– Taci acum, taci.
– Şi nas subţire.
– Taci, fetiţo, taci.
– Lui n-o să-i placă niciodată părul meu.
– Taci. Taci. Taci, fetiţo, taci.

Vecinii făcură o colectă, fiindcă Pilate şi Reba cheltuiseră tot ca să cumpere tot ce era nevoie pentru a o găti pe Hagar. Nu era o sumă prea mare, totuşi, aşa că nu se ştia încă dacă fata va putea avea o înmormîntare decentă. Asta pînă cînd Ruth se duse la Sonny's Shop şi se postă în faţa lui Macon, privindu-l fix, fără să clipească. Macon băgă mîna în sertarul cu bani, scoase două bancnote de cîte douăzeci de dolari şi le puse pe birou. Ruth nu întinse mîna să le ia şi nici nu se clinti din loc. Macon ezită, după care se roti cu scaunul şi începu să formeze combinaţia de cifre cu care se deschidea seiful. Ruth aşteptă. De trei ori umblă Macon în seif pînă ce Ruth să-şi descleştеze palmele şi să ia banii. „Mulţumesc" zise ea şi porni grăbită spre Capela funerară Linden ca să facă primele aranjamente.

Peste două zile, pe la jumătatea serviciului funebru, s-ar fi zis că, din familia îndurerată, Ruth avea să fie singurul membru prezent la înmormîntare. Un cvartet de femei de la Biserica baptistă Linden intonase deja imnul, soţia antreprenorului de pompe funebre citise ferparele cu condoleanţe, iar pastorul îşi recita deja predica de înmormîntare; beţivanii din vestibul, care veniseră să aducă un ultim omagiu „fetei lui Pilate", dar care nu îndrăzneau să intre, începuseră să se smiorcăie cînd uşa se trînti de perete şi Pilate se năpusti înăuntru strigînd

„Îndurare!“, de parcă ar fi fost o poruncă. Un tînăr se ridică şi se îndreptă spre ea. Pilate zvîrli braţul drept lateral, mai să-l dea jos. „Vreau îndurare!“, ţipă ea şi porni spre coşciug, clătinînd din cap dintr-o parte în cealaltă de parcă ar fi răspuns negativ la o presupusă întrebare.

La jumătatea drumului, pe culoarul din mijloc, ridică un deget şi arătă înainte. Pe urmă, încet, deşi respira repede şi sacadat, coborî mîna pe lîngă corp. Ciudat gestul mîinii, moale şi languros parcă, în timp ce gîfîitul se accentua. „Îndurare“, spuse ea din nou, dar de data asta în şoaptă. Antreprenorul de pompe funebre se apropie repede de ea şi o atinse pe cot. Dar ea îşi văzu de drum spre catafalc. Aplecă mult capul şi privi în jos. Cercelul o zgîria pe umăr. Din totala întunecime a hainelor ei, cercelul sclipea ca o stea. Antreprenorul de pompe funebre încercă din nou să se apropie de ea, reuşi chiar, dar cînd îi văzu buzele negre indigo de la mure, ochii înnouraţi şi înlăcrimaţi, cutiuţa minunată de alamă care îi atîrna de ureche, omul se dădu înapoi şi pironi privirea în podea.

– Îndurare? Acum era o întrebare. Îndurare?

Nu era de-ajuns. Cuvîntul avea nevoie de un suport, de un cadru. Pilate se îndreptă de spate, cu capul sus şi schimbă rugămintea într-o notă. Cu o voce cristalină ca un clopoţel, cîntă acel unic cuvînt, prelung, pînă ajunse să sune ca o frază întreagă, iar înainte ca ultima silabă să se stingă prin colţurile sălii, îi răspunse un glas dulce de soprană: „Te aud“.

Lumea întoarse capul. Reba intrase în sală şi cînta. Pilate nu dădu semne că i-ar fi remarcat prezenţa. Repeta doar cuvîntul „Îndurare“, iar Reba îi răspundea. Fiica stînd în fundul capelei, mama în faţă, cîntau amîndouă.

În timpul nopții.
Îndurare.
În întuneric.
Îndurare.
Dimineața.
Îndurare.
La căpătîiul meu.
Îndurare.
În genunchi acum.
Îndurare. Îndurare. Îndurare. Îndurare.

Se opriră în același timp într-o liniște desăvîrșită. Pilate întinse mîna și puse trei degete pe marginea sicriului. Acum adresa niște cuvinte femeii întinse pe satinul cenușiu, în fața ei. Încetișor, duios, îi cîntă lui Hagar vorbele liniștitoare cu care o alina cînd era mică:

Cine-a necăjit-o pe dulceața mea mică?
Cine mi-a necăjit puiul?
Cine-a necăjit-o pe dulceața mea mică?
Cine mi-a necăjit fetița?

Cineva a necăjit-o pe dulceața mea cea mică.
Cineva mi-a necăjit puiul.
Cineva a necăjit-o pe dulceața mea mică.
Cineva mi-a necăjit fetița.

Voi afla cine-a necăjit-o pe dulceața mea mică.
Voi afla cine mi-a necăjit fetița.
Voi afla cine-a necăjit-o pe dulceața mea mică.
Voi afla cine mi-a necăjit fetița.

„Fetița mea." Cuvintele îi gîlgîiau încă în gît cînd plecă de lîngă sicriu.

Uitînd-se în jur la chipurile oamenilor veniţi la înmormîntare, rămase cu ochii la prima pereche de ochi pe care o găsi îndreptată spre ea. Mişcă din cap în sus şi în jos spre chipul acelei persoane şi spuse „Fetiţa mea". Mai căută alţi ochi şi spuse la fel „Fetiţa mea". Păşind aşa pe culoarul dintre scaune, fiecărei feţe întoarse spre ea îi dădu aceeaşi veste: „Fetiţa mea. Ea e fetiţa mea. Fetiţa mea. Fetiţa mea. Fetiţa mea."

Vorbea destins, explicînd că despre Hagar era vorba şi demonstrîndu-le tuturor că ea, Hagar, era altfel decît toate celelalte fiinţe din lume care mureau. Întîi li se adresă celor care aveau curajul să se uite la ea, cei care clătinau din cap şi ziceau „Amin". Pe urmă li se adresă celor mai timizi, care nu se simţeau în stare să ridice privirea mai sus de degetele ei, întinse, pe lîngă corp. Spre ei, îndeosebi, se apleca puţin, spunîndu-le în acele două cuvinte povestea vieţii ciuntite din sicriul rămas în spatele ei. „Fetiţa mea." Cuvinte zvîrlite ca nişte pietre într-un canion amuţit.

Brusc, ca un elefant cuprins de furie care îşi ridică trupul masiv deasupra capetelor oamenilor mărunţi dornici să-i ia colţii, şi pielea, şi carnea, şi uluitoarea forţă, Pilate trîmbiţă să se audă pînă în cer: „Şi a fost *iubită*".

Unul dintre beţivanii compătimitori din vestibul se sperie şi scăpă sticla din mînă, împrăştiind şi împroşcînd peste tot cu cioburi verzi şi vin roşu ca purpura.

14

Poate fiindcă soarele atinsese acum marginea orizontului, casa lui Susan Byrd arăta parcă altfel. Cedrul se făcuse argintiu, cu scoarţa crăpată pînă sus. Lui Milkman i se părea că seamănă cu piciorul unui elefant bătrîn.

Şi acum mai observă că funiile de care era prins leagănul erau aproape deşirate şi că tot aşa şi gardul, care i se păruse atît de îngrijit şi de pus la punct, era de fapt înclinat spre stînga, cu vopseaua crăpată şi cojită. Treptele albastre care duceau la verandă erau, de fapt, spălăcite, de un cenuşiu-apos. De fapt, toată casa părea cam dărăpănată.

Ridică mîna, vrînd să apuce mînerul ca să bată la uşă, dar observă că exista o sonerie. Apăsă pe buton şi Susan Byrd veni să-i deschidă.

– Bună, din nou, zise el.

– Hei, văd că te ţii de cuvînt, remarcă ea.

– Aş vrea să mai stăm de vorbă dacă nu te deranjează. Despre Sing. Pot să intru?

– Desigur.

Susan se trase la o parte din uşă, iar Milkman simţi din nou mirosul de turtă dulce, coaptă atunci. Şi din nou se aşezară în salonaş – el pe fotoliul cenuşiu, ea pe canapea de data asta. Domnişoara Long nu se vedea pe nicăieri.

– Ştiu că n-ai idee cu cine s-a măritat Sing sau dacă s-a măritat, dar mă întrebam...

– Bineînţeles că am idee cu cine s-a măritat. *Dacă* s-or fi căsătorit pînă la urmă. S-a măritat cu Jake, băiatul negru de care a avut grijă mama.

Milkman se simţi năucit. Toată lumea se schimba sub ochii lui.

– Dar ieri ziceai că nu s-a mai ştiut nimic de ea după ce a plecat.

– Exact. Dar se ştia cu cine a plecat, asta da.

– Jake?

– Jake. Negrul Jake. Negru ca tăciunele.

– Unde... unde au locuit? La Boston?

– Nu ştiu unde au ajuns pînă la urmă. În Nord, presupun. Asta nu s-a mai aflat niciodată.

– Dar parcă ziceai că a plecat la o şcoală particulară, la Boston.

Susan flutură din mînă, negînd totul.

– Am spus asta fiindcă era de faţă *ea*, Grace. Nu-şi ţine gura deloc. Plimbă vorba prin tot ţinutul. E adevărat că urma să plece la o şcoală, dar nu s-a mai întîmplat aşa. A plecat cu căruţa aia, împreună cu negrul – Jake. Erau mulţi sclavi în căruţă. Jake era în faţă. Îţi dai seama? Să pleci cu o căruţă plină cu sclavi?

– Care era numele de familie al lui Jake? Poţi să-mi spui?

Femeia ridică din umeri.

– Nici nu cred că avea un nume de familie. Era unul dintre copiii ăia zburători din Africa. Trebuie că au murit amîndoi demult.

– Copiii zburători din Africa?

– Da, unul din copiii lui Solomon. Sau Shalimar. Tata zicea că Heddy îl striga mereu Shalimar.

– Şi Heddy era...

– Bunica mea. Mama lui Sing şi a lui tati. Era indiancă. Ea e cea care a avut grijă de Jake cînd i-a părăsit tatăl lor pe toţi. Ea l-a găsit, l-a luat acasă şi l-a crescut. N-avea niciun băiat pe atunci. Tatăl meu, Crowell, s-a născut mai tîrziu, zise ea, după care se aplecă şi şopti: Heddy n-avea soţ. N-am vrut să discut despre toate astea cu Grace de faţă. Îţi dai seama cum ar bate toba prin tot tîrgul dacă ar afla aşa ceva. Tu eşti străin, aşa că nu contează. Dar Grace...

Şi Susan privi implorator spre tavan, după care continuă:

– Băiatul acesta, Jake, era un copil găsit de ea şi a crescut împreună cu Sing şi presupun că, decît să nime-

rească pe la cine ştie ce şcoală de quakeri, a preferat să fugă cu el în lume. Ştii, oamenii de culoare şi indienii se căsătoreau adesea între ei, dar uneori, în fine, indienilor nu le prea plăcea ideea asta, cu căsătoria, vreau să spun. Tata, de pildă, nu şi-a cunoscut niciodată părintele. Heddy nu i-a spus niciodată. Nici pînă în ziua de azi nu ştiu dacă era alb, piele-roşie sau – în fine – ce-o fi fost. Pe Sing o chema Singing Bird. Iar pe tata l-a chemat întîi „Crow". Mai tîrziu, şi-a schimbat numele în Crowell Byrd. După ce şi-a schimbat „pielea", adăugă ea zîmbind.

– Dar de ce ziceai de Solomon că era un african zburător?

– Oh, aşa spun nişte scorneli din bătrîni. Se povesteşte că unii dintre africanii pe care i-au adus aici ca sclavi puteau zbura. Mulţi dintre ei ar fi zburat înapoi în Africa. Pe-aici, cel care a făcut asta a fost acest Solomon sau Shalimar – niciodată n-am ştiut exact numele. A avut o droaie de copii, semănaţi peste tot. Poate ai observat că toată lumea pe-aici pretinde că s-ar trage din neamul lui. Cred că sînt peste patruzeci de familii pe dealurile astea care se numesc Solomon sau cumva asemănător. Tipul era grozav, presupun, rîse ea. În fine, lucrul ăsta contează mai puţin; important e că la un moment dat a dispărut, părăsindu-i pe toţi. Soţie, rude, inclusiv vreo douăzeci şi unu de plozi. Şi se zice că toţi l-au văzut plecînd. Şi nevasta, şi copiii. Munceau toţi la cîmp cînd s-a întîmplat. Pe vremuri încercau să cultive bumbac pe-aici. Îţi dai seama? Bumbac pe dealurile astea? Dar bumbacul avea mare căutare pe-atunci. Toată lumea a cultivat bumbac pînă s-a stricat terenul. Şi cînd eram eu mică, încă mai existau culturi de bumbac. Bun, dar hai să revenim la băiatul acela negru – Jake. Era considerat unul dintre primii douăzeci şi unu de copii ai lui Solomon – toţi

băieţi şi toţi de la aceeaşi mamă. Jake era mezinul. Mezinul şi nevasta erau chiar lîngă el cînd şi-a luat zborul.

– „Şi-a luat zborul" în sensul că „a fugit", nu? A evadat adică?

– Nu, şi-a luat zborul în sensul că „a zburat". Oh, ştiu că pare absurd, dar potrivit poveştii Solomon nu a fugit, nu a evadat. Solomon a plecat în zbor. A zburat. Înţelegi? Ca o pasăre. Într-o bună zi s-a ridicat în picioare, acolo pe cîmp, a alergat sus pe un deal, s-a rotit acolo de vreo două ori şi s-a ridicat în aer. A plecat înapoi, acolo de unde venise. Există o stîncă mare, cu două capete, deasupra văii, care poartă numele lui. Se zice că acolo a murit femeia, soţia. Da, cred că poate fi numită „soţie". Şi mai există o rîpă în apropiere care se numeşte Rîpa lui Ryna, de unde, cîteodată, se-aude un sunet ciudat cînd bate vîntul dintr-o anumită direcţie. Lumea zice că e ea, soţia lui Solomon, care plînge acolo. O chema Ryna. Se zice că a urlat şi a tot urlat pînă şi-a pierdut minţile. Nu prea mai există femei dintr-astea în ziua de azi, dar pe timpuri erau destule – genul de femeie care nu putea trăi fără un anumit bărbat. Şi cînd bărbatul pleca, femeile astea înnebuneau, sau mureau, sau se întîmpla ceva rău cu ele. Din prea multă dragoste, presupun. Eu, însă, sînt de părere că disperarea lor venea din dificultatea de a se descurca singure cu copiii, dacă înţelegi ce vreau să spun.

Şi Susan continuă să depene firul poveştii, în timp ce Milkman şedea cuminte şi asculta toate acele zvonuri, plăsmuiri, legende, ipoteze. Mintea lui anticipa vorbele ei, rămînea în urmă alteori, gîndea în ritmul poveştii ei şi, puţin cîte puţin, adunînd crîmpeie de informaţii din vorbele ei, din ceea ce ştia şi el deja, din ceea ce intuia, Milkman puse totul cap la cap.

Sing spusese că se duce la o şcoală de quakeri, dar

plecase cu Jake în căruța aceea plină cu foşti sclavi, îndreptîndu-se spre Boston sau în altă parte. Probabil că la fiecare popas mai cobora cineva din căruță şi rămînea acolo. Pe urmă, Jake, care era şi vizitiu, a greşit drumul, fiindcă nu ştia să citească, aşa că au nimerit în Pennsylvania.

– Dar copiii au un joc, pe-aici, în care cîntă „Jake, unicul fiu al lui Solomon". „*Unicul*", zise Milkman uitîndu-se la ea şi sperînd că nu se supărase fiindcă îi tăiase vorba.

– Da, dar nu-i adevărat ce cîntă ei. N-a fost unicul lui fiu. Mai erau încă douăzeci. Dar a fost singurul pe care Solomon a încercat să-l ia cu el. Poate la asta se referă versul din cîntec. Solomon l-a ridicat, dar l-a scăpat din braţe lîngă veranda casei mari. Acolo unde l-a găsit Heddy. Pe-atunci, Heddy se ducea acolo ca să ajute şi ea la fabricarea săpunului şi a lumînărilor. Ea nu era sclavă, dar muncea la casa mare în anumite perioade din an. Topea seul cînd a ridicat privirea şi a văzut un bărbat cu un copil în braţe zburînd spre munţi. Bărbatul a trecut prea aproape de un copac şi a scăpat copilul din braţe; copilul a căzut printre crengi pe pămînt. Îşi pierduse cunoştinţa, dar nu şi viaţa; l-au salvat crengile. Heddy s-a dus într-o fugă şi l-a luat de acolo. Nu avea încă băieţi pe-atunci, cum ţi-am mai zis, ci doar o gîgîlice de fetiţă, or băieţelul ăsta i-a căzut din cer drept în poală, cum s-ar zice. Nu i-a schimbat niciodată numele; se temea s-o facă. A aflat că băiatul era fiul lui Ryna, dar Ryna îşi pierduse deja minţile. Heddy locuia destul de departe de locul unde Solomon şi ceilalţi negri munceau la cîmp. A încercat să n-o lase nici pe fetiţă să ajungă pe-acolo. Şi cred că poţi să-ţi închipui ce-o fi fost în sufletul ei cînd au fugit amîndoi de-acasă. Nu mai rămăsese decît tatăl meu.

– Dar Jake a trebuit să se înregistreze la Biroul de eliberări, înainte de a pleca din stat?

– Toată lumea trebuia. Adică orice fost sclav trebuia. Indiferent dacă plecau sau nu din stat. Dar noi n-am fost niciodată sclavi, aşa că...

– Asta mi-ai mai spus. Dar nici ceilalţi fraţi ai lui Jake nu s-au înregistrat?

– N-am de unde să ştiu. Erau vremuri grele pe-atunci. Mare minune dacă se mai ştia cine şi ce era.

– Mi-ai fost de mare ajutor, domnişoară Byrd. Îţi sînt recunoscător.

Atunci îi veni ideea s-o întrebe dacă n-avea un album cu fotografii. Voia să-i vadă pe Sing, pe Crowell, chiar şi pe Heddy. Dar pe urmă se răzgîndi. Era posibil să înceapă şi ea să-i pună întrebări, or nu voia să-i mai tulbure liniştea punînd-o în faţa unei rude, recent descoperită, cu pielea la fel de neagră ca a lui Jake.

– Prin urmare, nu e vorba despre femeia pe care o cauţi tu, aşa-i? Pilate, parcă.

– Nu, zise el. Nu poate fi vorba despre ea.

Se pregăti să plece, dar pe urmă îşi aminti de ceas.

– Apropo, nu mi-am uitat ceasul aici? Aş vrea să-l iau.

– Ceasul?

– Da. I l-am dat prietenei dumitale să-l vadă. Domnişoara Long. Dar am uitat...

Milkman se opri. Susan Byrd rîdea în gura mare.

– Păi atunci poţi să-ţi iei adio de la el, domnule Macon. Grace se va lăuda la toată lumea cu ceasul pe care i l-ai dăruit dumneata.

– Ce?

– Da, exact cum ai auzit. Dar nu e rău intenţionată, doar că în locul ăsta nu se întîmplă niciodată nimic, nu vin vizitatori, nu vedem pe nimeni, aşa că atunci cînd apare un tînăr care poartă ceas de aur şi vorbeşte cu

accent din Nord e un mare eveniment. Dar îl iau eu de la ea şi ţi-l înapoiez.

– Lasă, lasă, nu-i nevoie.

– Trebuie s-o ierţi, oricum. E tare plictisitor pe-aici, domnule Macon. Nu se întîmplă absolut nimic în locul ăsta. Absolut nimic.

15

Noua curea de ventilator nu l-a ţinut nici pînă la următoarea staţie de benzină. S-a rupt la marginea unui orăşel numit Jistann; îi fierbea apa în motor. Milkman vîndu maşina tipului de la depanări pe douăzeci de dolari şi se sui în primul autobuz care pleca de-acolo. Tot răul fusese spre bine, probabil, fiindcă acum, în huruitul monoton al roţilor, cu picioarele îndoite în spaţiul îngust din faţa scaunului lui, Milkman avu timp să coboare de pe incredibilele culmi pe care se aflase după ce domnişoara Byrd închisese uşa în urma lui.

Abia aştepta să ajungă înapoi în Shalimar, iar cînd în fine sosi acolo, plin de praf şi mizerie de pe drum, sări în maşină şi se duse acasă la Sweet. Puţin lipsi să nu spargă uşa de la intrare:

– Vreau să înot! strigă el. Haide, vino să înotăm. Sînt murdar şi vreau apăăăăăă!

Sweet zîmbi şi îi promise că îi va pregăti o baie.

– Baie?! Cum crezi tu că mi-ar putea ajunge mie cutiuţa aia prăpădită de porţelan numită cadă? Eu am nevoie de oceean! De tot oceanul ăla mare şi necuprins!

Rîzînd, vorbind tare, alergă spre ea, o ridică în braţe pe sub genunchi, şi, punînd-o pe umăr, începu să fugă cu ea prin cameră:

– Oceanul! Trebuie să înot în ocean. Nu-mi veni mie cu lighenuțe de-astea de copil mic, fetițo! Mie-mi trebuie toată apă mării adînci și albastre!

O puse jos, în picioare.

– Voi pe-aici nu vă duceți să înotați?

– Copiii se mai duc uneori încolo, spre cariera de piatră.

– Acolo?! Păi voi n-aveți mare aici? Ocean?

– Nu, n-avem; e un ținut de dealuri.

– Ținut de dealuri. Ținut muntos. Ținut de unde să-ți iei zborul.

– A trecut un bărbat pe-aici care a întrebat de tine.

– Ah, da? O fi fost domnul Guitar Bains.

– N-a zis cum îl cheamă.

– Nici nu era nevoie! El e, Guitar Bains. *Gi*tar, *Gi*tar, *G*itar Bains! cîntă Milkman, în pași de dans, iar Sweet rîse acoperindu-și gura cu mîna. Hai, Sweet, spune-mi unde e oceanul!

– Există o apă curgătoare dincolo de munți. E adîncă; și destul de mare.

– Atunci, hai să mergem! Vino!

O apucă de braț și o trase afară, la mașină, cîntînd tot timpul: „Solomon și Ryna Belali Shalut..."

– De unde știi cîntecul ăsta? îl întrebă ea. Cînd eram mică, îl cîntam și eu. Era un joc.

– Sînt convins. Toți s-au jucat așa. Toți, în afară de mine. Dar acum pot să mă joc și eu. Acum e și jocul meu.

Rîul din vale era lat și verde. Milkman se dezbrăcă, se sui într-un copac și plonjă în apă. Ieși la suprafață ca o ghiulea, iridescent, rîzînd, stropind cu apă.

– Hai și tu. Dă jos hainele de pe tine și hai aici, în apă.

– Nu. Nu vreau să înot.

– Hai încoace, fato!

– Sînt şerpi de apă.

– Dă-i naibii. Hai, fuga, vino!

Sweet se descălţă, îşi trase rochia peste cap şi se pregăti să intre în apă. Milkman veni s-o ajute cînd o văzu coborînd cu frică, pe mal în jos, alunecînd, împiedicîndu-se, rîzînd de propria ei neîndemînare, apoi ţipînd ascuţit cînd apa rece a rîului îi învălui picioarele, şoldurile, talia. Milkman o trase spre el şi o sărută pe gură, iar în final încercă să o bage cu capul la fund. Sweet opuse rezistenţă.

– Nu părul! Mă ud la păr!

– Ba nu te uzi deloc, zise el, luînd apă în palmele făcute căuş şi turnîndu-i-o drept pe creştet.

Ştergîndu-se la ochi, scuipînd apa care îi intrase în nas şi gură, Sweet vru să iasă din apă, ţipînd ascuţit tot timpul.

– OK, OK, strigă el. Bravo, vasăzică mă părăseşti! Mă laşi singur aici. Nici nu-mi pasă, să ştii. O să mă joc cu şerpii de apă, zise el, sărind, scufundîndu-se, stropind şi rotindu-se prin albia rîului. El putea să zboare! Ai auzit? Străbunicul meu putea să zboare! Extraordinar!

Bătu apa cu pumnii de mai multe ori, după care sări mult în sus, ca şi cum ar fi vrut să decoleze, apoi aterizâ pe spate şi se duse la fund. Îi intrase apă în ochi şi în gură. Sus, iar. Tot aşa, de multe ori, bătînd apa cu mîinile, sărind, scufundîndu-se.

– Mama lui de ticălos! Auzi tu, ăla putea să zboare! Ai auzit, Sweet? Ticălosul naibii putea să zboare! Putea să zboare! N-avea nevoie de avion. Putea să zboare singur!

– Despre cine îndrugi tu acolo?

Sweet se lungise pe-o rînă, cu obrazul proptit în palmă.

– Despre Solomon, ce, nu ştii?

– Oh, despre el, rîse ea. Faci parte din tribul ăla de cioroi?

Sweet credea că e beat.

– Da. Din tribul ăla. Din tribul ăla afurisit de zburători. Ohoho, dacă ai şti! Tipul n-a avut nevoie de avion. Şi-a luat zborul pur şi simplu; i s-a făcut lehamite. *Sus, sus de tot!* Gata cu bumbacul! Gata cu baloţii! Gata cu sclavia! Gata cu mizeriile! A zburat, fetiţo. Şi-a ridicat în aer frumuseţea aia de fund negru şi a zburat spre casă. Îţi dai seama? Doamne Sfinte, ce spectacol o fi fost! Dar asta n-a fost tot! A încercat să-l ia cu el şi pe băieţelul lui. Pe bunicul meu adică. Uuuuu! Uuuu, mă, Guitar, se-aude? Guitar, străbunicul meu putea să zboooaree şi pe toţi din oraşul ăsta nenorocit îi cheamă ca pe el, omule. Spune-i şi tu, Sweet. Spune-i şi tu că străbunicul meu putea să zboare.

– Şi unde s-a dus, Macon?

– Înapoi în Africa. Spune-i lui Guitar că s-a dus înapoi în Africa.

– Şi pe cine a lăsat aici, în urma lui?

– Pe toţi! I-a lăsat pe toţi jos, pe pămînt, iar el s-a înălţat în văzduh ca un vultur negru. „Oooooo *Solomon, departe zboară, Solomon, te du în nori. Solomon, ceru-l brăzdează, Solomon, acas' s-ajungi!*"

Abia aştepta să ajungă acasă. Să-i spună lui taică-său, lui Pilate; i-ar fi plăcut să se vadă şi cu reverendul Cooper, cu prietenii acestuia. „Credeaţi că Macon Dead era cel mai tare? Ha! Păi să vă povestesc eu cum era *taică-său*. Şi-atunci abia să vă minunaţi."

Milkman se foi pe scaun şi încercă să întindă picioarele. Era dimineaţă. Schimbase deja trei autobuze, iar acum mai rămăsese o singură bucată de drum pînă acasă. Se uită afară pe geam. Aici, la mare depărtare de Virgi-

nia, toamna venise deja. Ohio, Indiana, Michigan îmbrăcaseră hainele războinicilor indieni de la care li se trăgeau şi numele. Roşu ca sîngele, galben, ocru şi albastru ca gheaţa.

Citea acum indicatoarele rutiere cu interes întrebîndu-se ce semnificaţie aveau toate acele denumiri. Algonkinii numiseră teritoriul pe care locuia el Apa Mare, *michi gami*. Cîţi morţi şi cîte amintiri uitate erau îngropate în şi sub denumirile de locuri din acest ţinut? Sub numele înregistrate erau alte nume, la fel ca „Macon Dead", nume înregistrate pentru totdeauna într-un dosar prăfuit, nume care ascundeau numele reale ale oamenilor, ale locurilor şi ale lucrurilor. Nume care aveau un sens. Nici nu se mai mira că Pilate îşi pusese numele la ureche. Dacă îţi cunoşti numele, trebuie să te agăţi de el, fiindcă, dacă nu e scris undeva şi nu e ţinut minte, va muri odată cu tine. Ca şi strada pe care stătea el, înregistrată ca „Mains Avenue", dar poreclită „Not Doctor Street" de negri, în amintirea bunicului său care a fost primul om de culoare considerat de vază în oraşul acela. Nu mai conta că probabil nu merita asemenea onoare – ştiau toţi ce fel de om era: arogant, obsedat de culoarea pielii, snob. Lor nu le păsa de asta. Îl respectau pentru că *era* doctor, cînd soarta lui ar fi fost să rămînă rîndaş toată viaţa. Şi-aşa au dat numele străzii – în onoarea lui. Pilate luase cîte o piatră din fiecare stat american în care trăise – fiindcă *trăise* acolo. Şi, pentru că trăise acolo, devenise al ei – şi al lui, şi al tatălui lui, al bunicului lui, al bunicii lui. Not Doctor Street, Solomon's Leap, Ryna's Gulch, Shalimar, Virginia.

Închise ochii şi se gîndi la negrii din Shalimar, Roanoke, Petersburg, Newport News, Danville, de pe Malul Sîngeros, de pe Darling Street, din localuri, din frizerii. La numele lor. Nume căpătate din aleanuri, gesturi, cusururi, păţanii, greşeli, slăbiciuni. Nume care stă-

teau mărturie. Macon Dead, Sing Byrd, Crowell Byrd, Pilate, Reba, Hagar, Magdalene, First Corinthians, Milkman, Guitar, Railroad Tommy, Hospital Tommy, Empire State (care exista doar pe-acolo şi se legăna), Small Boy, Sweet, Circe, Moon, Nero, Humpty-Dumpty, Blue Boy, Scandinavia, Quack-Quack, Spoonbread, Ice Man, Dough Belly, Rocky River, Gray Eye, Cock-a-Doodle-Doo, Cool Breeze, Muddy Waters, Pinetop, Jelly Roll, Fats, Leadbelly, Bo Diddley, Cat-Iron, Peg-Leg, Son, Shortstuff, Smoky Babe, Funny Papa, Bukka, Pink, Bull Moose, B.B., T-Bone, Black Ace, Lemon, Washboard, Gatemouth, Cleanhead, Tampa Red, Juke Boy, Shine, Staggerlee, Jim the Devil, Fuck-Up şi *Dat* Nigger.

Din litania numelor lipsea unul – numele şoptit neîncetat de roţile autobuzului care se învîrteau, se învîrteau: „Guitar stă la pîndă. Guitar stă la pîndă. A venit ziua pentru tine. A venit ziua pentru tine. Guitar stă la pîndă. Guitar este o Zi foarte bună. Guitar este o Zi foarte bună. O Zi foarte bună, o Zi foarte bună, şi stă la pîndă, la pîndă, la pîndă".

În maşina de şaptezeci şi cinci de dolari şi aici, în imensul Greyhound, Milkman se simţea în siguranţă. Dar îl aşteptau zile, multe zile. Poate că dacă Guitar se întorsese în oraş, în locurile pe care le cunoştea atît de bine, Milkman l-ar putea domoli. Şi, fără îndoială, cu timpul îşi va da seama cît se purtase de prosteşte. Nu exista niciun aur. Şi, chiar dacă lucrurile nu vor mai fi niciodată la fel între ei, măcar vînătoarea de oameni putea înceta definitiv.

Dar, în timp ce formula acest gînd în minte, Milkman ştia că nu era adevărat. Guitar o luase razna fie din pricină că nu exista aur, fie pentru că ajunsese aşa din cauza „serviciului". Ori poate pur şi simplu îl plasa acum pe Milkman în aceeaşi categorie ca pe Macon Dead şi toţi

snobii din Honoré, pentru care avea numai dispreț. Oricum, profitase de primul pretext care se ivise pentru a se convinge că trebuia să-l omoare pe Milkman. Fetele de la școala duminicală meritau să fie răzbunate de el, omul-de-Duminică cu cap de vultur și piele ca pana corbului, care nu pregeta să includă în „curățenia" sa sîngeroasă patru fetițe albe nevinovate și un negru nevinovat.

Poate că la asta se reduceau în fond toate relațiile dintre oameni: Vrei să-mi salvezi viața? Sau vrei să-mi iei viața?

– Toți vor să ia viața unui negru.

Da. Și nici negrii nu erau excluși. Cu două excepții, toate persoanele apropiate lui preferau, se pare, să-l scoată din viața asta. Iar cele două excepții erau amîndouă femei, amîndouă negrese, amîndouă bătrîne. De la început, mama lui și Pilate se luptaseră pentru viața lui, iar el nu le oferise niciodată măcar o cană cu ceai.

Vrei să-mi salvezi viața sau vrei să-mi iei viața? Guitar făcea excepție. La ambele întrebări răspunsul lui era „da".

„Să mă duc întîi acasă sau la Pilate?" Pe stradă, seara tîrziu, în adierea rece a vîntului care sufla dinspre lac, Milkman încerca să ia o decizie. Dar își dorea așa de mult să vadă fața lui Pilate cînd îi va povesti ce aflase el, încît hotărî să se ducă întîi la ea. Avea tot timpul după aceea să le spună și celor de-acasă. Luă un taxi pînă pe Darling Street, achită șoferului cursa și se repezi sus pe scări. Deschise ușa vijelios, trîntind-o de perete, și o văzu stînd aplecată peste un lighean cu apă în care clătea sticlele verzi pe care le folosea la vin.

– Pilate! strigă el. Dacă ai ști cîte am să-ți povestesc!

Pilate se întoarse brusc. Milkman deschise larg brațele ca să o poată strînge călduros la pieptul lui.

– Vino aici, scumpa mea, zise el, zîmbind cu gura pînă la urechi.

Ea veni şi îi sparse în cap o sticlă verde şi udă.

Cînd îşi recăpătă cunoştinţa, zăcea pe o rînă în pivniţă. Deschise un ochi şi se întrebă dacă nu era mai bine să nu-şi revină încă o bucată de vreme. Aflase deja de mult timp că, deşi lucrurile par a fi într-un fel, cel mai probabil sînt altfel. Nu trebuia să iei nimic de bun. Există femei care te iubesc, dar vor să-ţi taie beregata, aşa cum există femei care nici măcar nu te cunosc, dar se oferă să te spele pe spate. Vrăjitoare care seamănă cu Katherine Hepburn şi prietenul tău cel mai bun care vrea să te strîngă de gît. Cea mai frumoasă orhidee poate fi de plastic, aşa cum într-o marionetă Mickey Mouse poţi descoperi o stea strălucitoare.

Zăcea aşadar pe pardoseala rece şi umedă a pivniţei şi încerca să-şi dea sema ce căuta el acolo. De ce-i dăduse în cap Pilate? Fiindcă îi furase sacul cu oase? Nu. Doar sărise imediat să-i ia apărarea la poliţie. Ce putea fi oare atunci, de ce să-i fi căşunat iar aşa împotriva lui? Deodată, se dumiri. Hagar. Hagar păţise ceva. Unde era Hagar? Fugise de-acasă? Era bolnavă sau... Hagar murise. O gheară i se înfipse parcă în gît. Cum? În camera lui Guitar, poate că Hagar...?

Dar ce mai conta? El o făcuse să sufere, o părăsise, iar ea era moartă acum – Milkman era sigur de asta. O părăsise. În timp ce el visa să zboare, Hagar murea. Îi reveni în minte vocea cristalină a lui Sweet: „Şi pe cine a lăsat în urma lui?" A lăsat-o pe Ryna, cu douăzeci de copii. Douăzeci şi unu, de fapt, din moment ce l-a scăpat din braţe pe cel pe care voia să-l ia cu el. Iar Ryna se zvîrcolise pe jos, îşi pierduse minţile şi continua să mai bocească încă în rîpa din pădure. Cine a avut grijă de cei douăzeci şi unu de copii? Doamne Sfinte, omul acela a

părăsit douăzeci şi unu de copii! Guitar şi Zilele nu vor să aibă niciodată copii. Shalimar i-a părăsit pe ai lui, dar tot copiii au fost cei care au cîntat despre isprava lui şi au păstrat vie legenda plecării lui.

Milkman întorcea capul de pe o parte pe cealaltă pe pardoseala pivniţei. Era vina lui, iar Pilate ştia asta. Ea îl azvîrlise în pivniţă. Oare ce gînduri avea cu el? se întrebă Milkman. Apoi găsi singurul răspunsul. Ştia prea bine ce pedeapsă găsea Pilate cînd cineva lua viaţa altcuiva. Hagar. Ceva de la Hagar era pe undeva, pe-aproape. Precis Pilate îl pusese lîngă ceva rămas din viaţa curmată de el, ca să *fie a lui*. Pilate respecta cu sfinţenie porunca pe care o primise de la tatăl ei, iar acum îl obliga pe el să se supună aceluiaşi precept. „Nu poţi să-ţi iei zborul aşa şi să laşi un trup în urmă."

Brusc, Milkman începu să rîdă. Legat ca un cîrnat fiert, cu sfoara strînsă tare peste încheieturile mîinilor, Milkman rîdea.

– Pilate! strigă el. Pilate! N-a vrut să spună asta! Pilate! Tatăl tău n-a vrut să spună asta! Pilate! Se referea la el. Tatăl lui îşi luase zborul şi plecase. El era „trupul". „Trupul" pe care nu trebuie să-l părăseşti luîndu-ţi zborul. Pilate! Pilate! Vino aici. Hai să-ţi povestesc ce-a vrut să zică tatăl tău! Pilate, să ştii că el nu ţi-a spus să cînţi, Pilate. O striga doar pe nevasta lui – pe mama ta. Pilate! Scoate-mă de-aici!

Lumina îi explodă în faţă. Uşa pivniţei se deschise deasupra capului său. Picioarele lui Pilate apărură pe treptele de piatră, apoi se opriră.

– Pilate, spuse Milkman, acum încetişor. Tatăl tău n-a vrut să spună asta. Ştiu ce-a vrut să spună. Hai, lasă-mă să-ţi povestesc. Ştii, Pilate, oasele alea. Nu sînt oasele omului alb. Tipul probabil că nici n-a murit. Am fost eu acolo. Am văzut. Tipul nu era acolo; nici aurul nu

era acolo. L-a găsit cineva, probabil; ca şi pe el. Aşa a fost, Pilate, precis. Cu mult timp înainte să ajungi tu acolo. Dar, Pilate...

Pilate coborî cîteva trepte.

– Pilate?

Pilate veni pînă jos; acum, Milkman se uita în ochii ei, la gura ei încleştată.

– Pilate, cadavrul tatălui tău s-a ridicat la suprafaţă din mormîntul săpat de voi cînd au venit apele. Peste o lună s-a întîmplat şi l-a luat apa la vale. Cei din familia Butler, în fine, careva, au dus cadavrul în peşteră. Lupii nu l-au tîrît pe omul alb la intrarea în peşteră ca să-l proptească de o stîncă. Voi l-aţi găsit atunci pe tatăl vostru pus de alţii acolo. În toţi anii ăştia, Pilate, tu te-ai cărat în sac cu oasele tatălui tău.

– Tati? şopti ea.

– Da. Pilate, trebuie să-l îngropi. Vrea să-l îngropi. Acolo, departe, de unde se trăgea. La Solomon's Leap. La Pasul lui Solomon, în Virginia.

– Tati? întrebă ea iar.

Milkman nu mai spuse nimic; urmări mişcarea degetelor ei lungi în sus pe rochie, ca în final să se aşeze, ca o aripă răsfirată, pe obrazul ei.

– L-am cărat pe tati?

Pilate se duse spre Milkman, se opri şi se uită o clipă la el. Pe urmă întoarse privirea spre o masă de lemn şubredă, rezemată de peretele pivniţei. Era atît de întuneric în ungherul acela, încît Milkman nici nu observase că exista ceva acolo. Pilate se duse pînă la masă şi luă de-acolo o cutie de pantofi, verde cu alb, care era prinsă peste capac cu o bandă de cauciuc.

– Dacă o să-l îngrop pe tati, cred că trebuie să îngrop şi asta undeva.

Şi întoarse capul spre Milkman.

– Nu, zise el. Nu. Dă-mi-o mie.

În seara aceea, cînd ajunse acasă, pe Not Doctor Street, nu mai avea aproape niciunul dintre lucrurile cu care plecase în călătorie. Dar ţinea în mînă o cutie cu părul lui Hagar.

Cum ea nu voia să meargă cu avionul, plecară cu maşina. Părea fericită acum. Cu buzele mobile din nou, şedea lîngă el în Buickul lui Macon, îmbrăcată cu eterna ei rochie neagră cu o etolă de nurcă de la Reba înfăşurată peste umeri. Căciula tricotată şi-o trăsese bine pe frunte, iar pantofii erau tot fără şireturi. Din cînd în cînd, arunca o privire spre bancheta din spate ca să se convingă că sacul era la locul lui. Pacea o învăluia.

O simţea şi Milkman. Întoarcerea pe Not Doctor Street nu fusese triumfală, cum sperase el, dar zîmbetul strîmb al mamei lui nu mai era acum atît de crispat. Iar Lena, deşi tot nu-l iertase, se purta civilizat cu el, acum, cînd Corinthians se mutase undeva în Southside, locuind împreună cu Porter. Cele Şapte Zile, presupunea Milkman, căutau probabil să recruteze pe altcineva, aşa cum fuseseră nevoiţi să facă şi atunci cînd Robert Smith sărise de pe acoperişul spitalului Mercy. Dar avusese lungi conversaţii cu tatăl lui, care nu se mai sătura să tot audă veşti despre „băieţii" din Danville care nu-l uitaseră nici acum; despre cum fugise mama lui în lume cu tatăl lui; poveşti despre tatăl şi despre bunicul lui. Nu-l interesa aproape deloc partea cu zborul, dar îi plăceau legenda şi faptul că locurile erau numite după membrii familiei lui. Milkman i-o descrise pe Circe în imagini mai inofensive, spunînd doar că mai trăia şi că avea grijă de cîini.

– Poate ar trebui să mă duc şi eu pînă acolo, zise Macon.

– Unde, în Virginia? întrebă Milkman.

– La Danville. Ar trebui să mă duc pînă acolo şi să-i mai văd pe băieţi cît mă mai ţin picioarele. În fond pot să-l las pe Freddie să strîngă chiriile.

A fost frumos. Nu s-a produs nicio împăcare între Pilate şi Macon (deşi el se bucurase cînd aflase că se duceau să-l îngroape pe tatăl lor în Virginia), iar relaţiile dintre Ruth şi Macon erau aceleaşi şi aşa vor rămîne pentru totdeauna. La fel ca şi consecinţele prostiei lui Milkman, iar regretele vor atîrna mereu mai greu decît lucrurile cu care se mîndrea. Hagar murise, iar el nu o iubise deloc. Iar Guitar era... pe undeva.

În Shalimar a fost o bucurie generală cînd lumea l-a văzut atît de repede înapoi, iar Pilate s-a amestecat printre localnici ca o bucată de unt în putinei. Au stat la Omar acasă, iar în a doua şi ultima seară, Milkman şi Pilate au plecat la Solomon's Leap, urcînd muntele. Pasul lui Solomon era cea mai înaltă dintre cele două stînci teşite, care se înălţau deasupra unei văi adînci. Pilate căra sacul, Milkman – o lopată mică. Drumul pînă sus a fost lung, dar niciunul nu s-a oprit ca să-şi mai tragă sufletul. Chiar în vîrf, pe podiş, doar puţini copaci supravieţuiseră vînturilor puternice.

Căutară îndelung o porţiune de pămînt moale printre suprafeţele stîncoase ca să poată săpa mormîntul. Cînd găsiră ceea ce căutau, Pilate se ghemui pe vine şi desfăcu sacul, în timp ce Milkman săpa. Un suspin adînc ieşi din sac, iar vîntul se făcu de gheaţă. Un miros de turtă dulce, de mirodenii îi învălui. Milkman acoperi groapa cu pămînt, apoi îl bătători bine cu dosul lopeţii.

– Vrei să punem o piatră sau o cruce ? întrebă Milkman.

Pilate dădu din cap. Ridică mîna şi îşi smulse cercelul, sfîrtecîndu-şi lobul urechii. Pe urmă făcu cu degetele o gropiţă în care vîrî cutiuţa de la Sing în care se afla

unicul cuvînt scris vreodată de Jake. Apoi se ridică în picioare, iar lui Milkman i se păru că a auzit bufnitura după ce ea căzuse. Se lăsă în genunchi şi, îndoind braţul, îi sprijini capul de el, răcnind disperat la ea:

– Te-ai lovit? Te-ai lovit, Pilate?

Ea rîse încetişor şi el înţelese imediat că Pilate îşi amintise de ziua în care o văzuse el prima oară şi spusese cea mai mare prostie cu putinţă.

Se lăsa întunericul. Milkman îşi plimbă mîna peste pieptul şi abdomenul ei, încercînd să găsească locul unde s-ar fi putut lovi.

– Pilate? Eşti bine?

Nu reuşea să-i vadă ochii. Palma lui sub ceafa ei asuda ca o fîntînă.

– Pilate?

Ea oftă.

– Să ai grijă de Reba, te rog. Ce rău îmi pare că n-am cunoscut mai mulţi oameni. I-aş fi iubit pe toţi. Cu cît i-aş fi cunoscut mai bine, cu atît i-aş fi iubit mai mult.

Milkman se aplecă mult ca să-i vadă faţa, dar zări pata întunecată de pe mîna lui. Nu era sudoare, ci sînge care curgea din ceafa ei în jos, în palma lui adunată căuş. Îşi apăsă degetele pe pielea ei, de parcă ar fi vrut să-i îndese viaţa la loc în corp. Dar nu făcu decît să accentueze sîngerarea. Disperat, se gîndi să confecţioneze un garou, ba chiar avu senzaţia că aude zgomotul de material sfîşiat. Se mişcă puţin, pregătindu-se să o întindă pe pămînt ca să-i poată acoperi mai bine rana, cînd o auzi din nou.

– Cîntă, spuse ea. Cîntă-mi ceva.

Milkman nu ştia niciun cîntec; nici voce n-avea, de fapt, dar nu putea ignora insistenţa din vocea ei. Rostind cuvintele fără nicio melodie, îi cîntă doamnei: *Oh, Sugargirl, ia-mă de-aici acum /Să nu mă-nec în puful de*

bumbac,/Oh, Sugargirl, ia-mă de-aici acum /Să nu mă-njuge albul de grumaz... Nu-i mai curgea sînge din rană, dar avea ceva negru şi vîscos în gură. Cînd mişcă puţin capul ca să se uite la ceva, peste umărul lui, Milkman nu înţelese decît mai tîrziu că Pilate era deja moartă. Iar cînd înţelese acest lucru, repetă tare, din ce în ce mai tare aceleaşi cuvinte uzate de veacuri, de parcă ar mai fi sperat ca strigătele lui să o readucă la viaţă. Însă doar păsărelele se treziră, foşnind din aripi pe sus. Milkman aşeză capul lui Pilate jos, pe stîncă. Două păsărele se roteau deasupra lor. Una dintre ele plonjă spre mormîntul proaspăt şi se înălţă, cu ceva strălucitor în cioc. Apoi îşi luă zborul.

Acum ştia de ce o iubea atît de mult. Fără să părăsească pămîntul, ea putea să zboare. „Nu se poate să nu mai existe o altă femeie ca tine", îi murmură el. „Trebuie să existe măcar încă o femeie ca tine."

Stînd aşa în genunchi, aplecat deasupra ei, înţelese că nu va mai exista o altă greşeală; că în clipa în care se va ridica, Guitar va încerca să-i zboare creierii. Se ridică.

– Guitar! urlă el.

Tar tar tar, spuneau dealurile.

– Sînt aici, frate! Nu mă vezi? strigă Milkman cu o mînă făcută pîlnie în dreptul gurii şi cu cealaltă fluturînd deasupra capului. Sînt aici!

Aici aici aici aici, spuneau pietrele.

– Pe mine mă vrei? Ei? Vrei să-mi iei viaţa?

Viaţa viaţa viaţa viaţa.

Ghemuit pe vine pe marginea celeilalte stînci teşite, acoperit doar de noapte, Guitar zîmbea peste ţeava puştii.

– Măi, să fie, murmură el ca pentru sine.

Puse puşca jos şi se ridică în picioare.

Milkman nu mai flutura din mînă. Privea atent, mijind

ochii. Prin întuneric, deslușea vag capul și umerii lui Guitar.

– Vrei viața mea? spuse Milkman fără să mai strige acum. Îți folosește la ceva? Poftim.

Fără să-și șteargă lacrimile, fără să tragă aer în piept, fără nici măcar să îndoaie genunchii – sări. Iute și strălucitor ca un astru călăuzitor, se roti spre Guitar, și nu mai conta care dintre ei avea să-și dea duhul în brațele ucigașe ale fratelui său. Fiindcă acum știa și el ceea ce știuse Shalimar: dacă te lași condus de aer, poți *călători* prin el.